LAURENŢIU GUŢESCU

INFORMAŢIA STATISTICĂ

ŞI AGRICULTURA

- EVENIMENTE, FAPTE, OAMENI -

ABORDARE ISTORICĂ

EDITURA ACADEMIEI OAMENILOR DE ŞTIINŢĂ DIN ROMÂNIA

2010

La elaborarea lucrării au colaborat:
Dr. Simona BARA, Dr. Valentin HUBER, Ec. Marin STĂNICĂ

Editura Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România
Adresa: Splaiul Independenţei, nr. 54, sectorul 5, cod 050094
Bucureşti, România

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

GUŢESCU, LAURENŢIU

Informaţia statistică și agricultura: evenimente, fapte, oameni: abordare istorică/Laurențiu Guțescu.

Bucureşti: Editura Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, 2010

Bibliogr.

Index

ISBN 978-606-92500-6-8

311(498):929
63(498):929

Şef serviciu: ing. Liviu-Mihai SIMA, drd.
Redactor: prof. Andrei D. PETRESCU, drd.
Documentarist: ing. Ioan BALINT

Procesare computerizată: ec. Elisabeta STĂNICĂ
Fotomontaj copertă: ec. Laurenţiu MUNTEANU

Copyright © Editura Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, Bucureşti, 2010

Părinţilor mei,
Ana şi Ioan Guţescu,
învăţători, Comuna Perieţi–Olt,
cărora le datorez totul.

CUPRINS

PREFAŢĂ VII
INTRODUCERE X

PRIMA PARTE

- EVENIMENTE, FAPTE -

Capitolul I Evidenţe cu elemente statistice - Retrospectivă sumară 1
Capitolul II Premizele înfiinţării statisticii oficiale 6
Capitolul III Înfiinţarea şi organizarea statisticii oficiale (1859-1899) 14
Capitolul IV Evoluţia statisticii până la Marea Unire (1900-1918) 29
Capitolul V Statistica în perioada interbelică (1919-1945) 47
Capitolul VI Statistica în perioada economiei centralizate (1945-1990) 70
Capitolul VII Statistica în perioada economiei de piaţă. Integrarea statisticii agriculturii în structurile Uniunii Europene -1990-2010- 120

PARTEA A DOUA - OAMENI

- EVOCĂRI -

Consideraţii preliminare 173
Capitolul VIII Oameni de seamă – Care au beneficiat de informaţii statistice. Aspecte generale 175
Capitolul IX Cadre din aparatul statistic central şi teritorial. Contribuţii la dezvoltarea statisticii. Aspecte generale 193

PARTEA A TREIA

BAZE PENTRU INFORMAŢII ŞI STUDII STATISTICE-ECONOMICE-SOCIOLOGICE

- ANEXE -

Anexa 1 Ordonanţa Domnească nr. 276 din 12 iulie 1859 de înfiinţare a Oficiului Central de Statistică Administrativă 268
Anexa 2 Instituţia Centrală de Statistică 1859-2010: Denumiri şi subordonări 269
Anexa 3 Conducători ai Instituţiei Centrală de Statistică 1859-2010 271
Anexa 4 Studiu: „Agricultura română din judeţul Putna”: Cuprins 272
Anexa 5 Studiu „Bucovina, Descriere economică însoţită de o hartă”: Cuprins 279
Anexa 6 Anuarul Statistic al României, 1904: Introducere 280

Anexa 7 Anuarul Statistic al României, 1904: Cuprins Capitolul Agricultura 281
Anexa 8 Ancheta Starea socială a săteanului, 1906: Chestionare 283
Anexa 9 Album statistic privind Agricultura în România, 1929: Cuprins 288
Anexa 10 Studiu Cercetarea sociologică „60 sate româneşti", 1938: Cuprins.. 289
Anexa 11 Studiu „Evoluţia economiei româneşti după războiul mondial", 1940: Extras prefaţă 293
Anexa 12 Proclamaţia primului ministru al guvernului, Mareşalul Ion Antonescu, adresată ţării la 31 martie 1941 295
Anexa 13 Balanţa producerii şi utilizării producţiei agricole, în cadrul producătorilor agricoli: Model 296
Anexa 14 Agricultura în Republica Socialistă România, 1969: Date statistice 297
Anexa 15 Dicţionar statistic-economic 1969, ediţia a II-a: Cuprins – Capitolul Agricultura 307
Anexa 16 Principalele lucrări statistice elaborate în perioada 1945-1989 311
Anexa 17 Principii generale privind sistemul European de clasificare a exploataţiilor potrivit conceptului Marja Brută Statistică (MBS) 318
Anexa 18 Oameni de seamă – Care au beneficiat de informaţii statistice 320
Anexa 19 Membri ai unor instituţii ştiinţifice de prestigiu şi cadre didactice la Academia de Studii Economice: 321
Anexa 20 Cadre din Instituţia Centrală de Statistică, care au participat la elaborarea lucrărilor privind statistica agriculturii, 1940-2010 323
Anexa 21 Salariaţii Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii: 1990, 2010 327
Anexa 22 Cadre de conducere din direcţiile judeţene de statistică: 1968-1989 328
Anexa 23 Cadre de conducere din direcţiile judeţene de statistică: începutul anului 1990 330
Anexa 24 Cadre de conducere din direcţiile judeţene de statistică: începutul anului 2009 332

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ SUPLIMENTARĂ 334

INDEX 336

PREFAŢĂ

Cartea pe care am bucuria să o prezint cititorilor este una de un fel deosebit, reprezentând o adevărată frescă, a genezei informaţiei şi a gândirii statisticii agrare în evoluţia lor, de la începuturi şi până în zilele noastre.

Lucrarea se referă la unul din cele mai importante domenii ale vieţii social-economice, economiei rurale şi în primul rând al agriculturii, această ramură minune denumită de Xenofon încă acum mai bine de 2000 de ani „*Doica tuturor meseriilor*".

Lucrarea cuprinde în paginile ei, în cadrul unor momente istorice memorabile, fapte care prezintă documente statistice de mare importanţă, precum şi oamenii care au participat la elaborarea acestora şi cei care au utilizat şi interpretat în mod ştiinţific informaţia statistică în operele lor.

Autorul cărţii, un economist agrarian de primă mărime, cu o amplă activitate în domeniu, ne prezintă în mod exhaustiv – pe baza unor investigaţii proprii – unele forme diferite în care a evoluat informaţia cu caracter statistic în etape diferite ale istoriei noastre şi până la constituirea acesteia într-un sistem integrat centralizat în ansamblul economiei naţionale[1].

Astfel, în intervalul istoric care reprezintă cele două milenii, informaţia statistică a progresat şi ca formă de culegere şi organizare (censuri, registre, urbarii, catagrafii, recensăminte, anchete etc.) dar şi ca sferă de cuprindere şi conţinut (scopuri fiscale şi militare la început, apoi obiective economice, sociale etc.) statistica constituindu-se într-un puternic instrument de cunoaştere socială.

Istoria statisticii, ca de altfel istoria în general, are lumini şi umbre, urcuşuri şi coborâşuri, iar meritul autorului constă tocmai în aceea că, indiferent de etapa pe care o examinează, face o distincţie clară între laturile pozitive şi negative ale fenomenelor şi reţine, din trecutul nostru, „*scânteia, nu cenuşa*" (Joseph Pierre Proudhon) cenuşă care, metaforic vorbind, este vânturată prea mult în unele din cărţile noastre postdecembriste.

---

[1]Menţionăm faptul că sistemul statistic centralizat şi performant s-a constituit mult mai târziu şi nu în perioada Daciei Romane, aşa cum în mod eronat se arată într-o publicaţie statistică recentă.

O problemă care mi se pare deosebit de importantă este modul în care a fost valorificată informaţia statistică, în general, şi cea cu caracter agrar, în special, în operele teoretice dar şi în programele noastre de dezvoltare. Autorul acordă o atenţie importantă analizei informaţiei statistice, interpretării ştiinţifice a acesteia, pornind de la principiile potrivit cărora „*ştiinţa se face din fapte precum casa din pietre, dar cum nu orice îngrămădire de pietre înseamnă casă, tot aşa cum nu orice îngrămădire de date înseamnă ştiinţă*." (Jules Henri Poincaré – „*Studii de epistemologie*" (gnoseologie).

În acest sens sunt evidenţiate unele opere celebre ale unor cărturari români din trecutul nostru mai îndepărtat care au beneficiat de informaţii statistice veridice precum *Dimitrie Cantemir, Nicolae Suţu, Nicolae Bălcescu, Ion Ghica, Dionisie Pop Marţian, Ion Ionescu de la Brad, Petre S. Aurelian, Leonida Colescu, Dimitrie Gusti, Virgil Madgearu, Gheorghe Ionescu-Şişeşti* şi alţii.

Este de remarcat şi modul judicios cum a fost valorificată informaţia statistică în perioada postbelică atât în cercetare cât şi în învăţământ, de către economişti şi statisticieni români, precum: *Leonida Colescu, Petre Onică, Roman Cresin, Mihail Levente, Mircea Biji, Constantin Ionescu, Roman Moldovan, Ludovic Tővissi, Octav Onicescu, Vasile Malinschi, Gheorghe Mihoc, Vladimir Trebici, Petrache Buzoianu, Eugen Bárat, dr. Mihai Capătă, Valeriu Bulgaru, Alexandru Bărbat, Nicolae Marcu, Ion Ivănescu, Ilie Bădescu, Vasile Gheţău, Elena Biji, Ion Zahiu, Constantin Bilciu, Gheorghe Pistol, Ion Marinescu, Octav Boiangiu* şi alţii.

O reflectare a datelor statistice privind agricultura şi economia rurală este prezentată în mod judicios în lucrările şi studiile unor cunoscuţi cercetători români, precum *Păun Ion Otiman, Letiţia Zahiu, Mircea Bulgaru, Nicolae Beli, Ion Bold, Tiberiu Mureşan, Cristian Hera, Gheorghe Sin, Florea Dumitrescu, Marin Popescu, Marius Băcescu, Ioan Alecu, Constantin Dropu, Laurenţiu Guţescu, Filon Toderoiu, Samoilă Muntean* şi alţii.

Totodată, merită să fie reţinut faptul privind modul remarcabil în care sunt prezentate informaţiile statistice cu caracter social-economic în operele academicienilor *Nicolae N. Constantinescu, Emilian Dobrescu, Iulian Văcărel, Tudorel Postolache, Aurel Iancu, Costin Murgescu* şi alţii.

În lucrare sunt evidenţiate şi unele fapte de neutilizare în mod corespunzător a informaţiilor statistice în elaborarea unor programe şi politici agrare atât în trecutul mai îndepărtat, cât mai ales în perioada postdecembristă.

Autorul prezintă chiar un exemplu – de altfel surprinzător – despre o anchetă statistică excepţională cu caracter statistic-sociologic efectuată în anul 1992 în 500 de comune, organizată de către Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice *„Gheorghe Ionescu-Şişeşti”*, la care a participat întregul său aparat de cercetători, de specialişti agricoli, 30.000 de ţărani şi 500 de primari din comunele reprezentative[1].

Cartea are şi unele deschideri teoretice, dar mai ales practice, în domeniul statisticii, sociologiei şi economiei rurale. Am în vedere, în primul rând necesitatea apariţiei unei istorii a statisticii, adevărate, credibilă, obiectivă, elaborată de cei mai buni economişti şi statisticieni ai ţării şi a se renunţa la unele improvizaţii stânjenitoare întocmite în pripă şi în mod festivist.

Apreciată în ansamblu se poate spune că lucrarea elaborată de Domnul *Laurenţiu Guţescu* este rodul unei îndelungate activităţi în aparatul executiv de conducere al organului central al statisticii de stat, în cercetare şi învăţământul superior economic. Din păcate, autorul nu s-a putut afirma pe deplin, datorită originii sociale „nesănătoase”, fiind fiu de învăţători.

Elaborată cu multă osteneală, lucrarea are pe alocuri ceva din truda şi migala cioplitului în piatră, dar şi ceva din frumuseţea şi satisfacţia acestuia.

Lucrarea prezentată cititorului, este scrisă din pasiune, cu competenţă şi cu multă dragoste. Iar „*dragostea – spune Arghezi – face copiii frumoşi, poemul frumos şi opera frumoasă*”.

Cartea Domnului *Laurenţiu Guţescu,* prima de acest gen apărută în ţara noastră – şi nu numai – este o carte frumoasă, care aduce un prinos de preţuire şi recunoştinţă pentru oamenii cifrelor, care se regăsesc în paginile lucrării sale.

Prof. univ. dr. *Mircea Bulgaru*
Membru de onoare al
Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice
„Gheorghe Ionescu-Şişeşti”

---

[1]Această lucrare a fost nesocotită de factorii de putere şi chiar interzisă prelucrarea în întregime a datelor statistice, deşi studiul întocmit pe baza rezultatelor anchetei a fost apreciat de Asociaţia Generală a Economiştilor din România, de către Parlament şi chiar de Banca Mondială, care a tradus-o în limba engleză şi recomandată ca o alternativă realistă a programului de dezvoltare a agriculturii româneşti în perioada de tranziţie.

INTRODUCERE

„Este aparent ușor să minți cu ajutorul statisticii, dar este imposibil să spui adevărul fără statistică.”
Andrejs Dunkels

matematician, statistician, profesor și scriitor suedez

Cartea oferită cititorilor, reprezintă rodul unei îndelungate activităţi statornice, în domeniul statisticii şi economiei agrare. Întocmită pe bază de documente şi investigaţii personale, lucrarea, de un **gen deosebit**, este dedicată nu numai specialiştilor din domeniul statisticii, economiei agrare şi sociologiei rurale, cercetătorilor ştiinţifici, cadrelor din învăţământul superior economic, doctoranzilor şi studenţilor, ci şi „oamenilor” dornici să pătrundă în „lumea statisticii” şi cunoaşterii (fie numai cu caracter informativ) a „tainelor” acesteia.

Totodată, am dorit să constituie şi un **îndemn la reflecţie** privind locul, rolul şi importanţa informaţiei statistice pentru cunoaşterea şi semnificaţia fenomenelor economico-sociale care au caracterizat agricultura în diferite etape ale dezvoltării acesteia – ţara noastră situându-se printre statele europene cu o îndelungată şi bogată experienţă în domeniul evidenţei şi statisticii.

Elaborată, într-o **viziune istorică,** lucrarea a fost structurată în **trei părţi** cuprinzând **9 capitole.**

În prima parte au fost relevate, circa 150 „**evenimente şi fapte deosebite**”, referitoare la primele evidenţe empirice; extinderea formelor de culegere şi organizare a evidenţelor, sferei de cuprindere etc.; genul informaţiilor cu caracter statistic şi constituirea acestora într-un instrument important al cunoaşterii sociale; efectuarea unor cercetări statistice selective şi sociologice începând din secolul XVIII şi mai ales din secolul XIX, având loc primele recensăminte statistice şi cercetări sociologice moderne; valorificarea calitativ superioară a informaţiei statistice prin elaborarea primelor studii economice şi sociologice; crearea premizelor înfiinţării statisticii oficiale; organizarea statisticii moderne în a doua jumătate a secolului XIX; intensificarea cercetărilor statistice şi sociologice exhaustive; efectuarea primelor cercetări statistice şi monografice selective; elaborarea unui număr însemnat de studii economice şi monografice în

secolele XX şi XXI; principalele etape privind organizarea şi reorganizarea aparatului statistic central şi teritorial de-a lungul anilor etc.

Partea a doua este **dedicată „oamenilor”**, unor economişti, statisticieni şi sociologi de seamă care au acordat o importanţă majoră utilizării informaţiilor statistice pentru întocmirea operelor lor, a unor cadre din aparatul statistic central şi teritorial – fiind evocată succint activitatea a peste 60 de economişti, statisticieni şi sociologi.

De asemenea, au fost nominalizaţi circa 500 de economişti şi statisticieni, (având diferite funcţii) cu o contribuţie importantă la dezvoltarea statisticii agriculturii, întrucât am dorit ca această carte să reprezinte şi un **pios omagiu**, adus celor care au trudit pe „*ogorul statistic*” şi nu numai, (în condiţii neprielnice în anumite perioade) pentru crearea şi dezvoltarea statisticii, precum şi celor care prin investigaţiile statistice, economice şi sociologice organizate şi efectuate în agricultură, au asigurat valorificarea informaţiei statistice, nu numai cantitativ ci şi calitativ prin multitudinea studiilor elaborate.

Partea a treia cuprinde **baze de informaţii** pentru întocmirea unor studii statistice, economice şi sociologice, înmănuncheate în **24 de anexe.**

Întrucât este **prima lucrare de acest gen** şi ţinând seama de multitudinea evenimentelor şi faptelor de referinţă relatate, ar putea să existe şi unele carenţe, (inerente, de fapt, oricărui început) în ceea ce priveşte selectarea, ordonarea, redactarea lucrării etc., **mulţumesc anticipat cititorilor** pentru eventualele semnalări şi sugestii privind îmbunătăţirea lucrării, pe care le voi trata cu interes şi solicitudinea cuvenită.

Doresc **să mulţumesc** şi pe această cale pentru sprijinul primit: Prof. dr. **Mircea Bulgaru** pentru consultanţa ştiinţifică acordată în timpul elaborării acestei lucrări; prof. dr. **Vergil Voineagu**, preşedinte, în exerciţiu al Institutului Naţional de Statistică, pentru cadrul propice creat în vederea întocmirii cărţii în cele mai bune condiţii; prof. dr. **Marius Băcescu** pentru sprijinul acordat la tipărirea lucrării; colaboratorilor: dr. **Simona Bara**, dr. **Valentin Huber** şi ec. **Marin Stănică**.

De asemenea, doresc să **exprim mulţumiri** unor foşti şi actuali salariaţi, din aparatul statistic central şi teritorial, pentru ajutorul acordat sub diferite forme:

- Dr. Constantin Albu, Aura şi Vladimir Alexandrescu, Gh. Apreutesei, Liviu Boloş, Nistor Brânzei, Artemiza Buf, Andreea Cambir, Gheorghe Chirilă, dr. Nicolae Costache, dr. Vasile V. Dumitrescu, Irina Desculţu, Alexandru Filipidescu,

Gheorghe Fota, Ioan B. Gâlceavă, Ion Goreac, ing. Grigore Grama, Cristina şi Constantin Georgescu, dr. Gheorghe Goanţă, Nicolae Greavu, dr. Eugenia Harja, Sabina Iliescu, Lucian Iliescu, Alexandru Jurubiţă, Alexandru Leşeanu, Ana Marcu, Gheorghe Marinescu, Valeria Mihai, dr. Samoil Muntean, Ioan Nichita, Elena Nicodim, dr. Filofteia Panduru, Dana Paşc, Gheorghe Puiu, dr. Alexandru Radocea, Stelian Ruscior, Gheorghe Stănescu, Aneta Ştefan, Mariana Tănase, Ana Topârceanu, dr. Emanuel Trică, Anişoara şi Gheorghe Vaida-Muntean, Stela Zaharia, **pentru informaţiile furnizate referitoare, cu precădere, la statistica agriculturii**.

- Alexandru Brodeală, Ion Enache, Maria-Elena Trică, Emanuela Grigorescu, Elena-Carmen Ivan, Cristina Paradovschi, Gheorghe Balea, Oiţa Zăinescu şi Ion Soare, **pentru întocmirea bazelor de informaţii** (Anexele 21-24).

- Carmen Carabela, Magdalena Drăguşin, Daniela Mihalache, Elena Aruştei, **pentru furnizarea materialului documentar** aflat în Biblioteca Institutului Naţional de Statistică.

- Alexandrina Iacob, **pentru lucrările furnizate spre consultare** depozitate în Arhiva Institutului Naţional de Statistică.

Doresc, totodată, să **exprim mulţumirile şi întreaga mea recunoştinţă** conducerii Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România – în mod special Domnului Preşedinte al Academiei, Gen.(r) prof. univ. dr. Vasile Cândea, precum şi ing. Livu Mihi Sima, drd., prof. Andrei Petrescu, drd.,ing. Ion Balint de la Editura Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, **pentru receptivitatea, înţelegerea şi sprijinul acordat pentru apariţia acestei cărţi.**

PRIMA PARTE

CAPITOLUL I

EVIDENŢE CU ELEMENTE STATISTICE

„Naţiunea care nu-şi cunoaşte
trecutul n-are viitor”
Lucreţiu Pătrăşcanu

Retrospectivă sumară

România se situează printre ţările cu o îndelungată şi bogată experienţă în domeniul evidenţei şi statisticii. Documentele istorice atestă faptul că **primele evidenţe** empirice **de interes statistic**, realizate sub diferite forme pe teritoriul Daciei, impuse, cu precădere, de cerinţele de apărare ale statului şi de încasarea impozitelor, **datează din timpul regilor** Burebista şi Decebal şi chiar mai înainte.

Informaţiile obţinute s-au referit, în principal, la numărul locuitorilor, cultivarea terenurilor, producţia principalelor culturi, numărul animalelor şi alte bunuri materiale – aceste evidenţe fiind întocmite la un interval de 5-10 ani.

Mărturii referitoare la astfel de înregistrări şi „*evidenţe cu elemente statistice empirice*” au fost menţionate încă din secolele V-IV î.Hr. cuprinse în operele lui Herodot, şi, îndeosebi Strebon (Strabo)[1] şi Xenofon, precum şi ale altor istorici şi filosofi ai lumii antice.

❋

Imediat după ocuparea Daciei, administraţia romană a introdus **evidenţe statistice mai avansate**[2], au fost înfiinţate chiar **servicii speciale de evidenţă**, din această perioadă datând cunoscutele „***census provinciae*”** ca ***„forme, sui generis, de recensământ”*** pentru stabilirea celor trei tipuri de **capitaţii**[3]: „*humanae, terrene et animalium*” (oameni, terenuri şi animale).

---

[1]Renumit geograf şi istoric (64/63 î.Hr.–23-26 d.Hr.), care a descris pentru prima dată teritoriile şi graniţele Daciei precum şi îndeletnicirile locuitorilor – inclusiv agricultura şi comerţul.

[2]**Statistica**, în înţelesul larg de evidenţă a fenomenelor economico-sociale, a apărut cu mult timp înaintea folosirii noţiunii ca atare. Termenul de “statistică” (avându-şi originea în cuvântul latin “status”, în sensul de stare, situaţie, sau cuvântul italian “status” cu acelaşi înţeles) a fost utilizat în secolul XVII în Anglia (W. Petty şi J. Graunt) şi Germania (H. Conring şi G. Achenwal).

[3]**Capitaţia**, a reprezentat (la aproape toate popoarele) până târziu în feudalism, impozitul direct perceput sub formă de cote fixe pe fiecare contribuabil.

Un prim „***cens***” a fost organizat de către administraţia romană **în anul 107** (la un an de la cucerirea Daciei) **evidenţa statistică dovedindu-şi, încă din antichitate, rolul de instrument important** pentru obţinerea informaţiilor din diferite domenii de activitate, în vederea fundamentării politicilor statului.

Astfel de „*censur*i” s-au **efectuat** la un interval de 5 ani, apoi 15 ani, de fiecare dată fiind culese informaţii (potrivit tratatului „*De Censibus*” întocmit de Ulpian) **privind**: denumirea proprietăţii şi a latifundiarului (proprietarului), precum şi a doi vecini; suprafeţele însămânţate în ultimii 10 ani defalcate pe culturi; terenurile ocupate cu viţă de vie şi pomi fructiferi, precum şi producţia de vin; suprafaţa fâneţelor şi păşunilor naturale; numărul animalelor pe principalele specii; numărul persoanelor aflate pe teritoriul latifundiarului pe grupe de vârstă şi sex, precum şi statutul social al acestora; resursele minerale, mai ales cele aurifere etc.[1]

Pentru **efectuarea censurilor** au fost aduşi din Imperiul Roman sclavi şi „*liberţi*” (sclavi liberi cunoscuţi sub denumirea de „*servi publici*”) care participau la întocmirea **tabulariumului[2],** (registru public**)** având **cancelarii** în oraşe (înfiinţate la Apullum, Sarmisegetusa, Potaissa etc.) şi vămi, precum şi sarcina întocmirii şi păstrării registrelor de cadastru, impozite, acte administrative şi alte evidenţe.

Aceste **cancelarii** (având în vedere locul lor în administraţia statului, rolul şi funcţiile îndeplinite) ar putea fi considerate **primele instituţii incipiente, cu caracter statistic**, care au funcţionat în întreaga perioadă a Daciei Romane.

Datorită lui Lucius Lactantius[3] (apologet creştin influenţat de stoicism), s-a **păstrat,** modul de întocmire a cadastrului în care s-a menţionat că „*censitores (deci* ***recenzorii****) măsurau pământul bulgăre cu bulgăre, înscriau cantităţile de vin existente, producţia pomilor fructiferi şi numărau oamenii cap cu cap*”[4].

În legătură cu întocmirea unor astfel de înregistrări este de subliniat păstrarea până în zilele noastre a unor mărturii documentare privind modul cum a fost efectuat **recensământul din anul 297** în timpul împăratului Diocletian, căruia i-au fost aduse, o serie de îmbunătăţiri caracteristice „*Imperiului Roman Târziu*”.

---

[1]Deşi stabilirea impozitului în funcţie de puterea economică a masei fiscale (forţă de muncă, terenuri, producţie, animale) au făcut ca **statistica populaţiei** să se dezvolte concomitent cu statistica agricolă o îndelungată perioadă de timp, care se întinde până aproximativ în secolul XIX, **statistica agricolă** a avut un fond mai bogat de date şi un rol important, ca urmare a preocupărilor aparatului fiscal pentru obţinerea unui volum mai mare de date statistice şi alte informaţii decât cele referitoare la populaţie.

[2]A Avut şi înţelesul de depozit al arhivei.

[3]A trăit, aproximativ, între anii 260-325.

[4]**M. Besnier** – *L'empire romain de l'avenement des Sèvéres au concile de Nicée*, Paris, 1937, pag. 310-312.

După căderea Imperiului Roman şi începutul migraţiei popoarelor deşi s-a renunţat definitiv la aceste „*censuri*”, înregistrările cu caracter statistic din agricultură (ca de altfel şi din alte domenii) nu s-au întrerupt, asigurându-se continuitatea acestor înregistrări pentru populaţia băştinaşă a Daciei – la început fiind folosite evidenţe fiscale locale, arhaice, apoi evidenţe mai evoluate[1].

Sistemul fiscal al Imperiului Roman Târziu, perfecţionat de către Diocliţian şi împăratul Constantin cel Mare bazat pe conţinutul **evidenţei contribuabililor**, cu unele îmbunătăţiri, (generate de necesitatea adaptării acestuia la condiţiile locale specifice nivelului de dezvoltare economico-socială), a fost **transmis voievodatelor feudale fărâmiţate**, adoptat cu unele modificări (adăugiri şi eliminări de către statele feudale româneşti, de mai târziu) precum (într-o oarecare măsură) şi de către celelalte state feudale din Europa şi Asia Mică – care au fost sub stăpânirea romană.

Cu **menţiunea** că statele feudale de pe teritoriul României, au preluat o parte din elementele evidenţelor nu numai din Imperiul Roman ci şi din Imperiul Bizantin – fapt care explică, în mare parte, **unitatea de conţinut a izvoarelor vechi de evidenţă cu elemente statistice practicată** pe ambele versante ale Munţilor Carpaţi.

❋

În perioada formării şi mai ales a dezvoltării statelor feudale, evidenţele au devenit mai ample**,** ca urmare a intereselor domnitorilor pentru o mai bună cunoaştere a resurselor umane şi materiale disponibile.

Dacă la **începutul epocii feudale** aceste evidenţe au avut un caracter restrâns, vizând, de regulă, numai anumite activităţi agricole şi de altă natură, desfăşurate pe domeniile nobililor feudali, **mai târziu** şi-au extins sfera de activitate, devenind mai diversificate având drept **scop principal stabilirea impozitelor.** Din această categorie au făcut parte „*listele de dijmă*”, „*cislele*” (pentru stabilirea bunurilor şi impozitelor), catastifele, condica de socoteli, precum şi **catagrafiile**[2] care au devenit cele mai răspândite forme de evidenţă din Ţara Românească şi Moldova – începând din a doua jumătate a secolului XVI.

Din perioada Evului Mediu, secolele XI-XVI, au fost **păstrate informaţii** cu caracter statistic (referitoare la populaţie şi activităţile caracteristice acelor vremuri, suprafaţa terenurilor şi producţia obţinută, îndeosebi cereale, efectivele de animale, impozite (dări, biruri, dijme etc.) oglindite în:

Documentul din anul 1075 potrivit căruia Gheza I, regele Ungariei, a făcut o donaţie mănăstirii din satul Artrand de lângă cetatea Bihorului – obligând,

---

[1]Îndeosebi registre privind evidenţa suprafeţelor cultivate şi producţiei agricole vegetale; evidenţa breslelor, populaţiei etc.
[2]Cuvânt de origine grecească, cu înţelesul de înscriere pe listă.

totodată, ţăranii satului să dea mănăstirii – anual – un număr de animale şi anumite cantităţi de produse agroalimentare.

Conscripţiile din anii 1332 şi 1342 prin care regele Ungariei Carol Robert de Anjou[1] a cerut ţăranilor iobagi din Transilvania, un impozit de o marcă pentru fiecare sesie[2].

Registrul contribuabilului, întocmit în timpul lui Petru cel Tânăr, domnitorul Ţării Româneşti (1559-1568).

„***Catastiful***[3] ***cisle*** *de ţărani de la toate ţinuturi şi curteni şi vătafi şi neamuri şi popi*" (1591) redactat în limba română chiar de către Petre Şchiopul, domnitorul Ţării Româneşti[4].

Catastiful Ţării Ardealului despre judeţe şi vamele şi ocnele, întocmit la cererea domnitorului Mihai Viteazul, la scurt timp după ccerirea Transilvaniei (1599).

Pe măsura intensificării preocupării autorităţilor pentru cunoaşterea cât mai exactă şi detaliată a fenomenelor economico-sociale, s-au efectuat şi **primele cercetări cu un pronunţat caracter statistic şi sociologic** – îndeosebi în ultima perioadă a epocii feudale.

Semnificativă, în acest sens, este catagrafia „**Cisla vitelor**" de la începutul secolului XVII din Ţara Românească, efectuată la cererea Domnitorului Constantin Brâncoveanu, fiind **trimişi pentru prima dată „delegaţi pe teren"**, (aleşi din rândul boierilor din Bucureşti şi împrejurimi) pentru coordonarea şi supravegherea înregistrării datelor.

Catagrafiile şi alte sisteme de evidenţă (catastife, conscripţii, urbarii, registre mănăstireşti, condici de socoteli etc.) au avut – cu unele excepţii – **un predominant caracter fiscal**.

Începând din deceniile 2-3 ale secolului XVII, acestea, **au cuprins** nu numai date cu caracter fiscal ci **şi date privind unii indicatori economico-sociali şi culturali, cu caracter statistic**, devenind mai cuprinzătoare şi mai complexe.

Pe fondul dezvoltării generale a Ţărilor Române, a apariţiei şi extinderii unor noi activităţi economico-sociale au fost create şi condiţiile favorabile care au generat progresul ideilor, creşterea preocupărilor învăţaţilor acelor vremuri pentru

---

[1]Înfrânt în luptele de la Posada (1330) de către Basarab I, domnitorul Ţării Româneşti.

[2]Lot de pământ, parte dintr-un domeniu, pentru care ţăranul dependent avea dreptul de posesie în schimbul unei rente plătită stăpânului feudal – teren care putea fi transmis ereditar - . În Ţara Românească s-a numit **delniţă**.

[3]Catastif: registru, condică. S-a mai numit şi catastih.

[4]Fiind **primul document** cu caracter statistic, redactat în limba română.

studierea fenomenelor şi proceselor care au stat la baza progresului economic, cultural etc. şi elaborarea unor studii mai ample – în special în a doua jumătate a secolului al XVII-lea – fiind utilizate **noi metode şi mijloace** pentru studierea fenomenelor economico-sociale.

Primul gânditor român, care în secolul XVII şi-a fundamentat studierea fenomenelor economico-sociale, **pe baza observării directe**, prezentând în lucrările sale elemente interesante, recunoscute mai târziu ca **aparţinând statisticii şi sociologiei**[1] a fost **Nicolae Milescu** (1625-1714) reţinut în istorie sub numele de Spătarul Milescu[2].

Cu toate că investigaţiile sale directe nu s-au referit la Moldova, cea mai **importantă lucrare a sa „*Jurnal de călătorie în China*" (1675-1677)**, cuprinde însemnări, care deşi se mărginesc la simple relatări de fapte, acestea au **valoare sociologică şi chiar statistică,** întrucât cuprind date despre oameni, meserii, locuri şi obiceiuri care în majoritatea lor covârşitoare sunt rezultatul constatării realităţilor economico-sociale ale unui observator direct.

---

[1]**Termenul de sociologie** a fost folosit în ţara noastră mult mai târziu - în a doua jumătate a secolului XIX de către Ion C. Brătianu, care în 1851 menţiona „*...Sociologie n'avem încă nici numele chiar, nu se ştia că afară de origină, omenirea este una, nu numai în prezent, ci şi în trecut şi în viitor, adică una în spirit ca şi în timp*".
Miron Constantinescu, Ovidiu Bădina, Ernő Gall „*Gândirea sociologică în România*" – Ediţie revăzută, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1974, pag. 27

[2]Boier şi cărturar din Moldova care a tradus şi compilat în limba română, lucrări cu caracter istoric, religios, educativ şi filologic. A îndeplinit şi o misiune diplomatică la Peking, unde a scris „Jurnal de călătorie în China".

CAPITOLUL II

PREMIZELE ÎNFIINŢĂRII STATISTICII OFICIALE

Consideraţii preliminare

Evoluţia societăţii româneşti, transformările care au avut loc în a doua jumătate a secolului XVIII, a căror intensitate s-a accentuat mai ales în secolul XIX, au cuprins, treptat, toate domeniile activităţii economico-sociale, care s-au făcut simţite şi pe planul suprastructurii şi organizării social-politice. În acest context, **investigaţiile statistice au dobândit noi funcţii şi dimensiuni**, ca urmare a intereselor autorităţilor statului pentru cunoaşterea cât mai reală şi detaliată a fenomenelor economico-sociale şi cultural-educative, a resurselor umane şi materiale.

Statistica a constituit un instrument important de cunoaştere, menit să contribuie la informarea şi dezvoltarea Ţărilor Române – o **statistică, cât mai bine organizată şi condusă, devenind indispensabilă.**

Activitatea din **perioada premodernă a statisticii**, a creării premizelor pentru întemeierea instituţiei statisticii oficiale **a parcurs o nouă etapă marcată**, îndeosebi, **de prevederile Regulamentului Organic** privind organizarea şi efectuarea unor **investigaţii statistice** mai complexe şi de o mai mare amploare, atât în Ţara Românească cât şi în Moldova.

Constituirea unui alt sistem de evidenţă, pur statistic, a fost condiţionată – însă – de îndeplinirea mai multor criterii – fiind necesară, în primul rând, **depăşirea** cadrului cunoaşterii oferit de evidenţele statistice **cu un pronunţat caracter fiscal**.

Documentele acelor vremuri care atestă cunoaşterea de ansamblu a unor fenomene economico-sociale şi culturale, evidenţiază momente importante ale evoluţiei evidenţei statistice, a **separării treptate** de cea cu caracter fiscal – care au prefigurat **premizele** pentru **întemeierea instituţiei statisticii oficiale**.

❋

1716 – Reprezintă anul apariţiei **Primei lucrări**, **care nu cuprinde informaţii cu caracter fiscal**, intitulată „***Descriptio Moldaviae***” („Descrierea Moldovei”), elaborată la solicitarea Academiei din Berlin, de către Domnitorul Moldovei, Dimitrie Cantemir (1673-1720) – un mare cărturar, enciclopedist, istoric remarcabil, deopotrivă geograf şi analist, om politic şi filosof umanist. Această **excelentă expunere** a cadrului geografic, social-istoric, cultural şi etnografic

a Moldovei – însoţită de o hartă, considerată de o **valoare excepţională** pentru acele timpuri – reprezintă **prima lucrare sociologică apărută în literatura românească**, care prin volumul însemnat şi complex al informaţiilor, şi prin **metodele folosite** s-a impus atenţiei contemporanilor contribuind, totodată, la dezvoltarea literaturii europene a genului. Întocmită şi tradusă în mai multe limbi[1], lucrarea, „*Descrierea Moldovei*" a făcut cunoscut în Europa nu numai pe autorul acestei descrieri inedite a societăţii în care a trăit, ci şi pe **Domnitorul patriot** al ţării sale, Moldova, a epocii cu oamenii şi obiceiurile lor[2]. Dimitrie Cantemir a fost **primul gânditor român** care a **folosit în mod sistematic datele statistice** (potrivit metodelor utilizate frecvent în ţările vest-europene), furnizate de către documentele acelor vremuri, în principal catagrafii, conscripţii, catastife şi condici bisericeşti, precum şi din valorificarea informaţiilor obţinute în urma unor **investigări directe ale autorului**.

Prin modul cum a fost gândită şi întocmită, lucrarea poate fi considerată **precursoarea investigaţiilor monografice şi statistice,** (Dimitrie Cantemir, însuşi, fiind un **adept al statisticii descriptive** caracteristică secolului XVIII), reprezentând totodată, şi un important **moment de referinţă** pentru crearea instituţiei statisticii oficiale româneşti.

1741 – Este anul efectuării **Catagrafiei Moldovei** în timpul Domnitorului Constantin Mavrocordat, în cea de-a doua domnie (1741-1744) prin care a cerut ispravnicilor domneşti (dregători care răspundeau de un judeţ sau un ţinut) să întocmească o **descriere a judeţelor** prin „*oameni cei bătrâni de prin toate satili*" privind hotarele ţinutului; scaunele domneşti; mănăstirile, schiturile, bisericile din piatră şi lemn; târgurile; vămile; mestesigiile (depozitele de dijmă) munţii; dealurile cu vii şi fără vii; movilele; văile; riliştile (iazurile); moşiile mănăstireşti ale boierilor mari, ale celor de rangul doi, boierilor mazili (de rangul 3) şi răzeşeşti; numărul boilor şi cailor; numărul bărbaţilor apţi de muncă etc. completată cu lista locuitorilor, condica de venituri şi cheltuieli cu caracter fiscal etc. – reprezentând **prima lucrare** în care au fost utilizate şi **unele informaţii statistice** referitoare la judeţele Moldovei[3].

1803 – Întocmită sub domnia lui Alexandru Moruzi, **Condica liuzilor[4],** reprezintă un document valoros pentru cunoaşterea, în fiecare localitate, a situaţiei economico-sociale la începutul secolului XIX din Moldova – reprezentând, de fapt, o catagrafie mai amplă, urmată de creşterea excesivă a impozitelor.

1814 – Catagrafia întocmită în timpul lui Ion Caragea (1812-1818) şi **Catagrafia** din anul **1819** în timpul lui Alexandru Suţu (1818-1821), domnitori ai

---

[1]Redactată în limba latină, tradusă în anul 1771 în limba germană, în 1789 în limba rusă şi în anul 1825 în limba română.

[2]Pentru întocmirea acestei opere monumentale, Dimitrie Cantemir a fost ales membru al Academiei din Berlin – fiind **primul academician** român.

[3]Numit şi „Hrisov".

[4]Liuz – persoană autorizată pentru stabilirea şi încasarea impozitelor cerute pentru visteria ţării.

Ţării Româneşti au o **importanţă deosebită**, întrucât a fost **efectuată** pentru **prima dată** o **înregistrare statistică** – deşi rudimentară – privind atât **împărţirea teritoriului** după fertilitate şi alte criterii, cât şi o **stratificare socială** a populaţiei prin delimitarea fiecărei categorii fiscale regăsită în 3 grupe sociale: fruntaşi, mijlocaşi şi codaşi.

1820 – Studii statistice ale teritoriului – întocmite pe baza rezultatelor cercetării statistice parţiale, prin care au fost culese informaţii referitoare: la mărimea suprafeţelor agricole ale proprietarilor; principalele categorii de terenuri; producţia agricolă obţinută; starea agriculturii şi raporturile acesteia cu alte domenii de activitate.

1825 – Moldoveneştile statisticeşti ştiinţe[1], marchează atât **înfiriparea primelor alcătuiri oficiale de statistică** cât şi **apariţia învăţământului statistic –** reprezentând un progres calitativ important pentru statistica românească. Utilizate în perioada 1825-1859, acestea au constituit de fapt **anchete** pentru obţinerea unui **volum important de date statistice** pe sate, ocoale (plăşi) şi judeţe privind: suprafaţa moşiei rezervată boierilor (rezerva feudală); suprafaţa cultivată cu principalele culturi; suprafaţa fâneţelor şi păşunilor; viilor; pădurilor; suprafaţa dată clăcaşilor; numărul animalelor de muncă; producţia agricolă obţinută; numărul morilor etc.

În **Muntenia,** statisticeştilor moldoveneşti le-a corespuns **statistica bianuală** pentru obţinerea unor date privind: suprafeţele însămânţate cu principalele culturi; numărul de animale; preţul muncilor agricole; producţia de cereale; cantitatea de produse agricole consumate şi exportate etc. Lucrările întocmite – potrivit prevederilor statisticeştilor ştiinţe – **au cuprins majoritatea elementelor principale, componente ale unei statistici generale**, adaptate nivelului de dezvoltare economică şi socială din prima jumătate a secolului XIX.

1828 – Reprezintă un alt **moment important** pentru **crearea unor noi premise** menite **să contribuie într-o măsură decisivă** la **înfiinţarea instituţiei statisticii oficiale** prin măsurile întreprinse în anii după pacea de la Adrianopol (1828), începând cu introducerea **Regulamentelor Organice[2]** în Ţările Române (1828-1834).

1831-1832 – Catagrafiile totale, (cunoscute şi sub numele de catagrafii regulamentare), efectuate în Ţara Românească şi Moldova, reprezintă o **sinteză a experienţei acumulate în decursul unei perioade îndelungate** privind utilizarea acestui gen de investigaţii, cu deosebire în a doua jumătate a secolului XVIII şi primele trei decenii ale secolului XIX. Prevăzute a se efectua cu o periodicitate de 7 ani (probabil, datorită procesului lent de dezvoltare economico-socială din acele

---

[1]Păstrate parţial în Arhivele Statului din Iaşi.

[2]Regulamente (legiuiri) privind organizarea şi conducerea Ţării Româneşti şi Moldovei în baza cărora au fost efectuate aceste catagrafii.

vremuri) organizarea şi îndrumarea acestor investigaţii statistice a revenit Departamentului Treburilor din Lăuntru.

Pentru prima dată în practica unor astfel de investigaţii, **populaţia a fost informată** prin **afişarea de înştiinţări** în fiecare localitate din Ţara Românească privind: **scopul**, **obiectivele** şi **perioada** de efectuare a catagrafiei; **sarcinile** comisiilor teritoriale, (special constituite) pentru buna desfăşurare a investigaţiilor şi îndeplinirea obligaţiilor proprietarilor de pământ.

Potrivit instrucţiunilor elaborate pentru efectuarea acestor catagrafii, **unitatea de observare** –definită pentru prima dată – a fost **gospodăria contribuabililor**, iar **obligaţia** înscrierii datelor în formulare a revenit proprietarului asistat de preotul localităţii şi şase contribuabili („birnici").

Înregistrarea datelor s-a **efectuat separat pentru fiecare categorie socială** de populaţie, stabilită în mod empiric (boieri, ţărani, meseriaşi, comercianţi etc.), după situaţia civilă, vârstă, starea sănătăţii, precum şi alte caracteristici[1]. Deşi au avut un **scop fiscal**, catagrafiile **au întrunit,** într-o anumită măsură şi **caracteristicile unui recensământ,** fiind considerate, de fapt, **precursoarele Recensământului Populaţiei şi Agriculturii Ţării Româneşti din anul 1838**.

- În perioada Regulamentului Organic, **în anul 1834, au fost înfiinţate trei secţii[2] cu profil statistic**, care au avut anumite atribuţii în diferite domenii ale vieţii economice şi sociale.

- **Cele mai importante atribuţii în domeniul statisticii agriculturii** au revenit **secţiei a treia** (statistica ţării) referitoare la stabilirea statisticii suprafeţelor cultivate cu cereale; numărului şi speciilor animalelor de producţie şi de muncă; producţia cerealelor; apiculturii, pomiculturii, viticulturii şi zonelor sericiculturii; determinarea suprafeţelor moşiilor şi delimitarea lor teritorială; întocmirea unei statistici periodice de tipul catagrafiilor şi recensămintelor[3].

- Aceste secţii (coordonate de către Departamentul Treburilor din Lăuntru) au avut o contribuţie importantă pentru **înfiinţarea unui sistem cvasi-permanent şi organizat,** de culegere şi prelucrare a datelor din diferite domenii, **în special din agricultură**, fiind puse, astfel, **bazele statisticii agricole oficiale**.

---

[1]Asemenea catagrafii – deşi de o mai mică amploare – au fost efectuate şi în anii 1837, 1844, 1851 şi 1857.

[2]Ţările Române se situează printre puţinele ţări europene care aveau la acea dată asemenea secţii considerate, de fapt, **organe statistice incipiente – precursoarele Instituţiei statisticii oficiale**.

[3]Deşi în Regulamentul de Organizare nu s-a precizat în mod expres sarcina întocmirii acestor statistici, se presupune că aceasta revenea, tot „ocărmuitorilor" de la judeţe.

Menţinând, în esenţă, organizarea de stat feudală, pe care au încercat să o modernizeze, Regulamentele Organice (deşi au constituit o legislaţie agrară aspră) **au favorizat**, **dezvoltarea capitalismului**, **pregătind unirea celor două Ţări Române**, precum şi **oficializarea statisticii**.

1837 – În acest an a apărut lucrarea elaborată de către **Nicolae Suţu** „*Ètudes statistiques*" (*Studii statistice*), publicată postum. Pornind de la definiţia dată statisticii de către Achenwall Gottfried, Nicolae Suţu şi-a **definit concepţia**, privind obiectul, rolul şi locul statisticii în procesul de cunoaştere şi informare, reprezentând **crezul preocupărilor sale**, pe fondul cărora a elaborat toate studiile. În acest studiu sunt expuse unele **puncte de vedere** referitoare la **clasificarea ştiinţelor** şi la felul în care trebuie să fie înţeleasă statistica, în general, şi ca disciplină de învăţământ – fiind de părere că cea mai potrivită este clasificarea în două clase: **ştiinţe descriptive**, care descriu, pur şi simplu, faptele (anatomia, astronomia etc.) şi **ştiinţe dinamice**, care studiază forţele prin care corpurile sunt puse în mişcare.

Nicolae Suţu **a încadrat statistica în prima clasă** (statistica descriptivă)[1] „*...întrucât, ea nu face altceva decât să descrie, iar încă o particularitate care ar trebui să o distingă de alte ştiinţe, de asemenea descriptive, constă în aceea că faptele pe care ea le descrie sunt variabile, în timp ce acelea ale anatomiei, ale astronomiei sunt fixe şi invariabile*"[2]. Clasificată astfel, statistica a fost considerată un *„**mijloc de a cunoaşte toate faptele în legătură cu starea fizică, morală, intelectuală şi politică a societăţii** într-un alt timp şi într-un alt loc, comparativ cu faptele dintr-un alt timp şi alt loc", considerând că: „**Abia sub această formă va fi perfectă statistica**"*[3].

Cele **patru stări** formau în concepţia lui Nicolae Suţu „*..un sistem complet de statistică...*"[4] căruia i-a **acordat**, însă, un **rol limitat**, considerând că „*...statistica nu este o ştiinţă care cercetează un fapt pentru a găsi în el o idee, care constată un fapt pentru a-l explica, ci ea este un instrument, o pregătire pentru toate ştiinţele, pe care le aprovizionează cu documente*"[5].

---

[1]*Curent statistic apărut în Republica* Veneţia – primele lucrări de statistică descriptivă fiind elaborate de Eneas Picolo-mini (1405-1465) intitulată *„Cosmografia"* şi *„Del Guverno et administratione di diversi regni et republiche*" întocmită în anul 1562 de către Francesco Sansovino. Şcoala germană a **teoriei statului** a constituit perioada de vârf a acestui curent în special prin Gottfried Achenwall (1719-1792), care a înlocuit această denumire cu cea de *„statistică",* definită ca ştiinţă care indică tot ce se găseşte efectiv într-o colectivitate politică, într-o ţară, într-un loc oarecare, fiind considerat în istoria occidentală a statisticii *„tatăl statisticii"* care a folosit pentru prima dată substantivul de *„statistică* – până atunci folosindu-se numai adjectivul *„statistic".*

[2]**Nicolae Suţu** "*Opere economice*", Bucureşti, Ed. Ştiinţifică, 1957, pag. 300.

[3]Ibidem pag. 301.

[4]Ibidem pag. 301.

[5]Ibidem pag. 301.

Prin **starea fizică** a înţeles persoanele care compun populaţia sub toate aspectele ei (naşteri, căsătorii, divorţuri, distribuirea pe ramuri, starea sănătăţii, categorii etc.); capitalurile, industria, comerţul, căile de comunicaţie, venitul naţional şi datoria naţională etc.; **starea morală**; statistica judiciară – crime, delicte etc.; **starea politică**; instituţii administrative, politice şi religioase; **starea intelectuală**: instruirea populaţiei; activităţi artistice, literare, culturale etc.

1838 – În acest an, **reţinut ca un moment deosebit de important în evoluţia statisticii româneşti,** a fost efectuat **Recensământul Populaţiei şi Agriculturii Ţării Româneşti**, numit iniţial, **Statistica Principatului,** considerat **primul recensământ statistic modern**[1] care a avut loc pe teritoriul ţării noastre, întrucât a întrunit următoarele **caracteristici de bază** ale unei investigaţii statistice de acest gen:

- **universalitatea**, înregistrarea fiind efectuată pe întreg teritoriul Ţării Româneşti;
- **simultaneitatea**, adică stabilirea unui moment de referinţă şi a unei perioade de înregistrare a datelor,[2]
- **deplasarea** în fiecare gospodărie şi înscrierea datelor în formulare (potrivit unui **program** dinainte întocmit) de către **persoane instruite,** special desemnate;
- **iniţierea şi efectuarea lui de către autoritatea statului,** fiind organizat şi efectuat de către Departamentul Treburilor din Lăuntru.

---

[1]**Până în anul 1964** a fost acreditată ideea potrivit căreia **primul recensământ statistic modern** a fost **realizat în anul 1859** (organizat de către Dionisie Pop Marţian – conducătorul Instituţiei Centrale de Statistică din acea vreme) **fără o cercetare corespunzătoare** a documentelor aflate în Arhivele Statului din Bucureşti. **Studierea amănunţită** în anul 1963 (de către un colectiv de specialişti: Nicolae Marcu, şeful catedrei de Istoria Economiei Naţionale de la Academia de Studii Economice; Vladimir Trebici consilier; *Laurenţiu Guţescu* economist şi Gh. Retegan demograf din cadrul Direcţiei Centrale de Statistică, împuternicit de către conducătorul acesteia) a actelor oficiale aflate în această arhivă s-a ajuns la **concluzia** că **primul recensământ modern a fost cel din anul 1838**. Din documentaţia prezentată pentru dezbatere în **Consiliul Ştiinţific Metodologic** şi aprobare de către **Colegiul Instituţiei** la care au participat şi specialişti din alte instituţii s-a apreciat că acest recensământ a avut un **scop bine precizat**, rezultat din **concepţia realistă** a conducătorilor din perioada Regulamentului Organic **privind**: rolul important al statisticii într-un stat organizat pe baze moderne; un obiectiv stabilit în mod judicios; efectuarea acestuia pe întreg teritoriul Ţării Româneşti; tehnica modernă de efectuare, cel puţin sub aspectul instrucţiunilor, formularelor, unităţii de înregistrare şi metodei de obţinere a datelor prevăzute în formulare etc.

[2]Cu menţiunea că deşi Recensământul din anul 1838 nu a întrunit această cerinţă în totalitate, trebuie avut în vedere că **noţiunea** „moment de referinţă" a fost **folosită pentru prima dată** în anul 1881 de către Franţa – ţară cu o tradiţie îndelungată faţă nu numai de ţara noastră ci şi în comparaţie cu alte ţări din Europa Apuseană şi Centrală.

Acest recensământ **nu a avut un scop fiscal** – fapt ce rezultă din însăşi denumirea dată de către iniţiatori. **Necesitatea** efectuării recensământului a fost determinată de pătrunderea şi extinderea relaţiilor de producţie capitaliste, nevoia obţinerii unui volum mai mare şi variat de informaţii menite să permită **cunoaşterea** cât mai exactă şi amănunţită a situaţiei economico-sociale a Ţării Româneşti în vederea **fundamentării unor măsuri politice şi economice** ce se impuneau a fi luate pentru dezvoltarea statului, în condiţiile noilor relaţii de producţie.

Potrivit **programului de observare statistică**, au fost înregistrate date pe sate, plăşi, oraşe şi judeţe privind:

- numărul total al locuitorilor Ţării Româneşti; principalele caracteristici ale populaţiei, (sex, vârstă, stare civilă, naţionalitate); profesia şi categoria socială; situaţia faţă de fisc; infirmităţi fizice şi deficienţe mintale;
- suprafeţele cultivate cu cereale; numărul animalelor pe specii, (cu precădere a celor de muncă) şi producţia agriculturii, apiculturii, pomiculturii, viticulturii şi a zonelor de sericicultură;
- determinarea suprafeţei moşiilor şi delimitarea lor teritorială, prevăzându-se în acest scop, completarea unui formular separat – care s-a întocmit însă, numai parţial.

Deşi s-a prevăzut şi întocmirea unor formulare cu caracter special pentru obţinerea de date privind; **construcţiile** după destinaţia acestora; **resursele naturale**, (păduri, ape minerale, râuri, lacuri, bălţi); **situaţia** căilor de comunicaţie etc., astfel de înregistrări s-au realizat doar **parţial** care, în timp, au fost pierdute în cea mai mare parte.

În vederea efectuării recensământului în condiţii cât mai bune, s-a **prevăzut** pentru **prima dată** în **mod expres** ca înregistrarea datelor să se efectueze numai prin **metoda directă** a **interogării capului de familie** (gospodăriei) contribuabilului – insistându-se în mod deosebit pentru folosirea acestei metode[1]. Înregistrarea, şi mai ales prelucrarea şi centralizarea datelor de către Secţia III-a de Statistică a Departamentului Treburilor din Lăuntru a durat aproximativ doi ani – rezultatele fiind **publicate** parţial în Almanahul Statului în anul 1842[2].

---

[1]În „Poruncile ţirculare la ocârmuire" expediate cu nr. 1551-1568 din 8 noiembrie 1837, **Mihai Ghica**, Şeful Departamentului Treburilor din Lăuntru **a cerut ocârmuirilor** „să îndatoreze pă subptocărmuitori ca cercetarea aceasta să se facă prin chiar vederea ochilor, preumblându-să înşile din casă în casă în tot cuprinsul fieşecăruia sat, spre a se putea cunoaşte fiinţa adevărată, iar nu după cum se obişnuiesc să ceară foi de la pârcălabii satului...altfel toată lucrarea va fi zadarnică şi strădania întru nimic socotită."
Sursa: Arhivele Statului – Bucureşti, Vornicia din Lăuntru, dosar 6353/1837, partea 1-a f.f. 1-2.
[2]Rezultatele totale au apărut în Analele parlamentare ale României, IX, partea I, pag. 1162 şi următoarele, inclusiv raportul lui Mihai Ghica.

Compararea obiectivelor, tehnicii de organizare şi efectuare a acestui recensământ cu cele similare efectuate în ţările europene în aceeaşi perioadă, sau chiar mai târziu, **relevă** faptul că recensământul din Ţara Românească s-a ridicat la nivelul statistic al acestor ţări, cu **precizarea** că sub aspectul utilizării metodei directe de înregistrare şi înscriere a unor caracteristici demografice privind situaţia faţă de capul familiei, starea civilă şi naţionalitatea a **devansat** recensămintele efectuate în Europa în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

„*Nu se poate trece cu vederea peste semnificaţia acestor constatări* (menţiona Mircea Biji). *Ele arată că în ţara noastră s-au efectuat lucrări statistice de mare amploare, complexe, de pe poziţii ştiinţifice călăuzite de concepţii progresiste, utile, chiar dacă au fost numai parţial izbutite.* ***Asemenea*** *lucrări şi altele încă necunoscute...*" „*trebuie descoperite, analizate şi valorificate critic în cadrul unei istorii dezvoltate şi ştiinţifice a statisticii din ţara noastră.*[1]"

1846 – Apariţia Studiului despre **„Starea socială a muncitorilor plugari în Principatele Române, în deosebite timpuri**", elaborat de **Nicolae Bălcescu** (1819-1852) istoric, economist, gânditor democrat, cea mai luminoasă personalitate a Revoluţiei (anul 1848) din Ţara Românească.

D**eşi n-a fost statistician**, care să se fi ocupat în mod special în lucrările sale de diferite probleme ale statisticii teoretice şi economice, **prin felul în care a utilizat datele statistice** în analizele sale istorico-economice, rezultă că el **a cunoscut importanţa statisticii şi principiile acesteia** – un exemplu edificator fiind **folosirea grupărilor statistice** pe baza cărora a împărţit ţărănimea de la jumătatea secolului XIX în **3 tipuri social-economice**: **moşneni** sau cnezi care aveau moşiile lor; **vecin**i, români sau robi (iobagi); **oameni liberi** sau domneşti, care locuiau pe moşii boiereşti sau mănăstireşti fără a fi robi.

Pe baza datelor cuprinse în această lucrare şi altor lucrări[2], a **elaborat pentru prima dată o analiză detaliată a rentei în bani**. În mod indirect, de datele cuprinse în lucrările sale s-a folosit şi Marx (1818-1883), utilizând unele informaţii[3] pentru elaborarea paragrafelor „*Goana după supramuncă*" „*Fabricant şi boier*" din Capitalul, vol. I, pentru stabilirea ratei plus valorii.

Prin lucrările sale, Nicolae Bălcescu a realizat nu numai **primele studii istorice**, ci a făcut cunoscute peste graniţă **preocupările** ţării noastre pentru utilizarea datelor statistice, **formulând**, totodată şi **primele idei de sociologie rurală** ale timpului său.

---

[1]Prof.dr. Mircea Biji, Director general al Direcţiei Centrale de Statistică; Revista de Statistică nr. 4/1964.
[2]Reforma socială la români; Question economique Des Principautes Danubieunes etc.
[3]Preluate din studiul lui Eilas Regnault (1801-1868) - istoric şi publicist francez intitulat – „Legături cu revoluţionarii paşoptişti".

CAPITOLUL III

ÎNFIINŢAREA ŞI ORGANIZAREA STATISTICII OFICIALE

- 1859 - 1899 -

„Statistica pentru guvern este aceea
ce sunt pentru om cele cinci simţuri”.
Dionisie Pop Marţian

Consideraţii preliminare

În această perioadă (îndeosebi în anii premergători înfiinţării statisticii oficiale) a avut loc **cea mai efervescentă activitate** a secolului XIX caracterizată, în principal, prin pregătirea şi **înfiinţarea statisticii oficiale**, precum şi **efectuarea recensămintelor** din anul 1859 din Ţara Românească şi Moldova, ale căror rezultate au stat la baza fundamentării primei reforme agrare din ţara noastră şi altor măsuri social-economice întreprinse pentru dezvoltarea statului.

După o **scurtă perioadă de progres** a statisticii oficiale (cu un ecou puternic nu numai în ţara noastră ci şi peste hotare), **a avut loc o lungă perioadă de stagnare şi declin**, datorită unor reorganizări repetate la intervale scurte care au influenţat negativ şi activitatea statisticii agricole – **începutul redresării** acesteia având loc în ultima decadă a secolului XIX, marcată de editarea în anul 1892 a Buletinului Statistic General al României, efectuarea Recensământului Populaţiei din anul 1899, Recensământului Animalelor din anul 1900, întocmirea sistematică a **primelor serii de date statistice** privind dezvoltarea agriculturii etc.

Cercetările sociologice rurale au înregistrat o evoluţie ascendentă, permanentă, fiind efectuate primele investigaţii de amploare ale genului, în diferite **zone** – îndeosebi în anumite judeţe, (Mehedinţi, Dorohoi şi Putna) - în anul 1867 fiind efectuată prima monografie în care a fost cuprins întreg teritoriul ţării.

*

1859 – Reprezintă **Anul „Înfiinţării Instituţiei Statisticii Oficiale.”** Unirea Principatelor Române la 24 ianuarie 1859 – moment care a pus capăt fărâmiţării statale feudale – **a însemnat** nu numai **împlinirea unui drum lung şi anevoios** străbătut de către statistica românească în ansamblul ei (în special, statistica agriculturii) ci şi **începutul epocii moderne a statisticii,** marcată în mod deosebit de **înfiinţarea instituţiei statisticii oficiale**, care a parcurs mai multe **etape**.

28 aprilie 1859. Domnitorul Principatelor Unite, Alexandru Ioan Cuza, a emis Decretul Domnesc nr. 117 privind numirea lui **Dionisie Pop Marţian** în funcţia de şef

al „**Biroului de Statistică Administrativă din Ţara Românească**” – cu un statut provizoriu.[1]

1 iulie 1859. A fost emis un nou Decret privind înfiinţarea „***Direcţiei de Statistică a Moldovei***” condusă de către **Ion Ionescu de la Brad** (Sigiliul Domnesc nr. 185).

12 iulie 1859. A fost emisă Ordonanţa nr. 279 prin care Biroul de Statistică din Ţara Românească a devenit „***Oficiul Central de Statistică Administrativă***” condus de către Dionisie Pop Marţian. (**Anexa 1**)

4 august 1862. Recunoaşterea, de drept şi de fapt, de către statele europene, a Unirii Ţărilor Române, a atras după sine şi unirea tuturor instituţiilor statului, inclusiv a celor două organe ale statisticii, **devenite**, potrivit Decretului nr. 587 din 4 august, (care a **consfinţit înfăptuirea deplină a statisticii oficiale româneşti**). **Oficiul Central de Statistică**, condus de către Dionisie Pop Marţian, **considerat nu numai una din primele instituţii publice de acest gen din România, ci şi din Europa.** În cadrul Oficiului a fost înfiinţat şi un compartiment pentru statistica agricolă.

Oficiul Central de Statistică a fost constituit încă de la începutul înfiinţării sale – **ca o instituţie centralizată** cu organe statistice teritoriale, reprezentate de:

- **raportori statistici permanenţi**, câte unul în fiecare district, care a funcţionat pe lângă administraţiile districtelor – având sarcini clar definite;
- **comisii statistice judeţene**; câte trei în fiecare judeţ; una pentru oraşul de reşedinţă al judeţului şi târgului districtului şi două pentru restul localităţilor – care activau numai în timpul lucrărilor catagrafice.

Acest **nou început de drum** al statisticii româneşti, a fost **puternic marcat de activitatea intensă a două personalităţi** de mare valoare, deopotrivă economişti şi statisticieni: **Dionisie Pop Marţian** şi **Ion Ionescu de la Brad**. Numele celor două personalităţi ilustre au fost legate pentru totdeauna de activitatea statornică depusă pentru crearea şi organizarea statisticii unitare şi instituţionalizate din ţara noastră, precum şi de elaborarea unor lucrări statistice de o deosebită importanţă. Deşi de-a lungul anilor **statistica ţării noastre** – în drumul ei consecvent pentru modernitate – a fost **supusă unor reorganizări numeroase**[2], şi-a **păstrat** atât statutul de **instrument principal**, de cunoaştere şi evaluare a proceselor şi fenomenelor economico-sociale specifice agriculturii cât şi de furnizarea datelor necesare autorităţilor statului şi altor utilizatori de informaţii

[1]Demersuri pentru crearea statisticii oficiale au fost întreprinse încă din anul 1857, fără rezultat, însă, din lipsa fondurilor băneşti.

[2]În întreaga perioadă Instituţia Centrală de Statistică a avut diferite denumiri şi subordonări, 30 de conducători (**Anexele 2; 3**).

statistice, pentru fundamentarea şi introducerea în practică a măsurilor privind dezvoltarea agriculturii, în contextul evoluţiei întregii vieţi economice, sociale şi culturale a societăţii româneşti.

1859 – Recensământul statistic din Muntenia. Prevăzut a se realiza între 1 august - 30 noiembrie 1859, a fost **gândit şi proiectat ca un recensământ general** menit să asigure obţinerea datelor privind: populaţia, agricultura, industria, comerţul, transporturile, finanţele etc. defalcate pe medii (urban şi rural) judeţe[1] şi plăşi. Organizat şi condus de către Dionisie Pop Marţian recensământul a fost efectuat pe baza unui **program de observare statistică**, mult mai detaliat şi sistematizat decât cel folosit la recensământul din anul 1838, atât în ceea ce priveşte populaţia cât mai ales agricultura, – fiind **conceput în spiritul practicii moderne** din statele occidentale, („în spiritul veacului" cum afirma Marţian).

Referindu-se la importanţa acestui recensământ, Dionisie Pop Marţian a menţionat: …„*Nu este ştiinţă care să lumineze atât de bine economia câmpeană ca statistica agriculturală care la noi încă nu a existat; dar a căror temelii se vor aşeza din materialul ce ne va da recesiunea ce s-a făcut*[2].

De asemenea, dorind, să lămurească problemele legate de starea materială a populaţiei, Dionisie Pop Marţian a explicat recenzorilor **scopul recensământului şi deosebirile acestuia faţă de catagrafii** care aveau un caracter fiscal, ...”*fiindcă cea mai mare parte a locuitorilor privesc aceste cercetări cu o groază oarecare, scopul principal al recensământului nu este de a pune biruri pe objectele arătate, ci mai mult pentru a avea legiuitorii o icoană despre mărimea averei întregi şi despre modul cum este împărţită această avere între locuitorii ţării*”[3].

Recensământul efectuat în anul 1859 a **asigurat obţinerea unui volum însemnat de date,** cu precădere pentru agricultură, privind: populaţia (mediul urban şi rural) sex, profesii etc.; suprafaţa totală pe categorii de terenuri; suprafaţa cultivată pe grupe de culturi şi culturi; suprafaţa viilor şi numărul pomilor pe specii; suprafaţa fâneţelor şi păşunilor naturale; numărul animalelor pe specii, grupe de vârstă, sex, şi categorii de folosinţă; construcţiile; averea mobilă (pluguri, grape, care de transport etc.); date privind minele şi carierele mari etc.

Date generale privind principalele rezultate ale recensământului

- 2400,9 mii **locuitori** (1240,2 mii bărbaţi şi 1160,7 mii femei) din care 2218,6 mii agricultori, 91,8 mii meseriaşi, 5,1 mii fabricanţi şi 85,4 mii comercianţi;

[1]Argeş, Brăila, Buzău, Dâmboviţa, Dolj, Gorj, Ialomiţa, Ilfov, Mehedinţi,, Muscel, Olt, Prahova, Râmnicu-Sărat, Romanaţi, Teleorman, Vâlcea, Vlaşca.
[2]**Nicolae Marcu şi Zigu Ornea** “ *Dionisie Pop Marţian*”, Bucureşti, 1961, Editura Ştiinţifică, pag. 254.
[3]Documente referitoare la *Istoria Economică a României*, vol. I, Bucureşti, 1960, pag. 59.

- 146951 **proprietăţi** din care 59 ale statului; 21 ale comunelor; 189 ale aşezămintelor publice; 558 ale mănăstirilor închinate; 1159 mănăstirilor neînchinate (pământene); 78874 ale boierilor şi 66035 ale moşnenilor (devălmăşie); 66 – alte proprietăţi;
- 10653 mii pogoane **teren agricol** (arătură, fâneaţă, păşune, vii, grădini, păduri) din care erau lucrate numai 3917 mii pogoane (reprezentând 41% fără păduri);
- **animale**: 771,2 mii boi, 686,4 mii vaci; 196,5 mii tauri, 335,3 mii viţei, 89,2 mii bivoliţe şi bivoli, 160,2 mii cai, 159,0 mii iepe, 30,6 mii armăsari, 52,5 mii mânji; 3042,6 mii oi, 448,3 mii miei, 205,0 mii berbeci, 377,5 mii capre şi ţapi, 918,9 mii porci, 192,6 mii curci şi curcani, 879,6 mii gâşte şi raţe, 2839,9 mii găini şi pui;
- **valoarea totală a animalelor** exprimată în **galbeni**, a reprezentat 5044,7 mii pentru bovine, 1718,2 mii cabaline; 1656,4 mii ovine-caprine şi 518,2 mii galbeni pentru porci şi păsări – **date importante** obţinându-se şi pentru celelalte ramuri ale economiei naţionale[1].

Datele rezultate au stat la baza elaborării unor **studii de o mare valoare documentară** pentru relevarea aspectelor importante privind starea economico-socială a Ţării Româneşti, fiind folosite pentru **prima dată** în istoria statisticii agricole româneşti **grupări simple şi combinate** ale gospodăriilor agricole după mărimea suprafeţei aflate în proprietate şi suprafaţa utilizată; caracteristica specializării terenurilor cultivate; numărul animalelor; gruparea clăcaşilor etc. De asemenea, au fost **folosite** mărimi medii, mărimi relative de structură, serii dinamice etc.

O **parte din oamenii politici,** parlamentari ai acelor vremuri, au **criticat** foarte aspru rezultatele acestui Recensământ precum şi alte lucrări organizate de Dionisie Pop Marţian, întrucât a evidenţiat o serie de aspecte negative („relele”) – replica fiind pe măsura criticilor aduse.

În **raportul prezentat în anul 1863** la cel de-al 5-lea Congres Internaţional de Statistică de la Berlin[2], (partea referitoare la Recensământul din 1859-1860), Dionisie Pop Marţian a subliniat faptul că „*...interesele publice nu sunt în deplin acord cu interesele unor particulari..., aceştia doar s-au arătat nemulţumiţi şi au ridicat vocea în Cameră în contra fotografiei noastre economice...nu se înţelege ce alt scop ar avea cea mai mare parte a ostenitoarelor constatări statistice în legătură cu o istorie pragmatică a economiei naţionale, decât a face diagnoza morburilor ei pentru a le vindeca... credincioşi acestei datorii am scris ceea ce am dovedit...**logica cifrelor este neflexibilă**...va fi displăcând unei părţi, pe când va aproba-o cealaltă*”[3].

---

[1]*Analele Economice 1860-1863* – Capitolul *“Recesiunea”*.
[2]Primul Congres Internaţional de statistică la care a participat statul român.
[3]*Analele Economice 1863*, nr. 13-16, pag. 264.

Totuşi recensământul din anul 1859 a avut şi **anumite carenţe**, inerente în mare parte, oricărui început.

Principala deficienţă a constituit-o **folosirea unui program de observare excesiv de încărcat** din dorinţa de a obţine un volum cât mai mare şi variat de date pentru diverse domenii de activitate, la care s-a adăugat şi **lipsa acută de cadre**.

Totodată, din cauza **neîncrederii** majorităţii locuitorilor faţă de astfel de înregistrări, teama stabilirii unor impozite mari, la care s-a adăugat împotrivirea şi chiar sabotajul unor moşieri prin declararea de date neconforme cu realitatea şi **lipsa de experienţă**, lucrările recensământului au fost încheiate la sfârşitul lunii martie 1860.

1859 – Recensământul statistic din Moldova denumit iniţial „*Catagrafia Moldovei*", organizat şi condus de **Ion Ionescu de la Brad**, prevăzut a avea loc în perioada 1 august - 30 noiembrie 1859, a fost **conceput** ca o lucrare modernă, în stil occidental – în mod asemănător cu cel iniţiat de către Dionisie Pop Marţian în Ţara Românească.

Cu toate că Ion Ionescu de la Brad era **convins** de necesitatea desprinderii recensământului de orice interes fiscal, apreciind utilitatea deosebită a acestei observări statistice, a făcut, totuşi, anumite **concesii** în tratarea problemelor proprietăţii şi a bunurilor materiale.

În Instrucţiunile pentru efectuarea recensământului (în partea referitoare la scopul lucrării) a precizat că „*...această catagrafie se face cu scop de a se putea cunoaşte starea adevărată a ţării, nu numai pentru trebuinţele Guvernământului, ci şi pentru a se putea arunca purtarea sarcinilor statului asupra tuturor deopotrivă, după dreptate şi după spiritul Convenţiei, dară şi pentru cunoaşterea puterilor vitale ale ţării*"[1].

Programul de observare statistică elaborat de către Ion Ionescu de la Brad, reliefează **intenţia acestuia –** ca şi Dionisie Pop Marţian – **de a efectua un recensământ general**. De aici, şi **numărul deosebit de mare al indicatorilor**, pentru înregistrări, fiind întocmite 32 formulare cuprinzând circa 800 indicatori. Deşi numărul formularelor a fost redus pe parcurs la 22, apoi la 19, greutăţile foarte mari întâmpinate pe teren au afectat atât perioada de înregistrare cât şi cea de prelucrare a datelor. Ca urmare, acest recensământ **s-a încheiat** după prima jumătate a anului 1860.

Faptul că nu s-a ţinut seama de nivelul de pregătire al celor care au participat la recensământ, explică în mare măsură cauzele principale care au influenţat negativ rezultatele, el însuşi recunoscând aceste neîmpliniri în monografia „*Agricultura română din judeţul Mehedinţi*".

---

[1] „*Povăţuiri pentru Catagrafia Moldovei*" – lucrare publicată în Documentele privitoare la *Istoria Economică a României*, Bucureşti, 1990, pag. 108.

Cu toate neajunsurile, acest recensământ, privit în ansamblu, a constituit o **lucrare meritorie**, cu o **tematică modernă**, purtând amprenta concepţiilor progresiste ale lui Ion Ionescu de la Brad în domeniul teoriei şi statisticii aplicate.

1859 – Povăţuiri pentru Catagrafia Moldovei, lucrare întocmită de către *Ion Ionescu de la Brad* pentru persoanele care au participat la organizarea şi efectuarea recensământului, structurată în **5 capitole** – modul de prezentare şi abordare a problemelor analizate situându-se la nivelul ştiinţific al celei de a doua jumătăţi a secolului XIX.

În **primul capitol** sunt prezentate (cu explicaţiile de rigoare) o serie de noţiuni privind: definirea şi limitele statisticii; raporturile (legăturile) statisticii cu economia politică; clasificarea statisticii şi calităţile statisticienilor.

Cel de **al doilea capitol,** a cuprins principalele operaţiuni statistice şi metodele folosite: metoda naturală sau de „espoziţiune"; metoda de inducţie şi aritmetică politică; calculul mediilor etc. – c**ele două capitole ale lucrării fiind considerate primul manual de statistică din ţara noastră**.

În Capitolul al treilea, sunt analizate operaţiile statistice, problemele metodologice şi de ordin practic privind efectuarea recensământului.

În **celelalte capitole** au fost abordate unele aspecte referitoare la organizarea statisticii oficiale, progresul statisticii, „folosul" publicaţiilor statistice etc.

Privită în ansamblu, **lucrarea** se înscrie în rândul celor **deschizătoare de noi căi** de abordare a problemelor teoretice şi practice ale statisticii româneşti.

❋

Atât **recensământul din Muntenia cât şi cel din Moldova**, s-au făcut **remarcate,** în mod deosebit, prin **informaţiile importante** furnizate statului cu privire, în principal, la situaţia populaţiei şi mai ales a agriculturii din acea vreme, **acestea fiind utilizate pentru pregătirea şi efectuarea reformelor antifeudale**, legiferate de către Alexandru Ioan Cuza, cu precădere **pentru fundamentarea Reformei Agrare din anul 1864** şi **secularizarea** averilor mănăstireşti.

Datele obţinute au constituit, totodată şi un **bogat fond documentar** pentru efectuarea unor studii şi analize ulterioare.

De asemenea, îmbinarea reuşită a activităţii statistice din cele două principate, a creat condiţii favorabile pentru **ruperea definitivă de vechile catagrafii feudale**, precum şi pentru **evoluţia** ulterioară a statului modern român, marcată de profunde transformări politice şi economico-sociale – c**ele două recensăminte** reprezentând, totodată şi un **eveniment important de referinţă**.

1859 – Înfiinţarea Bibliotecii statistico-economică (luna decembrie), potrivit prevederilor actului normativ privind înfiinţarea Oficiului Central de

Statistică – fiindu-i repartizate prin bugetul de cheltuieli 10000 lei pentru procurarea unor cărţi de specialitate. Pentru îmbogăţirea acestei biblioteci, Dionisie Pop Marţian a **donat** o bună parte din cărţile lui, abonând-o, totodată, la cele mai bune publicaţii europene ale vremii.

Deşi de-a lungul anilor Instituţia Statisticii a cunoscut numeroase reorganizări, **biblioteca a continuat să se dezvolte** acumulând un însemnat fond documentar de specialitate, păstrat cu mare grijă în timpul celor două războaie mondiale – fiind apreciată ca una din bibliotecile cea mai bine dotată cu cărţi valoroase privind statistica ţării noastre şi altor ţări.

În anul 1951, **biblioteca a suferit pierderi însemnate** prin distrugerea unei părţi importante din fondul de carte, considerat dăunător de către fostul regim.

În anii care au urmat activitatea bibliotecii s-a redresat, treptat, **în anul 1989** dispunând de un fond documentar de circa 130 mii volume din toate domeniile statisticii.

După anul 1989, biblioteca a devenit nu numai păstrătoarea valorilor culturii statistice şi economice româneşti, ci şi capabilă să ofere informaţii de ultimă apariţie şi posibilitatea găsirii lor rapid şi eficient.

Biblioteca Institutului Naţional de Statistică, care a primit după anul 1989 numele lui „*Nicholas Georgescu-Roegen*", (o personalitatea ştiinţifică de prestigiu în domeniul statisticii şi alte domenii) **dispune de o sală spaţioasă de lectură** dotată cu aparatură electronică şi mobilier modern, un fond bogat de publicaţii de specialitate, actualizat în permanenţă, capabil să satisfacă solicitările de informare şi documentare din toate domeniile statisticii.

1860 – Apariţia **primei Reviste de Statistică,** cu periodicitate trimestrială, denumită **Anale Statistice şi Economice.**

„Motivele acestei publicaţii – menţiona în primul număr Dionisie Pop Marţian, fondatorul revistei – *sunt: îndatorirea pusă de regulamentul serviciului statistic, strânsa legătură a statisticii cu economia publică şi trebuinţa unui organ economic, care astăzi este mai simţită ca oricând*."

În primul număr, Dionisie Pop Marţian a publicat articolul „*Despre rolul statisticii*" în care s-a referit la obiectul şi importanţa deosebită a informaţiei statistice în reflectarea evoluţiei economice, sociale şi culturale a statului.

Acest articol a constituit un **veritabil program** privind evoluţia statisticii româneşti, având o reală valoare ştiinţifică şi documentară.

În Analele Statistice şi Economice au fost **publicate** Rezultatele Recensământului Ţării Româneşti, precum şi alte lucrări statistice, o mare parte fiind elaborate de Dionisie Pop Marţian din care au rezultat concepţia sa modernă despre statistică şi preocupările pentru dezvoltarea economiei româneşti.

La Congresul Internaţional de Statistică de la Berlin (1863) în care a prezentat modul privind organizarea, efectuarea şi rezultatele recensământului din 1859, s-a referit şi la necesitatea şi importanţa Analelor Statistice şi Economice.

Deşi în **anul 1872** şi-au **încetat apariţia,** Analele Statistice şi Economice au rămas în istoria statisticii româneşti nu numai ca prima revistă cu caracter statistic, ci mai ales ca o publicaţie ştiinţifică valoroasă de referinţă[1].

1864 - Reforma agrară, efectuată potrivit prevederilor Legii Rurale din luna august 1864, (**prima reformă agrară** din ţara noastră) a determinat una din **cele mai profunde transformări** economice şi sociale, reprezentând o piatră de hotar, un moment de răscruce în dezvoltarea României moderne, **favorizând pătrunderea relaţiilor capitaliste** în agricultură – cea mai importantă ramură a economiei naţionale a acelor vremuri.

- În anul 1864 **suprafaţa cultivabilă a ţării**, era de circa 7580 mii hectare din care: statul poseda 1895 mii hectare (25%); răzeşii şi moşnenii[2] peste 800 mii hectare (circa 11%); iar moşierimea stăpânea 4875 mii hectare (64%)[3]
- Au fost **împroprietăriţi** 516,2 mii ţărani cu 1994,6 mii hectare – revenind, în medie 3,9 hectare fiecărui ţăran împroprietărit.
- Din **totalul ţăranilor clăcaşi**[4] împroprietăriţi:
  - 71,9 mii (15,4%), care au primit 413,2 mii hectare (20,7%), au provenit din rândul ţăranilor fruntaşi;
  - 202,1 mii ţărani (41,2%), care au devenit proprietari pe 882,7 mii hectare (44,3%), au trecut în categoria ţăranilor mijlocaşi;
  - 134,2 mii (28,7%) împroprietăriţi cu 134,1 mii hectare (6,7%), proveneau din categoria ţăranilor toporaşi (pălmaşi)[5].
- **Deosebit de aceştia**, 59,7 mii ţărani (12,8%) au primit 12,1 mii hectare (0,1%), reprezentând numai loturi de casă şi grădină – cu o mărime medie de 0,20 hectare[6].

---

[1]Cu toate că după Primul Război Mondial, Revista şi-a reluat apariţia, cu o periodicitate lunară, condusă de către un Comitet director alcătuit din prof. dr. Ion N. Negulescu, rectorul Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale, prof.dr. G.N. Leon, prof. dr. N. Taşcă, dr. N.N. Stoika, Al. Cusin şi dr. Ilie Georgian, director al Direcţiei Generale a Statisticii din Ministerul Industriei şi Construcţiilor, ca director delegat al revistei, aceasta nu mai era legată de Instituţia Centrală de Statistică – în anul 1945 încetându-şi activitatea.

[2]Ţăranii liberi (**răzeşi** în Moldova şi **moşneni** în Ţara Românească) care stăpâneau în devălmăşie teren moştenit de la străbunii comuni.

[3]**G.D. Creangă**, *Proprietatea rurală în România*, Bucureşti, 1967, pag. XI.

[4]Ţărani obligaţi să presteze clacă (formă a rentei feudale, constând în obligaţia ţăranului iobag de a munci gratuit cu uneltele şi animalele proprii un anumit număr de zile pe an).

[5]**G.D. Creangă**, *Proprietatea rurală în România*, Bucureşti, 1967, pag. XV.

[6]*Agricultura socialistă a României* – Editura Politică, Bucureşti, 1983 pag. 39.

Deşi această reformă, a produs unele **modificări structurale importante** în raporturile de proprietate şi relaţiile de muncă, **problema agrar – ţărănească** a fost rezolvată doar într-o foarte mică măsură – **marii moşieri** (adevăraţi latifundiari) care stăpâneau peste 1000 hectare de pământ, unii chiar peste 5000 hectare, **şi-au păstrat privilegiile avute înainte de reformă**.

1866 – reprezintă anul **Primei reorganizări a statisticii**[1]**,** implicit şi a statisticii agricole. La propunerea fostului conducător din acea vreme al Oficiului Central de Statistică, **Ion Petrescu (1865-1871)** au fost **desfiinţate posturile de raportori statistici** ai judeţelor ocupate de **agenţi statistici**, salariaţi ai Oficiului – atribuţiile acestora fiind preluate de către secretarii organelor administrative judeţene (deşi a fost înfiinţată o „Comisiune de Statistică”[2]).

Prin această măsură Oficiul Central de Statistică a devenit, de fapt, un **simplu birou de statistică** cu **atribuţii mult diminuate.**

1866-1869 – Monografiile localităţilor rurale din judeţul Dorohoi, (1866), **judeţul Mehedinţi** (1868) şi **judeţul Putna** (1869) organizate şi efectuate de către Ion Ionescu de la Brad, **reprezintă primele cercetări sociologice** realizate în ţara noastră, potrivit practicii ţărilor vest-europene.

Pentru efectuarea acestor monografii a fost utilizată **aceeaşi metodologie** şi **aceleaşi tipuri de formulare** privind înregistrarea datelor, cu unele adaptări în funcţie de specificul fiecărui judeţ.

Informaţiile au fost obţinute pe baza **interogării** capului fiecărei gospodării vizitate avute, cu persoanele din gospodăriile ţărăneşti şi notabilităţile comunale, **precum şi a opiniilor exprimate de către ţărani** – Ion Ionescu de la Brad deplasându-se în toate localităţile din cele 3 judeţe. Acest procedeu a asigurat monografiilor, un **caracter metodologic unitar** şi **comparabilitatea datelor obţinute**.

De asemenea, prin modul cum au fost concepute, cele trei monografii au avut şi un anumit **grad de reprezentativitate** în spaţiu – monografia din judeţul Dorohoi surprinzând specificul din nordul şi jumătate din Moldova; cea din judeţul Putna jumătatea sudului Moldovei şi aproape jumătate din suprafaţa estică a Ţării Româneşti – cea a judeţului Mehedinţi reprezentând restul Ţării Româneşti.

---

[1]După decesul lui Dionisie Pop Marţian în anul 1865 (avea doar 35 de ani) statistica a cunoscut o **perioadă de stagnare şi regres** care **a durat circa 25 de ani**, în special în primii ani, când această instituţie a fost condusă de către **Ion Petrescu - aspru criticat de către Leonida Colescu** pentru greşelile importante comise.

[2]Comisiunea avea ca sarcină avizarea lucrărilor executate, planul lucrărilor viitoare şi colaborarea la Revista statistică şi economică – din care au făcut parte, ca membrii onorifici, August Treboniu Laurian, B. Boierescu, Ion Brătianu, Ion Ionescu, A. Verniceanu – secretar fiind şeful oficiului Central de Statistică.

Pe baza informaţiilor culese, a rezultatelor recensămintelor din anul 1859, a datelor provenite din aplicarea Reformei Agrare din anul 1864, precum şi obţinerii unor date din arhive, a fost întocmită pentru fiecare judeţ o **lucrare amplă** intitulată **Agricultura română** din **judeţul Putna** (**Anexa 4**) – respectiv Mehedinţi şi Dorohoi. Cele trei monografii au fost structurate în **patru părţi** având, în general, un cuprins identic adaptat condiţiilor specifice judeţelor din zonele respective.

Prima parte a monografiilor cuprinde un **studiu sintetic** privind: teritoriul judeţului şi împărţirea administrativă; suprafaţa cultivată cu principalele culturi şi producţia agricolă vegetală obţinută; numărul animalelor pe specii; populaţia şi forţa de muncă; statistica financiară, judiciară şi cultelor; instruirea publică şi puterea armată.

În **partea a doua** intitulată **Studiul Agricol**, – care constituie, de fapt, **nucleul** monografiilor – sunt analizate pe larg, la nivelul fiecărei plăşi şi a comunelor componente, următoarele aspecte:

- **Condiţiile generale** privind; obţinerea producţiei agricole; numărul şi situaţia proprietarilor; modul de exploatare (utilizare) a terenurilor; capitalul funciar; creditul agricol şi băncile rurale; folosirea muncii salariate etc.;
- **Condiţiile speciale** referitoare, în principal; la drumurile vicinale (şosele şi drumuri de legătură); desfundarea (desţelenirea) terenurilor şi înlăturarea (după caz) a copacilor şi buruienilor; drenaje; irigaţii; sisteme de agricultură; cultivarea pământului şi lucrările agricole efectuate pentru fiecare cultură; creşterea animalelor; cultura viţei de vie; a duzilor şi creşterea viermilor de mătase; albinăritul; cheltuielile şi veniturile obţinute etc.;
- Unele **măsuri propuse de ţărani** pentru îmbunătăţirea activităţii agricole.

În partea a treia, sunt evidenţiate activităţile meşteşugăreşti şi de manufactură – ţesături, cojocărie, cizmărie, tăbăcărie, olărit, boiangerie, fierărie etc.

În ultima parte este analizată activitatea comercială (cumpărări şi vânzări de produse agro-alimentare şi neagricole; activitatea târgurilor; bâlciurilor etc.) exportul şi importul de produse agricole; produsele meşteşugarilor etc. şi veniturile vămilor.

❋

Cele trei monografii au **reprezentat** nu doar simple lucrări descriptive, ci **studii complexe**, înscrise într-un plan mai larg de acţiune iniţiat de forţele progresiste din jurul domnitorului Alexandru Ioan Cuza[1], în vederea cercetării şi cunoaşterii situaţiei social-economice reale şi amănunţite a agriculturii şi ţărănimii.

---

[1]Ion Ionescu de la Brad fiind un sfătuitor apropiat şi apreciat al domnitorului Cuza.

Interesul deosebit manifestat pentru **studierea sistemică** şi cunoaşterea aprofundată a nivelului cultural; stărilor sociale; economice şi politice din mediul rural; folosirea metodelor sociologice şi statistice moderne la elaborarea monografiilor, îl **definesc** pe Ion Ionescu de la Brad **întemeietorul sociologiei rurale româneşti**[1].

1867 – În acest an a fost întocmită de către Petre S. Aurelian şi scriitorul Alexandru Odobescu[2] prima monografie economico-sociologică la nivelul întregii ţări „*Notice sur la Romanie principalement au point de vue de son economie rurale, industrielle et comerciale*" pentru Expoziţia Internaţională de la Paris din anul 1867, bazată pe un vast şi complex documentar statistic.

Din cele 12 capitole ale acestei monografii 8 capitole sunt consacrate agriculturii[3], referitoare, în principal la caracteristicile populaţiei rurale; suprafaţa cultivată şi sistemele de cultură (defalcată pe grupe de culturi şi principalele culturi); grădinile de zarzavat şi pomii fructiferi; efectivele de animale pe specii; forţa de muncă din agricultură; influenţa climei asupra producţiei vegetale şi animale; producţia „brută" vegetală şi animală etc.

Ca orice adversar al feudalismului, a militat pentru crearea gospodăriilor mici şi mijlocii cărora le-a evidenţiat atât virtuţile cât şi posibilităţile limitate în raport cu marea proprietate – fiind adeptul cooperaţiei agricole.

- La nici un an de la Reforma agrară din anul 1864, el a fost **primul economist** care a atras atenţia că pasul următor pentru progresul agriculturii va trebui să fie cooperaţia, menţionând că „acolo unde proprietatea este prea divizată trebue să se asocieze pentru ca să poată produce cu folos...", să profiteze de marile progrese ale geniului rural, adică maşinile şi instrumentele agricole",
- Petre S. Aurelian considerând că numai progresul agriculturii cooperatiste „conciliază avantajele culturii mari cu ale proprietăţii celei mici[4]."

1871 - Încercând să redreseze activitatea statisticii, **Alexandru Pencovici** a recurs la o **nouă organizare**.

---

[1]În anii care au urmat au mai fost efectuate şi alte cercetări sociologice, însă **concepţia realizării unor lucrări sociologice unitare** şi studiul pe baza unei multitudini de aspecte, **a apărut la sfârşitul secolului al XIX-lea**, când s-a putut discuta despre o orientare nouă în cercetarea realităţii social-economice şi culturale a satelor.

[2]Alexandru Odobescu a fost Comisarul General, iar Petre S. Aurelian membru al juriului internaţional al expoziţiei. În concepţia lui Petre S. Aurelian participarea la această expoziţie a fost nu numai un prilej de a prezenta opiniei publice din Europa istoria şi bogăţiile ţării, munca, talentul şi creaţia poporului roman dar şi de afirmarea autonomiei politice a noului stat – fiind apreciat printre marii patrioţi ai României.

[3]Reprezentând circa două treimi din volumul întregii lucrări.

[4]**Petre S. Aurelian** „*Opere*", pag. LXXVIII.

A propus şi a fost aprobată funcţionarea pe lângă Oficiul Central de Statistică a unei **Comisii de Statistică** având o serie de atribuţii mult mai bine precizate, menite să asigure **creşterea calităţii informaţiilor statistice**, (în special a celor privind agricultura a cărei pondere reprezenta circa 90% în activitatea economico-socială a ţării).

În această Lege s-a prevăzut pentru **prima dată, obligativitatea raportării unor date statistice de calitate**, precum şi **sancţiuni**, (până la privarea de libertate), a celor vinovaţi de raportarea unor date eronate – acestei legi fiindu-i aduse unele **modificări** în anii care au urmat.

1873 – După o întrerupere de 14 ani a fost efectuat **un nou recensământ**, (la solicitarea Franţei), pentru furnizarea unor informaţii privind agricultura statului român. Acest recensământ a avut, însă, o sferă de cuprindere mult mai restrânsă comparativ cu cele două recensăminte anterioare.

Întrucât înregistrările nu s-au efectuat în toate localităţile prin deplasarea comisiilor în gospodării pentru înscrierea datelor (recensământul fiind realizat, de fapt, pe cale administrativă) informaţiile statistice obţinute au avut un accentuat **caracter estimativ**.

În mod asemănător, **astfel de recensăminte** au mai fost efectuate în anii 1884, 1888, 1890, şi 1897 – având un accentuat **caracter fiscal**.

1876 – Bucovina, „Descriere economică însoţită de o hartă", reprezintă **prima lucrare** economico-sociologică **apărută în limba română**, **privind Bucovina**. Lucrarea a fost elaborată de către **Petre S. Aurelian** – (economist, agronom şi om politic) pe baza informaţiilor statistice şi sociologice culese în anul 1864, în urma discuţiilor purtate cu locuitorii satelor bucovinene, documentării ulterioare referitoare la **acest ţinut românesc,** foarte puţin cunoscut în acele vremuri, deşi avea un trecut istoric glorios şi o bogată activitate economică şi culturală, caracterizată prin tradiţii populare îndelungate.

Relevând **importanţa şi necesitatea** acestei cercetări, autorul a menţionat în prefaţa lucrării că „*...Oricât de tristă ar fi starea de astăzi a Bucovinei cu privire la românism, oricare ar fi viitorul pe care Providenţa îl rezervă acestei atât de frumoase ţări, datoria noastră a tuturor este de a o cunoaşte cât mai complet. ... Nu este de ajuns ca să ştim, cum că ţara aceasta a făcut parte din România; că ne-a fost smulsă prin silă acum o sută de ani; că pe pământul Bucovinei s-au petrecut fapte din cele mai măreţe din câte înregistrează istoria patriei; bine şi neapărat este să gravăm toate acestea în inimile noastre; însă aceste cunoştinţe istorice trebuie completate cu cunoştinţa economică a Bucovinei;* ***trebuie să cunoaştem într-un mod faptic ce înseamnă pământul ce s-a rupt din corpul Moldovei***"[1].

[1]Pag. X, text adaptat ortografiei şi limbii române contemporane.

Descrierea economică-statistică – monografică a fost structurată în **7 capitole** (**Anexa 5**): **primul capitol** referindu-se la întinderea şi configuraţia teritoriului: împărţirea administrativă.

În **capitolul următor** este prezentată evoluţia populaţiei în perioada 1775[1]-1871 şi schimbările care au avut loc în structura populaţiei pe profesii şi naţionalităţi.

Capitolele 3 şi 4, cuprind o **prezentare economico-statistică succintă a agriculturii** cu referiri la evoluţia suprafeţei cultivate cu principalele grupe de culturi şi producţia obţinută; creşterea animalelor şi producţia animală realizată; densitatea animalelor, fiind evidenţiată renumita crescătorie de la Rădăuţi a cailor-huţuli[2].

Un **capitol aparte (5)** îl ocupă descrierea pădurilor (cu o pondere însemnată în structura fondului funciar) locuitorii Bucovinei având o **tradiţie îndelungată** în exploatarea, prelucrarea şi comercializarea lemnului, precum şi veniturile realizate din aceste activităţi.

Capitolul 6 cuprinde date statistice privind dezvoltarea industriei tradiţionale: exploatărilor miniere; industriei sticlăriei; a producerii alcoolului şi hârtiei; relaţiilor comerciale în acest domeniu etc.

În **ultimul capitol** sunt descrise principalele culte religioase din Bucovina şi originea lor; bisericile şi mănăstirile; veniturile şi cheltuielile acestora; **rolul cultelor religioase** în dezvoltarea culturii şi obiceiurilor, cu unele referiri speciale privind situaţia învăţământului şi instrucţiei publice, în anul 1871.

1877 – Anul editării studiului succint **„Regatul României faţă de celelalte regate europene”**. Elaborat de către George Ioan Lahovary, acest studiu a fost dedicat **sărbătoririi declarării independenţei României şi ridicarea Principatelor Unite la rang de regat** – Carol I fiind numit prin Decret Primul Rege al României.

Lucrarea cuprinde **date statistice** privind dezvoltarea economico-socială a ţării noastre în anii 1872-1876 comparativ cu statele monarhiste europene, referitoare, în principal, la populaţia ţării; învăţământul primar şi secundar; suprafeţele cultivate cu principalele culturi şi producţia obţinută; efectivele de animale şi producţia animală; exportul de produse agricole brute şi prelucrate; dezvoltarea activităţilor meşteşugăreşti; manufacturii; industriei (în special industria uşoară); exportului de produse lemnoase, petrolului etc. – **fiind prima lucrare care cuprinde date statistice comparativ cu alte ţări**.

---

[1]Anul cedării Bucovinei Imperiului Austro-Ungar, de către Imperiul Otoman.
[2]Cai de munte, de talie mică, ageri şi rezistenţi.

1883 – În acest an a avut loc o **Nouă şi importantă reorganizare a statisticii**. Odată cu înfiinţarea în acest an a Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor[1], Oficiul Central de Statistică a fost preluat de către Ministerul nou înfiinţat – având de-a lungul anilor mai multe denumiri: Diviziunea Statisticii Generale a României; Direcţiunea Statisticii Generale; Serviciul statisticii Generale etc. (**Anexa nr. 2**)

În urma acestei reorganizări, **regresul statisticii româneşti s-a accentuat**, recunoscut şi subliniat şi de către **generalul Gheorghe Manu**, om politic, preşedintele Consiliului de Miniştri şi ministru de interne, care – **apreciind locul şi rolul important al informaţiei statistice** – prin adresa nr. 21087 din 13.XI.1889[2] trimisă lui D. Paucescu, Ministrul Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor, sublinia: „***De 12 ani*** *după cum aţi luat cunoştinţă* ***Oficiul Central de Statistică în România se află în nenorocire, într-o stare de paragină****, pot zice, cum s-a mai întâmplat odinioară după încetarea din viaţă a mult regretatului Marţian, a cărei memorie ne este scumpă.*

Nepăsarea cu care s-a înlăturat din mecanismul guvernului nostru una din instituţiile cele mai folositoare pentru înlesnirea progresului*, merită să atragă neapărat atenţiunea deosebită a administraţiei noastre: căci* ***a noastră datorie*** *este, domnule ministru,* ***de a ridica în picioare a doua oară aşezământul de statistică, absolut indispensabilă fiecărui guvern*** *care merge spre bine în munca civilizaţiei[3]”* – sesizare, însă, rămasă fără ecou.

1892 – Anul apariţiei **primului Buletin Statistic General al României**, editat sub patronajul Ministerului Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor, de către Constantin Crupenski, al cărui **obiectiv principal** a fost publicarea actelor oficiale (decrete, decizii, circulare, instrucţiuni etc.) privind **activitatea statistică** din diferite domenii, **în mare parte din agricultură** – având până la sfârşitul secolului XIX o periodicitate trimestrială.

Începând din anul 1899 până în anul 1922, a fost editat de către Leonida Colescu sub denumirea „**Buletin Statistic al României**”, cu periodicitate lunară, cuprinzând un volum însemnat şi diversificat de date atât din diferite domenii de activitate ale statisticii, cât şi anumite informaţii statistice, mai importante, din diferite ţări – **situându-se printre publicaţiile statistice cu cea mai îndelungată perioadă de apariţie**.

---

[1]În perioada 1863-1882 a funcţionat ca Secţie în cadrul Ministerului Lucrărilor Publice.

[2]**Statistica în România, „***Raporturi şi dări de seamă ale delegaţilor oficiali la congresele internaţionale de statistică”, 1863-1878*, Ediţia oficială, 1890.

[3]Situaţia statisticii a început să **se redreseze** abia din anul 1892 **sub conducerea** lui **Constantin Crupenski** (1892-1899) şi mai ales a lui **Leonida Colescu** care a condus destinele acestei instituţii în perioada 1899-1922.

1899 – Apariţia studiului elaborat de către Leonida Colescu „**Necesitatea unui Anuar Statistic al României**”, o asemenea publicaţie fiind, după părerea sa, o măsură stringentă ce se impunea a fi luată pentru buna desfăşurare a activităţii în domeniul statisticii (şi în alte domenii) în cât mai bune condiţii „*...Ca o investigare statistică să-şi producă folosul său* (menţiona Leonida Colescu) *este indispensabil ca îndată după completare, faptele adunate să fie metodic dispuse şi date la lumină”...* **considerând că o asemenea publicaţie** *„... care realizează mai bine, mai propriu şi mai cu folos acest scop, este* ***Anuarul Statistic****”*[1].

Leonida Colescu aprecia că **numai un anuar statistic** poate avea menirea importantă „*...de a condensa într-un singur volum toate investigaţiile statistice, lucrate de ministere şi alte servicii publice, cari privesc mişcarea unei ţări, sau cu alte cuvinte, de a condensa în tablouri şi coloane cu ţifre vieaţa unei societăţi, pe un interval dat*[2]*.”*

Potrivit **concepţiei** sale, Anuarul urma să cuprindă date referitoare, în principal, la: structura şi dinamica socială; mişcarea economică; morală culturală şi politică a ţării. Inspirându-se şi din anuarele publicate în străinătate, încă din perioada anilor 1840-1860, în special în ţările vest-europene, **a întocmit chiar un proiect** privind principalii indicatori ce urmau a fi cuprinşi în Anuar, structuraţi pe capitole şi în cadrul acestora pe probleme – **cea mai mare pondere având agricultura**. Totodată, a preconizat ca Anuarul să fie întocmit într-un **format comod şi uşor de mânuit**, care să cuprindă circa 400-500 de pagini.

---

[1]*Necesitatea unui Anuar Statistic al României*, pag. 4.
[2]Ibidem pag. 5.

CAPITOLUL IV

EVOLUŢIA STATISTICII PÂNĂ LA MAREA UNIRE

- 1900-1918 -

Consideraţii preliminare

Perioada de redresare a statisticii, începând din ultima decadă a secolului XIX, s-a accentuat, nu numai în ceea ce priveşte statistica agriculturii, ci şi a celorlalte ramuri, îndeosebi statistica demografică şi statistica industrială. Până la sfârşitul Primului Război Mondial au fost elaborate o serie de **lucrări importante – cea mai mare parte fiind întocmite pentru prima dată în ţara noastră**.

Statistica agricolă a înregistrat în această perioadă **cel mai intens ritm** al evoluţiei sale de la oficializarea Instituţiei Statisticii, **fiind efectuate cercetări statistice de o mare anvergură şi importanţă** pentru dezvoltarea agriculturii: „*Recensământul animalelor din anul 1900*”; „*Cercetarea statistică din anul agricol 1904-1905 privind suprafaţa cultivată şi producţia agricolă vegetală obţinută*”; „*Cercetarea statistică privind maşinile şi instrumentele utilizate în anul 1905*”; „*Studiul analitic întocmit în anul 1907 pe baza rezultatelor cercetărilor statistice efectuate în anii 1904-1905*”; „*Ancheta sociologică privind starea socială a săteanului*”; „*Monografia comunei Răşinari; Recensământul animalelor din anul 1915*” etc.

În această perioadă a apărut **primul Anuar Statistic al României** (1904) cu date statistice detaliate privind evoluţia agriculturii, folosindu-se o gamă largă de indicatori statistici prezentaţi în dinamică, precum şi **primul Dicţionar statistic** (1914-1915) de un gen deosebit – unic în Europa.

După anul 1910 activitatea statisticii agricole, precum şi a celorlalte ramuri a fost afectată atât de cel de al Doilea Război Balcanic din anul 1912, cât mai ales de Primul Război Mondial din anii 1916-1918 – fiind elaborat un număr restrâns de lucrări, referitoare, în principal, la statistica agricolă curentă, cu unele lacune privind aria de cuprindere şi înregistrare a fenomenelor social-economice.

❋

1900 – Recensământul animalelor. Organizat sub conducerea lui Leonida Colescu, potrivit **principiilor moderne recomandate de către Institutul Internaţional de Statistică**, a răspuns cerinţelor practicii statistice din ţările vest-europene cu o bogată experienţă în acest domeniu.

Efectuarea recensământului a fost determinată de **necesitatea** cunoaşterii detaliate a situaţiei efectivelor de animale la **începutul secolului XX** (după o întrerupere de circa 4 decenii a unei astfel de investigaţii statistice) în vederea stabilirii măsurilor ce se impuneau pentru dezvoltarea zootehniei – atât în ceea ce priveşte producţia animală cât şi asigurarea forţei de tracţiune animală. Prin modul cum a fost **conceput** şi **efectuat** acest recensământ a asigurat obţinerea şi furnizarea informaţiilor referitoare la stadiul dezvoltării zootehniei, precum şi cerinţelor altor utilizatori de date statistice din ţară şi străinătate.

În vederea obţinerii unor date cât mai veridice:

- A fost iniţiată cea mai **amplă acţiune de popularizare** a Recensământului, prin Monitorul Oficial, presă, afişe în locuri vizibile, pentru a lămuri deţinătorii de animale asupra **scopului pur statistic** al recensământului, interzicându-se cooptarea în comisii a perceptorilor sau agenţilor fiscali.

- **La lucrările recensământului** au fost folosiţi circa 9000 de „*agenţi recenzori*" pentru mediul rural şi 600 pentru mediul urban, recrutaţi în special din rândul cadrelor didactice, instruiţi cu cel puţin 3 zile înainte de începerea înregistrărilor.

- A fost efectuat un **recensământ de probă** în câteva gospodării din mai multe judeţe, situate în diferite zone ale ţării – constituind o **noutate** pentru practica statisticii agricole din ţara noastră în domeniul investigaţiilor statistice de acest gen.

- **Teritoriul şi numărul gospodăriilor** din fiecare localitate au fost împărţite între recenzori, stabilindu-se practic – **pentru prima dată – sectoare de recensământ.**

- **O măsură inedită** a fost **şi stabilirea momentului de referinţă**, lucrările de înregistrare fiind prevăzute să înceapă în întreaga ţară în dimineaţa zilei de 3 decembrie şi să se desfăşoare până la 6 decembrie.

- **Programul de observare** a cuprins o gamă largă de indicatori, fiind prevăzută – spre deosebire de celelalte recensăminte – înregistrarea nu numai a principalelor categorii de animale din cadrul speciei ci şi numărul total al acestora pe specii, grupe de vârstă şi destinaţii economice.

- Au fost luate **măsuri** şi pentru **recenzarea animalelor aflate în afara localităţii** (transhumanţă, târguri, oboare, la iernat etc.). În cazul ovinelor la iernat (în afara localităţii) s-a prevăzut înscrierea în formulare a localităţii şi judeţului unde s-au aflat – această măsură constituind, de asemenea o **premieră** privind recenzarea animalelor.

- **În formulare** s-a prevăzut şi o coloană pentru **înscrierea – pentru prima dată – a profesiei de bază** („de căpetenie") a deţinătorului de animale: proprietar (moşier); arendaş; mic agricultor; crescător de animale sau negustor; muncitor pe pământul altuia; comerciant; meseriaş etc.

• **Înregistrarea datelor** a avut loc prin **deplasarea obligatorie** a recenzorilor în fiecare gospodărie[1], capul gospodăriei având obligaţia să declare numărul total de animale deţinute, inclusiv al celor (care din diferite motive) nu s-au aflat în localitate la data recenzării.

• **Formularul centralizator** al fiecărei comune a cuprins pe lângă datele pentru cei 42 de indicatori din formularul de înregistrare şi **două capitole** cu **elemente de noutate statistico-sociologică**:

- **numărul animalelor** pe total specie şi gruparea deţinătorilor de animale după ocupaţia de căpetenie: proprietarii mari şi arendaşi de moşii; agricultori pe pământul propriu; muncitori pe pământul altora; crescători şi negustori de vite; comercianţi; meseriaşi şi alţii;
- **chestionar** privind preţul de vânzare în timpul anului al animalelor (cel mai mare, mijlociu şi cel mai mic); producţia medie de lapte de vacă, lână şi brânză de oaie; numărul animalelor moarte; numărul oilor aduse în comună pentru iernat şi al celor duse la iernat în alte localităţi şi comunele în care au iernat etc.

• **Rezultatele recensământului** au relevat următorul efectiv de animale: 2588,5 mii bovine; 1709,2 mii porcine; 5655,4 mii ovine; 232,5 mii caprine; 864,3 mii cabaline; 7,5 mii măgari şi catâri şi 310,2 mii stupi de albine, – în **creştere** faţă de anul 1884 cu 8,9% la bovine; 92,8% porcine; 21,5% ovine; 62,2% cabaline, 29,3% măgari şi catâri; 66,6%[2] stupi de albine şi în **scădere** cu 7,0% la caprine.

Datele au fost **publicate** într-o lucrare specială care a cuprins 175 tabele cu date detaliate pe judeţe, plăşi şi **pentru prima dată şi pe comune**, pe cele 3 provincii (Muntenia, Moldova şi Dobrogea) şi **6 zone** (Dobrogea, Şesurile Dunării, Carpaţii Munteniei şi Carpaţii Moldovei, Şesurile Siretului şi Prutului.

De asemenea, rezultatele recensământului au fost publicate pentru **prima dată** şi după **profesia proprietarilor** deţinători de vite mari şi vite mici: proprietari şi arendaşi de moşii; agricultori având teren agricol propriu; crescători şi negustori de animale; muncitori pe pământul altuia; comercianţi; industriaşi şi meseriaşi; **numărul animalelor sacrificate în abatoarele** localităţilor capitale de judeţ, iar pentru boi, vaci şi viţei şi **greutatea medie la tăiere** (îngrăşaţi şi neîngrăşaţi).

Într-un **tabel** separat, **inedit**, au fost publicate **date comparative** pentru 19 ţări europene şi 20 de ţări de pe alte continente, privind numărul locuitorilor, al bovinelor şi ovinelor.

Pe baza datelor obţinute a fost **elaborat** şi **publicat pentru prima dată** un **studiu amplu**, folosindu-se un bogat şi variat fond de informaţii statistice privind

---

[1]Gospodăria fiind considerată unitatea de observare statistică deşi nu a fost definită din punct de vedere statistic.
[2]Faţă de anul 1892.

efectivele de animale pe specii, regiuni istorice, grupe de judeţe şi judeţe, plăşi şi comune; gruparea gospodăriilor după numărul animalelor deţinute, numărul de animale ce revin la 100 hectare şi 1000 de locuitori; importul şi exportul de animale; baza furajeră; repartizarea numărului de animale după profesia de bază a deţinătorilor; comparaţii cu un însemnat număr de ţări etc.

Studiul a fost însoţit şi de 70 tabele sintetice, 7 diagrame şi cartograme[1] – în **partea introductivă** fiind prezentate unele consideraţii generale referitoare la utilitatea statisticii creşterii animalelor; istoricul recensământului animalelor; organizarea acestei cercetări statistice exhaustive; înregistrarea şi centralizarea datelor la nivelul localităţilor; prezentarea formularelor şi instrucţiunilor etc.

Subliniind **necesitatea** şi **importanţa deosebită** a efectuării acestui recensământ şi a studiului întocmit, Leonida Colescu a menţionat „*...Publicarea recensământului animalelor umple astăzi o lacună mare în domeniul statisticii animalelor. Într-o ţară în care agricultura formează factorul cel mai de căpetenie de producţiune, este de absolută trebuinţă a se cunoaşte la epoce apropiate şi cât mai pe larg avuţia de animale...*”[2].

Realizare de o **înaltă ţinută ştiinţifică,** prin metodele moderne utilizate pentru organizarea şi efectuarea acestuia şi prin **modul de valorificare a rezultatelor** obţinute, **acest recensământ a constituit** o **premieră absolută** în practica cercetărilor statistice din agricultură.

Considerată o **lucrare la nivelul european** al acelor ani, recensământul animalelor din anul 1900 a constituit un **reper profesional de excepţie** pentru cercetările statistice de acest gen, efectuate în secolul XX în agricultură şi începutul secolului XXI.

1902 – Structura proprietăţii funciare la începutul secolului XX publicată în Anuarul Statistic al României din anul 1909**.** În condiţiile în care la scurt timp după reforma agrară din anul 1864 un număr tot mai mare de **ţărani împroprietăriţi** (fiind lipsiţi de animale şi unelte de muncă sau având imperios nevoie de bani) şi-au **arendat sau vândut pământul**, favorizând, astfel, **apariţia** (până la sfârşitul secolului XIX) a unor **noi proprietari**, precum şi a unor **mari arendaşi**.

Ca urmare, la începutul secolului XX, **proprietatea funciară** era caracterizată printr-un **grad ridicat de concentrare** (practic o bipolaritate) şi o **fărâmiţare excesivă** a terenurilor deţinute – **numărul gospodăriilor,** după mărimea suprafeţei deţinute în anul 1902 fiind distribuite astfel:

---

[1]Concepute şi întocmite de Leonida Colescu.

[2]Studiu privind rezultatele Recensământului animalelor, a fost publicat în anul 1903, în “*Statistica animalelor din România*”, care a cuprins datele definitive.

- 595 mii (60,4%) gospodării mici şi foarte mici (până la 4 hectare) deţineau 1305 mii hectare (16,7%);

- circa 280 mii (28,9%) având 4-7 hectare, posedau 1455 mii hectare (18,6%);

din categoria marilor exploataţii agricole făcând parte:

- 4,4 mii (0,5%) exploataţii între 100-1000 hectare care deţineau 1619 mii hectare (20,7%);

- 950 mii (sub 0,01%) cu peste 1000 hectare care deţineau 2191 mii hectare (28,0%) din care: 178 **mari moşieri** (sub 0,001%) cu peste 3000 hectare, deţineau circa 955 mii hectare cu o suprafaţă medie a moşiilor de 5365 hectare – **suprafaţa medie a unei moşii** echivalând, aproximativ, cu cea a 1350 gospodării cu terenuri de până la 4 hectare[1].

1904 – În acest an **a apărut** primul **Anuar Statistic al României,** editat de către Direcţia Statisticii Generale din cadrul Ministerului Finanţelor.

La elaborarea Anuarului s-a ţinut seama într-o mare măsură de **propunerile** cuprinse în studiul „*Necesitatea unui Anuar Statistic al României*" elaborat în anul 1899 de către Leonida Colescu. Pentru a aduce la cunoştinţa tuturor utilizatorilor de informaţii statistice, **necesitatea şi importanţa** unei astfel de publicaţii, în **partea introductivă** a Anuarului s-a menţionat că, spre deosebire de trecut, când statistica era privită ca un mijloc de a satisface o simplă curiozitate, a ajuns la o dezvoltare atât de mare „*...încât astăzi e generală părerea că fără statistică nu ştim ce am fost şi ce vom fi...*" această publicaţie (devenită indispensabilă) fiind menită de „*...a da o oglindă despre întreaga stare socială, culturală, economică, financiară şi administrativă a ţărei...*".(**Anexa 6**)

Anuarul a fost **structurat în 16 părţi** – cea referitoare la agricultură (**Anexa 7**) cuprinzând 6 capitole privind: suprafaţa arabilă cultivată cu principalele culturi; suprafaţa fâneţelor artificiale şi naturale; viilor şi livezilor de pruni; producţia vegetală medie şi totală obţinută; efectivele de animale pe specii; piscicultura; pădurile statului; domeniile coroanei etc. Datele publicate se referă atât la anul 1903, cât şi la alţi ani anteriori[2] (**Anexa 7**).

1904-1905 În acest an agricol, a fost efectuată **prima cercetare statistică** privind **Suprafaţa cultivată şi producţia agricolă vegetală obţinută**. Cercetarea a fost impusă de **necesitatea** cunoaşterii cât mai reale a suprafeţelor cultivate. În această investigaţie au fost **cuprinse pentru prima dată, toate localităţile rurale** – echivalând, de fapt, cu un **microrecensământ**.

---

[1]**Sursa**: Anuarul Statistic al României, 1909, pag. 215.
[2]Anuarul Statistic a mai apărut în anii 1908, 1912, 1915-1916 – editarea anuarului fiind reluată după Primul Război Mondial.

În vederea înregistrării datelor, a fost întocmită o **listă nominală a agricultorilor**[1]**,** grupaţi în 3 categorii după modul de exploatare a terenurilor: proprietari; arendaşi sau în dijmă; proprietari şi arendaşi.

Lista a fost întocmită separat pentru proprietarii care au cultivat peste 100 hectare, precum şi – **o dare de seamă gen carte poştală** „navetă" atât pentru suprafaţa cultivată, cât şi pentru producţia obţinută, trimisă primăriei pentru completare şi returnare sub semnătura proprietarului – contrasemnată de către primar şi secretar.

Suprafaţă deţinută, utilizată, a fost **grupată** în 5 categorii de terenuri: suprafaţa arabilă cultivată pe grupe de culturi; fâneţelor naturale şi artificiale; viilor impozabile, după rol (vii vechi româneşti; cu viţă veche românească nealtoită; cu viţă românească şi viţă americană altoită); viilor neimpozabile încă, tinere fără rod până la 4 ani (altoite şi nealtoite); livezilor de pruni (impozabile şi neimpozabile); suprafaţa culturilor intercalate (cu fasole şi cartofi) şi suprafaţa păşunilor permanente şi temporare – precum şi date privind culturile compromise.

Datele au fost **înregistrate** de către primarul şi secretarul autorităţilor comunale (primării) sub îndrumarea şi controlul organelor administrative superioare: inspectori comunali; şefi de ocoale silvice şi şefii pepinierelor şi fermelor.

Centralizatorul datelor pentru fiecare comună, semnat de primar şi secretar, a fost trimis Serviciului Statisticii Generale – verificarea, prelucrarea şi centralizarea datelor fiind efectuată de către un colectiv special constituit.

Această metodologie a fost **utilizată şi pentru stabilirea producţiei agricole vegetale** – totală şi medie – cu unele adaptări impuse de condiţiile specifice privind recoltarea producţiei.

1905 - Cercetarea statistică privind maşinile şi instrumentele întrebuinţate în anul 1905, efectuată pentru furnizarea unor date solicitate în vederea **organizării** Expoziţiei Naţionale a României din anul 1906, cu prilejul aniversării a 40 de ani de domnie a regelui Carol I.

Cercetarea statistică a fost organizată şi efectuată potrivit criteriilor generale ale metodologiei utilizate pentru stabilirea suprafeţelor cultivate şi a producţiei vegetale obţinute în anul agricol 1904-1905 – fiind **prima cercetare statistică** în acest domeniu

Pentru asigurarea unei înregistrări corespunzătoare, datele privind maşinile şi instrumentele utilizate, prevăzute în formular au fost **grupate** în **4 categorii**: maşini cu vapori; maşini cu tracţiune animală; maşini purtate cu mâna; alte instrumente agricole[2].

---

[1]Această **listă întocmită pentru prima dată**, a reprezentat, de fapt, **precursoarea Registrului Agricol** introdus în practica statisticii agricole în deceniul cinci al secolului XX.
[2]Care şi căruţe; alte aparate sistematice pentru distilat rachiu; cântare decimale etc.

Datele au, fost înscrise în formulare, separat pentru proprietarii acestor utilaje, care deţineau peste 100 hectare şi cei care posedau sub 100 hectare.

Rezultatele anchetei au evidenţiat **gradul scăzut de dotare tehnică**, atât cu maşini şi utilaje (considerate moderne la începutul secolului XX) cât şi cu tracţiune animală existând doar 4539 locomobile, 4585 maşini de treierat, 517,5 mii pluguri (din care 59,8% cu grindei[1] de fier şi 32,4% cu grindei de lemn), 1120 cultivatoare, 448,3 mii grape, din care doar 46,6 mii (10,5%) grape din fier, 317,4 mii (70,8%) grape din mărăcini şi 84,2 mii (18,7%) grape din lemn cu dinţi de fier; 11,6 mii tăvălugi din care numai 2,5 mii (2,2%) din fier, restul fiind din lemn; 109,1 mii rariţe, din care 16,9 mii (15,5%) din fier şi 92,3 mii (84,5%) rariţe din lemn (numite muşuruitoare); 614,3 mii care şi căruţe din care 261,0 mii (42,5%) cu osii din fier şi 353,3 mii (57,5%) cu osii din lemn etc.

La această anchetă s-a realizat **pentru prima dată** o **îmbinare** a **cercetării statistice cu elemente ale cercetării sociologice rurale** – centralizatorul datelor la nivelul comunei fiind însoţit de un **chestionar** pentru obţinerea unor informaţii privind **relaţiile de muncă şi relaţiile de piaţă**, cum au fost, de exemplu, întrebările de genul:

- există în comună asociaţii de agricultori; maşini agricole acţionate de vapori; numărul membrilor asociaţi şi al maşinilor deţinute; condiţiile în care sunt constituite aceste asociaţii?

- în timpul treieratului sau al bătutului porumbului, au venit antreprenori din alte localităţi cu maşini acţionate de vapori, cine a venit în 1905 şi în ce condiţii de plată a lucrat; dacă în afară de treieratul cu maşina acţionată de vapori sau manej de cai, se mai treiera cu cai la arie? etc.

1906 – Analiza succintă „**Progresele Dobrogei de la anexare până astăzi (1878-1906)”** întocmită de Leonida Colescu, reprezintă **prima lucrare** privind dezvoltarea economico-socială a acestei provincii româneşti.

Autorul a constatat că deşi **în timpul dominaţiei otomane**, Dobrogea se afla într-o **stare accentuată de înapoiere**, aceasta a fost şi mai mult agravată de războiul ruso-româno-turc, încât la data alipirii ei la „*patria mamă*” (potrivit Tratatului de la Berlin din 13 iulie 1878) **situaţia** era **deplorabilă.**

Leonida Colescu a prezentat sintetic, următorul **tablou sumbru:** o populaţie extrem de mică (cu o densitate de numai câţiva locuitori/km^2); o producţie de cereale infimă; un export neînsemnat; din pescăriile imense ale statului se obţineau venituri foarte mici; carierele de piatră aproape neexploatate; portul Constanţa foarte slab dotat etc.

---

[1]Cadrul plugului de care se leagă trupiţa (compusă din brăzdar, cormană şi plaz) şi „coarnele” plugului.

Subliniind că în acea perioadă, **principalii factori de progres** erau populaţia, producţia agricolă şi industria, intensificarea pescuitului, căile de comunicaţii, finanţele şi instruirea publică, măsurile întreprinse de către statul român au fost orientate, cu prioritate, în aceste direcţii.

Printre **primele măsuri** luate (pe lângă alocarea unor fonduri importante pentru investiţii) au fost cele referitoare la: stimularea căsătoriilor; popularea provinciei cu locuitori din alte zone ale ţării, precum şi din afara graniţelor; împroprietărirea populaţiei cu terenuri pentru construirea de locuinţe, precum şi pentru activitatea agricolă; vânzarea terenurilor la preţuri atractive mai ales pentru noii veniţi şi alte măsuri menite să-i determine să se stabilească în Dobrogea.

- În **această perioadă** ritmul de sporire a populaţiei a fost mult mai rapid decât în celelalte zone ale ţării şi implicit a forţei de muncă din agricultură, precum şi pentru dezvoltarea altor activităţi, populaţia dublându-se în numai 20 de ani.
- De asemenea, suprafaţa cultivată şi efectivele de bovine şi cabaline au crescut de peste 2 ori, producţia de grâu şi orz de circa 3 ori, veniturile din pescuit sporind în această perioadă de aproape 8 ori etc.
- Creşterea însemnată a producţiei agricole şi industriale a asigurat nu numai satisfacerea unor cerinţe interne ci şi externe. Veniturile din export au crescut de aproape 8 ori, depăşind în anul 1905 importul de circa 5 ori.

Rezultatele deosebite, obţinute în cei 27 de ani, menţiona Leonida Colescu „ *ne îndreptăţesc a afirma fără sfială că decisiunea Europei, care a alipit la patria –mumă această importantă provincie, a fost nu numai folositoare pentru ţara întreagă, dar a constituit o adevărată binefacere pentru Dobrogea, care sub dominaţiunea înţeleaptă a viteazului nostru Rege, a intrat repede pe calea civilizaţiunii şi a ajuns la o stare de prosperitate pe care n-o cunoscuse niciodată*[1].

1906 Ancheta sociologică privind starea socială a săteanului[2] – efectuată în vederea întocmirii unui **documentar** sociologic-statistic detaliat, necesar pentru **organizarea „Expoziţiei Generale Române”** din anul 1906 şi întocmirea **unui studiu amplu** în care au fost reliefate o multitudine de aspecte privind starea socială a locuitorilor din mediul rural.

Ancheta a fost organizată şi efectuată pe baza a **două chestionare:** un **chestionar general**, detaliat, care a cuprins 80 de întrebări şi un **chestionar restrâns** – difuzate în toate localităţile rurale pentru a fi completate de către primăriile comunale (cel detaliat) iar cel restrâns de către instituţiile de pe raza comunelor.

---

[1] „Progresele Dobrogei de la anexare până astăzi (1878-1906)”, pag.10.

[2] Organizată de Gh. D. Scraba, profesor şi renumit sociolog; sfârşitul secolului XIX – începutul secolului XX.

Întrebările s-au referit, cu precădere; la numărul şcolilor; băncilor populare; societăţilor şi profilul acestora; abonamentele la ziare şi reviste; numărul locuitorilor şi starea civilă; proprietarilor de teren, precum şi modul de exploatare a terenului; activităţile din comună; colaborarea şi relaţiile dintre săteni; felul învoielilor agricole şi modul de retribuire a muncii prestate; conduita sătenilor; numărul locuinţelor şi al camerelor; al bordeelor şi etnia celor care le folosesc; numărul grădinilor de legume şi mărimea lor; activităţile neagricole şi profilul acestora; mărimea salariilor celor cuprinşi în diferite activităţi; relaţiile de piaţă etc. (**Anexa 8**)

Chestionarele au fost concepute de către un colectiv alcătuit din profesionişti de elită cu o bogată experienţă – economişti, sociologi, statisticieni, cadre universitare, oameni politici[1].

Efectuată în 2898 de comune, ancheta a cuprins, practic, **toate comunele ţării** existente în anul 1904, reprezentând **cea mai amplă cercetare sociologică** atât ca **sferă de cuprindere** a localităţilor rurale cât şi a **dimensiunii chestionarelor** – efectuată până la acea dată – care rămâne, totodată, şi ca o **valoroasă lucrare sociologică-statistică**[2].

Pe baza volumului important şi variat de date statistice şi informaţii sociologice, grupate pe judeţe şi regiuni istorice, sistematizate de către **Gh. D. Scraba** în 34 tabele însoţite de 24 grafice a fost **întocmit un studiu** amplu cu exemplificări detaliate pe judeţe şi comune, precum şi unele **răspunsuri extrase din chestionare** privind, îndeosebi:

- numărul locuitorilor şi capilor de familie;
- numărul locuinţelor grupate după numărul camerelor; bordeelor – 13,2 mii fiind locuite de români şi 29,7 mii de ţigani şi diverse naţionalităţi;
- alimentaţia precară a ţăranilor, ca urmare, mai ales, a obligaţiilor de a da produse agricole marilor moşieri, produse animale arendaşilor, foarfecelui preţurilor etc.;
- existenţa a circa 20% din capii de familie fără pământ şi creşterea ponderii marilor proprietari de pământ (cu peste 100ha.) cu circa 10% în anul 1905 faţă de sfârşitul secolului XIX;

---

[1]C. Alimăneşteanu, Z. C. Arbore, N. Pavelescu, S. T. Cihoschi, L. Colescu, D. Comşa, D. Drăghicescu, I. G. Ducu, A. Gâdei, I. M. Kogălniceanu, Chr. Negoescu, Th. D. Speranţia şi Gh. D. Scabra.

[2]Până la începutul Primului Război Mondial**,** au mai fost efectuate şi alte cercetări monografice, cu o arie de cuprindere mai restrânsă: **A. Gâdeiu** „*Monografia comunei rurale Bragadiru-Bulgar*" (1903), lucrarea lui **C. Dobrogeanu Gherea** „*Neoiobăgia*" (1910), **Neculai Dărângă**, *Monografia comunei Târgu Frumos*, (1916) etc.

- creşterea arenzilor prin pretenţia arendaşilor, de a primi sub diferite forme de la cei care au dat în arendă pământul: bani; animale; muncă prestată; creşterea cotei dijmei etc.;

- diminuarea plăţii în bani a muncii efectuate de către ţărani pe terenurile proprietarilor sau arendaşilor, şi creşterea ruşfetului[1] plătit de ţărani sub diferite forme;

- recrutarea de către marii proprietari şi arendaşi a forţei de muncă din afara graniţelor;

- diminuarea suprafeţelor pentru păşunatul animalelor şi creşterea preţului păşunatului plătit de către ţărani;

- apariţia şi dezvoltarea unor activităţi industriale la sate şi angajarea cu greutate a ţăranilor de către industriaşi, însoţită de plata unui salariu mic; înrăutăţirea stării materiale a sătenilor datorită în cea mai mare parte producţiei medii la hectar foarte mici în raport cu preţul arendei şi muncii depuse;

- deşi învăţământul din mediul rural a cunoscut unele îmbunătăţiri, în special începând din anii ’80 ai secolului XIX, s-a menţinut, totuşi, la un nivel scăzut existând un număr foarte mic de copii care urmau cursul primar etc.

Pentru **îmbunătăţirea** condiţiilor de trai ale populaţiei rurale, Gh. D. Scraba a **propus unele reforme** cu caracter economico-social în **folosul ţăranilor**, printre care:

- **nivelul rentei pământului** să fie astfel stabilit încât să contribuie în primul rând la îmbunătăţirea condiţiilor de trai ale populaţiei rurale;

- **populaţia rurală** să primească în stăpânire şi să cultive pământul lăsat necultivat de către proprietari, urmând ca aceştia să primească o redevenţă anuală[2];

- **înfiinţarea de către stat** a unei instituţii care să supravegheze atât efectuarea acestei reforme cât şi dezvoltarea economiei rurale;

- **statul să nu permită** – pentru o anumită perioadă de timp – intervenţia financiară a instituţiilor private decât cu consimţământul Casei Agricole, în condiţiile în care împrumutul se va acorda numai pentru procurarea de unelte sau pentru îmbunătăţirea activităţii gospodăriilor agricole;

- **acordarea de către stat** a unor subvenţii în cazul unor calamităţi care urmau să fie returnate treptat – acestea fiind de fapt împrumuturi rambursabile, acordate cu un anumit avantaj pentru ţărani;

---

[1]Obligaţie suplimentară în muncă sau în natură, pe care ţăranii erau obligaţi să o presteze în trecut moşierilor.
[2]Bani pentru concesiunea terenurilor.

• **înfiinţarea** Casei Şcoalei Rurale subvenţionată de către Ministerul Instrucţiunii şi Casei Agricole (Rurale).

Făcând o **apreciere generală** asupra efectuării anchetei şi mai ales a rezultatelor obţinute, Gh. D. Scraba a menţionat „*...Dacă din punct de vedere al utilităţii practice ancheta aceasta credem că poate da oarecare roade, din punct de vedere ştiinţific ea e de o* ***însemnătate netăgăduită, atât pentru istoria economică, cât şi pentru tânăra ştiinţă a Economiei sociale****”*.[1]

Subliniind **necesitatea** creşterii gradului de exactitate a informaţiilor obţinute a propus „*...ca o astfel de anchetă...ar trebui să îndeplinească următoarele două condiţiuni; să fie făcută pe baza fişelor individuale şi îndeplinită de o comisie competentă...sigur că o astfel de anchetă ar fi ceva mai costisitoare, dar ar fi singura care ar permite studii şi ameliorări serioase...”*[2]

1907 – Apariţia Studiului analitic întocmit pe baza cercetărilor efectuate în anii 1904-1905[3] de către Leonida Colescu, pentru care a folosit şi alte surse de date[4] - reprezentând **primul studiu de acest gen**.

Explicând (în segmentul introductiv al studiului) modul şi metodele statistice de obţinere a datelor, precum şi conlucrarea cu organele administrative locale şi alţi factori de răspundere, Leonida Colescu a adoptat o **poziţie tranşantă faţă de criticile** celor care şi-au exprimat neîncrederea asupra rezultatelor obţinute menţionând, că, în cea mai mare parte, „*criticii săi*” nu cunoşteau nici cum se întocmeşte o statistică oficială şi nici să interpreteze aceste informaţii.

El a recunoscut că deşi au existat unele imperfecţiuni inerente, în parte datorită şi statisticii agricole, iar altele datorită organelor administrative „*...rezultatele acestei statistici conţin multă valoare în ele şi corespund pe deplin scopului pentru care se execută*[5]*...*”

În prima parte a studiului, au fost relevate o serie de aspecte privind teritoriul României şi împărţirea acestuia din punct de vedere agricol; numărul şi întinderea (mărimea) exploataţilor agricole; gruparea acestora în două categorii:

---

[1]“*Starea socială a săteanului* “ Institutul de Arte Grafice “Carol Gäbl”, Bucureşti, 1907, pag. 8.
[2]Ibidem, pag. 8.
[3]Apărut în „*Statistica Agricolă a României*”, 1907.
[4]Rezultatele Recensământului animalelor din anul 1900; Rezultatele recensământului fiscal din anul 1905 privind numărul proprietarilor, suprafaţa deţinută, suprafaţa medie a unei exploataţii şi venitul mediu pe un hectar, distribuite după grupa de mărime a proprietăţii; Populaţia rurală probabilă la 1 ianuarie 1905, din care capii de familie, numărul agricultorilor şi a celor ce reveneau la 100 de hectare şi alte surse; Cercetarea statistică privind suprafaţa cultivată şi producţia vegetală obţinută în anul agricol 1904-1905. Cercetarea statistică privind maşinile şi utilajele întrebuinţate în anul 1905 etc.
[5]*Statistica agricolă a României*; Studiu analitic bazat pe cercetările făcute în anii 1904-1905 (publicat în anul 1907) pag. 5-6.

peste 100 hectare (exploataţii mari) şi sub 100 hectare (exploataţii mici); populaţia agricolă şi numărul zilelor lucrate; maşinile şi utilajele agricole folosite; efectivele de animale pe specii şi categorii de destinaţie; apicultura şi sericicultura; impozitul agricol; valoarea brută a produselor agricole; valoarea unui hectar rezultată în urma licitaţiilor publice, etc.

În cea de **a doua parte,** au fost analizate datele referitoare la suprafaţa cultivată şi producţia culturilor; cerealiere, oleaginoase, leguminoase, cartofi, plante industriale, legume; a pomilor fructiferi; viilor; fâneţelor etc.

Totodată, pe baza unor calcule de intensitate, structură, corelaţii, grupări etc. Leonida Colescu a reliefat şi principalele probleme sociale ale agriculturii româneşti formulând şi unele concluzii importante.

- Un **fenomen deosebit de important** evidenţiat a fost cel al **polarizării proprietăţii agricole**, marile gospodării deşi reprezentau 4% din numărul total al gospodăriilor, deţineau o treime din întreaga suprafaţă cultivată, celelalte gospodării care reprezentau 96% deţineau două treimi din suprafaţă.
- De asemenea, a fost evidenţiat şi faptul că în a doua jumătate a secolului XIX suprafaţa arabilă cultivată, a viilor şi livezilor **a înregistrat o tendinţă accentuată de creştere** reprezentând la începutul secolului XX circa jumătate din întreaga suprafaţă deţinută de către gospodăriile agricole, comparativ cu numai un sfert în urmă cu 50 de ani. **Creşteri importante** au înregistrat şi efectivele de animale în special la bovine şi porcine, precum şi o intensificare a sericiculturii şi apiculturii.
- Ca urmare, a avut loc o **sporire importantă a producţiei agricole şi a disponibilităţilor pentru export** mai cu seamă pentru cereale, bovine şi porcine. Aceste creşteri au avut loc, în principal, pe **cale extensivă**, producţiile medii evoluând într-un ritm lent atât în ramura cultivării plantelor cât şi în cea a creşterii animalelor.
- **Apreciind** – în principiu – **ca pozitivă dotarea tehnică** a agriculturii, (în special în ultimii ani ai secolului XIX şi începutul secolului XX), Leonida Colescu a evidenţiat **starea precară a dotării gospodăriilor agricole**, în mod deosebit a celor mici, care în mare parte foloseau pluguri şi rariţe din lemn, grape din mărăcini, care şi căruţe cu osii din lemn şi alte unelte cu totul rudimentare pentru începutul secolului al XX-lea, multe gospodării fiind lipsite şi de astfel de unelte.
- Important de semnalat este şi **procedeul original** de a găsi un numitor comun pentru aprecierea nivelului înzestrării tehnice a gospodăriilor. Folosind preţul mediu de vânzare în comerţ a utilajelor şi uneltelor (stabilit pe baza cataloagelor deţinute de către depozitarii acestora) a ajuns la **concluzia** foarte importantă, potrivit căreia **valoarea maşinilor, utilajelor şi uneltelor agricole a reprezentat aproape jumătate din valoarea animalelor** – fiind evidenţiat pentru **prima dată** modul în care a acţionat **foarfecele preţurilor.**

Cu toate **greutăţile** întâmpinate pe teren în ceea ce priveşte colaborarea cu organele locale administrative, privind atât înregistrarea şi colectarea informaţiilor cât şi neîncrederea şi criticile formulate, în special cu privire la concepţia sa asupra studiului întocmit şi a calităţii datelor obţinute, replica lui Leonida Colescu a fost categorică, menţionând că rezultatele obţinute „*au confirmat foloasele numeroase ce le aduce această lucrare care devine indispensabilă pentru oricine se interesează de starea economică a ţărei şi de mersul principalului său factor de bogăţie şi de producţiune:* ***Agricultura***”[1].

1907 – Ideea întocmirii Studiului jubiliar „**Progresele economice ale României, îndeplinite sub domnia Majestăţii sale Regelui Carol I” 1866-1906**, de către Leonida Colescu, în **ediţie bilingvă** (română şi franceză) i-a fost sugerată de Expoziţia României din anul 1906 pentru **aniversarea a 1800 de ani de la întemeierea neamului românesc şi 40 de ani de domnie a Regelui Carol I** care „*avea să arate ţărei şi străinătăţii o icoană fidelă a muncii, a energiei poporului român şi un inventar al avuţiei naţionale, intelectuale şi materiale, cu care în cursul unei lungi şi fecunde domnii s-a îmbogăţit patrimoniul naţional*”[2].

În **cele trei capitole**: „*Starea economică a României la 1866*”; „*Progresele îndeplinite de la 1866-1905*”; „*Regatul României din punct de vedere economic în 1905*”, sunt analizate în mod succint principalele aspecte privind: evoluţia populaţiei; agriculturii; pescuitului; pădurilor; petrolului; industriei; drumurilor şi căilor ferate; navigaţiei fluviale şi maritime; poştei şi telefoniei; veniturilor şi cheltuielilor statului; impozitelor; datoriei publice; precum şi activităţii financiare.

Deşi în prima jumătate a secolului XIX au fost obţinute o serie de rezultate semnificative în plan economic şi social, dar mai ales în viaţa politică, „*în anul 1866, la suirea pe tron a Principelui Carol,* (arăta Leonida Colescu) *situaţia economică era foarte înapoiată, producţiunea neînsemnată, populaţiunea în suferinţă. Lipsă de civilizaţiune, lipsă de activitate industrială, lipsă de mijloace de comunicaţiune, lipsă de Casa Statului*[3] *lipsă de credit public şi particular, lipsă în fine de adevărata viaţă economică şi comercială*”.[4]

În cei **40 de ani de domnie** care au urmat, au fost întreprinse **măsuri pentru stimularea dezvoltării economico-sociale** a statului, **referitoare**, în principal, la introducerea unor tarife de import ridicate pentru a nu periclita dezvoltarea activităţii indigene şi asigurarea pieţei de desfacere; dezvoltarea reţelei

---

[1]*Statistica agricolă a României*; Studiu analitic bazat pe cercetările făcute în anii 1904-1905 (publicat în anul 1907) pag. 5-6.

[2]„*Progresele economice ale României, îndeplinite sub domnia Majestăţii sale Regele Carol I*”, 1866-1906**,** pag. 2.

[3]Visteria ţării.

[4]„*Progresele economice ale României, îndeplinite sub domnia Majestăţii sale Regele Carol I*”, 1866-1906**,** pag. 6

de drumuri; transport feroviar şi naval; concesionarea terenurilor pentru construirea unor obiective economice şi social-culturale; stimularea exportului în special pentru produsele agricole; dezvoltarea poştei şi reţelei telegrafice; construirea de şcoli şi instituţii culturale şi administrative; reducerea dobânzilor pentru creditele acordate; înfiinţarea unei reţele de bănci populare în mediul rural etc.

- Ca efect al măsurilor luate, România a cunoscut în această perioadă un **ritm de dezvoltare cu mult superior anilor primei jumătăţi a secolului XIX, situându-se printre ţările cu un grad accelerat de dezvoltare** mai cu seamă faţă de cele din estul şi sud-estul Europei, reuşind să recupereze, în bună parte, decalajele care o separau de ţările vest-europene – în unele domenii reuşind chiar să depăşească nivelul acestora.

- Printre cele mai însemnate realizări au fost menţionate: **creşterea populaţiei** de 1,6 ori înregistrându-se o densitate de 50 locuitori/km^2 (comparativ cu cca. 40 locuitori, media europeană); majorarea **suprafeţei cultivate** de 2,4 ori – ponderea cerealelor în suprafaţa cultivată reprezentând circa 85% din întreaga suprafaţă cultivată: **producţia cerealelor** a depăşit de aproape 6 ori nivelul celei realizate în anul 1866 la porumb, orz, ovăz şi de 2,4 ori la grâu, **România situându-se pe primele locuri în Europa privind producţia pe locuitor** la aceste culturi.

- O **performanţă remarcabilă** s-a realizat în **industria petrolieră** şi a **zahărului** unde producţia a sporit de 84, şi, respectiv, de 46 ori.

- **Rezultatele deosebite** obţinute în aceşti ani, **au permis** o **creştere a exportului** de aproape 4 ori, în special la cereale, România deţinând **primul loc în Europa** privind exportul de cereale pe locuitor[1].

- Un aspect deosebit de interesant, semnalat, se referă la **exportul de porumb pe locuitor** care în 1905 a fost **dublu faţă de cel din S.U.A**.

Realizări notabile s-au obţinut şi în alte domenii (învăţământ, asistenţă medicală, transport, poştă şi telecomunicaţii etc.).

Veniturile statului, în această perioadă au sporit de 4 ori, iar cheltuielile de circa 3 ori.

Ca un fapt **original şi inedit** este folosirea unor **grafice gen panou**, (pliante cu dimensiunea de circa 1/0,60 m) cu figuri sugestive şi date reprezentând nivelul dezvoltării statului român la începutul fiecărui deceniu al perioadei analizate.

---

[1]Leonida Colescu a subliniat faptul că exportul de produse agricole ar fi fost mult mai mare dacă n-ar fi existat anumite restricţii din partea Austro-Ungariei, precum şi altor ţări europene, mai cu seamă pentru animale unde România dispunea de un potenţial însemnat pentru export.

Este ideea meritorie a lui Leonida Colescu de a fi elaborat o asemenea lucrare în care este **înfăţişată pentru prima** dată evoluţia României în cea de-a doua jumătate a secolului XIX şi începutul secolului XX, constituind un important **moment de referinţă**, nu numai pentru ţara noastră, ci şi pentru celelalte ţări europene. „*Cu atât mai scumpă câtă să ne pară şi cu atât mai trainică trebuie să fie opera noastră de progres, cu cât ea s'a îndeplinit numai prin noi înşine"*[1], menţiona Leonida Colescu în finalul analizei jubiliare.

1908 – Inspirat din practica ţărilor vest europene, Leonida Colescu a înfiinţat în anul 1908: „**Bibliografia economică a României"** dovedindu-se de un real folos pentru utilizatorii de informaţii statistice.

Această bibliografie cu **periodicitate lunară**, reprezintă, de fapt, un **repertoar** care cuprinde titluri de lucrări din diferite domenii de activitate, articole din reviste, ziare, informaţii apărute în diverse buletine etc. „*Cercetările pe tărâmul social, economic şi agricol luând în România, în ultimii ani, o mare desvoltare,* (menţiona Leonida Colescu în primul număr din anul 1908), *am crezut necesar să luăm iniţiativa publicării unei asemenea bibliografii care să cuprindă cărţile şi principalele articole din ziarele şi revistele române*", având în vedere că, „ *în materie de bibliografie*" apărea numai „*creşterea publicaţiilor Academiei Române*" – un catalog care conţinea toate publicaţiile intrate în biblioteca acesteia.[2]

Pentru a putea fi şi la **îndemâna utilizatorilor din alte ţări**, în special a Institutului Internaţional de Bibliografie din Bruxelles, (înfiinţat în anul 1902), Leonida Colescu **a prevăzut** ca fiecare titlu de lucrare, notă, extras etc. să poarte un **număr de clasificare** cu numerotaţia dată în tabelele clasificării bibliografice decimale (Dewey) adoptată de către acest Institut.

În concepţia sa, adoptarea unei asemenea clasificări a fost determinată nu numai de simplitatea acesteia şi uşurarea mânuirii publicaţiei bibliografice ci şi de faptul că acest sistem era practicat deja cu succes în multe instituţii statistice din Europa, tinzând să devină universal.

Bibliografia concepută de Leonida Colescu a fost astfel **gândită** încât să permită **cuprinderea unei arii cât mai largi de informaţii**, sistematizate pe următoarele domenii de activitate: „*sociologie; statistică; demografie; economie; finanţe; muncă; producţiunea; circulaţiunea; repartiţiunea şi consumaţiunea bogăţiilor; proprietate; cestiunea agrară; asigurări; asistenţa şi higiena publică; industrie; comerţ; agricultura ca ştiinţă aplicată în toate ramurile ei, precum şi în general, toate lucrările de ordin social-economic*[3].

---

[1] „*Progresele economice ale României, îndeplinite sub domnia Majestăţii sale Regele Carol I*", 1866-1906**,** pag. 10.
[2] Bibliografia economică română, pag. 5.
[3] Bibliografia economică a României, pag. 6.

Fiind apreciată nu numai în ţară, ci şi în străinătate, această bibliografie a avut **cea mai lungă perioadă de apariţie** (1908-1915 şi 1921-1941) fiind **cotată drept una din cele mai importante publicaţii statistice periodice** apărută în secolul XX.

1913 – În acest an a avut loc **unul din cele mai importante evenimente** din domeniul învăţământului economic, **Înfiinţarea Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale,** în a cărei schemă de organizare s-a prevăzut şi Catedra de Statistică – fiind predate cursuri de statistică teoretică şi aplicată (economică) inclusiv de **statistică agricolă,** introduse în programa analitică pentru prima dată ca **obiect sistematizat pentru cursul universitar** – prof. dr. Anton Davidoglu (1878-1958) fiind primul rector, 1913-1917.

1915 Apariţia **Monografiei comunei Răşinari,** care reprezintă cea mai **valoroasă lucrare sociologică atipică** întocmită la începutul secolului XX în care autorul, Vasile Păcală, a tratat viaţa satului, cercetată pe baza **dialogului direct,** purtat cu cea mai mare parte din locuitorii acestei localităţi, amplasată în zona montană, a căror **activitate principală era tăierea şi prelucrarea lemnului**. Lucrarea are, în cea mai mare parte un **caracter etnografic** – Răşinari fiind o **localitate rurală considerată atipică** pentru localităţile româneşti. În cele aproximativ 225 pagini ale **primului capitol**, (din totalul celor 525 pagini) au fost prezentate detaliat aspectele etnografice ale comunei, începând cu portul popular; ornamentaţia; obiceiurile locuitorilor; unice în acea zonă; descrierea locuinţelor; a clădirilor gospodăreşti şi caracteristicile acestora.

În capitolul următor au fost abordate o multitudine de aspecte privind **economia rurală**; comerţul; căile şi mijloacele de comunicaţie; înzestrarea gospodăriilor cu unelte, utilaje şi atelaje etc., **ultimul capitol** fiind dedicat descrierii istoriei comunei, a populaţiei şi instituţiilor comunale.

1914-1915 – Apariţia primului „**Dicţionar statistic**" întocmit în două volume, care are un cu totul **alt profil**, depăşind sensul strict care i se atribuie astăzi – de lucrare ce cuprinde termenii utilizaţi în statistică, grupaţi în ordine alfabetică sau după alte criterii, cu explicaţii referitoare la conţinutul noţiunilor pe care desemnează.Subliniind rolul şi **importanţa deosebită a statisticii** (referitoare la întocmirea unei asemenea lucrări), în opinia lui Leonida Colescu „*Statistica, fie ca ştiinţă, fie ca metodă, trebuie pusă în prima linie în serviciul statului. Menirea ei principală a fost, încă de la obârşie, ca să cerceteze şi să exprime prin vocea cifrelor toate faptele care interesează viaţa fizică şi economică a statului*[1] considerând că numai „*statistica cu metoda sa riguroasă şi cu caracterul său obiectiv, poate să dirigă cercetările şi să lumineze „**ce este**", pentru ca apoi să se ştie „**cum trebuie să fie**"*[2].

---

[1]Dicţionar statistic, 1914-1915, pag. III.
[2]Ibidem, pag. III.

Gândit într-un mod original, cu date pe total ţară, judeţe şi localităţi, dicţionarul cuprinde principalii indicatori privind **rezultatele Recensământului General al Populaţiei din anul 1912**, precum şi o serie de **caracteristici** din punct de vedere geografic, economic, administrativ etc. stabilite pe baza altor surse de date.

Totodată, pentru a reliefa cât mai multe caracteristici a utilizat anumite **simboluri** privind instituţiile administrative, economice şi social-culturale prin care a fost marcată existenţa acestora în cadrul fiecărei localităţi – cuprinzând, în total, circa 35 de poziţii destinate pentru fiecare localitate.

În vederea facilitării folosirii lui, a întocmit la sfârşitul volumului II o „**parte tabolarică**" în ordine alfabetică a localităţilor, cu indicarea paginii, precum şi un tabel general, recapitulativ, cu date pentru fiecare judeţ şi la nivelul întregii ţări.

Referindu-se la **rolul acestei publicaţii** originale, Leonida Colescu atrăgea atenţia beneficiarilor că „*Această operă care se face **întâia oară în ţară**, cuprinde, în tabele, rânduite în formă lexicografică, datele mai însemnate şi cele mai recente ce posedăm în privinţa distribuirii populaţiunii şi a organizării administrative a României*[1]...", precum şi anumite însemnări geografice, economice, unele evidenţieri de ordin administrativ şi alte diferite însemnări de interes naţional şi local, considerată ca **o lucrare foarte utilă** nu numai pentru omul de stat şi funcţionarul public, ci în general, pentru orice persoană interesată de a cunoaşte ţara în amănunt, având o garanţie mai mare privind exactitatea datelor, faţă de alte lucrări.

Pentru agricultură, Dicţionarul a cuprins date privind populaţia rurală pe sexe, gospodării agricole mari, obşti pentru arendare, suprafaţa localităţilor, bănci populare etc. – constituind nu numai un material documentar ci şi o bază de sondaj pentru cercetări economice, statistice şi sociologice.

Acest important şi original dicţionar, constituie nu numai **prima lucrare**, de acest gen, în istoria statisticii României, ci şi **unica publicaţie** de o asemenea factură apărută nu numai în ţara noastră ci şi în Europa.

1916 – Organizat după cele două conflagraţii balcanice şi în condiţiile vitrege ale Primului Război Mondial, **Recensământul animalelor** din acest an a fost efectuat în spiritul normelor organizatorice şi metodologice utilizate la Recensământul din anul 1900, cu unele **îmbunătăţiri** impuse de noile cerinţe de cunoaştere privind evoluţia efectivelor de animale în primul deceniu şi jumătate a secolului XX, precum şi de situaţia deosebită în care s-a aflat România în acea perioadă.

---

[1]Ibidem, pag. III.

În programul de observare îmbunătăţit, s-a prevăzut **pentru prima oară şi înregistrarea raselor** de vaci (autohtonă şi străină) şi oi (rasa ţurcană, ţigaie, spancă şi alte rase).

În comisia locală de recensământ a fost cooptat şi câte un jandarm pentru asigurarea securităţii recenzorilor. De asemenea, au fost constituite **comisii speciale de control** formate din administratori de plasă, medici veterinari, inspectori agricoli, ofiţeri, jandarmi şi alte cadre de la nivelul plăşilor şi judeţelor, în vederea asigurării atât a unor înregistrări corecte şi efectuarea recensământului în perioada stabilită (14-25 aprilie) cât şi prelucrarea şi centralizarea operativă a datelor care s-a efectuat în numai circa două luni.

Rezultatele acestui recensământ au evidenţiat **intensificarea creşterii animalelor**, marcată de sporirea numărului proprietarilor de animale de la 971,3 mii în anul 1900 la 1382 mii în anul 1916 (cu 27,5%), care **deţineau** 2937,9 mii bovine, 1382,2 mii porcine, 7810,8 mii ovine, 300,9 mii caprine, 1218,6 mii cabaline, 12,9 mii măgari şi 311,6 mii stupi de albine – **în creştere** cu 13,1% la bovine 33,4 % ovine, 29,4% caprine, 41,0% cabaline: **scăderea** numărului de porcine (cu 19,1%) – menţinându-se aproximativ la **acelaşi nivel** la stupi de albine.

CAPITOLUL V

STATISTICA ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

– 1919-1945 –

Consideraţii preliminare

Făurirea în anul 1918 a Statului Naţional Unitar Român, a creat **premisele** pentru dezvoltarea României, pe calea progresului economico-social şi cultural într-o nouă etapă istorică.

Economia naţională a ţării avea un **profil agrar-industrial,** în care **agricultura**, era ramura predominantă[1], cu un rol important atât în valorificarea resurselor naturale agricole, satisfacerea cerinţelor populaţiei cu produse agro-alimentare, cerinţelor industriei de materii prime agricole cât şi în asigurarea unor resurse sporite pentru export.

În condiţiile României reîntregite în cadrul graniţelor istorice, introducerii şi dezvoltării într-un ritm rapid a capitalismului, care a cuprins toate ramurile economiei naţionale, **au crescut şi cerinţele de informare ale organelor statului**, şi, implicit, **ale statisticii agricole**, căreia i-au revenit **noi atribuţi**i privind extinderea şi diversificarea nu numai a sferei de investigaţie a fenomenelor economico-sociale, ci şi a sistemului de indicatori statistici; purtătorilor de informaţii; sporirea operativităţii culegerii, prelucrării şi valorificării, sub diferite forme, a datelor statistice.

A fost introdusă şi intensificată **prelucrarea mecanizată** a informaţiilor statistice, în special după 1934 – anul înfiinţării Institutului Central de Statistică. Informaţiile statistice curente **furnizate** până la sfârşitul deceniului 3 al secolului XX de către Ministerul Agriculturii şi Domeniilor, s-au referit, cu precădere, la rezultatele Recensământului agricol din anul 1930; exploatarea terenului; suprafaţa cultivată; producţia vegetală medie şi totală pe grupe de culturi şi la principalele culturi; efectivele de animale pe specii şi categorii economice; numărul tractoarelor şi maşinilor agricole etc. Toate aceste date au fost primite, prelucrate şi publicate de către Ministerul Agriculturii în Anuarul Statistic al României, fiind difuzate până în anul 1937 instituţiilor interesate, în primul rând, Institutului Central de Statistică.

Începând din acest an, sarcina primirii dărilor de seamă statistice privind activitatea agriculturii, a revenit cu precădere, Institutului Central de Statistică,

---

[1]Circa 80% din populaţia activă a ţării era ocupată în agricultură.

precum şi sarcinile organizării şi efectuării recensămintelor agricole şi altor investigaţii statistice specializate, editarea Anuarului Statistic întocmirea şi publicarea unor studii şi lucrări statistice etc.

Sunt de menţionat şi alte momente importante privind evoluţia statisticii: înfiinţarea *„Şcolii Superioare de Statistică" (1930); „Societăţii Române de Statistică"(1937);* apariţia primului *„Breviar Statistic al României" (1938);* înfiinţarea *„Institutului de Cercetări Sociale" (1938),* a *„Institutului de Statistică şi Actuariat" (1941) etc.*

Activitatea statisticii agricole, a statisticii în general, a **cunoscut şi perioade de stagnare şi regres**, datorită, îndeosebi, **reorganizărilor repetate** care au avut loc în această perioadă. Începând chiar din anul 1919 până în anul 1941 au avut loc **9 reorganizări şi subordonări** diferite, care au **perturbat** într-o măsură importantă activitatea generală a statisticii – Instituţia statisticii fiind, de fapt, într-un **îndelungat proces de tranziţie**[1].

Cu toate condiţiile – adeseori potrivnice – caracteristice perioadei interbelice, grevei generale din anii 1929-1933, frământărilor social-economice din perioada interbelică etc., **statistica agricolă şi, mai ales, cercetarea sociologică rurală** au înregistrat **progrese incontestabile**, reflectate în **lucrări de o deosebită importanţă**; recensămintele agricole din anii 1930 şi 1941; cercetările statistice parţiale din anii 1934-1935; cercetarea sociologică „*60 sate româneşti*" din anul 1938, precum şi alte lucrări statistice şi sociologice importante privind mediul rural.

După stăruinţe insistente cu caracter permanent, depăşind numeroase greutăţi, în special de natură organizatorică, în **anul 1941** s-a reuşit **centralizarea statisticii şi organizarea pe baze noi a activităţii Instituţiei Centrale şi teritoriale de Statistică**, inclusiv a statisticii agricole, realizându-se reorganizarea statisticii pe criterii ştiinţifice, ridicarea nivelului profesional al salariaţilor etc.

Anii 1937-1941 au marcat începutul **unei noi perioade de modernizare a statisticii**, întreruptă însă, de **declanşarea** celui de al Doilea Război Mondial, **Institutului Central de Statistică fiindu-i limitată nu numai autoritatea ci şi interzicerea publicării, aproape în totalitate a lucrărilor şi datelor statistice**[2].

În dezvoltarea ideologiei privind evoluţia societăţii româneşti, **cercetarea sociologică** din prima jumătate a secolului XX, în special după Primul Război Mondial s-a situat alături de celelalte curente de idei, favorabile reformării societăţii noastre.

---

[1]În perioada 1859-1941, au avut loc circa 15 organizări şi reorganizări, potrivit studiului „*Organizarea statisticii din România până în anul 1969*" întocmit – pentru uz intern – pe baza documentelor juridice de către Vladimir Trebici, *Laurenţiu Guţescu*, Coriolan Gheţie şi Gheorghe Retegan.

[2]Existând, de fapt, un „vid statistic" privind publicarea lucrărilor elaborate în cadrul Institutului Central de Statistică.

În această perioadă au fost **efectuate numeroase cercetări sociologice rurale, vizând cu precădere satul românesc** şi într-o mai mică măsură plăşile sau judeţele. Prin efectuarea unui număr însemnat de cercetări sociologice rurale valoroase, în marea lor majoritate monografii, având de regulă un caracter unitar, anii interbelici – în special în deceniul anilor ’30 al secolului XX – au reprezentat **perioada de vârf a cercetărilor sociologice**.

Odată cu declanşarea celui de al Doilea Război Mondial, cercetările sociologice au fost practic, întrerupte, activitatea în domeniul sociologiei rurale fiind limitată.

*

1919 – Reprezintă anul efectuării **Primei reorganizări a statisticii impusă** – în noile condiţii istorice şi social-economice – de **necesitatea obiectivă a unificării şi centralizării statisticii** descentralizată în urma reorganizărilor repetate care au avut loc, în a doua jumătate a secolului XIX şi până la declanşarea Primului Război Mondial. Prin Decretul-lege nr. 122 din 10 ianuarie 1919, pentru crearea unor direcţii şi servicii pe lângă Ministerul Industriei şi Comerţului, a fost **înfiinţată** în cadrul acestui Minister **Direcţiunea Generală a Statisticii** şi stabilirea atribuţiilor care i-au revenit, **fiind integrate** toate direcţiile şi serviciile statistice ale celorlalte ministere şi departamente, precum şi a organelor teritoriale ale acestora.

Organizarea şi funcţionarea aparatului statistic au fost **legiferate** prin Decretul-lege nr. 2362 din 20 iunie 1919, în structura organizatorică fiind prevăzute 8 servicii în cadrul cărora a figurat şi un **serviciu pentru statistica agricolă**. Acest Decret-lege, care ar fi putut să constituie o bază solidă pentru desfăşurarea în condiţii optime a activităţii statistice în România reîntregită, **nu a putut fi aplicat** din cauza **neînţelegerii (**de către unii guvernatori din acea vreme şi ambiţiei conducătorilor unor unităţi statistice departamentale, susţinuţi de miniştrii respectivi) **rolului şi locului statisticii centralizate**, ca instrument important, indispensabil, pentru informarea unitară şi eficientă a guvernului şi celorlalte instituţii ale statului.

După numai circa doi ani de funcţionare, la **1 aprilie 1921 Direcţiunea Generală a Statisticii a fost desfiinţată** pe cale bugetară. Marea majoritate a serviciilor (inclusiv cel pentru statistica agricolă) au trecut la ministerele de resort (departamente) de care au aparţinut înainte de promulgarea Legii din anul 1919.

Revenirea la sistemul descentralizat de organizare a statisticii a avut **efecte negative** asupra întregii activităţii statistice din perioada interbelică – care s-a aflat, practic, în tranziţie în aproape întreaga perioadă interbelică[1].

---

[1]Relevată şi de către Virgil Madgearu în studiul „*Evoluţia economiei româneşti după războiul mondial*”.

1921 – Reforma agrară, proclamată încă din timpul Primului Război Mondial (şi efectuată pe parcursul a circa 10-12 ani) a fost **una dintre cele mai cuprinzătoare şi mai democrate reforme postbelice** înfăptuită, nu numai în ţara noastră ci şi în ţările din sud-estul şi zonei centrale a Europei, însemnând un **important pas înainte** în dezvoltarea agriculturii, în evoluţia economică şi socială a României. Potrivit Legii Reformei agrare din anul 1921, au fost **expropriate** 22,5 mii moşii cu o suprafaţă de 6,1 milioane hectare, reprezentând peste două treimi din suprafaţa moşiilor cu peste 100 hectare, în cea mai mare parte teren arabil.

Datele privind recensământul agricol din anul 1930, precum şi alte informaţii furnizate de Ministerul Agriculturii şi Domeniilor, au evidenţiat:

- împroprietărirea a 1,5 milioane ţărani cu 3,6 milioane hectare;
- circa 1,1 milioane hectare au fost destinate izlazurilor comunale;
- 64,7 mii hectare destinate vetrei satelor;
- 930,8 mii hectare atribuite pădurilor şi rezervelor de stat;
- 317,6 mii hectare destinate pentru extinderea reţelei de drumuri, căi ferate, construirii unor instituţii ale statului etc.[1]

Reforma agrară a favorizat: accelerarea dezvoltării relaţiilor de producţie capitaliste în agricultură; extinderea pieţei interne pentru industrie; crearea unor noi gospodării agricole ţărăneşti şi ameliorarea economică într-o anumită măsură a situaţiei ţărănimii, care şi-a mărit suprafaţa deţinută; a determinat mutaţii şi regrupări importante în structura socială a satului românesc; slăbirea accentuată a puterii economice a moşierimii şi rolului acesteia în viaţa politică şi socială; schimbarea raportului de forţe între moşierime şi burghezia în ascensiune etc. **cu consecinţe politice şi social-economice** – favorabile potenţial – **la scara întregii economii naţionale**.

Această reformă însă, ca şi cea din anul 1864, **nu a rezolvat** problemele esenţiale ale ţărănimii, **proprietatea funciară continuând să fie** caracterizată printr-o **bipolaritate** accentuată şi o **fărâmiţare excesivă** a terenurilor.

1922 –Editarea primului **Anuar Statistic al României**, după o întrerupere de 7 ani în care pentru **prima oară** apar într-o publicaţie statistică date referitoare la anul 1921, privind **România reîntregită**, defalcate pentru Vechiul Regat, Transilvania, Bucovina şi Basarabia.

Pentru **agricultură,** Anuarul a cuprins date privind: suprafaţa arabilă cultivată şi producţia agricolă vegetală (totală şi medie) pe grupe de culturi şi principalele culturi; suprafaţa livezilor de pruni, producţia şi valoarea producţiei de

[1] *Agricultura Socialistă a României,* Editura Politică, 1983, pag. 43.

prune; suprafaţa viilor, pe soiuri, producţia de struguri şi valoarea vinului; numărul animalelor pe specii şi destinaţii economice; producţia de peşte pe specii şi încasările din vânzarea peştelui şi icrelor; numărul moşiilor şi suprafaţa expropriată până în anul 1922.

Din anul 1922, Anuarul statistic a **apărut anual**, până în 1940, având un conţinut îmbunătăţit de la an la an – în special pentru anii 1935-1940.

1925 – Promulgarea unei noi Legi de organizare a statisticii în care s-a prevăzut **înfiinţarea Institutului de Statistică Generală a Statului** (publicată în Monitorul Oficial nr. 271 din 8 decembrie 1925), prin care s-a **legiferat** activitatea de **statistică descentralizată**, respectiv independenţa administrativă a direcţiilor şi serviciilor care au funcţionat, de fapt, în cadrul ministerelor sau departamentelor până în anul 1919. Prin această lege, s-a prevăzut însă, **obligativitatea** ministerelor şi departamentelor de a respecta prevederile Regulamentului de aplicare a Legii de organizare a Institutului de Statistică Generală a Statului, stipulat în Decretul nr. 837/1927. Potrivit acestui act normativ, **Serviciul de Statistică Agricolă a** funcţionat, pe lângă Secretariatul General al Ministerului Agriculturii şi Domeniilor, ca **Secţiune de Studii, Documentare şi Statistică,** transformată ulterior în Direcţia statisticii agriculturii şi publicaţiilor statistice.

În cadrul acestui serviciu au fost efectuate **lucrările statistice curente;** statistica fondului de terenuri; suprafeţei cultivate pe grupe de culturi şi culturi; producţiei agricole vegetale, totale şi medii; statistica efectivelor de animale pe specii, sex, grupe de vârstă şi destinaţii economice; statistica maşinilor şi uneltelor agricole etc.; precum şi **lucrările statistice speciale;** cercetările statistice exhaustive şi parţiale, elaborarea Anuarului Statistic al României şi alte lucrări statistice cu profil agricol.[1]

1929 – Analiza sintetică **Agricultura în Basarabia**, elaborată de către Roman Cresin[2], **reprezintă prima şi unica lucrare privind agricultura acestei provincii**, în care autorul s-a referit la suprafaţa cultivată cu cereale şi principalele culturi, producţia medie, producţia totală şi consumul intern al cerealelor.

Pentru o mai bună evidenţiere a evoluţiei agriculturii, Roman Cresin a împărţit teritoriul Basarabiei în două părţi, aproape egale ca suprafaţă, dar cu un **grad ridicat de diferenţiere** în ceea ce priveşte clima, solul, producţia şi chiar populaţia. **Nordul Basarabiei** cu judeţele: Hotin, Bălţi, Soroca, Orhei, Lăpuşna şi **Sudul Basarabiei** cu judeţele: Ismail, Cahul, Cetatea Albă, şi Tighina.

---

[1]**Dualitatea** în organizarea şi conducerea statisticii, (ca urmare a înfiinţării în anul 1931 a Oficiului Demografic de Statistică Sanitară şi Ocrotire, în vederea reorganizării statisticii demografice) n-a fost de natură să contribuie la progresul statisticii în anii care au urmat.

[2]Şef birou – Direcţia Statisticii Agricole şi Publicaţiilor din cadrul Ministerului Agriculturii şi Domeniilor.

Basarabia avea o **suprafaţă** totală de 4.442,2 mii hectare din care circa 63-64% teren arabil; 11-12% fâneţe şi păşuni naturale; 5,5% păduri; 3,5% culturi arborescente şi 16% alte terenuri (drumuri, ape, construcţii etc.) din care 49% situată în judeţele din nord şi 51% în cele din sud.

Populaţia a reprezentat 1.935,4 mii în anul 1897 şi 2.956,9 mii în anul 1922 (cu un coeficient de creştere anuală de 1,6%)[1] din care 64% în judeţele din nord – cu o densitate de 90 locuitori pe km^2 faţă de 47 locuitori în sud.

Suprafaţa cultivată cu cereale în anii 1924-1928 (media anuală) a fost de 2.425,5 mii hectare (cu 7% mai mare decât în anii 1900-1905) cu **diferenţieri însemnate** pe culturi; 192 mii hectare suprafaţa cultivată cu grâu de primăvară (cu 45% mai mică decât în anii 1900-1905); 95 mii hectare cu secară (- 54%) – la celelalte culturi având loc creşteri îndeosebi la ovăz, cu 149 mii hectare (+ 96%); 694 mii hectare orz (+57%); 494 mii hectare grâu de toamnă (+18%) şi porumb 792 mii hectare (+15%).

În **nordul** Basarabiei a fost cultivată cu grâu în anul 1928, o suprafaţă de 329,3 mii hectare (cu 55% mai mare decât în anii 1900-1905); secară 79,9 mii hectare (de circa 7 ori mai mare) şi ovăz, 86,1 mii hectare (+90,9%); iar în **sud** 494,7 mii hectare cu porumb (cu 15% mai mare decât în nord) şi 526,3 mii hectare cu orz, fiind de circa 2,5 ori mai mare decât cea cultivată în judeţele din nordul Basarabiei în anii 1900-1905.

Producţiile medii la hectar, au înregistrat scăderi aproape în întreaga perioadă 1901-1928, la grâul de toamnă, reprezentând în anii 1924-1928 (media anilor) 5,7 chintale (faţă de 8-10 chintale în anii 1900-1905); 5,6-5,7 chintale orz şi ovăz (faţă de 10-11 chintale); grâu de primăvară 4,2 chintale (faţă de 8-10 chintale) şi 9,4 chintale la porumb situându-se aproximativ la nivelul producţiei medii anuale din anii 1901-1905.

Depinzând direct de modificările care au avut loc în structura şi dinamica suprafeţelor cultivate, precum şi de nivelul producţiilor medii la hectar, **producţia totală de cereale** a prezentat **diferenţieri importante** în perioada 1901-1925. În anii 1901-1905 (media anuală), s-au obţinut 188,3 mii vagoane; 201,5 mii vagoane (1906-1910); 216,7 mii vagoane (1920-1923) şi 161,2 mii vagoane în anii 1924-1925. **Producţia de porumb** a deţinut cea mai mare pondere; 30-35% în perioada 1901-1923 şi 45% în anii 1924-1925; iar ponderea producţiei **grâului de toamnă** a reprezentat 15-20% în întreaga perioadă.

- Utilizând diferite surse de date inclusiv din Statistica Imperială Rusă, Statistica Ministerului Agriculturii şi Domeniilor, precum şi alte surse de date,

---

[1]Luând în calcul acelaşi coeficient de creştere a populaţiei din perioada 1897-1922; Roman Cresin a preliminat pentru anul 1928 o populaţie de 3260,2 mii persoane.

Roman Cresin, **a determinat pentru prima dată** (fiind, totodată, şi ultima oară) **producţia de cereale destinată consumului** intern mediu pe o persoană pentru populaţia Basarabiei din perioada anilor 1901-1910, care a reprezentat 457 kg pe un locuitor din care 139 kg grâu; 44 kg secară; 88 kg orz; 21 kg ovăz şi 165 kg porumb, **comparativ cu consumul intern stabilit pentru România**, de 370 kg pentru media anilor 1920-1923, din care 110 kg grâu, secară 10 kg, porumb 190 kg, orz 23 kg, ovăz 37 kg.

1929 – Apariţia **Albumului Statistic privind Agricultura în România.** Elaborat în **limba franceză**, în **ediţie de lux** (şi un număr restrâns de exemplare) de către Direcţia Statisticii Agriculturii şi Publicaţiilor din Ministerul Agriculturii şi Domeniilor cu ocazia celui de al XIV-lea Congres Internaţional al Agriculturii, acest album reprezintă o l**ucrare unică** de acest gen apărută în ţara noastră situându-se, totodată, şi printre puţinele publicaţii din Europa.

Albumul cuprinde circa **50 tabele** cu date pentru perioada 1923-1927 pe total ţară, provincii istorice şi judeţe şi **47 hărţi şi reprezentări grafice** sugestive. (**Anexa 9**)

În anul 1938, albumul a fost **reeditat** în aceleaşi condiţii grafice, fiind intitulat **Atlas statistic** (cu date privind perioada 1931-1935).

Scopul principal urmărit prin elaborarea acestui album a fost, pe de o parte, reliefarea situaţiei agriculturii după criza mondială declanşată în anul 1929, iar – pe de altă parte – evoluţia agriculturii în primii ani care au urmat.

1930 – Recensământul agricol, impus de **necesitatea cunoaşterii,** în principal, a fondului funciar al ţării – reîntregită după Primul Război Mondial – pe categorii de folosinţă, **distribuţiei** exploataţiilor agricole după mărimea terenurilor deţinute etc., **modificărilor** intervenite în dinamica şi structura terenurilor, precum şi a exploataţiilor agricole ca urmare a efectuării Reformei agrare din anul 1921, şi **dificultăţilor** majore (în multe cazuri insurmontabile) întâmpinate în efectuarea lucrărilor statistice în domeniul agriculturii – situaţie remarcată şi de către Institutul Internaţional de Statistică de la Roma.

Preconizat iniţial a fi un **Recensământ Agricol General**, realizarea acestui deziderat nu a fost posibilă din cauza lipsei fondurilor băneşti şi materiale, necesare realizării unei lucrări de o asemenea amploare şi complexitate.

Pentru efectuarea înregistrărilor a fost **folosit personalul din aparatul administrativ comunal** (notari, secretari, agenţi fiscali etc.) **sarcina** îndrumării şi verificării efectuării lucrărilor în teritoriu precum şi centralizării datelor primite de la comune, pe total ţară, provincii istorice, defalcate pe judeţe **revenind** camerelor agricole judeţene şi Ministerului Agriculturii şi Domeniilor.

Prevăzut a avea loc în perioada aprilie-septembrie 1930, termenul a fost depăşit din cauza dereglărilor apărute în economie, ca urmare a **crizei mondiale**

din anii 1929-1933, iar la cererea Comisiei speciale, înfiinţată pe lângă Ministerul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale, **lucrările au fost sistate** pentru a nu periclita efectuarea Recensământului General al Populaţiei prevăzut a avea loc la sfârşitul anului 1930. Deşi acest recensământ a fost considerat **reuşit numai parţial**, a reprezentat o **lucrare statistică importantă**, întrucât a evidenţiat **dimensiunea şi structura suprafeţei** deţinute de exploataţiile agricole (repartizată pe grupe de mărime) precum şi **menţinerea gradului excesiv de bipolarizare a proprietăţii funciare**.

Din totalul celor 3280 mii exploataţii agricole cu o suprafaţă totală de 19750 mii hectare:

- 2460 mii exploataţii mici şi foarte mici care deţineau până la 5 hectare reprezentând 74,9% stăpâneau doar 5535 mii hectare (28,0%) din suprafaţa agricolă a ţării – suprafaţa medie a unei exploataţii fiind de 2,2 hectare;
- 560 mii exploataţii (17,1%) cu terenuri între 5-10 hectare, deţineau 3955 mii hectare (20,0%) – având o suprafaţă medie de circa 7 hectare;
- 180 mii exploataţii (5,5%) având între 10-20 hectare stăpâneau 2360 mii hectare (12,0%) – suprafaţa medie a unei exploataţii fiind de 13 hectare;
- 67,8 mii exploataţii (2,1%) având 20-100 hectare deţineau 2430 mii hectare (12,3%) – cu o suprafaţă medie de 36 hectare;

în timp ce la „polul opus”

- 12,2 mii exploataţii (0,4%) cu peste 100 hectare, deţineau 5470 mii hectare (27,7%), cu o suprafaţă medie a exploataţiei de 620 hectare **echivalând** cu suprafaţa a 282 mii gospodării care deţineau, în medie 2,2 hectare[1].

Rezultatele recensământului au fost utilizate pentru **fundamentarea unor măsuri** luate în vederea redresării agriculturii, afectată de criza mondială din anii 1929-1933, (reflectată în Studiul lui Virgil Madgearu privind „*Evoluţia economiei româneşti după războiul mondial*”) fiind utilizate, totodată, ca **bază de comparaţie** cu rezultatele recensămintelor efectuate în anii care au urmat, precum şi ca **material documentar** pentru elaborarea unor lucrări de studiu şi analiză.

1930 – A fost **înfiinţată „Şcoala Superioară de Statistică**”, având ca profesori pe Leonida Colescu, Sabin Manuila, Mircea Vulcănescu, Dimitrie Gusti, directorul şcolii fiind Octav Onicescu, iar în **anul 1933** a **fost constituit Clubul Statisticienilor** (numit şi „Corpul tehnic al statisticienilor”[2]).

---

[1]***Sursa:*** Anuarul Statistic al României 1939 - 1940, pag. 403.

[2]Din care au făcut parte sau l-au frecventat, numeroşi economişti, statisticieni, sociologi, medici, ingineri, profesori etc.: Sabin Manuila, Dimitrie Gusti, Dumitru C. Georgescu,

Acest club a reprezentat de fapt, **precursorul, nucleul**, viitoarei Societăţi Române de Statistică, înfiinţată 4 ani mai târziu – toţi membrii clubului aderând la această societate.

1930 – Înfiinţarea primei Staţii Mecanografice, din Splaiul Unirii, Bucureşti, a însemnat un **eveniment important** pentru modernizarea tehnicii de calcul şi prelucrarea datelor, precum şi un salt calitativ pentru întreaga activitate statistică.

La această staţie au fost prelucrate, în primii ani, în special lucrările statistice care au solicitat un mare volum de muncă şi o prelucrare complexă a datelor din toate domeniile de activitate statistică.

Pentru **statistica agriculturii şi sociologiei rurale** s-a asigurat, în special; prelucrarea şi centralizarea datelor privind cercetările statistice selective din anii 1934 şi 1935; cercetarea sociologică „*60 sate româneşti*", din anul 1938; Recensământul General Agricol din anul 1941: Recensământul General Agricol din anul 1948; recensămintele animalelor din perioada 1951-1966; Recensământul Viilor şi Pomilor din anul 1965; dărilor de seamă anuale statistice-contabile întocmite de către unităţile socialiste din agricultură etc.

1934 – Efectuarea cercetării statistice selective privind **stabilirea numărului de păsări** – efectuată pentru **prima dată** în ţara noastră.

În timp ce pentru bovine, porcine şi ovine, datele statistice erau obţinute de către Ministerul Agriculturii şi Domeniilor cu ocazia reviziei anuale sanitar-veterinare, pentru păsări datele erau stabilite, potrivit unor simple evaluări subiective efectuate de către notarii comunali. Această **metodă** dovedindu-se **ineficientă**, Ministerul Agriculturii şi Domeniilor a recurs, **experimental**, la stabilirea numărului de pasări pe baza metodei selective – utilizarea acestei metode fiind generată şi de lipsa fondurilor pentru efectuarea unui recensământ sistematic al păsărilor.

Conform **metodologiei** utilizate păsările au fost numărate, în câte 10 gospodării din fiecare sat cuprins în eşantionul de 3% din numărul gospodăriilor existente în localitatea inclusă în eşantion.

Numărul de păsări, altfel stabilit, a corespuns într-o măsură mult mai mare decât cel stabilit pe baza unor evaluări subiective, efectuate de notari fiind foarte apropiat de cel existent în realitate.

Miron Constantinescu, Mircea Vulcănescu, Roman Cresin, Anton Golopenţia, Gheorghe Retegan, Vladimir Trebici, Ivan Measnicov, Petre Onică, Coriolan Gheţie, Bucur Şchiopu, Roman Moldovan, Mircea Biji, Paul Constantinescu, Nicolae Popescu, Nicolae Cornăţeanu, Nicolae Betea, Anton Golopenţia, Ion Făcăoanu, Paul Sterian, Ştefan Herseni, Gheorghe Vlădescu Răcoasa, Ion Decuseară, Constantin Motru, Henri H. Stahl, Nicolas Georgescu Roegen şi mulţi alţii.

1934 – Prin Decretul-Lege nr. 3046, emis în baza Legii pentru simplificarea serviciilor publice, **s-a prevăzut contopirea** Institutului de Statistică Generală a Statului, cu Institutul de Demografie şi Recensământ cu **denumirea** „**Institutul Central de Statistică"**, care urma să funcţioneze pe lângă Ministerul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirii Sociale, **realizându-se astfel centralizarea statisticii,** însă această încercare **a eşuat** după scurt timp din cauza aceleiaşi opoziţii a ministerelor şi departamentelor.

La **1 ianuarie 1936** s-a emis un nou Decret (ratificat prin Legea promulgată în baza Înaltului Decret Regal nr. 219 din 25 ianuarie 1937) privind organizarea Ministerului de Interne, prin care s-a decis ca Institutul Central de Statistică să funcţioneze în subordinea acestui minister.

Principiile de organizare a activităţii, au fost prevăzute în „*Regulamentul pentru funcţionarea Institutului Central de Statistică*" aprobat prin Decretul nr. 573 din 15 februarie 1937 în care s-a prevăzut şi **înfiinţarea Secţiunii Statisticii Agriculturii şi Domeniilor**.

1935 – Efectuarea cercetării statistice selective pentru stabilirea întregului efectiv de animale pe specii, grupe de vârstă, destinaţie economică, şi pe rase. De această dată, animalele au fost numărate în câte 20 de gospodării din fiecare sat, reprezentând circa 6% din numărul total al gospodăriilor din localitatea inclusă în eşantion.

Din studiile întocmite, pe baza datelor obţinute a rezultat un efectiv de animale care a reflectat realitatea în cea mai mare parte a localităţilor.

De asemenea, pentru detalierea **grupării exploataţiilor agricole după suprafaţa aflată în proprietatea gospodăriilor**, întocmită cu ocazia Recensământului Agricol din anul 1930, s-a prevăzut şi **înregistrarea suplimentară** a numărului de exploataţii; suprafeţei totale, precum şi a celei utilizată, deţinută de către proprietarii cuprinşi în eşantionul de cercetare, pentru următoarele intervale de mărime a gospodăriilor: sub 1 hectar; 1-3 hectare şi 3-5 hectare.

Datele privind efectivele de animale şi suprafaţa aflată în proprietatea gospodăriilor au permis întocmirea unor **grupări complexe** privind gospodăriile după mărimea suprafeţei şi a numărului de animale pe specii, grupe de vârstă, destinaţie economică şi pe rase.

1937 – Reprezintă anul care a marcat înfiinţarea **Societăţii Române de Statistică,** la iniţiativa lui Leonida Colescu susţinută de un număr însemnat de personalităţi: statisticieni, sociologi, economişti, matematicieni, ingineri, medici, profesori din învăţământul liceal şi universitar, scriitori, ziarişti etc. – ca urmare a intensificării cercetării economice, statistice şi sociologice, privind evoluţia economico-socială şi culturală a României.

La şedinţa de constituire au participat **62 membri fondatori** (din care circa 50% din cadrul tuturor secţiunilor statistice ale Institutului Central de Statistică) fiind ales un **Comitet de iniţiativă**, până la viitoarea adunare, compus din: prof. Dimitrie Gusti, preşedinte; Nicolae Tabacovici şi dr. Leonida Colescu, vicepreşedinţi; dr. Sabin Manuila, secretar general; prof. Nicolae Ghiulea şi dr. Nicolae Romanescu, membri şi Comisia de cenzori, formată din Nicolae Moruzi, dr. Aurel Voina, dr. Gheorghe Racoviţă şi 3 cenzori supleanţi; Gheorghe Brăescu, Roman Cresin şi dr. Nicolae Munteanu.

Societatea Română de Statistică a fost alcătuită din **4 categorii de membri**: membri fondatori, membri de onoare, membri activi şi membri asociaţi.

În articolul 1 al **Statutului Societăţii Române de Statistică,** adoptat, s-a precizat: *„Se înfiinţează o asociaţie cu denumirea „**Societatea Română de Statistică**" care este o organizaţiune ştiinţifică de educaţie şi propagandă, cu scopul de a încuraja cercetările ştiinţifice cu caracter statistic şi în special cele privitoare la cunoaşterea ţării româneşti.*

Societatea va stimula investigaţiuni cu caracter tehnic şi practic colaborând la câştigarea interesului opiniei publice pentru orice cercetare statistică, păstrează contact permanent cu organele similare din străinătate, răspândind în ţările străine datele privitoare la stările şi manifestările caracteristice ţării noastre.

Societatea Română de Statistică va colabora cu toate serviciile publice din ţară, mijlocind o apropiere între serviciile publice de statistică şi organizaţiile particulare de orice fel şi stabilind între ele raporturi de încredere reciprocă"[1].

Până la declanşarea celui de Al Doilea Război Mondial au aderat şi alte persoane, numărul lor ridicându-se la circa 100-120 membrii la care a aderat, practic, marea majoritate a personalităţilor vremii[2]:

La scurt timp de la înfiinţare, Societatea a participat la **constituirea Asociaţiei Ştiinţifice** pentru întocmirea „*Enciclopediei României*" şi a Centrului de Informare şi Documentare al acestei asociaţii. Membrii Societăţii Române de

---

[1]Proces verbal nr. 22836 din 23 iunie 1937, înregistrat la Tribunalul Ilfov – Secţia Notariat.

[2]Virgil Madgearu, Victor Slăvescu, Henri Stahl, Constantin Daicoviciu, Simion Mehedinţi, Gheorghe Mihoc, Grigore Moisil, Octav Onicescu, Anton Galopenţia, Ion Cornea, Anton Raţiu, Mitu Georgescu, precum şi **cadre de conducere şi experţi din cadrul Institutului Central de Statistică**; Nicolae Teodorescu, Gheorghe Brătianu, Gheorghe Gheorghescu, Gheorghe Arghirescu, Nicolas Georgescu-Roegen, Eugen Decuseară, Ivan Measnicov, Nichita Adrian, Petre Sterian, Nicolae Pavel, D.C. Georgescu, Gheorghe Prisăcaru, Emil Constantinescu, C.M. Gheorghiu, Eugen Petrovici, Traian Comşa, Pompei Constantinescu, Mircea Biji, Mihail Levente, Roman Moldovan, Corneliu Mănescu, Petre Onică, Coriolan Gheţie, Bucur Şchiopu, Miron Constantinescu, Gheorghe Serafim etc.

Statistică au avut cea mai mare pondere – aproape toţi membrii asociaţiei fiind coautori la elaborarea Enciclopediei.

În **anul 1938**, Societatea a iniţiat **înfiinţarea Institutului de Cercetări Sociale**, al cărui director a fost Dimitrie Gusti – care a organizat şi participat la efectuarea unor cercetări sociologice monografice privind evoluţia satelor, remarcându-se în mod deosebit cercetarea „*60 sate româneşti*".

În **anul 1941**, Societatea Română de Statistică, împreună cu Institutul Central de Statistică şi Universitatea din Bucureşti au creat **Institutul de Statistică şi Actuariat**, condus de către Octav Onicescu.

În **anul 1942** Societatea Română de Statistică a editat Revista „*Geopolitica şi Geoistoria*" din a cărei redacţie au făcut parte: Sabin Manuila, Mircea Vulcănescu, Constantin Daicoviciu, Simion Mehedinţi, Henri Stahl, Mircea Biji şi Nicolae Teodorescu. În **acelaşi an**, a fost **editată** şi „*Revista Română pentru Sud-Estul European*" sub redacţia lui Gheorghe Brătianu, Sabin Manuila, Mircea Vulcănescu, Anton Galopenţia şi Ion Cornea.

Societatea Română de Statistică şi-a încetat activitatea în anul 1950 – fiind reluată în anul 1997.

1938 – Apariţia **Primului Breviar Statistic al României**, volumul I, editat de către Institutul Central de Statistică, care a devansat cu câteva luni apariţia Anuarului statistic pentru acel an – asigurându-se astfel, creşterea **operativităţii** folosirii unor date statistice importante de către utilizatorii de informaţii atât din ţară cât şi din străinătate.

Capitolul referitor la **agricultură** a cuprins date privind: fondul de terenuri din anul 1938 pe categorii de terenuri şi provincii – Vechiul Regat, Basarabia, Bucovina şi Transilvania; repartizarea proprietăţilor agricole după suprafaţa exploatată (1930); suprafaţa cultivată pe grupe de culturi şi principalele culturi (1930-1937); numărul şi producţia prunilor, a merilor şi nucilor (1931-1937); suprafaţa viilor şi producţia de struguri (1931-1937); producţia de vin (1931-1936), comparativ cu alte ţări; producţia medie la hectar de grâu şi porumb, media anilor 1921-1925, 1926-1930, 1931-1935 şi anilor 1931-1936, **comparativ cu alte ţări**.

1938 – Efectuarea Monografiei „60 sate româneşti" (numită astfel după numărul localităţilor cuprinse în eşantion), a reprezentat **cea mai complexă cercetare sociologică din secolul XX,** organizată de către reputatul sociolog Dimitrie Gusti – **întemeietorul şcolii româneşti de sociologie** – care a coordonat întreaga acţiune, având ca **scop** contribuţia ....”*la determinarea focarului problemelor mari ale României rurale şi a cauzalităţii lor complexe.*[1]”

[1] „*60 sate româneşti*" – prg. XIII, capitolul Istoricul cercetării, Ed. Institutul de Ştiinţe Sociale al României, Bucureşti, 1941.

La efectuarea monografiei a **participat efectiv** şi **Institutul Central de Statistică**, care **a asigurat** prelucrarea şi centralizarea datelor – **întreaga acţiune** fiind condusă de către Anton Golopenţia şi Dr. D. C. Georgescu, subdirectori generali.

Deşi **eşantionul** gospodăriilor cuprinse în această cercetare a fost **stabilit potrivit unor criterii aleatoare**, la alegerea satelor s-a avut în vedere, însă, amplasarea acestora cu un anumit grad de reprezentativitate, în zonele de şes, deal şi munte, regiuni şi ţinuturi, pentru a caracteriza cât mai realist satele de pe întreg cuprinsul ţării – cele 60 sate fiind repartizate astfel: 3 sate în Oltenia; 12 în Muntenia; 3 în Dobrogea; 9 în Moldova; 10 în Basarabia; 2 în Bucovina, 12 în Transilvania (inclusiv Crişana şi Maramureş) şi 9 sate în Banat. N**umărul locuitorilor** din aceste sate a fost estimat la circa 125.000. La efectuarea cercetării au **participat** 60 de echipe studenţeşti.

Potrivit **programului** de observare sociologică-statistică au fost culese date referitoare, în principal; la familia deţinătorului de teren; populaţia ocupată în agricultură; suprafaţa deţinută şi utilizarea acesteia pe grupe de culturi şi principalele culturi; efectivele de animale pe specii şi rase; producţia agricolă vegetală şi animală; înzestrarea gospodăriilor cu maşini, utilaje şi unelte agricole; veniturile brute realizate din agricultură şi diverse prestaţii; cheltuielile pentru întreţinerea şi repararea gospodăriei; plata muncii angajate; cumpărarea de teren, animale, maşini şi unelte agricole; plata impozitului şi alte taxe; cheltuielile pentru consumul alimentar din producţia proprie şi cumpărări; rentabilitatea calculată ca diferenţă între beneficii şi cheltuieli etc.

Pentru **prima dată** a fost **definită gospodăria ca unitate de observare sociologică** în vederea **evitării confuziei** gospodăriei cu familia *„…Pentru că prin familie* – menţiona Petre Gusti – *se înţelege, în general, grupul din care fac parte toţi cei înrudiţi între ei şi care nu întotdeauna convieţuiesc, noi am cuprins la recensământ pe cei „**care fierb împreună”** sau locuesc sub acelaşi acoperământ, trăind dintr-un venit comun, constituind ceea ce se numeşte gospodărie. Sub acest aspect trebuesc deci privite concluziile noastre…*”[1]

Lucrarea a fost **editată** în 4 volume (faţă de 5 volume prevăzute iniţial) structurată în 3 părţi şi 8 capitole, fiecare capitol fiind prefaţat de studii sintetice şi analize specifice, elaborate de cunoscuţi sociologi, statisticieni şi economişti ai acelor vremuri, ingineri, profesori, învăţători, preoţi o mare parte fiind chiar din unele sate cercetate etc.(**Anexa 10**)

Primul volum, cu un studiu introductiv întocmit de către Dimitrie Gusti, a fost consacrat **descrierii generale** a satelor cuprinse în eşantion (aşezare, mărime, numărul şi densitatea populaţiei, numărul gospodăriilor şi caracteristicile acestora);

[1] *„60 sate româneşti*” – vol. I, prg. 15, Ed. Institutul de Ştiinţe Sociale al României, Bucureşti, 1941.

structura populaţiei (repartizarea pe sexe şi grupe de vârstă, starea civilă, religia, etnia, infirmităţile populaţiei, ocupaţia şi evoluţia numerică a populaţiei) şi **mişcarea populaţiei** (natalitatea, mortalitatea generală şi infantilă, excedentul populaţiei).

În cel de-al **doilea volum**[1] au fost abordate o serie de probleme deosebit de importante privind **starea economică**, referitoare la împroprietărirea ţăranilor şi evoluţia structurii proprietăţii ţărăneşti, precum şi fărâmiţarea acesteia oglindită în gruparea terenului pe grupe şi tipuri de gospodării; dotarea gospodăriilor cu maşini şi unelte agricole repartizate pe zone de relief, provincii şi grupe de gospodării: **analiza economică a gospodăriilor** (bugete ţărăneşti) privind veniturile brute provenite din vânzările produselor şi prestaţiilor la menaj şi familie; cheltuielile cu munca angajată; întreţinerea şi reparaţiile la clădiri, amortizări, întreţinerea animalelor, cumpărarea seminţelor, îngrăşămintelor, maşinilor şi uneltelor, animalelor şi terenurilor; rentabilitatea gospodăriilor etc.

În celelalte volume, sunt prezentate **contribuţiile** unor persoane avizate, pentru **definirea tipologiei satelor**, grupate pe zone de relief, fiind evidenţiată o varietate largă de tipologii, precum şi unele aspecte importante referitoare la activitatea gospodăriilor cuprinse în eşantionul de cercetare sociologică.

Referindu-se, în general, la această cercetare sociologică complexă, Dimitrie Gusti a subliniat: *„Cu metoda şi programul de lucru al şcoalei monografice din Bucureşti, deşi realizată cu mijloace modeste şi prin munca suplimentară a echipierilor,* ***cercetarea de faţă trebuie socotită prin lărgimea ei, una din cercetările ştiinţifice colective cele mai importante realizată în ţara noastră****.”*[2] întrucât *„...nu ne-am mulţumit niciodată să cercetăm realitatea socială românească şi să înlesnim numai prin documentaţia adunată, facerea legilor, pe care le reclamă starea de azi a satelor româneşti. Am căutat totdeauna să şi trasăm metode pentru a forma generaţia nouă de administratori şi* ***să conturăm concepţia de administraţie*** *adecvată stării actuale a* ***României rurale*** *şi potrivită pentru a duce la îndeplinire programul de ridicare a standardului de viaţă al locuitorilor ei, care constituie, tot mai vădit, misiunea mare a României de acum şi din deceniile următoare...”*[3]

Deşi lucrarea a fost foarte **aspru criticată** în perioada economiei centralizate, prin modul de organizare, efectuare şi prelucrare a datelor, dar mai ales prin **analiza complexă** a datelor şi a **concluziilor** desprinse, a avut o **înaltă ţinută ştiinţifică, de talie europeană** – fiind considerată (datorită modului de

---

[1]**Dedicat** „ *Amintirii prof. Virgil Madgearu (1887-1940)”* secretar general al Asociaţiei pentru Ştiinţă şi Reformă şi al Institutului Social Român care a citit corecturile acestui volum **folosind rezultatele monografiei** în **ultima sa carte**, *Evoluţia agriculturii româneşti, după războiul mondial*, pag.10

[2]„*60 sate româneşti*” – prg. 13, capitolul Istoricul cercetării, Ed. Institutul de Ştiinţe Sociale al României, Bucureşti, 1941.

[3]Ibidem, pag. 11

abordare, organizare, stabilire a eşantioanelor şi cercetare a problemelor social-economice şi culturale din mediul rural, rezultatelor obţinute, precum şi a concluziilor formulate) de o importanţă deosebită.

❋

În perioada interbelică au mai fost efectuate şi **alte** cercetări şi studii cu caracter sociologic – o bună parte referindu-se **la rentabilitatea agriculturii**.

De o **mai mare amploare şi importanţă** au fost cercetările sociologice din satele: Neruja-Vrancea (1939) Clopotina-Haţeg (1940) şi Drăguş-Făgăraş (1944-1945) care au fost tipărite (ultima doar parţial) în 12 volume, date publicităţii, precum şi cele care au avut, ca **scop principal, rentabilitatea agriculturii**; **N. Cornăţeanu** „*Cercetări asupra rentabilităţii agriculturii româneşti*" (1935); **G. Ciulei** „*Gospodăriile agricole din Ţara Bârsei*" (1937) şi „*Organizarea şi rentabilitatea gospodăriilor agricole din Dobrogea*" (1938); **Horia Lupescu** „*Structura gospodăriilor agricole din judeţul Baia Mare*"; **D. Ţiulescu** „*Cercetări asupra organizării şi rentabilităţii gospodăriilor ţărăneşti din regiunile pomicole ale judeţelor Prahova, Dâmboviţa şi Muscel*" (1939) etc.

1940 – Editarea Anuarului Statistic al României[1], cu date pentru anii 1938 şi 1939, care au **oglindit** numai o parte a activităţii social-economice şi cultural-educative a ţării, **datorită organizării incomplete a organelor de statistică din ţara noastră**, în special a celor teritoriale. Totuşi, acest anuar a reprezentat o **publicaţie considerabil îmbunătăţită** faţă de cel din anul 1938, atât sub aspect cantitativ (cuprinzând circa 100 tabele în plus) cât şi al calităţii şi modului de prezentare a datelor.

Datele pentru **agricultură** s-au referit, cu precădere: la fondul funciar pe categorii de terenuri agricole şi neagricole; numărul exploataţiilor agricole, suprafaţa totală şi suprafaţa cultivată, grupate pe categorii de exploataţii după mărimea suprafeţei deţinute (potrivit Recensământului din 1930); valoarea producţiei agricole în anii 1936-1938; populaţia ocupată în exploatarea solului şi suprafaţa agricolă ce revine pe o persoană care lucrează în agricultură; (1930) dinamica producţiei agricole vegetale la principalele culturi; date pentru perioada 1921-1938 privind suprafaţa cultivată pe grupe de culturi şi principalele culturi; producţia medie şi producţia totală; suprafaţa viilor pe rod, pe soiuri şi producţia de struguri; suprafaţa viilor care nu sunt pe rod; suprafaţa livezilor de pruni şi producţia obţinută; numărul animalelor pe specii, al celor sacrificate pentru consum şi cantitatea de carne obţinută; repartizarea gospodăriilor ţărăneşti după numărul animalelor deţinute (la principalele specii) şi mărimea exploataţiilor; situaţia epizootiilor şi numărul animalelor moarte[2] etc.

---

[1]Ultimul anuar apărut în prima jumătate a secolului XX.
[2]O mare parte a datelor fiind publicate şi pe regiuni agro-geografice şi ţinuturi.

1940 – Apariţia **celui mai important studiu** economic din prima jumătate a secolului XX, referitor la „***Evoluţia economiei româneşti după războiul mondial***”, elaborat de către Virgil Madgearu.

Această lucrare a reprezentat un **strălucit exemplu** privind **modul** de utilizare a datelor statistice **şi importanţa acordată informaţiei statistice** în analiza fenomenelor economico-sociale care au marcat agricultura interbelică, folosind un bogat fond de date[1] - deşi a **întâmpinat unele dificultăţi** în alcătuirea documentarului statistic, menţionate chiar de autor. (**Anexa 11**)

În capitolele privind **dezvoltarea agriculturii**, au fost abordate **principalele aspecte** care au caracterizat evoluţia agriculturii: extensivitatea agriculturii, fărâmiţarea proprietăţii şi exploataţiilor agricole ţărăneşti; polarizarea agriculturii; principalele simptome ale suprapopulaţiei agricole după reforma agrară din anul 1921; preţul pământului; arenda şi salariul agricol; raportul dintre venituri şi consum în exploataţia agricolă; alimentaţia populaţiei rurale; utilizarea incompletă a muncii ţărăneşti; cultura cerealelor care a constituit caracteristica principală agriculturii; culturile alimentare şi industriale; regresul zootehniei; înzestrarea tehnică a agriculturii; raporturile de preţuri; creditul şi dobânda; cauzele principale ale regresului agriculturii; protecţionismul şi efectele sale asupra agriculturii; posibilităţile şi limitele intensificării agriculturii etc.

Referindu-se la **principalele simptome** ale **suprapopulaţiei agricole**, Virgil Madgearu a menţionat că acestea au fost **determinate**, ca şi în alte ţări danubiene, de **fărâmiţarea excesivă** a terenului agricol, (datorită în mare parte succesiunii); preţurilor ridicate de vânzare şi arendare a pământului; **dezvoltării** unor activităţi agricole anexe; **salariilor mici** ale muncitorilor agricoli; **scăderii** efectivului de animale şi **micşorării** veniturilor obţinute; **utilizării** incomplete a muncii ţărăneşti etc.

Analiza **fărâmiţării** proprietăţii şi exploataţiilor agricole relevată pe baza rezultatelor Recensământului agricol din anul 1930 şi Cercetării selective din anul 1935, l-a determinat pe Virgil Madgearu să considere exploataţiile agricole cu o suprafaţă agricolă de până la 3 hectare **gospodării pitice,** de subzistenţă, care deşi aveau o pondere importantă, reprezentând 52%, deţineau doar 13% din suprafaţa totală.

Totodată, a prezentat şi **diferenţierile** accentuate din teritoriu privind **arenda şi valoarea** terenului arabil. Pentru terenul de calitatea I-a, de exemplu, **arenda** în anul 1937 a oscilat între 1200 lei în sudul Basarabiei şi 5500 lei în Platoul Transilvaniei şi Câmpia Tisei, iar **valoarea** terenului arabil, în anul 1929, s-a situat între 9075 lei în sudul Basarabiei şi 4414 lei în Bucovina.

---

[1]Cules din diverse surse de date şi sistematizat de către ing. **Liliana Rădulescu**, (directoare în Institutul Central de Statistică), potrivit cerinţelor şi sub îndrumarea lui Virgil Madgearu.

De asemenea, a fost relevat **gradul foarte scăzut de înzestrare** a gospodăriilor agricole ţărăneşti cu **animale**, îndeosebi a celor cu suprafeţe până la 3 hectare, aproape jumătate fiind lipsite de animale de muncă („vite trăgătoare"), 36% nu deţineau vaci, 54% nu creşteau porcine, iar 53% nu aveau ovine.

O situaţie asemănătoare a existat şi în ceea ce priveşte **dotarea cu maşini şi unelte agricole**. Cele circa 3,8 milioane de gospodării deţineau doar 2093 mii pluguri, 1246 mii grape, 319 mii prăşitoare, 42 mii maşini de semănat, 55 mii secerători, 13 mii cositori, 3,3 mii batoze, 11,9 mii tractoare, 1661 mii care şi căruţe, 8 milioane sape – subliniind că î**nzestrarea insuficientă** chiar cu unelte indispensabile, a reprezentat unul din **factorii importanţi** care a determinat **randamentul scăzut** al producţiei agricole.

Imposibilitatea unei înzestrări tehnice minime s-a datorat, cu precădere, **diferenţei** dintre preţurile de cumpărare a produselor industriale şi preţurile de vânzare a produselor agricole, („foarfecele preţurilor") care a acţionat în **defavoarea ţărănimii**, aceasta constituind una din **cauzele cele mai importante ale regresului agriculturii**.

În susţinerea acestei constatări, Virgil Madgearu a dat exemplu „*... proporţia redusă la 10,4% a cheltuielilor pentru instrumente, faţă de restul de 89,6% pentru textile şi alte cheltuieli pentru consumaţie*."[1]

Deşi în perioada de după război, **cerinţele** ţărănimii pentru **credite agricole** necesare formării unui minimum de capital pentru dezvoltarea agriculturii au fost deosebit de mari, obţinerea lor a fost, practic, **inaccesibilă**, datorită **dobânzilor exorbitante** (Virgil Madgearu considerându-le o adevărată camătă) – constituind-o **a doua cauză principală** pentru regresul agriculturii.

Datorită lipsei unor organizaţii de credit adecvate, agricultorii au fost constrânşi să contracteze **împrumuturi** cu dobânzi excesive de cele mai multe ori cu caracter uzurar – **devenind** în marea lor majoritate **insolvabili** datorită scăderii catastrofale a preţurilor produselor agricole după declanşarea crizei mondiale din anul 1929, în timp ce preţurile produselor neagricole au crescut considerabil.

În anii de criză un număr însemnat de proprietari au fost nevoiţi să-şi **vândă** la preţuri derizorii terenurile sau să solicite statului **conversiunea** datoriilor.

În condiţiile; gradului excesiv de fărâmiţare a suprafeţelor deţinute: practicării, de regulă, a unui sistem trienal de cultivare a pământului (prăşitoare, cereale de primăvară şi cereale de toamnă), în multe cazuri chiar de monocultură (îndeosebi cultivarea porumbului), mai ales de către gospodăriile foarte mici; înzestrării scăzute cu animale, utilaje şi unelte agricole; folosirii pe scară redusă a seminţelor selecţionate; neaplicării unor lucrări minime de îmbunătăţiri funciare;

[1]Pag. 81.

predominării unor rase inferioare de animale etc., **o mare parte din gospodăriile agricole ţărăneşti, îndeosebi cele care deţineau până la 3 hectare se caracterizau printr-o ineficienţă aproape totală.**

„...*familia ţărănească* – menţiona Virgil Madgearu – *este o unitate de consum aproape închisă...*”[1](având în vedere în principal, „gospodăriile pitice”) subliniind că doar *„...de la 10 hectare în sus producţia agricolă este capabilă să procure gospodăriei ţărăneşti mijloacele necesare pentru traiu*.”[2]

În vederea **redresării agriculturii**, Virgil Madgearu a considerat necesară întreprinderea unor **acţiuni social-agronomice** menite să generalizeze în toate gospodăriile ţărăneşti aplicarea măsurilor tehnice elementare, fără de care nu se poate concepe o agricultură raţională – măsuri privind, în principal lucrarea solului, îngrăşăminte, asolamente, folosirea seminţelor ameliorate, cultivarea de noi plante, combaterea bolilor plantelor, raţionalizarea întrebuinţării maşinilor etc., menite să asigure creşterea randamentului producţiei.

- Potrivit opiniei sale – fundamentată pe datele statistice – obţinerea unor producţii sporite este condiţionată numai de trecerea „*la marea exploatare, eventual la cooperativizarea agriculturii...*”[3] „...***cu sprijinul absolut necesar al statului***”, *...întrucât exploatarea mare mecanizată, prezintă avantagii necontestate faţă de cea mică*”[4] –Virgil Madgearu **fiind primul economist care a propus şi argumentat cu date statistice avantajele unui asemenea sistem de agricultură**.

Totodată, a susţinut cu fermitate „*sindicalizarea obligatorie a plugarilor prin cooperaţie ...* întrucât asigură*...crearea unor condiţiuni favorabile pentru dezvoltarea cooperaţiei, cu ajutorul căreia se măreşte potenţialul economiilor familiale ţărăneşti izolate şi se corectează tendinţa spre investiţiuni ţărăneşti individuale neproductive constituind ...o condiţie sine qua non pentru a deschide calea intensificării agriculturii ţărăneşti*.”[5]

Prezentând **sintetic** (în prefaţa studiului) evoluţia social-economică a României în perioada interbelică, Virgil Madgearu a menţionat:

- „*Perioada dintre 1919-1938 care se situează între cele două războaie de proporţii uriaşe,* ***are în istoria omenirii caracterul unei faze de tranziţie****. În cei douăzeci de ani, care s-au scurs de la sfârşitul războiului mondial şi până la începutul celui din 1939, cu toate că omenirea s-a străduit să realizeze o aşezare social-economică nouă, ea n-a izbutit să înlocuiască vechea ordine economică*

[1]Pag. 47.
[2]Pag. 41.
[3]Pag. 364.
[4]Pag. 367.
[5]Pag. 370.

internaţională, zdruncinată la 1914 şi destrămată în cursul crizei mondiale, printr-o alta nouă, care să fie o chezăşie a securităţii şi păcii între popoare. Este firesc ca această situaţie de tranziţie să se oglindească şi în evoluţia economiei româneşti din perioada cercetată."[1]

*

Prin modul în care au fost evidenţiate şi analizate principalele fenomene social-economice care au caracterizat agricultura românească în perioada interbelică şi evoluţia întregii societăţi româneşti, **studiul sistemic** de o înaltă ţinută ştiinţifică, elaborat de către Virgil Madgearu, constituie o **lucrare de referinţă**, de o deosebită importanţă, o mare parte din ideile şi soluţiile practice formulate, privind redresarea agriculturii fiind valabile şi în perioada contemporană – **ţara noastră confruntându-se, în mare parte cu aceleaşi probleme care au marcat agricultura în urmă cu circa 70-80 de ani**.

1941 – Recensământul general agricol, efectuat în luna aprilie[2] – pe baza Decretului-lege nr. 67 din 6 ianuarie 1941 – în cadrul **Recensământului General al României,** ca înregistrare distinctă, reprezintă **prima lucrare sistematică** de acest gen realizată în ţara noastră[3]. Deşi România, era o ţară cu o structură social-economică în care **agricultura** avea o **pondere covârşitoare,** nu deţinea date detaliate obţinute pe baza unui recensământ agricol general.

Totodată, recensământul urma să fie efectuat în **condiţii deosebite**, datorită atât **lipsei tradiţiei** în realizarea unor cercetări de acest gen cât şi **situaţiei politice** şi **stării de război**, reducând posibilitatea executării optime a înregistrărilor, în special instruirea recenzorilor, interpretarea şi aplicarea corectă a instrucţiunilor pentru înregistrarea tuturor bunurilor agricole cuprinse în programul de observare statistică, lucrările recensământului continuând şi după termenul prevăzut iniţial.

Necesitatea efectuării recensământului a fost **determinată de situaţia politică a României**, ca urmare a „smulgerii din trupul ţării" a Basarabiei, nordul Bucovinei şi ţinutului Herţa; nord-vestul Transilvaniei şi cadrilaterul Dobrogei (judeţele Durastor şi Caliacra); **cunoaşterea resurselor umane şi materiale** în noile condiţii politice şi economico-sociale etc. **recensământul fiind** (potrivit proclamaţiei **primului ministru**, Mareşalul Ion Antonescu, adresat populaţiei ţării privind importanţa şi necesitatea recensământului) „**singurul mijloc simplu, uşor şi direct pentru această cunoaştere**". (**Anexa 12**)

---

[1]Prefaţă, pag. VI.

[2]Fără judeţele din nord-vestul Transilvaniei.

[3]**Coordonarea** lucrărilor a fost asigurată de către un **Comitet de Recensământ**, preşedinte fiind **Octav Onicescu**, Directorul Institutului Universitar de Statistică, Actuariat şi Calcul. Din comitet au făcut parte: avocat Ion Neagu, Comisar general şi dr. D. C. Georgescu, Secretar general al Comitetului, Subdirector general al Institutului Central de Statistică.

Având în vedere condiţiile grele pentru organizarea şi, mai ales înregistrarea şi centralizarea datelor la nivelul unor localităţi şi judeţe, a fost constituită o **comisie de coordonare** a tuturor lucrărilor Recensământului din Nordul Bucovinei, Basarabiei, Ţinutului Herţa şi Transnistria formată din: dr. **Sabin Manuila**, pentru coordonarea recensământului în Nordul Bucovinei şi Ţinutului Herţa; dr. **D. C. Georgescu**, subdirector general, Basarabia; **H. H. Sthal**, inspector general statistic, Transnistria[1].

Pentru **efectuarea înregistrărilor** au fost mobilizaţi circa 151 mii recenzori şi 445 controlori – o parte fiind recrutată dintre cei care au participat şi la efectuarea Recensământului din anul 1930.

Întregul instrumentar statistic folosit la acest recensământ a fost îmbunătăţit substanţial, comparativ cu cel din anul 1930, cuprinzând, o gamă mult mai largă de indicatori.

- La acest recensământ **au fost cuprinse gospodăriile care îndeplineau una din următoarele condiţii**: capul gospodăriei să aibă drept ocupaţie principală agricultura; gospodăria în care era cultivată o suprafaţă de cel puţin 500 mp., precum şi cea care deţinea cel puţin un animal din specia cabaline, bovine, porcine şi ovine sau 10 păsări de curte destinate vânzării, fiind **definită**, astfel, **gospodăria**, ca **unitate de observare statistică[2].**

- Au fost stabilite **6 tipuri de gospodării**:

  - ale muncitorilor agricoli fără pământ;

  - persoanelor cu pământ puţin;

  - gospodăriile semiproletarilor agricoli;

  - ale ţăranilor mijlocaşi lucrate numai cu membrii familiei;

  - ale ţăranilor înstăriţi lucrate cu membrii familiei şi cu persoane salariate;

  - gospodăriile moşiereşti lucrate numai cu persoane angajate.

Programul de observare statistică, a asigurat obţinerea unor informaţii privind: numele şi calitatea capului gospodăriei (proprietar, arendaş, dijmaş); suprafaţa aflată în exploatare, defalcată după natura acesteia (proprie, luată în

---

[1]Concomitent, o **echipă** alcătuită din 15 funcţionari ai Oficiului de Studii, din cadrul Institutului Central de Statistică şi ai Secţiei Sanitare şi Conjunctură **condusă de către Anton Golopenţia**, a efectuat o **cercetare sociologică-statistică** în capitala de plasă, Valea Hatului, din judeţul Neamţ, iar **Mihail Levente** şi **Constantin Pavel** au efectuat o anchetă cu privire la organizarea administrativă în 5 judeţe din Basarabia.

[2]Definită diferit faţă de cea stabilită în anul 1938 cu ocazia efectuării monografiei „60 sate româneşti”.

arendă sau dijmă); categoriile de teren agricol; suprafaţa ocupată cu păduri; suprafaţa cultivată pe grupe de culturi şi principalele culturi; efectivele de animale, pe specii, sex şi destinaţie economică; maşinile şi uneltele agricole; construcţiile gospodăreşti; mâna de lucru folosită pentru muncile agricole (membrii familiei şi persoanele angajate cu menţionarea numărului de muncitori angajaţi permanent şi numărul zilelor lucrate de către cei temporari).

Rezultatele recensământului[1] au relevat menţinerea **polarizării proprietăţii funciare.** Din **totalul** celor 2264,0 mii exploataţii agricole individuale cu o suprafaţă de **10419,6 mii hectare**:

- 1225,5 mii exploataţii mici şi foarte mici, care deţineau până la 3 hectare reprezentând 54,1%, stăpâneau 1637,5 mii hectare (15,7%) din suprafaţa totală a exploataţiilor agricole;
- 439,9 mii exploataţii (19,5%) cu terenuri între 3-5 hectare, deţineau 1704,2 mii hectare (16,4%);
- 448,2 mii exploataţii (19,8%) cu terenuri între 5-10 hectare, deţineau 3072,7 mii hectare (29,5%);
- 115,5 mii exploataţii (5,1%) cu terenuri între 10-20 hectare, deţineau 1489,9 mii hectare (14,3%);
- 31,0 mii exploataţii (1,3%) cu terenuri între 20-100 hectare, deţineau 1031,2 mii hectare (9,9%)

în timp ce:

- 3,9 mii (0,2%) din exploataţiile cu peste 100 hectare posedau 1484,1 mii de hectare (14,2%) din suprafaţa agricolă - suprafaţa medie a unei exploataţii fiind de 381 hectare – **echivalentă** cu suprafaţa a 293 gospodării care deţineau până la 3 hectare.

Pentru prima dată, exploataţiile agricole au fost înregistrate **după ramura principală de producţie** (stabilită pe baza unui punctaj privind categoria de teren şi specia de animale deţinute), 50,7% fiind cerealiere, 32,1% mixte, 12,5% zootehnice, 2,0% culturi speciale (plante industriale, căpşuni, flori etc.) 1,4% viticultură, 0,7% pomicultură, 0,4% grădini de zarzavat, 0,1% apicultură şi 0,1% silvicultură[2].

De asemenea, recensământul a consemnat şi o **slabă dotare tehnică,** revenind la 100 exploataţii 48 pluguri, 33 grape, 20 rariţe, 3 semănători, 2 secerători, 0,4 tractoare şi 53 care şi căruţe, precum şi o **înzestrare redusă cu**

---

[1]**Roman Cresin**, *Recensământul Agricol al României din anul 1941* – date provizorii – Ed. Institutului Central de Statistică, Bucureşti, pag. 17.
[2]Ibidem - pag. 39 -51.

animale, revenind la 100 exploataţii 56 cabaline, 150 bovine, 503 ovine, 17 caprine, 109 porcine, 1004 păsări, 18 stupi şi 89 animale de muncă (cai şi iepe, boi şi bivoli)[1].

Populaţia agricolă a reprezentat 71,6% din populaţia totală a ţării din care două treimi populaţia agricolă activă – revenind la 100 hectare suprafaţă utilizată 63 persoane active[2].

Potrivit programului privind prelucrarea datelor, au fost întocmite **grupări** simple şi combinate în funcţie de mărimea suprafeţei exploatate, suprafeţei aflată în proprietate, precum şi ramura principală de producţie, stabilită în raport direct cu rentabilitatea pe un hectar sau animal.

Deşi s-a obţinut un **volum însemnat** de date şi grupări statistice, **rezultatele** acestui recensământ **au fost publicate doar parţial** – datorită izbucnirii celui de al Doilea Război Mondial.[3]

A apărut un **prim volum** cu date generale (provizorii) pe total ţară şi judeţe, **un volum** cu date definitive pe comune privind numărul gospodăriilor după mărimea suprafeţei şi numărul animalelor, precum şi **două volume** cu date pentru judeţele Argeş şi Râmnicul Sărat.

Pentru reflectarea situaţiei **marilor moşieri** a fost întocmit un fişier separat, utilizat cu ocazia efectuării Reformei Agrare din anul 1945.

1941 – În acest an a avut loc **cea mai importantă reorganizare a statisticii[4], (**în cei aproximativ 80 de ani de la înfiinţarea Instituţiei Centrale de Statistică), iniţiată de către Consiliul de Miniştri. Prin Decretul-lege nr. 488 din 1 iunie, potrivit căruia **Institutul Central de Statistică a devenit unicul organ statistic al statului**, – **realizându-se,** după 53 de ani, (1892-1941) **centralizarea deplină şi definitivă a statisticii**. Toate serviciile statistice ministeriale (departamentale) împreună cu bugetul, aferent, personalul, inventarul, arhiva etc. au fost preluate de către Institutul Central de Statistică.

A fost **amplificată organizarea teritorială** a activităţii statistice, fiind înfiinţate **birouri statistice teritoriale**, la plăşi şi oraşe – conduse de către oficianţi statistici. La nivelul judeţelor au fost înfiinţate, în cadrul prefecturilor, posturi de controlori statistici judeţeni.

---

[1]Ibidem - pag. 56 -72.
[2]Ibidem - pag. 73-77.
[3]**Datele definitive** au fost publicate după război (ca şi o bună parte din datele pentru celelalte lucrări statistice efectuate în timpul războiului) în broşuri separate intitulate "Comunicări Statistice" – publicarea datelor statistice în timpul celui de al Doilea Război Mondial fiind interzisă.
[4]În această perioadă au fost efectuate 15 reorganizări, din care 9 reorganizări în perioada interbelică.

În Decretul-lege din anul 1941 s-a prevăzut funcţionarea Institutului Central de Statistică în subordinea Ministerului Internelor în conformitate cu Legea din anul 1936 şi Regulamentul de aplicare a acestei Legi, din anul 1937 – rămas în vigoare până în luna octombrie 1947, când a avut loc Conferinţa Ministerială pentru reorganizarea statisticii din România.

În vederea asigurării cadrului necesar pentru funcţionarea normală a Institutului, Central de Statistică stipulat în Decretul Nr. 4 din 1 ianuarie 1936 privind organizarea Ministerului Internelor a fost întocmită şi o **nouă schemă de organizare** anexată la Decret, (care a apărut, însă, fără această schemă) publicată în Monitorul Oficial şi republicată în anul 1939 de către Institutul Central de Statistică în scop documentar şi ca îndreptar pentru organizarea treptată a Institutului.

Schema a cuprins 14 secţiuni, pentru **statistica agricolă** fiind prevăzută **Secţiunea agriculturii şi domeniilor cu 8 diviziuni**: a activităţii ministerului; însămânţărilor şi recoltelor; animalelor domestice; inventarului maşinilor agricole; pădurilor; pescăriilor; muncilor agricole; domeniilor, cadastrului, cooperaţiei şi colonizărilor, cu **36 de posturi**[1].

[1]*Cadrul interior de organizare a Institutului Central de Statistică* – Ed. Institutului Central de Statistică, 1939, pag. 54.

CAPITOLUL VI

STATISTICA ÎN PERIOADA ECONOMIEI CENTRALIZATE

- 1945-1990 -

„Din trecut să luăm scânteia,
nu cenuşa”

Joseph Pierre Proudhon

Consideraţii preliminare

După cel de-al doilea Război Mondial, în ţara noastră au avut loc **cele mai profunde transformări** politice şi social-economice, cu **implicaţii deosebite** în toate domeniile economiei naţionale.

Menţinând, în general, interesul acordat şi în trecut **statisticii agricole**, aceasta a fost **restructurată aproape integral**, pentru a răspunde noilor cerinţe de investigaţii statistice, cunoaştere a fenomenelor şi proceselor economico-sociale din agricultură, prelucrarea datelor şi informarea organelor statului la diferite nivele, precum şi folosirea datelor statistice de către utilizatorii interni şi externi.

A fost creată o **nouă structură organizatorică** a statisticii, înfiinţându-se **statistica de stat** şi **statistica departamentală,** la nivel central, teritorial şi unităţilor economico-sociale, cu noi atribuţii privind evidenţa statistică şi raportarea datelor, ca urmare a **hotărârilor** luate de către Conferinţa Ministerială din 18 octombrie 1947.

În anii care au urmat, a fost elaborat un **nou sistem de indicatori statistici** şi **metodologii de calcul**, integrate în sistemul statistic naţional şi al Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (CAER)[1]; a fost întocmit **sistemul dărilor de seamă statistice – curente şi anuale –** de stat şi departamentale, precum şi **termene** de raportare a datelor la nivelul unităţilor în profil teritorial şi central.

În acest context general, **activitatea** în **domeniul statisticii agricole** (ca de altfel, în întreaga activitate statistică) s-a bazat, cu **precădere,** pe întocmirea şi **raportarea dărilor de seamă statistice**.

---

[1]Începând din anii ’60 sistemul informaţional statistic naţional (inclusiv din agricultură) a fost revizuit integral, astfel încât să asigure cerinţele de informare atât ale României cât şi organizaţiilor internaţionale CAER, FAO şi ONU.

În activitatea statisticii agricole s-a introdus – ca element de noutate – **sistemul previziunilor pe termen scurt şi mediu**, în principal pentru preliminarea efectivelor şi producţiei animale din gospodăriile populaţiei, evaluarea recoltei, preliminarea producţiei agricole globale, cheltuielilor materiale şi producţiei agricole nete, populaţiei ocupată în agricultură, întocmirea planurilor anuale şi cincinale privind evoluţia agriculturii, consumul de produse agroalimentare etc.

Comparativ cu anii anteriori, preocuparea pentru **elaborarea** unor **lucrări de studiu şi analiză** a fost mult **mai intensă şi diversificată** fiind întocmit un număr însemnat de lucrări având ca temă: „*Utilizarea timpului de lucru în cooperativele agricole de producţie*"; „*Studiul elaborat în anul 1958 privind consumul şi producţia produselor agricole alimentare în perspectiva anului 1975*"; „*Locul agriculturii României în agricultura europeană*"; „*Factorii care au influenţat producţia de lapte în întreprinderile agricole de stat şi cooperativele agricole de producţie*"; „*Eficienţa economică a plantaţiilor viti-pomicole intensive*"; „*Producţia, consumul şi valorificarea producţiei de lapte de vacă*"; „*Veniturile ţăranilor cooperatori, pe surse de provenienţă"; „Eficienţa creşterii bovinelor*", „*Aportul gospodăriilor populaţiei la dezvoltarea agriculturii*", informări statistice speciale etc.

De asemenea, au fost întocmite **culegeri de date statistice complexe** privind evoluţia agriculturii; **documentare statistice** pe temă dată, de regulă pentru perioade de 5-15 ani, solicitate de conducerea statului privind, îndeosebi: suprafaţa cultivată cu principalele culturi şi producţia obţinută; efectivele de animale şi producţia animală; aplicarea măsurilor agrotehnice; activitatea unităţilor agricole socialiste; producţia globală, cheltuielile materiale, producţia agricolă netă[1] etc.

În cadrul **cercului de studii** de statistică şi economie agrară (care a funcţionat în anii 1958-1969) au fost dezbătute numeroase teme de actualitate, referitoare, în principal, la sistemul indicatorilor statistici şi metodologia lor de calcul, o mare parte fiind **publicate** în Revista de Statistică, Revista Probleme Economice, Revista Agricultura Socialistă etc.

De asemenea, Instituţia Centrală de Statistică a organizat începând din anul 1961 **consfătuiri ştiinţifice** axate pe probleme teoretice, metodologice şi de analiză

---

[1]În perioada 1948-1989 au fost **elaborate peste 3400** lucrări statistice din care aproximativ **3100** privind statistica curentă, (lucrări lunare, trimestriale, semestriale, anuale şi alte lucrări ample şi complexe.); **circa 180** studii, analize şi informări statistice speciale şi **85** documentare statistice pe temă dată; au fost efectuate **31** recensăminte privind efectivele de animale şi **2** recensăminte referitoare la patrimoniul viti-pomicol; aproximativ **35** cercetări statistice parţiale; **20** monografii. De asemenea, au fost întocmite **5** culegeri de date statistice complexe de o mare valoare documentară. **Aceste lucrări sunt înregistrate în evidenţa arhivei Institutului Naţional de Statistică** – fiind selectate pentru exemplificare circa 150 lucrări. (**Anexa 16**).Majoritatea covârşitoare a studiilor şi analizelor, culegerilor de date statistice etc. au fost difuzate pentru uz intern şi doar într-o mică măsură pentru uz public.

statistico-economică, fiind prezentat un număr însemnat de referate privind statistica agriculturii, majoritatea fiind publicate în volumele special editate pentru lucrările consfătuirilor ştiinţifice, intitulate **Studii de statistică**[1].

Activitatea în domeniul statisticii agricole a devenit, în aceşti ani, nu doar mai amplă ci **mult mai complexă**. Pentru **prima dată în istoria statisticii agricole** au fost calculaţi – începând din anii ’50 – la nivelul întregii agriculturi, pe categorii de unităţi agricole şi în profil teritorial, **indicatori sintetici**: producţia globală agricolă, cheltuielile materiale şi producţia netă; producţia finală agricolă (experimental); producţia marfă agricolă după locul de creare şi utilizare; preţul de cost în întreprinderile agricole de stat şi în unităţile agricole cooperatiste; populaţia ocupată în agricultură; productivitatea muncii etc.

De asemenea, au fost calculaţi **indicatori statistici** privind: mijloacele energetice; gradul de mecanizare al lucrărilor agricole; aplicarea măsurilor agrotehnice şi zooveterinare; balanţe, referitoare în special, la fondul de terenuri, efectivele de animale, baza furajeră, produselor agricole pe categorii de unităţi agricole etc. Se poate afirma, că practic, a fost conceput un întreg **sistem de balanţe** – o parte din aceşti indicatori statistici fiind calculaţi şi în profil teritorial. A fost întocmită anual, în special pentru unităţile agricole socialiste, o gamă largă şi diversificată de **grupări** simple şi combinate, după diverse caracteristici.

Periodic, au fost organizate **cursuri de perfecţionare** a activităţii profesionale, atât pentru cadrele din aparatul central cât şi teritorial – începând din anul 1958 posturile vacante fiind ocupate, în întregul aparat statistic, numai prin concurs.

Ca urmare a **dotării** instituţiei în anii ’60, cu **mijloace moderne** de prelucrare a datelor statistice, a crescut nu numai operativitatea prelucrării şi calitatea datelor ci şi complexitatea lucrărilor.

Totodată, **s-a intensificat colaborarea** cu instituţiile centrale şi teritoriale cu profil agricol (ministere, departamente, institute de învăţământ, de cercetări etc.).

A fost **introdus şi intensificat** – îndeosebi după anul 1960 – **schimbul de experienţă** cu diferite ţări privind statistica agriculturii, salariaţi din cadrul instituţiei au urmat **cursuri de specializare** organizate de către CAER, dar şi de FAO, ONU, Franţa, SUA, Elveţia etc.

În condiţiile **depresiunii** economice declanşate în anii ’70 şi accentuată îndeosebi din anii ’80, **cronicizării instabilităţii** în întreaga economie naţională,

---

[1]În perioada 1952-1989 au fost publicate în Revista de statistică, Studii de statistică, Revista Probleme Economice, Viaţa economică etc. circa 600 articole şi referate ştiinţifice privind statistica agriculturii.

degradării echilibrelor economice, cu un impact negativ deosebit şi asupra dezvoltării agriculturii, **statistica agricolă,** precum şi a celorlalte ramuri, a intrat într-o **perioadă de declin**, lucrările statistice fiind afectate atât cantitativ cât mai ales calitativ.

*

1945 – A fost efectuată a treia **Reformă agrară,** determinată, în principal, de **necesitatea stringentă** pentru cunoaşterea situaţiei materiale a ţărănimii, mai ales a celor care au suferit mari pierderi în cel de-al doilea război mondial.

Datele statistice au consemnat împroprietărirea a circa 920 mii ţărani, primind în medie aproximativ un hectar.

Au fost **create** peste 400 mii gospodării ţărăneşti având o suprafaţă medie de circa 1 hectar, iar 500 mii gospodării şi-au majorat suprafaţa

Ca urmare, **mica proprietate a devenit predominantă**, reprezentând în anul 1948 (potrivit rezultatelor Recensământului General Agricol) cca. 60% – cu un grad de fărâmiţare deosebit de ridicat, suprafaţa agricolă a ţării fiind divizată în circa 20 milioane de parcele[1].

Reforma agrară a avut nu numai un **scop social-economic**, **ci şi politic**. A fost **desfiinţată** clasa marilor moşieri prin confiscarea a 1468 mii hectare, această reformă reprezentând, totodată, şi un **prim pas** pentru înfăptuirea măsurilor politice ale statului în anii care au urmat – vizând, de fapt, **aplicarea** politicii de colectivizare a agriculturii.

1947 – Înfiinţarea Comisiei Centrale de Statistică, în cadrul Consiliului Superior Economic, în locul fostei Comisii de Documentare şi Statistică, având ca preocupări îndeosebi raţionalizarea documentării – care a marcat, totodată, începutul unor reorganizări repetate în următorii circa 10 ani.

În luna august – imediat după înfiinţare – Comisia Centrală de Statistică **a stabilit liniile directoare** ale unui plan privind **măsurile generale pentru reorganizarea statisticii** care a fost supus **dezbaterii** în cadrul subcomisiilor: pentru statistica industrială, **statistica agricolă**, statistica financiară şi statistica socială, din componenţa cărora au făcut parte **reprezentanţi** ai Consiliului Superior Economic, Ministerului Industriei şi Comerţului, Ministerului Finanţelor, Confederaţiei Generale a Muncii şi Institutului Central de Statistică.

După definitivarea planului şi propunerilor de reorganizare de către Consiliul Superior Economic, acestea au fost supuse dezbaterii şi aprobării Conferinţei Ministeriale din 18 octombrie a aceluiaşi an.

---

[1]**Costin Murgescu** – *Reforma agrară din 1945*, Ed. Academiei Române, 1956, pag. 163-167.

1947 – 18 Octombrie, a avut loc **Conferinţa Ministerială pentru reorganizarea statisticii,** ţinută la Institutul Central de Statistică, prezidată de Gheorghe Gheorghiu-Dej, ministrul Industriei şi Comerţului, preşedintele Consiliului Superior Economic şi preşedinte al Comisiunii pentru Redresarea Economică şi Stabilizarea Monetară.

Această Conferinţă a reprezentat **prima dezbatere de amploare**, privind **reorganizarea statisticii**, fiind analizate **măsurile generale** pentru realizarea reorganizării, coordonării şi centralizării statisticii; colaborarea cu ministerele şi departamentele; răspândirea cunoştinţelor de statistică şi învăţământul statistic; îmbunătăţirea activităţii statisticii industriale, comunicaţiilor, agricole, financiare, comerciale, sociale etc.

Statistica agricolă a fost considerată **cea mai bine organizată,** (comparativ cu celelalte statistici economice) datorită, în principal, cooperării satisfăcătoare cu Ministerul Agriculturii şi Domeniilor şi extinderii aparatului statistic teritorial prin încadrarea plăşilor cu cenzori statistici[1] care a permis o ameliorare apreciabilă a calităţii datelor statistice furnizate de către unităţile agricole şi organele comunale, precum şi respectarea termenelor de trimitere organelor judeţene.

În cadrul Consfătuirii au fost discutate şi unele probleme de principiu privind:

- **Redistribuirea sarcinilor** Institutului Central de Statistică şi Ministerului Agriculturii având în vedere evoluţia ulterioară a statisticii agricole curente.
- **Necesitatea introducerii Registrului agricol** comunal, orăşenesc şi completarea obligatorie a acestuia pentru toate gospodăriile.
- **Organizarea învăţământului statistic.**

La această consfătuire, organizată sub egida Consiliului Superior Economic au participat circa 80 de reprezentanţi din 19 ministere şi departamente[2].

---

[1]În scurt timp, după această Conferinţă, au fost înfiinţate **circumscripţii statistice** în cadrul plăşilor şi judeţelor.

[2]Din partea Institutului Central de Statistică au participat: **directorul general** (cu delegaţie) Anton Golopenţia; **subdirectorii generali**: dr. D.C. Georgescu, Şerban Gheorghiu, Petre Onică, Mircea Biji; **inspectorii generali**: dr. Gh. Racoviţă, ing. Adrian Nichita, Constantin Itigan şi dr. Gh. Retegan, precum şi **foşti salariaţi** ai Institutului în perioada interbelică: Mihail Levente şi Roman Moldovan, secretari generali în Ministerul Industriei şi Comerţului; Bucur Şchiopu, secretar de stat în acelaşi minister; Ioan Measnicov, referent şef în Ministerul Finanţelor (membru în Comisia Centrală de Statistică), Miron Constantinescu, secretar general în Consiliul Superior Economic etc. **Sursa:** Conferinţa Ministerială pentru reorganizarea statisticii din România, editată de către Comisia Centrală de Statistică şi Institutul Central de Statistică, Bucureşti, noiembrie 1947, pag. 77-80.

Prin aplicarea hotărârilor adoptate de către Conferinţa Ministerială, **Institutul Central de Statistică** a **devenit în mod efectiv organul central al statisticii de stat** care a cuprins în sfera sa de activitate întreaga economie şi cultură naţională, fiind, totodată şi **organul coordonator şi conducător** al întregii activităţi statistice din ţara noastră.

1948 – În acest an a fost organizat un nou **Recensământ General Agricol**, (efectuat la 25 ianuarie), impus de **necesitatea** cunoaşterii situaţiei social-economice a satelor după cel de al II-lea Război Mondial; a modificărilor intervenite în dinamica şi structura proprietăţii funciare şi gospodăriilor agricole ţărăneşti după Reforma Agrară din anul 1945, efectelor dăunătoare ale secetei din anii 1946-1947[1] etc. şi întocmirea unui **plan de măsuri** privind evoluţia agriculturii în anii următori.

Unitatea de observare statistică a fost **exploataţia agricolă** – considerată **gospodăria** care a cultivat o suprafaţă de teren (indiferent de mărimea acesteia) situată în localitatea de reşedinţă, sau cea care se ocupa cu creşterea animalelor, precum şi exploataţia forestieră pastorală (păşuni) aparţinând statului sau altei persoane de drept public sau privat.

Organizarea şi efectuarea recensământului, într-o perioadă scurtă, a fost uşurată de experienţa şi informaţiile furnizate de **recensămintele agricole de probă**, din comuna Hodac – judeţul Mureş, în cadrul cercetărilor sociologice efectuate de către Institutul Social Român în colaborare cu Institutul Central de Statistică, în lunile; august 1945, iulie 1946 şi martie 1947.

În **programul de observare statistică**, s-a prevăzut obţinerea datelor privind:

- numărul proprietarilor agricoli, grupaţi după mărimea suprafeţei stăpânite; numărul exploataţiilor agricole şi repartizarea lor după mărimea terenului exploatat; suprafaţa exploatată pe categorii de terenuri; suprafaţa lucrată de către proprietari – în arendă, dijmă şi cea primită în folosinţă în anul agricol 1946/1947;

- numărul animalelor pe specii, sex, grupe de vârstă şi destinaţie economică, precum şi numărul acestora la 100 gospodării;

- numărul maşinilor şi uneltelor agricole, total şi la 100 hectare teren arabil;

- populaţia agricolă activă între 14-65 ani şi numărul membrilor de familie (**înregistrare efectuată pentru prima dată**);

---

[1]Pentru organizarea şi efectuarea recensământului a fost **constituită – pentru prima dată – o Comisie Centrală de Recensământ** al cărei **preşedinte** a fost Miron Constantinescu, secretar general al Consiliului Superior Economic.

- numărul gospodăriilor agricole în care au lucrat numai membrii de familie; numărul membrilor care au lucrat şi la alţii; precum şi numărul membrilor care au lucrat numai la alţii;

- numărul angajaţilor permanenţi şi al zilierilor după forma de retribuire a muncii – în bani şi natură;

- numărul exploataţiilor specializate: cultura cerealelor; viticultură; pomicultură; creşterea animalelor şi al exploataţiilor mixte;

- integrarea în economia de piaţă;
  - numărul gospodăriilor care au obţinut venituri din vânzarea produselor şi munca plătită în bani;
  - numărul gospodăriilor care vindeau în mod obişnuit produse agroalimentare şi locul de vânzare a acestora (în sat, târguri şi oraşe);
  - numărul gospodăriilor care cumpărau în mod frecvent produse agroalimentare.

În **procesul de centralizare** s-a aplicat, **pentru prima dată** în practica statisticii agricole din ţara noastră, **metoda selectivă de prelucrare** a datelor, **preconizată de Petre Onică**, subdirector general la Institutul Central de Statistică:

- în **prima etapă**, datele au fost centralizate, într-un timp relativ scurt de la încheierea înregistrărilor, folosindu-se un eşantion de 5% pentru obţinerea **rezultatelor operative**;
- în **etapa a doua,** eşantionul a fost mărit la 20%, (teritoriul fiind împărţit în 9 zone, delimitate în funcţie de specificul predominant al zonei: cerealieră, viticolă, pomicolă, creşterea animalelor etc.), **plasa** fiind considerată unitatea administrativă de referinţă, obţinându-se, astfel, **rezultatele provizorii**;
- în cea de a **treia etapă** au fost **prelucraţi toţi indicatorii**, pentru stabilirea **rezultatelor definitive**.

Abaterile dintre datele rezultate în urma centralizării tuturor formularelor şi celor stabilite pe baza acestei metode s-au înscris în limite normale, confirmându-se valabilitatea acestei metode de prelucrare selectivă.

Pentru reliefarea puterii economice a gospodăriilor au fost întocmite tabele cu date complexe, corelate, precum şi grupări simple şi mai ales combinate, după diverse caracteristici, folosite la fundamentarea **declanşării procesului de colectivizare a agriculturii** în anul 1949.

- Potrivit **rezultatelor** recensământului[1], **exploataţiile agricole foarte mici** (până la 3 hectare) **deţineau o pondere covârşitoare.** Din cele 3096 mii exploataţii,

---

[1]Studiu întocmit de **Dr. Anton Golopenţia şi Petre Onică**: *Recensământul Agricol din Republica Populară Română; 25 ianuarie 1948*,Ed. Institutul Central de Statistică, 1948.

- 529 mii (reprezentând 17%) deţineau până la 1 hectar;
- 1107 mii (36%) deţineau 1-3 hectare;
- 707 mii, (23%) posedau între 3-5 hectare,
- 551 mii (18%) deţineau 5-10 hectare;
- 154 mii (5%) – deţineau între 10-20 hectare;
- 34 mii (1%) – aveau între 10-50 hectare
- şi doar 14 mii exploataţii (0,5%) care deţineau peste 50 hectare.

● Cea mai mare parte a exploataţiilor (60,7%) aveau **profil** cerealier, 1,2% viticol, 0,7% pomicol, 1,2% zootehnic, iar 36,2% profil mixt şi alte specializări.

● Datorită pierderilor cauzate de cel de-al Doilea Război Mondial şi secetei din anii 1946-1947, **înzestrarea cu animale a exploataţiilor agricole** s-a situat la un nivel foarte scăzut, revenind la 100 exploataţii 139 bovine, 31 cabaline, 47 porcine, 372 ovine şi caprine, 514 păsări şi 15 familii de albine.

● O situaţie asemănătoare s-a înregistrat şi în ceea ce priveşte **dotarea tehnică**, revenind la 100 exploataţii 0,3 tractoare, 52 care şi căruţe, 43,5 pluguri, 27,7 grape de fier, 10 prăşitoare, 2,4 semănătoare, 1,7 vânturătoare, 1,4 secerătoare, 1,3 tocătoare de nutreţ, 0,7 trioare[1] şi 0,4 batoze.

● **Populaţia agricolă activă** (14-65 ani) a reprezentat 7985 mii persoane din care 97,7% era alcătuită din membrii de familie activi în exploataţie şi 2,3% angajaţi permanent, revenind la 100 hectare teren agricol 54 persoane. Circa o treime din persoanele active s-au întovărăşit pentru efectuarea lucrărilor agricole.

● Rezultatele recensământului au reliefat şi unele aspecte privind **integrarea** exploataţiilor agricole în **economia de piaţă**.

- 1905 mii exploataţii (61,6%) şi-au procurat venituri în bani din vânzarea produselor agricole, restul din munca prestată la alte exploataţii agricole.

- produsele agricole au fost **vândute** în proporţie de 31% în sate, 40% în târguri şi 29% în oraşe.

- în anul 1947 circa 565 mii exploataţii (18,2%) şi-au procurat utilaje şi unelte agricole din care 57,1% de la diferite cooperative, iar restul din altă parte.

1948 – În acest an a avut loc prima **Reorganizare a statisticii,** determinată de înfiinţarea Comisiunii de Stat a Planificării, ca organ guvernamental pentru planificarea economiei naţionale care avea şi sarcina coordonării întregii activităţi de statistică. Potrivit actului normativ privind organizarea şi atribuţiile Institutului Central de Statistică s-a prevăzut trecerea acestuia în cadrul Comisiunii de Stat a Planificării, ca **organ de execuţie** pentru întocmirea şi raportarea datelor statistice

[1]Pentru selectat – în principal – cerealele păioase.

referitoare la îndeplinirea planului, – începând din **anul 1949** fiind **introdus sistemul dărilor de seamă statistice** pentru urmărirea îndeplinirii planului de stat[1] pe ramuri ale economiei naţionale.

1949 – Organizarea învăţământului statistic. Potrivit Hotărârii Conferinţei Ministeriale din anul 1947, Institutul Central de Statistică a organizat **cursuri** de pregătire profesională, de specializare şi informare, cu salariaţii din aparatul statistic central şi teritorial – în cadrul Institutului înfiinţându-se o secţie de învăţământ statistic. De asemenea, în acelaşi an s-a **înfiinţat o şcoală medie de statistică**[2] în cadrul Ministerului Comerţului şi Alimentaţiei, iar în şcolile medii, institute şi universităţi, în special în institutele şi fostele instituţii de ştiinţe economice, **statistica** a fost introdusă ca **materie de curs obligatorie**.

În cadrul Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare **s-a înfiinţat** – în anul de învăţământ 1949-1950 – **Secţia de Economie Agrară**, având loc şi o serie de modificări în conţinutul şi structura programei analitice, pentru adaptarea la specificul acestei secţii. În aceste condiţii, **cursul de statistică agricolă a devenit de sine stătător** – în anii anteriori fiind predat ca o parte componentă a statisticii economice[3].

Pe baza experienţei dobândite în decursul anilor, modificărilor intervenite în structura social-economică a agriculturii şi a unor noi cerinţe de cunoaştere şi pregătire a studenţilor, **în anul 1969** a fost **întocmit** de către prof. Manea Mănescu; conf. dr. Mircea Bulgaru; conf. dr. Eugen Bárat şi conf. dr. Petre Onică **un nou manual de statistică agricolă**, îmbunătăţit radical faţă de cel precedent – utilizat şi la **cursurile de pregătire profesională** organizate de către Direcţia Centrală de Statistică, pentru salariaţii din aparatul central şi teritorial.

1950 – A avut loc o n**ouă Reorganizare a statisticii,** fiind elaborat un act normativ, în baza căruia Institutul Central de Statistică s-a transformat, potrivit prevederilor Decretului Nr. 246 din 1 octombrie 1950, în Direcţiunea Generală a Statisticii, care a funcţionat pe lângă Consiliul de Miniştri, având buget propriu – Comisiunea de Stat a Planificării urmând să asigure în continuare îndrumarea Direcţiunii Generale a Statisticii nou înfiinţată.

Statistica urmăririi executării planului în **agricultura socialistă** a revenit Ministerului Agriculturii, în cadrul căruia a fost înfiinţată, în anul 1951, Direcţia de

---

[1]Ca urmare a **reformei administrative** din anul 1950 în care s-a prevăzut desfiinţarea plăşilor şi judeţelor, iar în locul lor au fost înfiinţate raioane şi regiuni, s-a procedat la adaptarea reţelei organelor teritoriale statistice, fiind creată o **nouă reţea organizatorică cu trei niveluri**: birouri statistice raionale, inspectorate regionale şi ale oraşelor republicane şi inspectorate generale statistice.

[2]Dr. Gh. Racoviţă a elaborat primul curs de statistică teoretică pentru şcolile medii.

[3]Pe baza lecţiilor de statistică agricolă predate în anii de învăţământ 1949-1951, de către **Petre Onică** (subdirector general) a fost întocmit **primul manual de statistică agricolă** pentru uzul studenţilor.

statistică şi evidenţă, desfiinţată în anul 1953 – atribuţiile acesteia fiind preluate de către Direcţia planificării, statisticii şi evidenţei din cadrul aceluiaşi minister.

Pentru **unităţile agricole individuale**, urmărirea realizării planului a revenit comitetelor provizorii locale sub îndrumarea organelor teritoriale de statistică.

În anul 1951, printr-un nou act normativ, **Direcţiunea Generală a Statisticii a devenit instituţie independentă**, sub coordonarea directă a Consiliului de Miniştri, prevăzându-se şi schimbarea denumirii acesteia în **Direcţia Centrală de Statistică**, sub această subordonare funcţionând până în anul 1983, când a devenit organ al Consiliului de Stat.

1950 – În acest an a fost introdusă **Cercetarea statistică selectivă privind evaluarea recoltei în lan**[1], organizată şi condusă de Direcţia Generală a Statisticii – fiind înfiinţat în cadrul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii un serviciu special privind statistica evaluării producţiei vegetale.

În programul de observare statistică a fost cuprins un număr de culturi mult mai mare faţă de anii anteriori folosindu-se **metoda obiectivă**, prin luarea unor probe direct din lan.

Organizarea evaluării şi numărul probelor luate a fost stabilit după anumite reguli, astfel încât acest mod de evaluare a producţiei să asigure **reprezentativitatea datelor,** nu numai pentru suprafaţa de pe care au fost luate probe ci şi pentru întreaga suprafaţă cultivată, atât la nivel naţional cât şi în profil teritorial.

- **Datele** colectate privind producţia agricolă vegetală stabilită pe baza evaluării recoltei în lan au fost **utilizate pentru preliminarea îndeplinirii planului**, elaborarea unor **balanţe provizorii** privind constituirea şi utilizarea resurselor de produse agricole vegetale, efectuarea unor **antecalculaţii** pentru stabilirea datelor de plan ale anului următor etc. – reprezentând de fapt, **calcule de previziune pe termen scurt**.

Din anul 1953, sarcina evaluării producţiei agricole vegetale a revenit Inspectoratului General pentru Evaluarea Recoltei de pe lângă Consiliul de Miniştri, – înfiinţat special – având organe teritoriale proprii care au asigurat atât evaluarea producţiei cât şi prelucrarea datelor.

Potrivit unei **Hotărâri** de guvern din **anul 1958,** acest Inspectorat a fost desfiinţat, iar **sfera de evaluare a fost restrânsă**, la circa 10 culturi principale.

---

[1]**Evaluarea recoltei în lan**, organizată şi coordonată încă din a doua jumătate a secolului XIX de către Ministerul Agriculturii, Comerţului, Finanţelor şi Domeniilor, a avut un **caracter sporadic**, efectuându-se până în anul 1949 la un număr redus de culturi. Producţia era stabilită pe baza **metodei subiective** (prin apreciere) după starea vegetativă a plantelor, datele având un caracter estimativ.

Pentru organizarea evaluării recoltei, atât la nivel teritorial, cât şi naţional s-a prevăzut înfiinţarea unei Comisii Centrale de Evaluare, de pe lângă Consiliul de Miniştri, din care au făcut parte şi reprezentanţi ai unor instituţii centrale interesate, inclusiv din Direcţia Centrală de Statistică, care a asigurat prelucrarea datelor. În **anul 1961,** Comisia a fost **desfiinţată**, **evaluarea efectuându-se** de către Ministerul Agriculturii, pe baza unor **informări operative,** primite de la organele agricole teritoriale privind evoluţia culturilor agricole şi producţia acestora.

1951 – Recensământul animalelor din acest an a reprezentat **prima investigaţie statistică exhaustivă** realizată în noile condiţii de dezvoltare a agriculturii, constituind una din **cele mai importante cercetări statistice efectuată în agricultură**, care **a asigurat** obţinerea unui volum important şi diversificat de date, cu un grad sporit de veridicitate, (comparativ cu alte tipuri de investigaţii statistice), în vederea fundamentării politicii statului privind evoluţia agriculturii, elaborării unor analize specifice etc.

Având în vedere **amploarea şi complexitatea** acestor cercetări statistice exhaustive, a căror realizare necesită mobilizarea unui număr însemnat de cadre şi importante mijloace financiare şi materiale, recensămintele agricole s-au efectuat pe baza unor **Hotărâri speciale** ale Consiliului de Miniştri până în anul 1981 şi **Decrete** emise de către Consiliul de Stat în anii care au urmat[1].

Sarcina elaborării şi difuzării în teritoriu a instrumentarului statistic, îndrumării metodologice, a înregistrărilor, prelucrării datelor şi prezentării rezultatelor a revenit Direcţiei Centrale de Statistică.

Unitatea de observare statistică a fost considerată **gospodăria**, definită ca totalitatea membrilor de familie, rudelor sau altor persoane care locuiau şi se gospodăreau împreună, având un buget comun şi (după caz) lucrau împreună terenul sau întreţineau animalele, consumau şi valorificau în comun produsele agricole obţinute.

Persoanele care au declarat că locuiesc şi se gospodăresc singure au fost considerate ca o gospodărie formată dintr-o singură persoană – această **definiţie fiind valabilă** pentru toate recensămintele agricole ale animalelor – cele privind patrimoniul viti-pomicol, precum şi cele efectuate şi în secolul XXI.

---

[1]Pentru organizarea, conducerea, îndrumarea şi efectuarea lucrărilor a fost înfiinţată, o **Comisie Centrală** pentru Recensământul Animalelor, condusă de către un prim-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, din care au făcut parte reprezentanţi ai unor instituţii centrale interesate, inclusiv ai aparatului statistic central, **comisii teritoriale** (până la nivelul oraşelor şi comunelor) precum şi un **secretariat tehnic** (central şi teritorial) – întreaga acţiune desfăşurându-se pe baza unui **plan de acţiune** detaliat, atât la nivelul comisiilor centrale de recensământ cât şi al celor teritoriale.

În vederea cuprinderii întregului efectiv de animale, teritoriul localităţilor a fost împărţit în **sectoare de recensământ** care au cuprins un număr diferenţiat de gospodării în funcţie de zona geografică (şes, deal sau munte) mediul rural sau urban în care s-au aflat localităţile, luându-se, totodată, măsuri şi pentru înregistrarea animalelor aflate în afara localităţilor: în deplasare la iernat, târguri, oboare, baze de recepţie, abatoare, în curs de transport etc.

Pentru înregistrarea animalelor au fost **utilizaţi** anual circa 30-35 mii de **recenzori şi recenzori şefi**, recrutaţi special şi instruiţi în mod unitar, care au asigurat înscrierea datelor în formulare privind animalele din gospodăriile agricole ale populaţiei.

În celelalte categorii de unităţi cu statut juridic – agricole şi neagricole – (cu animale) înregistrarea s-a efectuat de către personalul de specialitate al acestora, prin **autoînregistrare**.

În formularul pentru înscrierea datelor s-a prevăzut înregistrarea efectivelor de taurine, bubaline, porcine, ovine, caprine, pe grupe de vârstă, sex şi destinaţie economică, păsări, precum şi familiilor de albine – **perfecţionat** în decursul anilor pe măsura dezvoltării activităţii din zootehnie – în funcţie de cerinţele de cunoaştere fiind incluşi noi indicatori: rasa animalelor; animale pentru carne şi reproducţie; păsări ouătoare şi pentru carne, animale sălbatice pentru blană, pe specii; iepuri pentru blană şi carne etc.

Lucrările de înregistrare au avut ca **moment de referinţă,** ora 8 dimineaţa într-una din **primele zile** ale lunii ianuarie sau februarie ale anului – **perioada de înregistrare** fiind de circa 5 zile, stabilită în funcţie de starea atmosferică.

Înscrierea datelor în formulare s-a efectuat prin **vizitarea obligatorie** a fiecărei gospodării, **declararea** de către capul gospodăriei (sau a unui alt membru matur) a numărului de animale deţinut şi **verificarea** declaraţiei de către recenzor prin numărarea obligatorie a animalelor la faţa locului.

La încheierea înregistrărilor, recenzorul a înmânat proprietarului o **declaraţie de recensământ**.

La înregistrarea animalelor s-au folosit **formulare distincte** pentru gospodăriile agricole ale populaţiei, unităţile agricole de stat, unităţile agricole cooperatiste, precum şi pentru unităţile neagricole care deţineau animale.

După terminarea operaţiunilor de înregistrare a animalelor s-a efectuat **o cercetare statistică selectivă suplimentară,** într-un **eşantion**, reprezentând circa 10-12% din numărul gospodăriilor agricole ale populaţiei pentru **verificarea veridicităţii datelor** înscrise în formular, în vederea efectuării unor eventuale corecţii. În cazul în care s-au constatat **înregistrări eronate** care depăşeau 3%, din numărul gospodăriilor cuprinse în eşantion, în localitatea respectivă s-a **repetat recensământul**.

Rezultatele recensământului din **anul 1951**[1] au consemnat un **efectiv** de 4502 mii bovine (din care 2200 mii vaci şi bivoliţe) 2197 mii porcine, 10222 mii ovine, 498 mii caprine, 1002 mii cabaline, 15 mii măgari şi catâri, 17610 mii păsări şi 459 mii familii de albine – **depăşind** numărul animalelor din **anul 1941** cu 21% la bovine şi 23% vaci şi bivoliţe, 10% porcine, 26% ovine, 97% caprine, 25% măgari şi catâri şi 22% la familii de albine; numărul păsărilor fiind **mai mic** cu 32%[2].

Această **formă specială de observare statistică exhaustivă** a devenit o **practică curentă** în statistica agriculturii. În perioada 1951-1989 au fost efectuate 33 **recensăminte specializate**, din care 31 pentru stabilirea numărului de animale şi 2 recensăminte pentru cunoaşterea detaliată a patrimoniului viti-pomicol.

În anii 1954, 1962, 1969, 1971 recensămintele animalelor s-au efectuat şi pe **rase** la taurine, porcine şi ovine – iar pentru cel preconizat în anul 1990 deşi s-a prevăzut şi înregistrarea animalelor pe rase, recensământul nu s-a mai efectuat.

1951 - Registrul agricol, introdus în practica statisticii agriculturii – într-o formă şi conţinut îmbunătăţite – ca urmare a Hotărârii Ministeriale din anul 1947, a constituit **cea mai importantă observare statistică exhaustivă, permanentă, a gospodăriilor agricole ţărăneşti din mediul rural şi urban,** în scopul asigurării evidenţei tehnico-operative de bază a organelor locale, **privind principalele caracteristici ale fiecărei gospodării**[3]**.**

---

[1]*Dezvoltarea agriculturii Republicii Populare Române, 1961,* Uz intern, Ed. Direcţia Centrală de Statistică, pag. 242-243.

[2]În timpul celui de al doilea **Război Mondial**, a avut loc o **scădere masivă** a efectivelor de animale – în anul 1945 fiind mai mici faţă de anul 1941 cu 31% la bovine, 60% porcine, 30% ovine, 13% caprine, 34% cabaline, 49% păsări şi 21% la familii de albine. – **Sursa**: Ibidem, pag. 292-293.

[3]În anul **1942,** a fost **introdus experimental** în câteva judeţe din diferite zone ale ţării, **primul Registru Agricol** în vederea definitivării şi generalizării acestuia, urmând să constituie **evidenţa de bază** a comunelor. Cunoscut sub diferite forme şi denumiri, Registrul Agricol are o **îndelungată tradiţie** fiind utilizat încă de la începutul secolului XX, fără a avea, însă, un caracter unitar şi un conţinut bine conturat. Dezvoltarea agriculturii după crearea statului unitar român, reîntregit după Primul Război Mondial în graniţele sale istorice, a impus obţinerea unor informaţii mai detaliate privind cunoaşterea fenomenelor social-economice din agricultură şi mediul rural, într-un cadru bine organizat şi instituţionalizat. Pe baza experienţei acumulate şi a unor îmbunătăţiri ulterioare a fost definitivat şi **introdus** începând din anul agricol **1947-1948**, **în toate judeţele şi localităţile ţării**. Pentru fiecare gospodărie din localitate au fost înscrise date – într-o filă separată – privind membrii gospodăriei (anul naşterii, gradul de rudenie faţă de capul gospodăriei, gradul de pregătire, profesia etc.); suprafaţa deţinută pe categorii de terenuri; denumirea zonei în care erau amplasate şi numele persoanelor care deţineau terenuri alăturate (vecini); efectivele de animale pe specii; locuinţa şi construcţiile gospodăreşti; maşini şi utilaje agricole etc.

Registrul agricol a fost **structurat în şapte capitole,** pentru fiecare gospodărie fiind prevăzută o partidă (filă) separată în vederea înscrierii datelor.

Primul Capitol a cuprins date referitoare la **membrii gospodăriei:** (sex, vârstă, situaţia membrilor faţă de capul gospodăriei, gradul de instruire, ocupaţia principală şi secundară a acestora, dacă sunt apţi de muncă sau nu etc.), pe baza acestor date fiind stabilită forţa de muncă din fiecare gospodărie. Corelate cu rezultatele altor cercetări statistice selective, datele din registru au făcut posibilă analiza utilizării forţei de muncă, calcularea productivităţii muncii, precum şi alţi indicatori privind gradul de instruire, ocupaţia membrilor de familie etc.

Capitolul al doilea a cuprins date privind fondul de terenuri pe categorii de folosinţă, numărul şi suprafaţa parcelelor, indicându-se localitatea, amplasarea acesteia, (zonă, tarla) numele proprietarilor învecinaţi etc. pentru identificarea atât a parcelelor, cât şi pentru cunoaşterea gradului de divizare şi dispersare a terenurilor.

Capitolele următoare au fost destinate înscrierii datelor referitoare la **suprafeţele cultivate** cu diferite culturi (inclusiv cele din curţile gospodăriilor); numărul pomilor pe specii, pe rod şi tineri fără rod, răzleţi sau în livadă; **efectivele de animale** pe specii, sex, grupe de vârstă, destinaţie economică şi mişcările care au avut loc în cursul anului (naşteri, treceri de la o grupă – categorie – la alta, vânzări, cumpărări, mortalităţi etc.); **construcţiile** şi destinaţia acestora (de locuit, grajduri, magazii etc.), capacitatea, anul construirii, materialele din care au fost construite şi alte caracteristici; **principalele maşini şi unelte agricole**, precum şi principalele instrumente, utilaje etc. pentru diverse folosinţe.

Potrivit prevederilor legale, registrul agricol a îndeplinit următoarele **funcţii importante**:

- **asigurarea** unor informaţii statistice necesare administraţiei locale;
- **sursă de date** pentru statistica demografică;
- **stabilirea efectivelor de animale**, în anii în care nu s-au efectuat recensăminte;
- **bază de sondaj** pentru determinarea producţiei agricole vegetale şi animale, precum şi pentru efectuarea unor cercetări statistice parţiale;
- **sursă importantă de date** privind înzestrarea gospodăriilor ţărăneşti cu maşini şi utilaje agricole, construcţii de locuit şi construcţii gospodăreşti;
- **fundamentarea** unor măsuri economico-sociale întreprinse pe plan local etc.

Întocmit, de regulă, pentru o **perioadă de 5 ani**, Registrul Agricol a fost supus unor **modificări** în anii care au urmat datorită transformărilor economico-sociale care au avut loc în ţara noastră, în special ca urmare a colectivizării

agriculturii – însă şi-a **păstrat**, în general, aceeaşi **structură de bază**, constituind şi în perioada actuală (după circa o jumătate de secol) evidenţa primară de bază a localităţilor.

1952 – A avut loc **o reorganizare interioară** a Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii, pentru o mai bună cuprindere a activităţii statisticii agriculturii fiind create circa 45 de posturi şi 7 servicii:

- fondului de terenuri, suprafeţei cultivate şi producţiei agricole vegetale;
- efectivelor de animale şi producţiei agricole animale;
- indicatorilor sintetici şi balanţelor (care în decursul anilor a fost redimensionat, primind noi atribuţii);
- unităţilor agricole socialiste – nou înfiinţat;
- bugetelor de familie ţărăneşti – nou înfiinţat[1];
- evaluării în lan a producţiei agricole vegetale[2];
- silviculturii.

1952 – Introducerea **Bugetelor de familie ţărăneşti**, cercetare **statistică-sociologică** selectivă, reprezentativă, **cu caracter permanent**, organizată şi efectuată de către Direcţia Centrală de Statistică, iniţial pe un **eşantion** de 1500 gospodării – în anul 1953 eşantionul fiind extins la 3000 gospodării[3].

În primii ani, bugetele pentru gospodăriile cuprinse în eşantion, au fost completate de către cadrele didactice din localitatea respectivă, „capii gospodăriilor" fiind îndrumaţi ulterior de către statisticieni de bugete, instruiţi şi retribuiţi de către Direcţia Centrală de Statistică, asigurându-se, îndrumarea şi înregistrarea unitară a datelor. În decursul anilor, au fost aduse unele **modificări** atât mărimii eşantionului cât şi programului de observare statistică-sociologică, generate de politica agrară aplicată în mediul rural şi de reorganizarea administrativă, astfel încât să se asigure reprezentativitatea datelor nu numai la nivel naţional ci şi pentru judeţele mari.

---

[1]În anul 1957 a trecut cu personalul aferent în cadrul Direcţiei statisticii circulaţiei mărfurilor şi bugetelor de familie. În anul 1970 s-a contopit cu serviciul bugetelor de familie ale salariaţilor, formând un singur serviciu „Bugetele de familie".

[2]În anul 1953 a fost preluat de către Inspectoratul General pentru Evaluarea Recoltei, cu personalul aferent.

[3]**Prima cercetare a bugetelor de familie ţărăneşti** (numite bugete agricole) a fost efectuată în anii 1935-1936 în 41 gospodării din Ţara Bârsei. **Semnificativ** pentru perioada interbelică, însă, a fost **cercetarea sociologică din anul 1938** în 235 gospodării ţărăneşti (alese din cadrul celor cuprinse în eşantionul monografiei "60 Sate Româneşti") privind „bugetele ţărăneşti" referitoare în principal la veniturile, cheltuielile şi consumul acestor gospodării, precum şi rentabilitatea lor, informaţiile obţinute fiind folosite şi pentru determinarea tipologiei gospodăriilor şi satelor.

Gospodăria, ca unitate de observare statistică, a fost definită în mod asemănător ca la recensămintele agricole[1].

Programul de observare a cuprins un nucleu **stabil de indicatori** pentru asigurarea comparabilităţii datelor în timp şi spaţiu şi a corelaţiilor cu indicatorii din bugetele salariaţilor precum şi unii **indicatori specifici** introduşi de-a lungul anilor, impuşi de transformările care au avut loc în structura economico-socială a ţărănimii.

Începând din **anul 1969** a fost introdus un **sistem integrat de indicatori** şi o **metodologie unică** pentru bugetele de familie din **toate categoriile de populaţie** atât din mediul rural cât şi din mediul urban.

Relevanţa bugetelor de familie ţărăneşti este dată de **multitudinea informaţiilor** furnizate pentru elaborarea unor lucrări importante: balanţa formării şi utilizării resurselor de produse agricole la producători; balanţa resurselor de muncă şi utilizarea lor în diferite domenii de activitate; consumul de produse alimentare şi nealimentare; veniturile şi cheltuielile băneşti ale ţăranilor; indicele costului vieţii; stabilirea efectivelor de animale în anii în care nu se efectuează recensământul acestora; determinarea populaţiei ocupate în agricultură, bază de sondaj pentru diverse cercetări statistice etc.

1952 – Reeditarea Revistei de Statistică,[2] cu periodicitate lunară, care s-a afirmat în decursul anilor ca publicaţie ştiinţifică periodică de specialitate în domeniul statistic – un mijloc eficient de prezentare şi dezbatere a unor probleme metodologice din diferite domenii de activitate; analize statistico-economice; studii privind experienţa şi preocupările unor direcţii teritoriale de statistică etc.

În Revista de statistică au fost incluse şi unele rubrici privind activitatea curentă a statisticii de genul: „*În ajutorul statisticianului*”, „*Răspundem problemelor ridicate de cititori*”, „*Statistica internaţională*” etc.

În perioada în care la conducerea Instituţiei a fost Mihail Levente, Revista de statistică a înregistrat o îmbunătăţire substanţială a conţinutului ştiinţific, fiind publicate articole axate pe teme specifice, pe domenii, din activitatea teoretică şi practică, atât pe plan central cât şi în profil teritorial – punându-se un accent deosebit nu numai pe cercetarea fundamentală ci şi pe cercetarea practică din ţara noastră, şi din alte ţări.

Experienţa acumulată în aceşti ani a fost extinsă, în special de către conducătorii Instituţiei, prof. dr. Mircea Biji, prof. dr. Constantin Ionescu şi ing. Petrache Buzoianu – Revista de statistică lărgindu-şi sfera de cuprindere prin

---

[1] Definiţie valabilă (cu unele modificări) şi după anul 1989.

[2] În perioada 1952-1990 Revista de Statistică a avut următorii redactori şefi: Ludovic Tővişi, Andrei Csilag, I. Munteanu, dr. Bujor Stănescu şi Maria Ştirbu.

introducerea unor noi rubrici (cum a fost cea referitoare la Istoria statisticii româneşti) având un conţinut bine definit – prevăzut, de altfel, şi în Dicţionarul Statistic-Economic, ediţia a II-a, din anul 1969, apărut sub redacţia prof. dr. Constantin Ionescu în care s-a precizat „*Revista de statistică publică studii şi articole teoretice şi de aplicaţii din domeniul statisticii social-economice, al statisticii matematice şi al statisticilor de ramuri, culegeri de date şi însemnări referitoare la statistica internaţională, cronici, informaţii şi note bibliografice, orientează cititorii asupra activităţii statistice din ţară şi străinătate*”[1].

Referitor la preocupările din domeniul **statisticii agriculturii**, în Revista de statistică au fost supuse dezbaterii **metodologiile de calcul** al majorităţii indicatorilor statistici, (îndeosebi a celor sintetici) şi balanţelor materiale din agricultură. De asemenea, a fost publicat un număr însemnat de **studii** privind principalele aspecte ale dezvoltării agriculturii – pentru unele probleme importante fiind acordat un spaţiu larg, chiar şi un număr integral al Revistei, în cuprinsul căreia au apărut – anual – circa 5-10 articole.

1953 – Reprezintă anul în care au fost **calculaţi pentru prima dată** indicatorii statistici privind **producţia globală, cheltuielile materiale şi producţia netă agricolă,** după experimentarea metodologiei şi efectuarea unor calcule orientative, timp de circa 2 ani.

Determinaţi în preţuri curente şi preţuri comparabile, pe categorii de unităţi agricole, aceşti indicatori au fost utilizaţi pentru **reflectarea sintetică** a întregii activităţi din agricultură; a proporţiilor şi corelaţiilor dintre ramura agriculturii şi celelalte ramuri ale economiei naţionale; stabilirii locului agriculturii în economia naţională; calcularea ritmului dezvoltării şi gradului de intensificare a agriculturii; determinarea produsului social şi venitului naţional; productivităţii muncii; producţiei agricole finale etc.

1954 – Înfiinţarea Consiliului Ştiinţific Metodologic, organ consultativ al Direcţiei Centrale de Statistică, pentru dezbaterea şi supunerea pentru aprobare de Colegiul Instituţiei a unor lucrări de metodologie; utilizarea unor metode de calcul şi tehnici în concordanţă cu exigenţele şi nivelul revoluţiei tehnico-ştiinţifice; lucrări de studiu şi analiză; asigurarea comparabilităţii datelor statistice în timp şi spaţiu pentru reconstituirea informaţiilor statisticii istorice (având în vedere solicitarea unor operaţii laborioase pentru astfel de demersuri): adoptarea soluţiilor optime, economicoase, pentru rezolvarea unor probleme metodologice şi ştiinţifice legate de observarea statistică a fenomenelor economico-sociale; (recensăminte, cercetări statistice selective, sondaje etc.) prelucrarea, interpretarea şi analiza datelor; luarea măsurilor pentru îmbunătăţirea activităţii organelor de evidenţă şi statistică din ministere etc.

---

[1]Dicţionarul Statistic-Economic,1969, pag. 539.

În Consiliul Ştiinţific Metodologic au fost **cooptaţi** academicieni, profesori, cercetători, specialişti din aparatul economic central şi teritorial, precum şi din unităţi cu o bogată experienţă, având diferite specializări şi un înalt nivel de calificare (statisticieni, planificatori, economişti, sociologi, finanţişti, matematicieni, informaticieni, profesori, ingineri, medici etc.)[1].

Pentru o mai bună cuprindere a problemelor şi mai ales a dezbaterii lor, Consiliul Ştiinţific Metodologic a fost **organizat pe comisii** specializate. **În cadrul comisiei pentru statistica agricolă** au fost analizate şi aprobate majoritatea lucrărilor metodologice, în special cele referitoare la elaborarea unor lucrări ample şi complexe: recensăminte; cercetări statistice selective; întocmirea unor culegeri de date statistice specializate; dezbaterea unor studii şi analize importante; întocmirea balanţelor produselor agricole în cadrul balanţei legăturilor dintre ramuri etc.

1954 – Balanţa producerii şi utilizării producţiei agricole, **în cadrul unităţilor producătorilor agricoli.** Întocmită pentru **prima dată în ţara noastră**, reprezintă un **sistem de indicatori statistici corelaţi**, în vederea cunoaşterii şi analizei sistemice a modului de formare şi utilizare a resurselor de produse agricole vegetale şi animale obţinute de către producătorii agricoli. (**Anexa 13 - model**)

Elaborată în primul an, pe total agricultură, pentru un număr redus de produse agricole şi o gamă restrânsă de indicatori, balanţa a fost îmbunătăţită substanţial în următorii ani, (fiind întocmită şi pe categorii de unităţi, precum şi pentru un număr sporit de produse agricole) devenind **una dintre cele mai importante lucrări** complexe, de sinteză, întocmită în domeniul statisticii agriculturii, întrucât: permite **analiza sistemică** a rezultatelor obţinute de către unităţile agricole; întocmirea balanţei producţiei agricole marfă (totală şi efectivă); a producţiei marfă agricole după locul de creare şi utilizare; furnizează date pentru elaborarea balanţei în expresie valorică pe ansamblu economiei naţionale şi balanţei legăturilor dintre ramuri – constituind, totodată şi o importantă sursă de date pentru stabilirea unor cheltuieli materiale din agricultură; elaborării balanţei furajere; calculării principalilor indicatori care caracterizează nivelul de trai al ţărănimii; schimbul de produse agricole între producătorii agricoli etc.

Această cercetare complexă **sugerează,** în acelaşi timp, **adoptarea unor măsuri** economico-sociale ce se impun a fi luate de către stat, precum şi măsuri organizatorice pentru ministerele şi departamentele de resort, (mai ales în anii neprielnici pentru agricultură), precum şi de către unităţile agricole, pentru echilibrarea economiei naţionale etc.

---

[1]Acad. Octav Onicescu, acad. Grigore Moisil, prof. univ. D. Haşigan, prof. Valeriu Bulgaru, prof. Ion Ivănescu, prof. R.C. Demetrescu, Ion Measnicov, prof. Mircea Biji, prof. Roman Moldovan, prof. Ştefan Protopopescu, Al. Şesan, Elena Biji etc.

Până în anul 1990 balanţa s-a întocmit pe an calendaristic, în expresie naturală şi expresie valorică, pentru circa 50-60 de produse agricole principale şi secundare – fiind elaborată şi după această dată pentru aproximativ 50 de produse cu unele adaptări potrivit noilor cerinţe de cunoaştere, analiză şi informare a utilizatorilor interni şi externi.

1954-1956 – Cercetarea monografică efectuată în 20 de localităţi rurale – izvorâtă din **necesitatea** cunoaşterii transformărilor intervenite în structura economico-socială a agriculturii, în special după reforma agrară din anul 1945 (evidenţa statistică furnizând, în acea perioadă, un volum redus de informaţii) şi **fundamentării** unor măsuri pentru intensificarea procesului de colectivizare a agriculturii.

În eşantionul, celor 20 localităţi din diferite zone ale ţării, stabilit în mod aleator, au fost cuprinse (pentru unele comparaţii) şi câteva sate în care s-a efectuat cercetarea monografică „*60 sate româneşti*" din anul 1938.

Programul observării statistico-sociologică (asemănător, într-o anumită măsură, cu cel utilizat pentru cercetările monografice din anul 1938) a asigurat obţinerea unor date detaliate referitoare, cu precădere; la istoricul satului; locul de aşezare şi condiţiile de climă şi sol; fondul de terenuri pe categorii de folosinţă şi schimbările intervenite ca urmare a declanşării procesului de colectivizare a agriculturii; suprafaţa cultivată cu principalele culturi; efectivele de animale pe specii, sex, grupe de vârstă şi destinaţie economică; producţia agricolă vegetală şi animală; obiectele mici de inventar; case de locuit şi construcţii gospodăreşti; aplicarea măsurilor agrotehnice şi zoo-veterinare; activitatea de industrie casnică şi meşteşugărească; cheltuielile materiale şi cu forţa de muncă; vânzarea şi cumpărarea de produse agricole; achiziţii; contractări; vânzări şi cumpărări între producătorii agricoli; relaţiile social-economice; vânzări-cumpărări de terenuri; formele de arendă practicate; consumul de produse agroalimentare şi nealimentare, precum şi structura acestora; condiţiile de locuit; bugetul de venituri şi cheltuieli etc.

Programul de observare a fost, totuşi, **prea încărcat**, după primul an menţinându-se doar indicatori pentru problemele a căror rezolvare a putut fi realizată pe cale statistică.

Din anul 1957, cercetarea monografică a fost preluată de către Institutul de Cercetări Economice al Academiei Române.

1955 – În acest an a fost introdus **pentru prima dată** în practica statisticii din ţara noastră un **sistem de evidenţă statistică** pe o perioadă de 3-5 ani pentru **fiecare localitate** (comună, oraş, municipiu) care a cuprins **date anuale** privind principalii indicatori statistici pentru caracterizarea evoluţiei economico-socială şi cultural-educativă a localităţii – cu o sferă de cuprindere a informaţiilor statistice mult mai amplă şi complexă decât Registrul Agricol – reprezentând, de fapt, un „**Breviar Statistic**".

În decursul anilor a avut mai multe denumiri: „*Paşaport statistic*”(1955-1965); „*Caiet statistic*” (1965-1990); „*Fişa statistică a localităţii*” după anul 1990 – care spre deosebire de anii anteriori – a fost, astfel concepută, încât să poată fi înscrise date atât pe hârtie, cât şi pe suport electronic.

Indicatorii statistici au fost grupaţi – încă din primii ani – în două părţi:

- **Prima parte** a cuprins, în principiu, **9 capitole** (cu unele modificări nesemnificative, în decursul anilor) privind echiparea teritoriului: populaţia, forţa de muncă; învăţământ; cultură şi artă; ocrotirea sănătăţii; agricultură; investiţii-construcţii; poştă şi telecomunicaţii.

- **Partea a doua** a cuprins circa 25-30 **file** (partide), reprezentând o **sinteză**, de fapt, **serii de date** începând, în general, din anul 1965 (în unele localităţi chiar din anii 1955-1960) cu date pentru principalii indicatori statistici cuprinşi în prima parte.

Deşi de-a lungul anilor au avut loc unele modificări, n-au fost de natură, însă, să afecteze volumul şi structura de fond a sistemului de indicatori.

Pentru agricultură[1] datele înscrise în prima parte se referă la: suprafaţa agricolă totală şi pe categorii de terenuri; suprafaţa cultivată şi producţia agricolă vegetală la principalele culturi; efectivele de animale pe specii la sfârşitul anului (din care în gospodăriile populaţiei) şi producţia animală totală la principalele produse animale.

Acest sistem de evidenţă statistică a localităţilor a constituit **suportul informaţional** pe baza căruia datele au fost agregate la nivel teritorial şi naţional – realizat din anii ’70 pe suport electronic – ani în care au fost elaborate pe baza lor, culegeri de date statistice pe ansamblul judeţului şi pe localităţi sub diferite denumiri „*Anuarul Statistic al Judeţului*”; „*Localităţile Judeţului*”; „*Monografia Judeţului*” etc.

1957 – Reeditarea **Anuarului Statistic al României** – de către Direcţia Centrală de Statistică după o întrerupere de 17 ani, care a cuprins date pentru anul 1938, anii 1934-1938 (media anuală) ca bază de comparaţie, precum şi anii 1950-1956 având însă, un **volum de date** cu mult **mai mic** decât ediţiile din perioada interbelică, în **special pentru agricultură**.

De la an la an, **conţinutul** anuarului **s-a îmbunătăţit** (inclusiv pentru agricultură) conţinând date pe categorii de unităţi agricole şi în profil teritorial, comparaţii cu alte ţări etc., cea mai amplă şi reprezentativă ediţie fiind cea din anul 1981. În deceniul anilor ’80 însă, **conţinutul** Anuarului Statistic **s-a redus** simţitor

---

[1]În perioada colectivizării agriculturii, filele au cuprins şi unele date privind numărul întovărăşirilor agricole şi cooperativelor agricole de producţie (numite în primii ani gospodării agricole colective) suprafaţa şi numărul membrilor acestor unităţi etc.

deteriorându-se şi calitatea datelor, Direcţia Centrală de Statistică fiind obligată (la cererea conducerii statului din acele vremuri) **să publice date majorate** faţă de cele comunicate de către unităţile raportoare – în special pentru agricultură – şi, mai ales, cele referitoare la producţia agricolă vegetală şi animală, care au **denaturat** conţinutul lucrărilor de sinteză, precum şi realitatea social-economică şi culturală a ţării.

În anul 1988, Anuarul a conţinut **numai 127 pagini**, din care pentru **agricultură 15 pagini.** Au fost publicate date doar pentru fondul de terenuri, dotarea tehnică, dinamica producţiei globale agricole, suprafaţa cultivată şi producţia totală la principalele culturi, efectivul de animale pe specii şi producţia animală – datele pentru aceşti indicatori fiind publicate **numai pe total agricultură**[1].

1958 – Înfiinţarea **Cercului de Studii de Statistică şi Economie Agrară** – la iniţiativa prof. dr. Mihail Levente, conducătorul Direcţiei Centrale de Statistică, în cadrul căruia au fost dezbătute o serie de lucrări referitoare, în principal, la:

- **conţinutul purtătorilor de informaţii statistice** – dări de seamă curente, anuale şi instrucţiunile de completare a acestora;
- **metodologiile de calcul** ale producţiei globale agricole, cheltuielilor materiale şi producţiei nete agricole; producţiei finale agricole; populaţiei ocupate în agricultură; productivităţii muncii; mijloacelor energetice din agricultură; aplicării măsurilor agrotehnice şi zooveterinare; fondului funciar pe categorii de terenuri; suprafeţelor cultivate şi producţiei agricole vegetale; efectivelor de animale şi producţiei animale; balanţelor fondului de terenuri, mişcării efectivelor de animale, mijloacelor energetice, balanţa produselor agricole etc.;
- **instrumentarele statistice** (acte normative, formulare, instrucţiuni) privind organizarea şi efectuarea recensământului animalelor, viilor şi pomilor, precum şi unor cercetări statistice parţiale;
- **tematica publicaţiilor statistice** (anuare, breviare, culegeri de date statistice etc.) privind agricultura;
- **analize şi studii** privind dezvoltarea agriculturii etc.

Aceste lucrări au fost prezentate în marea lor majoritate, Consiliului Ştiinţific Metodologic pentru dezbatere şi supuse pentru aprobare, de către Colegiul Instituţiei, precum şi în vederea publicării lor pentru uz intern sau uz public. La activitatea cercului de studii au **participat** atât salariaţi din cadrul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii şi altor direcţii cât şi cercetători de la Institutul de Cercetări Economice din cadrul Academiei Române, Institutului de

---

[1]Prin eforturile statisticienilor din Institutul Naţional de Statistică, în ediţiile Anuarului apărute după anul 1989, **datele au fost corectate**, fiind publicate cele comunicate de către unităţi, păstrate în arhiva Instituţiei.

Economie Agrară din cadrul Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice, Academiei de Studii Economice, specialişti din ministere şi departamente, de la organele teritoriale, unităţi economice cu profil agricol etc. Deşi cercul de studii **s-a dovedit foarte util**, **în anul 1972 a fost desfiinţat**, **nejustificat**.

1958 – În acest an a fost elaborat pentru **prima dată** Studiul sintetic privind **Consumul şi producţia produselor agricole alimentare în perspectiva anului 1975**[1] – pentru uz intern, întocmit la solicitarea conducerii statului în vederea stabilirii coordonatelor privind dezvoltarea şi transformarea structurală a producţiei agricole, cunoaşterii şi determinării necesarului de produse agroalimentare, precum şi modului de asigurare a cerinţelor de consum[2] ale populaţiei în perioada anilor ’50 şi perspectiva anului 1975.

- Elaborat pe baza unor **calcule de previziune** pe termen scurt şi mediu, fundamentate ştiinţific (folosindu-se în acest scop un bogat fond de date statistice, prezentat în 34 tabele anexe) studiul a **reprezentat prima lucrare de prognoză** din ţara noastră – înscriindu-se în istoria statisticii nu numai ca un **unicat ci şi ca un important moment de referinţă**.

Studiul a fost structurat în 3 capitole.

În **primul capitol**, a fost prezentată evoluţia şi schimbările care au avut loc în dinamica şi structura consumului de produse agroalimentare pe un locuitor şi categorii de populaţie în perioada 1938-1957, având ca momente de referinţă anii 1938,1950, 1956 şi 1957.

Consumul mediu anual pe un locuitor a înregistrat, în general, o tendinţă de creştere faţă de anii 1938 şi 1950 îndeosebi la grâu-secară, carne, grăsimi şi lapte, situându-se, însă, **sub nivelul ţărilor vecine**, mai ales la produsele animale.

De asemenea, consumul familiilor de muncitori (exprimat în om-zi alimentaţie) s-a caracterizat printr-un nivel mai ridicat la produsele animale în timp

---

[1]**Definitivarea planului tematic şi coordonarea lucrării**, au fost asigurate de către prof. univ. **Mihail Levente**, director general al Direcţiei Centrale de Statistică. **Studiul a fost elaborat** cu participarea efectivă a prof Mihai Levente - de conf.dr. Eugen Bárat, director general adjunct; lector Mircea Bulgaru, directorul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii; ing. Silvia Bucur şefă de serviciu; ec. *Laurenţiu Guţescu*, consultant, ing. Petre Malamen, director adjunct; ing. Ion Puchiu, şef de serviciu şi ec. Laura Vârcolici-Cherteş.
Lucrarea a fost întocmită avându-se în vedere asigurarea necesarului de produse agroalimentare pentru consum, din producţia internă, (fără luarea în calcul a importului şi exportului) a necesarului pentru industrie, rezervele statului şi alte cerinţe ale economiei naţionale – reprezentând punctul de vedere al Direcţiei Centrale de Statistică.

[2]Pentru grâu-secară, porumb, cartofi, carne total, grăsimi (din care slănină şi untură, ulei vegetal şi unt), lapte şi produse lactate în echivalent lapte (inclusiv unt) şi zahăr (inclusiv zahărul din produse zaharoase).

ce consumul familiilor de ţărani a fost mai ridicat la produsele vegetale, **ponderea** consumului de produse agroalimentare de origină animală reprezentând la muncitori 20,6% şi 17,2% la ţărani.

Din comparaţia datelor privind consumul total în anul 1957, (efectiv şi cel exprimat după raţia fiziologică) a rezultat un **surplus relativ** la porumb şi un **deficit** la grâu-secară (- 4,2%), cartofi (- 6,2%), zahăr (- 29,5%), ulei vegetal (- 40,3%), carne total (- 59,9%)), slănină şi untură (- 64,8%), unt (- 47,6%), lapte şi produse lactate (- 40,8%).

Având în vedere **nivelul** consumului din anul 1957, **prognoza** evoluţiei populaţiei (numărul locuitorilor fiind apreciat a spori la circa 21,5 milioane în anul 1975, faţă de 17,8 milioane în anul 1957), corelate cu datele referitoare la **nivelul consumului mediu anual** stabilit pe baza normelor fiziologice, precum şi cu **alte surse de date** şi unele **calculaţii** (privind suprafaţa arabilă cultivată cu principalele produse agroalimentare, producţia agricolă vegetală, efectivele de animale şi producţia agricolă animală etc., previzionate pentru anul 1975) prezentate **în capitolul doi**, a fost **stabilit necesarul de consum în perspectiva anului 1975**, care urma să înregistreze o creştere, (comparativ cu anul 1957), cu 25,7% la grâu-secară, 28,5 % cartofi, 17,2% zahăr, 119,5% ulei vegetal, 141,1% carne, 151,2% lapte, 156,6% la ouă etc.

În **ultimul capitol** au fost analizate **posibilităţile** de realizare a consumului necesar şi creşterea producţiei agricole în perspectivă, printre care:

- **creşterea** suprafeţei arabile şi unele modificări în dinamica şi structura suprafeţei cultivate cu principalele grupe de culturi şi culturi, precum şi creşterea producţiei medii la hectar
- **sporirea** efectivelor de animale la principalele specii, îmbunătăţirea structurii raselor şi a destinaţiei economice, precum şi creşterea producţiei animale
- **înzestrarea** corespunzătoare tehnico-materială a agriculturii,
- **aplicarea** unor măsuri agrotehnice şi zooveterinare avansate etc.

În condiţiile aplicării măsurilor preconizate, s-a considerat ca fiind **posibilă** realizarea necesarului de consum preconizat[1] – acest studiu fiind elogiat la o consfătuire internaţională (1959).

---

[1]Potrivit verificărilor efectuate în anul 1976 de către o parte din autorii acestui studiu (Mihail Levente, Eugen Bárat, Mircea Bulgaru, *Laurenţiu Guţescu*, Gheorghe Marinescu, Ion Ivanovici şi Doina Săvescu) referitoare la calculele de previziune pentru anul 1975, a rezultat **o abatere în plus** privind populaţia cu circa 250 mii, (determinată, în principal, de măsurile luate privind întreruperea sarcinilor), între 1-2% la grâu-secară, cartofi, zahăr şi ulei vegetal şi circa 4% la lapte şi **în minus** cu circa 3-5% la carne şi 8-10% la ouă, faţă de datele stabilite în anul 1958.

1961 – A apărut pentru uz public **Analiza statistico-economică a agriculturii – contribuţii metodologice**[1], în care au fost analizate pentru **prima dată**, în mod sistemic, principalele aspecte privind sistemul cercetărilor statistice în agricultură, la începutul anilor '60.

Precedată de o **analiză sintetică** privind dezvoltarea agriculturii României după cel de al Doilea Război Mondial, transformările economico-sociale care au avut loc în această perioadă, precum şi rezultatele obţinute, comparativ cu cele din ultimii ani ai perioadei interbelice, în lucrare au fost abordate pe larg **problemele de bază** ale sistemului cercetărilor statistice, **grupate în trei subsisteme**, în funcţie de locul şi rolul lor în procesul de cunoaştere şi cercetare:

- **Cercetări** bazate pe sistemul dărilor de seamă statistice, în cadrul căruia au fost reliefate principalele tipuri de raportări: operative, curente, contabile-curente şi anuale statistico-contabile, circuitul şi periodicitatea raportărilor operative şi curente.

- **Cercetări** bazate pe observări statistice speciale: recensăminte agricole generale, recensăminte specializate (recensământul suprafeţelor, animalelor, patrimoniului viti-pomicol etc.).

- **Cercetări** statistice bazate pe observări selective, însoţite de modele de dări de seamă cuprinse în sistemul raportărilor statistice, fiind evidenţiate bugetele de familie ţărăneşti – apreciate ca cele mai reprezentative cercetări selective cu caracter permanent.

În contextul problemelor analizate au fost abordate şi unele aspecte referitoare la organizarea şi, mai ales, la metodologia **Recensământului Agricol Mondial** din anul 1960 cu unele aprecieri pozitive, dar şi critice, fapt de natură să demonstreze că statisticienii şi economiştii din România nu erau străini de preocupările internaţionale în acest domeniu.

Ultima parte a lucrării, a cuprins principalele tipuri de grupări simple şi combinate, prezentarea subsistemului balanţelor exprimate în unităţi naturale şi valorice, precum şi locul important pe care îl ocupă sistemul balanţelor în analiza statistico-economică a agriculturii şi, totodată, necesitatea obiectivă a extinderii utilizării lor în toate domeniile analizei economice – fiind prezentate în final **concluziile** şi **măsurile** ce s-au impus a fi luate pentru îmbunătăţirea acestui subsistem.

1961 – Dezvoltarea agriculturii Republicii Populare Române 1938-1960 – Uz intern – reprezintă **prima culegere de date statistice specializată**,

---

[1]Lucrarea a fost întocmită de către prof.univ. Mihail Levente, director general al Direcţiei Centrale de Statistică, conf.univ. Eugen Bárat, director general adjunct şi lector univ. Mircea Bulgaru, directorul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii.

apărută în România[1]. Datele cuprinse în această publicaţie, pe total agricultură, în profil teritorial şi pe categorii de unităţi agricole, au fost structurate în **8 capitole**: date generale; stadiul transformării socialiste a agriculturii; baza tehnico-materială a agriculturii; populaţia agricolă şi forţa de muncă din agricultură; fondul funciar pe categorii de terenuri; suprafaţa cultivată pe grupe de culturi şi principalele culturi; producţia agricolă vegetală; efectivele de animale pe specii; producţia creşterii animalelor; principalii indicatori care caracterizează activitatea unităţilor agricole socialiste; indicatorii sintetici ai agriculturii; comparaţii internaţionale şi un indice alfabetic.

1961 – Instituirea consfătuirilor ştiinţifice, ale Direcţiei Centrale de Statistică – adevărate **simpozioane** ale statisticii româneşti la care au participat specialişti de o înaltă ţinută ştiinţifică; statisticieni şi economişti, sociologi, matematicieni, finanţişti, informaticieni, ingineri, medici, planificatori, cadre didactice din învăţământul superior şi liceal, precum şi practicieni din aparatul statistic teritorial, unităţi economice, culturale etc.

Comunicările prezentate, pe diferite teme şi mai ales dezbaterile care au avut loc, au fost organizate pe secţiuni. În cadrul acestor consfătuiri au fost prezentate, anual, circa 80-90 de comunicări, care au dat **posibilitatea unei valorificări eficiente a potenţialului ştiinţific în statistică,** – rezultatele acestor manifestări ştiinţifice dovedindu-se **deosebit de utile** pentru activitatea statistică, teoretică şi practică.

Cele mai bune comunicări au fost incluse în publicaţii intitulate „**Studii de Statistică**”. Un loc important a fost ocupat de comunicările ştiinţifice privind **statistica agricolă**, referitoare, în principal, la activitatea economico-socială din agricultură; metodologiile de calcul privind sistemul de indicatori statistici la nivelul întregii agriculturi, categorii de unităţi şi în profil teritorial; lucrări de analiză; istoria statisticii etc.

---

[1]**Elaborarea planului tematic şi coordonarea lucrării**, au fost asigurate de: Prof.dr.. Mihail Levente – *Directorul General* al Direcţiei Centrale de Statistică, Conf.dr. Eugen Bárat – *Director General Adjunct* la Direcţia Centrală de Statistică, Lector. univ. Mircea Bulgaru – *Directorul* Direcţiei Statisticii Agriculturii şi Silviculturii din Direcţia Centrală de Statistică. **Fondul de date statistice** a fost pregătit de către salariaţii Direcţiei Statisticii Agriculturii şi Silviculturii. La **proiectarea şi întocmirea tabelelor** au adus un aport deosebit: Petre Malamen, Ion Puchiu, *directori adjuncţi*; Silvia Bucur, Ion Ivanovici, Marin Stănică, *şefi de serviciu*; Laurenţiu Guţescu, *consultant* – coordonatori executivi; Maria Alexandrescu, Marian Calafeteanu, Laura Cherteş, Ninel Ciobanu, Eliza Cojocaru, Doina Jipa, Emilia Joiţa, Maria Lăcătuş, Victoria Marinescu, Magdalena Nistor, Florica Orădeanu, Florian Popescu, Anastasia Profil, Elena Rădulescu, Grigore Rogoz, Marcu Rozen, Ala Stariradov, Eugenia Stîngaciu, Tatiana Tişu, Maria Vlad, Nicolae Voicu – *economişti şi statisticieni;* **Indicele alfabetic** a fost întocmit de Lucia Apolzan, iar **graficele** de Constantin Pârvulescu.

Aceste consfătuiri au avut loc, de regulă, anual, în special în primii 10 ani, fiind **prezentate** pentru statistica agricolă circa 25-30 de referate.

La începutul anilor ’80 s-a **renunţat** la acest gen de activitate ştiinţifică din **motive cu totul nejustificate** – având un **impact negativ** asupra activităţii ştiinţifice a instituţiei.

1962 – Apariţia **Dicţionarului statistic-economic** (care a reprezentat **prima lucrare** tehnico-statistică apărută în România pentru **uz public**), elaborat sub redacţia prof. dr. Mircea Biji[1] în vederea punerii la **dispoziţia** statisticienilor, planificatorilor, economiştilor, inginerilor, sociologilor, informaticienilor, cadrelor didactice etc. din instituţiile centrale, instituţiile ştiinţifice de specialitate, institutele de învăţământ superior, organele locale, unităţile economice şi social-culturale, un **îndreptar sistematizat şi cuprinzător** privind noţiunile, terminologia şi metodologia succintă de calcul a principalilor indicatori utilizaţi în practica statistică şi de planificare, precum şi în lucrările de analiză.

Dicţionarul – rod al activităţii a circa 200 de specialişti – a cuprins peste **2000 de termeni** principali şi derivaţi, structuraţi în **13 capitole**: statistica teoretică, matematică, demografică, produsului social şi venitului naţional, producţiei industriale, energetică, tehnicii noi, investiţiilor şi construcţiilor, **agriculturii şi silviculturii**[2], transporturilor, telecomunicaţiilor şi aprovizionării tehnico-materiale.

În cadrul fiecărui capitol, termenii au fost plasaţi în ordinea logică a legăturii dintre noţiuni, Dicţionarul dovedindu-şi utilitatea, în special pentru începătorii care lucrau în domeniul statistic, în administraţie şi cercetare.

1962 – A reprezentat **anul încheierii**, în luna aprilie, a **procesului de colectivizare a agriculturii**, care a determinat şi o **Nouă reorganizare a statisticii**

---

[1] Din colectivul general de coordonare au făcut parte: prof. Mircea Biji; prof. Mihail Levente; prof. Manea Mănescu, membru corespondent al Academiei Române; prof. Roman Moldovean – coordonatori generali. **Redactori responsabili**: conf. Vladimir Trebici şi asist.univ. Ion Marinescu; **Membrii colectivului coordonator**: conf. Eugen Bárat; Mihai Capătă; conf. Alexandru Gheorghiu; Mihai Maievschi; ing. Ion Miasnicov; lector Constantin Moineagu; Ion Păcuraru; lucrări de secretariat: Ernest Schlessinger şi Eduard Bibiri.

[2] **Capitolul Statistica agriculturii şi silviculturii,** a cuprins circa 150 termeni principali şi derivaţi, elaborat de către un **colectiv de autori** alcătuit din: Conf.univ.dr. Mircea Bulgaru, directorul Direcţiei Statisticii Agriculturii şi Silviculturii; conf. Eugen Bárat, director general adjunct; ing. Bucur Silvia şef serviciu; *Laurenţiu Guţescu*, şef serviciu; ec. Emilia Joiţa; ing. Petre Malaman, dir. adj.:ec. Iosif Nicolescu; conf. univ. Petre Onică; ing. Victor Paşcovschi, directorul Institutului de Economie Agrară; ing. Ion Puchiu, dir. adj.; ec.Grigore Rogoz; ec. Marin Stănică şef serviciu; Vsevolod Topor, lector univ.

agricole de stat. Direcţia Centrală de Statistică, a **preluat** de la Ministerul Agriculturii **întregul sistem** al dărilor de seamă statistice de stat din agricultură împreună cu personalul aferent.

În noile condiţii ale fluxului informaţional statistic din agricultură, **Direcţiei Centrale de Statistică** şi direcţiilor statistice teritoriale le-au revenit sarcina primirii dărilor de seamă statistice întocmite de către unităţile agricole, prelucrării şi centralizării datelor în profil teritorial şi la nivelul întregii agriculturi în vederea informării organelor centrale şi teritoriale de resort privind evoluţia agriculturii – **Ministerul Agriculturii** urmând să asigure organizarea şi realizarea statisticii agricole departamentale, avizată de către Direcţia Centrală de Statistică.

În cadrul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii au fost înfiinţate noi compartimente – având următoarea structură organizatorică (cu circa 55 de posturi), care a rămas in vigoare până în anul 1972:

- serviciul statisticii fondului de terenuri suprafeţelor cultivate, măsurilor-agrotehnice şi producţiei agricole vegetale;
- serviciul statisticii creşterii animalelor, măsurilor zoo-veterinare, bazei furajere şi producţiei agricole animale;
- serviciul statisticii unităţilor agricole de stat;
- serviciul statisticii unităţilor agricole cooperatiste;

serviciul statisticii indicatorilor sintetici, balanţelor produselor agricole, cadrelor de specialişti din agricultură, populaţiei ocupate în agricultură şi mijloacelor energetice agricole;

- serviciul statisticii silviculturii;
- compartimentul de metodologie;
- biroul secretariat şi dactilografie.

1963 – Declanşarea pregătirii şi efectuării cercetării statistice exhaustive privind **Inventarierea, reevaluarea şi amortizarea fondurilor fixe,** (desfăşurată până în anul 1968**),** care prin modul de organizare şi amploarea deosebită a operaţiunilor de înregistrare şi prelucrare a datelor, problematica vastă abordată şi soluţiile adoptate, a constituit **cea mai amplă şi complexă investigaţie statistică** de acest gen efectuată în ţara noastră, **impusă** de **necesitatea**:

- **inventarierii şi reevaluării fondurilor fixe;** determinarea şi stabilirea valorii fondurilor vechi, în funcţie de valoarea fondurilor fixe de producţie curentă (noi);
- **stabilirea gradului de uzură a fondurilor fixe,** determinarea uzurii efective şi a duratei rămase până la scoaterea acestora din funcţiune;

- **modificarea normelor de amortizare** – prin luarea în considerare a influenţelor modificării duratei de serviciu a fondurilor fixe şi a ciclurilor de reparaţii capitale asupra normelor de amortizare, în vederea reflectării cât mai reale a transferului de valoare a acestor fonduri asupra produselor finite; **eliminându-se**, astfel **carenţele** referitoare la înregistrarea fondurilor fixe în evidenţe, care au influenţat negativ calcularea corectă a amortizării şi, implicit, a cheltuielilor de producţie – în special pentru cele preluate prin actul naţionalizării din anul 1948.[1]

Inventarierea şi reevaluarea fondurilor fixe a avut următoarele **obiective fundamentale**, valabile pentru toate ramurile economiei naţionale:

- extinderea sferei fondurilor fixe supuse amortizării;
- recuperarea integrală a valorii fondurilor fixe, întreprinderile fiind obligate să plătească şi partea neamortizată în cazul scoaterii din funcţiune a fondurilor fixe incomplet amortizate;
- cointeresarea întreprinderilor pentru utilizarea mai eficientă a fondurilor fixe şi prelungirea duratei de funcţionare prin efectuarea unor reparaţii capitale.

Pentru realizarea acestei lucrări deosebit de importantă, în anul 1962 s-a emis o **dispoziţie** a Consiliului de Miniştri pe baza căreia a fost **alcătuită** o **Comisie Centrală** formată din 11 reprezentanţi ai instituţiilor centrale interesate. **Preşedintele** acestei Comisii a fost numit Directorul General al Direcţiei Centrale de Statistică (prof. dr. Mircea Biji), iar **vicepreşedinte** un director general adjunct al acestei instituţii (prof. dr. Mircea Bulgaru) – **Secretariatul Comisiei** fiind asigurat de către Direcţia Centrală de Statistică, din care au făcut parte şi reprezentanţii unor instituţii centrale[2].

Lucrările pregătitoare (elaborarea actului normativ, întocmirea, tipărirea difuzarea formularelor şi normelor organizatorice; întocmirea cataloagelor de re-evaluare a fondurilor fixe, care au cuprins 165 de volume etc.) au durat circa 15 luni.

Acţiunea de înregistrare, prelucrare şi centralizare, precum şi de prezentare a rezultatelor a avut loc în anii 1964-1968. **Obiectivul principal** al acţiunii de inventariere şi reevaluare a fondurilor fixe l-a constituit determinarea **fondurilor fixe proprietate socialistă** existente în economia naţională la 31 decembrie 1964.

---

[1]În evidenţe acestea figurau cu valori diferite deoarece **prima reevaluare generală** efectuată în anul 1949 (ca urmare a naţionalizării în vara anului 1948) s-a realizat pe baza unor preţuri globale stabilite pe grupe de fonduri fixe, nediferenţiate după caracteristici tehnico-economice.

[2]Din anul 1966, **preşedinte** al Comisiei a fost prof. dr. Constantin Ionescu, director general, în urma eliberării prof. dr. Mircea Biji din funcţia de conducător al Direcţiei Centrale de Statistică – conf.dr. Mircea Bulgaru fiind vicepreşedinte, coordonator executiv.

În acţiunea de inventariere şi reevaluare a fondurilor fixe din **agricultură**[1] au fost cuprinse:

- **clădirile agricole** (grajduri şi adăposturi pentru animale; clădiri pentru tratarea şi prelucrarea primară a produselor agricole vegetale şi animale; laboratoare pentru agricultură; clădiri veterinare; staţiuni de montă; adăposturi pentru maşini; utilaje agricole; clădiri anexe etc.)
- **grajdurile** pentru bovine şi cabaline;
- **construcţiile agricole speciale** care nu îndeplineau caracteristicile clădirilor, dar care aveau ca scop crearea condiţiilor în vederea realizării procesului de producţie agricolă;
- **tractoarele şi maşinile agricole;**
- **mijloacele de transport** pentru asigurarea procesului de producţie agricolă;
- **animalele** de producţie şi reproducţie; animale de muncă;
- **plantaţiile** de pomi şi arbuşti fructiferi; viţă de vie etc.

Rezultatele inventarierii şi reevaluării fondurilor fixe au stat la baza documentării şi elaborării **Legii** privind „*Noul sistem de amortizare şi normele metodologice de stabilire a amortizării fondurilor fixe*”, cu participarea efectivă a Direcţiei Centrale de Statistică, sistem care a intrat în vigoare la începutul anului 1969. Noul sistem de amortizare a impus şi unele modificări în sistemul de finanţare şi decontare a reparaţiilor capitale.

1963 – În acest an a avut loc **prima Consfătuire ştiinţifică naţională în problemele statisticii agriculturii, (**27-29 iunie)**, organizată** de către Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii din cadrul Direcţiei Centrale de Statistică. Consfătuirea a avut loc în aula Academiei de Studii Economice, dezbaterile fiind **conduse** de către un prezidiu format din: prof. **Manea Mănescu**, membru corespondent al Academiei Române; conf. dr. **Constantin Ionescu**, Academia de Studii Economice, conf. dr. **Eugen Bárat**, adjunct al ministrului comerţului interior; **Eugen Alexe**, vicepreşedinte al Consiliului Superior al Agriculturii; **Angelo Miculescu**, vicepreşedinte al Comitetului de Stat al Planificării; **Samuel David**, consilier la Consiliul de Miniştri; prof. **Marin Lupu**, rectorul Institutului de Ştiinţe Economice, Bucureşti.

Cuvântul de deschidere a fost rostit de prof. dr. **Mircea Biji**, directorul general al Instituţiei. Conf. dr. **Mircea Bulgaru**, director general adjunct al Direcţiei Centrale de Statistică, a prezentat **informarea** „*Probleme actuale ale statisticii agricole*”.

---

[1]Cele aparţinând unităţilor bugetare n-au fost cuprinse, rămânând înregistrate cu valoarea stabilită anterior anului 1949.

Au fost prezentate 25 **referate şi informări sintetice** susţinute de: ***Emil Gogoneaţă***, director al Direcţiei Regionale de Statistică Oltenia; ***Constantin Filipescu***, director al Direcţiei Regionale de Statistică Ploieşti; ***Emil Mârza***, inspector şef statistic al raionului Sighişoara; ***Mihai Capătă***, director adjunct în Direcţia Centrală de Statistică; ***Laurenţiu Guţescu***, şef serviciu în Direcţia Centrală de Statistică; ***Florian Ciocoiu***, cercetător principal la Institutul de Cercetări Zootehnice; ***Vasile Cătană***, director în Direcţia Centrală de Statistică; ***Gheorghe Serafim***, economist la Întreprinderea de Stat Sere Bucureşti; ***Mircea Fulger***, inspector şef statistic al raionului Medgidia; ***Teodor Magda***, director al Direcţiei regionale de statistică Braşov; ing. ***Mihai Gârlă*** şef serviciu, Direcţia regională de statistică Banat; ***Iosif Mârzac***, director al Direcţiei regionale de statistică Bacău; ***Ioan Ciorican***, inspector şef statistic al raionului Slatina; ***Coriolan Gheţie***, consultant de specialitate în Consiliul Superior al Agriculturii; ***Ion Marinescu***, director în Direcţia Centrală de Statistică; ***Emil Nistor***, vicepreşedinte al Consiliului Agricol Regional; ***Nicolae David***, cercetător la Institutul de Cercetări Zootehnice; ***Victor Pelin***, director adjunct în Trustul Central Gostat; ***Alexandru Filipidescu***, şef serviciu în Direcţia Centrală de Statistică; ***Grigore Balaban***, inspector şef statistic al raionului Arad; ***Florica Szabo***, metodolog de specialitate în Ministerul Finanţelor; ***Elias Ciont***, director al Direcţiei regionale de statistică, Bucureşti; ***Puiu Popa***, inspector şef statistic al raionului Orăştie; ***Veniamin Urseanu***, redactor la Revista de Statistică; ***Iuliu Vereş***, director al Direcţiei regionale de statistică Mureş; conf. dr. ***Eugen Bárat***, adjunct al ministrului Comerţului Interior.

În cadrul Consfătuirii a fost **dezbătută**, o gamă largă de probleme, în special metodologice şi organizatorice din domeniul statisticii agricole, precum şi propuneri referitoare la îmbunătăţirea activităţii, la nivelul unităţilor raportoare, teritorial şi central. La **încheierea lucrărilor**, prof. Mircea Biji a prezentat principalele probleme care urmau să fie preluate şi rezolvate de către Direcţia Centrală de Statistică şi direcţiile teritoriale referitoare, în principal, la:

- necesitatea îmbunătăţirii sistemului de dări de seamă statistice din agricultură şi instrucţiunilor pentru completarea acestora;
- asigurarea unei concordanţe depline a metodologiei indicatorilor statistici cu cei de plan;
- lichidarea paralelismului indicatorilor cuprinşi în dările de seamă statistice de stat şi cele departamentale;
- adaptarea prelucrării datelor din întregul sistem de dări de seamă statistice la cerinţele de prelucrare mecanizată;
- îmbunătăţirea circuitului şi termenelor de transmitere a dărilor de seamă statistice;

- revizuirea instrucţiunilor de completare a dărilor de seamă;
- necesitatea utilizării într-o mai mare măsură a cercetărilor statistice selective;
- creşterea preocupărilor pentru întocmirea lucrărilor de analiză;
- utilitatea întocmirii unor serii de date statistice în profil teritorial;
- luarea măsurilor necesare pentru ridicarea nivelului de calificare a cadrelor din unităţi cu sarcini privind întocmirea evidenţei primare şi a dărilor de seamă statistice;
- oportunitatea organizării unor astfel de consfătuiri şi la nivelul direcţiilor teritoriale de statistică etc.

La lucrările Consfătuirii au **participat** circa 220 de economişti, statisticieni, finanţişti, planificatori etc. iar la **dezbateri** peste 40 de specialişti[1].

1965 – Pentru **prima dată** a fost efectuat în ţara noastră, un **Recensământ al viilor şi pomilor** impus de necesitatea **stringentă** a obţinerii unor informaţii statistice mult mai detaliate decât cele asigurate prin dările de seamă statistice de stat şi departamentale[2].

Realizat în intervalul 25 august - 15 septembrie, considerat de către specialişti perioada cea mai favorabilă pentru identificarea speciilor (mai ales la pomi) şi soiurilor de fructe, recensământul a fost organizat, condus şi efectuat, având la bază **aceleaşi principii generale, organizatorice şi metodologice**, ca şi la celelalte recensăminte. S-a ţinut seama, însă, de particularităţile plantaţiilor, în special a plantaţiilor intensive, făcându-se în acest sens, o serie de precizări specifice.

Au constituit **obiectul înregistrărilor** toate plantaţiile de vii, plantaţiile de pomi în masiv (livezi) pomi răzleţi, pepiniere viticole şi pomicole, precum şi arbuşti fructiferi.

Una dintre **caracteristicile principale** ale acestui recensământ a constat în înregistrarea datelor pe bază de **măsurare a suprafeţelor şi numărarea efectivă** a pomilor şi butucilor viţei de vie, precum şi a golurilor din plantaţii.

În **formularele** de înregistrare pentru **plantaţiile de vii** s-a prevăzut obţinerea, în principal, a unor informaţii cu privire: la suprafaţa viilor şi numărul butucilor pe grupe de vârstă şi soiuri, suprafaţa viilor tinere neintrate pe rod, precum şi la numărul butucilor lipsă (goluri); viilor pentru struguri de vin şi de masă; plantaţiilor cu soiuri pure şi soiuri în amestec; viilor pe grupe de vârstă;

---

[1]**Sinteza lucrărilor** a fost publicată într-un supliment special al Revistei de statistică nr. 8/1963.

[2]**Necesitatea** şi importanţa deosebită a efectuării unui recensământ al viilor şi pomilor a fost **semnalată încă din perioada interbelică** – insistenţa specialiştilor rămânând, însă, fără rezultatul scontat.

vârsta optimă pentru rodire a viilor şi a celor în declin indiferent de vârstă; suprafaţa viilor plantate pe terenuri în pantă şi terenuri netede; plantaţiile tinere neintrate pe rod; numărul trupurilor care alcătuiesc plantaţia; suprafaţa viilor după calitatea terenurilor; sistemul de susţinere al butucilor viţei de vie; suprafaţa plantaţiilor cu viţă port-altoi; pepinierelor viticole etc.

Pentru **plantaţiile de pomi** s-a prevăzut obţinerea, cu precădere, a unor date referitoare la: suprafaţa ocupată cu plantaţii de pomi în masiv, (livezi) pe grupe de vârstă, specii şi soiuri; plantaţiile în perioada optimă de rodire şi a celor în declin indiferent de vârstă; suprafaţa pomilor tineri neintraţi pe rod, pe specii; pepinierele pomicole; suprafaţa arbuştilor fructiferi pe specii; numărul **pomilor răzleţi**, pe specii, din curţi, grădini, de pe marginea drumurilor, în aliniamentele liniilor de cale ferată etc.

Pentru înregistrarea corectă a pomilor din livezi (în masiv) a fost **considerată livadă** suprafaţa ocupată cu cel puţin 25 de pomi plantaţi la distanţe aproximativ normale, fiind considerate **plantaţii în masiv** şi terenurile ocupate cu cel puţin 25 de pomi care s-au găsit lângă alţi pomi ai gospodăriilor vecine cu care formau împreună o livadă – **fiind definit pentru prima dată** în lucrările statistice, termenul „livadă”.

Rezultatele recensământului au relevat o multitudine de **aspecte importante**: existenţa unor suprafeţe însemnate cu goluri, îndeosebi în plantaţiile viticole cu vârsta optimă de rodire depăşită, existenţa unor soiuri slab productive, ponderea viilor hibride reprezentând circa două treimi în gospodăriile agricole ale populaţiei, **România situându-se pe primul loc în lume privind mărimea suprafeţei şi ponderea viilor hibride**[1].

De asemenea, plantaţiile de vii pe terenuri netede, îndeosebi în gospodăriile agricole ale populaţiei deţineau o pondere însemnată. Plantaţiile viticole pe spalieri deţineau o pondere redusă atât în sectorul cooperatist cât mai ales în gospodăriile populaţiei. O situaţie asemănătoare s-a constatat şi în pomicultură: livezi îmbătrânite, slab productive, goluri importante în livezi etc.

Plantaţiile de vii şi pomi **moderne**, intensive, ocupau în acel an suprafeţe foarte mici – acest sistem de viti-pomicultură fiind într-un stadiu incipient.

Datele obţinute au stat la baza întocmirii unui plan de perspectivă privind îmbunătăţirea calităţii patrimoniului viti-pomicol.

1967 – **Introducerea** sistemului de **prelucrare automată a datelor statistice** – fiind **dat în funcţiune** Centrul de Calcul Electronic al Direcţiei Centrale de Statistică, prin grija prof. Manea Mănescu şi prof. dr. Constantin Ionescu, conducătorul în exerciţiu al Instituţiei.

---

[1] „Record” deţinut şi în anii ’90.

Acest eveniment a însemnat, practic, o adevărată **revoluţie** în domeniul tehnicii prelucrării şi centralizării datelor statistice, reprezentând **primul centru de calcul electronic din ţara noastră**, România situându-se în rândul ţărilor europene avansate în acest domeniu.

Primele lucrări privind **statistica agricolă** pentru elaborarea cărora datele statistice au fost prelucrate pe suport electronic au fost cele referitoare la Recensământul animalelor din anul 1968. De asemenea, au fost prelucrate şi datele din dările de seamă anuale statistico-contabile ale întreprinderilor agricole de stat, staţiunilor de maşini şi tractoare şi cooperativelor agricole de producţie, fiind întocmit un volum însemnat de grupări simple şi mai ales combinate pentru principalii indicatori statistici care au caracterizat activitatea economică a acestor unităţi.

În anii care au urmat au fost prelucrate, în mod curent, atât la nivelul întregii agriculturi, cât şi în profil teritorial toate datele transmise prin dările de seamă statistice **curente** privind suprafaţa cultivată şi producţia agricolă vegetală, efectivele de animale şi producţia agricolă animală pe total agricultură, categorii de unităţi şi în profil teritorial, aplicarea măsurilor agrotehnice şi zooveterinare etc. şi dările de seamă **anuale** statistico-contabile transmise de către unităţile agricole socialiste pentru o gamă largă de indicatori, precum şi **rezultatele** unor cercetări statistice exhaustive şi parţiale.

1968-1970 – Iniţierea **Cursului de perfecţionare a pregătirii profesionale**, organizat la Snagov în timpul verii pentru salariaţii din aparatul statistic teritorial, (în special al celor din fostele inspectorate statistice raionale) pe domenii de activitate; statistica industrială, **agricolă**, nivelului de trai etc. cu un ciclu de învăţământ de circa 20-25 de zile, urmat de verificarea cunoştinţelor acumulate şi eliberarea unui atestat de absolvire[1].

Programa analitică a cursului a fost axată pe probleme privind sistemul de indicatori statistici din agricultură şi metodologia lor de calcul cu exemplificări practice, întocmirea balanţelor statistice (fondului de terenuri, bazei furajere, mişcării efectivelor de animale, produselor agricole la producători etc.), organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice exhaustive şi parţiale.

1968 – Efectuarea primei **Cercetări statistice selective privind „Producţia de lapte de vacă obţinută în întreprinderile agricole de stat (IAS) şi cooperativele agricole de producţie”**[2] (**CAP**) – uz intern – în **scopul** cunoaşterii

---

[1]**Lecţiile şi seminariile** pentru **statistica agricolă** au fost asigurate de către: dr. Ion Marian, directorul Direcţiei Statisticii Agriculturii şi Silviculturii, *Laurenţiu Guţescu* director adjunct; şefi serviciu (compartimente): Ion Ivanovici, Alexandru Filipidescu, Gheorghe Marinescu, Doina Săvescu, Iosif Nicolescu şi Marc Rozen.

[2]**Coordonarea generală a lucrărilor** a fost asigurată de către prof.dr. Constantin Ionescu, Director General al Direcţiei Centrale de Statistică. **Planul tematic** al cercetării statistice şi

detaliate a factorilor care au influenţat producţia de lapte. Numărul unităţilor supuse investigaţiilor statistice a fost stabilit pe baza unui **eşantion reprezentativ** stabilit în funcţie de: **distribuţia geografică**, asigurându-se cuprinderea tuturor formelor de relief; **zonele de producţie** (determinate de către Ministerul Agriculturii); **variaţia** producţiei medii de lapte; **numărul vacilor şi producţia medie de lapte**.

Unităţile cuprinse în eşantion au fost **repartizate pe judeţe** în raport de numărul unităţilor şi grupele de mărime a acestora – **eşantionul** fiind stabilit **separat** pentru cele două categorii de unităţi agricole. **În eşantion** au fost cuprinse 24 I.A.S. (10% din numărul total) şi 230 C.A.P. (5%), fiind **supuse cercetării** efectivele de vaci existente la 1 octombrie 1968.

*

La **înscrierea datelor** în formulare au fost menţionate atât **însuşirile biologice** (rasa, vârsta în ani împliniţi, greutatea corporală etc.), numărul ultimei lactaţii încheiate, producţia de lapte la ultima lactaţie încheiată, procentul de grăsime al laptelui, **condiţiile de adăpostire şi întreţinere** (felul adăpostului, adăpatului, mulsului, aprovizionarea cu furaje, evacuarea gunoiului etc.) şi **cauzele sterilităţii** la vacile cu peste 150 de zile de la ultima gestaţie şi rămase negestante.

Pe baza rezultatelor a fost elaborat un studiu sintetic[1], fiind reliefate următoarele aspecte mai importante:

- **înzestrarea unităţilor** într-o proporţie însemnată cu vaci aparţinând **raselor de mare productivitate**, în special „Bălţata românească" care a reprezentat circa 50% din efective în I.A.S. şi 40% în C.A.P., precum şi manifestarea unei tendinţe de metisare cu rasa Roşie dobrogeană.

- cea mai mare **pondere** au avut-o vacile cu **vârsta** cuprinsă între 5-9 ani (53% în IAS şi aproape 60% în CAP), femelele până la a **cincea lactaţie**, reprezentând 23% în IAS (proporţie optimă) şi doar 13% în CAP.

---

studiului întocmit, au fost definitivate de către conf.dr. Mircea Bulgaru, director general adjunct. **Organizarea şi efectuarea cercetării statistice** au fost asigurate de către colectivul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii condus de către dr. Ion Marian, directorul direcţiei şi ec. *Laurenţiu Guţescu* director adjunct. Au adus un **aport important** la organizarea şi efectuarea cercetării statistice: ing. Doina Săvescu, şefă de serviciu, Gheorghe Marinescu, seful compartimentului de metodologie, Iosif Nicolescu, Marian Calafeteanu, Ion Crăciun, Eugen Popescu, Mircea Rebegea, Savu Ionescu şi Suzana Cristian, economişti şi statisticieni.

[1]Autori: Conf. dr. Mircea Bulgaru, director general adjunct; dr. Ion Marian, director; ec. *Laurenţiu Guţescu* director adjunct; ec. Gheorghe Marinescu, ing. Doina Săvescu, şefi de serviciu (compartiment).

- p**roducţia medie de lapte** în anul 1967 şi la ultima lactaţie încheiată, a fost **mai mică în CAP** cu circa 50%, comparativ cu cea din IAS.

Cauzele care au determinat nivelul producţiei medii de lapte în cele două categorii de unităţi au fost **complexe şi diferite**.

În timp ce **rasa** animalelor a acţionat pozitiv, ceilalţi factori au acţionat, (în marea lor majoritate), în sens pozitiv în IAS şi negativ în CAP.

Asigurarea furajelor pentru vacile din CAP (calculate în unităţi nutritive) a reprezentat circa două treimi faţă de IAS. În timp ce raţia furajeră pentru majoritatea vacilor din IAS, a fost de 2750-4000 unităţi nutritive (U.N.), în CAP s-a situat sub 2750 U.N. din care 20% au consumat sub 2000 U.N.

Faţă de o **durată medie** normală a lactaţiei de circa 300-320 zile, la circa 60% din numărul vacilor din CAP a fost sub 280 zile şi numai la aproximativ 18% a depăşit 320 zile, în timp ce în IAS, la 26-27% din numărul vacilor durata lactaţiei a fost de 280-300 zile, iar la 25% peste 320 zile.

Spre deosebire de IAS unde **mulsul mecanic** s-a efectuat în proporţie de peste 50%, în CAP s-a efectuat **manual pentru întregul efectiv de vaci.**

De asemenea, **condiţiile** din IAS de adăpostire, adăpare, muls, evacuarea dejecţiilor, a depăşit cu mult nivelul celor din CAP., în special cele privind adăpatul şi evacuarea dejecţiilor. Condiţiile diferite de întreţinere au influenţat şi **fertilitatea** vacilor, – în IAS indicele de fertilitate fiind de 88-90% comparativ cu aproximativ 80-82% în CAP.

O **influenţă negativă** asupra fertilităţii în CAP a avut-o şi **asistenţa sanitar-veterinară**, care s-a situat cu mult sub nivelul celei asigurate în IAS, precum şi deficienţele în conservarea şi manipularea materialului biologic (seminal) pentru însămânţările artificiale.

1969 – În acest an a apărut **prima „Istorie a statisticii din România”** sub redacţia prof. Manea Mănescu şi prof. dr. Constantin Ionescu, conducătorul, în exerciţiu, al Direcţiei Centrale de Statistică. Elaborată în vederea aniversării a 110 ani de la înfiinţarea Instituţiei Oficiale a Statisticii, autorii[1] şi-au propus să prezinte

---

[1]**Colectiv coordonator**: prof. Manea Mănescu, membru corespondent al Academiei Române, prof. dr. Constantin Ionescu, conf. Nicolae Marcu, conf. Costache Moineagu, dr. George Retegan, conf. Vladimir Trebici. **Autori**: Nicolae Alexe, Elisabeta Avramescu, prof. univ. Alexandru Bărbat, prof. dr. Valeriu Bulgaru, Mihai Capătă, Roman Cresin, Sanda Cristea, Traian Geantă, Coriolan Gheţie, Emilian Goldştein, conf. dr. Geza Grosz, *Laurenţiu Guţescu*, prof. dr. Constantin Ionescu, Nicolae Ionescu, Virgil Iordache, prof. dr. docent Ion Ivănescu, prof. Manea Mănescu, conf. Nicolae Marcu, Isac Marcus, Ion Measnicov, Emil Mesaroş, conf. Constantin Moineagu, Octavian Moldoveanu, dr. Petre Mureşan, Ion Negură, conf. dr. Petre

o **lucrare amplă** privind Istoria Statisticii Româneşti, începând cu formele elementare de evidenţă şi înregistrări din vechile orânduiri, până în anul 1969 – prefaţată de două studii sintetice: „*Cercetarea ştiinţifică a istoriei statisticii româneşti*" şi „*Retrospectivă şi perspectivă în statistica românească*". Structurată în **5 capitole**, în lucrare au fost relevate: evidenţa şi statistica în orânduirea precapitalistă; statistica capitalistă până la sfârşitul Primului Război Mondial; statistica în perioada dintre cele două războaie mondiale; statistica în etapa premergătoare economiei centralizate; statistica în perioada 1947-1969 a economiei centralizate.

Fiecare capitol a cuprins un preambul privind unele aspecte de ordin general referitoare la organizarea statisticii, urmat de reliefarea succintă a evoluţiei statisticii pe ramuri ale economiei naţionale şi a principalelor lucrări statistice elaborate în perioadele respective.

Elaborată într-o primă formă, s-a constatat că lucrarea era **tributară informaţiilor disponibile investigate** şi puse în valoare de fiecare autor în parte – interpretările fiind susceptibile, în mare parte, de modificări şi redactări unitare, potrivit unor investigaţii suplimentare menite să furnizeze noi elemente de apreciere.

De aceea, lucrarea a fost considerată (în această primă etapă) un material documentar, de lucru, supus discuţiilor pe baza unor noi cercetări.

În redactarea finală, lucrarea urma să se adreseze aparatului statistic, învăţământului superior, cercetătorilor ştiinţifici, cadrelor didactice şi studenţilor din învăţământul superior economic – însă n-a mai fost finalizată din motive neîntemeiate.

1969 – Ancheta statistică privind **Eficienţa economică a plantaţiilor viti-pomicole intensive din întreprinderile agricole de stat**[1] –prima cercetare statistică de acest gen – efectuată în **scopul** obţinerii unor informaţii statistice cât mai amănunţite privind producţia obţinută în anul 1968 şi eficienţa plantaţiilor viti-pomicole intensive comparativ cu plantaţiile mixte şi extensive din întreprinderile agricole de stat (IAS).

Onică, Ecaterina Petrescu, Viorica Postelnicu, dr. George Retegan, Titus Sută, Alexandru Şesan, Vladimir Trebici, Marinache Vasilescu. **Redactori**: Emil Goldştein, Elisabeta Avramescu.

[1]Coordonarea acestei acţiuni a fost asigurată de conf.dr. Mircea Bulgaru, director general adjunct. Ancheta a fost organizată şi efectuată de către colectivul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii condus de dr. Ioan Marian, directorul direcţiei şi ec. *Laurenţiu Guţescu*, director adjunct. Au adus un **aport important** ing. Ion Ivanovici, şef serviciu, Maria Alexandrescu, Marian Calafeteanu, Ion Crăciun, Sabina Iliescu, ing. Natalia Măzgărean, Magdalena Nistor, Ion Sandu, Marin Spirescu şi Nicolae Voicu, economişti şi statisticieni. **Analiza rezultatelor** a fost elaborată de conf. dr. Mircea Bulgaru, dr.Ion Marian, ec. *Laurenţiu Guţescu* şi ing. Ion Ivanovici.

Pentru **plantaţiile viticole**, au fost alese în mod aleator **15 întreprinderi agricole de stat (**IAS) (câte o fermă din fiecare unitate) cu profil, sistem de plantaţie şi amplasare în bazine viticole diferite.

Pentru **plantaţiile pomicole**, au fost cercetate 3 IAS cu plantaţii intensive (meri şi piersici) şi 3 IAS cu plantaţii extensive (meri, peri, pruni, piersici) – **mărimea** unei IAS cu plantaţii intensive variind, între 50-100 hectare în timp ce suprafaţa medie a unităţilor extensive a fost de 50-250 hectare.

Au fost alese **3 tipuri de ferme**: cu plantaţii intensive, extensive şi mixte. În analiza elaborată pe baza datelor obţinute au fost relevate următoarele **aspecte** mai importante:

Fermele intensive, erau profilate, aproape în totalitate, pe producţia strugurilor de masă (98%) – suprafaţa medie a unei ferme fiind de circa 150 hectare, amenajate pentru irigat.

Fermele extensive, erau profilate în proporţie de 80-90% pe producţia strugurilor pentru vin, având o suprafaţă de 100-200 hectare.

Fermele mixte, amplasate, în principal, în bazinul viticol Odobeşti-Panciu-Costeşti, cu o suprafaţă de 160-230 hectare erau profilate pe obţinerea aproape în exclusivitate a strugurilor pentru vin.

- În anul 1968, a fost obţinută o **producţie medie** la hectar de 8228 kg struguri în plantaţii intensive, faţă de 6267 kg în cele extensive şi 7241 kg în cele mixte, cu un **beneficiu** pe tona de struguri de 1646 lei în plantaţiile intensive faţă de 1223 lei în plantaţiile extensive (+35%) şi 1447 în cele mixte (+14%).
- În plantaţiile pomicole intensive s-a obţinut la o tonă de fructe un beneficiu de 3.681 lei – fiind de 3,2 ori mai mare decât în cele extensive care au realizat un beneficiu de numai 1151 lei.

❋

Din datele şi informaţiile culese, a rezultat **nivelul superior** al eficienţei economice, a plantaţiilor viti-pomicole intensive deşi acestea se aflau în primii ani de rodire.

De asemenea, a reieşit că prin valoarea materialului plantat (soiuri superioare atât calitativ, cât şi din punct de vedere al randamentului) **plantaţiile intensive** aveau un potenţial de producţie, care pus în valoare ar fi putut aduce beneficii mult mai mari. Deşi investiţia specifică era ridicată, printr-o exploatare raţională ar fi putut asigura şi reducerea termenelor de recuperare a investiţiilor.

S-a constatat că **unităţile strict specializate** (numărul speciilor sau soiurilor fiind reduse la maximum) **au realizat** o mai bună organizare a activităţii şi obţinerea unor rezultate superioare.

Totodată, a rezultat că pentru obţinerea unei eficienţe cât mai ridicate în unităţile cu plantaţii viti-pomicole intensive **nu a fost suficientă** numai alegerea şi plantarea unui anumit tip de pom sau viţă de vie, fără luarea unor **măsuri tehnico-organizatorice** corespunzătoare.

Astfel, la **amplasarea şi înfiinţarea** acestor plantaţii deşi au fost folosite documentaţii ample privind condiţiile pedoclimatice ale microzonei respective şi a factorilor economico-sociali, au fost şi cazuri în care la amplasarea plantaţiilor şi mai ales la alegerea soiurilor **nu s-a studiat temeinic** rolul şi importanţa factorilor climatici a căror influenţă negativă a afectat rezultatele obţinute.

Întrucât **nu s-a asigurat mecanizarea la maximum a lucrărilor** ce puteau fi mecanizate, datorită lipsei forţei de muncă din bazinele viti-pomicole, aceasta a fost procurată din alte zone ale ţării – implicând efectuarea unor cheltuieli suplimentare, în special cu asigurarea cazării.

Având în vedere că cea mai mare parte a producţiei era destinată exportului, era necesară **acordarea unei atenţii deosebite** lucrărilor de recoltare, sortare şi ambalare, prin folosirea utilajelor moderne (maşini de sortat, benzi transportoare, cărucioare, stivuitoare etc.), care pe lângă faptul că ar fi putut scurta timpul de pregătire şi expediere ar fi asigurat nu numai valorificarea superioară a producţiei ci şi realizarea unor economii importante, cu influenţe pozitive privind nivelul eficienţei economice a activităţii unităţilor cu plantaţii viti-pomicole intensive.

1969 – Editarea publicaţiei **Agricultura în Republica Socialistă România, date statistice** – uz intern[1]. Deşi au mai fost **elaborate** asemenea lucrări specializate în anii 1961; 1965; 1977; 1992; ediţia din anul 1969, precedată de un **studiu sintetic** în care au fost reliefate principalele aspecte privind dezvoltarea agriculturii, a reprezentat **cea mai amplă şi complexă culegere de date statistice**, **apărută în România.**

---

[1]**Coordonarea şi Redactarea generală** a lucrării a fost asigurată de prof.dr. Constantin Ionescu, *Directorul general* al Direcţiei Centrale de Statistică. **Elaborarea planului tematic, îndrumarea şi coordonarea** colectivelor de autori au fost asigurate de: Conf.univ.dr. – Mircea Bulgaru – *Director general adjunct* al Direcţiei Centrale de Statistică şi dr. Ion Marian – *Directorul* Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii; **Autori**: *Laurenţiu Guţescu* şi Viorel Goga – *directori adjuncţi, coordonatori executivi*; Alexandru Filipidescu, Nicolae Greavu, Ion Ivanovici, Mircea Rocsin, Doina Săvescu, Ilie Stănilă – *şefi de serviciu*; Maria Alexandrescu, Aurel Balaş, Marian Calafeteanu, David Crişan, Suzana Cristian, Oprica Delea, Sabina Iliescu, Savu Ionescu, Elena Iordan, ing. Natalia Măzgărean, Magdalena Nistor, Florica Orădeanu, Aurelia Pană, Eugen Popescu, Elena Rădulescu, Mircea Rebegea, ing. Marc Rozen, Ion Sandu, Eugenia Stîngaciu, Alla Stariradov, Cornelia Şimon, Eleonora Răbăceanu, Constantin Turliu, Tatiana Tişu, Maria Vladu, Nicolae Voicu – *economişti şi statisticieni*. **Tehnoredactarea lucrării**, **graficele şi tipărirea** s-au efectuat de Sectorul statistic special din Direcţia Centrală de Statistică.

Cele **172 tabele şi 14 grafice**, care au cuprins date absolute, dinamici şi structuri, pe total ţară, judeţe şi categorii de unităţi agricole, pentru perioada 1938-1968, au fost **grupate** în **8 capitole**: date generale; structura social-economică a agriculturii; investiţii şi fonduri fixe; forţa de muncă; fondul de terenuri şi producţia agricolă vegetală, efectivele de animale şi producţia agricolă animală; principalii indicatori ai activităţii unităţilor agricole socialiste; indicatori sintetici. (**Anexa 14**)

Prin aria largă de cuprindere a indicatorilor statistici incluşi în lucrare şi prin corelarea sistemică a datelor, s-a realizat o abordare vastă şi complexă, a unor aspecte importante privind evoluţia agriculturii pe categorii de unităţi agricole atât la nivelul întregii agriculturi, cât şi în profil teritorial, această culegere de date statistice **unică în domeniu,** (care a însumat peste 1000 de pagini) **se situează în categoria lucrărilor de referinţă cu o deosebită valoare informaţională** în domeniul statisticii şi economiei agrare româneşti.

1969 – Dicţionarul statistic-economic, ediţia a II-a[1], apărut sub **redacţia** prof. dr. Constantin Ionescu directorul general al Direcţiei Centrale de Statistică.

În cadrul procesului general de dezvoltare a ştiinţei, în anii care au urmat după apariţia primului dicţionar, **statistica** – ca ştiinţă şi activitate practică – a cunoscut un amplu şi diversificat proces de modernizare, fiindu-i adăugate metode şi practici noi – cu eficienţă sporită.

Deşi dicţionarul statistic anterior s-a dovedit a fi de un real folos în munca de statistică, în condiţiile noilor cuceriri ale ştiinţei a devenit necesară, însă, elaborarea unei noi ediţii, mult mai cuprinzătoare.

La elaborarea acestei ediţii s-a avut în vedere reflectarea cât mai riguroasă a progreselor şi tendinţelor în dezvoltarea societăţii.

De asemenea, au fost redimensionate unele capitole şi incluse noi capitole – definiţiile termenilor fiind puse în concordanţă cu cerinţele ştiinţei statistice la acea dată.

Pe lângă capitolele nou introduse s-au inclus şi termeni, noţiuni economice şi tehnice a căror cunoaştere a fost considerată necesară – numărul total al termenilor şi noţiunilor fiind de aproximativ 3000.

Dicţionarul a avut şi un **indice alfabetic** atât în limba română cât şi în limbile engleză, franceză şi rusă.

---

[1]**Coordonarea şi revizia** au fost asigurate de conf. dr. Eugen Bárat, conf. dr. Mircea Bulgaru, lector Mihai Capătă, dr. Mihai Demetrescu, Mihai Maevschi, dr. Ion Marinescu, ing. Ion Measnicov, Petre Năvodaru, Ion Negură, dr. Ion Păcuraru, lector dr. Ion Răvar, dr. Ion Retegan, Ernest Schlesinger, conf. dr. Ludovic Tővissi, conf. dr. Vladimir Trebici, Veniamin Urseanu, lector dr. Marinache Vasilescu. **Redactor responsabil**: Vladimir Trebici; **secretar de redacţie** Ernest Schlesinger.

Capitolul pentru agricultură şi silvicultură[1] a fost restructurat în întregime, cuprinzând aproximativ 250 termeni principali şi derivaţi, într-o redactare îmbunătăţită – fiind majorat cu circa 100 termeni faţă de ediţia precedentă. (**Anexa 15**)

1972 – În acest an a avut loc o **nouă reorganizare interioară** caracterizată – în principal – prin contopirea unor direcţii şi servicii, redistribuirea salariaţilor şi reducerea unui număr însemnat de posturi. **Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii** a fost cea mai afectată, fiindu-i **desfiinţate** posturile de şefi de serviciu. În schema de organizare a direcţiei au fost prevăzute circa 35 posturi, activitatea acesteia fiind organizată pe următoarele compartimente: statistica fondului de terenuri, suprafaţa arabilă cultivată şi producţia agricolă vegetală; statistica efectivelor de animale şi producţia animală; statistica unităţilor agricole socialiste; statistica indicatorilor statistici sintetici şi balanţelor produselor agricole; statistica silviculturii; metodologie – fiindu-i repartizate, în urma redistribuirii şi compartimentul statisticii fondului de stat de produse agricole, în urma reorganizării Direcţiei statisticii circulaţiei mărfurilor. În mod asemănător s-a procedat cu majoritatea direcţiilor, atât din cadrul Instituţiei Centrale, cât şi al direcţiilor judeţene de statistică[2].

1974 – Studiu privind Producţia, consumul şi valorificarea producţiei laptelui de vacă în perioada 1963-1973[3] – Elaborat pentru uz intern. Solicitat de către conducerea statului, studiul reprezintă **cea mai detaliată şi complexă** lucrare elaborată în domeniul zootehniei, întocmită în Direcţia Centrală de Statistică în a doua jumătate a secolului XX. Studiul a fost structurat în **3 capitole**, fiind abordate principalele aspecte privind:

---

[1]Capitolul, **Statistica agriculturii şi silviculturii** a fost elaborat de: Conf. dr. Mircea Bulgaru, *responsabil*; dr. Ion Marian, *director*; *Laurenţiu Guţescu director adjunct*; ing. Paul Alexandrescu, ec. Alexandru Filipidescu, ing. Ion Ivanovici şi Doina Săvescu, *şefi serviciu*: ec. Gheorghe Marinescu; şef compartiment: Maria Alexandrescu, Sanda Cristea şi Florica Orădeanu, *economişti*.

[2]Pentru **prevenirea unor impedimente** referitoare la respectarea termenelor şi pregătirea dărilor de seamă statistice în vederea prelucrării electronice (verificarea modului de completare a dărilor de seamă, asigurarea lor în volum complet etc.) înaintate de către direcţiile judeţene de statistică, 5 statisticieni de la Centrul de Calcul au fost repartizaţi Direcţiei (ca şi la alte direcţii) uşurând într-o oarecare măsură atât activitatea direcţiilor de specialitate cât şi a Centrului de calcul – cu verificarea şi corectarea unor eventuale erori, înainte de a fi trimise pentru prelucrare.

[3]**Definitivarea** planului tematic şi coordonarea lucrării a fost asigurată de către ing. Petre Ghimbuluţ, director general adjunct. **Autori**: dr. Ion Marian, director; ec. *Laurenţiu Guţescu*, director adjunct; ing. Doina Săvescu şefa compartimentului statisticii creşterii animalelor; Ana Marcu; Maria Vladu, Irina Dorobanţu, Alexandru Anton, Suzana Cristian, David Crişan, Alexandru Grigore, Aurelia Pană; economişti şi statisticieni.

- **evoluţia** efectivelor de vaci şi juninci şi producţiei de lapte pe ansamblul agriculturii, categorii de unităţi, în profil teritorial şi forme de relief;
- **eficienţa** producţiei de lapte; industrializarea, consumul şi exportul laptelui;
- **principalii factori** care au influenţat producţia de lapte şi unele comparaţii cu alte ţări.

- **Caracteristica generală** a evoluţiei efectivelor de vaci şi juninci în perioada analizată a constituit-o **creşterea continuă**, cu un **ritm mediu anual** de 2,5%, ţara noastră situându-se printre ţările europene cu un ritm accentuat de creştere a efectivelor de animale, în special în anii 1968-1973.
- **Cel mai ridicat ritm** de creştere (5,1%) a avut loc în întreprinderile agricole de stat (IAS). În cooperativele agricole de producţie (CAP) ritmul de creştere a fost de 4,0%, iar în gospodăriile populaţiei de numai 1,0%, datorită, în principal, vânzărilor masive către unităţile agricole cooperatiste şi îngrăşătoriile întreprinderilor agricole de stat.
- **Gospodăriile populaţiei** au continuat să deţină o **pondere însemnată** în creşterea vacilor şi junincilor **şi după încheierea colectivizării agriculturii** – în anul 1973 reprezentând 51%, la efectivul total de vaci şi juninci comparativ cu 38% în CAP şi 11,0% în IAS.
- Ponderea **femelelor matcă** a reprezentat circa 42% în IAS, 47% în CAP şi 56% în gospodăriile populaţiei.

Acţiunea **îmbunătăţirii calităţii efectivelor de vaci** a avut loc prin extinderea, cu precădere, a raselor Bălţată românească şi Brună, precum şi metişii acestora, în special în CAP şi gospodăriile populaţiei – **ponderea raselor ameliorate** în anul 1973 reprezentând 93% în IAS, circa 94% în CAP şi aproximativ 83% în gospodăriile populaţiei.

Concomitent cu sporirea numărului de vaci din unităţile agricole socialiste, a avut loc şi procesul de **concentrare şi specializare** în special în IAS, în anul 1973 existând 148 unităţi specializate care creşteau vaci, din cele 243 unităţi din care 66 IAS deţineau peste 1000 vaci.

În **CAP** acest proces a avut loc într-un **ritm mai lent**. În 1973 existau numai 812 unităţi specializate, din cele 3334 unităţi care deţineau vaci – reprezentând 24%.

Din totalul **gospodăriilor populaţiei** care în anul 1973 deţineau animale (2811 mii) doar 1193 mii (42,4%) posedau vaci şi juninci, din care majoritatea covârşitoare (81,3%) aveau doar o femelă, 16,3% două femele şi numai 2,4% creşteau 3 şi peste 3 femele.

Producţia totală de lapte a **crescut în aceşti ani într-un ritm mai accentuat decât populaţia ţării**, având o influenţă pozitivă privind producţia de

lapte care a revenit la un locuitor – în anul 1973 reprezentând 158 litri faţă de 109 litri în anul 1964.

În anul 1973 s-a obţinut o **producţie totală de lapte** de 39864 mii hl. depăşind nivelul producţiei din anul 1964 cu circa 50%.

Gospodăriile agricole ale populaţiei, au **contribuit** în anul 1973, în proporţie de 56% la obţinerea producţiei totale de lapte, în timp ce **unităţile agricole socialiste** au participat în proporţie de 44%, datorită, îndeosebi, producţiei medii scăzute a vacilor din cooperativele agricole de producţie.

Studiul s-a referit şi la unele aspecte importante privind **eficienţa producţiei de lapte**. În timp ce în **unităţile agricole socialiste** producţia totală de lapte a crescut datorită, în principal, sporirii efectivelor de vaci, mai ales în CAP – **în gospodăriile populaţiei** a avut loc, cu precădere, pe seama sporirii producţiei medii care a depăşit, în toţi anii, nivelul celei din CAP.

De asemenea, în unele **complexe** din IAS de creştere a vacilor în sistem industrial integrat, producţia medie de lapte a fost cu 70% mai mică decât cea prevăzută în parametrii proiectaţi – situându-se, în unele unităţi, chiar sub nivelul producţiei medii realizate în unităţile de creştere a vacilor în sistem gospodăresc.

Ca urmare, **activitatea** IAS, atât a celor în care producţia s-a obţinut în sistem gospodăresc, cât mai ales în sistem industrial **s-a încheiat cu pierderi însemnate** aproape în fiecare an.

Rezultate necorespunzătoare au fost obţinute şi în CAP, unde circa 40% au obţinut în anul 1973 o producţie medie de lapte sub 1000 litri şi numai 3% au realizat peste 2000 litri de lapte.

Deşi în perioada analizată **consumul** de lapte pe un locuitor a crescut (în anul 1973 fiind cu circa 25% mai mare decât în anul 1963) a fost de 2-3 ori mai mic decât în ţările europene dezvoltate.

Rezultatele nesatisfăcătoare obţinute în creşterea vacilor în special în CAP, s-au datorat mai multor **factori** referitori, în principal, la:

- **gradul scăzut** de asigurare a bazei furajere atât din punct de vedere cantitativ cât mai ales calitativ, cu o influenţă hotărâtoare în evoluţia efectivelor de vaci şi implicit a producţiei medii de lapte;

- **degradarea potenţialului biologic** al femelelor de reproducţie, ca urmare a unei **îngrijiri** şi **mai ales a unei furajări** necorespunzătoare, îndeosebi în CAP;

- **menţinerea** în efectiv a unor vaci bătrâne, tarate, datorită posibilităţilor reduse de înlocuire în mod corespunzător cu tineret femel selecţionat pentru reproducţie, cu precădere în CAP;

- **gradul de calificare scăzut** al forţei de muncă din zootehnie, datorită în principal, **atragerii** forţei de muncă, în special în industrie şi construcţii unde s-au asigurat condiţii de muncă şi salarizare mai bune decât în agricultură şi mai ales în zootehnie;

- **lipsa de interes a tineretului din mediul rural** pentru profesiile din domeniul zootehniei şi **migraţia** acestuia către centrele orăşeneşti;

- **calitatea** necorespunzătoare a unor adăposturi întreţinerii animalelor etc.

Deşi în urma acestui studiu Ministerul Agriculturii şi Departamentul Întreprinderilor Agricole de Stat au întreprins unele măsuri, situaţia creşterii vacilor de lapte s-a îmbunătăţit doar într-o mică măsură, în special în CAP, unde producţia medie de lapte a continuat să se menţină sub nivelul celei din gospodăriile populaţiei.

1974 Monografia Judeţului Olt[1]**,** reprezintă **prima lucrare** de o mare amploare şi complexitate[2] statistico-sociologică întocmită pentru judeţul Olt, situându-se, totodată, printre puţinele monografii elaborate până în anii '70 ai secolului XX, privind judeţele ţării. Monografia **cuprinde** două părţi: **un studiu amplu** istoric-economic-sociologic, având - pentru judeţul Olt - şi o **prezentare succintă** a principalelor aspecte privind activitatea economico-socială şi cultural-educativă, pentru cele 112 localităţi, două municipii, 6 oraşe şi 104 comune[3].

Studiul privind dezvoltarea judeţului Olt (care cuprinde un bogat volum de date statistice) este **structurat în 14 capitole şi subcapitole**: cadrul natural al judeţului; file de cronică, în care sunt relevate numeroasele vestigii descoperite pe raza judeţului, din cele mai vechi timpuri, teritoriul judeţului fiind locuit încă din

---

[1]**Autori**: Constantin Gheorghe, Valeriu Boteanu, Iuliu Curta, Gheorghe Mărunţelu. **Au colaborat**: prof. dr. Dumitru Tudor, Mihai Butoi, Gheorghe Mihai, Valeriu Petrescu, precum şi Gheorghe Stănescu şi Marian Sterie, director şi director adjunct ai Direcţiei Judeţene de Statistică Olt.

[2]**O primă monografie**, însă, de **proporţii reduse**, a fost **întocmită în anul 1902** de către Gheorghe Poboranu referitoare la oraşul Slatina, menţionat documentar în anul 1368 în privilegiul acordat de Vladislav I (Vlaicu) braşovenilor prin care-i „*scuteşte de toată vama de la Slatina*" – apărut şi dezvoltat (potrivit descoperirilor arheologice) încă din epoca paleolitic. În această monografie se regăsesc informaţii statistice privind activitatea a circa 475 de meseriaşi grupaţi pe profesii (croitori, cizmari, cojocari, fierari, tinichigii, mecanici, tipografi etc.) care împreună cu 453 meseriaşi îşi desfăşurau activitatea în acest oraş – având la începutul secolului XX aproximativ 7500 locuitori cu 15 institutori, 11 preoţi, 6 judecători, 6 medici şi un farmacist. Industria era într-o fază incipientă existând în anul 1881 un fierăstrău cu aburi, o moară „Olteanca" (1885) şi o fabrică de cherestea (1892). În anul 1763 a fost înfiinţată prima şcoală, în 1846 şcoala Ionaşcu, 1861 şcoala de fete, 1871 şcoala Ştefan Protopopescu, gimnaziul real (1881) – devenit Liceul *Radu Greceanu*.

[3]Judeţele Dolj şi Olt aveau cel mai mare număr de localităţi rurale.

pleistocen[1], multe din aceste vestigii fiind unicate cu o valoare deosebită, expuse în muzeul judeţean; mutaţiile calitative în economia judeţului; ritmurile de dezvoltare; diversificarea şi modernizarea agriculturii; produsele judeţului pe meridianele globului; căile de comunicaţie; mutaţiile în structura populaţiei şi nivelului de trai; sistematizarea localităţilor, pregătirea şcolară; cultura judeţului etc.

Pentru **fiecare localitate** au fost prezentate informaţii privind; atestarea documentară; descoperirile arheologice; numărul locuitorilor pe sexe şi profesii, activităţile economice, sociale şi cultural-educative de pe raza localităţii; şcoli, grădiniţe, spitale, dispensare, oficii poştale etc. însoţite de circa 200 de hărţi, diferite fotografii, hrisoave etc. pentru o cât mai completă descriere a localităţilor atât a celor urbane cât şi rurale[2].

1978 – Studiul privind Aportul gospodăriilor populaţiei la dezvoltarea agriculturii în anii 1971-1977– uz intern.[3] Elaborat la solicitarea conducerii statului, în acest studiu au fost analizate principalele aspecte privind **locul, rolul şi aportul** celor 3751 mii gospodării agricole ale populaţiei la dezvoltarea agriculturii (3339 mii gospodării personale ale membrilor CAP şi 412 mii gospodării ale ţăranilor individuali[4]).

În anii 1971-1977, **mărimea şi structura** suprafeţei agricole pe categorii

---

[1]Prima epocă (serie) a cuaternarului în care a apărut omul şi au avut loc glaciaţiile şi interglaciaţiile.

[2]În monografie au fost menţionate şi **personalităţi** ale vieţii culturale, ştiinţifice, economice, sociale şi politice care s-au născut sau au desfăşurat o parte a activităţii lor în judeţul Olt. Pe aceste meleaguri **s-au născut Barbu Paris Mumuleanu,** unul din primii lirici români; economistul, profesorul cu o vastă cultură şi creatorul şcolii agricole, omul politic de mare valoare **Petre S. Aurelian**, preşedinte al Academiei Române; renumitul dramaturg **Eugen Ionescu**; scriitorul şi dramaturgul **G. Haralamb Lecca**; pictorul de seamă **Marius Bunescu**; scriitorii **Damian Stănoiu, Mihai Drumeş, Ion-Marin Ionescu şi Petre Pandreu**; Preşedintele Marii Adunări Naţionale **Ştefan Voitec** şi Preşedintele României **Nicolae Ceauşescu**! În judeţul Olt **a copilărit** poetul **Ion Minulescu**, au trăit şi creat o vreme compozitorul **Dinu Lipatti**, eminentul diplomat **Nicolae Titulescu**, cunoscutul astronom **Nicolae Coculescu**, renumitul chimist **Marin Alexe**, care a folosit pentru prima dată gazul lampant pentru iluminarea Bucureştiului, **Ion Irimescu** prof. univ. sculptor si portretist, ale cărui lucrări au o valoare artistică deosebită.

[3]**Planul tematic şi coordonarea lucrării** au fost asigurate de către ing. Petre Ghimbuluţ, director general adjunct. **Autori**: dr. Ion Marian, directorul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii; ec. *Laurenţiu Guţescu*, director adjunct; ec. Nicolae Greavu, ing. Ion Ivanovici, ec. Elena Lascăr, ec. Gheorghe Marinescu, ing. Doina Săvescu şi ec. Marin Spirescu şefi de compartimente: Mioara Alexandrescu, Marian Calafeteanu, Ion Crăciun, Melania Dumitrache, Sabina Iliescu, Savu Ionescu, Elena Iordan, Gheorghe Lăcraru, Ana Marcu, Ion Negescu, Elena Nicodim, Aurelia Pană, Mircea Rebegea, economişti şi statisticieni.

[4] În marea lor majoritate fiind amplasate în zona montană şi colinară.

de terenuri precum şi a suprafeţei arabile cultivate cu principalele culturi **s-au menţinut** aproximativ la nivelul anilor 1965-1970.

În anul 1977, gospodăriile populaţiei au utilizat o **suprafaţă agricolă** de 3.565 mii hectare din care 959 mii hectare loturi în folosinţa personală a membrilor CAP, 1404 mii hectare în proprietatea gospodăriilor agricole individuale şi circa 1200 mii hectare puse la dispoziţie de către stat – îndeosebi gospodăriilor din zona colinară şi montană. Suprafaţa agricolă folosită a fost reprezentată în proporţie de 58% de păşuni şi fâneţe naturale, 35% de teren arabil, şi 7% vii şi livezi.

În anul 1977, **terenul arabil** a fost cultivat în proporţie de 60% cu porumb pentru boabe; 13% cartofi, 8% legume, 11% cu plante de nutreţ şi 8% alte culturi – în ultimii 10 ani structura suprafeţei cultivate menţinându-se, aproximativ constantă, cu unele modificări neesenţiale.

Gospodăriile populaţiei au deţinut o **pondere însemnată** în suprafaţa cultivată pe ansamblul agriculturii: la cartofi, (53%), legume (37%), porumb boabe (22%) şi o **pondere mai mică** la vii (13%).

Pentru utilizarea cât mai **eficientă** a suprafeţelor deţinute, gospodăriile populaţiei au **cultivat şi o parte din suprafaţa curţilor,** în anul 1977 reprezentând circa 42 mii hectare, din care 41% cultivate cu legume, 23% cartofi, 15% porumb pentru boabe, 13% vii etc. Din anul 1972 în aceste gospodării s-a introdus **cultivarea legumelor în sistem protejat** (sere, solarii etc.) pe terenul din curţi, în anul 1977 fiind cultivate aproape 700 hectare, comparativ cu 40 hectare în anul 1975.

Aplicarea măsurilor agrotehnice, în gospodăriile populaţiei a continuat să se menţină la un **nivel scăzut**, (atât în perioada precolectivizării, cât şi după colectivizarea agriculturii) în anul 1977 gospodăriile populaţiei beneficiind de **numai** 21 mii tone îngrăşăminte chimice (2% din cantitatea folosită în întreaga agricultură), revenind la 1 ha 17 kg faţă de aproape 100 kg în CAP şi 157 kg în IAS.

Deşi o **mare parte** din **suprafaţa** acestor gospodării era de **slabă calitate** (în principal podzolică[1]), în anul 1977 au **beneficiat** doar de 17 milioane lei pentru îmbunătăţiri funciare. Această situaţie nesatisfăcătoare a fost compensată în mare parte de **utilizarea unor cantităţi mari** de **îngrăşăminte naturale**, fiind aplicate 14-17 mil. tone anual, reprezentând 40-45% din întreaga cantitate folosită în agricultură.

Chiar şi în aceste condiţii, **interesul ţăranilor pentru cultivarea plantelor şi valorificarea cât mai eficientă** a resurselor de care dispuneau, **s-a manifestat**

---

[1]Terenuri cu un conţinut redus de humus, component principal al materiei organice din sol, care îi determină acestuia fertilitatea, şi care necesitau folosirea unor amendamente pentru corectarea însuşirilor fizico-chimice sau biologice ale solului.

prin efectuarea la timp şi de bună calitate a tuturor lucrărilor agricole, precum şi recoltarea cu pierderi infime, mai ales la legume, struguri şi fructe.

- Ca urmare a utilizării mult mai raţională a resurselor materiale şi umane, gospodăriile populaţiei au obţinut - **producţii** medii şi totale - cu o **eficienţă mult mai mare decât în CAP şi IAS**[1], **contribuind** în anii 1974-1977 într-o proporţie de 12% la obţinerea **producţiei totale** de cereale boabe, 63% fasole intercalată, 55% cartofi, 42% legume-total (38% tomate, 49% ceapă, 52% varză) 40% fân natural, 38% struguri, 54% fructe (33% mere, 65% pere, 66% prune).

Creşterea animalelor a ocupat un **loc prioritar** în activitatea gospodăriilor populaţiei, în special a celor din zona de deal şi munte necooperativizată, deşi efectivele de animale au înregistrat o **evoluţie neuniformă**, datorită în mare parte, **vânzărilor** către unităţile agricole socialiste, în special de bovine şi ovine destinate, cu precădere**, populării** îngrăşătoriilor – în anii 1972-1977 fiind vândute circa 600 mii bovine şi 1,3 milioane ovine.

La începutul anului 1977 gospodăriile populaţiei deţineau un **efectiv de animale** de 2710 mii bovine (43% din efectivul total), 1428 mii vaci bivoliţe şi juninci (47%); 3372 mii porcine (33%); 6290 mii ovine (44%); 441 mii caprine; (100%) 269 mii cabaline (97%); 47493 mii păsări (52%) şi 756 mii familii de albine (79%) – **ponderea** efectivului de animale exprimat în unităţi vită mare (UVM) reprezentând circa 40-45% în întreaga perioadă a post-colectivizării agriculturii.

Ca urmare a unor măsuri luate de către gospodăriile populaţiei pentru îmbunătăţirea calitativă a structurii efectivelor de animale, la începutul anului 1977, ponderea vacilor, junincilor şi tineretului femel taurin a fost de 96% comparativ cu 83% în anul 1969, iar la ovine cu lână fină şi semifină 37% faţă de 31%.

Datorită **atenţiei acordate** de gospodăriile populaţiei pentru **asigurarea** unor condiţii mai bune de creştere, întreţinere şi exploatare a animalelor, **indicii de natalitate** au fost **superiori** celor din CAP, la toate speciile de animale iar **indicii de mortalitate, mai mici** de aproape 4 ori decât în IAS şi CAP la bovine, de 10-12 ori la porcine şi circa 3 ori la ovine.

Producţia medie realizată în anul 1977 a fost **mai mare** decât în CAP cu 38% la lapte de vacă şi lapte de oaie, 24% la lână fină şi semifină, 132% miere şi **mai mică** la ouă de găină cu 36%.

- Deşi au **beneficiat de condiţii mai puţin prielnice** decât unităţile agricole socialiste, gospodăriile populaţiei au avut o **contribuţie însemnată la obţinerea producţiei animale**, în anul 1977 reprezentând 44% la carne-total (prăsila şi sporul

---

[1]Datorită şi unor cheltuieli cu forţa de muncă mult mai mici decât în unităţile agricole socialiste, atât pentru cultivarea pământului, cât şi pentru creşterea animalelor.

în greutate vie) 53% lapte de vacă, 74% lapte de oaie, 42% lână, 54% ouă şi 87% miere.

Obţinerea unor producţii agricole sporite a permis gospodăriilor populaţiei să vândă către **fondul de stat** şi pe **piaţa ţărănească** cantităţi însemnate de produse agricole, vegetale şi animale.

Contribuţia gospodăriilor populaţiei la **producţia marfă agricolă** a reprezentat 23% în anii 1976-1977 (16% în producţia marfă vegetală şi 31% producţia marfă animală) – **ponderea vânzărilor pe piaţa ţărănească în producţia marfă a gospodăriilor populaţiei** fiind de 88% (95% produsele vegetale şi 80% produsele animale).

La unele produse agricole legume, fructe, cartofi, carne de oaie (în special de miel) lapte, unt şi brânză de vacă, brânză şi caş de oaie, caşcaval, lână etc. **gospodăriile agricole ale populaţiei au asigurat vânzările către populaţie într-o proporţie de 60-90% - reprezentând „supapa" securităţii alimentare.**

Exprimată sintetic, contribuţia gospodăriilor populaţiei la realizarea producţiei globale agricole în anul 1977, a reprezentat 41% (30% producţia vegetală şi 55% producţia animală) – având aproximativ acelaşi aport ca şi cooperativele agricole de producţie.

1978 – Apariţia **ediţiei a treia** a culegerii de date statistice – „**Agricultura în Republica Socialistă România în perioada 1969-1978"**[1], reprezentând o **sinteză** a ediţiei apărute în anul 1969, **actualizată** cu date statistice până în anul 1978, pe categorii de unităţi agricole şi în profil teritorial.

Lucrarea a cuprins **8 capitole**:

• date generale; • investiţii şi fonduri fixe; • forţa de muncă; • fondul de terenuri, suprafaţa cultivată pe grupe de culturi şi principalele culturi; • producţia agricolă vegetală, medie şi totală; • efectivele de animale pe specii, grupe de vârstă,

---

[1]**Definitivarea planului tematic, îndrumarea şi coordonarea** întregii lucrări au fost asigurate de: ing. Petre Ghimbuluţ– *Director general adjunct* al Direcţiei Centrale de Statistică. **Fondul de date** a fost pregătit de către colectivul Direcţiei statisticii agriculturii din Direcţia Centrală de Statistică, condus de dr. Ion Marian, - director şi *Laurenţiu Guţescu* - director adjunct. **Au adus un aport deosebit** la întocmirea acestei lucrări: Maria Alexandrescu, Gheorghe Apreutesei, Nicolae Greavu, Ion Ivanovici, Gheorghe Marinescu; Doina Săvescu, Marin Spirescu – *şefi de compartimente*; Marian Calafeteanu, Ion Crăciun, Oprica Delea, Irina Dorobanţu, Alexandru Grigore, Sabina Iliescu, Savu Ionescu, Elena Iordan, Gheorghe Lăcraru, Ana Marcu, Olimpia Mihalache, Aurelia Pană, Eugeniu Popescu, Elena Rădulescu, Mircea Rebegea, Dumitra Stănică, Tarsiţa Trăneci, Maria Vladu – *economişti şi statisticieni*; **Tehnoredactarea, dactilografierea şi multiplicarea lucrării** au fost executate de către colectivele specializate din Direcţia secretariat, administrativă şi contabilitate din cadrul Direcţiei Centrale de Statistică.

sex şi destinaţie economică; • producţia animală medie şi totală la principalele produse; • principalii indicatori ai activităţii economice a unităţilor agricole socialiste, indicatori sintetici.

1979 – A fost efectuat un nou **Recensământ al viilor şi pomilor** pe baza aceloraşi principii generale, organizatorice şi metodologice utilizate la recensământul din anul 1965.

Programul de observare statistică, precum şi normele metodologice şi organizatorice au fost adaptate în funcţie de modificările apărute în mărimea şi structura plantaţiilor, a soiurilor noi introduse în cultura viţei de vie şi pomilor, precum şi a unor noi sisteme de plantaţii.

Din prelucrarea şi centralizarea datelor a rezultat un **bogat şi variat fond de date** folosit pentru evidenţierea detaliată a evoluţiei patrimoniului viti-pomicol – în perioada celor 15 ani de la Recensământul din anul 1965 – a morfologiei şi fertilităţii solurilor pe care erau amplasate aceste culturi; stabilirea gradului de concentrare al plantaţiilor, sistemului de susţinere folosit pentru viţa de vie; specializarea producţiei de fructe şi struguri; plantaţii în vârstă optimă de rodire; plantaţii în declin; numărul butucilor plantaţiilor cu viţă de vie şi numărul pomilor; golurile din vii şi livezi etc.

Pe baza volumului important de date obţinut au fost **elaborate programe speciale** pentru extinderea plantaţiilor de vii şi pomi prin utilizarea, mai ales, a terenurilor improprii altor culturi, defrişarea plantaţiilor îmbătrânite şi slab productive (care ocupau o bună parte a patrimoniului viti-pomicol) şi înlocuirea lor cu cele mai valoroase şi eficiente soiuri de viţă de vie şi pomi.

1982 – În acest an a **apărut primul manual** privind – **„Statistica ramurilor neindustriale”** – *Metode şi tehnici de calcul şi analiză statistică* – elaborat de prof. univ. dr. **Mircea Bulgaru**. Manualul reprezintă o **lucrare de certă valoare ştiinţifică**, teoretică şi practică, în care a fost îmbinată creativitatea în dezvoltarea şi perfecţionarea metodelor de investigaţie statistică cu măiestria pedagogică.

Autorul a sintetizat şi sistematizat cadrul de analiză statistico-economică, specific cunoaşterii multilaterale, în timp şi spaţiu, a proceselor şi fenomenelor economico-sociale din agricultură; silvicultură; economia apelor; circulaţia mărfurilor; comerţ (interior-exterior) turism naţional şi internaţional.

Metodele şi tehnicile de culegere; prelucrare; transmitere; stocare şi valorificare a informaţiilor statistice; sistemul de balanţe materiale şi valorice etc. constituie **obiectul** unor largi şi aprofundate analize a ramurilor economice neindustriale.

Circa 60% din conţinutul lucrării a fost dedicat abordării problemelor statisticii agriculturii grupate în **13 capitole**: organizarea şi funcţionarea

sistemului informaţional statistic; resurse naturale agricole (fondul de terenuri); investiţii; fonduri fixe (mijloace fixe); progresul tehnic; producţia agricolă vegetală; stocul de animale; producţia agricolă animală; stocul de furaje şi alimentaţia animalelor; resursele de muncă; balanţele materiale; indicatorii sintetici ai producţiei agricole; balanţa legăturilor dintre ramurile agriculturii; dintre agricultură şi celelalte ramuri ale economiei naţionale; indicatorii eficienţei activităţii economice din agricultură.

Elaborată potrivit **celor mai moderne cerinţe** de studiere a ramurilor neindustriale, lucrarea se adresează, în egală măsură atât studenţilor cât şi specialiştilor care lucrează în domeniul sistemelor statistice informaţionale şi de analiză economico-statistică din ramurile neindustriale şi unităţile acestora.

1984 – Apariţia studiului „**Avuţia Naţională**" întocmit de acad. Manea Mănescu şi colaboratorii săi[1], reprezintă **cea mai importantă lucrare de acest gen**, apărută în ţara noastră în care sunt analizate sistemic problemele complexe privind determinarea acestui „indicator economico-statistic"; importanţa utilizării în calculele economice privind nu numai stabilirea unor echilibre şi corelaţii importante în economie, menite să sugereze luarea unor măsuri pentru înlăturarea dezechilibrelor în economia naţională, ci şi asigurarea căilor şi mijloacelor folosite pentru sporirea acesteia[2].

Studiul cuprinde şi o **scurtă prezentare istorică** a genezei şi evoluţiei preocupărilor privind avuţia naţională în gândirea antică; concepţia mercantiliştilor; fiziocraţilor; şcolii clasice şi şcolii româneşti de economie politică.

Problemele complexe privind avuţia naţională constituie preocuparea fundamentală a ştiinţei şi practicii contemporane – **avuţia naţională reprezentând izvorul creşterii bunăstării naţiunii şi calităţii vieţii**.

Un **capitol aparte** a fost consacrat reliefării detaliate a creşterii avuţiei naţionale a ţării noastre în perioada 1945-1984, analizei avuţiei naţionale pe ramuri ale economiei naţionale, îndeosebi în industrie şi agricultură.

1989 – Anul în care a fost efectuat **Ultimul recensământ al animalelor din a doua jumătate a secolului XX** – organizat potrivit aceloraşi principii generale metodologice şi organizatorice, utilizate la recensămintele anterioare, precum şi cerinţelor statului şi instituţiilor de resort, altor utilizatori de informaţii statistice, interni şi externi.

---

[1]dr. M. Altar, dr. A. Bădescu, P. Cristescu, dr. I. Desmireanu, dr. N. Marcu, dr. A. Rozen, dr. A. Turdeanu.

[2]Definită sintetic, **avuţia naţională** reprezintă totalitatea bunurilor materiale şi resurselor naturale atrase în circuitul economic de care dispune economia naţională a unei ţări la un moment dat.

- **Rezultatele Recensământului** au evidenţiat următorul **efectiv de animale** existent la începutul anului 1989: 6416 mii bovine din care 2758 mii vaci, bivoliţe şi juninci; 14351 mii porcine; din care 1099 mii scroafe de prăsilă: 16.210 mii ovine din care 9890 mii oi şi mioare; 8105 mii ovine cu lână fină şi semifină; 1078 mii caprine; 702 mii cabaline; 77 mii măgari şi catâri; 127561 mii păsări din care 52498 mii păsări ouătoare şi 1418 mii familii de albine, **în creştere** faţă de anul 1951 cu 42,5% la bovine, 23,9% vaci, bivoliţe şi juninci; 6,5 ori la porcine, 4,5 ori scroafe de prăsilă, 58,6% ovine, 24,5% oi şi mioare, 2,5 ori ovine cu lână fină şi semifină, 2,2 ori caprine, 7,2 ori păsări, 4 ori păsări ouătoare şi 3,1 ori la familii de albine. Numărul cabalinelor a scăzut cu 30,0%.

- **Gospodăriile populaţiei** deţineau 2167 mii bovine (reprezentând 34% din efectivul total de bovine); 1143 mii vaci, bivoliţe şi juninci (41,4%); 3972 mii porcine (28%) ; 200 mii scroafe de prăsilă (18%); 7754 mii ovine (48%); 5282 mii oi şi mioare (53%); 2101 mii ovine cu lână fină şi semifină (26%); 1068 mii caprine (99%); 442 mii cabaline (63%); 77 mii măgari şi catâri (100%) şi 1196 mii familii de albine (84%)[1].

Deşi pentru recensământul animalelor de la **începutul anului 1990** (prevăzut a se efectua şi pe rase (la bovine, porcine şi ovine) a fost **pregătit** întregul instrumentar statistic (act normativ, formulare, instrucţiuni etc.) **nu a mai fost efectuat** datorită evenimentelor din luna decembrie, 1989.

[1]**Sursa**: Anuarul Statistic al României 1990, pag. 336-367: Agricultura României 1938-1990; Ed. Tehnică Agricolă, Bucureşti, pag. 176-177 – pentru gospodăriile populaţiei.

CAPITOLUL VII

STATISTICA ÎN PERIOADA ECONOMIEI DE PIAŢĂ

- 1990 - 2010 -

Integrarea statisticii agriculturii în structurile Uniunii Europene

Consideraţii preliminare

În procesul de trecere la economia de piaţă, început în anul 1990, **statistica agriculturii,** statistica în general, a parcurs – **în perioada de tranziţie**, **aderare şi integrare** a României în Uniunea Europeană – **mai multe etape** privind organizarea, armonizarea şi încadrarea sistemului informaţional statistic naţional în sistemul Uniunii Europene – EUROSTAT.

O **primă măsură** întreprinsă, pentru crearea unei baze reale de pornire pe noul drum de dezvoltare a statisticii agriculturii – în contextul general al statisticii – a fost cea referitoare la **reconsiderarea şi reîntregirea volumului de date statistice –** îndeosebi pentru anii ’80 ai secolului XX.

Aceasta a constituit o condiţie „sine qua non” menită să permită crearea unui **cadru propice** pentru organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice şi elaborarea unor studii importante, privind dezvoltarea agriculturii pe calea economiei de piaţă, în strânsă concordanţă cu Politica Agricolă Europeană.

În **primii circa 6-7 ani,** au fost întreprinse măsuri pentru modernizarea instituţională; stabilirea unor structuri organizatorice care să asigure elaborarea de nomenclatoare şi clasificări; elaborarea şi introducerea unui nou sistem informaţional statistic naţional şi pe domenii de activitate, adaptat (în noul context economic şi social) la standardele statisticii Uniunii Europene (EUROSTAST); elaborarea noului sistem de dări de seamă statistice şi a instrucţiunilor pentru completarea acestora; proiectarea integrată a cercetărilor statistice şi a informaticii pentru prelucrarea datelor; editarea publicaţiilor statistice; difuzarea lucrărilor statistice către beneficiarii interni şi externi etc.

Compartimentele informatice ale Centrului de Calcul Electronic au fost integrate în cadrul compartimentelor statistice, creându-se, astfel, condiţii optime pentru creşterea operativităţii, prelucrării şi calităţii datelor.

În anul 1992 a fost emisă Legea nr. 2 privind organizarea şi funcţionarea statisticii oficiale din România, locul şi rolul acesteia în cadrul societăţii informaţionale acceptat de către toate statele europene.

În contextul acestei Legi şi altor acte normative ulterioare, statistica agricolă a **adoptat şi implementat, în practica curentă**, clasificările, nomenclatoarele, metodele şi tehnicile moderne de organizare şi efectuare a investigaţiilor statistice, concomitent cu **extinderea unor acţiuni de cooperare** (participări la diferite grupuri de lucru, conferinţe, seminarii etc.) organizate de către Uniunea Europeană sau state din cadrul acestei organizaţii internaţionale, **având loc un schimb util de păreri în domeniul teoriei şi practicii statisticii agriculturii**.

Pentru **implementarea** în practică a noului sistem statistic informaţional, în cadrul Institutului Naţional de Statistică au fost organizate **cursuri de perfecţionare** a pregătirii profesionale a salariaţilor, precum şi trimiterea – în decursul anilor – pentru **specializare** în străinătate, a peste 100 de salariaţi.

Începând din anii 1994-1996 o mare parte a lucrărilor statistice privind agricultura au fost elaborate potrivit noului sistem statistic informaţional – **la sfârşitul anilor 2003-2004** întregul sistem informaţional privind statistica agriculturii fiind integrat în sistemul EUROSTAT[1].

Spre **deosebire de perioada anterioară** anului 1990 în care organizarea şi obţinerea datelor statistice a fost bazată cu preponderenţă pe sistemul dărilor de seamă statistice, de stat şi departamentale, majoritatea datelor statistice se obţin pe baza **cercetărilor statistice selective** (armonizate cu aquis-ul comunitar) efectuate de regulă anual, a recensămintelor generale agricole cu o periodicitate decenală şi anchetelor structurale din agricultură cu o frecvenţă de circa 3 ani în intervalul intercenzitar al recensămintelor generale agricole etc.

Pe baza informaţiilor furnizate de către cercetările statistice exhaustive şi parţiale, precum şi altor surse de date, au fost determinaţi o serie de **indicatori statistici sintetici importanţi**: valoarea producţiei agricole, consumul intermediar şi valoarea adăugată brută; conturile economice din agricultură etc.

De asemenea, au fost elaborate **lucrări complexe**; balanţele privind obţinerea şi utilizarea principalelor produse agricole; (adaptate noilor cerinţe de cunoaştere şi informare); bilanţurile de aprovizionare cu produse agroalimentare; disponibilităţile de consum alimentar[2]; activitatea şi rezultatele economice ale unităţilor agricole cu personalitate juridică[2] etc. menite să caracterizeze sub multiple aspecte evoluţia economico-socială a agriculturii.

---

[1]**În aceste condiţii, activitatea creativ-metodologică naţională s-a diminuat – limitându-se, în mare parte, la traducerea, interpretarea şi aplicarea metodologiilor EUROSTAT.**

[2]Lucrări întocmite pentru prima dată în ţara noastră.

În anul 1992 a fost efectuată o **cercetare sociologică-statistică selectivă,** fără precedent şi de o deosebită importanţă, privind relevarea problemelor de bază ale agriculturii româneşti în primii ani post-decembrişti, precum şi ale ţărănimii. În anul 2002, după o perioadă de 54 de ani, a fost efectuat un **Recensământ General Agricol**, utilizându-se o programă statistică de observare amplă şi complexă, iar în anul 2005 a fost efectuată **prima Anchetă statistică structurală în agricultură** în toate judeţele ţării pe baza unui eşantion reprezentativ. De asemenea, a fost introdus **pentru prima dată**, Registrul Exploataţiilor Agricole şi un nou Registru Agricol al organelor administrative locale. În practica statisticii agriculturii a fost introdusă o nouă metodă „*Teledetecţia*" pentru determinarea suprafeţelor cultivate etc.

*

1990 – Introducerea în practica statisticii curente a cercetării exhaustive cu periodicitate anuală „**Activitatea economică a unităţilor agricole cu personalitate juridică"**[1], organizată în circa 5000 exploataţii agricole şi unităţi cu activitate principală de producţie agricultura şi servicii agricole. Efectuată prin **autoînregistrare** pe baza chestionarelor statistice, în scopul obţinerii unor informaţii necesare pentru calcularea conturilor economice din agricultură şi altor indicatori statistici[2] **această cercetare** se situează **printre cele mai importante investigaţii statistice exhaustive** efectuată în agricultură.

Informaţiile statistice obţinute, potrivit programului de prelucrare a datelor la nivel naţional şi în profil teritorial, **se referă**, în principal la: valoarea producţiei; consumului intermediar şi valoarea totală adăugată brută; valoarea producţiei agricole şi a serviciilor agricole; consumul intermediar aferent şi valoarea adăugată brută agricolă pe elemente componente; resursele şi utilizarea principalelor produse agricole; resursele şi utilizarea produselor derivate obţinute prin prelucrarea în aceeaşi fermă; valoarea vânzărilor de produse derivate; tehnica de calcul; suprafaţa şi valoarea terenurilor agricole cumpărate; parcul de tractoare, maşini şi utilaje agricole şi gradul de utilizare a tractoarelor; numărul, puterea instalată şi energia totală produsă de către grupurile electrogene; resursele şi destinaţiile energiei electrice, termice, a combustibililor, carburanţilor şi a energiei din surse neconvenţionale; volumul şi valoarea totală a principalelor lucrări agricole; veniturile totale din unităţile prestatoare de servicii; consumul total de combustibili şi lubrifianţi din unităţile de mecanizare; – **indicatori statistici** meniţi să **caracterizeze** activitatea totală a exploataţiilor agricole

---

[1]Societăţi comerciale cu activitate principală privind agricultura, societăţi naţionale cu activitate agricolă, regii autonome naţionale sau locale cu activitate agricolă, unităţi şi staţiuni de cercetare-dezvoltare, staţiuni şi ferme didactice ale universităţilor de ştiinţe agronomice şi medicină veterinară, societăţi agricole înfiinţate potrivit Legii 36/1991 privind societăţile agricole şi alte forme de asociere în agricultură, cu modificările ulterioare, unităţi prestatoare de servicii pentru agricultură.
[2]Indicatori cuprinşi în sistemul informaţional statistic al Uniunii Europene (EUROSTAT).

şi întregii agriculturi, fiind utilizaţi totodată şi la determinarea unor indicatori sintetici la nivelul economiei naţionale. Datele respective se regăsesc în Anuarul Statistic al României şi alte publicaţii ale Institutului Naţional de Statistică, în publicaţiile pentru EUROSTAT, precum şi pentru unele organizaţii internaţionale.

1991 – Efectuată potrivit Legii Fondului Funciar nr. 18/1991, **Reforma agrară** a avut două obiective fundamentale:

- **Social**, pentru reconstituirea dreptului de proprietate al foştilor proprietari sau moştenitorilor acestora şi constituirea unui drept de proprietate al celor care deşi nu le-au avut au fost îndreptăţiţi, potrivit acestei legi;
- **Economico-juridic**, care a vizat adoptarea unor măsuri privind arendarea terenurilor agricole, libera circulaţie juridică a acestora, extinderea limitei maxime a suprafeţei exploataţiei agricole pentru care s-a realizat reconstituirea dreptului de proprietate etc., în **scopul** creării şi consolidării proprietăţii funciare şi noilor relaţii agrare, precum şi a pieţei agricole aferente.

Ca urmare a efectuării reformei agrare au avut loc **schimbări radicale** în structura proprietăţii funciare şi implicit a relaţiilor agrare, **sectorul particular** din agricultură devenind **predominant** încă din anul 1991 – în prezent reprezentând peste 95%.

- Efectuarea reformei, însă, **fără o pregătire temeinică prealabilă,** carenţele importante ale Legii (căreia i s-au adus o serie de modificări pe parcursul aplicării); greşelile şi numeroasele abuzuri săvârşite cu ocazia punerii în posesie a celor îndreptăţiţi să primească pământ etc. au dus la înregistrarea unor **pierderi imense**, încă înainte de aplicare, materializate, în principal, în lichidarea masivă, fără discernământ, a unor livezi intensive moderne de pomi fructiferi şi vii ocupate cu viţă nobilă de mare randament, combinate de creştere şi îngrăşare a animalelor şi păsărilor, staţiuni de maşini agricole, distrugerea unei părţi considerabile a amenajărilor moderne pentru irigaţii, adăposturi pentru animale, construcţii pentru depozitarea produselor agricole, sediilor unităţilor agricole, îndeosebi a celor cooperatiste etc. – **pierderi** care (potrivit unor calcule estimative ale unor economişti şi finanţişti) s-au ridicat la **circa 10 miliarde de dolari**.
- Deşi au trecut aproape 20 de ani de la declanşarea acestei reforme încă mai există situaţii de nepunere în posesie - din diferite motive - a unui număr însemnat de persoane îndreptăţite să fie împroprietărite: lipsa măsurătorilor cadastrale; refuzul organelor administrative locale de împroprietărire în zone unde a existat iniţial terenul respectiv (fiind împroprietărite, de regulă, alte persoane); împroprietărire parţială etc. – **înfăptuirea deplină a acestei reforme desfăşurându-se într-o perioadă mult mai lungă decât reforma agrară din anul 1921**[1].

[1]Având în vedere deficienţele grave privind organizarea şi mai ales efectuarea reformei, academicianul **Păun Ion Otinean** – un reputat economist agrarian – preşedintele Secţiei

1992 – Apariţia primei Culegeri de date statistice pentru uz public **Agricultura României 1938-1990**[1]**.** Deşi a fost elaborată în condiţii tipografice modeste şi într-un număr redus de exemplare, întocmirea acestei lucrări impusă de **necesitatea** întâmpinării cerinţelor de informaţii statistice ale administraţiei de stat, cercetătorilor, agenţilor economici, cadrelor didactice etc. precum şi utilizatorilor de date de către organismele Uniunii Europene, FAO etc., mai ales în condiţiile în care după anul 1989 în agricultură au avut loc mutaţii economico-sociale importante ca urmare, în principal a efectuării reformei agrare.

În această publicaţie **au fost introduse date statistice reconsiderate** fiind, totodată, completat fondul de informaţii statistice îndeosebi pentru perioada anilor 1980-1989, când volumul de date şi aria de cuprindere s-au redus substanţial – **datele publicate în aceşti ani fiind majorate în mare parte** (mai cu seamă privind producţia agricolă vegetală şi animală) faţă de cele reale transmise prin dările de seamă statistice de către unităţile raportoare.

Lucrarea cuprinde date statistice pe categorii de unităţi agricole şi în profil teritorial privind; dinamica şi modificările care au avut loc în structura forţei de muncă; modului de folosinţă a terenului agricol şi producţiei agricole vegetale; efectivelor de animale şi producţiei agricole animale; investiţiilor, fondurilor fixe şi îngrăşămintelor aplicate etc., precum şi principalii indicatori statistici sintetici – fiecare capitol fiind însoţit de 6-8 grafice sugestive.

1992 – Organizată şi efectuată de către Institutul de Economie Agrară, **Ancheta sociologică-statistică**[2] cu caracter economico-social şi demografic[3], a avut

---

economice, juridice şi sociologice a Academiei Române, a considerat-o ca **cea mai ruşinoasă reformă agrară**, această poziţie fiind adoptată şi de alţi academicieni, oameni de ştiinţă, cadre didactice universitare, politicieni, renumiţi profesionişti în domeniu etc.

[1]Elaborată de către Comisia Naţională pentru Statistică, Ministerul Agriculturii şi Alimentaţiei şi Agroinform S.A. **La întocmirea lucrării au participat:** Din partea **Comisiei Naţionale pentru Statistică**: Gheorghe Marinescu, Stefan Scarlat, Mircea Rebegea, Ana Marcu, Didina Frunză, Valeria Antonie, Gheorghe Apreutesei, Mihaela Bodnar, Artemiza Buf, Eugenia Bunea, Florinela Călin, Ilie Dinu, Irina Dorobanţu, Melania Dumitrache, Lucian Iliescu, Sabina Iliescu, Matei Iscusitu, Gheorghe Lăcraru, Daniela Liceică, Violeta Lucaciu, Gina Miroslav, Aurelia Pană, Gheorghe Puiu, Anişoara Stănescu, Elisabeta Stănică. Din partea **Ministerului Agriculturii şi Alimentaţiei**: Florea Pârlogea, Ilie Mitrache. Din partea **Agroinform S.A.**: Dumitru Pascu, Constantin Mocanu, Paul Ciubotaru, Gabriela-Constanţa Dobrescu, Ştefania Ciocâltău. **Tehnoredactare computerizată**: Nicu – Marius Ion.

[2]Aprobată, special, de către primul ministru al Guvernului Theodor Stolojan fără solicitare de fonduri băneşti.

[3]Organizată şi îndrumată de către prof.univ.dr. **Tiberiu Mureşan**, Preşedintele Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu Şişeşti (ASAS); prof. univ. dr. **Mircea Bulgaru**, directorul Institutului de Economie şi Sociologie Rurală al ASAS; prof. univ. dr. **Adrian Petre**, secretar general al ASAS.

drept **scop** obţinerea unor informaţii fundamentate ştiinţific privind principalele fenomene economico-sociale şi problemele deosebite cu care s-a confruntat satul românesc în primii ani după evenimentele din luna decembrie a anului 1989, în special ca urmare a aplicării Reformei Agrare şi Legii Fondului Funciar.

Prin **dimensiunea eşantionului** şi, mai ales, **complexitatea problematicii**, precum şi **modul de investigare** (pe bază de documente statistice şi alte surse de date, chestionare şi opinii liber exprimate), această cercetare selectivă (unică în felul ei), a constituit **cea mai importantă investigaţie** economico-socială şi monografică efectuată în ţara noastră.

La organizarea, înregistrarea şi prelucrarea informaţiilor s-a ţinut seama atât de **experienţa** ţării noastre în acest domeniu, cât şi de experienţa recensămintelor mondiale ale agriculturii şi cercetărilor statistice sociologice organizate de către ONU şi FAO în diferite ţări ale lumii.

❋

Efectuată în lunile iulie-august, cercetarea sociologică-statistică a avut următoarele **obiective** principale:

- **cunoaşterea** noilor relaţii agrare ca urmare a Reformei Agrare din anul 1991 şi Legii Fondului Funciar; noilor proprietari agricoli; mărimea exploataţiilor; parcelarea terenurilor; stadiul privatizării; noile forme de asociaţii agricole şi activitatea acestora;

- **modul** de exploatare şi utilizare a terenurilor agricole: direct; arendă; dijmă; extensiv; intensiv; aplicarea măsurilor agrotehnice; folosirea seminţelor de soi; mijloace de transport etc.;

- **înzestrarea** exploataţiilor cu animale; rase de animale; adăposturi; furajare etc.;

- **utilizarea** şi structura resurselor de muncă pe grupe de vârstă, îmbătrânirea demografică a forţei de muncă şi implicaţiile asupra producţiei agricole;

- **construcţiile** gospodăreşti şi gradul de asigurare a depozitării produselor agricole;

- **prelucrarea** produselor agricole;

- **comercializare**a produselor agricole, foarfecele preţurilor produselor agricole;

- **opţiunile** agricultorilor şi specialiştilor agricoli privind tipul de exploatare agricolă preferat;

- **opţiunile reprezentanţilor publici** privind dezvoltarea în perspectivă a satului etc.

La **stabilirea eşantionului,** s-a avut în vedere ca reprezentativitatea să asigure caracterizarea colectivităţii generale (adică fenomenele economico-sociale din întreaga economie rurală) şi implicit agricultura.

Programa observării a cuprins următoarele secţiuni: exploataţia, exploatantul şi modul de exploatare; modul de utilizare a terenului; suprafaţa cultivată cu principalele culturi; producţia agricolă vegetală, medie şi totală; industrializarea primară a produselor agricole animale în cadrul exploataţiilor; populaţia agricolă şi populaţia rurală; forţa de muncă ocupată în agricultură; stocurile de produse agricole; modul de valorificare a produselor agricole, activităţile neagricole din mediul rural; activităţile productive; activităţile neproductive; înzestrarea edilitară a satului.

Informaţiile au fost obţinute:

- **pe baza documentelor oficiale** ale organelor locale: registrul agricol; cadastru; listele de împroprietărire; recensământul populaţiei şi locuinţelor din anul 1992; registrele de stare civilă, impuneri, sesizări, audienţe etc.;
- **evidenţei societăţilor comerciale** (cu capital de stat sau particular) şi asociaţiilor agricole cooperatiste;
- **sondajului statistic,** efectuat în 10% din gospodăriile agricole individuale existente în satul de reşedinţă a comunei, prin interogare directă;
- **anchetei de opinie** (demoscopică) care a cuprins ca subiecţi: specialişti din societăţile comerciale şi asociaţiile cooperatiste; primari; 10% din capii exploataţiilor agricole individuale din satul de reşedinţă cuprins în eşantion.

Ca **purtătoare de informaţii** au fost utilizate:

- **fişe** cu informaţii care s-au referit la comună, sat, pentru societăţile comerciale şi asociaţiile cooperatiste;
- **liste** pentru informaţiile privind exploataţiile agricole individuale cuprinse în ancheta pe bază de sondaj;
- **chestionare** pentru ancheta de opinie;
- **centralizatoare** la nivelul comunei pentru o gamă restrânsă de indicatori prevăzuţi în formulare.

La organizarea, efectuarea, obţinerea, prelucrarea şi interpretarea informaţiilor primare şi a opiniilor liber exprimate, **au participat** 1200 cercetători ştiinţifici din staţiunile experimentale şi aparatul central al ASAS[1], care timp de circa 30 de zile au efectuat investigaţii în 500 de comune, circa 1000 asociaţii agricole cooperatiste, 445 societăţi agricole, 86 societăţi comerciale agricole, 108 societăţi comerciale de mecanizare (AGROMEC). Având caracteristicile unui **micro-recensământ statistic** şi **monografic complex,** a fost efectuată şi o **investigaţie**

[1]Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice "Gheorghe Ionescu-Şişeşti".

demoscopică la **25 mii gospodării individuale (**reprezentând circa 10% din numărul gospodăriilor din satul de reşedinţă), cu răspunsuri libere, la care au participat peste 1000 de specialişti din conducerea asociaţiilor şi societăţilor agricole, 500 de primari din comunele în care s-a efectuat cercetarea, precum şi cei 1200 de cercetători ştiinţifici participanţi direcţi la această anchetă şi directori ai staţiunilor experimentale din cadrul ASAS.

Informaţiile obţinute au permis **cunoaşterea** realităţilor satului românesc, bazată atât pe date şi fapte, cât şi – un lucru foarte important – cunoaşterea opiniei (exprimată liber) a celor care au lucrat efectiv în agricultură, a ţăranilor, specialiştilor şi cercetătorilor ştiinţifici – această cercetare însemnând o **adevărată radiografie** a morbidităţii agriculturii româneşti şi a **crizei profunde** în care s-a aflat agricultura, ca urmare, în principal, a modului de organizare şi, mai ales de efectuare a Reformei Agrare declanşată în anul 1991.

1992 – Datele privind rezultatele cercetării sociologică-statistică au fost utilizate pentru întocmirea **Studiului** privind **Problemele de bază ale agriculturii României** de către un grup de cercetători[1] ai Institutului de Economie şi Sociologie Rurală al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti, (ASAS)coordonat de către prof. Mircea Bulgaru, redactorul lucrării[2].

La baza elaborării acestui **studiu complex** – prefaţat de prof. Tiberiu Mureşan, preşedintele ASAS – a stat concepţia ştiinţifică modernă de **abordare sistemică** a proceselor şi fenomenelor economico-sociale din mediul rural în vederea desprinderii din realitatea dură a agriculturii, a principiilor pentru **fundamentarea măsurilor** privind reamenajarea spaţiului agricol, nu numai pentru utilizarea deplină a forţei de muncă şi pământului, ci şi pentru umanizarea cadrului muncii agricultorului, definirea statutului social şi condiţiile sale de trai, creându-se astfel, un echilibru între om şi natură acceptat, fără de care nu se poate realiza o agricultură modernă viabilă.

În susţinerea acestui punct de vedere, a fost relevată experienţa mondială care a demonstrat că economia ţărilor dezvoltate a fost realizată şi datorită agriculturii, în prezent fiind de neconceput o economie modernă fără o agricultură avansată, a priorităţii acordate producţiei de alimente asupra altor bunuri, mai ales în ţările care dispun de condiţii naturale favorabile.

---

[1]Dr. Mihai Cuţuhan, Dumitru Teodorescu, dr. Petre Săbădeanu, dr. Samoilă Muntean, Doru Gândac, expert ONU, dr. Traian Lazăr, dr. Georgeta Dobre, lector univ. Cristian Kevorchian, Gheorghe Lăcătuşu, Doina Ionescu, Liviu Popa, Victoriţa Jonea, Mircea Zaharia, dr. Mariana Clipcea, Gina Fântânaru.

[2]**Sinteza studiului** a fost prezentată la Consfătuirea Asociaţiei Generale a Economiştilor din România pe problemele agriculturii, de la Palas – Constanţa, din 15-18 decembrie 1992, precum şi în Parlamentul României.

Studiul a cuprins **două părţi**; starea de criză şi căile posibile de redresare a agriculturii. Pentru **stabilirea căilor ieşirii din criza profundă şi redresarea agriculturii** s-a avut în vedere necesitatea perceperii reale a structurii şi relaţiilor agrare; deţinerii terenurilor şi sistemului de exploatare; factorilor de producţie; crizei de identitate a ţărănimii şi crizei manageriale integrate în sistemul general al economiei naţionale; precum şi a trăsăturilor caracteristice ale agriculturii ca ramură importantă a economiei naţionale – criza agriculturii fiind declanşată de **Reforma Agrară** din anul 1991, care, prin modul cum a fost **concepută** şi, îndeosebi, **aplicată,** a produs un adevărat **şoc** asupra: relaţiilor agrare, dimensiunii proprietăţii şi modului de utilizare a pământului; înzestrării tehnice a agriculturii; factorilor agrotehnici; resurselor de muncă şi statutului agricultorilor; relaţiilor social-economice din mediul rural, în perioada tranziţiei agriculturii către economia de piaţă, aderării şi integrării în agricultura Uniunii Europene.

- Ca urmare a Reformei Agrare a fost declanşată o adevărată „**explozie" a proprietarilor de teren** al căror număr a fost – potrivit rezultatelor cercetării sociologice-statistice – de 6,2 milioane, mai mare cu circa un milion decât după Reforma Agrară din anul 1945 şi de 3,3 ori mai mare faţă de numărul „*proprietarilor convenţionali*" din fostele cooperative agricole de producţie.

- Prin aplicarea reformei agrare, au devenit **predominante**, gospodăriile care deţineau până la 3 hectare teren agricol, reprezentând circa 65%, – cele cu 3-5 hectare 20% şi 15% cele cu 5-10 hectare.

- A avut loc, totodată, o **gravă anomalie** în ceea ce priveşte gradul fărâmiţării terenului agricol, numărul parcelelor fiind de 23,5 milioane, cu o medie de 3,9 parcele pe o gospodărie.

- S-au produs **diferenţieri** însemnate şi în ceea ce priveşte **structura socio-profesională** a capilor de gospodărie, şi pe **grupe de vârstă**; 41% fiind orăşeni; 39% salariaţi şi pensionari din mediul rural şi 18% ţărani – circa 8% având până la 39 de ani, 35% între 40-59 de ani, iar 57% peste 60 de ani – reprezentând, de fapt, o **îmbătrânire managerială**.

Pentru întregirea imaginii privind viabilitatea noilor structuri agrare, au fost analizate şi unele aspecte importante privind *„Problemele de bază ale agriculturii României" referitoare, în principal, la*:

- **gradul** foarte scăzut de dotare tehnică, revenind un tractor la 62 gospodării, o semănătoare la 53 gospodării, o motocositoare la 107 gospodării etc.;

- **lipsa** acută a mijloacelor cu tracţiune animală, revenind o bovină la două gospodării, un cal sau o căruţă la 4 gospodării;

- **lipsa** mijloacelor de depozitare, doar circa 50% din gospodării având pătule şi o treime hambare;

- **aplicarea** cu totul necorespunzătoare a principalelor măsuri agrotehnice şi folosirea seminţelor selecţionate, doar 50% din gospodării folosind îngrăşăminte organice şi circa o treime îngrăşăminte chimice şi seminţe selecţionate;

- **sistemul** de exploatare a terenului arabil, 49% fiind utilizat de către proprietari, 23% în societăţi agricole, 20% în asociaţii simple, 3% în societăţi comerciale agricole şi aproximativ 5% în arendă sau dijmă;

- **modificările** importante în structura suprafeţei agricole, prin trecerea unor terenuri la categorii de folosinţă inferioare, în principal a terenurilor arabile şi a celor viti-pomicole;

- **folosirea** necorespunzătoare a capacităţii suprafeţelor amenajate pentru irigat şi fiabilitatea slabă a instalaţiilor de irigat;

- **sistarea** lucrărilor de îmbunătăţiri funciare la 787 obiective de investiţii supuse degradării;

- **raportul** nefavorabil între preţurile produselor agricole vândute de către agricultori şi preţurile produselor industriale (foarfecele preţurilor), în special pentru mijloacele de producţie cumpărate;

- **dobânzile** ridicate la acordarea creditelor necesare agricultorilor în vederea formării şi dezvoltării capitalului funciar – acordarea unor credite avantajoase constituind de fapt, principala pârghie pentru redresarea şi relansarea agriculturii;

- **îngustarea** pieţei interne a produselor agroalimentare, scăderea exporturilor şi creşterea importurilor ca urmare, în principal, a demonopolizării şi liberalizării activităţii de comerţ exterior, fără măsuri protecţioniste, care a creat dereglări serioase pe piaţa internă a unor produse agricole de bază;

- **depopularea** naturală a unor zone rurale ca urmare a scăderii natalităţii şi creşterii mortalităţii generale, amplificată de migraţia sat-oraş, care a accentuat îmbătrânirea demografică a populaţiei din aceste zone etc.

Având în vedere aspectele importante care au marcat criza profundă a agriculturii româneşti, (declanşată chiar din anul 1990) şi ţinându-se seama de opţiunile celor 25.000 de ţărani, exprimate liber cu ocazia sondajului de opinie, şefilor asociaţiilor şi societăţilor agricole, celor 500 de primari din comunele în care a fost efectuată cercetarea sociologică, precum şi opiniile celor 1200 de cercetători şi directori ai staţiunilor de cercetare ale Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice, în **partea a doua** a studiului au fost relevate **căile de bază** – posibile ale redresării agriculturii – în contextul luării unor măsuri cu caracter legislativ, economic, social, de organizare a cercetării ştiinţifice, ierarhizate şi integrate într-un *program complex, coerent,* elaborat într-o concepţie sistemică.

Măsuri importante propuse

- cu privire la **dimensiunea** şi structura gospodăriei ţărăneşti prin reducerea fărâmiţării şi adoptarea unor măsuri de concentrare fără afectarea dreptului de proprietate; adoptarea unor măsuri legislative, care să legifereze dreptul de proprietate şi succesiune; regimul de vânzare-cumpărare, condiţiile de asociere etc., **reconsiderându-se** identitatea gospodăriei ţărăneşti şi al statutului social şi profesional al ţărănimii; o nouă zonare a producţiei agricole, în cadrul sistematizării şi amenajării teritoriului; o evidenţă riguroasă a terenurilor pe categorii de terenuri şi utilizatori, în cadrul cadastrului agricol şi **introducerea valorii ecologice a pământului**; stimularea asocierii, cu păstrarea dreptului de proprietate etc.

- **păstrarea** capacităţii de producţie a resurselor naturale agricole prin efectuarea unor lucrări de îmbunătăţiri funciare şi luarea unor măsuri pe termen mediu şi lung, care să asigure o capacitate constantă de producţie a solului; şi asigurarea, în condiţii de secetă, a unor recolte relativ stabile, îndeosebi pentru refacerea sistemelor de hidroameliorаţii şi modernizare precum şi adoptarea unor măsuri legislative corespunzătoare privind modul de exploatare a sistemelor hidroameliorative, sarcinile furnizorilor şi utilizatorilor care să conducă la funcţionarea lor raţională şi creşterea producţiilor medii la hectar etc., rămânerea pământului numai în proprietatea cetăţenilor români, întrucât constituie spaţiul vital de hrană al naţiunii;

- cu privire la **dotarea** tehnico-materială şi progresului tehnic al agriculturii prin luarea unor măsuri privind, în principal; asigurarea ritmică cu tractoare şi maşini agricole, îngrăşăminte chimice, pesticide, erbicide etc. la nivelul solicitărilor şi în perioadele optime; revigorarea industriei din amontele agriculturii; reducerea tarifelor la principalele lucrări agricole efectuate de către AGROMEC pentru gospodăriile agricole individuale, asociaţii şi societăţi agricole; aprovizionarea unităţilor agricole cu furaje combinate, seminţe, combustibil etc. prin reţele locale (comunale) în condiţii de creditare pe termen scurt sau chiar subvenţionarea lor; asigurarea – prin grija statului – a materialului seminal cu valoare biologică ridicată pentru toate speciile de animale; producerea, prelucrarea şi comercializarea seminţelor pentru cerinţele interne şi externe să fie încredinţate organelor specializate şi autorizate, sub controlul strict al statului;

- pentru **creşterea eficienţei** cercetării ştiinţifice s-a considerat necesară menţinerea întregului potenţial uman şi material pentru soluţionarea problemelor majore privind redresarea agriculturii, prin coordonarea cercetărilor de către Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice, cu o reţea de unităţi autonome aparţinând domeniului public;

- **reconsiderarea rolului statului** în ceea ce priveşte protecţia economică a agriculturii prin încurajarea investiţiilor directe şi mixte; comenzi directe de produse pentru menţinerea echilibrului preţurilor; subvenţii acordate producătorilor agricoli şi preluarea parţială a riscului acestora; stimularea creditelor şi controlul asupra unor dobânzi foarte ridicate; protecţie vamală pentru produsele agroalimentare exportate etc.

- **îmbunătăţirea protecţiei sociale** a populaţiei rurale prin programe speciale care să vizeze, în principal, sistematizarea şi îmbunătăţirea edilitară a satelor; crearea unor noi locuri de muncă; ocrotirea sănătăţii şi asigurării sociale; îmbunătăţirea învăţământului; programe adecvate de susţinere a familiei ţărăneşti, stabilitatea relativă a populaţiei tinere de la sate; formarea şi consolidarea gospodăriilor agricole ţărăneşti viabile ca perspectivă.

*

Studiul a fost prezentat conducerii Ministerului Agriculturii în vederea analizării şi luării măsurilor necesare pentru revigorarea gospodăriilor ţărăneşti, cu **efecte benefice** pentru creşterea eficienţei producţiei agricole; îmbunătăţirii condiţiilor de muncă şi trai al ţărănimii etc., ***căruia nu numai că nu i s-a acordat atenţia cuvenită, dar a fost luată măsura destituirii din funcţie a prof. Tiberiu Mureşan şi a prof. Mircea Bulgaru***.

Faţă de acest refuz şi mai ales măsurile nejustificate luate de către Ministerul Agriculturii, (ministrul Ion Oancea), studiul a fost **înaintat preşedintelui României,** Ion Iliescu, având însă, aceeaşi soartă, deşi ulterior i s-a trimis şi o scrisoare deschisă publicată şi în presă.

Cercetarea economico-sociologică şi mai ales studiul întocmit s-au **bucurat de un larg ecou internaţional**, Conducerea Băncii Mondiale a hotărât traducerea şi difuzarea studiului tuturor ţărilor în care Banca Mondială avea sucursale. Autorii au primit şi o **scrisoare** de la preşedintele Băncii Mondiale privind utilitatea studiului fiind *recomandat ca o posibilă bază a reformei agriculturii*.

Cercetarea şi studiul elaborat au fost **apreciate** în mod deosebit şi de către Preşedintele Asociaţiei Mondiale de Economie şi Sociologie Rurală, care **în semn de preţuire** şi-a ţinut, în anul 1996, Congresul Asociaţiei în ţara noastră[1].

---

[1]Autorul a considerat util să acorde un spaţiu mai larg, atât efectuării cercetării sociologico-statistică, inedită, cât, mai ales, studiului întocmit, care a constituit nu numai unul din cele mai importante momente de referinţă privind istoria statisticii agricole şi cercetărilor sociologice rurale, atât prin modul cum a fost organizată, efectuată şi sferei de cuprindere a acestei cercetări complexe, cât şi prin informaţiile **statistice** importante şi de opinie obţinute - folosite pentru elaborarea studiului, aprofundat şi bine documentat.

1992 – Înfiinţarea **Consiliului de Coordonare a Activităţii de Statistică**[1] constituit din 34 de membri numiţi prin Decizie a Primului Ministru pentru o perioadă de 2 ani, proveniţi din cadrul Academiei Române, învăţământului superior de specialitate, reprezentanţi ai institutelor de cercetare, ministere, Băncii Naţionale a României, organizaţii sindicale, patronate etc. – preşedintele Institutului Naţional de Statistică fiind ales membru de drept.

Consiliul a fost înfiinţat în **scopul** asigurării caracterului obiectiv, transparent şi ştiinţific al metodologiilor, indicatorilor, nomenclatoarelor, clasificărilor utilizate în activitatea statistică, având ca **principal obiect de activitate** analiza şi avizarea strategiei de dezvoltare a sistemului statistic naţional, a rapoartelor de activitate ale Institutului Naţional de Statistică şi a Programului anual privind efectuarea cercetărilor statistice – **implicit ale statisticii agricole**.

1996 – În acest an a apărut **Studiul „Dreptul de a mânca”**[2] **– Disparităţi mondiale şi realităţi româneşti** – elaborat de prof. dr. Mircea Bulgaru, pe baza rezultatelor Anchetei sociologică-statistică din anul 1992, **generat** de realităţile societăţii româneşti din a doua jumătate a secolului XX şi, mai ales, din primii ani care au urmat după revoluţia din decembrie 1989, **marcate** de puternice frământări şi convulsii social-economice – cu un **impact negativ** asupra evoluţiei economiei naţionale şi în mod deosebit a agriculturii.

Studiul prezintă **principalele probleme** cu care s-a confruntat şi înfruntat agricultura ţării noastre în perioada interbelică, a economiei centralizate precum şi în primii ani ai perioadei post-decembriste.

Acordând o **atenţie deosebită rolului şi importanţei informaţiei statistice**, Mircea Bulgaru a utilizat un fond de date statistice vast şi diversificat.

În abordarea lucrării a încercat „*să evite unele discuţii contradictorii asupra unor probleme*” „*...Dar fără îndoială acestea se vor ivi* – menţionează autorul – *fiind vorba în fond, şi de adevărata menire a unei cercetări ştiinţifice de a exprima ipoteze, de a testa adevărul şi a-l verifica în practică...*”.

Socotind important să-şi exprime propriul punct de vedere, fără încorsetări ideologice, autorul şi-a sprijinit lucrarea „*numai pe fapte controlabile*”, întrucât „*...economia naţională nu poate fi cunoscută decât cu ajutorul unei multitudini de parametri ce exprimă cantitativ şi calitativ „procesele economice*” urmând ca timpul – judecător imparţial – „*...să confirme tot ce s-a dovedit adevăr şi neadevăr, dar sub niciun motiv minciună*”[3].

Studiul este **structurat** în două părţi:

---

[1]Potrivit prevederilor Ordonanţei nr. 9/1992.
[2]Distins cu Premiul Academiei Române „Virgil Madgearu”.
[3]Pag. 205.

- În **prima parte** sunt **analizate** tendinţele şi realităţile mondiale privind, în principal; fenomenul „foame” în noile accepţiuni; teoriile vechi şi noi referitoare la relaţiile şi interferenţele demoalimentare; adâncirea decalajelor pe plan mondial între ţările industriale şi cele în curs de dezvoltare; între cererea şi disponibilităţile alimentare; consumul şi costul alimentar; schimburile internaţionale; noua categorie economică „ecodezvoltarea”; costul mediului înconjurător, a resurselor forestiere şi apelor în noile condiţii de dezvoltare; formelor de habitat caracterizate prin explozia urbană şi marginalizarea satelor; structurilor agrare şi politicilor agrare vest-europene; performanţelor şi implicaţiilor acestora pe multiple planuri; **prezentarea unor sisteme de indicatori statistici** pentru reliefarea creşterii demografice şi economice; speranţa de viaţă şi creşterea economică; principalii indicatori ai consumului şi securităţii alimentare; cererea şi oferta de alimente corelate cu evoluţia populaţiei; produsul naţional brut (PNB) pe locuitor după nivelul de dezvoltare al ţărilor; locul investiţiilor în PNB corelat cu ponderea populaţiei; ponderea agriculturii în PNB şi populaţia mondială pe grupe de mărimi; suprafaţa agricolă şi principalele categorii de terenuri la nivel mondial şi continental; producţia de cereale pe continente şi principalele ţări producătoare; efectivele de animale pe specii la nivel mondial, continental şi principale ţări deţinătoare de bovine, porcine şi ovine; cererea de produse agricole, vegetale şi animale; importul şi exportul de produse agroalimentare; tipologiile alimentare; costul consumului alimentar; mediul înconjurător; costul urbanizării şi dezruralizării, politicile agrare est-europene etc.

- În **partea a doua**, (care reprezintă circa două treimi din cele aproximativ 600 de pagini) sunt analizate problemele spinoase ale agriculturii şi alte probleme care se interferează cu cele privind agricultura; structurile agrare interbelice; colectivizarea şi decolectivizarea agriculturii; utilizarea resurselor naturale agricole şi producţiei agricole vegetale; declinul producţiei agricole: forţa de muncă şi conducerea agriculturii; efectivele de animale şi producţia agricolă animală; capitalizarea şi decapitalizarea agriculturii; piaţa agriculturii; mediul rural şi destrămarea ţărănimii; consumul de produse agroalimentare în perioada antebelică, 1945-1950 şi primii ani ai perioadei de tranziţie, căile posibile, principale, de redresare a agriculturii etc.

Pentru înţelegerea şi aprecierea fără prejudecăţi ideologice a stării agriculturii în primii ani ai perioadei de tranziţie, metamorfoza structurilor agrare, evoluţia, contradicţiile şi paradoxurile acestora, autorul **a apelat la rezultatele recensămintelor agricole**, ca cea mai bună mărturie pentru cunoaşterea tipologiilor exploataţiilor agricole după Primul Război Mondial, în vederea relevării evoluţiei proprietăţii funciare şi modificărilor înregistrate în structura tipologiilor pe grupe de mărime a suprafeţelor deţinute de către proprietari.

După prima mare reformă Agrară declanşată în anul 1921, exploataţiile agricole se caracterizau, potrivit rezultatelor **Recensământului Agricol** din anul 1930[1] şi **Cercetării statistice selective din anul 1935**, printr-o bipolaritate accentuată şi o fărâmiţare excesivă a terenurilor deţinute; slaba înzestrare cu animale de muncă şi de producţie (o treime din exploataţii nu aveau vaci şi aproape jumătate nu deţineau porcine); o acută lipsă de capital; înzestrare tehnică nu numai înapoiată ci şi deficitară; grad ridicat de îndatorare la bănci; suprapopulaţie agricolă (practic un şomaj latent); producţii medii la hectar şi pe un animal scăzute; venituri la limita subzistenţei; pondere foarte ridicată a analfabetismului în mediul sătesc etc.

O situaţie cu un grad sporit de îngrijorare a fost relevată şi de **Recensământul din anul 1941**, **populaţia agricolă** reprezentând în anul 1930 circa 80% din populaţia totală şi aproximativ 72% în anul 1941, iar faţă de populaţia rurală peste 96% în anul 1930 şi circa 94% în anul 1941.

Împroprietărirea în anul 1945 a circa 920 mii ţărani, în medie cu aproximativ un hectar şi desfiinţarea marii moşierimi a dus la crearea a peste 400 mii exploataţii – **mica proprietate devenind predominantă**, cu o pondere de circa 60%, cu un nivel de înzestrare cu mijloace tehnice şi animale de muncă extrem de scăzut şi **divizarea** proprietăţii agricole în circa 20 milioane de parcele, constituind o **adevărată pulverizare** a proprietăţii funciare.

Structura de clasă în mediul rural, relevată de **Recensământul General Agricol din anul 1948** era compusă din 2,5% proletari agricoli, circa 57% ţărani săraci, 34% ţărani mijlocaşi şi 5,5% ţărani înstăriţi – consideraţi chiaburi.

Declanşarea în primăvara anului 1949 a **procesului de colectivizare forţată**, brutală, a agriculturii, care a reprezentat de fapt, **desfiinţarea dreptului de proprietate privată** asupra pământului, de vânzare-cumpărare, de succesiune etc. (fiind de fapt confiscat şi indirect etatizat) a fost considerată de către Mircea Bulgaru **prima mare greşeală istorică** săvârşită în domeniul politicii agrare – având loc „*o adevărată fetişizare şi metamorfozare a relaţiilor agrare, cu multiple implicaţii asupra agriculturii, a statutului social şi economic al ţărănimii, a exodului populaţiei rurale, a veniturilor şi cheltuielilor ţărănimii, a evoluţiei satului*”[2].

Tipologia exploataţiilor agricole la încheierea colectivizării agriculturii (anul 1962) avea o configuraţie total diferită, comparativ cu tipologia ante-colectivizare. De-a lungul anilor au avut loc unele reorganizări, fără să afecteze structura de fond.

- Mecanismele de organizare şi conducere a agriculturii etatist-colectiviste erau subordonate principiilor comuniste de monopol şi totalitare, bazate pe un **sistem**

---

[1]Vezi Rezultatele Recensământului din anul 1930 şi Cercetarea selectivă din anul 1935.
[2]Pag. 249.

supracentralizat de comandă şi control în care această ramură, în ansamblul ei, era planificată de la centru – pentru realizarea acestor obiective fiind **create mecanisme** la nivel micro şi macroeconomic, birocratice, care au paralizat orice iniţiativă a unităţilor agricole şi factorilor locali de decizie, chiar şi în cazurile concrete ale evitării unor riscuri care ameninţau să se producă în agricultură.

- În **anul 1989** existau 411 întreprinderi aparţinând Departamentului Întreprinderilor Agricole de Stat care deţineau 334 mii hectare (14%) din suprafaţa agricolă totală; alte unităţi agricole ale statului 381 mii hectare (16%); 3172 cooperative agricole de producţie (61%), şi circa 600 mii exploataţii agricole individuale din zona de deal şi munte necooperativizate, care deţineau 215 mii hectare, reprezentând 9% din suprafaţa agricolă[1].

Trecerea la economia de piaţă, proces necunoscut de teoria şi practica economică, dificil şi contradictoriu, a fost apreciată de către autor ca fiind a **doua greşeală istorică** – datorită modului în care a fost organizată şi mai ales efectuată reforma agrară – **pierderile aferente reformei, fiind mai mari decât cele generate de colectivizare**, materializate în distrugeri de terenuri, plantaţii viti-pomicole, sisteme de irigaţii, animale, construcţii etc., ridicându-se la **circa 10 miliarde de dolari**.

În urma reformei agrare s-a **declanşat** un **nou proces de fărâmiţare** a proprietăţii funciare urmat şi caracterizat printr-o **polarizare** excesivă a suprafeţei agricole şi **îmbătrânirea managerială**, proprietarii în vârstă de peste 60 de ani reprezentând 56,7%[2] din numărul total al capilor din gospodăriile existente.

Prin **decolectivizarea agriculturii** a fost declanşată, de fapt, o **profundă criză a agriculturii**, care – în anii următori – s-a **caracterizat** prin decapitalizare; restricţii ale acumulării; declinul producţiei agricole vegetale; scăderea drastică a efectivului de animale la toate speciile, în special la bovine şi ovine; lipsa acută de maşini şi utilaje agricole; inexistenţa, practic, a unei protecţii a agriculturii; destrămarea ţărănimii; discrepanţe însemnate între habitatul din mediul urban şi rural; nivelul de instruire etc.

Relevând în **ultimul capitol** (intitulat „Disperare şi speranţă”) starea agriculturii româneşti în primii 5 ani ai perioadei de tranziţie; situaţia precară a ţărănimii; accentuarea deosebirilor dintre mediul urban şi mediul rural; anacronismele din ţara noastră, inexistente în celelalte ţări aflate în perioada de tranziţie; conceptul greşit de privatizare; lipsa unei gândiri realiste, eficiente, a noilor organisme ale puterii privind luarea unor măsuri menite să asigure adaptarea agriculturii, întregii economii, la economia de piaţă; nesocotirea resurselor interne etc. au constituit o **diagnoză sumară a agriculturii**, pe baza căreia autorul a desprins **următoarele căi** – posibile – mai importante, de **redresare a agriculturii**:

---

[1]Pag. 243-255.
[2]Pag. 259.

- exploatarea raţională a pământului prin stimularea ţărănimii pentru înfiinţarea unor asociaţii agricole, libere; a exploataţiilor mixte cu capital de stat, precum şi gospodăriilor agricole familiale care să ducă la utilizarea eficientă a terenurilor agricole;
- constituirea Fondului Naţional de Capital pentru dezvoltarea agriculturii şi infrastructurilor rurale;
- reconsiderarea conceptului de dezvoltare rurală;
- dezvoltarea şi perfecţionarea pieţei agricole;
- perfecţionarea mecanismelor statului în ceea ce priveşte economia rurală;
- coordonarea unitară a cercetării ştiinţifice privind economia rurală;
- reconsiderarea rolului şi semnificaţiei protecţiei agriculturii;
- necesitatea elaborării unor programe realiste de relansare a agriculturii şi mediului rural;
- organizarea unor staţii pilot pentru: gospodării individuale model; unităţi asociative model; sate şi comune pilot şi chiar microzone rurale ale căror performanţe să poată fi popularizate în mod sistematic etc.

Modul cum a fost gândit structurat şi elaborat; bogăţia şi varietatea datelor statistice folosite; surselor documentare utilizate care au stat la baza formulării tezelor referitoare la problemele de bază ale evoluţiei agriculturii în primii 5 ani ai perioadei de tranziţie; concluziile desprinse din analiză şi propunerile realiste şi originale privind căile principale menite să asigure eficientizarea activităţii exploataţiilor agricole şi micşorarea decalajelor dintre mediul rural şi mediul urban etc.; **conferă studiului** nu numai un **caracter inedit** ci şi o **valoare intrinsecă deosebită**[1].

1997 – În acest an a apărut studiul „**Dezvoltarea rurală în România**" **(Agricultura secolului XXI),** elaborat de prof. dr. Păun Ion Otiman – care prin problemele abordate – se situează printre primele studii de acest gen în ţara noastră.

Ideea întocmirii acestui studiu i-a fost sugerată de ilustrul sociolog Dimitrie Gusti[2], privind cercetarea satului românesc, oglindită în rezultatele cercetării sociologice „60 sate româneşti" publicate în 4 volume – reprezentând un unicat şi în prezent în domeniul cercetării sociologice a satului românesc.

[1]Autorul a considerat utilă acordarea unui spaţiu mai larg prezentării acestui studiu, având în vedere nu numai importanţa problemelor relevate ci şi aplicabilitatea practică a căilor sugerate pentru eficientizarea agriculturii româneşti.

[2]Care a legiferat pentru prima oară în lume cercetarea sociologică, îmbinată cu acţiunea socială practică şi pedagogia socială şi care a conceput sociologia ca o „ştiinţă a naţiunii".

Deşi n-a dispus de mijloace financiare, materiale şi echipe de cercetători, autorul a reuşit prin efort propriu de documentare şi observare directă, utilizarea unor izvoare avute la îndemână (fiind stimulat şi de posibilitatea cunoaşterii modului de rezolvare a unor probleme similare din diferite ţări europene, SUA şi Cuba), a reuşit să întocmească acest studiu deosebit de important în care este abordată o gamă largă de probleme care caracterizează multiple aspecte din mediul rural.

În cele 5 capitole ale studiului (care cuprinde circa 420 de pagini) structurate într-o succesiune logică, prof. Păun Ion Otiman a reuşit să **prezinte în mod realist** problemele deosebit de importante cu care s-a confruntat satul românesc şi principalele direcţii în care trebuie să acţioneze organele îndreptăţite ale statului pentru revigorarea acestuia.

Primul capitol al studiului este destinat „punerii în temă" a cititorilor, în special a celor mai puţin avizaţi, privind satul în spaţiul rural românesc, precum şi cel european, conceptul de spaţiu rural, caracteristicile spaţiului rural şi structurile acestuia.

Acordând o **importanţă majoră** locului şi rolului informaţiei statistice pentru cunoaşterea şi analiza fenomenelor economico-sociale care au caracterizat satul românesc, relevate în **capitolele doi şi trei**, autorul a realizat, de fapt o „**adevărată radiografie**" privind starea satului în perioada economiei centralizate (1945-1989) şi în primul deceniu al perioadei economiei de piaţă, cu referiri speciale la agricultură.

Folosind un bogat şi variat fond de date statistice şi grafice sugestive, în capitolele menţionate au fost **prezentate**: situaţia, structura şi gradul de confort a locuinţelor din localităţile rurale; **disparităţile** dintre mediul urban şi cel rural; erorile de strategie privind dezvoltarea agriculturii după anul 1989; carenţele grave ale Legii fondului funciar; structurile agrare create ca urmare a modului în care a fost concepută, organizată şi, mai ales efectuată această reformă[1] etc.

În **capitolul patru** sunt reliefate unele aspecte importante privind **noua filosofie** a dezvoltării spaţiului rural care în **viziunea** prof. Păun Ion Otiman trebuia să se fundamenteze pe concepţii de dezvoltare locală globală durabilă – concepţii care presupun atât o componentă solidă, cât şi o componentă agricolă (sau silvică, după caz) importantă.

Problematica dezvoltării rurale locale globale durabile, **constituie** – potrivit aprecierilor sale – „*chintesenţa politicilor economico-sociale ale dezvoltării comunităţilor locale (rurale) într-un ansamblu armonios*"[2].

---

[1]Cu aprecierile menţionate anterior (Vezi Reforma agrară din anul 1991).
[2]Studiul „*Dezvoltarea rurală în România*" 1997, pag. 370.

Pentru susţinerea şi fundamentarea acestei teze au fost **relevate** mutaţiile conceptuale în dinamica ruralului; funcţiile spaţiului rural; programe de dezvoltare rurală; amenajarea teritoriului zonelor rurale; instituţii; infrastructuri; transporturi; echiparea tehnică a teritoriului; educaţia şi formarea de cadre; cercetarea şi sensibilizarea comunităţilor; crearea de locuri de muncă şi sporirea veniturilor persoanelor şi localităţilor rurale; dezvoltarea agriculturii, silviculturii, agroturismului local; extinderea întreprinderilor mici şi mijlocii industriale de artizanat, comerciale şi de servicii; habitatul, locuinţele, sănătatea, sportul, cultura; mediul înconjurător; cooperarea internaţională intercomunitară, interegională şi transfontalieră; managementul exploatării rurale etc.

În **ultimul capitol** „Dezvoltarea rurală în România – Opţiuni pe termen mediu şi lung" prof. Păun Ion Otiman a **propus** elaborarea unor **politici viabile** de dezvoltare a exploataţiilor agricole cu orizont anul 2020; **tipul de exploataţie agricolă privat-familială** pe care-l consideră în evoluţie şi performanţă viitoare – **prezervarea** caracterului privat-familial al exploataţiilor agricole fiind o problemă importantă pentru fiinţa naţională a României.

Au fost **propuse şi soluţii concrete** de susţinere a acestui tip de exploataţie agricolă, privind capitalul necesar pentru constituirea, consolidarea şi dezvoltarea fermelor privat-familiale – **unele soluţii fiind inedite**.

Totodată, şi-a **expus** şi **punctul de vedere** cu privire la evoluţia şi (sau) involuţia celorlalte tipuri de exploataţii agricole. Având în vedere discrepanţele regiunilor rurale, studiul cuprinde şi unele **soluţii** de revigorare a regiunilor defavorizate, în special a zonelor montane defavorizate, a celor rămase în urmă, îndeosebi a zonelor aflate în diferite stadii de deşertificare, precum şi a celor aflate în dificultate.

Prof. Păun Ion Otiman a **considerat necesar** ca aceste **opţiuni şi politici** de dezvoltare privind şi alte domenii (echiparea tehnică a locuinţelor, extinderea reţelelor de infrastructură etc.) să fie **integrate într-un concept naţional de dezvoltare** a **spaţiului rural**.

Modul de abordare şi tratarea sistematică a problemelor imperioase cu care se confruntă „lumea rurală" – exprimată concret prin datele şi graficele statistice; **soluţiile** propuse pentru r**evigorarea** activităţilor din spaţiul rural, **situează** studiul întocmit de prof. Păun Ion Otiman nu numai printre **primele lucrări** de acest gen apărute în ţara noastră, ci, **îndeosebi**, printre cele cu o **valoare teoretică şi practică deosebit de importantă**.

1998 – Înfiinţarea **Comitetului de avizare metodologică** ca organ consultativ, în vederea **asigurării** realizării uniforme şi în condiţii optime a proiectelor metodologiilor statistice, nomenclatoarelor şi clasificărilor, proiectelor cercetărilor statistice totale şi parţiale prevăzute a fi cuprinse în programele anuale de activitate a Instituţiei.

Componenţa Comitetului a fost stabilită prin Ordin al preşedintelui – pe baza propunerilor direcţiilor de specialitate, de regulă, pentru o perioadă anuală – putând fi prelungită din oficiu pentru cel mult doi ani calendaristici. La lucrările Comitetului de avizare metodologică pot participa (în funcţie de specificul şi complexitatea lucrărilor supuse dezbaterii) şi specialişti din alte instituţii, cadre didactice etc. care pot contribui la soluţionarea problemelor supuse dezbaterilor.

În anii 2002-2008 au fost analizate şi aprobate **principalele instrumente ale statisticii agricole**: metodologia determinării contului de producţie din agricultură; potenţialul productiv al plantaţiilor pomicole; contul fluxurilor materiale etc. metodologia şi instrumentarul statistic privind organizarea, efectuarea prelucrarea şi valorificarea cercetărilor statistice referitoare la utilizarea terenurilor agricole; stabilirea suprafeţelor cultivate şi producţiei agricole vegetale; efectivelor de animale şi producţiei agricole animale; utilizarea pesticidelor; ancheta structurală în agricultură în anii 2005 şi 2007 etc.

1999 – An marcat de apariţia unui **s**tudiu, de mare amploare şi complexitate **„Organizarea teritoriului",** întocmit de prof. dr. Ion Bold, care reprezintă o **sinteză** a unei activităţi de peste 40 de ani în cele mai diverse domenii, privind organizarea teritoriului (cercetare, proiectare, execuţie, învăţământ) în vederea fundamentării unui concept unitar al sistemului de organizare a teritoriului – factor determinant pentru dezvoltarea raţională şi armonioasă a spaţiului în diferite zone teritoriale.

Studiul este structurat în două părţi: **probleme generale şi probleme metodologice**, abordate în mod unitar de la general la particular, de la aspectele teoretice la cele practice – privind realizarea lucrărilor de organizarea teritoriului în toată complexitatea lor, detaliate în cadrul a 32 de capitole: amenajarea (sistematizarea) teritoriului şi localităţilor; organizarea teritoriului, în cadrul unităţilor şi încheind cu organizarea teritoriului diferitelor categorii de folosinţă, ceea ce constituie (în opinia autorului) o orientare generală valabilă pentru abordarea soluţionării valorificării optime a resurselor şi efectuării coordonate a investiţiilor integrate; dezvoltării echilibrate a societăţii şi spaţiului etc.

Cartea se adresează la **trei categorii de cititori**: studenţilor de la cursurile de zi şi postuniversitare; proiectanţilor în organizarea şi amenajarea teritoriului, precum şi celor din domenii apropiate; cetăţenilor obişnuiţi – autorul considerând, că deşi au funcţii şi cerinţe diferite, fiecare este interesat să înţeleagă importanţa organizării moderne şi durabile a teritoriului României integrat în spaţiul european.

Prin modul cum a fost gândită şi elaborată, prin multitudinea problemelor complexe abordate şi mai ales a **soluţiilor propuse**, volumul important al informaţiilor statistice utilizate pentru fundamentarea măsurilor sugerate, cartea întocmită de prof. dr. Ion Bold **contribuie** într-o măsură importantă la dezvoltarea ştiinţei organizării raţionale a teritoriului ţării noastre.

2000 – Crearea **Comitetului de avizare a soluţiilor informatice**, care după avizarea proiectelor soluţiilor (nomenclatoare, metodologii, cercetări statistice etc.) analizează activitatea de prelucrare informatică curentă, urmăreşte modul de implementare a strategiei în acest domeniu şi propune conducerii Institutului Naţional de Statistică soluţii de dezvoltare şi modernizare a informaticii statistice. La şedinţele de dezbatere a soluţiilor informatice, pot participa în calitate de invitaţi şi specialişti din alte instituţii cu profil informatic. Componenţa acestui comitet a fost stabilită prin Ordin al preşedintelui Institutului Naţional de Statistică.

2000 – Efectuarea primei **Anchete Structurale în Agricultură**, care a reprezentat o **cercetare statistică de probă** (Anchetă pilot) în **scopul** testării şi armonizării investigaţiilor statistice, potrivit practicii Uniunii Europene – având următoarele **obiective principale**: cunoaşterea detaliată a sferei şi structurii activităţii exploataţiilor agricole individuale şi mai ales a unităţilor cu personalitate juridică, înfiinţate în perioada 1990-2000; definirea exploataţiei agricole ca unitate de observare statistică; posibilităţile de obţinere a informaţiilor şi înscrierii lor în formularele utilizate pentru investigaţii statistice, potrivit cerinţelor EUROSTAT – avându-se în vedere particularităţile agriculturii ţării noastre; determinarea eşantioanelor (praguri) privind efectuarea unor cercetări statistice parţiale şi exhaustive în agricultură; testarea unor soluţii (tehnice metodologice, organizatorice, programare etc.) în vederea proiectării sistemului informatic de introducere, prelucrare, validare şi transmitere a datelor statistice; studierea posibilităţilor de furnizare a datelor către alte sisteme statistice etc.

Informaţiile obţinute au fost utilizate pentru organizarea şi efectuarea Recensământului General Agricol din anii 2002-2003 (investigaţie statistică de mare volum şi cu un grad ridicat de complexitate), efectuarea unor anchete statistice structurale, intercenzitare, şi altor cercetări statistice selective în agricultură –necesare statisticii agricole curente.

2001 – Apariţia Studiului „**Tranziţia mai grea decât un război – România 1990-2000**” elaborat de prof. dr. Nicolae Beli, privind analiza sub multiple aspecte a tranziţiei în prima decadă a secolului XXI.

Studiul – practic, **unic în literatura de specialitate** a ţării noastre – cuprinde o amplă şi diversificată analiză a economiei româneşti în perioada tranziţiei la economia de piaţă.

Autorul stabileşte pe baza unei analize aprofundate principalele caracteristici definitorii cristalizate în anii tranziţiei – perioadă istorică de mari căutări şi speranţe privind viitorul ţării.

O **primă caracteristică** a lucrării este de **ordin istoric** – autorul pornind de la identificarea premizelor care l-au generat. În acest context a fost **clarificată, conceptual, economia de piaţă** şi necesitatea tranziţiei ca o nouă perioadă istorică în dezvoltarea României.

O **a doua caracteristică** este de ordin **gnoseologic**, autorul efectuând o analiză gen diagnoză a tranziţiei – analiză pe baza căreia şi-a construit investigaţia pe cunoaşterea cauzală, care nu se opreşte la aparenţele fenomenelor, ci pătrunde în structurile lor de profunzime – acolo unde acţionează, de fapt, cauzele care generează efectele de la suprafaţă.

Evidenţiind principalele cauze privind „stările de lucruri" ale tranziţiei – bune dar mai ales rele – autorul a **identificat şi unele căi importante privind evoluţia normală a economiei**.

Cea de **a treia caracteristică** este de **ordin metodologico-statistic**, autorul folosind pentru o cât mai bună documentare în vederea susţinerii ideilor sale, un adevărat sistem de noţiuni, indicatori şi analize economico-statistice, corespunzător fiecărui proces economic care a marcat perioada tranziţiei.

Studiul cuprinde un bogat bagaj de cunoştinţe şi idei, cu o cotă de înaltă relevanţă ştiinţifică şi instructiv informaţională.

Teza dominantă a studiului constă, în aprecierea autorului, (bazată pe un vast documentar statistico-economic şi fapte riguros selectate) potrivit căreia **perioada crizei din ţara noastră** a fost o „**tranziţie prin criză însoţită de mari pierderi materiale**" – care au depăşit de 6,3 ori nivelul produsului intern brut din anul 1989, precum şi pierderile din cele două războaie mondiale – în **anul 1999** produsul intern brut situându-se la nivelul anului 1975.

Ca urmare, **decalajul economic al ţării** – care în anul 1989 era de circa 25 de ani faţă de Franţa şi Germania – a crescut la peste 80 de ani.

„*Tranziţia – subliniază autorul – a fost mai grea decât un război, dar nu din cauza necesităţii, ca atare, a tranziţiei, ci din cauza factorului politic – tranziţia fiind doar o necesitate istorică şi atât... Tranziţia a fost mai grea decât un război, dar un război, înainte de toate, al românilor cu românii. Aceasta din cauza politicienilor noştri care au fost preocupaţi mai mult de lupta pentru putere, decât lupta pentru dezvoltarea economiei şi societăţii*".

În acest context general, prof. Nicolae Beli – bazat pe ample comparaţii cu tranziţia celorlalte ţări „foste socialiste" care a durat doar circa 2-3 ani, nu 10 ani, ca în România – a analizat mecanismele cauzale care au generat căderea generală dezastruoasă a economiei, împrejurările care le-au favorizat şi implicaţiile acesteia asupra viitorului ţării.

Pierderile economiei, (în ansamblul ei), au fost însoţite şi de pierderile populaţiei; deteriorarea drastică a veniturilor; a corelaţiei dintre salarii şi preţuri („o cursă pierdută mereu de salariaţi" cum subliniază, metaforic autorul); adâncirea decalajelor economice din rândul populaţiei, unele persoane devenite miliardare „peste noapte" şi marea majoritate a populaţiei a cărei forţă de muncă a scăzut de la

8,2 milioane sub 5 milioane persoane (reprezentând circa 50%) – tranziţia românească transformându-se, potrivit opiniei autorului – „*într-o fabrică de pensionari şi şomeri”,* devenind o sursă de sărăcie şi tensiuni dar şi de haos legislativ.

Faptul că acest studiu a primit cel mai important premiu al Academiei Române „Petre S Aurelian” (2003), reprezintă, indiscutabil, un **certificat** care îi confirmă valoarea ştiinţifică ridicată.

2001 – Aşezarea **Anchetei bugetelor de familie**, (cercetare statistică – sociologică selectivă cu **caracter permanent)**, pe **noi principii** de organizare şi efectuare, **armonizate** integral cu principiile EUROSTAT.

Obiectivul principal al anchetei îl constituie obţinerea informaţiilor pentru **evaluarea** veniturilor, cheltuielilor şi consumului populaţiei, menite să permită: identificarea condiţiilor de viaţă ale populaţiei din mediul urban şi mediul rural atât a persoanelor favorizate cât mai ales a celor defavorizate, **în vederea luării unor măsuri adecvate** pentru protecţia socială şi îmbunătăţirea calităţii vieţii; aplicarea politicilor în domeniul veniturilor, cheltuielilor şi consumului populaţiei precum şi impactului acestora în domeniul economico-social; calcularea unor indicatori importanţi privind costul vieţii; furnizarea datelor utilizatorilor interni şi externi; stabilirea bazelor de sondaj pentru efectuarea unor cercetări selective; completarea registrelor administrative şi al exploataţiilor; întocmirea unor lucrări statistice, în special a balanţelor produselor agroalimentare etc.

Ancheta se efectuează într-un **eşantion reprezentativ** de 37440 locuinţe permanente (cele pentru exploataţii agricole reprezentând 9,3%) din mediul urban şi mediul rural **selectate aleator** din toate judeţele ţării şi Municipiului Bucureşti – fiind **cuprinse** gospodării din toate categoriile social-economice.

Apartenenţa la o anumită categorie de gospodării este stabilită pe baza ocupaţiei declarată a capului gospodăriei: salariaţi; patroni; lucrători pe cont propriu în agricultură (agricultori); membrii ai asociaţiilor agricole (agricultori din societăţile comerciale agricole); lucrători pe cont propriu în activităţi neagricole (meseriaşi, comercianţi, liber-profesionişti etc.); membri ai cooperativelor neagricole (meşteşugăreşti, de consum şi de credit); şomeri; pensionari şi alte categorii.

Gospodăria ca **unitate de observare statistică,** definită sintetic, reprezintă totalitatea membrilor de familie, rudelor, sau altor persoane care locuiesc şi se gospodăresc împreună, având buget comun, lucrează (după caz), împreună terenul deţinut sub diferite forme, sau întreţin animalele, consumă şi valorifică în comun produsele obţinute.

Înregistrarea datelor se efectuează pe două tipuri de formulare:

- **Jurnalul gospodăriei**, completat de regulă zilnic prin **autoînregistrare**, de către capul gospodăriei;

- **Chestionarul gospodăriei**, completat de către **operatorul de interviu** la domiciliu pe baza discuţiilor, în principiu, cu capul gospodăriei, privind; componenţa gospodăriei; activităţile exercitate; beneficiarii de pensii, ajutoare şi alte forme de protecţie socială; balanţa produselor agroalimentare şi băuturilor alcoolice – căi de provenienţă a resurselor şi utilizarea lor – pentru circa 110 produse; condiţii de locuit; înzestrarea cu bunuri; starea sănătăţii etc.

2001 – Apariţia studiului **„Lecţii ale tranziţiei – Agricultura 1990-2000**", întocmit de prof. dr. Marin Popescu, în condiţiile în care nu a existat un concept privind trecerea de la economia centralizată, de comandă, la economia de piaţă şi inexistenţa unui precedent istoric menit să uşureze înfăptuirea transformărilor pe care şi le propune – fapt care a îngreunat activitatea de cercetare şi a diminuat posibilităţile de a prevedea (pe baza unor calculaţii riguros stabilite) regulile sau legităţile care le guvernează – ţinând seama, îndeosebi, de situaţia specifică din agricultura ţării noastre comparativ cu alte ţări „foste socialiste".

În acest context, prof. Marin Popescu a structurat lucrarea în **opt capitole** analizând în primul rând starea agriculturii la sfârşitul anilor '80, cauzele principale care au dus la **eşecul experimentului socialist în agricultură, fără a neglija, însă, realizările obţinute în dezvoltarea agriculturii**.

Cauzele principale ale eşecului agriculturii socialiste:

- **Considerarea agriculturii ca sursă de acumulare**[1] a industrializării şi pentru susţinerea altor cheltuieli ale statului s-a dovedit dăunătoare pentru agricultură.

- **Sistemul rigid, excesiv centralizat**, de planificare şi conducere a îngrădit iniţiativa producătorilor agricoli, unităţilor agricole fiindu-le stabilite, anual, creşteri nefundamentate potrivit posibilităţilor reale ale acestora şi inducerea unor elemente de forţare privind mărimea şi structura suprafeţelor cultivate şi a efectivelor de animale, care au determinat apariţia unor necorelări între producţia agricolă vegetală şi producţia animală; dezechilibre între cerinţele progresului tehnologic sub diferite forme şi posibilităţile existente; lipsa combustibilului şi energiei; a pieselor de schimb pentru utilajele agricole etc.

- **Migraţia forţei de muncă** din mediul rural care a creat diferenţieri însemnate pe zone şi judeţe privind ponderea populaţiei agricole, îmbătrânirea acesteia şi „feminizarea agriculturii" etc.

- **Tendinţa spre grandomanie** care s-a accentuat după anii '70-'75, îndeosebi în anii '80, ai secolului XX, manifestată prin unificarea mai multor cooperative agricole, formarea asociaţiilor intercooperatiste, complexelor agrozootehnice de tip industrial etc.

[1]Considerată acumularea primitivă a capitalului. *Precizarea aparţine autorului.*

Toate aceste fenomene şi procese au dus în final nu numai la încetinirea ritmului de dezvoltare ci chiar de **regres**, manifestându-se începutul şi accentuarea crizei economiei de comandă.

- **Eşecul** sistemului socialist în agricultură **n-a anulat realizările din agricultură** privind dezvoltarea bazei tehnico-materiale a acesteia, organizarea teritoriului, înfăptuirea unor lucrări ample de îmbunătăţiri funciare, în special amenajări pentru irigaţii[1], aplicarea îngrăşămintelor chimice, dezvoltarea învăţământului agricol, electrificarea satelor etc.

Aceste realizări au reprezentat acumulări în avuţia naţională atât sub formă materială cât şi sub forma stocului de cunoştinţe care au constituit **premize favorabile pentru ceea ce urma să se creeze după anul 1989** – constituind elemente de continuitate între o economie de comandă şi economia de piaţă.

❋

Pentru crearea unei agriculturi compatibilă cu economia de piaţă concurenţială, **autorul a propus** o gamă largă de **măsuri organizatorice, tehnice şi economice**, în primul rând decolectivizarea, dezetatizarea şi privatizarea; formarea unor noi structuri de proprietate şi de organizare a producţiei agricole; crearea exploataţiei familiale ca o componentă principală a gospodăriei agricole individuale şi agriculturii româneşti cu realizările şi mai ales nereuşitele acestor demersuri şi implicaţiile negative care au marcat agricultura în anii 1990-2000.

Concomitent au fost **propuse măsuri** pentru **crearea pieţei concurenţiale** printre care: liberalizarea preţurilor şi îmbinarea formelor economiei de piaţă cu implicarea raţională a statului – raporturile fiind de complementaritate şi nu de adversitate, **statul** având o **funcţie reglatoare** manifestată sub diferite forme.

După prezentarea acestor probleme preliminare, dar importante, Marin Popescu analizează – principalele aspecte privind producţia agricolă sub impactul tranziţiei.

- Evoluţia producţiei agricole şi schimbările structurale care au avut loc în cei circa 10 ani analizaţi privind producţia agricolă vegetală şi producţia animală caracterizată prin **scăderea accentuată** atât a producţiei agricole vegetale (cu circa 18%) cât şi a producţiei agricole animale (cu 11%) şi mai ales prin **modificările structurale** importante – ponderea producţiei agricole animale în anul 2000 reprezentând 36,5% comparativ cu 45,6% în anul 1989 ca urmare, în principal a **reducerii suprafeţei cultivate** la majoritatea culturilor, îndeosebi a suprafeţelor cultivate cu cereale şi **producţiilor medii** la hectar, **diminuării masive a**

[1]În anul 1989, ţara noastră s-a situat pe locul 2 în Europa privind ponderea în terenul arabil a amenajărilor pentru irigaţii.

efectivelor de animale la toate speciile[1] şi **producţiilor medii** – datorită neaplicării măsurilor agrotehnice şi sanitar-veterinar în marea majoritate a exploataţiilor agricole în special a celor mici şi mijlocii.

- **Slaba participare a agriculturii** la dezvoltarea industriei alimentare şi consumului de produse alimentare ca urmare atât a declinului producţiei agricole, cât şi scăderii accentuate a gradului de utilizare a capacităţii industriei alimentare.

- **Eficienţa macroeconomică scăzută** atât la nivel naţional cât mai ales european, existând decalaje însemnate privind nivelul producţiei medii de cereale la hectar, comparativ cu ţările Uniunii Europene, cu tendinţă de creştere în toţi anii perioadei 1990-2000. **Exprimată valoric**, producţia agricolă obţinută în ţara noastră în anul 1998 a fost de circa 2,5 ori mai mică decât producţia agricolă obţinută în ţările Uniunii Europene – România situându-se pe ultimele locuri.

- Deşi în majoritatea ţărilor Uniunii Europene s-a manifestat o preocupare permanentă pentru concentrarea producţiei agricole având în vedere avantajele acesteia, oglindite în creşterea eficienţei economice, în **ţara noastră nu a existat, practic, un program** întocmit în mod judicios de către factorii decidenţi.

În studiul întocmit de către prof. Marin Popescu sunt analizate detaliat şi **principalele probleme referitoare la formarea şi dezvoltarea pieţei funciare**: conţinut, funcţii şi caracteristici principale, avantaje şi dezavantaje, dimensiunea pieţei de vânzare – cumpărare a terenurilor agricole, cadrul legislativ privind vânzarea-cumpărarea şi arendarea terenurilor agricole, mecanismele de reglare a pieţei funciare.

În **partea finală** a acestui studiu este **abordată succint şi problema promovării factorilor calitativi**, obiectiv prioritar al dezvoltării agriculturii, fiind **relevate** necesitatea şi importanţa revigorării învăţământului agricol ca o cerinţă importantă a cunoaşterii; a managementului şi culturii manageriale; înnoirea aparatului tehnic; promovarea tehnologiilor avansate, indispensabile unei agriculturi performante etc.

Prin problematica abordată, modul în care sunt analizate problemele complexe privind agricultura ţării noastre, volumul însemnat al informaţiilor statistice utilizate pentru fundamentarea ideilor şi măsurilor sugerate pentru creşterea eficienţei agriculturii, studiul se adresează nu numai factorilor de decizie la diferite nivele ci şi economiştilor, statisticienilor, sociologilor şi cadrelor didactice din învăţământul agricol superior şi studenţilor.

2002 – Instituirea **Zilei Statisticianului,** în temeiul Hotărârii Guvernului României (nr. 592 din 13 iunie 2002), organizată anual în prima duminică a lunii iulie – Institutul Naţional de Statistică fiind împuternicit pentru organizarea sărbătoririi acestui eveniment.

---

[1]Cu excepţia numărului de cabaline.

Începând din anul 2002 sunt organizate manifestări ştiinţifice la care participă atât salariaţi din aparatul statistic central cât şi teritorial – fiind prezentate referate ştiinţifice privind dezvoltarea statisticii oficiale şi principalele aspecte referitoare la activitatea statistică, pe domenii de activitate ale statisticii: industrie, agricultură, demografie, comerţ etc., aportul Institutului Naţional de Statistică la elaborarea lucrărilor statistice solicitate de către instituţiile de specialitate ale Uniunii Europene (EUROSTAT); colaborarea cu diverse ţări membre privind probleme ale activităţii statistice curente, precum şi de perspectivă; luarea unor măsuri pentru creşterea operativităţii şi eficienţei statisticilor naţionale şi ale Uniunii Europene.

2002 – Recensământul General Agricol efectuat în intervalul 2 decembrie 2002-30 ianuarie 2003 – după 54 de ani de la ultimul recensământ general agricol – în **scopul** obţinerii datelor statistice pentru fundamentarea politicii statului în domeniul agriculturii, în concordanţă cu acquis-ul statistic comunitar.

Deşi a fost organizat şi efectuat potrivit aceloraşi principii generale ca şi recensămintele anterioare, a prezentat o serie de **elemente noi** situându-se la un **nivel cu mult superior**, faţă de Recensământul General Agricol din anul 1948, atât în ceea ce priveşte organizarea şi elaborarea instrumentarului statistic, cât şi efectuarea înregistrărilor, prelucrarea datelor, prezentarea şi difuzarea rezultatelor.

Bazat pe un *program de observare statistică cu o paletă largă de indicatori statistici*, cuprinşi într-un *sistem integrat* şi o *metodologie întocmită într-o viziune nouă, modernă*, acest recensământ a constituit **un moment de vârf în teoria şi practica cercetărilor statistice privind agricultura,** marcând totodată, un nou şi important început de drum în efectuarea unor asemenea lucrări, de mare anvergură şi interes naţional.

La stabilirea **unităţii de observare statistică** s-a ţinut seama de sfera de cuprindere a recensământului care a vizat

- atât exploataţiile agricole cu personalitate juridică,
- cât şi gospodăriile agricole individuale fără personalitate juridică.

Exploataţia, ca **unitate de observare statistică**, a fost considerată ca *„unitate economică de producţie agricolă care îşi desfăşoară activitatea pe baza unei gestiuni curente unice şi cuprinde toate animalele deţinute şi întreaga suprafaţă de teren utilizată (în totalitate sau parţial) pentru obţinerea unor produse în vederea asigurării nevoilor proprii de consum şi vânzării celor care prisosesc, indiferent de tipul de proprietate, forma juridică sau mărimea acesteia*[1]*”.*

[1]Manualul recenzorului.

Gospodăria a fost definită în mod asemănător ca la recensămintele anterioare: totalitatea membrilor de familie, rudelor sau altor persoane care locuiesc şi se gospodăresc împreună, având buget comun şi, după caz, lucrează împreună terenul sau întreţin animalele, consumă şi valorifică în comun produsele obţinute. Persoanele, care la data recensământului s-au declarat că locuiesc şi se gospodăresc singure au fost considerate ca o gospodărie, formată dintr-o singură persoană.

Cei peste **800 de indicatori** cuprinşi în formularele de înregistrare a datelor, structuraţi în **11 capitole**, au asigurat obţinerea unor **informaţii referitoare**, în principal; la identificarea unităţii de observare şi statutul juridic al acesteia; modul de deţinere a terenului; suprafaţa totală defalcată pe categorii de terenuri şi utilizarea lor pe grupe de culturi; suprafaţa terenurilor irigate, sursa apei şi metodelor de irigare; fertilizarea solului; efectivele de animale pe specii, sex, grupe de vârstă şi destinaţie economică; forţa de muncă şi folosirea acesteia; nivelul de instruire al şefului exploataţiei; parcul de tractoare, maşini şi echipamente agricole utilizate în ultimul an; construcţiile agricole; participarea la activităţi agricole şi neagricole; agricultura ecologică; destinaţia producţiei agricole etc.

Pentru efectuarea înregistrărilor în condiţii optime a fost elaborat M**anualul recenzorului**, precum şi un **Îndreptar practic** (cuprinzând unele întrebări frecvente care se pun, de obicei, cu ocazia înregistrărilor şi formularea răspunsurilor) precum şi **unele precizări** metodologice (înscrise direct pe formulare) privind **definirea** conţinutului economic al indicatorilor şi modului de completare a datelor – dovedindu-se de un real folos atât pentru uşurarea muncii recenzorilor cât şi pentru creşterea calităţii informaţiilor obţinute.

În contextul noţiunii de recenzare, **principalul criteriu** luat în considerare a fost cel al **utilizării suprafeţelor** – conform Legislaţiei EUROSTAT şi nu al **proprietăţii**, aşa cum s-a procedat la recensămintele anterioare.

Comparativ cu **modul de înregistrare a datelor** la recensămintele anterioare, (potrivit declaraţiei proprietarului sau deţinătorului de animale şi **verificării în mod obligatoriu** de către recenzor a animalelor existente prin numărarea acestora la faţa locului) la Recensământul General Agricol din anul 2002-2003, înregistrarea datelor s-a efectuat numai **pe baza liberei declaraţii** a capului gospodăriei (sau a unui alt membru adult) a tuturor bunurilor deţinute.

Acest recensământ s-a **diferenţiat** faţă de celelalte înregistrări şi prin faptul că **după 102 ani** de la recensământul animalelor din anul 1900 a fost efectuată, în prealabil, o **înregistrare de probă** (anchetă pilot) pentru testarea formularelor, normelor metodologice şi organizatorice, în vederea definitivării întregului instrumentar statistic.

Rezultatele recensământului[1] au evidenţiat o serie de aspecte deosebit de importante privind nivelul dezvoltării agriculturii în anul 2002.

- Au fost înregistrate 4.485 mii exploataţii agricole care deţineau o suprafaţă totală de 15.708 mii hectare; 4.462 mii (99,5%) exploataţiile individuale cu o suprafaţă de 8.454 mii hectare (54%) şi 23 mii (0,5%) **exploataţiile** cu personalitate juridică, care deţineau 7.254 mii hectare[2] (46%), ***din care*** 4.299 mii exploataţii deţineau o **suprafaţă agricolă utilizată** de 13.931 mii hectare, (reprezentând 89% din suprafaţa totală) – 7.709 mii hectare (55%) fiind deţinută de exploataţiile individuale şi 6.222 mii hectare (45%) de către exploataţiile cu personalitate juridică, cu **o suprafaţă medie** a unei exploataţii de 3,2 hectare; 1,8 hectare exploataţiile individuale şi 283 hectare exploataţiile cu personalitate juridică.

- Suprafaţa agricolă utilizată a prezentat un grad excesiv de polarizare şi fărâmiţare (fiind divizată în 14,5 milioane de parcele):

  - exploataţiile cu până la 2 hectare, deşi au reprezentat 71,3% deţineau doar 14,6% din suprafaţa agricolă utilizată,

  - în timp ce exploataţiile cu peste 100 hectare reprezentând numai 2,3% au deţinut 46,9% din suprafaţa agricolă utilizată – cea mai mare parte fiind societăţi comerciale şi unităţi ale administraţiei publice.

- Parcul de tractoare şi maşini agricole deşi a înregistrat o uşoară creştere faţă de anul 1989 avea un grad avansat de uzură, în special cel în proprietate – ponderea celor cu o vechime de peste 10 ani reprezentând 76% la tractoare, 66% pluguri pentru tractoare, cultivatoare, combinatoare, grape şi sape rotative, 58% semănători cu tracţiune mecanică, 56% maşini pentru împrăştiat îngrăşăminte şi maşini pentru erbicidat şi tratamente, 68% combine, 66% motocositoare, iar la echipamentele cu tracţiune animală a reprezentat 68% la pluguri, 66% grape, 59% cultivatoare, 54% semănători şi 59% care şi căruţe.

- O situaţie asemănătoare a existat şi la adăposturile pentru animale şi construcţiile gospodăreşti (pătule, magazii etc.) având o vechime în marea lor majoritate între 50-70 de ani, unele chiar peste 80 de ani.

- Suprafaţa agricolă amenajată pentru irigat a fost de 1,5 milioane hectare, (comparativ cu circa 3,2 milioane hectare în anul 1989) ca urmare a degradării canalelor de aducţiune a apei, distrugerii instalaţiilor de pompare şi a ţevilor (conductelor) folosite pentru irigat – **în anul 2002 fiind irigate doar 532 mii hectare (16,6%).**

---

[1]Publicate în 12 volume, cuprinzând **date generale** la nivel naţional (vol. I) şi **date detaliate** la nivel naţional, regiuni de dezvoltare, judeţe şi localităţi pe categorii de exploataţii agricole (11 vol.).

[2]Din care: 987 mii hectare deţinute de societăţi/asociaţii agricole; 2250 mii hectare, societăţi comerciale, 3573 mii hectare unităţi ale administraţiei publice şi 8 mii hectare unităţi cooperatiste.

- Modificări importante au fost consemnate şi în dinamica şi structura suprafeţei agricole care a scăzut cu aproape 500 mii hectare (circa 4%) faţă de anul 1989.

- Comparativ cu anul 1989 - **Suprafaţa arabilă totală**, a fost de 8943 mii hectare[1] (-6%), vii şi pepiniere viticole 188 mii hectare (-32%), livezi şi pepiniere pomicole 146 mii hectare (-54%), păşuni şi fâneţe naturale[2] 4464 mii hectare (+1,4%).

- Suprafaţa arabilă cultivată în anul 2002 a reprezentat 8151 mii hectare, cu 1696 mii hectare mai mică decât în anul 1989 (-17%).

- Evoluţia suprafeţei arabile a fost marcată nu numai de scăderi însemnate ci şi de deplasări importante în structura suprafeţei cultivate pe grupe de culturi şi culturi, recensământul din 2002-2003 semnalând:

- creşteri mai mari la suprafaţa cultivată cu grâu-secară (cu +5%), ovăz (+73%), sorg (+5%), floarea soarelui (+102%), rapiţă (3,9 ori), şi

- scăderi la orz-orzoaică (-28%), leguminoase boabe (-40%), tutun (-87%), soia (-86%), in pentru ulei (a scăzut de 27 ori), sfeclă de zahăr (-89%), plante medicinale (-70%), legume proaspete (-78%), căpşuni (-89%) şi plante de nutreţ (-71%), **cultura** inului şi cânepii pentru fibră fiind practic **pe cale de dispariţie**, reprezentând doar circa 2 mii hectare comparativ cu 116 mii hectare cultivate în anul 1989.

- Începând din anul 1990 efectivele de animale au scăzut masiv la toate speciile cu excepţia cabalinelor, fiind înregistrate 2871 mii bovine, (-54%) faţă de începutul anului 1989; 1814 mii vaci, bivoliţe şi juninci (-26%), 8260 mii porcine (-44%), 7238 mii ovine (-51%), 744 mii caprine (-31%), 82407 mii păsări (-35%), 777 mii familii de albine (-46%) şi 919 mii cabaline (+31%).

- Nivelul scăzut al utilizării forţei de muncă, îndeosebi în gospodăriile agricole individuale – în anul 2002, un bărbat (din totalul celor care au lucrat) efectuând 76 de zile, iar o femeie 67 zile.

- Nivelul foarte scăzut de instruire al şefilor gospodăriilor agricole individuale.

- În timp ce **în exploataţiile cu personalitate juridică** 64% aveau pregătire superioară sau colegii, 27% liceală şi post-liceală, 4,5% absolvenţi ai şcolii profesionale şi doar sub 0,1% ai cursului primar, clasele 1-4,

- în gospodăriile individuale numai 4% erau cu pregătire superioară sau colegii, 12 % liceală şi post-liceală, 35% absolvenţi ai gimnaziului şi treptei a I-a liceală, 18% ai şcolii profesionale, 27% erau absolvenţi ai şcolii primare clasele 1-4 şi 4% fără pregătire şcolară.

---

[1]Inclusiv 169 mii hectare grădini familiale, pentru asigurarea comparabilităţii datelor cu anul 1989.

[2]Culturi permanente.

Rezultatele recensământului au relevat şi unele aspecte privind practicarea **agriculturii ecologice,** fiind într-un **stadiu incipient**, precum şi existenţa **unor relaţii de piaţă**.

Prelucrarea **complexă**, a datelor nu numai pe total ţară, regiuni de dezvoltare şi judeţe, ci şi pe localităţi a asigurat un **volum impresionant de informaţii** – publicate în totalitate pentru **uz public**.

2002 – Studiul **„Agricultura, resurse şi eficienţă" – retrospectivă semiseculară"** întocmit de prof. dr. Filon Toderoiu s-a dorit a fi, în esenţă, o **metodologie aplicată** a conceptelor teoretice cu care se operează în economia agrară modernă, abordate într-o viziune sistemică bazate pe un fond important de informaţii statistice diversificate referitoare, la a doua jumătate a secolului XX şi prima decadă a secolului XXI – studiu care – prin modul cum a fost gândit şi modul de abordare a problemelor analizate – reprezintă o **premieră în literatura de specialitate**.

Structurat în **5 capitole**, autorul prezintă în **primul capitol** „*Sistemul resurselor şi factorilor de producţie în agricultură*"; conceptele definitorii privind resursele şi factorii de producţie (abordări teoretice); resursele umane, materiale şi informaţionale – rol, efecte şi performanţe; raporturile, resurse-intensificare – reproducţie economică şi **politicile** privind alocarea şi utilizarea resurselor în agricultură care, potrivit Politicii Agricole Comune **vizează 6 „ţinte**" principale cu implicaţii considerabile privind **ierarhizarea criteriilor de opţiune**, parţial, căreia i se subordonează alocarea resurselor:

- Creşterea competitivităţii (interne şi externe) astfel încât producătorii comunitari de mărfuri agroalimentare să poată profita de evoluţiile pozitive de pe pieţele mondiale.
- Garantarea securităţii alimentare şi a calităţii produselor.
- Asigurarea unui standard demn de viaţă populaţiei active ocupate în agricultură.
- Cuprinderea scopurilor ecologice în Politica Agricolă Comună.
- Crearea alternativelor de ocupare şi venituri pentru agricultori şi familiile lor.
- Simplificarea sistemului reglementărilor juridice comunitare.

În **capitolul 2**, prof. Filon Toderoiu prezintă analiza sintetică privind utilizarea resurselor din agricultură în perioada 1950-1997 şi metodologia statistică utilizată; dinamica eficienţei şi resurselor, tendinţe şi modificări structurale; regresia productivităţii muncii în raport de gradul de intensificare şi eficienţa capitalului fix din agricultură; funcţia costurilor; dimensiunea zonală a utilizării resurselor din agricultură etc.

În **capitolul 3** este **analizată** productivitatea agregată şi factorilor care determină nivelul şi creşterea productivităţii muncii – (progresul tehnic având rolul determinant al sporului de productivitate); tipurile de progres tehnic; relaţia dintre progresul tehnic şi creşterea economică; mărimea optimă (raţională) a exploataţiei agricole; părerile exprimate, în acest sens, de către unii economişti de seamă din ţara noastră (prof. Letiţia Zahiu şi prof. Ion Bold); distincţia care trebuie făcută între exploataţii cu mono şi pluricultură; factorii determinanţi ai „optimului" exploataţiei agricole etc.

Capitolul 4 este destinat **analizei succinte** a unor probleme generale privind optimalitatea utilizării resurselor funciare; costul de oportunitate al investiţiilor funciare; nivelul şi structura efectivelor de animale; **competitivitatea economiei** agroalimentare, considerat criteriu final de optimalitate în utilizarea resurselor agriculturii – relevându-se subsistemul indicatorilor statistici meniţi să caracterizeze sub multiple aspecte utilizarea resurselor agriculturii şi eficienţa acestora.

În **partea finală** (capitolul 5) a acestui studiu, prof. Filon Toderoiu prezintă unele concluzii de ordin general; reliefarea unor păreri inedite – cu aplicabilitate practică – privind eficienţa utilizării raţionale a resurselor agricole; definirea mărimii optime a exploataţiei agricole; principalii factori care concură la creşterea eficienţei producţiei agricole etc.

2003 – Introducerea experimentală în practica statisticii agricole a **Teledetecţiei** – cercetare selectivă, organizată şi efectuată potrivit proiectului experimental **LUCAS**[1] lansat de EUROSTAT în anul 2001.

În anul **2006** EUROSTAT a implementat o **metodologie îmbunătăţită** privind utilizarea teledetecţiei, **aplicată** şi în ţara noastră în **scopul** obţinerii unor date estimative la nivel naţional şi în profil teritorial referitoare în principal, la:

- **acoperirea terenurilor** (terenul cultivat pe grupe de culturi şi culturi; terenul împădurit; terenul ocupat cu arbuşti, păşuni şi fâneţe permanente; terenul neutilizat; suprafaţa ocupată de ape şi terenuri umede; terenuri artificiale-ocupate de construcţii şi drumuri; destinaţia terenurilor ocupate: (utilizate pentru agricultură, silvicultură, piscicultură, industria extractivă şi prelucrătoare, producerea energiei, transport, comunicaţii, depozitări, tratarea apei şi deşeurilor, construcţii folosite pentru recreere, ocupate cu locuinţe etc.), precum şi suprafaţa neutilizată;

- **crearea unor baze de date** de referinţă privind modificările intervenite în dinamica şi structura terenurilor acoperite utilizate şi a celor neutilizate;

- **determinarea bazelor de sondaj** prin efectuarea unor anchete privind agricultura, protecţia mediului înconjurător etc.;

---

[1]Anchetă statistică pentru determinarea utilizării (acoperirii) terenului.

- **efectuarea anchetelor pilot** (de probă) pentru organizarea unor cercetări statistice structurale etc.

Asocierea diverselor metode de cercetare statistică cu cercetarea directă pe teren şi utilizarea teledetecţiei, permite crearea şi consolidarea unui suport standardizat pentru luarea, în timp util a unor decizii pe baza informaţiilor statistice obţinute.

Proiectul LUCAS constituie o **importantă sursă de informaţii** nu numai pentru agricultură, ci şi în scopul determinării unor indicatori statistici de agro-mediu şi dezvoltare rurală, referitori, în principal, la cantitatea şi varietatea structurii ecosistemelor[1]. Primele rezultate ale acestei cercetări statistice selective au fost prezentate în cadrul seminarului organizat în anul 2009 de către EUROSTAT la Institutul Naţional de Statistică.

2003 – Apariţia **Studiului Mileniul III – Disperare şi Speranţă**; elaborat de către prof. **Mircea Bulgaru**, constituie – potrivit aprecierii sintetice a autorului – *„ o carte închinată Omului, carte de un fel deosebit ce se vrea a fi un îndemn la reflecţii asupra lumii în care trăim şi a devenirii acesteia, în pragul marelui veac*”[2].

Studiul prezintă într-o abordare **exhaustivă**, (**sprijinită pe date statistice** şi **fapte controlabile), societatea contemporană** – fiind preconizată pe bază de documente, **pentru prima dată** în literatura economico-socială şi politică **declanşarea unei crize generale mondiale atipică**.

Structurat în 6 părţi şi 40 de capitole, studiul prezintă în primul capitol unele probleme de ordin general, referitoare la societatea contemporană privită ca un sistem cibernetic complex; probleme de cuantificare a dezvoltării; mersul creşterii economice cu sublinierea adâncirii prăpastiei dintre nivelul ţărilor industriale şi a celor în curs de dezvoltare, oglindită în produsul naţional brut; dezechilibrele în relaţiile externe (menţionate pentru prima dată) **reconsiderării teoriei costurilor comparative de producţie**[3].

În continuare, autorul prezintă **patologia** economiei mondiale, subliniind cauzele crizelor mondiale în inechităţile dezvoltării economico-sociale naţionale şi la nivel mondial; succesele şi eşecurile progresului pe multiple planuri – ştiinţific, tehnic, economic etc. şi diferitelor tipologii de dezvoltare economico-socială.

---

[1]Ecosistemul reprezintă un ansamblu format din biotop (mediu de viaţă) şi biocenoză (totalitatea organismelor legate de un anumit biotop), în care se stabilesc relaţii strânse atât între diverse organisme, cât şi între acestea şi factorii abiotici (lipsiţi de viaţă).
[2]Cuvânt înainte pag. 1.
[3]Teorie formulată pentru prima dată de David Ricardo (1772-1823), economist şi om politic englez, care a desăvârşit economia politică clasică şi Adam Smith (1723-1790), economist şi filosof englez, promotor al liberalismului, cel care a definit pentru prima dată economia politică, ca ştiinţă.

Un spaţiu larg este alocat **dezvoltării durabile şi echitabile**[1] a economiei naţionale pe baza unui Plan Orientativ, Director, la nivel mondial preconizat cu decenii în urmă de către Clubul de la Roma[2] – dezvoltarea durabilă constituind **a treia cale de dezvoltare**[3]**.**

În vederea reliefării noii căi de dezvoltare, Mircea Bulgaru a schiţat un **sistem primordial de indicatori statistici**, structurat în 5 subcategorii (subsisteme).

- Pornind de la principiile generale ale teoriei sistemelor la nivelul unei ţări sau teritoriu, **sistemul de indicatori statistici** ar urma să cuprindă o gamă largă de indicatori;

  - inter-ţări cu un număr mai redus de indicatori ai grupelor de ţări;

  - grupelor de ţări şi teritoriilor care însumează avuţia acestora;

  - indicatori specifici ai zonelor libere ale planetelor (mări, oceane, spaţiu cosmic; indicatori sintetici globali care caracterizează Avuţia Naţiunilor ca un tot unitar şi a reglării cibernetice;

- prof. Mircea Bulgaru a **clasificat** sistemul de indicatori statistici ai dezvoltării durabile la **nivelul unei ţări** sau teritoriu în 5 subsisteme: subsistemul indicatorilor factoriali (de intrare); sociali (finali) avuţiei naţionale de reglare[4] etc., urmând ca ţările să-şi regleze sistemul informaţional statistic, (ţinând seama şi de specificul fiecărei ţări) pentru asigurarea reflectării dezvoltării durabile.

Având în vedere importanţa **resurselor naturale agricole** ca un spaţiu vital pentru asigurarea hranei omenirii, autorul studiului (folosind date statistice ilustrative) evidenţiază **principalele modificări** intervenite în dinamica şi structura acestora, în ultimele decenii, sub presiunea demografică, industrializării şi dezvoltării urbane, restricţiilor de ordin economic, ecologic şi politic privind utilizarea excesivă a terenurilor[5].

---

[1]Faţă de cele **două sisteme** predominante în societatea contemporană: **capitalist şi socialist**, care nu mai corespund - după părerea autorului – nu numai realităţii ci şi năzuinţei omului de a trăi într-o societate dreaptă şi echilibrată, în deplin acord cu mediul înconjurător.

[2]Preconizată şi de Nicholas Georgescu-Roegen în lucrarea „Legea entropiei şi procesul economic”.

[3]**Definită** ca o **nouă categorie economică** menită să reflecte procesele de modificare continuă pe un orizont larg de timp a structurilor economiilor naţionale, în condiţiile prezervării avuţiei naţionale, a stărilor de echilibru şi de eficienţă generală, în vederea apropierii nivelurilor de dezvoltare, dintre ţări, asigurării calităţii vieţii şi echităţii sociale între toate naţiunile lumii.

[4]Prezentaţi detaliat la pag. 69-77 a Studiului.

[5]Autorul **a sugerat** şi iniţierea unor restricţii privind utilizarea substanţelor fertilizante naturale şi mai ales, chimice; utilizării geneticii; combaterii factorilor patogeni şi dăunătorilor,

Referindu-se la **resursele forestiere** (aurul verde), evidenţiază **rolul şi funcţiile** importante ale pădurii: climatică; antierozională; de reglare a regimului apelor; echilibru al faunei şi florei, funcţia de producţie prin volumul de masă lemnoasă exploatată (şi produsele de vânat obţinute de la animalele sălbatice); energetică; funcţie terapeutică[1] etc.

Aspecte asemănătoare (de diminuare şi poluare a resurselor) au fost relevate şi în legătură cu **resursele de apă dulce** (considerate aurul alb) şi **resursele mărilor şi oceanelor**.

O atenţie majoră este acordată **capitalului uman**: analiza etapelor inegale ale evoluţiei demografice la nivel mondial şi continental; explozia demografică din secolul XX, (mai ales în a doua jumătate) şi structura demografică, pe continente – Europa situându-se printre continentele cu **cea mai mare pondere** a populaţiei de vârsta a II- a (15-65 ani) care reprezintă 67% faţă de 62% pe plan mondial şi a populaţiei de vârsta a III-a (peste 65 ani), circa 14% (faţă de 6,5% pe plan mondial) şi **cu cea mai scăzută** pondere a populaţiei de vârsta a I-a (până la 15 ani) reprezentând 19%, comparativ cu 32%, total pe plan mondial.

Întrucât pe plan mondial are loc creşterea numărului populaţiei de vârsta a III-a şi având în vedere că în literatura de specialitate sunt exprimate tot mai multe păreri (susţinute şi de unele calcule socio-economice) privind prelungirea activităţii vârstei, au fost exprimate **propuneri pentru prelungirea vârstei a III-a** până la 70-75 de ani, în special pentru persoanele care trăiesc în mediul rural, Organizaţia Mondială a Muncii apreciind că circa 30% din populaţia pensionată, ar putea fi folosită în activităţi utile.

Totodată, prof. Mircea Bulgaru a evidenţiat faptul că deşi **mobilitatea teritorială** a populaţiei ca fenomen social s-a manifestat cu mulţi ani în urmă, producându-se cu intensităţi şi în zone diferite, sub impulsul unor factori geografici, istorici, social-economici, militari etc. în **societatea contemporană**, (înscrisă într-un proces continuu de modernizare însoţit de un şir de probleme complexe şi contradictorii), aceasta este **asociată**, de fapt, cu mobilităţi socio-profesionale, precum şi cu contradicţiile guvernării societăţii actuale, cu o influenţă covârşitoare asupra progresului tehnic, economic şi social – putându-se identifica pe plan intern şi extern următoarele **tipologii ale mobilităţii teritoriale**: pendulatorie (navetism); temporară (sezonieră) şi rezidenţială (definitivă), exprimată prin soldul emigraţiei şi imigraţiei.

---

vegetali şi animali, precum şi rezistenţei acestora la acţiunea factorilor antipatogeni; îmbunătăţiri funciare (drenări, desecări, asanări, combaterea eroziunii terenurilor etc., dar care comportă un volum însemnat de cheltuieli.

[1]Totodată, este subliniată **presiunea accentuată** asupra fondului forestier datorită factorilor cunoscuţi de-a lungul anilor – ponderea pădurilor planetei reprezentând 38% în perioada actuală faţă de 50% la începutul secolului XX.

Industrializarea rapidă şi inegală a ţărilor care a avut loc în perioada postbelică a **produs modificări profunde** nu numai în structurile economice ci şi în **distribuţia resurselor umane**, având loc o adevărată, „explozie urbană" – fapt regăsit şi în ţara noastră unde ponderea populaţiei urbane a înregistrat creşteri de la 23,4% în anul 1948 la 55,1% în anul 2007, în detrimentul mediului rural care (potrivit aprecierii autorului) „*este pe cale de a deveni o lume uitată*".

În penultima parte a studiului sunt evidenţiate **gravele dezechilibre** ale societăţii contemporane oglindite în date statistice, reliefând necesitatea şi importanţa informaţiei statistice în cuantificarea fenomenelor social-economice ale societăţii omeneşti şi nu numai.

În ultimul capitol „*Viitorul nu mai poate aştepta*" sunt relevate, pe baza analizei detaliate a principalelor fenomene economico-sociale şi evoluţiei lor în timp şi spaţiu, **unele căi, de ordin general, bazate pe un nou model de dezvoltare** menit să asigure populaţiei securitatea alimentară; securitatea locurilor de muncă; accesul la informare şi informaţie; păstrarea unui mediu ambiant, sănătos fizic şi moral; democratizarea reală a societăţii; a relaţiilor internaţionale; reorganizarea ONU etc. – **schimbarea** fiind un proces foarte complex şi îndelungat.

*

Sugerarea elaborării unor noi sisteme de indicatori statistici şi modele de dezvoltare a ţării noastre pe multiple planuri este de natură să **contribuie la amplificarea şi creşterea rolului statisticii şi importanţei informaţiei statistice**.

Prin modul cum a fost gândit şi elaborat, multitudinea problemelor reliefate, Studiul Mileniul III – „*Disperare şi speranţă*" elaborat de prof. Mircea Bulgaru, constituie nu numai o **lucrare importantă de referinţă**, care valorizează inteligent şi eficient informaţii statistice din cele mai diverse şi diferite timpuri precum şi diferite locuri, ci şi un **unicat în domeniul economico-statistic** – cu un larg ecou nu numai pe plan naţional ci şi internaţional.

2004 – **Introducerea** în activitatea statistică curentă a **primului Registru Statistic al Exploataţiilor Agricole** ca formă de **evidenţă statistică de bază, specializată,** a activităţii agricole şi neagricole.

Definită în conformitate cu prevederile EEC/571/1988 şi EC/444/2002 exploataţia agricolă este considerată ca „*o singură unitate atât din punct de vedere tehnic, cât şi economic, care are o singură conducere, cuprinde întreaga suprafaţă de teren utilizată şi întreg efectivul de animale deţinute, în vederea obţinerii producţiei agricole indiferent de tipul de proprietate, forma juridică sau mărime, şi care poate furniza şi alte produse sau servicii neagricole*".

Registrul Statistic al Exploataţiilor Agricole are următoarele **funcţii principale**:

- cuprinderea tuturor exploataţiilor de pe raza administrativă a localităţilor;
- completarea pentru fiecare exploataţie agricolă a datelor prevăzute în partida de înregistrare (filă) a datelor, pe baza rezultatelor recensămintelor generale agricole efectuate la perioade de 10 ani şi anchetelor structurale statistice intercenzitare;
- bază pentru stabilirea cercetărilor statistice parţiale;
- sursă de date pentru elaborarea unor studii, analize şi informări statistice speciale;
- instrument pentru mobilizarea (colectarea) datelor administrative;
- sursă pentru difuzarea unor informaţii statistice etc.

Registrul statistic se **completează** pentru două categorii de exploataţii: exploataţii agricole individuale şi unităţi cu personalitate juridică.

- **Partida (fila)** de înregistrare cuprinde **trei tipuri de caracteristici** ale exploataţiilor agricole:
- **Caracteristici generale** de identificare: numărul unic de identificare al exploataţiei; numele şi adresa exploataţiei; codul unic de identificare pentru unitatea cu personalitate juridică, respectiv codul numeric personal al capului exploataţiei, pentru exploataţia agricolă individuală, SIRUTA superioară; demografice: informaţii legate de înfiinţarea, sau încetarea activităţii exploataţiilor agricole; economice: activitatea principală; statutul juridic; numărul persoanelor angajate.
- **Activităţi agricole**: suprafaţa agricolă utilizată; terenul arabil, plantaţiile de pomi fructiferi; plantaţiile viticole; efectivele de animale: bovine, porcine, ovine, caprine, păsări; agricultura ecologică; activităţi non-agricole şi servicii agricole.
- **Activităţi neagricole, servicii neagricole**.

Deşi utilizarea datelor din registrul statistic comportă mai puţine eforturi financiare şi umane, numai un recensământ general agricol efectuat de către toate statele membre ale Uniunii Europene permite, prin definiţie, o actualizare completă a unui Registru Statistic al Exploataţiilor Agricole. Pentru perioada dintre recensăminte, este necesară o **strategie** pentru actualizarea Registrului Statistic, care trebuie să fie definită şi implementată, în scopul reducerii deteriorării progresive a registrului ca bază importantă pentru stabilirea eşantioanelor, precum şi satisfacerea altor cerinţe privind exploataţiile agricole.

În general, o **actualizare parţială** a Registrului Statistic al Exploataţiilor Agricole poate fi efectuată utilizând date din: anchetele statistice structurale în agricultură, realizate pe baza legislaţiei Uniunii Europene; alte anchete statistice specifice agriculturii; registrele administrative ţinute de alte instituţii publice potrivit legii.

Pentru a realiza **integrarea tehnică** dintre Registrul Statistic al Exploataţiilor Agricole şi Registrul Administrativ al Exploataţiilor Agricole în curs de elaborare la Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale, ca bază pentru Sistemul Integrat de Administrare şi Control, a fost întocmit un Protocol de cooperare pentru dezvoltarea sistemului naţional al statisticii agriculturii.

Utilizarea concomitentă a celor două registre reprezintă o oportunitate pentru ţara noastră, în special pentru crearea şi dezvoltarea unor baze de date integrate sau cel puţin coerente şi consistente atât în ceea ce priveşte Sistemul Integrat de Administrare şi Control cât şi statistica agricolă.

2004 – Introducerea în practica statisticii agricole a **Cercetării statistice selective, anuale**, pentru stabilirea **Efectivelor de animale pe specii existente la 1 Decembrie** (bovine, porcine, ovine, caprine, cabaline, păsări, familii de albine) şi **producţiei agricole animale**: carne, lapte, ouă, lână şi miere – efectuată împreună cu Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale.

În eşantionul cercetării, sunt cuprinse aproximativ 60000 de exploataţii agricole individuale şi alte unităţi care obţin produse agricole de origine animală.

Datele primare se obţin, pe baza unui chestionar statistic, de către operatorii de teren prin interviu pentru exploataţiile individuale şi autoînregistrare pentru celelalte unităţi agricole – fiind prelucrate la nivel naţional, macroregiuni şi în profil teritorial.

Pentru cunoaşterea detaliată a evoluţiei efectivelor de bovine şi porcine în cursul anului sunt efectuate, potrivit aceloraşi principii metodologice şi organizatorice, două cercetări statistice: la **1 mai** pentru porcine, în eşantion fiind cuprinse circa 15000 exploataţii agricole care deţin cel puţin o porcină şi **1 iunie** pentru bovine într-un eşantion de 15000 exploataţii agricole care deţin cel puţin o bovină.

Rezultatele obţinute **constituie o sursă importantă de informaţii** pentru elaborarea unor analize, precum şi pentru întocmirea publicaţiilor curente ale Institutului Naţional de Statistică, pentru EUROSTAT şi – la cerere – pentru alte organizaţii internaţionale.

2004 – Introducerea **Cercetării statistice selective anuale**, pentru stabilirea **Producţiei agricole vegetale la principalele culturi**, efectuată în colaborare cu Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale în aproximativ 80000 de exploataţii agricole individuale şi alte unităţi agricole care utilizează terenuri agricole.

Această cercetare se efectuează în **scopul** obţinerii datelor privind suprafaţa arabilă cultivată şi suprafaţa recoltată; producţia medie şi totală la principalele grupe de culturi şi culturi; suprafaţa cultivată cu căpşuni şi ciuperci, (inclusiv culturile din sere şi solarii); gradul de umiditate al producţiei de cereale;

numărul, suprafaţa şi producţia plantaţiilor cu pomi fructiferi; suprafaţa plantaţiilor de pomi fructiferi în declin, defrişate şi nou plantate; suprafaţa viilor şi producţia de struguri, suprafaţa şi producţia păşunilor şi fâneţelor permanente; producţia culturilor intercalate şi succesive; producţia vegetală secundară utilizată etc.

Datele primare sunt obţinute de către operatorii de teren pe baza unui **chestionar statistic** – prin interviu pentru exploataţiile agricole individuale şi autoînregistrare pentru celelalte unităţi agricole.

Rezultatele obţinute sunt prelucrate la nivel naţional şi în profil teritorial constituind, totodată, bază de date pentru elaborarea publicaţiilor Institutului Naţional de Statistică, EUROSTAT şi – la cerere – alte organizaţii internaţionale.

- Pentru **evaluarea detaliată** a potenţialului productiv al plantaţiilor viticole se efectuează o **cercetare statistică de bază** la un **interval de 10 ani** într-un eşantion de circa 50000 exploataţii agricole pe baza unui chestionar statistic amănunţit, în vederea obţinerii unor informaţii privind plantaţiile viticole cu soiuri de viţă de vie pentru vin şi struguri, potrivit aceloraşi principii metodologice şi organizatorice care stau la baza cercetării statistice pentru determinarea producţiei agricole vegetale la principalele culturi.

2006 – Apariţia primului studiu complex **„Agricultura Uniunii Europene sub impactul Politicii Agrare Comune”** elaborat de prof. dr. **Letiţia Zahiu**, autoare principală şi coordonatoare[1] în care este analizată detaliat, problematica agriculturii ţării noastre şi a zonei rurale, în procesul de integrare în structurile comunitare, început încă de la semnarea „Acordului European” (1995) şi care s-a intensificat după încheierea Tratatului de aderare (2004), desfăşurat pe baze noi, în conformitate cu obiectivele şi principiile Politicii Agricole Comune (PAC) din anul 2007.

În cele 14 capitole ale lucrării[2] sunt reliefate – pe baza unui bogat şi diversificat fond de date statistice şi grafice semnificative – **conceptele ştiinţifice** care au fundamentat mecanismele PAC şi de dezvoltare rurală în diferite domenii de activitate, evoluţia agriculturii româneşti sub impactul introducerii treptate în structura agriculturii a unor mecanisme ale PAC şi a pregătirii cadrului instituţional necesar integrării în structurile agriculturii comunitare după aderare.

---

[1]Coautori: Anca Dachin, Ion Raluca, Istodor Nicolae, Manole Victor, Popescu Adelina, Poenaru Ştefan.

[2]Construcţia politică şi instituţională a Uniunii Europene; Economia Uniunii Europene; Organizarea agriculturii în statele membre ale Uniunii Europene; Politica Agricolă Comună de la creare până la începutul sec. XXI; Politica Agricolă Comună în perioada 2007-2013; Managementul pieţelor agricole, factor important al creşterii competitivităţii; Organizarea Comună de piaţă a culturilor în arabil; cărnii, laptelui şi produselor lactate, vinului; Dezvoltarea rurală – al doilea pilon al Politicii Agrare Comune; Politica Comercială; Programele de preaderare promovate de Uniunea Europeană; Creditul agricol în unele state europene.

Un loc important în cadrul acestui studiu îl ocupă **analiza** problemelor complexe privind viitorul agriculturii comunitare, inclusiv al României pornind de la **diagnosticul** stării economico-sociale ale spaţiului rural şi contextul internaţional; **evaluarea decalajelor** existente între structurile agrare ale agriculturii din ţara noastră şi din cele 15 state ale Uniunii Europene; **măsurile** de politică agricolă **necesare** pentru transformarea avantajelor comparative din agricultura românească în avantaje competitive: **schimbările previzibile** în evoluţia pieţei agricole şi a spaţiului rural ca urmare a reformelor şi **relaţiilor** dintre pilonul 1 (care cuprinde măsuri privind: piaţa, preţurile, subvenţiile, politica comercială) şi pilonul 2 – care vizează politica de dezvoltare rurală în strânsă legătură cu protecţia mediului.

Tematica şi conţinutul acestui studiu important care cuprinde o gamă largă de probleme teoretice şi de ordin practic – în cea mai mare parte inedite – oferă specialiştilor în domeniu, studenţilor şi doctoranzilor care studiază economia agroalimentară şi ştiinţele agricole, precum şi fermierilor – atât în calitate de participanţi la înfăptuirea programelor comunitare cât şi ca beneficiari ai finanţării publice, **posibilitatea** cunoaşterii şi informării lor privind structurile în care România urma să se integreze după aderare, avantajele şi constrângerile politicii agricole şi de dezvoltare rurală, care se aplică unitar în întreaga Comunitate Europeană, exigenţele noii reforme a Politicii Agricole Comune, în consens cu evoluţiile pieţei şi accelerarea globalizării.

2007 – Ancheta structurală în agricultură, cea de a doua anchetă statistică[1], organizată la fiecare 2-3 ani, în perioada intercenzitară a recensămintelor generale agricole, efectuată conform Legislaţiei Uniunii Europene (EUROSTAT), **reprezintă cea mai amplă** cercetare statistică selectivă efectuată – în mod frecvent – în agricultura ţării noastre.

Efectuarea acestei cercetări statistice de **importanţă naţională** a fost **impusă de necesitatea** asigurării unui fond de date statistice amplu şi complex pentru fundamentarea (sau actualizarea) politicii statului în domeniul agriculturii şi furnizarea informaţiilor Uniunii Europene potrivit cerinţelor EUROSTAT, precum şi pentru alţi utilizatori de informaţii statistice, elaborarea unor lucrări de analiză etc.

Baza de sondaj a cuprins – într-un **eşantion reprezentativ** atât la nivelul întregii agriculturi cât şi în profil teritorial – 354,7 mii exploataţii agricole din care 336,3 mii exploataţii agricole individuale şi 18,4 mii unităţi cu personalitate juridică, fiind utilizaţi circa 7000 de operatori de teren.

---

[1]Prima anchetă structurală a fost efectuată în anul 2005. Datele prelucrate şi validate au fost **publicate** pentru uz public, disponibile şi pe suport magnetic, în două volume: Ancheta Structurală în Agricultură 2007 – Caracteristicile principale ale exploataţiilor agricole – Date generale (vol. I) şi Ancheta Structurală în Agricultură 2007 – Caracteristicile principale ale exploataţiilor agricole – Macroregiuni, regiuni de dezvoltare şi judeţe (vol. II).

Exploataţia agricolă ca **unitate de observare statistică** a fost definită (potrivit Regulamentului Parlamentului European şi al Consiliului), ca „*o singură unitate, atât din punct de vedere tehnic cât şi economic, cu o structură de conducere unică şi care desfăşoară activităţi agricole principale sau secundare pe teritoriul României. Exploataţia agricolă desfăşoară o activitate productivă din care se obţin produse agricole sau activităţi de menţinere a suprafeţelor agricole în condiţii bune de mediu*”.

Formularul de înregistrare a datelor stabilit în corelaţie cu cel pentru Recensământul General Agricol din decembrie 2002 – ianuarie 2003 şi Ancheta structurală în agricultură din anul 2005 a cuprins aproximativ 250 indicatori structuraţi în 8 capitole, privind îndeosebi: identificarea exploataţiei şi statutul juridic; destinaţia producţiei agricole; suprafaţa agricolă utilizată; evidenţa contabilă; modul de utilizare a suprafeţei agricole, pe categorii de terenuri, grupe de culturi şi principalele culturi; efectivele de animale pe specii, grupe de vârstă, sex şi destinaţie economică; utilizarea forţei de muncă proprie sau angajată şi nivelul de pregătire a şefului exploataţiei; dezvoltarea rurală; activităţile conexe cu caracter neagricol în cadrul exploataţiei agricole; agricultura ecologică în sectorul vegetal; localizarea suprafeţelor agricole şi numărul animalelor deţinute, aflate în alte localităţi la data efectuării anchetei; alte informaţii.

Principiile organizării şi efectuării anchetei au fost identice cu cele ale Recensământului General Agricol din 2002-2003 şi Ancheta Structurală din anul 2005[1]. **Rezultatele anchetei structurale** au relevat următoarele **aspecte mai importante** privind evoluţia agriculturii în anii 2002-2007:

- **Suprafaţa agricolă utilizată** a reprezentat 13753,0 mii hectare (90% din suprafaţa agricolă totală) deţinută de 3851,8 mii de exploataţii din care 3834,4 mii exploataţii agricole individuale deţineau 8966,3 mii hectare (65,2%) iar cele 17,4 mii unităţi cu personalitate juridică, 4786,7 mii hectare (34,8%) – **suprafaţa medie** fiind de 2,3 hectare în exploataţiile agricole individuale şi 275,1 hectare în unităţile cu personalitate juridică – faţă de 1,8 hectare şi, respectiv, 283 hectare în anul 2002.

- Deşi numărul exploataţiilor agricole individuale a scăzut cu circa 12% comparativ cu anul 2002, s-a menţinut **gradul excesiv de polarizare** a proprietăţii funciare: 2483 mii exploataţii cu suprafeţe de până la 2 hectare reprezentând 64,8%

---

[1]La organizarea, efectuarea anchetei şi elaborarea analizei au participat: Prof. univ. dr. Vergil Voineagu, **Coordonatorul general al lucrărilor;** Gabriel Jifcu, Ion Florescu, Ilie Dumitrescu, **coordonatori executivi**. **Elaborarea lucrării**; Maria Ioana Nicola director, dr. Mariana Clipcea, Mihaela Borcan, Alice Corlăţeanu, Virginia Teodorescu, Vasile Oprea, Vasile Petre, Bogdan Gavrilă şef serviciu, dr. Constantin Albu, Constantin Marcu, Grigore Grama; Ion Cănănău. **Tehnoredactare**: Mihaela Borcan, Maria Tomescu, Petre Vasile; **Traducere limba engleză**: Mihaela Borcan. **Concepţie şi realizare foto:** Vitty Cristian Chiran; **Copertă:** Alexandru Popescu.

deţineau 1805,8 mii hectare (20,1%), cu o suprafaţă medie de 0,7 hectare, în timp ce aproximativ 10 mii exploataţii (sub 0,1%) cu peste 100 hectare deţineau 4786,7 mii hectare (53,4%) având o suprafaţă medie de circa 275 hectare – echivalând cu suprafaţa a circa 390 gospodării cu o suprafaţă medie de 0,7 hectare.

- Comparativ cu Recensământul General Agricol din anul 2002 **suprafaţa agricolă utilizată** a **scăzut** cu 178 mii hectare, ca urmare, în principal, a diminuării suprafeţei păşunilor şi fâneţelor naturale permanente cu 104 mii hectare, terenului arabil 88 mii hectare, suprafaţa viilor şi pepinierelor viticole 8 mii hectare, – înregistrându-se **creşteri** doar la plantaţiile de pomi şi pepiniere pomicole cu 7 mii hectare şi grădini familiale cu 9 mii hectare.

- **Creşterea animalelor** a continuat să se menţină la un **nivel scăzut**. În anul 2007, creşteau bovine 1068 mii exploataţii (cu 292 mii mai puţine decât în anul 2002); porcine, 1698 mii (-951 mii); ovine, 390 mii (-250 mii); caprine, 199 mii (-36 mii); păsări, 3229 (-124 mii); cabaline 547 mii (-188 mii); 45 mii, iepuri de casă (-111 mii), 40 mii exploataţii ocupându-se cu creşterea albinelor, faţă de 42 mii în anul 2002.

- În exploataţiile agricole individuale **participarea** la lucrările agricole s-a menţinut la **un nivel scăzut** (aproximativ la nivelul anului 2002).

Amploarea anchetei structurale este relevată, în principal, de **locul şi rolul important al agriculturii** în dezvoltarea economică echilibrată atât a ţării noastre cât şi a ţărilor Uniunii Europene, de ponderea de aproximativ 50% in bugetul comunitar alocat pentru implementarea politicilor agricole în aceste ţări.

2007 - Introducerea unui nou **Registru Agricol pentru anii 2007-2011 –** adaptat cerinţelor de cunoaştere şi informare, în conformitate cu obligaţiile asumate la nivel european.

- Constituind unul din mijloacele importante pentru obţinerea datelor necesare realizării obiectivelor Politicii Agricole Comune, **Registrul Agricol îndeplineşte următoarele funcţii principale:**

- **Sursă de date** pentru înfăptuirea, pe plan local, a unor politici în domeniul: fiscal; agrar; protecţie socială; edilitar-urbanistic; sanitar; şcolar etc.

- **Bază de date** pentru rezolvarea unor solicitări ale populaţiei privind: eliberarea documentelor doveditoare, referitoare la proprietatea asupra unor bunuri agricole în vederea vânzării lor, în pieţe, târguri etc. privind calitatea de producător agricol; starea materială pentru situaţia de protecţie socială etc.

- **Sursă administrativă** de date pentru sistemul informaţional statistic în vederea organizării şi efectuării unor cercetări statistice exhaustive sau parţiale (recensăminte, anchete etc.).

În Registrul Agricol[1] se înscriu date pentru gospodăriile populaţiei, societăţile sau asociaţiile agricole, precum şi pentru alte persoane fizice sau juridice care deţin terenuri în proprietate sau folosinţă şi animale privind:

- **Capul şi membrii gospodăriei**: reprezentantul legal al societăţii sau asociaţiei agricole, precum şi al persoanei juridice care deţine teren – în proprietate sau folosinţă.

- **Terenurile deţinute** pe categorii de folosinţă, suprafeţele cultivate cu principalele culturi şi numărul pomilor pe specii.

Pentru terenurile înscrise în cartea funciară sunt menţionate: *numărul cadastral sau topografic* şi – după caz – *numărul cărţii funciare*.

- **Efectivele de animale** pe specii sex, grupe de vârstă, destinaţii economice, existente la începutul anului şi evoluţia acestora în cursul anului (naşteri, vânzări, cumpărări, mortalităţi etc.).

- **Clădirile** folosite pentru locuit şi **alte construcţii** gospodăreşti (grajduri, magazii, ateliere etc.).

- **Mijloacele de transport** cu tracţiune mecanică şi animală.

- **Alte instalaţii** utilizate pentru agricultură.

În Registrul Agricol se înscriu gospodăriile populaţiei atât cu terenul în proprietate cât şi în folosinţă, precum şi celelalte bunuri menţionate, deţinute pe raza localităţii, indiferent de domiciliul proprietarului (deţinătorului),

gospodăria fiind definită ca „totalitatea membrilor de familie, rudelor sau altor persoane care locuiesc şi se gospodăresc împreună, având buget comun şi care, după caz, lucrează împreună terenul sau întreţin animalele, consumă şi valorifică în comun produsele agricole obţinute”.

În Registrul Agricol – elaborat, de regulă, pentru o perioadă de 5 ani – **se înscriu toate gospodăriile**, indiferent dacă deţin sau nu terenuri, animale, construcţii etc., inclusiv persoanele care nu au domiciliul în localitate sau locuiesc în străinătate şi care deţin diferite bunuri pe raza localităţii – menţionându-se în mod obligatoriu şi **codul de identificare fiscală**, atribuit potrivit legii.

Datele se înscriu în Registrul Agricol – în cursul anului – pe baza **declaraţiei**, pe propria răspundere a capului gospodăriei sau a unui alt membru major al gospodăriei potrivit formularelor aprobate prin Hotărârea Guvernului. **Secretarul primăriei**, coordonează, verifică şi răspunde de modul de completare a datelor în Registrul Agricol şi ţinerea evidenţei la zi – orice modificare a datelor înscrise, efectuându-se numai cu acordul scris al acestuia.

[1]Evidenţa datelor se ţine atât pe hârtie cât şi pe suport electronic.

Furnizarea datelor pentru persoanele fizice înscrise în Registrul Agricol, se asigură prin grija serviciilor publice comunitare locale de evidenţă – Registrul Agricol având caracterul unei acţiuni de uz public.

2007 – În acest an a luat fiinţă **Seminarul Ştiinţific de Economie şi Sociologie Rurală „Virgil Madgearu"** a cărui activitate se desfăşoară sub egida Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti (ASAS) şi Academiei Oamenilor de Ştiinţă – **directorul Seminarului** fiind prof.univ.dr. Mircea Bulgaru, membru de onoare al ASAS.

Pentru o cât mai bună desfăşurare a activităţii a fost constituit un **Consiliu Ştiinţific** din care fac parte reputaţi oameni de ştiinţă şi specialişti de elită cu o bogată experienţă în domeniul economiei şi statisticii agrare, precum şi sociologiei rurale.

Lucrările seminarului decurg – de regulă lunar – pe baza unui plan anual de activitate în care sunt prevăzute teme referitoare la problemele importante, de actualitate, privind dezvoltarea agriculturii şi cercetărilor sociologice.

Referatele prezentate – în cadrul seminarului, însoţite de o sinteză a problemelor dezbătute sunt publicate în **Analele** Academiei Oamenilor de Ştiinţă.

2008 – Elaborarea **primului Studiu sintetic** privind **Tipologia şi dimensiunea economică a exploataţiilor agricole**[1]**,** potrivit principiilor europene de clasificare a exploataţiilor agricole (**Anexa 17**) şi rezultatelor Anchetei Structurale în Agricultură din anul 2005.

Din cele 4256,2 mii exploataţii agricole, **structurate în 9 tipuri generale de activitate –** având, în marea lor majoritate, un grad scăzut de specializare - 23,0% erau exploataţii mixte de creşterea animalelor (bovine, porcine, ovine etc.); 18,6% specializate în culturi de câmp; 18,3% exploataţii de tipul culturi mixte; 17,3% mixte specializate în cultivarea plantelor şi creşterea animalelor; 9,2% exploataţii specializate în creşterea animalelor erbivore; 8,6% granivore; 3,5% culturi permanente, cele mai mici ponderi fiind deţinute de către exploataţiile agricole neclasificate şi cele horticole. În unităţile cu **personalitate juridică** structura a fost diferită având un **grad mult mai ridicat de specializare**; 50,2% fiind specializate în cultivarea plantelor de câmp; 28,2% creşterea animalelor erbivore; 4,9% culturi permanente; 4,7% exploataţii mixte (culturi de câmp şi creşterea animalelor) şi 4,5% în creşterea animalelor granivore. Celelalte tipuri de exploataţii aveau o pondere de 1,7-2,8%, cea mai scăzută pondere (0,9%) fiind deţinută de exploataţiile agricole specializate în horticultură.

---

[1]**Coordonator general al lucrării**: prof. dr. Vergil Voineagu, Preşedintele Institutului Naţional de Statistică, **Autori;** Ion Florescu - director general al Direcţiei statisticii agricole şi mediului, Maria Ioana Nicola - director, Bogdan Gavrilă - şef serviciu, dr. Mariana Clipcea, Mihaela Borcan, Vasile Oprea.

Diferenţieri însemnate au rezultat şi în ceea ce priveşte **dimensiunea economică** a exploataţiilor agricole (ESU)[1].

Dimensiunea economică (ESU) totală, stabilită pe baza rezultatelor Anchetei Structurale în Agricultură din anul 2005 a fost de 4700 mii ESU cu o **dimensiune economică medie de 1,1 ESU**.

Deşi **exploataţiile agricole individuale** reprezentau 99,6% din numărul total al exploataţiilor, ponderea acestora în dimensiunea economică ESU a fost de 81,9% revenind, în medie, doar 0,90 ESU, faţă de **unităţile cu personalitate juridică** a căror pondere a fost doar de 0,4% în numărul total al exploataţiilor, dar cu o pondere de 18,9% în dimensiunea economică totală, având o dimensiunea economică medie de 48,45ESU – de aproape 58 ori mai mare. Din corelarea ESU cu numărul Unităţilor Anuale de Muncă (UAM)[2] prestat în cadrul exploataţiilor agricole, a rezultat o valoare medie de 1,51 ESU în exploataţiile agricole individuale şi 14,64 ESU în unităţile cu personalitate juridică.

Potrivit **clasificării europene,** în funcţie de dimensiunea economică, 97,8% au fost încadrate în categoria exploataţiilor foarte mici având o eficienţă scăzută şi doar 0,1% în categoria celor foarte mari şi extra; 71,8% sub 1 ESU; 20,0% între 1-2 ESU; 6,8% – 2-4 ESU; 1,5% – 4-8 ESU; 0,4% – 8-16% ESU; 0,2% între 16-40 ESU şi doar 0,1% peste 40 ESU.

2008 – Elaborat de prof. univ. dr. **Angelica Băsescu-Cărbunaru** şi prof. univ. dr. **Marius Băcescu**, **Dicţionarul de macroeconomie – carte de o importantă utilitate teoretică şi practică –** răspunde unor cerinţe stringente de informare, resimţite în activitatea economico-socială, precum şi în activitatea didactică, îndeosebi în urma integrării ţării noastre la Uniunea Europeană – fiind **prima lucrare de acest gen** apărută în ţara noastră. Cuprinzând peste 3500 de termeni macroeconomici, această lucrare vastă şi complexă – suplineşte în mare parte şi lipsa Dicţionarului statistic-economic actualizat – apărut în anul 1969[3].

Dicţionarul se adresează în egală măsură elevilor şi studenţilor din învăţământul cu profil economic, doctoranzilor, cadrelor didactice, cadrelor operative şi de conducere din unităţile economice, departamente, ministere şi instituţii de sinteză, parlamentarilor, guvernanţilor etc.

Reţine atenţia în mod deosebit faptul că autorii nu s-au limitat doar la definirea lapidară a termenilor, o bună parte – mai ales cei nou apăruţi în literatura

---

[1]ESU – Dimensiune economică a exploataţiei agricole, exprimată în unităţi standard de mărime europeană, egală cu 1200 Euro, stabilită pe baza rezultatelor Recensământului General Agricol din 2002-2003.

[2]Unitatea Anuală de Muncă reprezintă munca prestată de o persoană cu timp complet de 245 zile (8 ore/zi) aferent muncii în cadrul exploataţiilor agricole.

[3]Elaborat de către Direcţia Centrală de Statistică.

de specialitate – fiind însoţiţi şi de un **comentariu sintetic** pentru o cât mai uşoară înţelegere a conţinutului economico-statistic, a importanţei şi locului acestora în analiza fenomenelor economico-sociale. Totodată, este de subliniat şi **stilul de redactare** a termenilor, **accesibil** nu numai specialiştilor în domeniu şi celor în curs de pregătire în problemele de ordin economic, ci şi cititorilor care doresc să „pătrundă în tainele economiei" şi să folosească corect limbajul economic.

2008 – Efectuarea anchetei statistice pilot **referitoare la** determinarea **Exploataţiilor agricole individuale de subzistenţă şi semisubzistenţă**,[1] cu dimensiunea economică sub 1 ESU şi destinaţia producţiei agricole obţinute numai pentru consum propriu –reprezentând **prima anchetă** de acest gen utilizată în practica statisticii agricole din ţara noastră. **Eşantionul** ales pentru cercetarea selectivă a acestor gospodării, a fost **stabilit** pe baza datelor din Registrul Statistic al Exploataţiilor Agricole, fiind alese în mod aleator 10 judeţe: Bacău, Bistriţa-Năsăud, Braşov, Călăraşi, Cluj, Dâmboviţa, Dolj, Galaţi, Ialomiţa, Mureş – **baza de sondaj** fiind asigurată de 726,4 mii exploataţii agricole individuale. Selecţia a fost aleatoare sistematică, fiecare strat şi clasa de mărime a exploataţiei agricole fiind date de judeţ în funcţie de suprafaţa agricolă utilizată. **Mărimea eşantionului** a fost de 1116 exploataţii agricole individuale.

Chestionarul a cuprins 70 de indicatori grupaţi în 4 capitole: informaţii generale privind exploataţia agricolă; numărul persoanelor care au lucrat în agricultură; modul de utilizare a terenului; efective de animale.

2008 – Studiul sintetic **Exploataţiile agricole de subzistenţă şi semisubzistenţă**[2] elaborat pe baza rezultatelor Anchetei statistice pilot privind determinarea exploataţiilor agricole individuale de subzistenţă şi semisubzistenţă cu **dimensiunea economică** sub 1 ESU fiind relevate următoarele aspecte, mai importante:

- Exploataţiile aveau o **dimensiune redusă**, revenind în medie, pe o exploataţie 0,79 hectare suprafaţă agricolă utilizată şi 1,09 efectiv de animale exprimat în unităţi vită mare (UVM).
- În aceste exploataţii, **cea mai mare parte** (94,5%) din suprafaţa agricolă utilizată (după modul de deţinere a terenului) era în **proprietate,** doar 2,9 % fiind lucrată în parte, 1,6% utilizată cu titlu gratuit, 0,7% în arendă şi 0,3% alte moduri de deţinere.

---

[1]**Coordonator general al lucrării**: prof. univ. dr. Vergil Voineagu, Preşedintele Institutului Naţional de Statistică. **Autori:** Ion Florescu, director general al Direcţiei statisticii agricole şi mediu, Maria Ioana Nicola, director; Bogdan Gavrilă, şef serviciu, dr. Mariana Clipcea, Mihaela Borcan, Vasile Oprea, Vasile Petre.

[2]**Coordonator general al lucrării**: prof. univ. dr. Vergil Voineagu, Preşedintele Institutului Naţional de Statistică. **Autori:** Ion Florescu, director general al Directiei statisticii agricole şi mediu, Maria Ioana Nicola, director, Bogdan Gavrilă şef serviciu, dr. Mariana Clipcea, Mihaela Borcan, Vasile Oprea, şi Vasile Petre.

- **În structura suprafeţei agricole utilizate** pe categorii de terenuri, suprafaţa arabilă a reprezentat 67,5%; păşuni şi fâneţe naturale 25,1%; grădini familiale 4,7% şi culturi permanente (vii, livezi, arbuşti fructiferi şi pepiniere) 2,7% – marea majoritate a terenurilor arabile fiind cultivate cu cereale şi legume.

- Exploataţiile agricole de subzistenţă şi semisubzistenţă **aveau** nu numai suprafeţe reduse, ci şi **un număr mic de animale**, revenind în medie pe o exploataţie 10 păsări, o ovină la 3 exploataţii, un porc la 3 exploataţii şi o caprină la 12 exploataţii – **structura** efectivului de animale transformat în UVM fiind următoarea: 45,4% păsări, 25,8% porcine, 23,3% bovine, 4,4% ovine şi 1,2% caprine.

- În aceste exploataţii au lucrat **numai membrii familiei**: **şefii exploataţiei** au reprezentat 51,8% din totalul membrilor care au prestat 59,5% din volumul de muncă depus în cadrul exploataţiei; **soţi**i (sau **soţiile** şefului exploataţiei) au reprezentat 25,1% din persoanele care au lucrat în cadrul exploataţiei, care au prestat 24,5% din volumul total de muncă; **ceilalţi membri** care au reprezentat 23,1% au avut un aport de 16,0% din numărul total al zilelor lucrate.

- **Gradul de ocupare** a forţei de muncă a fost redus – o persoană care a lucrat in cadrul exploataţiei efectuând, în medie doar 81 zile.

Având în vedere cerinţele Uniunii Europene privind obţinerea unor informaţii cât mai recente referitoare la activitatea acestor exploataţii, promovarea programelor de dezvoltare rurală, evaluarea politicilor agricole etc. **s-a prevăzut** ca această cercetare statistică să se efectueze în cadrul anchetelor structurale în agricultură (cu o periodicitate de circa 3 ani), prin extinderea ariei de investigaţie.

2009 - În acest an cu o semnificaţie deosebită pentru statistica României – marcat de împlinirea a 150 de ani de statistică oficială, au avut loc o serie de evenimente importante printre care apariţia „**Istoriei statisticii româneşti**”[1], cu subtitlul „Evenimente, oameni, fapte” – editată pentru uz intern. În lucrare sunt prezentate succint principalele evenimente, care au marcat evoluţia statisticii privind: începuturile activităţii statistice; „naşterea” statisticii oficiale; evoluţia statisticii după Marea Unire (perioada 1918-1945); organizarea şi funcţionarea statisticii în perioada 1945-1989; momente din istoria post-revoluţionară a statisticii; succesiunea procesului de armonizare a sistemului statistic şi integrarea

[1]**Coordonatorul lucrării**: prof. univ. dr. Vergil Voineagu, preşedinte în exerciţiu al Institutului Naţional de Statistică. **Autori**: Ilie Dumitrescu, Vladimir Alexandrescu, Daniela Ştefănescu, Gabriel Jifcu, Filofteia Panduru, prof.dr. docent Constantin Ionescu, dr. Alexandru Radocea, Marin Stănică, dr. Ion Răvar, *Laurenţiu Guţescu*, Ion Gâlceavă, dr. Nicolae Costake, ing. Grigore Grama. **Editare**: Cristian Vitty Chiran, Rodica-Elena Solovăstru, Gabriela Zagalea, Daniela Popescu, Valentina Munteanu, Lenuţa Popescu, Rocsana Ene, Victoria Fotache. **Documentare**: Magdalena Drăguşin; **Fotografii**: Cristian Vitty Chiran; **Design**: Rodica-Elena Solovăstru; **Coperta**: Alexandru Popescu.

acestuia în sistemul statistic al Uniunii Europene; scurt istoric al învăţământului statistic românesc; Revista Română de Statistică; Legea organizării şi funcţionării statisticii oficiale în România. În cele circa 150 de pagini ale lucrării sunt relevate într-un stil accesibil; primele evidenţe arhaice, empirice, cu un pronunţat caracter fiscal şi militar privind populaţia şi bunurile materiale – evidenţe semnalate încă din secolele IV-III î.Hr.; efectuarea primului **census provinciae** în anul 107, având, în perioada Imperiului Roman, o periodicitate de 5 ani – în timp efectuându-se la 10, apoi 15 ani.

După căderea Imperiului Roman şi începutul migraţiei popoarelor, deşi s-a renunţat definitiv la aceste censuri, înregistrările cu caracter statistic nu s-au întrerupt, asigurându-se continuitatea acestora pentru înregistrarea populaţiei băştinaşe a Daciei – la început fiind folosite evidenţe locale, apoi evidenţe mai evoluate, în special în perioada Evului Mediu.

Sunt îndeobşte cunoscute registrele bisericeşti, registrele de moşii şi dijmă, documente, catastifele, urbariile, conscripţiile, catagrafiile, reţinând în mod deosebit atenţia „*Documentul din anul 1075 din satul Artrand de lângă Cetatea Bihorului*”, Catastiful „*Cisle de ţărani de la toate ţinuturi şi curteni şi vătafi şi neamuri şi popi*” (1591) – fiind prima evidenţă redactată în limba română, chiar de către Bucur Şchiopul, domnitorul Ţării Româneşti.

Începând din secolul XVI şi mai ales din secolul XVII, catagrafiile, ca sisteme de evidenţă mult mai evoluate decât celelalte evidenţe, au devenit predominante, în special în Moldova şi Ţara Românească, care au cuprins nu numai date cu caracter fiscal, ci şi date privind unii indicatori economico-sociali şi culturali, cu caracter statistic.

- Catagrafiile totale din anii 1831-1832, organizate potrivit Regulamentelor Organice, reprezintă o sinteză a experienţei acumulate în decursul unei perioade îndelungate privind utilizarea acestui gen de evidenţă.
- Prevăzute a se efectua cu o periodicitate de 7 ani, aceste catagrafii (organizate de Departamentul Treburilor din Lăuntru) au întrunit într-o oarecare măsură şi caracteristicile unui recensământ fiind considerate **precursoarele primului recensământ modern.**
- Menţinând, în esenţă, organizarea de stat feudală, aceste Regulamente au favorizat dezvoltarea capitalismului, pregătind unirea celor două Ţări Române, precum şi oficializarea statisticii.

Înfiinţate în anul 1834 (în perioada Regulamentelor Organice) cele **3 secţii de statistică** (coordonate de Departamentul Treburilor din Lăuntru) au avut o **contribuţie importantă** la înfiinţarea unui sistem cvasi-permanent şi organizat de culegere şi prelucrare a datelor din diferite domenii, fiind puse astfel, **bazele înfiinţării statisticii oficiale**.

Prin modul cum a fost organizat şi efectuat **Recensământul** Populaţiei şi Agriculturii Ţării Româneşti din anul 1838, numit iniţial **Statistica Principatului,** este considerat **primul recensământ statistic modern**, întrucât a **întrunit caracteristicile de bază** ale investigaţiei statistice de acest gen – constituind o altă **premiză de bază** pentru înfiinţarea statisticii oficiale şi renunţarea la sistemul catagrafiilor.

Unirea Principatelor Române din anul 1859 şi **oficializarea** statisticii româneşti a însemnat nu numai parcurgerea unui drum lung şi anevoios, ci şi **începutul epocii moderne a statisticii**.

Oficiul Central de Statistică a fost **constituit** încă de la începutul înfiinţării, ca o **instituţie centralizată** cu organe statistice teritoriale reprezentate de raportori statistici permanenţi în fiecare district şi comisii judeţene.

Acest nou început de drum al statisticii româneşti a fost puternic marcat de **activitatea intensă** a două personalităţi de mare valoare – Dionisie Pop Marţian şi Ion Ionescu de la Brad – numele lor fiind legate pentru totdeauna de activitatea asiduă pentru crearea instituţiei oficiale a statisticii, precum şi de organizarea recensămintelor statistice din anii 1959 şi alte investigaţii, ca şi de elaborarea unor studii de o deosebită importanţă. După o **scurtă perioadă de progres**, a avut loc o **lungă perioadă de stagnare şi declin** marcată de căutări, experimente etc., pentru găsirea unui mod de organizare cât mai eficient.

Începutul redresării statisticii a avut loc în ultima decadă a secolului XIX sub conducerea lui Constantin Crupenski şi mai ales a lui Leonida Colescu, care a condus destinele statisticii în perioada 1899-1922, organizând numeroase investigaţii statistice şi elaborând studii importante:

- Recensământul populaţiei din anul 1899 preconizat iniţial ca o investigaţie fiscală, care, prin abilitatea profesională a lui Leonida Colescu a fost transformat într-un autentic recensământ, urmat de Recensământul Populaţiei şi Clădirilor, din anul 1912;
- Recensământul animalelor din anul 1900 – fiind primul recensământ specializat şi cel din 1915;
- Ancheta statistică din anii 1901-1902, privind industria;
- Anchetele statistice din anii 1904/1905, privind suprafeţele cultivate şi producţia vegetală obţinută, precum şi ancheta referitoare la utilizarea maşinilor şi instrumentelor în anul 1905 – pe baza rezultatelor obţinute, fiind întocmit un studiu detaliat;
- Înfiinţarea Bibliotecii statistice şi Analelor statistice şi economice – prima Revistă de statistică (1859);

- Editarea Buletinului Statistic al României (1892);
- Întocmirea unor studii de o deosebită importanţă etc.
- Dicţionarul statistic 1914-1915, unic nu numai în ţara noastră, ci şi în Europa ș.a.

Leonida Colescu fiind considerat al doilea ctitor al statisticii care a lăsat posterităţii o operă impresionantă, din păcate prea puţin cunoscut şi apreciat la adevărata lui valoare.

Evoluţia statisticii în perioada interbelică, deşi a fost marcată de numeroase reorganizări şi subordonări (în condiţiile unei perioade cu puternice mişcări sociale) s-a impus prin organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice exhaustive şi selective (fiind demne de reţinut, îndeosebi, recensămintele din anul 1930 privind populaţia şi agricultura, Recensământul general din anul 1941); înfiinţarea Staţiei mecanografice; înfiinţarea Şcolii superioare de statistică; editarea anuarelor statistice (în perioada 1922-1940); înfiinţarea Societăţii Române de Statistică; efectuarea cercetării sociologice „60 sate româneşti" şi întocmirea Enciclopediei Române cu participarea unui număr important de specialişti de elită din aparatul statistic şi învăţământul superior economic la organizarea, efectuarea, prelucrarea şi utilizarea rezultatelor obţinute; întocmirea unor studii economice de o mare importanţă pentru cunoaşterea fenomenelor economico-sociale care au marcat această perioadă – rezultate notabile fiind obţinute şi în alte domenii ale activităţii statistice la care au contribuit oameni de un înalt prestigiu ştiinţific: Virgil Madgearu, Dimitrie Gusti, Sabin Manuila, Octav Onicescu, Roman Moldovan, Nicolae Georgescu- Roegen, C. Rădulescu Motru, P.P. Negulescu, Ion Petrovici, Mircea Vulcănescu, Tudor Vianu, Mihail Manoilescu, Victor Slăvescu, D.C. Georgescu, Anton Golopenţia şi mulţi alţii.

Transformările politice şi social economice profunde care au avut loc după cel de al Doilea Război Mondial **şi-au pus amprenta şi asupra statisticii**, care a fost restructurată aproape integral pentru a răspunde noilor cerinţe de investigaţii statistice de cunoaştere şi informare. A fost **creată o nouă structură organizatorică** fiind înfiinţată statistica de stat şi statistica departamentală având noi atribuţii şi răspunderi, privind evidenţa statistică şi modul de culegere şi raportare a informaţiilor statistice, ca urmare a **hotărârilor** Conferinţei Ministeriale din 18 octombrie 1947.

A fost elaborat un nou sistem de indicatori statistici şi metodologii de calcul potrivit cerinţelor Consiliului Economic de Ajutor Reciproc (CAER)[1].

---

[1]Este de reţinut faptul că după câţiva ani de organizări şi reorganizări efectuate la intervale scurte de timp, sistemul naţional de statistică a fost astfel conceput încât să răspundă atât cerinţelor naţionale, cât şi cerinţelor CAER, precum şi ONU şi FAO – un merit deosebit şi

În acest context general, activitatea statistică s-a bazat cu precădere pe sistemul dărilor de seamă privind culegerea, raportarea şi analiza datelor şi într-o mult mai mică măsură decât în anii anteriori pe baza cercetărilor statistice selective, îndeosebi până în anii ’60. Ca un **element de noutate** în activitatea statisticii, este de remarcat introducerea sistemului de **previziuni pe termen mediu şi scurt**. De asemenea, spre deosebire de anii antebelici, **preocuparea** pentru efectuarea unor înregistrări statistice totale şi elaborarea unor **lucrări de studiu** a fost mult mai intensă şi diversificată. Totodată, au fost întocmite **culegeri de date statistice complexe** (specializate şi pe ansamblul economiei naţionale[1]).

Din păcate bogăţia de informaţii statistice a avut nu numai un circuit restrâns de difuzare – fiind de **uz intern** – dar şi de **utilizare necorespunzătoare** (şi chiar deformate) din partea factorilor decidenţi[2], deşi Gheorghe Gheorghiu-Dej în alocuţiunea sa la Conferinţa Ministerială din anul 1947 a menţionat faptul că „*Nu s-a înţeles suficient importanţa statisticii în organizarea temeinică a vieţii economice şi financiare a ţării...*”, „*...faptul că fără o bună, sinceră şi reală statistică nu este posibilă nici întocmirea programelor de redresare economică...” şi dezvoltare a economiei româneşti*.”

În perioada post-decembristă de trecere la economia de piaţă, statistica a parcurs – în procesul de tranziţie, aderare şi integrare a României în Uniunea Europeană – mai multe etape, privind organizarea, restructurarea şi integrarea sistemului statistic informaţional în sistemul EUROSTAT. În anul 1992 a fost emisă Legea nr. 2 – iar în anul 2009 o nouă Lege privind organizarea şi funcţionarea statisticii oficiale, locul şi rolul acesteia în cadrul societăţii informaţionale, acceptat de toate ţările europene. Pentru înfăptuirea acestui obiectiv, au fost întreprinse o serie de măsuri importante redate (în cea mai mare parte) în Istoria Statisticii – Institutul Naţional de Statistică beneficiind de o serie de programe din partea Uniunii Europene.

Institutul Naţional de Statistică şi-a bazat aproape întregul sistem de culegere a informaţiilor statistice pe baza unor cercetări statistice selective, efectuarea unor recensăminte decenale – în perioada intercenzitară, fiind efectuate anchete statistice structurale. Au fost efectuate numeroase studii vizând diferite domenii de activitate ale statisticii, fiind destinate aproape în totalitate pentru uz public etc. Pornind de la constatarea că dacă în perioada ante-decembristă a Istoriei Statisticii Româneşti, deşi au fost redate publicului unele studii, evenimente etc. prin eforturile unor statisticieni de marcă, prof. univ. dr. Vergil Voineagu, preşedinte în funcţie, **a menţionat în prefaţa acestei istorii** că „*...nici pentru perioada care a urmat lui Decembrie 1989,*

---

totodată de mare risc avându-l conducătorii din anii 1956-1969, prof. Mihail Levente, prof. Mircea Biji şi prof. Constantin Ionescu.

[1]O parte din aceste studii şi culegeri de date statistice fiind menţionate în lucrare.

[2]Economia naţională caracterizându-se printr-un grad excesiv de centralizare.

statistica oficială nu şi-a găsit o descriere unitară, coerentă şi analitică, care să umple golurile existente şi să întregească tabloul complet al istoriei statisticii. Din această perspectivă, ***prezenta lucrare reprezintă doar un început, care implică în acelaşi timp un angajament pentru următorii doi, trei ani***."

Într-adevăr este de mulţi ani de notorietate faptul că, deşi România are o îndelungată şi bogată tradiţie în acest domeniu, se situează printre foarte puţinele ţări care nu dispune de o istorie amplă a statisticii – angajamentul preşedintelui fiind dătător de mari speranţe, căruia este necesar să i se alăture cât mai mulţi economişti şi statisticieni cu o bogată experienţă.

2009 – Adoptarea unei noi Legi a Statisticii României (nr. 226/6 iulie), izvorâtă, din **necesitatea adaptării** activităţii Institutului Naţional de Statistică, **noilor cerinţe** impuse de integrarea ţării noastre în sistemul statistic european (EUROSTAT) – Legea din anul 1992 adoptată sub forma Ordonanţei de Urgenţă nr. 9 – completată cu o serie de acte normative adiţionale – dovedindu-se, practic, difuză, depăşită.

Structurată în 14 capitole, „Noua Lege" **reglementează** cadrul general de desfăşurare a activităţii Institutului Naţional de Statistică, locul şi importanţa informaţiei statistice, principiile privind organizarea şi funcţionarea statisticii oficiale a României; dezvoltarea şi coordonarea sistemului statistic naţional, pentru elaborarea sistematică şi programată de statistici oficiale, în vederea formulării, implementării, modernizării şi evaluării politicilor naţionale, a planurilor de dezvoltare naţională şi locală, potrivit principiilor fundamentale ale statisticii oficiale şi prevederilor Regulamentului Consiliului European (Nr. 322/1997) privind statisticile comunitare şi ale Codului de practici ale statisticii europene.

În lege sunt menţionate: domeniile şi funcţiile statisticii oficiale; sfera de aplicare; definirea unor termeni statistici; semnificaţia şi aplicarea principiilor fundamentale pe care se bazează statistica oficială; componenţa, structura; coordonarea, funcţionarea şi strategia Sistemului statistic naţional; programul statistic naţional multianual şi anual; scopul, funcţiile, componenţa şi regulile de funcţionare ale Comitetului Sistemului Statistic Naţional (COMSTAT); organizarea, funcţiile şi atribuţiile; resursele şi conducerea Institutului Naţional de Statistică; metodele de colectare a datelor statistice; drepturile şi obligaţiile furnizorilor de date; sursele statistice; caracterul confidenţial al datelor statistice oficiale; protecţia datelor statistice; participarea şi reprezentarea statisticii oficiale pe plan internaţional; statutul personalului statistic de specialitate; răspunderi şi sancţiuni etc.

Noua Lege privind organizarea şi funcţionarea statisticii oficiale **reprezintă un document de o importanţă deosebită**, nu numai datorită faptului că statistica a fost reglementată pentru prima dată printr-o lege cuprinzătoare, ci şi pentru faptul că reprezintă un pas hotărâtor pentru afirmarea statisticii româneşti ca o componentă de bază, indisolubilă, a Sistemului Statistic European.

2009 – An în care sărbătorirea **Zilei Statisticianului**[1] a avut loc într-un mod deosebit, marcat de **împlinirea a 150 de ani de statistică oficială în România** – aniversarea acestui eveniment desfăşurându-se pe parcursul a 3 zile.

Cu această ocazie prof. uni. dr. Vergil Voineagu, preşedintele în exerciţiu al Instituţiei a citit **Decretul** din 10 iulie 2009, privind **acordarea** Institutului Naţional de Statistică a **Ordinului „*Meritul Industrial şi Comercial*"** în grad de Mare Ofiţer, Decret în care s-a menţionat: *„În temeiul art. 94, lit. A şi art. 100 din Constituţia României...având în vedere propunerea Prim-Ministrului Guvernului României, cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la înfiinţarea statisticii oficiale româneşti, în semn de înaltă apreciere pentru profesionalismul şi eficienţa dovedită de-a lungul timpului, în susţinerea eforturilor naţionale de realizare a unor reforme structurale, de dezvoltare economico-socială şi de modernizare a societăţii româneşti, Preşedintele României decretează*:

Articol unic

Se conferă

Ordinul „*Meritul Industrial şi Comercial*" în grad de Mare Ofiţer,

Institutului Naţional de Statistică.

Semnează Traian Băsescu, *Preşedintele României*

şi contrasemnează Emil Boc, *Prim-Ministrul României.*

Potrivit programului întocmit, în ziua de 12 iulie[2] a avut loc un **Te Deum**, la Biserica Zlătari – Bucureşti, urmat de o **sesiune specială** a Seminarului Ştiinţific „Octav Onicescu" dedicată acestui eveniment, precum şi **prezentarea** de către prof. Vergil Voineagu a **Legii** privind organizarea şi funcţionarea Institutului Naţional de Statistică.

Această aniversare a fost **onorată** şi de **participarea** directorului general de la EUROSTAT, Walter Radermacher, precum şi de **reprezentanţii** Societăţii de Statistică din Cehia, Polonia şi Austria.

---

[1]Instituită în anul 2002.

[2]Ziua în care Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a semnat Ordonanţa oficializării statisticii româneşti.

PARTEA A DOUA

O A M E N I

- Evocări -

„Statisticianul trebuie să fie om de bun simţ
şi de ştiinţă şi, mai înainte de toate, să fie economist.”
Ion Ionescu de la Brad

Consideraţii preliminare

La crearea, dezvoltarea, perfecţionarea şi modernizarea statisticii româneşti, precum şi afirmarea pe plan naţional şi internaţional, au **contribuit** în decursul anilor „**precursori de seamă”** ai gândirii economice, statistice şi sociologice, „**minţi luminate**” ale **entuziasmului statistic** din ***perioada premodernă*** (îndeosebi a anilor 1830-1859) marcată de apariţia primelor nuclee, incipiente, de statistică oficială în perioada Regulamentului Organic[1] şi **demersurile intense** din anii 1850-1859 pentru înfiinţarea şi organizarea statisticii oficiale româneşti.

Ideile lor au fost preluate şi îmbogăţite ***în perioada modernă a statisticii*** de un număr însemnat de „**cugetători”** din a doua jumătate a secolului XIX şi începutul secolului XX, cărora li s-au adăugat, de-a lungul anilor, mii de **teoreticieni** şi **practicieni** (în marea lor majoritate anonimi), din aparatul statistic central şi teritorial, institutelor de cercetări ştiinţifice şi învăţământ, Ministerului Agriculturii, altor ministere şi departamente cu atribuţii în domeniul statisticii.

Dovedind **iniţiativă şi creativitate**, fiind adepţii modernităţii în diferite etape ale evoluţiei societăţii şi statisticii româneşti, ei – **creatori şi beneficiari ai informaţiei statistice** (Anexele 18-24) – au adus o **contribuţie deosebită** prin ideile şi formularea unor **soluţii importante** pentru dezvoltarea concepţiilor economice; teoriei şi practicii statisticii; întocmirea unor **studii complexe** etc. (remarcându-se pe plan naţional şi în relaţiile de colaborare cu instituţiile similare din diferite ţări); **participarea activă** la simpozioane, seminarii ştiinţifice etc.

O parte dintre cei care au lucrat în cadrul Instituţiei Centrale de Statistică şi care ulterior au lucrat şi s-au afirmat în alte instituţii importante, au devenit **membri** ai Academiei Române; Institutului Internaţional de Statistică şi altor instituţii ştiinţifice de prestigiu internaţional; **cadre didactice** la Academia de Studii Economice (Anexa 19).

---

[1]Cele 3 secţii cu atribuţii statistice înfiinţate în cadrul Departamentului Treburilor din Lăuntru.

De asemenea o parte însemnată a unor cadre din aparatul statistic a lucrat în calitate de **conducători** ai unor instituţii centrale şi departamente importante din administraţia de stat şi institute de cercetări ştiinţifice, reprezentanţi ai ţării noastre în alte ţări ş.a.

Aportul deosebit al cadrelor din aparatul statistic central şi teritorial la perfecţionarea statisticii este oglindit de **volumul important** al lucrărilor întocmite în domeniul statisticii agriculturii şi altor domenii ale statisticii; proiectarea sistemelor informaţionale statistice; întocmirea metodologiilor de calcul al indicatorilor statistici; conceperea purtătorilor de informaţii statistice; a instrucţiunilor de completare, şi centralizare a datelor; primirea şi verificarea datelor din dările de seamă întocmite de către unităţile raportoare; verificarea, prelucrarea şi centralizarea datelor în profil teritorial şi la nivelul întregii agriculturi de către „operatorii statistici"; proiectarea, organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice exhaustive de mare amploare şi cercetări selective; elaborarea publicaţiilor statistice (anuare şi breviare statistice, culegeri de date statistice sistematice, documentare statistice pe temă dată etc.) privind diferite domenii economico-sociale din agricultură şi alte domenii; elaborarea analizelor şi informărilor statistice; studii şi cărţi ştiinţifice; furnizarea de date statistice pentru utilizatorii interni şi externi etc.

*

Pentru o parte infimă a acestor „*oameni*" care au contribuit la dezvoltarea şi perfecţionarea statisticii agriculturii, economiei şi sociologiei rurale au fost întocmite **evocări succinte** a activităţii lor.

CAPITOLUL VIII

OAMENI DE SEAMĂ

care au beneficiat de informaţii statistice

- Aspecte generale -

Dimitrie CANTEMIR (1673-1720), domnitorul Moldovei – cărturar, enciclopedist, istoric remarcabil, deopotrivă geograf şi analist, om politic şi filosof umanist, a fost **primul gânditor** român care **a folosit în mod sistematic datele statistice**, conform metodelor utilizate frecvent în ţările vest-europene.

Datele folosite în lucrarea „Descriptio Moldavie" („Descrierea Moldovei") provin din documentele acelor vremuri, în principal din diferite catagrafii, conscripţii, catastife şi condici bisericeşti, precum şi din valorificarea informaţiilor obţinute în urma unor investigaţii proprii, el însuşi fiind un **adept al statisticii descriptive**, caracteristică secolului al XVIII-lea.

Personalitate prodigioasă cu preocupări enciclopedice, poliglot comparabil cu umaniştii renaşterii, a lăsat posterităţii lucrări de o valoare inestimabilă – de răsunet european – în care **a folosit frecvent date statistice** în susţinerea ideilor sale – fiind **primul precursor de seamă al statisticii şi sociologiei româneşti**.

Pe baza datelor statistice şi a unor documente istorice utilizate într-o altă lucrare de o importanţă remarcabilă „*Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor*" a **demonstrat romanitatea poporului român, unitatea de origine şi limbă, precum şi continuitatea** lui pe teritoriul vechii Dacii şi Daciei Romane.

Membru al Academiei din Berlin (1914), fiind **primul academician român,** Dimitrie Cantemir se situează în galeria marilor învăţaţi ai ţării noastre ca cel mai mare gânditor şi om de ştiinţă din cultura românească veche.

Nicolae SUŢU (1798-1871), om politic marcant, economist, statistician, liber schimbist, membru al Societăţii Royale de Statistică din Londra, a fost printre **primii învăţaţi** ai ţării noastre cu preocupări constante pentru studierea temeinică a ştiinţelor economice, care şi-a dat seama de **importanţa deosebită a informaţiei statistice** pentru cunoaşterea fenomenelor economico-sociale în activitatea de guvernare a ţării.

A elaborat lucrări de o **importanţă remarcabilă pentru secolul XIX** – reţinute în istoria economiei şi statisticii nu numai ca **lucrări de referinţă** ci şi ca **unicate**, fiind **primul economist** care a deschis larg porţile unei autentice gândiri ştiinţifice privind statistica ţării noastre.

Nicolae Suţu a lăsat posterităţii **studii** (elaborate în limba franceză) de o importanţă deosebită, mai ales:

„*Ètudes statistiques*" (1837);
„*Aperçu sur l'état industrial de la Moldavie*" (1849);
„*Quelques observations sur la statistique de la Roumanie*" (1867).

În lucrarea „*Apercu sur l'état industriel de la Moldavie*" **(primul studiu economic întocmit pe baza datelor statistice oficiale[1])** Nicolae Suţu s-a referit la starea economică a Moldovei pe baza unei documentări statistice amănunţite, şi considerente critice, în care este relevată necesitatea şi importanţa industriei pentru dezvoltarea economico-socială a Moldovei – Nicolae Suţu fiind, incontestabil, primul economist care a dat o expresie majoră prin intermediul tiparului şi mijloacelor de exprimare ale statisticii, stărilor de lucruri şi problemelor de guvernare cu care era confruntată clasa conducătoare din Moldova.

În anii care au urmat după unirea Munteniei şi Moldovei, Nicolae Suţu a ajuns la concluzia, pe baza unor studii economice temeinice, rezultatelor recensămintelor din anul 1859 (sub influenţa şcolii liberale a acelor vremuri) că o ţară este **bogată** şi prosperă când produce, când producţia depăşeşte consumul, când economiseşte, când acumulează capital destinat activităţilor productive şi **săracă** şi **retrogradă** când producţia este sub nivelul consumului şi când trebuinţele sale nu se armonizează cu mijloacele materiale pe care le posedă.

Nicolae Suţu l-a sprijinit pe generalul Kiseleff (fiind un apropiat al acestuia) pentru **înfiinţarea**, (potrivit prevederilor, Regulamentului Organic) **primelor organe oficiale de statistică** (deşi într-o formă şi conţinut incipiente) – reprezentate de **3 secţii de statistică** aflate în subordinea Departamentului Treburilor din Lăuntru (de Interne), alcătuite potrivit unui regulament de organizare şi funcţionare a activităţii – reprezentând un **pas** deosebit de important, hotărâtor, pentru **înfiinţarea statisticii româneşti.**

Opera lui Nicolae Suţu se înscrie în istoria statisticii româneşti ca o **realizare deosebită de referinţă**, materializată în lucrări de o reală importanţă, fiind **primul economist** care a utilizat în lucrările sale o gamă variată de metode (grupări statistice, mărimi medii, serii dinamice etc.) considerate moderne în acea vreme şi chiar un început pentru cercetările statistice selective.

---

[1]Furnizate, în principal, de secţiile de statistică din cadrul Departamentului Treburilor din Lăuntru.

Prin amploarea lucrărilor sale şi modul abordării problemelor statisticii, Nicolae Suţu a adus o **contribuţie importantă la integrarea statisticii româneşti în circuitul literaturii statistice şi economice europene**, oferind date şi informaţii de certă valoare ştiinţifică privind cadrul economico-social al României (mai ales din mediul rural) în **etapa** care a marcat sfârşitul perioadei medievale şi trecerea într-o nouă etapă de dezvoltare – cea precapitalistă – Nicolae Suţu fiind **considerat nu numai primul economist** ci şi **primul statistician** al ţării noastre.

Nicolae BĂLCESCU (1819-1852), istoric şi economist, gânditor democrat şi revoluţionar, a fost **cea mai luminoasă personalitate** a generaţiei Revoluţiei din anul 1848 din Ţara Românească, militant politic de seamă, patriot înflăcărat. Deşi a avut o viaţă scurtă, dar trăită intens, **a lăsat** generaţiilor care au urmat o **operă de proporţii** dedicată în mod deosebit stării social-economice din agricultură, desfiinţării iobăgiei şi emancipării ţăranilor.

În aproape întreaga sa operă se regăsesc elemente care se încadrează în **istoria statisticii** din Muntenia şi Moldova, date extrase din evidenţele statistice ale secolului XIX şi chiar a secolelor XVI-XVIII, (cu precădere: catagrafii, conscripţii şi urbarii), pe baza cărora a **elaborat** numeroase calcule privind grupări statistice şi mărimi medii, care au **reprezentat** exemple grăitoare de analiză statistică-economică aprofundată cu un accentuat caracter progresist.

Nicolae Bălcescu n-a fost un statistician care să se fi ocupat în mod special de statistică, însă din felul în care a utilizat datele statistice rezultă că el a **cunoscut importanţa informaţiilor statistice** care au ocupat un loc însemnat în lucrările sale – economice şi cu caracter istoric.

Edificator în acest sens este **utilizarea grupărilor statistice** şi concluziile desprinse pe baza lor – Nicolae Bălcescu grupând ţărănimea din prima jumătate a secolului XIX în 3 tipuri social-economice: **moşneni** sau **cnezi**, care aveau moşiile lor; **vecini rumâni** sau **robi** (iobagi); **oameni liberi** sau **domneşti**, care locuiau pe moşii boiereşti sau mănăstireşti, fără a fi robi ai pământului.

În lucrarea „*Despre împroprietărirea ţăranilor*” (1848) în care a reluat şi o parte din studiul „*Despre starea socială a muncitorilor plugari în Principatele române în diferite timpuri*” (1846) a elaborat şi **o analiză detaliată a rentei în bani,** bazată pe date şi informaţii extrase din diferite evidenţe cu caracter statistic, pentru a prezenta cât mai convingător exploatarea la care erau supuşi ţăranii.

Majoritatea lucrărilor întocmite cuprind date statistice, grupate după diverse caracteristici, **o bună parte** din ideile lui şi datele statistice cuprinse în lucrările sale, fiind **utilizate** pentru fundamentarea şi efectuarea Reformei agrare din anul 1864, precum şi pentru alte lucrări referitoare, în principal, la agricultură.

Lucrările lui Nicolae Bălcescu au constituit, totodată, şi **surse importante de inspiraţie** pentru renumiţi istorici şi economişti din Europa occidentală.

- Din studiile lui Nicolae Bălcescu „*Histoire politique et sociale des Pricipautes Danubiennes*", „*Question economique des Principautes Danubiennes*" (1850) economistul şi istoricul francez Elias Regnault a folosit o serie de date statistice şi chiar pasaje întregi, fără a cita întotdeauna sursele de date din aceste lucrări.

- În mod indirect, **de datele sale s-a folosit şi Karl Marx** (1818-1883), creatorul materialismului dialectic şi istoric (preluate din lucrarea lui Regnault) pentru întocmirea paragrafelor „*Goana după supramuncă*" şi „*Fabricant şi boier*" din „*Capitalul*" vol. I, **în vederea stabilirii ratei plusvalorii**, precum şi alte idei regăsite în lucrarea lui Marx „*Însemnări despre români*" – manuscrise inedite publicate de acad. Andrei Oţetea şi S. Schwann.

Întreaga sa operă, **l-a definit** pe Nicolae Bălcescu cel mai de seamă gânditor – istoric şi economist al primei jumătăţi a secolului XIX – care a **utilizat în mod creator datele statistice** pentru fundamentarea ideilor sale, fiind considerat **omul care şi-a depăşit epoca**.

George BARIŢIU (1812-1893) ilustru om de cultură, politician, ziarist, istoric, adept al concepţiei iluministe, **autor** a numeroase studii şi articole cu caracter economic, membru al Academiei Române din anul 1866 (anul înfiinţării), **statistica** constituind pentru el o **metodă importantă** de cercetare ştiinţifică şi cunoaştere a fenomenelor social-economice – fiind un adept al statisticii descriptive.

Lucrările cu caracter statistic elaborate de către George Bariţiu, deşi se referă la statistica descriptivă avansată (al cărui fruntaş de seamă la începutul secolului XIX a fost A.I. von Schlözer) relevă faptul că **a înţeles rolul şi importanţa informaţiei statistice** în determinarea caracteristicilor fenomenelor sociale analizate – datele utilizate referindu-se în special la nivelul, dinamica şi structura acestora.

Studiind statistica împreună cu istoria, George Bariţiu a considerat că **sarcina de bază a statisticii** o constituie analiza şi natura evenimentelor şi fenomenelor sociale, relevarea cauzelor care frânează dezvoltarea societăţii omeneşti, în lucrările sale referindu-se frecvent la situaţia economico-socială, politică şi culturală a Transilvaniei, localizată în perioada 1835 - sfârşitul secolului al XIX-lea.

În lucrările sale, George Bariţiu **nu s-a rezumat numai la utilizarea unor materiale statistice oficiale**, ci a efectuat şi **verificarea autenticităţii acestora**, corectând informaţiile şi datele statistice în funcţie de unele realităţi pe care statisticile nu le-au avut în vedere.

Interesante şi sugestive sunt şi adnotările şi observaţiile care au însoţit datele statistice prezentate de George Bariţiu, ele fiind de natură să completeze diferite caracterizări privind situaţiile la care s-a referit[1]. Elaborate într-o perioadă în care statistica românească era la început de drum, mai ales în Transilvania, cu un pronunţat spirit critic şi o putere de analiză şi discernământ deosebite, **lucrările** lui George Bariţiu cu caracter statistic reprezintă o **contribuţie valoroasă** la dezvoltarea teoriei şi practicii statistice, precum şi la formarea şi creşterea spiritului de observare şi analiză a datelor statistice.

Petre S. AURELIAN (1833-1909), economist, agronom, şi profesor de economie politică, economie rurală şi agricultură; ziarist cu o vastă activitate la diferite ziare şi reviste, precum şi la cele proprii (Revista ştiinţifică); reputat om politic (deputat, secretar de stat, ministru şi prim ministru), militant pentru dezvoltarea industriei naţionale, sprijinirea intereselor ţărănimii şi efectuarea unor reforme sociale.

Ilustru om de ştiinţă, academician (1871) şi preşedinte al Academiei Române (1901-1904); primul preşedinte al Ateneului Român (1865), autor al unui însemnat volum de studii şi lucrări de mare amploare apreciate atât pe plan naţional cât şi internaţional, Petre S. Aurelian **s-a remarcat** nu numai ca economist ci şi ca **statistician şi sociolog**, cu o bogată cunoaştere a fenomenelor economico-sociale, bazate **pe folosirea unui volum important de date statistice**, grupări, mărimi medii, reprezentări grafice, extrapolări, comparaţii cu alte ţări din Europa şi America etc., **contribuind într-o măsură însemnată atât la prosperarea statisticii cât şi a sociologiei rurale**.

A acordat o **atenţie importantă observării directe** a **fenomenelor**, şi folosirii anchetelor statistice, **întrevăzând** încă de la jumătatea secolului XIX dezvoltarea pe care o va lua acest gen de cercetare statistică.

A **folosit** pe scară largă **monografia ca metodă importantă de cercetare, în special în mediul rural,** pe care a ridicat-o pe o treaptă superioară, apreciind în mod deosebit **monografia social-economico-statistică**, considerând că acest mod de cercetare ştiinţifică întruneşte pe lângă procedeele proprii ale monografiei economico-sociale şi procedeele statistice în toate etapele efectuării ei: observarea fenomenelor de masă, gruparea, prelucrarea şi analiza datelor pentru stabilirea concluziilor.

---

[1]Reţine atenţia şi **iniţiativa** sa cu privire la **studierea statisticii** în **liceele româneşti** din oraşul Braşov, stabilind ca din fondul lăsat de către un negustor braşovean (cu vederi progresiste şi sprijinitor al şcolilor din mediul urban) să fie alocată o anumită sumă pentru plata unui profesor de istorie (ca materie principală) precum şi geografie sau statistică (ca specialităţi secundare) manifestându-se şi în acest mod **convingerile** lui cu privire la **însemnătatea statisticii**, pentru cunoaşterea socială şi pregătirea profesională.

Timp de aproape trei decenii a editat mai multe reviste prin intermediul cărora a **susţinut modernizarea economiei naţionale folosind un însemnat documentar statistic,** în special pentru elaborarea unor studii publicate în revistele „*Economia Naţională*" (1873-1876), (1885-1901) şi „*Economia Rurală*" (1876-1877), (1881-1884); lucrarea „*Terra nostra - schiţe economice asupra României*" (1875), elaborată în urma unui studiu şi observări statistice timp de circa 20 de ani – o parte a informaţiilor reprezentând investigări personale directe. În anul 1876 a **elaborat prima lucrare în limba română, economico-sociologică** „*Bucovina, Descriere economică însoţită de o hartă*".

Pentru Expoziţia Internaţională de la Paris din anul 1867, a întocmit împreună cu scriitorul Alexandru Odobescu, o **monografie bazată pe date statistice** pentru informarea opiniei publice internaţionale, intitulată, „*Notice sur la Roumanie, principalement au point de vue de son économie rurale, industrielle et commerciale avec un carte de la Principauté de Roumanie*" (1867) reprezentând - **prima cercetare sociologică efectuată la scara întregii ţări, având** la bază un **documentar statistic voluminos** cuprinzând tabele simple, tabele cu date comparative, grupări, mărimi medii prezentate în dinamică, extrapolări etc. Lucrarea a obţinut premiul Academiei Române, bucurându-se de o **largă apreciere** din partea publicului fiind semnalată în literatura de specialitate[1].

A desfăşurat o activitate susţinută pentru **înfiinţarea învăţământului agronomic** sprijinind crearea Şcolii de Agricultură de la Pantelimon, (lângă Bucureşti) transformată apoi în Şcoala de Agricultură şi Silvicultură de la Herăstrău unde a fost profesor (1860-1899) şi director (1863-1864).

- Petre Aurelian este **primul om de ştiinţă care a calculat** şi **folosit date statistice privind producţia şi consumul pe un locuitor**, considerându-l „un element sigur" pentru caracterizarea stării economice şi sociale a populaţiei. De asemenea, a abordat pentru prima dată problemele privind schimburile comerciale.

- **Lui îi revine meritul deosebit de a fi situat cercetarea statistică la un nivel superior faţă de predecesorii săi, menţionând pentru prima dată în literatura economică şi statistică, faptul că procesul de prelucrare a datelor statistice, *în sens modern*, parcurge o serie de etape: de la culegerea datelor; prelucrarea acestora prin procedeele simplificării (adică prin asocieri şi disocieri a unor date faţă de altele) până la sintetizarea lor într-un indicator generalizator.**

[1]La scurt timp de la apariţia monografiei, capitolul din „*Annuaire de l'economie politique et de la statistique*" destinat României s-a dublat, în anul 1869 cuprinzând date şi informaţii actualizate şi corectate.

Aceste studii precum şi alte numeroase lucrări cu un ecou deosebit, nu numai în ţară ci şi în străinătate, întreaga lui activitate laborioasă din domeniul economiei şi statisticii, **îl situează pe Petre S. Aurelian printre personalităţile care au contribuit în cea mai mare măsură** la **crearea teoriei economice a dezvoltării industriei şi agriculturii în ţara noastră**, fiind **creatorul unei adevărate şcoli de gândire economică** în România.

Virgil Traian MADGEARU (1887-1940) economist, sociolog şi om politic român. **Membru post-mortem al Academiei Române (1990).**

A absolvit studiile universitare, privind ştiinţele economice, la Leipzig, (1911) devenind doctor în ştiinţe economice şi financiare. Şi-a continuat pregătirea la Londra, perioadă din care datează şi apariţia primelor sale studii: „*Naţionalitatea capitalului şi politica"; „Primele trepte ale sistemului de fabrică"*.

Reîntors în ţară (1912), a fost numit şef serviciu la Casa Centrală a Meseriilor şi Asigurărilor Muncitoreşti şi apoi redactor şef al publicaţiei „*Monitorul asigurărilor muncitoreşti*".

Din anul 1916 a fost **profesor** la Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti, ţinând **primul curs** de *Ştiinţa întreprinderilor şi transporturilor*, ulterior **cursul** de *Economie naţională şi introducere în ştiinţele economice*.

Personalitate cu o vastă cultură economică, erudit om de ştiinţă, care a **creat o şcoală economică, teoretică şi practică**.

Virgil Madgearu a lăsat posterităţii numeroase lucrări, între care: „*În chestiunea meseriaşilor"* (1911); „*Industria la domiciliu şi asigurările sociale"* (1913); „*Structura şi tendinţele băncilor populare în România"* (1914); „*Ocrotirea muncitorilor în România"* (1915); „*Teoria şi tehnica întreprinderilor comerciale şi industriale"* (1915); „*Studiul transporturilor în economia socială"* (1916); „*Organizarea comerţului exterior în epoca de tranziţie"* (1919); „*Revoluţia agrară şi evoluţia clasei ţărăneşti"* (1923); „*Înţelegerea economică a statelor dunărene"* (1932); „*Politica noastră financiară în cursul depresiunii economice"* (1933); „*Pentru apărarea avuţiei statului"* (1934); „*Reorganizarea sistemului de credit"* (1934); „*Realitatea finanţelor publice româneşti"* (1937); „*La politique économique extérieure de la Roumanie"* 1927-1938 (1939); „*Evoluţia economiei româneşti după războiul mondial*" (1940); „*Studiul întreprinderilor comerciale şi industriale"* (1944) ş.a.

Studiul elaborat în anul 1940 privind „*Evoluţia economiei româneşti după războiul mondial*", reprezintă **cea mai importantă analiză economică** din prima jumătate a secolului XX şi, totodată, un **strălucit exemplu privind modul de utilizare a datelor statistice**, **importanţa deosebită acordată informaţiei**

statistice în relevarea fenomenelor economico-sociale şi diagnozei economiei româneşti, precum şi **sugerarea** unor măsuri necesare impuse pentru redresarea economiei, în special a agriculturii.

La **iniţiativa sa** au fost înfiinţate – în cadrul Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale – **noi catedre** de politică socială şi de studierea cooperaţiei. Pentru doctoranzi a iniţiat un seminar special, pe care l-a condus personal.

Împreună cu Ion Răducanu, Victor Slăvescu etc., **a organizat** Şcoala Superioară de Tehnică şi Practică Comercială, pentru pregătirea profesională a personalului comercial mediu.

În anul 1918, a editat la Iaşi, în colaborare cu Ion Răducanu, Revista „*Independenţa economică*", iar după Primul Război Mondial, a participat alături de Dimitrie Gusti şi Vasile Pârvan, **la înfiinţarea** Asociaţiei pentru Studiul şi Reforma Socială, devenit ulterior Institutul Social-Român, fiind secretar general şi preşedinte al Secţiei de Politică Socială.

Prin grija sa, în anul 1935 s-a **înfiinţat** Institutul Românesc pentru Studiul Conjuncturii Economice, ale cărei cercetări au fost publicate într-un buletin trimestrial – printre colaboratorii săi apropiaţi situându-se şi Nicholas Georgescu-Roegen.

Virgil Madgearu **a condus** succesiv ministerele economice: Industriei şi Comerţului (1928-1930, 1932); Finanţelor (1929-1933); Agriculturii şi Domeniilor (1930-1931).

Ca **ministru** al Agriculturii şi Domeniilor şi membru marcant al Partidului Naţional Ţărănesc (îndeplinind funcţia de secretar general), a manifestat o **preocupare deosebită pentru împroprietărirea ţăranilor** în urma Reformei Agrare din anul 1921, **organizării şi efectuării Recensământului Agricol** din anul 1930, în vederea cunoaşterii modificărilor intervenite în structura proprietăţii fondului funciar.

Dimitrie GUSTI (1880-1955), sociolog, filosof, economist şi estetician. A absolvit Facultatea de Litere la Iaşi. Şi-a continuat pregătirea la Berlin şi Leipzig, unde a audiat cursuri de filosofie – în anul 1904 obţinând titlul de doctor. În anul 1905 s-a înscris la Universitatea din Berlin pentru a studia sociologia, dreptul şi economia politică. Membru corespondent (1918) şi membru titular (1919) al Academiei Române;[1] vicepreşedinte 1923-1925; 1943-1944 şi preşedinte 1944-1946 al Academiei Române; preşedinte al Secţiunii Istorice a Academiei Române 1935-1938.

[1]Repus în drepturi ca membru titular (1990).

Profesor de Istoria filosofiei antice, etică şi sociologie la Universitatea din Iaşi, Dimitrie Gusti a pus **bazele învăţământului sociologic modern** – înfiinţând Seminarul de Sociologie şi Etică (1911). În anul 1920 s-a transferat la Catedra de Sociologie, Etică, Politică şi Estetică a Facultăţii de Litere şi Filosofie din cadrul Universităţii din Bucureşti.

- A **fondat şi condus** Asociaţia pentru Ştiinţa şi Reforma Socială (1919-1921), Institutul Social Român (1921-1939, 1944-1948), Institutul de Ştiinţe Sociale al României ((1939-1944), Consiliul Naţional de Cercetări Ştiinţifice (1947-1948).

- **A fundamentat** metoda de cercetare monografică, iniţiind şi îndrumând activitatea de cercetare monografică a satelor româneşti. În anii 1932 şi 1933 a fost ministru al Instrucţiunii Publice, Cultelor şi Artelor. În anul1939, **a legiferat pentru prima oară în lume cercetarea sociologică**, îmbinată cu acţiunea socială practică şi cu pedagogia socială.

- A fost **preocupat** încă din tinereţe de **ideea** înfiinţării unui „muzeu sociologic", în temeiul căreia, în anul 1939, împreună cu Victor Ion Popa şi Henri H. Stahl, **a pus bazele Muzeului Satului din Bucureşti** – care-i poartă numele.

- A **organizat** cercetarea statistică-monografică „**60 sate româneşti**", **unică în felul ei**, ale cărei rezultate au fost publicate în 4 volume.

- A militat pentru înfiinţarea de cămine culturale la sate şi **şcoli superioare ţărăneşti**, pe regiuni istorice. A fondat şi condus revistele „*Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială*" (1919-1943) şi „*Sociologia românească*" (1936-1944).

- **Fondator** al şcolii sociologice (monografice) din Bucureşti, a **conceput sociologia ca o „ştiinţă a naţiunii**".

Dimitrie Gusti a **elaborat** un număr însemnat de studii sociologice: „*Egoismus und Altruismus"* (1904); „*Sociologia monografică, ştiinţă a realizării sociale"* (1934); „*Sociologia militans. Introducere în sociologia politică"* (1935); „*Cunoaştere şi acţiune în serviciul naţiunii"* (1939); „*Ştiinţa naţiunii"* (2 vol., 1939); „*Problema sociologiei"* (1940); „*Îndrumări pentru monografiile sociologice"* (1940); „*La science de la réalité sociale"* (1941) etc.

- Deşi **n-a fost statistician**, Dimitrie Gusti a **apreciat locul şi importanţa informaţiei statistice în cercetările ştiinţifice**. În capitolul introductiv al studiului renumitului sociolog Traian Herseni (1907-1980) „*Teoria monografiei sociologice*", subliniind **necesitatea şi importanţa utilizării datelor statistice** în efectuarea monografiilor şi elaborarea studiilor sociologice a menţionat:

„*...Datele statistice urmăresc o redare cantitativă cu un maximum de precizie a unei stări sociale, prin culegerea, gruparea şi formularea în cifre a tuturor întâmplărilor sociale, reprezentarea prin diagrame, cartograme şi stereograme"*

„…statistica rămâne un instrument perfecţionat de descriere cantitativă a stării şi mişcării fenomenelor în ansamblu, adică a fenomenelor sociale care se petrec cu masele de indivizi sau cu elemente sociale memorabile „… monografice şi statistice care se complinesc în cercetarea sociologică la fel ca analiza şi sinteza în orice cercetare ştiinţifică".

- A fost **preşedintele Comisiei pentru efectuarea Recensământului Populaţiei din anul 1930**.

De numele lui Dimitrie Gusti se leagă şi **înfiinţarea** în anul 1933 a Clubului Statisticienilor (denumit şi Corpul Tehnic al Statisticienilor) şi **înfiinţarea** Societăţii Române de Statistică în anul 1937 – fiind primul preşedinte al acestei societăţi din care au făcut parte specialişti din diferite domenii, cu o înaltă ţinută ştiinţifică, din rândul cărora s-a constituit colectivul pentru elaborarea **primei „***Enciclopedii a României*" editată în 4 volume (1939-1943). A fost preşedintele Comitetului de Direcţie şi preşedintele Consiliului de Administraţie constituit pentru întocmirea Enciclopediei, Dimitrie Gusti elaborând capitolul introductiv intitulat „*Ştiinţa naţiunii*".

Relevând necesitatea şi importanţa acestei **opere monumentale, de talie europeană**, la întocmirea căreia şi-au dat concursul peste 90 autori[1], a subliniat:

„..Enciclopedia României este cartea cerută şi aşteptată, ca un izvor de documentare, de când neamul românesc, prin întregire şi aşezare în nouile împrejurări politice şi culturale, are un nou rost pe lume...Ea va avea chemarea să facă întâi cunoscută şi apoi iubită, ţara dela Carpaţi şi dela Dunăre, cu trecutul ei plin de sbucium, cu puterile de creaţie în creştere, economice şi spirituale, cu formele de organizare proprie, cu încercările de înviorare şi de îndrumare a vieţii sociale spre un ideal naţional constructiv şi ascendent"[2].

Dimitrie Gusti a menţionat, totodată că elaborarea acestei Enciclopedii sub semnul unei încordări colective, a reprezentat „**marea datorie a unei generaţii cu profundă conştiinţă de propria-i forţă şi propria-i misiune"**.

Roman MOLDOVAN – (1911-1980), licenţiat al Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti (1936), doctor în ştiinţe economice (1940) şi doctor docent (1954), membru al Academiei Române, economist şi sociolog. **În perioada interbelică** a lucrat în cadrul Institutului Central de Statistică, în 1937 devenind membru al Societăţii Române de Statistică. A făcut parte din colectivul de autori, special constituit, pentru elaborarea Enciclopediei României – întocmind Cap. XI, „*Formarea şi mişcarea capitalurilor*", vol. IV.

---

[1]Din care circa 40 au fost membri ai Societăţii Române de Statistică – **o mare parte** salariaţi ai Institutului Central de Statistică.
[2]Capitolul introductiv, pag. IX.

A participat la Conferinţa ministerială (1947) pentru reorganizarea statisticii, ca secretar general în Ministerul Industriei şi Comerţului.

A fost profesor la Institutul de Ştiinţe Economice şi Planificare din Bucureşti (1959-1964); director al Institutului de Cercetări Economice al Academiei Române; preşedinte al Consiliului Naţional al Cercetării Ştiinţifice şi vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri (1965); preşedinte al Comitetului pentru Preţuri (1967-1969).

A desfăşurat o bogată activitate de cercetare ştiinţifică, concretizată în numeroase lucrări, studii şi articole referitoare, în principal, la mecanismul funcţionării economiei naţionale; analiza conţinutului indicatorilor statistici sintetici (macroagregate) prin mijlocirea cărora se asigură cunoaşterea fenomenelor şi proceselor care au loc în economia naţională şi identificarea, în acest fel, a condiţiilor posibile pentru a satisface cerinţele practicii sociale.

„*Mişcarea preţurilor principalelor produse agricole de origine vegetală în România, în perioada 1922-1940*" (1942); „*Circulaţia cambială în România*" (1944); „*Venitul naţional*" (1944); „*Codul legislaţiei preţurilor*" (1945); „*Valoare, preţuri şi unele probleme actuale ale statisticii*" (1958); „*Planificarea economiei naţionale şi folosirea metodelor matematice*" (1962); „*Plan de developpement de l'économie nationale en tant qu'illustration d'un modèle dans les sciences sociales*" (1966); „*Planificare şi sociologie*" (1972); „*Studii de istorie economică*"; „*Contribuţii la caracterizarea dezvoltării forţelor de producţie din România în perioada dintre cele două războaie mondiale*" (1983); coautor şi redactor responsabil al volumelor: „*Statistica economică*" (1956); „*Studiul privind Dezvoltarea economică a României în anii 1944-1964*" etc.

Prin întreaga sa activitate, prof. Roman Moldovan şi-a adus o **contribuţie valoroasă** la dezvoltarea ştiinţei şi practicii economice, statistice şi sociologice, marea majoritate a lucrărilor sale vaste şi complexe constituind importante momente de referinţă – **unele lucrări fiind unicate în domeniu**.

Păun Ion OTIMAN (născut în anul 1942) Absolvent al Facultăţii de Agronomie şi Facultăţii de Ştiinţe Economice, Timişoara (1966), doctor în economie (1975), membru al Asociaţiei Generale a Inginerilor din România, Asociaţiei Generale a Economiştilor din România, Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti", Director al Institutului de Economie Agrară al Academiei Române (2005), membru corespondent (1993), membru şi secretar general al Academiei Române (2005).

Şi-a început activitatea profesională în cadrul Facultăţii de Ştiinţe Economice, Timişoara, ca preparator (1967), asistent (1968), şef de lucrări (1972), conferenţiar (1978) şi profesor din anul 1990. Păun Ion Otiman a desfăşurat o activitate didactică şi cercetare ştiinţifică intensă.

În calitate de cadru didactic a întocmit o serie de manuale, printre care: Curs de contabilitate în agricultură (1974); Cursul de conducerea, organizarea şi planificarea activităţii întreprinderilor agricole. Este creator de şcoală în domeniul analizei economice a producţiei agricole, analizei şi proiectării sistemelor informaționale privind activitatea unităţilor agricole.

A înfiinţat Oficiul de calcul electronic al Universităţii de Ştiinţe Agronomice a Banatului din Timişoara, situându-se printre primele cadre didactice universitare care a promovat utilizarea tehnicilor moderne de evidenţă şi calcul, proiectării băncilor de date pentru agricultură.

Prof. Păun Ion Otiman are o bogată activitate de cercetare ştiinţifică oglindită în peste 200 de lucrări, a căror tematică se referă, în principal la optimizarea producţiei agricole, elaborarea şi implementarea unor sisteme informatice; analiza tehnico-economică a agriculturii; managementul şi marketingul în agricultură; restructurarea agriculturii româneşti; eficienţa economică a unităţilor agricole; locul agriculturii în economia naţională; problematica optimizării învăţământului superior agronomic; cercetării ştiinţifice din agricultură etc.

Din noianul lucrărilor elaborate în decursul anilor reţin atenţia în mod deosebit: „*Conducerea, organizarea şi planificarea unităţilor economice*” (1973); „*Metode şi tehnici moderne de prognoză în agricultură”* (1979); „*Funcţia de planificare în întreprinderile agricole”* (1975); „*Elaborarea programelor de fertilizare şi amendare a solurilor cu ajutorul calculatorului”* (1975); „*Contabilitatea agricolă”* (1977); „*Sistemul informaţional şi analiza economico-financiară a întreprinderilor agricole”* (1981); „*Sorgul zaharat*”(1991); „*Agricultura europeană*” (1992) etc.

Studiul „*Optimizarea producţiei agricole*” (1987) a fost distins cu premiul „Ion Ionescu de la Brad” al Academiei Române, iar Studiul „*Dezvoltarea rurală în România*” (Agricultura secolului XXI, 1997) se situează printre primele lucrări de acest gen elaborat în ţara noastră.

Letiţia-Zorica ZAHIU (născută în anul 1935) Absolventă a Academiei de Studii Economice – Facultatea de Economie Agrară (1958) a **cursurilor de specializare**: Institutele Agronomice din Novisad – Iugoslavia (1969); Brno (1970); Universitatea de Gestiune Paris şi Fontainbleau, Franţa (1971); Universitatea Madison, SUA (1978); Cursul de evaluatori: Asociaţia Naţională a Evaluatorilor (1994); doctor în economie (1971).

Prof. Letiţia Zahiu este membru al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti” (2009) şi vicepreşedinte a Secţiei de Economie Agrară (2009); membru Biographical Institute –Professional Women’s Advisory Board (2004); membru al Biroului Senatului al Academiei de Studii Economice-Bucureşti

(1978-1988); Director cursuri postuniversitare „Management agroalimentar” (1984-1995).

Şi-a început activitatea în anul 1958, Universitatea din Timişoara (asistent, lector, conferenţiar), din anul 1972 la Academia de Studii Economice – Bucureşti (profesor 1990-2005). Din anul 2005 este conducător de lucrări de doctorat în economie.

Letiţia Zahiu are o **activitate didactică** vastă şi complexă atât ca profesor, cât şi ca autoare de manuale.

Cursuri predate studenţilor, master şi învăţământ postuniversitar privind *Economia agrară*; „*Conducerea şi organizarea unităţilor agricole”*; „*Economia Agriculturii Mondiale”; „Economia şi organizarea agriculturii”*; „Economia *şi organizarea întreprinderilor agricole”*; „*Politici agroalimentare comparate”*; „*Integrarea agroalimentară în Uniunea Europeană”*; „*Politica Agricolă Comună”*; „*Convergenţa sistemului agroalimentar al României cu cel al Uniunii Europene”*; „*Studii de fezabilitate”* etc.

Publicaţii de uz didactic: „*Economia Agrară*” (1968, 1970, 1972); „*Conducerea şi organizarea unităţilor agricole socialiste*” (1972, 1975, 1979); „*Economia şi organizarea unităţilor agricole*” (1993); „*Economia întreprinderii*” (1994, 1996, 2003); „*Management – Marketing Agroalimentar*” (1998); „*Management agricol*” (1999); „*Integrare agroalimentară europeană*” (2000); „*Politici agroalimentare comparate*” (2001); „*Planuri de afaceri. Studii de fezabilitate*” (1994, 1999, 2000, 2005).

Concomitent cu activitatea didactică a avut şi o **bogată activitate ştiinţifică**, elaborând ca autor, coautor şi autor coordonator peste **35 de studii** ample, printre care: „*Dicţionar de economie agrară*” (1971); „*Zonarea producţiei agricole în România”* (1971); „*Producţia, costurile şi rentabilitatea producţiei de lapte în SUA*” (1978); „*Agricultura României*” (1983); „*Economia şi organizarea creşterii ovinelor*” (1988); „*Agricultura României în procesul de integrare europeană*” (2000); „*Structurile agrare şi viitorul politicii agricole*” (2003); „*Agricultura Uniunii Europene sub impactul Politicii Agrare Comune*” (2006); „*Strategia pentru Dezvoltare Durabilă a României – orizonturi 2013- 2020, 2030*” (2008); „*Agricultura României în procesul de integrare europeană*” – vol. I (2009); „*Agricultura României – între realitate şi aşteptări*” (în curs de apariţie, 2010).

Reţine în mod deosebit atenţia studiul „*Agricultura mondială şi mecanismele pieţii*” (1992), autor unic, care a primit **premiul Academiei Române** „Petre S. Aurelian”, precum şi premiul „Nicolae Cornăţeanu” (2005) pentru studiile întocmite în cadrul Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice.

În perioada 1970-2008, a participat, în calitate de director de program, autor sau coautor la peste **50 de proiecte** elaborate pe bază de contract.

A prezentat peste **100 referate** în cadrul congreselor sesiunilor ştiinţifice din ţară şi străinătate, publicate în analele instituţiilor de învăţământ superior şi cercetări ştiinţifice; a publicat aproximativ **120 articole** în diferite reviste de specialitate.

Nicolae BELI (născut în anul 1927). Absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare – Facultatea de Economie Generală (1952), doctor în economie (1963), stagii ulterioare de specializare în Franţa (1970) şi SUA (1974), membru al Asociaţiei Internaţionale a Economiştilor Agrarieni, membru de onoare a Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti"; doctor Honoris Cauza al Academiei de Studii Economice din Chişinău – Republica Moldova; conducător a peste 30 lucrări de doctorat.

Şi-a început activitatea în anul 1952 în cadrul Institutului de Cercetări Economice, Bucureşti, din anul 1964 fiind şeful Secţiei de Economie Agrară, activitate continuată la Institutul de Economie Agrară, ca director adjunct până în anul 2006.

Concomitent, a fost şi cadru didactic, (cu activitate prin cumul) în perioada 1952-2006, parcurgând toate etapele până la cea de profesor titular.

Prof. Nicolae Beli a întocmit în îndelungata sa activitate în învăţământul universitar şi cercetarea ştiinţifică, circa **300 lucrări** privind, îndeosebi, întocmirea monografiilor economico-statistico-sociologice; studiilor de sinteză (unele studii elaborate pentru prima dată în ţara noastră, o parte fiind unicate), referate ştiinţifice prezentate în cadrul unor sesiuni şi seminarii ştiinţifice din ţară şi străinătate, articole publicate în reviste de specialitate.

În **domeniul economiei agriculturii**, reţin în mod deosebit: „*Pământul, problemă fundamentală a întregii naţiuni*", „*Privatizarea proprietăţii socialiste asupra pământului*", „*Proprietatea funciară în economia de piaţă*", „*Conceptul de securitate alimentară*" (coautor, „*Organizarea pieţelor – promovarea marketingului de piaţă*), „*Proprietatea – componentă fundamentală a noii structuri agrare*", „*Bazele metodologice ale integrării României cu Republica Moldova în sectorul agroalimentar*", „*Preţurile de contractare a produselor agricole de bază, între vorbe şi realitate*", „*Incidenţa factorului internaţional asupra dezvoltării agriculturii*", „*Teze şi antiteze privind viitorul agriculturii româneşti*", „*Schiţă tematică privind elaborarea strategiei de dezvoltare a economiei agroalimentare*" etc.

Referitor la alte domenii ale activităţii sale ştiinţifice sunt de relevat îndeosebi, studiile privind: „*Proprietatea în teoria şi practica economică*", „*Dreptul de proprietate şi mediul economic de piaţă*", „*Globalizarea în gândirea economică contemporană*", „*Uniunea Europeană – geneza şi instituţiile acesteia*", „*Modelul maghiar al tranziţiei la economia de piaţă*", „*Concepţia la români în perioada de tranziţie la economia de piaţă*", „*Forme tipologice de naţionalism şi globalizarea* etc.

Cel mai important studiu întocmit de prof. Nicolae Beli „*Tranziţia, mai grea decât un război*” (2003) a primit **premiul** Academiei Române.

Analizând tranziţia şi criza economică a României, cauzele şi factorii acesteia, modul de manifestare şi efectele dezastruoase, autorul a **evaluat pierderile** suferite care au depăşit de 6,3 ori nivelul produsului intern brut din anul 1989 **fiind mai mari** decât distrugerile provocate de cele două războaie mondiale.

În toate lucrările sale a folosit un volum important de date statistice – regăsindu-se în studiile sale, **îndeosebi în acest studiu**, dinamici, structuri şi alte calculaţii, inclusiv grafice sugestive pentru fundamentarea temeinică a problemelor abordate.

Ion BOLD (născut în anul 1935) absolvent al Institutului Agronomic „Nicolae Bălcescu”, Bucureşti (1958); doctor în organizarea teritoriului (1968) şi conducător ştiinţific de doctorat; om politic.

Şi-a început **activitatea profesională** ca inginer şef de fermă la o întreprindere agricolă de stat (1958-1960) ca stagiu în producţie; inginer proiectant, IGPOTA şi COT[1] (1960-1962); proiectant principal, şef serviciu tehnic ISPA şi ISPCAIA[2] (1962-1972); inginer proiectant principal gradul I, şef atelier proiectare şi responsabil al Programului Naţional de Cercetare Ştiinţifică „Perfecţionarea activităţilor şi sistemelor de organizarea teritoriului”; membru al Comisiei Tehnice Economice de Avizare la IGFCOT[3] (1972-1993).

Ion Bold a desfăşurat, concomitent şi o îndelungată **activitate în învăţământul superior**; lector şi conferenţiar la Academia de Studii Economice – disciplina Economie Funciară şi Organizarea Teritoriului (1965-1980); conferenţiar şi profesor asociat la Facultatea de Îmbunătăţiri Funciare şi Ingineria Mediului – Catedra UNESCO – Dezvoltarea Rurală Integrată (1980-1999); profesor asociat la Facultatea de Management, Inginerie Economică în Agricultură şi Dezvoltare Rurală (2000-2007) în cadrul USAMV[4].

În întreaga sa activitate a întocmit ca autor, coautor şi autor coordonator peste 500 proiecte, studii şi cercetări, circa 400 referate ştiinţifice prezentate în cadrul unor instituţii de profil, articole publicate în reviste de specialitate şi 58 cărţi, printre care:

---

[1]Institutul de Studii şi Proiectări pentru Organizarea Teritoriului Agricol; Centrul de Organizare a Teritoriului.
[2]Institutul de Studii şi Proiectări Agricole şi Institutul de Studii şi Proiectări pentru Construcţii Agricole şi Industria Alimentară.
[3]Institutul de Geodezie, Fotogrammetrie, Cartografie şi Organizarea Teritoriului.
[4]Universitatea de Ştiinţe Agronomice şi Medicină Veterinară, Bucureşti.

Studiul „*Sistematizarea şi organizarea teritoriului*” (1965); „*Organizarea teritoriului*” – *Noţiune, Metodologie, Eficienţă* (1973); „*Sistematizarea rurală* (1974); „*Revoluţia industrială în agricultura României*” (1979); „*Economie funciară*” (1984); *Exploataţia agricolă – Organizare, Dezvoltare, Exploatare*”, ediţia II-a (2001); „*Structuri agrare în lume*”; vol. I, *Europa* (1996); vol. II *America de Nord* (1998); „*Organizarea Teritoriului*”, ediţia a II- a (1999); „*Spaţiul rural*” – *Definire, Organizare, Dezvoltare* (2003); „*Două secole de economie agrară şi rurală*” (2004), recompensat cu **premiile** „*Gheorghe Ionescu-Şişeşti*” al Academiei Române (1996); „*Nicolae Corlăţeanu*” – Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti” şi Asociaţiei Generale a Inginerilor din România (1994).

Prof. ing. Ion Bold a creat şi fundamentat ca disciplină ştiinţifică „*Organizarea teritoriului şi Economia funciară*”. A creat şi fundamentat într-un concept unitar sistemul de organizare a teritoriului în tripla şi indivizibila relaţie – sistematizare (amenajare) – organizare interunitară (comasări şi rectificări hotare) – organizarea teritoriului în cadrul unităţilor. A fundamentat tehnic şi economic, organizarea teritoriului agricol ca bază pentru folosirea raţională a resurselor funciare şi aplicarea unor sisteme raţionale de agricultură recomandate de cercetarea ştiinţifică; dimensiunea optimă a fermelor, solelor, parcelelor; amplasarea şi dimensionarea optimă a categoriilor de folosinţă a terenurilor; amplasarea şi dimensionarea reţelei drumurilor de exploatare etc. Este membru al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice, Gheorghe Ionescu-Şişeşti” (1988); Academiei Oamenilor de Ştiinţă (1998); membru fondator al Forumului Naţional al Agricultorilor din România şi preşedinte al Consiliului Director; membru fondator al Uniunii Ziariştilor Profesionişti (1991). A fost deputat (1993-1996) şi senator (1997-2000) în Parlamentul României.

Marin POPESCU (născut în anul 1927) Absolvent al Facultăţii de Economie Generală –Institutul de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1951), doctor în economie (1961), conducător ştiinţific a circa 35 lucrări de doctorat – cu precădere economia agrară. A desfăşurat o îndelungată activitate didactică (1951-1990) în cadrul Academiei de Studii Economice şi Academiei de Studii Social-Politice, Bucureşti începând din anul 1951 ca asistent, lector (1958), conferenţiar (1961), profesor (1970) până la pensionare (1990). La Academia de Ştiinţe Social-Politice a îndeplinit funcţia de şef de catedră (Economia Agrară) în anii 1965-1970 şi catedra de Economie Politică (1976-1990) – fiind secretar ştiinţific şi decan al Cursului de perfecţionare a cadrelor didactice în domeniul ştiinţelor sociale, circa 10 ani.

Activitatea didactică a vizat atât formele universitare cât şi postuniversitare, problematica abordată fiind din domeniile economiei politice şi, mai ales economiei agrare. În perioada 1991-2006 a activat în cadrul Institutului de Economie Agrară al Academiei Române, ca cercetător ştiinţific gradul I.

Pentru prof. univ. Marin Popescu, **activitatea ştiinţifică** a constituit partea esenţială a muncii sale oglindită în cele circa 300 de lucrări întocmite ca autor, coautor şi autor coordonator: manuale şi alte materiale de largă circulaţie pentru folosinţa studenţilor, studii, referate ştiinţifice prezentate în cadrul sesiunilor ştiinţifice ale celor două academii, şi altor foruri ştiinţifice, articole publicate în revistele de specialitate etc.

Sunt de reţinut, în mod deosebit, studiile: „*Probleme ale dezvoltării şi consolidării agriculturii*" (1960) care a primit premiul Academiei Române, Ion Ionescu de la Brad (1962), „*Progresul economiei în România 1877-1977*", căreia i s-a acordat premiul Academiei Române „Petre S. Aurelian", „*Creşterea eficienţei cheltuielilor de producţie în agricultură*" (1973), „*Hrana, problema vitală a României*" (1976), „*Agricultura României*" (1983), „*Piaţa funciară*" (1992), „*Strategia de tranziţie în agricultură*" (1993), „*Preţul pământului*" (1994), „*Eficienţa macroeconomică a agriculturii*" (1999), „*Criza agrară de la sfârşitul secolului XX şi începutul secolului XXI"* (2004), „*Economia exploataţiilor agricole în Economia rurală*" (2006).

O **atenţie preferenţială şi cu caracter permanent** a fost acordată relaţiilor agrare; dezvoltării intensive a economiei; în general, îndeosebi a agriculturii, pe baza factorilor calitativi; problemelor creşterii eficienţei economice; a productivităţii şi randamentelor factorilor de producţie; folosirii categoriilor valorice în activitatea economică; schimbului de activităţi dintre agricultură şi ramurile care o preced sau îi urmează; creşterea rentabilităţii activităţii unităţilor agricole şi formarea pe această bază a surselor de dezvoltare etc.

Prof. univ. Marin Popescu este membru activ a Asociaţiei Generale a Economiştilor din România – în cotidianul căruia „Economistul" – a publicat un număr însemnat de studii vizând problemele stringente cu care se confruntă economia ţării în perioada post-decembristă, sugerând totodată şi unele măsuri ce se impun a fi luate pentru revigorarea acesteia. De asemenea, este membru al Asociaţiei Ştiinţifice pentru Dezvoltare Rurală „Virgil Madgearu" şi al Ligii pentru Promovarea Ideilor Cooperatiste în cadrul cărora desfăşoară o activitate ştiinţifică susţinută.

Filon TODEROIU (născut 1946) absolvent al Academiei de Studii Economice, Bucureşti (1970), doctor în economie (1998). Şi-a început **activitatea profesională** ca jurnalist-economist (1970-1974).

Din anul 1974 a desfăşurat o activitate neîntreruptă de 34 de ani în domeniul cercetării ştiinţifice în Institutul de Economie Agrară al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti" şi Institutului de Economie Agrară al Academiei Române, în cadrul cărora a parcurs toate etapele profesionale până la cercetător ştiinţific, gradul I, din anul 1999 fiind şef de sector şi program şi director adjunct (2008) în Institutul de Economie Agrară al Academiei Române.

Filon Toderoiu a desfăşurat o **activitate susţinută în diverse domenii** de investigare ştiinţifică, privind îndeosebi: analiza şi previziunea macroeconomică, analiza relaţiilor inter-ramuri în economia naţională, eficienţa alocativă şi măsurarea recompensei factorilor în economia naţională şi agroalimentară, cuantificarea determinanţilor cererii şi ofertei agroalimentare, economii agroalimentare comparate, măsurarea decalajelor de dezvoltare şi a compatibilităţii agroalimentare în profil zonal etc.

A întocmit – ca autor, coautor, autor coordonator – peste 200 de lucrări: studii, referate ştiinţifice prezentate în cadrul sesiunilor şi seminariilor ştiinţifice din cadrul Academiei de Studii Economice şi altor instituţii de învăţământ superior; Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice, „Gheorghe Ionescu-Şişeşti", Academiei Române, precum şi articole publicate în diverse reviste de specialitate etc.

„*Corelaţii ale eficienţei economice în unităţile agricole*" (1981); „*Resursele producţiei agricole – înzestrare şi zonalitate a gradului de utilizare*" (1987), „*Economia şi protecţia mediului*" (1997), „*Evoluţia şi starea actuală a raporturilor agricultură-economia naţională*" (1991), „*Agricultura şi dezvoltarea durabilă*" (1997), „*The impact of Structural Adjustement – Programmes on Family Forms in Romania*" (2001), „*Sectorul agroalimentar în România, mutaţii structurale*" (2002), „*Structurile agrare şi viitorul politicilor agricole*" (2003), „*Evoluţii ale sectorului agroalimentar din perspectiva competitivităţii*"(2006), „*Performanţe şi decalaje ale sistemului agroalimentar românesc din perspectivă europeană – evoluţii, tendinţe şi criterii de convergenţă*" (2006), „*Valorificarea potenţialului de resurse – eficienţa utilizării resurselor funciare, de muncă şi de capital*" (2007).

Filon Toderoiu a desfăşurat – concomitent – şi o îndelungată **activitate în învăţământul superior economic** în calitate de **cadru didactic asociat** la Academia de Studii Economice, Bucureşti, în perioada 1974-2000 – cu precădere în domeniul economiei agrare ca asistent (1974), conferenţiar (1994-2000) Universitatea Spiru Haret, conferenţiar 2000, 2001, 2003, 2010 Universitatea din Piteşti, conferenţiar 2001-2009, profesor titular la Universitatea „Dunărea" din judeţul Galaţi 2010.

Activitatea didactică s-a desfăşurat şi în calitate de **coordonator ştiinţific** a 85 lucrări de licenţă în domeniul macroeconomiei agroalimentare; 55 lucrări în domeniul economiei şi finanţelor la nivel macroeconomic, conducător ştiinţific de doctorat din anul 2009 în domeniul economiei.

CAPITOLUL IX

CADRE DIN APARATUL STATISTIC, CENTRAL ŞI TERITORIAL

Contribuţii la dezvoltarea statisticii

- Aspecte generale -

Dionisie POP MARŢIAN (1829-1865), economist şi statistician, studii universitare la Leipzig şi Viena, **ctitor** al statisticii moderne româneşti, fiind **primul conducător** al Oficiului Central de Statistică Administrativă al Ţării Româneşti.

A **organizat** Recensământul statistic (1859-1860) şi Recensământul stabilimentelor industriale (1863), din Muntenia.

Având în vedere **amploarea** Recensământului din 1859 şi **necesitatea** organizării şi efectuării lui în condiţii cât mai bune, a organizat o **şcoală pregătitoare** pentru personalul antrenat în această acţiune – care poate fi considerată **precursoarea primei instituţii de învăţământ statistic**.

Rezultatele recensământului din Muntenia, precum şi celui efectuat de către Ion IONESCU de la Brad, în 1859-1860 în Moldova, au constituit **suportul principal pentru pregătirea** şi **efectuarea reformelor antifeudale** legiferate de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza, **îndeosebi pentru fundamentarea Reformei agrare** din anul 1864 care a marcat, totodată, un moment istoric, crucial, pentru dezvoltarea ulterioară a agriculturii, prin abolirea **definitivă a catagrafiilor feudale.**

Dionisie Pop Marţian are **meritul deosebit** de a fi subliniat **caracterul de ştiinţă de sine stătătoare a statisticii, recunoscându-i capacitatea de a studia realitatea socială nu numai sub aspect cantitativ ci şi calitativ**.

În **revista** „*Anale statistice şi economice*”, **prima publicaţie** periodică de statistică şi economie, înfiinţată în anul 1860 şi condusă de el, a **formulat** în articolul-program apărut în primul număr, **rolul statisticii ca ştiinţă socială**, funcţiile de cunoaştere ale statisticii, **marea ei însemnătate pentru opera de guvernare.**

În **memoriul** referitor la necesitatea şi importanţa înfiinţării instituţiei oficiale de statistică înaintat domnitorului Alexandru Ioan Cuza, Dionisie Pop Marţian a formulat **rolul important al statisticii** pentru opera de guvernare:

„*Cifrele statistice sunt cele mai bune argumente, mărturia cea mai autentică ce se poate produce în tot minutul în Sfatul principelui şi corpului legislativ şi a instituţiei celor ce vor să cunoască patria şi averile ei, fiind baza evidenţei statului şi a trebuinţelor lui.* ***Statistica****, prin urmare, este nu numai un ajutor al administraţiei, ci este totodată un* ***monument naţional***.”

În Raportul prezentat la cel de-al V-lea Congres Internaţional de Statistică din anul 1863 de la Berlin (la care a participat pentru a doua oară[1]) Dionisie Pop Marţian a expus principalele aspecte referitoare la organizarea, efectuarea şi valorificarea rezultatelor Recensămintelor din anii 1859-1860, **locul şi rolul statisticii** pentru investigaţia fenomenelor economico-sociale.

Fiind **adept al protecţionismului**, s-a pronunţat pentru **crearea** unei industrii naţionale; dezvoltarea comerţului; organizarea sistemului de credit; construirea de căi ferate; adoptarea Sistemului Naţional de Măsuri şi Greutăţi; dezvoltarea învăţământului de toate gradele, îndeosebi cel tehnic şi economic. A **elaborat o serie de studii de economie politică** remarcându-se, îndeosebi, "*Studii sistematice în economia politică. Practica prima. Economie socială, Sarcina prima*” (1858).

Lucrarea „*Economia socială*” constituie **primul manual** românesc de **economie politică** care a apărut în ţara noastră în limba română. Conceput pentru susţinerea unui concurs universitar, manualul ocupă un loc important în istoria gândirii economice româneşti, în care Dionisie Pop Marţian se referă şi la **rolul statisticii** în conducerea economică, la înfiinţarea şi organizarea aparatului statistic în Muntenia – în concepţia lui, *cunoaşterea ştiinţifică a realităţilor economice fiind posibilă numai cu ajutorul statisticii.*

Dionisie Pop Marţian a fost nu numai un teoretician renumit al vremurilor sale ci şi un foarte bun organizator şi publicist, sub conducerea sa fiind elaborate o serie de lucrări importante privind agricultura, comerţul, industria, învăţământul etc. publicate în Analele statistice şi economice.

Deşi s-a stins din viaţă, în plină forţă creatoare, având doar 36 de ani, **Dionisie Pop Marţian** a **deschis cartea de aur a istoriei moderne a statisticii româneşti.**

Ion IONESCU de la Brad (1818-1891) agronom, economist, statistician, sociolog, profesor. Şi-a efectuat studiile în ţară şi în Franţa privind agricultura, fizica, chimia, ştiinţele naturale, economia politică şi statistica.

A condus Direcţia de Statistică a Moldovei fiind (alături de Dionisie Pop Marţian) unul din promotorii de frunte ai statisticii moderne româneşti - având o vastă şi valoroasă activitate şi în alte domenii.

---

[1]Prima dată a participat ca observator, fiind student la Universitatea din Viena – participarea fiindu-i înlesnită de către profesorul său Lorenz von Stein.

În vederea efectuării Recensământului statistic din Moldova (1859-1860) a elaborat lucrarea „*Povăţuiri pentru catagrafia Moldovei*” în care capitolul introductiv intitulat „*Elemente de statistică*” a constituit, de fapt**, primul Manual de statistică** fiind formulate: obiectul şi sarcinile statisticii, metodele şi indicatorii statistici; activitatea practică statistică; organizarea statisticii de stat; mijloacele de culegere a datelor etc.

În anul 1869 a participat la al VII-lea Congres Internaţional al Statisticii de la Haga, unde a prezentat Raportul delegaţiei guvernamentale române privind progresele statisticii româneşti de la ultimul Congres de la Florenţa.

Calităţile sale de teoretician al statisticii; îndrumător metodologic şi novator în practica statistică, sunt **reflectate** în mod pregnant în cele **trei monografii** întocmite pentru judeţele Dorohoi (1866), Mehedinţi (1868) şi Putna (1869), reprezentând **primele investigări monografice, bazate pe folosirea metodelor sociologice şi statistice moderne** care-l definesc pe Ion Ionescu de la Brad drept **părintele cercetărilor monografice şi sociologiei rurale.**

Ion Ionescu de la Brad a fost şi **întemeietorul ştiinţei agricole moderne** în România, contribuind într-o măsură însemnată la **înfiinţarea**, experimentală, a **primelor ferme agricole model**. El însuşi a avut o fermă-şcoală (din 1869), pentru care a elaborat lucrarea „*Agricultura română de la Brad*” care a constituit un adevărat Manual pentru agricultură, o ilustrare a concepţiilor sale agrotehnice moderne[1]. De asemenea**, a înfiinţat prima bancă populară din mediul rural**.

A fost **profesor** la *Academia Mihăileană* din Iaşi, remarcat prin elaborarea unor manuale de economie-politică, finanţe şi contabilitate.

A elaborat un număr însemnat de lucrări din diferite domenii:

„*Îmbunătăţiri în agricultura noastră*” (1841) publicată în revista Propăşirea, „*Calendar pentru bunul gospodar*” (1845); „*Excursion agricole dans la Dobroudja*” (1850); „*Excursion agricole dans l'Asie Mineure*” (1855); „*Ţăranul român*” (1861); „*Manual pentru agricultură*” (1870) etc.

Bun cunoscător a şase limbi (latină, greacă, franceză, engleză, germană şi turcă) **a tradus şi publicat** în limba română o serie de lucrări importante ale unor mari personalităţi în domeniul ştiinţei şi culturii: a **condus şi editat** numeroase ziare şi a **publica**t un număr însemnat de articole – Ion Ionescu de la Brad, fiind **primul economist-statistician român cu o bogată activitate publicistică**.

---

[1]Ion Ionescu de la Brad **a produs pentru prima oară berea – România fiind a patra ţară din Europa producătoare de bere**.

A fost un **sfătuitor apropiat** al domnitorului Alexandru Ioan Cuza; a **participat efectiv** la elaborarea Legii privind reforma agrară, fiind numit în anul 1864 inspector general al Agriculturii însărcinat cu controlul aplicării Legii pentru efectuarea Reformei Agrare din anul 1864.

În această calitate **a contribuit** la înfiinţarea celei de a doua fermă experimentală din comuna Pantelimon, lângă Bucureşti. *A militat pentru introducerea maşinilor agricole pentru cultivarea pământului; emanciparea învăţământului şi experimentului agricol şi zootehnic din România; organizarea unor concursuri agro-zootehnice.*

A fost un **participant activ** la revoluţia din anul 1848 din Ţara Românească, în calitate de vicepreşedinte al comisiei proprietăţii; a militat pentru împroprietărirea „clăcaşilor" – fiind nevoit să trăiască în exil în anii 1848-1856 în Imperiul Otoman, unde a fost director al Şcolii Imperiale de Agricultură şi administrator general al moşiilor marelui vizir Raşid Paşa în Tesalia şi expert al Sultanului.

Ion Ionescu de la Brad a fost comemorat în anul 1969 de către U.N.E.S.C.O. şi de către numeroase foruri ştiinţifice.

Pentru **meritele sale deosebite** a fost ales **membru** al Societăţii de Medici şi Naturalişti din Iaşi; Academiei Franceze de Agricultură; Societăţilor de Statistică din Londra şi Viena.

În anul 1871 a fost ales membru corespondent al Societăţii Academice Române (Academia Română) şi **membru de onoare** al Academiei Române (1874).

Constantin CRUPENSKI, conducătorul Instituţiei Centrale de Statistică (1892-1899), membru al Institutului Internaţional de Statistică (1895).

A depus eforturi însemnate pentru redresarea statisticii, care, după decesul lui Dionisie Pop Marţian a cunoscut o perioadă de stagnare şi declin, în special în intervalul 1866-1871 şi 1880-1892.

S-a preocupat în mod deosebit pentru organizarea şi întocmirea **primelor serii de date statistice sistematizate pentru perioada** 1860-1892 (inclusiv date statistice, comparativ cu diverse ţări europene) referitoare, în principal, la **evoluţia agriculturii**, precum şi unele serii de date mai restrânse, cu o sferă de cuprindere pentru perioada 1830-1859.

Numele său s-a înscris în galeria personalităţilor care au condus Instituţia statisticii româneşti şi prin activitatea intensă desfăşurată pentru **dotarea bibliotecii** cu un număr important de lucrări de specialitate – acţiune care a fost începută de către Dionisie Pop Marţian şi continuată, apoi, de către Leonida Colescu.

După preluarea conducerii instituţiei de către Leonida Colescu, în anul 1899, Crupenski a condus compartimentul statisticii agriculturii, organizarea şi efectuarea recensămintelor animalelor din anii 1900 şi 1915, precum şi unele cercetări statistice parţiale; Anchetele statistice privind, Suprafaţa cultivată şi producţia agricolă vegetală (1904-1905) şi Înzestrarea agriculturii cu mijloace tehnice şi utilaje agricole cu tracţiune animală (1905).

A fost unul din cei mai apropiaţi colaboratori al lui Leonida Colescu având, totodată, un aport însemnat şi la elaborarea unor studii importante privind, îndeosebi evoluţia agriculturii.

Leonida COLESCU (1872-1940) economist, statistician, finanţist, demograf, profesor, editor şi publicist.

Cu studii universitare la Paris, Munchen şi Bruxelles, doctor în ştiinţe economice şi financiare (1897); membru titular al Institutului Internaţional de Statistică (1910); membru activ al Societăţii Pariziene de Statistică (**prima Asociaţie Ştiinţifică de Statistică din lume)**; administrator al Institutului Economic Român (1923); preşedinte al Consiliului Superior de Statistică (1925); membru al Comisiei pentru organizarea şi efectuarea Recensământului General al Populaţiei (1930); profesor de demografie la Şcoala Superioară de Statistică (1930); membru fondator şi vicepreşedinte al Societăţii Române de Statistică (1937) etc.

În opinia lui Leonida Colescu

„*statistica fie ca ştiinţă fie ca metodă, trebuie pusă în prima linie în serviciul statului. Menirea ei principală a fost încă de la obârşie, ca să cerceteze şi să exprime prin vocea cifrelor toate faptele care interesează viaţa fizică şi economică a statului*” considerând că numai „*statistica cu metoda sa riguroasă şi cu caracterul său obiectiv poate să dirigă cercetările şi să lumineze* ***ce este***”, pentru ca apoi să se ştie „***cum trebuie să fie***”.

În calitate de conducător al Instituţiei Statistice timp de 23 de ani, (**fiind conducătorul cu cea mai îndelungată perioadă de conducere**) a **creat şi lăsat posterităţii o operă vastă**, concretizată în organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice totale şi parţiale importante, elaborarea unor numeroase lucrări de studiu şi analiză, referate şi comunicări ştiinţifice, prezentate în ţară şi străinătate, precum şi un volum însemnat de publicaţii statistice, o mare parte fiind de actualitate şi în prezent.

Deşi avea doar 27 de ani, şi-a asumat sarcina de mare răspundere**,** de a organiza **Recensământul populaţiei din anul 1899.**

Prevăzut iniţial a fi un recensământ fiscal (ca şi cele efectuate după anul 1860) a reuşit să-l transforme într-un veritabil recensământ statistic.

- Pe baza experienţei acumulate cu ocazia acestei cercetări statistice, precum şi a propunerilor făcute autorităţii statului, a **efectuat Recensământul general al populaţiei din anul 1912**, organizat pe baza unei legi speciale, fiind **primul act normativ** promulgat de către statul român, care a reglementat principiile de bază privind organizarea şi efectuarea recensămintelor în anii care au urmat.

- **Recensământul clădirilor şi locuinţelor** din anul 1912 efectuat concomitent cu **Recensământul populaţiei** (ca parte componentă), a reprezentat un **element de noutate**, fiind nu numai prima cercetare statistică totală de acest gen în România, ci şi **printre primele lucrări pe plan european** care a cuprins pentru prima oară şi unii indicatori statistici importanţi**.**

Rezultatele **Recensământului animalelor** efectuat în anul 1900 cu date publicate în profil teritorial (la nivelul judeţelor, plăşilor şi comunelor) însoţit de un studiu amplu şi complex, a constituit **o bază de referinţă de excepţie** pentru investigaţiile statistice ulterioare în acest domeniu.

- Organizată şi efectuată în anii 1901-1902, **Ancheta statistică industrială** a reprezentat **prima investigaţie statistică de mari proporţii** realizată în ţara noastră în acest domeniu. Cu această ocazie Leonida Colescu **a definit** conţinutul economico-statistic al producţiei industriale, a **delimitat** industria mare de industria mică şi mijlocie, **grupând** întreprinderile după profilul lor în **16 ramuri industriale**.
- Cuprinzând în această cercetare statistică şi personalul angajat, a realizat, totodată şi **prima înregistrare statistică a forţei de muncă din industrie**. Datele obţinute, prelucrate şi grupate după diverse caracteristici, însoţite şi de o analiză detaliată au fost publicate în 3 volume de mari proporţii – care au cuprins şi un **studiu detaliat, deosebit de important, apreciat şi peste hotare**[1].

Extinzând sfera cercetărilor statistice, în anii 1904-1905 a organizat în toate localităţile **anchete statistice ample şi complexe** privind „*Suprafeţele cultivate şi producţia agricolă vegetală obţinută*”; „*Modul de exploatare a terenurilor agricole”*; „*Înzestrarea agriculturii cu mijloace tehnice şi utilaje agricole cu tracţiune animală*” etc., în care au fost **cuprinse toate localităţile ţării –** echivalând de fapt, cu **microrecensăminte**.

- Reţine în mod deosebit atenţia „*Studiul analitic”,* în două volume**, (**1906**)** elaborat pe baza rezultatelor anchetelor statistice menţionate în care au fost **evidenţiate pentru prima dată** o serie de **aspecte importante**: polarizarea proprietăţii funciare; starea precară privind dotarea gospodăriilor cu utilaje agricole; veniturile obţinute;

[1]România situându-se, totodată şi printre primele ţări europene care au efectuat o asemenea investigaţie statistică şi, mai ales studiul de mari proporţii elaborat pe baza rezultatelor anchetei statistice.

mărimea impozitelor; preţul vânzării terenurilor; **determinarea populaţiei agricole**, pe baza unor **liste nominale** pentru fiecare gospodărie şi localitate, evidenţă care, de fapt, a **prefigurat Registrul Agricol** introdus în practica statisticii în deceniul cinci al secolului XX etc.

De asemenea, prezintă o **importanţă deosebită şi studiul** „*Progresele economice ale României, îndeplinite sub domnia Majestăţii sale Regele Carol I, în perioada 1866-1906*", apărut în ediţie bilingvă (română şi franceză), însoţit de grafice pe cât de sugestive pe atât de originale şi **analiza succintă,** precum şi cel referitor la „*Progresele Dobrogei de la anexare (1878) până în 1906*", reprezentând **prima lucrare** referitoare la dezvoltarea economico-socială a acestei provincii româneşti.

Din activitatea sa ca **editor şi publicist** sunt de reţinut în mod deosebit: Studiul din anul 1899 privind „*Necesitatea unui Anuar Statistic al României*", care a stat la baza întocmirii **primului anuar** statistic al României apărut în anul 1904 sub egida Ministerului Finanţelor; „*Buletinul Statistic al României*" editat în perioada 1899-1922, în care au fost publicate lucrările statistice curente din diferite domenii şi alte lucrări statistice; „*Bibliografia economică a României*" (1908), cu periodicitate lunară, fiind de fapt un repertoar care a cuprins titluri ale unor lucrări de specialitate, articole din ziare, reviste etc. – aceste două publicaţii având **cea mai lungă perioadă de apariţie** din prima jumătate a secolului XX (1908-1915 şi 1921-1941).

Gândit şi elaborat într-un mod original şi inedit, „*Dicţionarul statistic*" întocmit în două volume (1914-1915) a constituit **prima şi unica lucrare de acest gen din Europa**. A cuprins date privind rezultatele Recensământului Populaţiei din anul 1912 şi unele caracteristici din punct de vedere geografic, economic şi administrativ reprezentate prin **simboluri**, privind instituţiile administrative, economice şi social-culturale, cuprinzând circa 35 de poziţii destinate pentru fiecare localitate – la sfârşitul vol. II, fiind adăugat şi un index alfabetic al localităţilor.

În lucrarea „*Statistica profesiunilor din România*" (1921) reţine atenţia în mod deosebit **corelaţia multiplă** privind repartiţia populaţiei active după situaţia în profesie, pe grupe de profesii, vârstă şi starea civilă, pe sectoare ale economiei naţionale, **realizată pentru prima dată în ţara noastră**[1].

Leonida Colescu a **întocmit** un număr însemnat şi de alte **lucrări importante** cuprinzând o **gamă variată de probleme**, cu o **semnificaţie majoră** pentru acele vremuri, privind viaţa socială şi economică a ţării în primele decenii ale secolului XX: „*Geschtiche des rumänischen Steuerxoesens der Epoche Fanarioten*"

[1]O asemenea corelaţie complexă a mai fost realizată după 44 de ani, cu ocazia Recensământului populaţiei din anul 1956.

(Munchen 1897); „*Legea rurală din 1864 şi statistica ţăranilor împroprietăriţi*" (1900); „*Drepturile de pensiune (pensii) ale funcţionarilor statului din România*" (1901); „*Studiu privind alegerile pentru corpurile legiuitoare*" (1901 şi 1905); „*Comerciul de cereale al principalelor ţări din lume*" (1902); „*Cultura cerealelor în principalele ţări din lume*" (1903); „*Asociaţiile agricole din România*" (1910); „*Populaţia românească din Ungaria*" (ed. 1913 şi 1915); „*Populaţia de origină mozaică din România*" (1915); „*Comerţul exterior al României, înainte şi după Primul Război Mondial*" (1926); „*Impozitul pe veniturile proprietăţilor clădite*" (1927); „*Recensământul populaţiei*" – tratat practic întocmit după cursul ţinut în anul 1930 la Şcoala Superioară de Statistică din Bucureşti; „*Curs de demografie*" întocmit după notiţele şi prelegerile lui Leonida Colescu – text alcătuit de M. Maxim, litografiat – 1932, Bucureşti etc.

În **îndelungata sa activitate**, Leonida Colescu s-a remarcat şi ca un **foarte bun organizator** reuşind să se înconjoare de un **grup valoros de colaboratori** de la Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale, din Bucureşti, alte instituţii de învăţământ, instituţii centrale şi teritoriale.

Sub conducerea sa, statistica a cunoscut o puternică dezvoltare – în toate domeniile – şi creştere a eficienţei, în drumul ei spre modernitate, *Leonida Colescu* **fiind considerat, de fapt, cel de al doilea ctitor al statisticii moderne româneşti.**

Pe **cât de vastă şi complexă i-a fost activitatea, pe atât de puţin a fost cunoscută (chiar şi după anul 1989**), fiind dat uitării, cu totul pe nedrept, o lungă perioadă de timp (peste 60 de ani). Prezenţa numelui şi lucrărilor sale apărute în cadrul unor publicaţii de specialitate s-a făcut prea puţin simţită – fiind perceput, mai mult ca demograf.

Sesiunea ştiinţifică omagială Leonida Colescu, organizată sub patronajul Academiei Române, în luna octombrie 2002, a reprezentat nu numai un **omagiu de recunoştinţă** adus acestei personalităţi ştiinţifice de excepţie ci şi **începutul unui act reparator pentru situarea întregii sale opere în drepturile ei fireşti –** care nu este, însă, pe măsura operei sale vaste şi complexe lăsată posterităţii.

Nicholas GEORGESCU-ROEGEN (1906-1994), economist, statistician şi matematician american de origine română. În 1926 şi-a luat licenţa în matematici la Universitatea din Bucureşti, continuându-şi specializarea în Franţa, unde în anul 1930 şi-a susţinut teza de doctorat la Institutul de Statistică din Paris. **Interesul său pentru statistică** l-a determinat să-şi aprofundeze studiile, urmând cursuri post-doctorale la Universitatea din Londra (1931-1932).

La reîntoarcerea în ţară a fost numit **secretar** la Institutul Central de Statistică şi **profesor** de statistică teoretică, în cadrul Universităţii Bucureşti.

În 1933 ş-a publicat cursurile *„Metoda statistică”* şi *„Elemente de statistică matematică”*.

În anii 1934-1936 şi-a continuat studiile la Universitatea Harvard din SUA. Revenit în ţară, a ocupat funcţii de consilier şi director la diferite instituţii economice, **reluându-şi**, totodată, **activitatea didactică** ca profesor de statistică la Universitatea din Bucureşti.

În calitate de **subdirector general** la Institutul Central de Statistică a procedat la **organizarea statisticii** economice, financiare, operaţiilor de comerţ exterior şi a celor valutare, iar ca **membru** în comitetul de redacţie al *Enciclopediei României*, (lucrare de mare anvergură şi complexitate) a elaborat studii însoţite de diagrame şi tabele statistice privind: Inventarul agricol, cap. VI, vol. III; Comerţul exterior, cap. VI, vol. III; Veniturile individuale, cap. X, Preţurile, cap. XI şi Avuţia naţională, cap. XII din vol. IV.

La **propunerea** renumitului economist şi profesor Virgil Madgearu, **a participat** împreună cu un grup entuziast, compus din specialişti de elită (din care au făcut parte şi Roman Moldovan, Mitrea Georgescu şi Mircea Vulcănescu) la elaborarea unor studii în cadrul Institutului Românesc pentru Studiul Conjuncturii Economice, nou înfiinţat şi condus de Virgil Madgearu.

Cunoştinţele bogate acumulate în domeniul economic, alături de stăpânirea temeinică a tehnicilor matematice şi statistice avansate şi utilizate cu multă îndemânare, au făcut din Nicholas Georgescu-Roegen un **desăvârşit novator şi pionier în economia matematică**.

În anul 1940 a emigrat în S.U.A., unde şi-a continuat atât activitatea didactică, cât mai ales cea de cercetare ştiinţifică **lăsând posterităţii o operă vastă multidisciplinară** din care s-au inspirat nu numai economişti ci şi filosofi, fizicieni, energeticieni, ecologişti, biologi, statisticieni.

Contribuţiile ştiinţifice şi ideile sale de o valoare inestimabilă au fost împărţite de **academicianul Aurel Iancu** „*în trei domenii şi faze de cercetare*”: „*statistica matematică; probleme de economie matematică tratate în limitele şcolii economice standard (neoclasice) şi probleme economice şi metodologice tratate dincolo de şcoala economică standard, într-o nouă concepţie şi o metodologie diferită, care îl fac un* ***autentic întemeietor al unei noi şcoli de gândire economică***”.[1]

În locul viziunii mecaniciste, Nicholas Georgescu-Roegen a venit cu o **nouă viziune** asupra interpretării proceselor economice, prin prisma „**legii entropiei”** şi teledinamicii. „*Numai analiza relaţiei strânse – dintre legea entropiei*

[1]**Aurel Iancu** – *Nicholas Georgescu-Roegen, întemeietor de şcoală economică*, Academia Română, Centrul de Informare şi documentare Economică, pag 12.

şi procesul economic poate pune în plină lumină aspectele hotărât calitative ale acestui proces ...ceea ce nu se poate face când se ia ca analog de studiu mecanica."

(Nicholas Georgescu-Roegen, vol. 7, pag.17[1]).

În semn de **deosebită apreciere** a contribuţiilor sale ştiinţifice de excepţie, Nicholas Georgescu-Roegen **a primit toate titlurile şi onorurile care puteau fi acordate unui economist** de către cele mai renumite instituţii de învăţământ superior şi organizaţii ştiinţifice din America de Nord, Europa, Asia, America de Sud. A fost **membru** al Societăţii Române de Statistică, al Institutului Internaţional de Statistică – Academia Română alegându-l membru de onoare în anul 1990[2].

Nicholas Georgescu-Roegen, a fost – ca de altfel marea majoritate a savanţilor de talie mondială, – şi un **mare patriot**, mărturisind într-una din scrisorile adresate în anul 1992, lui Aurel Iancu: „***Visul meu*** *a fost să trăiesc şi să lucrez acolo, nu într-un Nashville de peste mări şi-n alte lumi,* ***să trăiesc în ţara mea de baştină****, nu ca să uzurp funcţiuni cu privilegii politice nemeritate, ci ca să o servesc după puterile mele, aşa cum am făcut-o, ca profesor la Găeşti, la Mânăstirea Dealu, la Liceul „Mircea cel Bătrân" din Constanţa, la* ***Şcoala de Statistică*** *de la Universitatea din Bucureşti, sau ca servitor neobosit al neamului, ca* ***organizator al statisticii economice şi financiare, petrecând ore peste ore lângă maşinile Hollerith*** *(maşini din Staţia Mecanografică a Institutului Central de Statistică),* ***fantastice inovaţii pe acea vreme***."[3]

Sabin MANUILA (1894–1964) absolvent al Facultăţii de Medicină din Budapesta, doctor în ştiinţe medicale (1919), demograf şi statistician. Membru corespondent al Academiei Române (1938) la recomandarea renumitului profesor şi sociolog Dimitrie Gusti care l-a caracterizat drept „*organizatorul statisticii ştiinţifice în România"*.

Stabilit la Cluj – după absolvirea facultăţii – a organizat şi condus Spitalul de Copii al Universităţii.

Ulterior a fost numit asistent universitar. S-a specializat în SUA, (1925-1926) ca bursier al Fundaţiei „Rockfeller".

În anul 1927 a venit în Bucureşti, ca şef de secţie al Institutului de Igienă şi Sănătate Publică (1927-1939). A fost **director** al Recensământului General al Populaţiei României (1930), secretar general în Ministerul Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale şi preşedinte al Consiliului de numiri a personalului medical (1936), apoi **şef** al Secţiei de Statistică a Institutului Social Român.

---

[1]Ibidem, pag. 16.

[2]În semn de apreciere a activităţii desfăşurate în cadrul Instituţiei Centrale de Statistică, Biblioteca Instituţiei poartă numele lui Nicholas Georgescu-Roegen.

[3]Aurel Iancu, Ibidem, pag. 11.

A **sprijinit** iniţiativa lui Leonida Colescu, şi altor sociologi, economişti şi statisticieni valoroşi pentru înfiinţarea Societăţii Române de Statistică (1937), fiind primul secretar general al acestei Societăţi. A avut o **activitate intensă** în domeniile medicinii, antropologiei, epidemiologiei şi biometriei, dar **mai ales** în cele ale sociologiei, demografiei şi statisticii.

- A coordonat, întocmit şi editat rezultatele *„Recensământului populaţiei din anul 1930", 9 vol.;* studiilor *„Populaţia României*" (1938) în colaborare cu dr. Dumitru Georgescu; „*Populaţia Dobrogei*" (1939); „*Statistica sanitară a României*"; *Structura şi evoluţia populaţiei rurale*" (1940); *„Demografia rurală a României*" (1940); „*Rolul statisticii în organizarea statului modern*" (1942), „*Anuarul Mişcarea populaţiei României*"; „*Anuarul statistic al României*", (ediţiile 1935, 1938 şi 1940); „*Buletinul demografic al României*"; „*Buletinul preţurilor*"; „*Buletinul statistic*" etc.

- Împreună cu Anton Golopenţia şi Constantin Constante, a elaborat lucrarea „*Românii din Timoc*" (3 vol., 1943-1944).

- **În Studiul etnografic** privind „*Populaţia României*" (1940), Sabin Manuila a prezentat pentru **prima oară situaţia grupurilor etnice** amplasate la interferenţa graniţelor României cu ţările vecine – **continuitatea lor directă peste graniţe**. Analizând dimensiunea, structura şi repartizarea etnică a populaţiei naţionale privite din perspectiva grupurilor etnice române şi din ţările vecine, **a stabilit de fapt, graniţele României întregite după Primul Război Mondial** „*Linia de frontieră politică a României* – menţiona Sabin Manuila – *este trasată în aşa fel încât respectă, în linii generale, comandamentele de ordin etnic şi geografic*" – **această teză** formulată concis, conţinând, în sine, **cea mai importantă dovadă ştiinţifică** – de necontestat – **care confirmă legitimitatea graniţelor naţionale**.

În calitatea sa de **conducător** al Institutului Central de Statistică (1934-1947) a acordat o **atenţie specială** dotării instituţiei cu tehnică de calcul modernă, necesară pentru prelucrarea datelor statistice. Pentru **prima oară** în ţara noastră s-a efectuat **prelucrarea** cu ajutorul echipamentelor de calcul mecanografic Hollerith, fiind întocmite tabele cu date corelate, grupări simple şi combinate, contribuind, astfel, la scurtarea timpului de prelucrare a datelor şi creşterii calităţii lor.

A organizat şi condus Recensământul General din anul 1941, la care a participat efectiv în Nordul Bucovinei şi Ţinutul Herţei. În articolul „*Politica realităţilor şi recensământul*", arăta, printre altele, pentru lămurirea opiniei publice : …. *„Statistica este oglinda realităţilor, care ne indică calea pe care trebuie s-o urmăm, pentru a duce ţara la propăşire... Statistica nu face altceva decât să înregistreze individual faptele care se întâmplă şi să le păstreze în coloane de cifre, aranjate după anumite norme care să permită comparaţia lor în timp şi spaţiu".*

Rezultatele deosebite ale activităţii lui Sabin Manuila se datoresc şi alcătuirii unui colectiv de colaboratori, specialişti de elită, format, în principal, din Mircea Biji, Leonida Colescu, Nicholas Georgescu-Roegen, Anton Golopenţia, Ion Measnicov, Gheorghe Mihoc, Roman Moldovan, Octav Onicescu, Petre Râmneanţu, Max Sanielevici, Henri H. Stahl etc.

Dând o **deosebită apreciere activităţii lui Leonida Colescu**, Sabin Manuila a început, în anul 1944, **retipărirea** rezultatelor recensămintelor populaţiei din anii 1899 şi 1912, considerând – în prefaţa la lucrarea – Recensământul populaţiei din anul 1899 „*eminenta lucrare a marelui statistician, Leonida Colescu, care prin personalitatea, prin ştiinţa şi prin activitatea sa, a fost timp îndelungat figura reprezentativă a societăţii româneşti din prima parte a secolului nostru*". Aducându-i, un **omagiu postum** a apreciat că prin tipărirea acestei lucrări „*servim în acelaşi timp, în mod direct şi cauza statisticienilor de azi şi mai ales a celor de mâine*"[1].

După emigrarea sa în SUA (1947), şi-a continuat activitatea ştiinţifică, publicând, între altele : „*Agriculture and Food in Rumania during the World War II*"; „*Regional Development of the Jewish Population in Roumania*".

Sabin Manuila a fost Membru al Academiei de Medicină din România, al Academiei de Ştiinţă, al Comisiunii de Populaţie a Ligii Naţiunilor, membru al Institutului Internaţional de Statistică, consultant al Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii de la Haga şi Geneva; vicepreşedinte al Uniunii Internaţionale pentru Studiul Populaţiei la Berlin.

Activitatea lui Sabin Manuila a marcat, începutul unei noi etape de modernizare a statisticii, înscrierea acesteia pe coordonatele dezvoltării statisticii din ţările vest-europene, după perioada de relativă stagnare şi chiar regres, ca urmare a reorganizărilor frecvente care au avut loc în perioada 1919-1937).

Anton GOLOPENŢIA (1909-1951) sociolog, statistician, demograf, profesor. A absolvit Facultatea de Drept (1930) şi Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Bucureşti (1933); studii la Berlin, Hamburg şi Leipzig (1935-1936); doctor în filozofie al Universităţii din Leipzig (1936). A fost asistent la Catedra de Sociologie, Etică şi Politică a Universităţii din Bucureşti condusă de Dimitrie Gusti (1936-1940).

În anul 1937 a aderat la Societatea Română de Statistică făcând parte din colectivul constituit pentru elaborarea Enciclopediei Române, ca membru al Comitetului de cenzori.

---

[1]Emigrând în anul 1947, rezultatele recensământului populaţiei din anul 1912 n-au mai fost retipărite.

La Institutul Central de Statistică a activat în perioada 1940-1948, ca inspector general (1940-1941), director al Oficiului de Studii şi Publicaţii, (1942-1947) şi conducător al Institutului Central de Statistică, cu delegaţie (1947-1948).

A elaborat **numeroase lucrări de certă valoare ştiinţifică** printre care: „*Rolul actual al sociologiei*" (1937); „*Starea culturală şi economică a populaţiei rurale din România*"; „*Gradul de modernizare a regiunilor rurale*"; „*Populaţia ţării la 25 ianuarie 1948*" şi „*Rezultatele provizorii ale Recensământului General Agricol*" din anul 1948; lucrarea „*Statistică, monografie şi geopolitică*" etc.

Anton Golopenţia a participat la organizarea şi efectuarea cercetării sociologice „60 de sate româneşti" şi elaborarea celor 4 volume, precum şi la Recensământul general din anul 1941 ca delegat pentru Basarabia[1].

Lucrarea „*Ultima carte*" „*Sugestii pentru programul de guvernare al viitorului regim*" (1949) – reprezintă un **document valoros** care cuprinde sugestii realiste referitoare la evoluţia societăţii româneşti în secolul XX. Anton Golopenţia a avut preocupări constante privind sociologia tradiţională şi raportul dintre teoria sociologică generală şi cercetările sociologice concrete, fiind un colaborator apropiat al lui Dimitrie Gusti. A participat la Conferinţa Ministerială pentru Reorganizarea Statisticii din România (1947). A făcut parte din delegaţia română care a participat la Conferinţa de Pace de la Paris (1947) ca statistician specialist – acest episod fiind consemnat şi de către Mircea Eliade în lucrările sale de memorialistică.

Gheorghe MIHOC (1906-1981), reputat matematician şi statistician. A absolvit Facultatea de ştiinţe din Bucureşti (1928). Şi-a continuat cursurile de statistică şi actuariat la Universitatea din Roma, (1930) obţinând titlul de doctor.

În anul 1931 şi-a **început activitatea ca statistician** la Institutul Central de Statistică; a făcut parte din corpul de profesori al Şcolii Superioare de statistică; a fost profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale (1946-1949); şef al catedrei de Calculul Probabilităţilor şi Statistică Matematică la Facultatea de Matematică-Fizică a Universităţii din Bucureşti (1948-1973); rector al Universităţii din Bucureşti (1963-1968); profesor consultant (din 1973); membru al Institutului Internaţional de Statistică, al Societăţii Internaţionale de Biometrie; membru în Consiliul de conducere al Organizaţiei Europene pentru Controlul Calităţii.

---

[1]În anul 1950 a fost **arestat** (împreună cu alte cadre de conducere din Institutul Central de Statistică) pentru participarea sa la Recensământul din anul 1941, ca delegat pentru Basarabia, fiind învinuit şi de demersurile făcute pentru cunoaşterea numărului locuitorilor români din Transnistria, precum şi a celor de peste Bug. Neputând suporta detenţia, deosebit de grea, a decedat după circa un an şi jumătate, la doar 51 de ani – moment evocat, de către Mircea Eliade. În deceniul al şaptelea al secolului XX a fost **reabilitat**, în urma acţiunilor întreprinse de către Miron Constantinescu, care i-a fost student.

A făcut parte din grupul numeros al celor care au aderat, imediat după înfiinţare, (1937) la Societatea Română de Statistică, A fost cooptat în colectivul pentru întocmirea Enciclopediei Române – elaborând Capitolul VIII, (vol. I) *Asigurările sociale din România*.

A **condus** Instituţia Centrală de Statistică în anii 1948-1951, care a **marcat** începutul unei lungi perioade de reorganizări a Instituţiei, adoptării unui nou sistem statistic informaţional, acţiune care a necesitat eforturi deosebite pentru proiectarea dărilor de seamăstatistice, metodologiilor şi instrucţiunilor de completare, implementarea noului sistem statistic la nivel naţional, ministere şi departamente de resort, instituţii teritoriale şi unităţi economico-sociale.

A fost membru corespondent (1955), membru titular (1963) şi preşedinte al Academiei Române (1980-1981); director general al Centrului de Statistică al Academiei Române pe care l-a fondat (1964-1975).

Opera sa ştiinţifică s-a caracterizat printr-o constanţă a preocupărilor privind teoria probabilităţilor şi aplicaţiile acesteia, fiind considerat, împreună cu Octav Onicescu, **creatorul şcolii româneşti de teoria probabilităţilor şi statistica matematică.**

Rezultatele cercetărilor sale, sunt cuprinse în peste 180 de lucrări, studii, comunicări şi articole: „*Tratat de matematici actuariale*" (1942); „*Elemente de calculul probabilităţilor*" (1952); „*Teorie matematică în operaţiile financiare*" (2 vol., 1959-1960); „*Matematici aplicate în statistică*" (1962); „*Programarea matematică*" (1966-1967); „*Matematică pentru economişti*" (1966-1970); „*Statistica matematică*" (1966); „*Tratat de statistică matematică*" (1976-1979) etc.

Împreună cu matematicianul Simion Sanielevici (1870-1963), profesor universitar la Iaşi şi membru de onoare al Academiei Române, a întocmit **primele** „Tabelele de mortalitate" pentru anii 1912, 1932 şi 1956, utilizate pentru calcularea speranţei de viaţă a populaţiei României – majoritatea studiilor elaborate de Gheorghe Mihoc având un grad ridicat de aplicabilitate practică în statistica economică.

Fiind un **foarte bun şahist,** a contribuit la începutul anilor '50, în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică, la obţinerea unor rezultate bune de către echipa de şah a acestei instituţii – înfiinţând Clubul de şah „Statistica".

Manea MĂNESCU (1916-2009) absolvent al Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale Bucureşti (1940); profesor la Academia de Studii Economice; director general al Direcţiei Centrale de Statistică; ministrul Finanţelor; vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri; vicepreşedinte şi preşedinte al Comitetului de Stat al Planificării; preşedinte al Consiliului Economic; vicepreşedinte al Consiliului de Stat; preşedinte al Consiliului Superior de

Organizare şi Utilizare Raţională a Fondului Funciar; membru al Academiei Române, precum şi preşedinte al Secţiei juridice şi economice[1]; membru al Academiei Latine (1998); deţinătorul premiului *Norbert Wiener*, (părintele ciberneticii) decernat de către *World Organization of Sistems and Cibernetics* la al XI Congres Mondial din anul 1999; om politic marcant al celei de a doua jumătăţi a secolului XX.

Preocupările ştiinţifice ale profesorului Manea Mănescu au fost remarcate încă din tinereţe, publicând „*Scurtă Monografie a judeţului Prahova*" (1937) şi studiul „*Noi criterii ale economiei naţionale şi mondiale*" (1939) apărut în Revista Cadran.

Şi-a început activitatea didactică ca profesor de statistică la un liceu din Ploieşti (1943) şi activitatea universitară (1948) ca asistent al renumitului economist prof. dr. Alexandru Halunga, şeful Catedrei de economie politică – de numele prof. Manea Mănescu legându-se **preocuparea constantă pentru modernizarea mecanismelor economice şi învăţământului economic superior**.

A elaborat – ca autor şi coautor – lucrări importante de studiu şi analiză[2], fiind de **reţinut,** în mod deosebit, cele privind: „*Utilizarea ciberneticii în economie*"; „*Avuţia naţională*"; „*Statistica nivelului de trai, agriculturii şi industriei*". Având în vedere rolul şi importanţa ciberneticii, utilizarea acesteia în economie, la **iniţiativa** şi cu sprijinul său a fost **înfiinţată** Facultatea de Cibernetică Economică – în cadrul Academiei de Studii Economice.

În studiul „*Cibernetica economică*"[3], prof. Manea Mănescu a evidenţiat locul şi rolul deosebit de important al ciberneticii în progresul economiei; cibernetica utilizată, ca instrument al perfecţionării conducerii economiei; preocupările pentru dezvoltarea şi utilizarea ciberneticii; conceptul de sistem cibernetico-economic; sistemul cibernetic al economiei – topologia şi principalele conexiuni; metode de modernizare a ciberneticii; sistemul integrat de modele cibernetice pentru asigurarea unei creşteri economice optime şi echilibrate a ramurilor economiei naţionale – **cibernetica** reprezentând (în opinia lui Manea Mănescu) un **instrument indispensabil** în realizarea unei economii moderne cu o eficienţă ridicată.

Dintre **lucrările importante** elaborate de Manea Mănescu, reţin atenţia şi cele privind: „*Monografia geografică*" două volume (1960); „*Statistica şi*

[1]Titluri retrase după anul 1989.
[2]Menţionate în Bibliografia economică (care cuprinde peste 500 titluri referitoare la lucrări de studiu şi analiză, cursuri universitare, articole publicate în reviste de specialitate, interviuri etc. (multe din lucrările sale fiind traduse în limba engleză şi franceză) aflate în Biblioteca Academiei Române.
[3]Ed. Academiei Române 1979.

sociologia" (1962) – (**în concepţia lui Manea Mănescu existând o strânsă legătură între statistică şi sociologie**); „*Orientări şi tendinţe în cibernetica economică*" (1968); coautor la întocmirea „*Istoriei Statisticii din România"* (1969) – apărută sub redacţia sa; „*Ştiinţa prognozării economico-sociale în contextul cercetărilor multidisciplinare şi interdisciplinare*" (1972); „*Avuţia naţională*" (1984) etc. Studiul „*Avuţia Naţională*"[1], rod al unei munci în acest domeniu timp de circa 15 ani, **se situează printre primele lucrări elaborate în ţara noastră.** S-a ocupat nu numai **de modernizarea învăţământului economic sup**erior, ci şi de **crearea unor condiţii optime de pregătire a studenţilor**, implicându-se direct pentru construirea noii clădiri a Academiei de Studii Economice, dotată cu un Centru de calcul economic şi laboratoare moderne; introducerea disciplinei privind statistica informatică – preocupările sale în domeniul învăţământului economic superior manifestându-se şi pentru asigurarea stabilităţii şi unităţii acestuia[2].

A propus conducerii statului şi s-a **preocupat direct pentru înfiinţarea Centrului de Calcul Electronic** (1967) al Direcţiei Centrale de Statistică, în vederea modernizării şi, implicit, creşterii operativităţii prelucrării datelor statistice şi calităţii acestora – fiind **primul Centru de Calcul Electronic din ţara noastră**.

În calitate de membru al Asociaţiei Generale a Economiştilor din România (1990), s-a **remarcat** printr-o activitate publicistică amplă şi de o înaltă ţinută ştiinţifică consacrată istoriei şi perspectivelor economiei naţionale.

Studiile şi manualele universitare, în domeniul economiei şi statisticii, elaborate de către prof. Manea Mănescu şi colaboratorii săi, îndeosebi în perioada anilor '60 -'80, rămân în istoria gândirii şi cercetării economico-statistice ca **importante lucrări de referinţă**.

Mihail LEVENTE (1915-1986) absolvent al Facultăţii de Filosofie şi Sociologie, Bucureşti (1937), sociolog, economist, statistician, doctor în ştiinţe economice. Şi-a **început activitatea** ca referent la Institutul Central de Statistică

---

[1]Ed. Academiei Române 1984.

[2]Aproximativ, în anii 1957-1958, Simion Zeiger, un apropiat al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, i-a sugerat acestuia **descentralizarea învăţământului economic** prin trecerea majorităţii facultăţilor (economia industriei, construcţiilor, agriculturii, muncii etc.) în subordinea ministerelor de resort după modelul Institutului Agronomic, care a înfiinţat o facultate de economie agrară, (absolvenţii primind titlul de ingineri-economişti) şi Facultăţii de Economie Zootehnică, în cadrul Facultăţii de Medicină Veterinară – fostul Institut de Ştiinţe Economice şi Planificare urmând să aibă ca discipline de învăţământ (Facultatea de Economie Generală şi cele de Contabilitate, Evidenţă Contabilă, Finanţe şi Credit, ceea ce ar fi însemnat, de fapt, dezorganizarea învăţământului economic. **Este meritul deosebit** al lui Manea Mănescu (care a intuit pericolul unei asemenea „reorganizări") de a fi întocmit un memoriu, în acest sens, prezentat lui Gheorghiu Dej, care, în final, n-a fost de acord cu această „reorganizare".

(1937), în cadrul Oficiului de studii şi publicaţii, devenind membru al Societăţii Române de Statistică (1937). A fost membru al Institutului Internaţional de Statistică şi al Uniunii Interparlamentare – având o **bogată activitate** atât în administraţia de stat cât şi în domeniul învăţământului superior şi cercetării ştiinţifice.

Mihail Levente a fost secretar general al Prefecturii Poliţiei Capitalei; Secretar general în Ministerul Industriei şi Comerţului; Director general al Administraţiei Fermelor de Stat şi Maşinilor Agricole; Director general al Direcţiei Generale a Gospodăriilor Agricole de Stat; şeful catedrei de Economie Agrară la Institutul de Ştiinţe Economice, Rector al Institutului Agronomic „Nicolae Bălcescu"; Director general al Direcţiei Centrale de Statistică; Ministrul Comerţului Interior; Director al Institutului de Cercetării Economice; Ambasadorul României în Liban, cu delegaţie şi pentru Iordania. A făcut parte din delegaţia Ministerului Industriei şi Comerţului, (ca secretar general) care a participat la Conferinţa ministerială din anul 1947 pentru reorganizarea statisticii.

- Ca director general la Direcţia Centrală de Statistică, (1956-1962) a **reconsiderat statistica în cea mai dificilă perioadă a încorsetărilor ideologice, privind obţinerea şi furnizarea unor informaţii statistice**, luând o serie de **măsuri** pentru îmbunătăţirea activităţii de statistică în cadrul aparatului central şi teritorial; **asigurarea independenţei Instituţiei**; creşterea operativităţii şi calităţii datelor statistice; dotarea compartimentului central de prelucrare mecanizată a datelor statistice cu noi maşini de calcul; înfiinţarea la direcţiile teritoriale de statistică a staţiilor de maşini cu cartele perforate şi dotarea acestora cu echipamentul şi personalul necesar, asigurându-se transmiterea datelor statistice prin teleimprimator.

Mihail Levente **a realizat**, **pentru prima dată**, după cel de al Doilea Război Mondial, o **deschidere spre occident** prin participarea ţarii noastre la activităţile unor organisme statistice europene şi Comisiei de Statistică ONU.

- A **iniţiat**, coordonat şi participat la **întocmirea studiului** privind „*Valorificarea producţiei agricole prin sistemul cotelor obligatorii, achiziţiilor şi contractărilor*" (1956), fiind **primul economist** şi **om de stat** care a **considerat sistemul cotelor obligatorii o frână în dezvoltarea agriculturii** – a întregii economii naţionale, lucrare prezentată conducerii statului. Pe baza acestui studiu şi a unor documentare statistice întocmite şi de alte instituţii avizate, la sfârşitul anului 1956[1] a fost **desfiinţat sistemul cotelor obligatorii**.

- **Studiul** întocmit în anul 1958, pentru **prima dată în ţara noastră**, privind „*Consumul şi producţia de produse agricole-alimentare în perspectiva anului 1975*" – cu participarea sa efectivă – a fost **apreciat** în mod deosebit de către conducerea statului.

[1]Măsură impusă şi de ecoul Revoluţiei din Ungaria din toamna anului 1956.

- Pentru reliefarea unor aspecte importante privind nivelul de trai al populaţiei, **a introdus pentru prima dată** în practica statisticii, **calcularea indicelui costului vieţii**, în termeni comparabili cu cel din ţările vest-europene.

- S-a **implicat efectiv** pentru întocmirea studiului privind „*Dezvoltarea economico-socială a României, comparativ cu alte ţări*" (1960), „*Clasificarea unică a ramurilor economiei naţionale*" (1960) etc.

- A organizat **reeditarea** Anuarului Statistic al României începând din anul 1957 şi a Breviarului statistic, precum şi **editarea pentru prima oară în ţară noastră** a unor **Culegeri de date statistice sistematice** privind industria, agricultura, demografia, forţa de muncă şi alte culegeri – apărute, în timp, în două-trei ediţii.

- **La iniţiativa** lui Mihail Levente, începând din anul 1958, au fost **organizate** în cadrul Instituţiei, **Cercuri de studii** pentru dezbaterea unor lucrări, în special metodologice, iar din anul 1961 **Consfătuirea ştiinţifică anuală** – care a **constituit** un adevărat simpozion ştiinţific al statisticii româneşti – **editarea** publicaţiei „Studii de statistică" în care au fost cuprinse principalele referate prezentate în cadrul acestei Consfătuiri.

- A **iniţiat organizarea Seminarului ştiinţific** de statistică teoretică şi matematică „Academician Octav Onicescu" condus mulţi ani chiar de renumitul academician, la care au luat parte matematicieni, informaticieni, statisticieni, economişti, profesori renumiţi etc., seminar a cărui activitate se desfăşoară şi în prezent sub auspiciile Institutului Naţional de Statistică şi Societăţii Române de Statistică.

- Tot lui Mihail Levente i se datorează **iniţierea cursurilor profesionale de specializare** şi de **limbi străine**, pentru salariaţii instituţiei.

A coordonat (împreună cu profesorii universitari: Mircea Biji, Manea Mănescu şi Roman Moldovan) elaborarea **primului Dicţionar statistico-economic**, apărut în 1962. La elaborarea ediţiei din anul 1969 a Dicţionarului, publicat sub redacţia prof. dr. docent Constantin Ionescu – conducătorul Instituţiei în acea perioadă – a **asigurat** îndrumarea ştiinţifică şi metodologică împreună cu **academicienii** Manea Mănescu, Mircea Biji, Gheorghe Mihoc, Roman Moldovan şi Octav Onicescu.

- A **impulsionat** elaborarea metodologiilor de calcul al noilor indicatori statistici; a **lărgit** sfera de activitate a Consiliului Ştiinţific Metodologic prin **cooptarea** unor specialişti valoroşi din afara instituţiei – având un efect benefic pentru creşterea calităţii activităţii Direcţiei Centrale de Statistică.

- De asemenea, a fost **îmbunătăţit** conţinutul ştiinţific al Revistei de Statistică care şi-a lărgit sfera de cuprindere a domeniilor de activitate, fiind

publicate articole de actualitate din statistica academică (universitară) şi statistica aplicată, statistica matematică, metodologiile indicatorilor, studii şi analize, istoria statisticii, statistica teritorială etc.

- A **participat** în anul 1960 la lucrările Comisiei de Statistică ONU, de la New York fiind **ales** vicepreşedinte al Comisiei, precum şi la diverse întâlniri internaţionale organizate pe probleme statistice de actualitate – fiind primul conducător al Instituţiei care a participat la lucrările acestei Comisii.

- Tot lui Mihail Levente i se datorează şi **iniţiativa** (1961) elaborării Istoriei Statisticii din România, continuată sub conducerea directorului general Mircea Biji – finalizată (1969) sub redacţia lui Manea Mănescu şi Constantin Ionescu.

Mihail Levente a avut preocupări constante şi pentru **activitatea didactică** şi **cercetarea ştiinţifică**. În calitatea sa de profesor de economie agrară şi rector al Institutului Agronomic „Nicolae Bălcescu", precum şi de profesor şi şeful Catedrei de economie agrară de la Institutul de Ştiinţe Economice şi Planificare din Bucureşti, **a elaborat** primul curs de economie agrară (1955), pentru uzul studenţilor.

A **elaborat** o multitudine de lucrări de studii şi analiză: „*Analiza statistico-economică a agriculturii*" (contribuţii metodologice, 1961); „*Integrarea activităţilor neagricole în agricultura cooperatistă*" (1971); „*Tendinţe în dezvoltarea comerţului"; „Cooperativa agricolă şi strategia dezvoltării*" (1978); „*Contribuţii privind funcţiile economice şi sociale ale lotului agricol personal*" (1978), (în care a **propus** acordarea de loturi personale nu numai ţăranilor cooperatori ci şi muncitorilor cu domiciliul stabil în mediul rural); „*Unele probleme organizatorice şi metodologice privind Recensământul Agricol Mondial din anul 1960*" (Comunicare prezentată la Conferinţa de la Roma din anul 1959 a Grupului de lucru al statisticienilor O.N.U.); „*O Formă de Cooperare Economică Internaţională insuficient exploatată*" (1968); „*Schimburile Echilibrate Efectuate de Întreprinderile de Comerţ Exterior*" (Comunicare prezentată la cel de al III-lea Congres internaţional din anul 1968 al ştiinţelor economice – Montreal); „*Orientări Noi în Comerţul Românesc*" (1968), din această lucrare desprinzându-se **contribuţia sa importantă** prin transpunerea în practică a unor idei şi principii valoroase pentru perfecţionarea activităţilor comerciale – fiind înfiinţat un nou tip de magazine cu **responsabili mandatari**[1].

Mihail Levente a fost conducătorul care a **acordat** o atenţie deosebită şi pentru **îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi viaţă ale salariaţilor**, referitoare, cu precădere, la **stoparea** în anul 1957 a **epurărilor trimestriale ale salariaţilor**, din motive sociale şi mai ales politice declanşate în anul 1951, mărind substanţial

[1]Persoane care au încheiat un act juridic cu statul pe bază de mandat.

gradul de stabilitate al Instituţiei şi siguranţa locului de muncă al salariaţilor; **obţinerea de fonduri** pentru construirea unui bloc de locuinţe pentru salariaţi în apropierea Instituţiei Centrale de Statistică, (dotat cu un club pentru recreerea lor) şi pentru **repararea caselor de odihnă** de la Eforie-Sud şi Buşteni; **dotarea instituţiei** cu un autobuz pentru deplasări la întrecerile sportive, organizarea unor excursii săptămânale ale salariaţilor şi alte activităţi recreative; a obţinut (în condiţiile deosebit de grele din acea perioadă) repartiţii pentru locuinţe, în special pentru familişti[1] etc.

Rezultatele deosebite ale activităţii sale se datoresc într-o măsură însemnată şi **colaborării cu personalităţi remarcabile**: Gheorghe Mihoc, Grigore Moisil, Nicolae Teodoreanu (zootehnist), Traian Cornăţeanu (fost ministru al agriculturii), Nicolae Teodorescu (matematician), Octav Onicescu (matematician) etc. având consilier pe reputatul demograf Vladimir Trebici şi director general adjunct pe renumitul prof. universitar Mircea Biji, care i-a urmat la conducerea Instituţiei.

Mircea BIJI (1913-1992) absolvent al Facultăţii de Filosofie, Cluj (1940), unde a fost încadrat ca asistent pentru scurt timp, stabilindu-se în acelaşi an în Bucureşti, ca referent la Institutul Central de Statistică.

În anii 1941-1948, a lucrat în cadrul Institutului de Statistică, Actuariat şi Calcul, în calitate de conferenţiar şi profesor (1948), precum şi profesor de statistică la Facultatea de Drept a Universităţii din Bucureşti (1949) – în anul 1950 transferându-se la Institutul de Ştiinţe Economice şi Planificare, ca profesor de statistică teoretică.

A fost membru al Societăţii Române de Statistică şi colectivului de redacţie al Revistei „Geopolitica şi „Geoistoria"; membru corespondent al Academiei Române (1965).

A **îndeplinit** o serie de funcţii importante în administraţia de stat; subdirector general la Institutul Central de Statistică (1946); consilier referent şi secretar de stat în Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnică; director general adjunct (1960-1962) şi director general (1962-1965) în Direcţia Centrală de

[1]Despre profesionistul de elită şi „omul Mihail Levente" sunt de reţinut şi următoarele aspecte: deşi era un membru marcant al partidului comunist încă din ilegalitate, a fost **închis circa doi ani**, învinuit pentru încercarea de a întocmi, împreună cu alţi membri de partid ilegalişti, un memoriu privind efectul dăunător al unor măsuri restrictive luate de către conducerea partidului, (îndeosebi cele referitoare la introducerea cotelor obligatorii de produse agricole percepute de la ţărani), precum şi de înregistrarea românilor din Transnistria şi de peste Bug (cu ocazia Recensământului din anul 1941) şi ascunderea materialului documentar. Datorită şi altor poziţii luate faţă de anumite măsuri restrictive întreprinse în decursul anilor, de către conducerea de partid şi de stat, în special după anul 1970, a fost marginalizat, fiind chiar îndepărtat din ţară prin numirea sa ca ambasador şi apoi pensionat.

Statistică. Ca subdirector general la Institutul Central de Statistică a participat la Conferinţa Ministerială (1947) pentru reorganizarea statisticii. În anii 1947-1948 a coordonat organizarea şi efectuarea unor acţiuni importante, printre care inventarierea întreprinderilor naţionalizate (1948).

- În perioada cât a condus Direcţia Centrală de Statistică au fost organizate numeroase **şedinţe ale Consiliului ştiinţific-metodologic** în cadrul cărora s-au dezbătut lucrări importante, metodologice şi studii economico-statistice.

- Au fost organizate **cursuri de perfecţionare,** inclusiv cu personalul statistic din teritoriu, **privind** utilizarea metodelor corelaţiei, regresiei, indicilor etc.

- Direcţia de metodologie şi documentare statistică, înfiinţată de către Mihail Levente, a cunoscut o **intensificare a activităţii** de cercetare şi introducere a matematicii în economie; de îmbunătăţire a conţinutului dărilor de seamă statistice de stat şi departamentale, metodologiilor şi instrucţiunilor etc.

- Sub redacţia lui Mircea Biji a fost editat în anul 1962, **primul Dicţionar statistic-economic**.

- În anul 1963 **a organizat** Consfătuirea ştiinţifică pe ţară privind problemele statisticii agricole – prima şi unica consfătuire ştiinţifică de acest gen.

- A **coordonat** cercetarea statistică exhaustivă privind inventarierea şi reevaluarea mijloacelor fixe (fondurilor) din economia naţională (ca preşedinte al Comisiei Centrale, 1963-1965) – acţiune de mare amploare, complexitate şi importanţă deosebită.

- A **sprijinit, constant,** acţiunea de documentare şi începerea elaborării Istoriei Statisticii din România" apărută în anul 1969, pentru uz intern.

Ca transilvănean, de origine, Mircea Biji a acordat o atenţie importantă **migraţiei populaţiei** din acest ţinut istoric, folosind un bogat fond de date statistice apărute în diverse publicaţii din Transilvania şi rezultatele recensămintelor din anii 1930 şi 1941.

- Referindu-se îndeosebi la Recensământul General din anul 1941 privind **mutaţiile** intervenite în structura populaţiei datorită migraţiei, Mircea Biji a **relevat un aspect deosebit de important al migraţiei populaţiei din Transilvania**, mai ales în Muntenia şi Moldova, cu precădere după primul război mondial.

- Semnalând ...*afluxul continuu al populaţiei transilvănene spre cele două Principate Române, prin migraţiunile oierilor transilvăneni spre câmpiile bogate ale Munteniei şi Moldovei, a relevat faptul că „pe măsură ce structura economică a Principatelor se schimbă prin desţelenirea şesurilor imense, prin trecerea treptată la exploatarea agricolă pe o scară tot mai întinsă, drumul oierilor e urmat de mase compacte de muncitori agricoli transilvăneni... Curentul pornit din*

Transilvania, cu multe sute de ani înainte, şi-a păstrat neschimbat cursul. Se remarcă variaţiuni, datorită realităţilor noi economice, ivite în cadrul Statului Român modern. Concentrările Ardelenilor, după Recensământul din 1930, în regiunile industriale şi mai ales în Capitala ţării, demonstrează cu prisosinţă una din fazele dezvoltării economice a României după Unire".

A avut o **prodigioasă activitate universitară**, ca şef de catedră şi decan al Facultăţii de Statistică, contribuind la dezvoltarea teoriei statisticii, aplicării metodelor statistico-matematice în economie – **Mircea Biji fiind unul din făuritorii şcolii româneşti de statistică teoretică**.

Activitatea sa ştiinţifică este concretizată în numeroase studii statistico-economice: *„Metoda colectivă de cercetare statistică" (1957); „Ce este statistica?" (1964); „Preocupări actuale în statistica social-economică" (1969); „Probleme ale statisticii economice desprinse din acţiunea de perfecţionare a sistemului informaţional" (1973); „Statistica teoretică" (1979)* etc.

Constantin IONESCU (născut în anul 1926) absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1950), doctor în ştiinţe economice (1953) prof. doctor docent, vicepreşedinte al Conferinţei Statisticienilor Europeni (1968), membru titular al Institutului Internaţional de Statistică. În anul 1970 a fost ales **membru** al Academiei de Ştiinţe Sociale şi Politice, şi al Prezidiului, îndeplinind şi funcţia de secretar general. În perioada 1966-1980 a fost **redactor şef** al Revistei de Sociologie, editată de către Academia Română în limbi străine.

Prof. Constantin Ionescu a avut o **îndelungată** şi **fructuoasă** activitate de conducere în administraţia de stat şi viaţa publică; în învăţământul universitar; cercetare; sociologie; management şi alte domenii. În perioada 1990-1996 a fost secretar general al Senatului României. A început activitatea profesională în anul 1954 la Direcţia Centrală de Statistică în cadrul căreia a fost director al Direcţiei de Coordonare (1954-1956), director general adjunct (1956-1957) şi conducătorul instituţiei (1965-1969). În calitatea sa de director general adjunct la Direcţia Centrală de Statistică a făcut parte din Comisia Centrală pentru Recensământul populaţiei din anul 1956, iar ca director general, preşedinte al Comisiei Guvernamentale pentru Recensământul Populaţiei şi Locuinţelor din anul 1966, şi preşedinte al Comisiei Guvernamentale pentru Inventarierea şi Reevaluarea Mijloacelor Fixe (fondurilor) din economie (1965-1967).

În timpul mandatului său, a fost **introdus** sistemul prelucrării electronice a datelor statistice (1967), Direcţia Centrală de Statistică fiind **prima instituţie** din România dotată cu un calculator electronic de mare capacitate. A acordat o **atenţie importantă** atât pentru utilizarea tehnicii moderne de calcul, cât şi pentru pregătirea simultană a specialiştilor în vederea folosirii limbajului adecvat, impus de impactul cu tehnica modernă.

A asigurat **coordonarea generală** a celor mai ample culegeri de date statistice, (apărute în anul 1969), precedate de studii sintetice privind cele mai importante domenii ale statisticii: industrie, agricultură, construcţii, transporturi, forţă de muncă, comerţ interior şi exterior, nivel de trai etc.

A manifestat o preocupare permanentă pentru îmbunătăţirea teoriei şi practicii statistice în toate domeniile de activitate, pentru perfecţionarea pregătirii cadrelor statistice atât la nivel central cât şi teritorial. A desfăşurat o **bogată activitate didactică** universitară, neîntreruptă (1954-1996) ca profesor titular, la Academia de Studii Economice – continuându-şi activitatea ca profesor consultant până în anul 2007.

În întreaga sa activitate universitară a fost conducător a 62 doctorate. A prestat o **importantă şi diversificată activitate** de **cercetare ştiinţifică** concretizată în coordonarea şi publicarea unui însemnat număr de studii din domeniul economiei, statisticii şi sociologiei. Statisticienii şi economiştii din activitatea practică şi domeniul învăţământului, studenţii şi doctoranzii folosesc şi apreciază studiile şi publicaţiile sale, în principal: „*Istoria statisticii din România*" uz intern (1969), la elaborarea căreia a participat alături de cei 35 de specialişti – fiind **prima Istorie a statisticii.**

De asemenea, este de reţinut şi „*Dicţionarul statistic – economic"* (ediţia 1969**),** apărut sub redacţia sa – lucrare de mare volum şi complexitate la elaborarea căreia au participat aproape 200 de specialişti din cadrul Direcţiei Centrale de Statistică, institute de învăţământ superior şi de cercetări economice, ministere etc. – Constantin Ionescu fiind nu numai coautor ci şi coordonator general.

Printre lucrările publicate în ultimii ani – împreună cu Mircea Petrescu – se situează şi **studiul** deosebit de important cu privire la „*Programele naţionale de dezvoltare a informaticii în România*"; membru al Consiliului Ştiinţific Coordonator şi coautor la elaborarea Studiului „*Cunoaşte România*" – 2004 în limba română şi 2006 în limba franceză; membru al Consiliului ştiinţific coordonator şi coautor la întocmirea Studiului „*România membră a Uniunii Europene*" (2007 ediţie în limba română şi 2008 în limba engleză); coautor la elaborarea „*Istoriei statisticii româneşti*" (2009).

De asemenea, a elaborat **studiul** de o **valoare ştiinţifică deosebită**: „*Dinamica structurii sociale a populaţiei României*" (1973), folosind un bogat şi complex fond de date statistice – **studiu premiat de Academia Română**. Prof. Constantin Ionescu a prezentat în cadrul Consfătuirilor Ştiinţifice organizate de către Direcţia Centrală de Statistică, Academia de Studii Economice şi Institutul de Cercetări Economice, circa 25 referate privind, cu precădere, statistica industrială – teoretică şi economică; a publicat în revistele de statistică, probleme economice şi sociologice aproximativ 40 de articole metodologice şi studii vizând domeniile economiei, statisticii, sociologiei, precum şi învăţământului economic superior.

Pentru **întreaga sa activitate**, a lucrărilor valoroase publicate atât în ţară cât şi în străinătate, a fost nominalizat **„Om al anului 2002”** de către Consiliul de conducere al Institutului Biografic American – primind medalia comemorativă 2005 şi Diploma pentru recunoaşterea alegerii sale ca „Om al anului”.

A făcut parte din Comitetul de iniţiativă constituit la sfârşitul anului 1996 pentru reînfiinţarea Societăţii Române de Statistică (1997) şi înfiinţarea Asociaţiei Generale a Economiştilor din România (1990), fiind membru fondator.

Nicolae IONESCU (1928-2007) a absolvit Institutul de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1951), **doctor în economie** (1988). Şi-a început activitatea la Direcţia Centrală de Statistică, parcurgând toate treptele ierarhice până la cea de director al Direcţiei statisticii industriei (1956-1978).

În calitatea sa de director a **organizat şi definitivat** sistemul informaţional statistic din industrie, dările de seamă statistice şi instrucţiunile de completare; a coordonat și elaborat lucrările statistice curente, precum şi o serie de lucrări de analiză în domeniul industriei; a proiectat Culegerea de date statistice privind dezvoltarea industriei (1969); coautor la întocmirea „ Istoriei Statisticii din România” uz intern (1969). În anii 1958-1961 **a lucrat** în cadrul Oficiului de Statistică al Secretariatului ONU din New York, contribuind la elaborarea anuarelor statistice ONU, cu date statistice comparabile privind utilizarea Sistemului balanţelor economiei naţionale şi Sistemului conturilor naţionale.

A **condus** Secretariatul tehnic al Comisiei Centrale pentru Inventarierea Mijloacelor (fondurilor) Fixe (1964-1969) participând efectiv la elaborarea Clasificării mijloacelor fixe, întocmirea a circa 165 cataloage de reevaluare şi clasificare etc. A fost secretar de stat la Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie (1978-1982). Solicitat de UNESCO, a participat la elaborarea **primului Manual** al statisticii activităţii de cercetare ştiinţifică (1980) – lucrare recomandată pentru aplicare în diferite ţări.

A fost vicepreşedinte al Comitetului de Stat al Planificării (1983-1984) şi conducătorul Direcţiei Centrale de Statistică (1984-1989). A lucrat ca **expert** la Direcţia de recensăminte în cadrul Instituţiei Centrale de Statistică (1990-1994), participând la elaborarea metodologiei şi principiilor de organizare, desfăşurare şi prelucrarea datelor Recensământului General al Populaţiei şi Locuinţelor din anul 1992. În anul 1995 a fost angajat la Oficiul din Bucureşti al Programului Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare, în calitate de **coordonator naţional** al Raportului privind „*Dezvoltarea Umană în România*” (1995) – reprezentând **prima lucrare de acest gen elaborată în ţara noastră publicată şi în străinătate**.

Nicolae Ionescu a **elaborat** o serie de lucrări şi articole importante menite să contribuie la dezvoltarea statisticii româneşti: „*Perfecţionarea sistemului informaţional statistic comparativ cu metodologia utilizată în Sistemul Conturilor*

Naţionale"; „*Industria locală în România şi contribuţia micii industrii la dezvoltarea economiei naţionale*"; „*Cerinţe ale creşterii eficienţei economice a cercetării ştiinţifice în România*"; „*Eficienţa economică a activităţii de cercetare ştiinţifică şi dezvoltare tehnologică*"; „*Ştiinţa şi tehnologia, forţe ale progresului social*"; „*Manualul privind statistica ştiinţei şi tehnologiei"* (1980) elaborat pentru UNESCO, fiind foarte util ţărilor cu economie în curs de dezvoltare).

A publicat circa **25 de articole** în Revista Română de Statistică şi alte reviste cu profil economico-statistic; a prezentat în cadrul consfătuirilor ştiinţifice organizate de Direcţia Centrală de Statistică aproximativ **15 referate** vizând, în principal, metodologiile de calcul al indicatorilor statistici din industrie; organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice selective privind eficienţa producţiei industriale; cauzele care au influenţat nivelul preţului de cost al unor produse industriale; productivitatea muncii în industrie etc.

A făcut parte din Comitetul de iniţiativă pentru reluarea activităţii Societăţii Române de Statistică.

Vladimir TREBICI (TREBIŞ) (1916-1994) demograf şi sociolog, doctor în filosofie, specialitatea sociologie; membru corespondent (1990) şi membru titular (1992) al Academiei Române; membru al Institutului Internaţional de Statistică; Societăţii de Retrologie Agrară; Asociaţiei sociologilor din România; Comisiei Naţionale de Demografie; Societăţii Cehoslovace de Demografie; Uniunii Internaţionale pentru Studiul Ştiinţific al Populaţiei; Asociaţiei Europene de Demografie; Societăţii Europene pentru Economia Populaţiei; preşedinte de onoare al Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română din Bucovina; cetăţean de onoare al municipiului Rădăuţi. În perioada 1946-1972 **a lucrat** la Direcţia Centrală de Statistică, (cu unele întreruperi în perioada 1950-1956) unde a ocupat succesiv funcţiile de inspector statistic, şef de secţie, director, consilier ministerial, vicepreşedinte al Consiliului Ştiinţific Metodologic. În anii 1956-1958 a lucrat la Institutul de Cercetări Economice al Academiei Române.

A desfăşurat şi o susţinută **activitate didactică timp de circa 40 de ani**: asistent la Facultatea de Drept din Bucureşti, disciplina statistica teoretică; conferenţiar la Academia de Studii Economice; a ţinut cursuri la Institutul Politehnic şi la Facultatea de Filosofie a Universităţii din Bucureşti. A fost director al Centrului de Cercetări Demografice al Academiei Române (1990).

Vladimir Trebici a desfăşurat o **activitate ştiinţifică**, amplă şi complexă reprezentată de **peste 60 de lucrări**, la elaborarea cărora a participat ca autor sau coautor:

- „*Statistica economică*" (1957); „*Istoria statisticii din România*" uz intern (1969), „*Sociologia. Prognoza şi planificarea socială"* (1970); „*Populaţia mondială*" (1974); „*Modelul cibernetic al forţei de muncă*" (1974);

„*Mică enciclopedie de demografie*” (1975)[1]; „*La population de la Roumanie et les tendances démographiques”* (1976), lucrare apărută şi în limbile engleză şi spaniolă); „*Modele matematice în demografie*” (1976); „*Resursele umane ale Terrei*” (1981); „*Demografie şi etnografie*” (1986); „*Demografia teritorială a României*” (1986); „*Populaţia Terrei. Demografie mondială*” (1991); „*Genocid şi demografie*” (1991); „*Bucovina. populaţia şi procesele demografice*” 1775-1993 (1994) ş.a.

- „*Mică enciclopedie statistică*” (1985) – elaborată împreună cu reputaţi economişti, statisticieni şi matematicieni[2], impusă ca o necesitate obiectivă de progresele spectaculoase ale statisticii, pe plan naţional şi internaţional, care au avut loc în deceniile 3-4 după cel de-al Doilea Război Mondial.

A făcut parte din colectivul pentru elaborarea capitolului Statistica teoretică al Dicţionarului statistic-economic (1962). A avut o contribuţie importantă şi la elaborarea ediţiei a II-a (1969), ca membru al colectivului de redactare al capitolului Statistica demografică, coautor la capitolul Istoria statisticii – fiind totodată şi redactor responsabil la ambele ediţii.

Vladimir Trebici a publicat în Revista de Statistică şi în alte reviste, aproximativ 135 de articole referitoare la probleme de ordin demografic, iar la Consfătuirile ştiinţifice organizate în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică şi altor instituţii a prezentat circa 40 de referate ştiinţifice axate, în principal, pe probleme privind statistica teoretică şi statistica populaţiei – cu referiri şi la statistica agricolă.

Alexandru RADOCEA (născut în anul 1933) absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1957), doctor în economie; membru al Institutului Internaţional de Statistică; Asociaţiei Contabililor Naţionali (Franţa); Asociaţiei Internaţionale de Cercetare a Veniturilor şi Consumului IARIW (SUA); Asociaţiei Demografilor de Limbă Franceză (Franţa); Vicepreşedinte al Asociaţiei Statisticienilor din Balcani (Grecia); Conferinţei Mondiale a Populaţiei (Cairo 1994); Secretar ştiinţific al Comisiei pentru Elaborarea Strategiei de Integrare a României în Uniunea Europeană (1995).

Alexandru Radocea şi-a început activitatea imediat după absolvirea şcolii medii, în calitate de contabil (1951-1952).

După absolvirea Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare a lucrat ca economist (1957-1962) la Inspectoratele statistice raionale Drăgăneşti-Vlaşca şi Slobozia, Direcţiile Regionale de Statistică Argeş şi Bucureşti.

---

[1]Apărută la un an de la proclamarea de către ONU a anului 1974, „Anul mondial al populaţiei” şi convocarea Conferinţei mondiale a populaţiei, ale cărei lucrări au avut loc la Bucureşti.

[2]Acad. Marius Iosifescu, dr. Nicolae Costake, prof. dr. Constantin Moineagu, Vladimir Trebici (fiind autor şi coordonator) şi Emilia Urseanu.

Din **anul 1962** a lucrat în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică ocupând funcţiile de şef serviciu (1962-1967), director adjunct (1967-1972) şi director (1972-1989) în Direcţia statisticii investiţiilor şi construcţiilor şi Direcţiei statisticii teritoriale, transporturi, investiţii şi construcţii, în cadrul cărora a avut o **contribuţie importantă** la proiectarea şi elaborarea dărilor de seamă statistice din domeniile respective, implicându-se direct la întocmirea unor lucrări de studiu şi analiză, informărilor statistice speciale şi curente, documentare statistice pe temă dată etc.

În calitate de vicepreşedinte (1990-1992) şi mai ales preşedinte (1992-1996) al Instituţiei Centrale de Statistică a întreprins o serie de **măsuri** în vederea aderării şi integrării statisticii ţării noastre în Statistica Uniunii Europene – referitoare, în principal la:

- Modernizarea instituţională a Comisiei Naţionale pentru Statistică prin adoptarea unei structuri organizatorice comparabile cu fluxul logic al operaţiunilor clasice ale cercetării statistice, cuprinzând compartimente privind: elaborarea de nomenclatoare şi clasificări; elaborarea de metodologii statistice; proiectarea integrată a cercetărilor statistice – incluzând elaborarea formularelor, normelor metodologice şi tehnice; programelor de culegere şi prelucrare informatizată, a tabelelor de prezentare şi schemelor de analiză a rezultatelor; editarea publicaţiilor statistice; diseminarea datelor şi informaţiilor statistice.

- Integrarea compartimentelor informatice în compartimentele statistice, introducându-se astfel, sistemul de lucru în reţea.

- Organizarea proiectării şi implementării primelor cercetări statistice în conformitate cu normele EUROSTAT: sistemul conturilor naţionale; anchetele structurale în industrie, construcţii, agricultură; ancheta statistică privind preţurile de consum; ancheta statistică a preţurilor din industrie şi construcţii; forţei de muncă (AMIGO); anchetele statistice de conjunctură privind producţia, utilizarea capacităţilor, stocurilor şi vânzărilor de produse; ancheta integrată în gospodăriile populaţiei (AIG) etc.

- Elaborarea Legii pentru organizarea şi funcţionarea statisticii oficiale în România nr. 7/1992.

- Organizarea şi conducerea lucrărilor Recensământului populaţiei şi locuinţelor din anul 1992 într-o concepţie modernă, comparabilă cu lucrările similare pe plan mondial, prin introducerea formularelor tip „fişă” în locul celor tip „listă”; precodificarea caracteristicilor în formulare; descentralizarea operaţiunilor de codificare, verificare şi introducere a datelor la nivelul judeţelor; transmiterea electronică a datelor şi obţinerea rezultatelor finale prin realizarea primei reţele informatice la nivel naţional.

- Semnarea, în numele Guvernului României, a primelor documente referitoare la perfecţionarea statisticii în vederea aderării la Uniunea Europeană:

Declaraţia Comună între Oficiile Naţionale de Statistică din Bulgaria, Cehia, Ungaria, Polonia, România, Slovacia, Slovenia şi EUROSTAT privind obiectivele comune în domeniul statisticii, în vederea accesului ţărilor respective în Uniunea Europeană – Bruxelles (19 ianuarie 1994); Declaraţia Comună de Cooperare în Statistică între Comisia Naţională pentru Statistică, România şi EUROSTAT – Bucureşti (20 iulie 1994) etc.

Din **anul 1997** şi-a desfăşurat activitatea în cadrul Băncii Române de Dezvoltare în calitate de consilier al Preşedintelui (1997-1998); Universitatea Româno-Americană, ca profesor asociat; Ministerul Administraţiei Publice (2001-2004) îndeplinind funcţia de secretar general, secretar de stat şi consilier de stat în cadrul Guvernului României.

Alexandru Radocea a avut în întreaga sa activitate o **bogată şi diversificată activitate ştiinţifică** în cadrul Instituţiei Centrale de Statistică, participând la elaborarea unor lucrări importante – ca autor şi coautor: *„Dicţionarul statistico-economic”* (1969); *„Investiţii – Construcţii în România”* (1971); *„Inflaţie şi Indexare”* (1992); *„Raportul Dezvoltării Umane în România”* (1995); *„Perfecţionarea Statisticii Româneşti”* (1994), *„Profile regionale – coautor”* (1996) etc.

A **publicat** peste 200 de **articole** în reviste de specialitate şi susţinut circa 60 **comunicări ştiinţifice**, în ţară şi străinătate (Italia, China, Elveţia, Norvegia, Grecia, Franţa etc.), vizând o gamă largă şi variată de probleme importante referitoare la statistica construcţiilor; progresului tehnic; productivitatea muncii; statistica populaţiei; echilibrul macro-economic şi cercetarea statistică; perfecţionarea statisticii româneşti; activitatea ştiinţifică a lui Nicholas Georgescu-Roegen şi Sabin Manuila; Studii introductive privind *Rezultatele Recensământului Populaţiei şi Locuinţelor*, 1992 (vol. I-IV) referitoare la Structura Demografică a Populaţiei României şi evoluţia acesteia în ultimele decenii; *Evoluţia Structurii Social-Economice a Populaţiei*; *Evoluţia Fondului de Locuinţe al României*; *Structura Etnică şi Confesională a Populaţiei*; coautor la elaborarea *„Istoriei statisticii româneşti”* (2009) etc.

Clementina Veronica IVAN UNGUREANU (născută în anul 1957) absolventă a Academiei de Studii Economice, Bucureşti (1981); masterat în economie (1981); doctor în economie (1996). A urmat cursul de polispecializare în probleme de statistică privind activitatea de îndrumare şi control (1987) şi Train the Trainers – ICON Institute Germany (2003).

Şi-a început activitatea în anul 1981 ca economistă la „România Film”. S-a transferat la Direcţia Centrală de Statistică (1986) ca economistă, parcurgând, în timp, toate etapele profesionale; şef serviciu; director adjunct; director general (1995-2002); vicepreşedinte (2002-2003); preşedinte (2003-2005) fiind **prima femeie care a ocupat funcţia de preşedinte** în Instituţia Centrală de Statistică.

În anii 2005-2006 a fost director general – din anul 2007 desfăşurându-şi activitatea ca expert internaţional la Uniunea Europeană în domeniul conturilor naţionale.

În funcţiile ocupate, în special după anul 1990, a avut o **contribuţie importantă** privind proiectarea şi elaborarea sistemului de indicatori statistici (metodologii, purtători de informaţii, circuit, prelucrare etc.) potrivit cerinţelor Uniunii Europene (EUROSTAT) şi implementare în practica statisticii din ţara noastră. **A coordonat** activitatea în domeniul clasificării activităţilor economice şi nomenclatoarelor; elaborarea sistemului bazelor de date, metadate al Institutului Naţional de Statistică; cooperarea cu autorităţile publice centrale pentru utilizarea surselor administrative în scopuri statistice; organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice exhaustive şi selective importante; elaborarea strategiei de dezvoltare a statisticii româneşti, în perioada 2005-2010; implementarea indicatorilor statistici structurali ai Uniunii Europene; indicatorilor statistici de monitorizare a obiectivelor strategice adoptate la Lisabona şi obiectivelor de Dezvoltare al Mileniului III etc.

Domeniul în care şi-a adus o **contribuţie deosebită** pentru implementare şi dezvoltare a fost cel al conturilor naţionale. A coordonat direct acest domeniu, ca şef de serviciu, director adjunct şi director general, progresele înregistrate de statistica românească în acest domeniu important datorându-se în mare măsură, activităţii Clementinei Ivan-Ungureanu.

Contribuţia importantă a Clementinei Ivan-Ungureanu este oglindită şi de întocmirea unor studii, articole, referate ştiinţifice etc., ca autoare şi coautoare privind o gamă largă de probleme abordate:

- **8 cărţi**: *„Dezvoltarea durabilă în România”; „Provocările comerţului exterior”;” Cunoaşte România 2004”, în limba română şi franceză; „România ţară a Uniunii Europene” ediţia 2007, română şi engleză; „Teorie şi practică în dezvoltarea regională”; „Principiile fundamentale ale statisticii oficiale în România”; „Contabilitatea naţională: concepte metodologii şi aplicaţii”; „Studiul conturilor naţionale”* etc.

- **65 analize şi articole apărute în reviste de specialitate** (în limbile română şi engleză): *„Strategia statistică a dezvoltării regionale”; „Dreptul la speranţă”: „Obiectivele mileniului”; „Recensământul general agricol, 2002” – rezultate de referinţă;”Dionisie Pop Marţian, fondatorul statisticii naţionale”; „Paritatea puterii de cumpărare”; „Criza economiei româneşti”; „Evoluţia sectorului privat în economia românească”; „Costul sau beneficiul tranziţiei”; „Preocupări actuale privind elaborarea balanţei legăturilor dintre ramuri”* etc.

- **peste 50 de referate ştiinţifice apărute în publicaţiile unor manifestări ştiinţifice, din ţară şi străinătate**: *„Armonizarea statisticii agricole româneşti la*

standardele europene"; „Populaţia, factor important al dezvoltării rurale"; „Conturile naţionale în România"; „România Input-Ouput Table"; „Politica fiscală a României în perioada de tranziţie"; „Modul de abordare a investiţiilor în sistemul conturilor naţionale"; „Financial accounts in Romania" etc.

Clementina Ivan-Ungureanu a avut preocupări importante şi în **domeniul consultanţei** de specialitate în cadrul unor organisme internaţionale şi naţionale privind întocmirea studiilor: „*Femeile în tranziţie*" (1998) şi „*Tinerii în societatea românească*" (1998) – UNICEF) anii 1998-2000: Pentru statistică în Republica Moldova (2000); Întocmirea proiectului „*Generaţii şi gen*" (2004); „*Programul Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare*" şi „*Raportul Naţional al Dezvoltării Umane*" (2005).

În perioada 1991-2004 a desfăşurat şi o bogată **activitate didactică** (cu unele intermitenţe) ca lector la Academia de Studii Economice (1991-1994); Seminarul „*Conturi naţionale*" – Bielorusia (1994) în cadrul EUROSTAT; seminarul „*Modelare macroeconomică*" (2001) – Institutul de Prognoză Economică; cursul „*Diseminarea datelor statistice*" (2003) – Craiova în cadrul ICON Institute – Germany; cursul „*Diseminarea datelor statistice*" (2004) la Institutul Naţional de Statistică.

Vergil VOINEAGU (născut în anul 1952) absolvent al Academiei de Studii Economice, Bucureşti (1976), şi Cursului post-universitar în domeniul statisticii; doctor în economie (1987).

A început cariera profesională ca economist la Întreprinderea de Comerţ Exterior, Tehnoexport–Import (1976-1978), iar din anul 1979 în cadrul Academiei de Studii Economice, Bucureşti ca asistent (1979-1990), lector (1990-1993), conferenţiar (1993-1997), profesor conducător de doctorat – şef de catedră din anul 1997, Doctor Honoris Causa, al Universităţii din Constanţa (2008).

Din anul 2004 şi-a desfăşurat activitatea atât în cadrul Institutului Naţional de Statistică, în funcţia de vicepreşedinte (2004-2005) şi preşedinte, în exerciţiu din anul 2005, cât şi Academiei de Studii Economice, ca şef de catedră. Pentru **creşterea prestigiului şi eficienţei statisticii oficiale româneşti** a întreprins o serie de măsuri şi acţiuni importante:

- Îmbunătăţirea structurii organizatorice a Instituţiei pentru o mai bună cuprindere şi realizare a atribuţiilor şi responsabilităţilor, în strânsă concordanţă cu cerinţele strategiei de dezvoltare a sistemului informaţional statistic potrivit cerinţelor EUROSTAT;
- Promovarea transparenţei, a principiilor fundamentale de desfăşurare a activităţii statistice în concordanţă cu normele şi standardele internaţionale;
- Coordonarea elaborării *Legii de organizare şi funcţionare a statisticii oficiale* (publicată în Monitorul Oficial, partea I-a, Nr. 392/2009), în care au fost promovate

idei, concepte şi mecanisme noi, menite să asigure consolidarea obiectivelor şi sarcinilor Institutului Naţional de Statistică, întărirea rolului său de coordonator în domeniul statisticii etc.;

- Coordonarea şi participarea efectivă la elaborarea lucrărilor statistice de mare amploare privind anchetele structurale în agricultură, Recensământul General Agricol – 2010, Recensământul Populaţiei şi Locuinţelor – 2011, adoptarea şi implementarea noii Clasificări a Activităţilor din Economie – CAEN Rev. 2, Anuarul Statistic al României, Anuarul Demografic etc.;

- Reintroducerea în practica statistică a conferinţelor lunare de presă privind principalele aspecte referitoare la dezvoltarea economică-socială a ţării, reliefate cu ajutorul informaţiilor statistice;

- Îmbunătăţirea colaborării cu instituţiile centrale şi teritoriale de resort;

Asigurarea unor relaţii corespunzătoare – pe multiple planuri, cu oficiile de statistică din ţările europene membre ale Uniunii Europene şi alte ţări, în domeniul statisticii;

- Intensificarea activităţii de studiu şi analiză în toate domeniile statisticii teoretice şi practice atât la nivel central cât şi teritorial;

- Elaborarea strategiei sistemului statistic naţional; cu orizont anul 2013; a programelor statistice anuale şi multianuale;

- Revigorarea cursurilor de pregătire profesională axate, îndeosebi, pe problemele principale ale statisticii naţionale şi internaţionale;

- Participarea la dezbaterea unor teme metodologice, actuale şi de perspectivă în cadrul seminarului ştiinţific „*Octav Onicescu*" şi altor reuniuni ştiinţifice interne şi internaţionale;

- Organizarea sărbătoririi în fiecare an a *Zilei statisticianului* şi, în mod deosebit, sărbătorirea a 150 de ani de statistică oficială, celebrată în iulie 2009;

- Coordonator şi coautor la elaborarea „*Istoriei statisticii româneşti*" (2009).

Prof. Vergil Voineagu are o **bogată şi diversificată activitate ştiinţifică** – în palmaresul activităţii sale figurând un număr însemnat de lucrări, elaborate în calitate de autor, coautor şi coordonator, în care a abordat o gamă largă de probleme din diferite domenii de activitate economico-statistică.

- **55 Lucrări şi cursuri de specialitate publicate în ediţii recunoscute**: „*Statistica teoretică şi statistica economică*"; „*Sistemul conturilor naţionale*"; „*Statistică – noţiuni fundamentale şi aplicaţii*"; „*Macroeconomie şi analize macroeconomice*"; „*Statistica – lucrări aplicative*"; „*Statistica pentru managementul financiar-contabil*"; „*Repere ale dezvoltării României*" etc.

- **26 Articole/ studii publicate în volumele unor manifestări ştiinţifice internaţionale**: „*National acconts system – possibilities of seasonal analysis”*; „*Tourism and cultural heritage on the Black Sea cost*”; „*A study on education management in Romania*”; „*Actual possibilities of measuring the sustainable developement in Romania*” ş. a.;
- **89 Articole/studii, publicate în reviste de specialitate de circulaţie naţională recunoscute de CNCIS**: „*Preţurile de consum – metodologie de calcul*”; „*Tendinţe în evoluţia nivelului de trai”; „Tendinţe în investiţiile imobiliare din România*”; „*Măsurarea şi analiza preţurilor de consum*”; „*Statistica românească pe drumul integrării în sistemul statistic european*”; „*Tendinţe pe piaţa forţei de muncă*”; „*Revoluţia bioeconomică sau reconcilierea economiei cu biologia*”; „*Managementul strategic în statistică*”; „*Riscul pe piaţa valutară – analiză factorială”*; „*Economia mondială: Datoria externă şi şomajul*” etc.
- **22 Articole/studii publicate în volumele unor manifestări ştiinţifice naţionale:** „*Aspecte demografice ale populaţiei la vârsta maturităţii*”; „*Modele de analiză a deficitului de calificare la nivel internaţional*”; „*Tipologia şi segmentarea pieţei*” etc.;
- **98 Lucrări prezentate la diferite seminarii naţionale şi internaţionale:** „*Prezent şi perspectivă în sistemul statistic al României*”; „*Sustenabilitatea creşterii economice*”; „*Determinarea productivităţii muncii conform OECD*”; „*Analiza factorială în fundamentarea strategiilor regionale*”; „*Strategii şi politici urbane*”; „*Perspective ale îmbunătăţirii cuantificării agregatelor macroeconomice*” etc.;
- **49 Proiecte de cercetare-dezvoltare obţinute prin competiţie pe bază de contract** (ca membru în echipa de cercetare şi director de programe): „*Sistemul de indicatori ai protecţiei sociale din România*”: „*Îmbătrânirea demografică în România*”; „*Implicaţii economice şi sociale*”; „*Eficienţa învăţământului universitar în România*”; „*Impactul salariului minim asupra ocupării şi competitivităţii firmelor*”; „*Migraţia forţei de muncă şi dezvoltarea durabilă a României*”; „*Optimizarea structurii producţiei la Societatea Comercială Laromet*” etc. – fiind director la 4 proiecte.
- **A acordat peste 40 de interviuri,** în presa scrisă, radio, televiziune.
- **A publicat** circa 15 Comunicate de presă.

Profesorul Vergil Voineagu desfăşoară **activităţi ştiinţifice şi de operaţionalizare** a statisticii oficiale: în calitate de membru al Conferinţei Statisticienilor Europeni; participant la lucrările bianuale ale Comisiei de Statistică ONU; membru al Comitetului de Program Statistic în cadrul Comisiei Europene; Asociaţiei Statisticienilor din Balcani şi a altor organisme interne şi internaţionale; Comisiei Prezidenţiale pentru analiza şi elaborarea politicilor din domeniile educaţiei şi cercetării în România; preşedinte al Comitetului Sistemului Statistic Naţional; vicepreşedinte şi membru în 17 asociaţii profesionale.

Mircea BULGARU (născut în anul 1926) absolvent al Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale, Bucureşti (1949); Institutului Economic din Moscova (1953); doctor în economie (1962); membru al Institutului Internaţional de Statistică (1981); Uniunii Internaţionale pentru Studiul Ştiinţific al Populaţiei (Franţa); membru de onoare al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „*Gheorghe Ionescu-Şişeşti*" (2006); membru al Academiei Oamenilor de Ştiinţă.

Şi-a început activitatea ca economist-statistician la Direcţia Centrală de Statistică (1953), unde a parcurs toate treptele ierarhice, în anii 1958-1962 fiind directorul Direcţiei Statisticii agriculturii şi silviculturii.

În perioada 1962-1972 în calitate de director general adjunct (vicepreşedinte) a coordonat, în principal, activitatea direcţiilor statisticii agriculturii şi silviculturii; statisticii industriei şi statisticii investiţiilor şi construcţiilor.

În această perioadă, prof. Mircea Bulgaru a avut o **contribuţie importantă** – amplă şi complexă – la dezvoltarea şi afirmarea statisticii României oglindită în elaborarea, experimentarea, implementarea şi perfecţionarea sistemului informaţional statistic precum şi dărilor de seamă statistice; definitivarea metodologiilor privind calcularea principalilor indicatori statistici sintetici: (producţia agricolă globală, cheltuielile materiale, producţia netă, producţia agricolă finală, productivitatea muncii, preţul de cost etc.), întocmirea unui număr important de studii, lucrări de analiză şi culegeri de date statistice privind evoluţia agriculturii, silviculturii, industriei, investiţiilor, construcţiilor etc.

În calitatea sa de vicepreşedinte al Comisiei Centrale pentru Inventarierea, Reevaluarea şi Amortizarea Fondurilor Fixe (mijloace fixe) desfăşurată în anii 1964-1968 a coordonat întreaga acţiune (organizare, efectuare şi prelucrarea datelor – constituind **cea mai amplă şi complexă investigare statistică** de acest gen efectuată în ţara noastră.

Referitor la statistica agriculturii sunt de reţinut în mod deosebit: „*Analiza rentabilităţii gospodăriilor agricole de stat*" (1959); „*Dezvoltarea agriculturii şi silviculturi în anii 1959-1960*" (1960);" „*Locul cooperativelor agricole de producţie în agricultura României – anii 1959-1964"* (1964); „*Studiul privind locul agriculturii României în agricultura mondială*" (1966); „*Factorii care au influenţat producţia laptelui de vacă în întreprinderile agricole de stat şi cooperativele agricole de producţie" (1969); „Eficienţa economică a plantaţiilor viti-pomicole intensive*" (1969); „*Agricultura României comparativ cu alte ţări europene*" (1971) etc.; întocmirea **Culegerilor de date statistice** privind dezvoltarea agriculturii (1959, 1961, 1965, 1969); **organizarea** primei Consfătuiri ştiinţifice naţionale privind problemele statisticii agriculturii (1963); Recensământului viilor şi pomilor (1965) şi 12 recensăminte ale animalelor (1958-1972) etc.

Aportul prof. Mircea Bulgaru este ilustrat nu numai de activitatea sa pentru perfecţionarea statisticii oficiale ci şi pentru **creşterea nivelului statisticii academice** (universitare), având o activitate didactică neîntreruptă timp de 42 de ani (1954-1996) în cadrul Academiei de Studii Economice: asistent; lector, conferenţiar şi profesor din anul 1972; profesor titular 1974-1996; profesor consultant; conducător de doctorate; prorector 1972-1977; directorul Centrului de Calcul; directorul Institutului de Economie Agrară, al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu Sişeşti" (1990-1993); vicepreşedinte al consiliului Naţional de Coordonare a Activităţii Statistice în anii 2002-2004 (numit de guvern); director al Seminarului de Economie Agrară şi Sociologie Rurală „Virgil Madgearu" din anul 2007; membru în Consiliul de Conducere al Asociaţiei Generale a Economiştilor din România (1992-2006); Preşedinte al Societăţii Române de Statistică (1996-2004).

Pe lângă activitatea curentă prestată în cadrul instituţiilor în care a lucrat, prof. Mircea Bulgaru a desfăşurat – într-o perioadă de circa şase decenii – o **prestigioasă activitate ştiinţifică** oglindită în activităţi de cercetări şi dezbateri ştiinţifice în cadrul unor congrese, conferinţe şi simpozioane care au avut loc în ţară şi străinătate, axate pe probleme referitoare la **Statistica generală** (New York 1962); Recensământul mondial al Agriculturii (Geneva – FAO, 1965); Conferinţa economiştilor europeni (Paris-Sorbona, 1965); Conferinţa Mediului Ecologic (Manila, 1978); Congresul Mondial de Econometrie (New Delhi, 1985); Statistica populaţiei (Strasbourg, Consiliul Europei, 1986) etc.

Activitatea amplă şi variată a prof. Mircea Bulgaru este oglindită în **peste 450 de lucrări** (cursuri universitare, dicţionare, lucrări de referinţă, articole apărute în diferite publicaţii şi reviste de prestigiu, în limba română şi limbi străine de circulaţie internaţională – engleză, franceză, rusă, spaniolă, arabă.

- În perioada 1967-1986 a elaborat **8 cursuri şi tratate universitare** privind statistica agricolă, silviculturii şi resurselor de ape; comerţului interior şi exterior; turismului; avuţiei naţionale etc.
- Coautor la elaborarea a două dicţionare statistico-economice (ediţia 1962 şi 1969) şi Dicţionarului de economie politică (1974).
- Dintre **studiile şi lucrările de referinţă** reţin în mod deosebit atenţia: întocmirea primului studiu de previziune pe termen mediu privind „*Consumul şi producţia de produse agroalimentare în perspectiva anului 1975* "(1958) – apreciat în mod deosebit atât în ţară cât şi în străinătate; „*Mecanizarea şi automatizarea lucrărilor de calcul statistic*" – coautor (1958); „*Analiza statistico-economică a Agriculturii*" (colaborare (1961); „*Metoda de calcul a productivităţii muncii în agricultură*" (1962); „*Agricultura României*" 1944-1964 – coautor (1965); „*Dezvoltarea complexă şi echilibrată a economiei naţionale*" – coautor (1965); „*Inventarierea şi reevaluarea fondurilor fixe din economie*" – coautor (1970);

„*Congresul alimentar în anul 1971*”); „*Dezvoltarea complexă a agriculturii*” (1974); „*Producerea venitului naţional*” (1974); „*Cibernetica în slujba dezvoltării*” (1987); „*Starea de criză a agriculturii româneşti*” (1993, ediţia a I-a, tradus în limba engleză de către Banca Mondială, cu elogii adresate autorului şi difuzat în toate ţările cu sucursale; „*Dreptul de a mânca*” (1993), distins cu premiul Academiei Române „Virgil Madgearu”; şi ediţia a II-a, în două volume (2007); „*Mileniul III, Disperare şi speranţă*” (2003); coautor şi membru în colectivul ştiinţific de coordonare la întocmirea studiilor: „*Cunoaşte România*”, 2004 şi 2006 (limba română şi franceză); „*România membră a Uniunii Europene*”, 2007 şi 2008 (limba română şi engleză) etc.

În perioada 1979-2009, a desfăşurat şi o muncă laborioasă în calitate de **conducător de doctorate** în domeniul statisticii şi ciberneticii economice sau ca membru-oponent ştiinţific – în diferite comisii de doctorat – în cei 30 de ani de activitate doctorală **pregătind peste 100 doctori în ştiinţe** din ţară şi străinătate (SUA, Germania, Grecia, Egipt, Guyana, Siria, Angola, Belgia, Iugoslavia, Irak etc., care au obţinut titlul de doctor în economie.

Prof. Mircea Bulgaru are preocupări şi în domeniul literar: în anul 2003 a fost editat volumul de poeme „*Cugetul meu*” – în 2010 urmând să apară un nou volum de poeme.

Petre ONICĂ (1903-1981) absolvent al Facultăţii de Filosofie şi Litere, Bucureşti (1931), doctor în economie (1967). A lucrat din anul 1924 la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor, ca diurnist, impiegat cl. II, secţia de Studii şi Documentare, iar din anul 1933 la Secţia de Publicaţii şi Studii, impiegat I (şef serviciu) până în anul 1937.

În aceşti ani a participat la elaborarea unor Buletine statistice privind efectuarea Reformei Agrare din anul 1921; Organizarea, efectuarea şi prelucrarea datelor Recensământului agricol din anul 1930, precum şi a cercetărilor statistice selective din anul 1934 privind determinarea efectivului de păsări şi anul 1935 pentru stabilirea întregului efectiv de animale pe specii şi destinaţii economice; grupe de vârstă, sex; Determinarea fondului de terenuri, suprafeţei cultivate, producţiei agricole vegetale, medii şi totale; Stabilirea inventarului agricol (tractoare, maşini agricole cu tracţiune mecanică şi animală); Întocmirea buletinelor statistice privind dezvoltarea agriculturii etc.

În anul 1937 s-a transferat la Institutul Central de Statistică ca statistician specialist, referent II şi referent I – din anul 1941 fiind numit subdirector general (adjunct al conducătorului Institutului Central de Statistică) până în anul 1949.

În aceşti ani s-a implicat direct în organizarea şi efectuarea Recensămintelor Generale Agricole din anii 1941 (Primul Recensământ General Agricol din ţara noastră) şi anul 1948, centralizarea, prelucrarea şi publicarea rezultatelor.

Pentru prelucrarea şi centralizarea rezultatelor recensământului din anul 1948 a **aplicat pentru prima dată metoda selectivă de prelucrare** în 3 etape, abaterile fiind minime (înscrise în limite normale) faţă de rezultatele obţinute din prelucrarea şi centralizarea integrală.

Ca director (din anul 1950) la Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii s-a preocupat (pe lângă coordonarea şi efectuarea lucrărilor statistice curente) de organizarea şi **introducerea** cercetării statistice selective privind Evaluarea recoltei în lan, efectuată în anii 1950-1952 ca cercetare statistică cu periodicitate anuală (efectuată în două etape: culturi recoltate în vară şi toamnă); organizarea şi efectuarea Recensământului animalelor din anul 1951, precum şi introducerea în anul 1951 a primului Registru Agricol. În anii 1938, 1947 şi 1951 a iniţiat, organizat şi condus Ancheta statistică specială privind fondul de terenuri pe categorii de folosinţă.

Din anul 1953 şi-a desfăşurat activitatea în cadrul Ministerului Agriculturii ca statistician, şef serviciu şi director adjunct până în anul 1960. Din anul 1949 a fost şi **cadru didactic** la Institutul de Ştiinţe Economice şi Planificare, (cu unele intermitenţe) unde a predat cursul de statistică agricolă. În anii 1949-1957 a fost lector, 1958-1970 conferenţiar. În anii 1968 şi 1969 a fost decan al Facultăţii de Economie Generală. În anul 1967 a obţinut titlul de doctor în economie – încetându-şi activitatea didactică în anul 1970, fiind pensionat.

Petre Onică a elaborat în anul 1950 **primul curs de statistică agricolă** pentru uzul studenţilor, o nouă ediţie îmbunătăţită (1951) şi un curs scurt de statistică agricolă şi silvică (1962); coautor la elaborarea cursului de statistică agricolă şi silvică împreună cu prof. Manea Mănescu, conf. Eugen Bárat şi conf. Mircea Bulgaru (1967); coautor „*Rezultatele Recensământului agricol din anul 1948*[1]" „*Istoria statisticii din România"* – uz intern (1969).

În Revista de Statistică, Probleme Economice şi Agricultura Socialistă a **publicat** peste **60 de articole** referitoare, în principal, la studii şi metodologii axate pe problemele statisticii agricole. De asemenea, a avut o participare importantă la Cercul de Studii de Statistică şi Economie Agrară, precum şi la Consfătuirile ştiinţifice organizate de Direcţia Centrală de Statistică şi Academia de Studii Economice în cadrul cărora a prezentat circa 15 referate ştiinţifice publicate în „*Studii de statistică*".

Roman CRESIN (1905-1989) absolvent al Facultăţii de Matematică, Bucureşti (1927). După absolvirea facultăţii, a fost angajat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor, ca şef de birou al statisticii agriculturii,

[1]Recensământul agricol din Republica Populară Română – Dr. A. Golopenţia şi P. Onică, Ed. Institutului Central de Statistică, 1948 - Rezultate provizorii.

ocupând de-a lungul anilor funcţia de referent I – şef serviciu (1937-1940) la Institutul Central de Statistică[1]; şeful Secţiei Recensământul General Agricol (1940-1945); inspector general statistic (1945-1946); consilier la Consiliul Superior Economic (1946-1948); referent principal şi director al Direcţiei statisticii agriculturii din cadrul Comisiunii de Stat a Planificării (1949-1950).

Eliberat din funcţie în anul 1950 a lucrat pentru perioade scurte la Ministerul Metalurgiei, Ministerului Comerţului Interior; cadru didactic la Institutul Politehnic etc.

În anul 1959 a fost reîncadrat la Direcţia Centrală de Statistică ca şef de serviciu şi consultant în cadrul mai multor direcţii, unde şi-a desfăşurat activitatea până la pensionare (1970).

În întreaga sa activitate, Roman Cresin a avut o **contribuţie importantă** la prosperarea statisticii îndeosebi a agriculturii, populaţiei, statisticii internaţionale şi metodologiei statistice.

A participat – împreună cu Petre Onică – la organizarea şi efectuarea Recensământului Agricol (1930); proiectarea, organizarea şi efectuarea cercetărilor statistice selective privind stabilirea numărului de păsări (1934) şi efectivelor de animale pe specii (1935) şi, în mod deosebit, a Recensământului General Agricol din anul 1941 – Roman Cresin fiind şeful Secţiei de recensământ înfiinţată special pentru acest recensământ.

A participat la întocmirea programului de prelucrare a datelor privind Recensământul populaţiei (1956) – ca angajat temporar; organizarea şi efectuarea Recensământului populaţiei (1966) şi celui din anul 1977. A adus un aport însemnat la elaborarea metodologiilor de calcul a unor indicatori importanţi, îndeosebi în domeniul statisticii populaţiei şi statisticii internaţionale.

Contribuţia importantă la dezvoltarea statisticii româneşti este reflectată şi de activitatea sa în domeniul **cercetării ştiinţifice**, remarcându-se în mod deosebit studiile privind „*Agricultura în Basarabia*” (1929) prima şi singura lucrare în domeniu; „*Preţurile interne ale cerealelor din România, în anul 1930*” (1931); „*Recensământul agricol al României din anul 1941*”– Date provizorii (1945); „*Recensământul agricol (1941) din judeţul Argeş*” (1946); „*Recensământul agricol (1941) din judeţul Vâlcea*” (1946); *Recensământul agricol (1941) din judeţul „Râmnicu Sărat*” (1946); coautor la elaborarea „*Istoriei statisticii din România”* – uz intern (1969) etc.; prezentarea a circa **10 referate** în cadrul Consfătuirilor

[1]A lucrat şi ca sezonier (1927) la Direcţia Generală a Fermelor din cadrul Ministerului Agriculturii şi Domeniilor (şef de birou), la solicitarea directorului general Gheorghe Ionescu-Şişeşti şi delegat la seminariile organizate de Dimitrie Gusti (1930-1940) în domeniul cercetărilor sociologice.

ştiinţifice ale Direcţiei Centrale de Statistică şi publicarea a peste 25 de articole (axate pe diferite domenii de activitate ale statisticii) apărute în Revista de Statistică şi alte publicaţii de specialitate.

Eugen BÁRAT (1918-1995) absolvent al Universităţii Regale de Ştiinţe, Ungaria, obţinând titlul de doctor în ştiinţe politice (1943). Şi-a început activitatea ca practicant la Biblioteca Universităţii Babeş-Boylay, Cluj (1937-1939). În anii 1940-1948 a lucrat la Asociaţia Agricultorilor Maghiari din Transilvania, în funcţia de sub-şef de secţie.

Din anul 1951, şi-a desfăşurat activitatea în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică, ca director la Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii (până în anul 1957) şi director general adjunct (1958-1962).

În anul 1962 a fost transferat ca ministru adjunct la Ministerul Comerţului Interior, unde şi-a desfăşurat activitatea până în anii ’80.

Deşi a lucrat în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică doar 12 ani a avut o **activitate intensă** – cu o **contribuţie importantă** la dezvoltarea statisticii agriculturii.

A proiectat, experimentat, organizat şi introdus în practica statisticii agriculturii un nou sistem statistic informaţional, dărilor de seamă statistice curente şi anuale întocmite de către unităţi; **a participat efectiv** la întocmirea metodologiilor de calcul a indicatorilor statistici, îndeosebi a indicatorilor sintetici: producţia globală agricolă, cheltuielile materiale şi producţia netă; populaţia ocupată în agricultură, productivitatea muncii, preţul de cost etc.

A experimentat, definitivat şi introdus subsistemul balanţelor statistice privind formarea şi utilizarea resurselor de produse agricole; evoluţia efectivelor de animale; baza furajeră; fondul funciar; mijloacele energetice; cadrele de specialişti agricoli din agricultură etc.

Eugen Bárat **a organizat** în colaborare cu Academia de Studii Economice şi Institutul de Cercetări Economice efectuarea în anii 1953-1956 a **monografiilor** sociologico-statistice (într-un eşantion stabilit în mod aleator) în care au fost cuprinse 20 de localităţi rurale.

În această perioadă Eugen Bárat a organizat **recalcularea datelor statistice** privind agricultura din perioada interbelică pentru anii 1934-1945– referitoare la teritoriul ţării stabilit prin Tratatul de pace încheiat în anul 1947: fondul funciar pe categorii de terenuri; suprafaţa cultivată; producţia medie şi producţia agricolă vegetală, la principalele culturi; efectivele de animale pe specii, producţia animală, la principalele produse agricole animale: parcul de tractoare şi principalele utilaje agricole, fiind întocmite, totodată şi **primele serii de date sistematice** – cu bază de comparaţie anii 1934-1938.

A coordonat şi definitivat **studiile** privind rezultatele cercetărilor monografice efectuate în anii 1953-1956; a organizat recensămintele animalelor efectuate din anii 1951-1958; a proiectat cadrul general pentru elaborarea Anuarului Statistic (1957), capitolul privind agricultura şi silvicultura – primul anuar editat după o întrerupere de 17 ani etc. Ca director general adjunct a coordonat activitatea direcţiilor statisticii agriculturii şi silviculturii; comerţului interior şi comerţului exterior; organizare, îndrumare şi control.

Contribuţia sa la dezvoltarea statisticii agriculturii este reflectată şi de **activitatea ştiinţifică şi didactică**, (care a cuprins anii 1951-1962 cât a lucrat în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică) – continuată până în anii ’80 în cadrul Ministerului Comerţului Interior şi Academiei de Studii Economice.

A elaborat circa **25 referate ştiinţifice** prezentate în cadrul sesiunilor ştiinţifice organizate de către Academia de Studii Economice, Direcţia Centrală de Statistică şi Institutul de Economie Agrară; a publicat aproximativ **30 de articole** în Revista de Statistică – referitoare, cu precădere, la metodologiile de calcul a principalilor indicatori statistici privind agricultura, îndeosebi indicatorii statistici sintetici şi balanţele statistice din agricultură. A participat la întocmirea „*Dicţionarului Statistic-Economic*” (**ediţia** 1962) fiind membru al colectivului de coordonare şi coautor la elaborarea capitolelor: statisticii agriculturii şi silviculturii; circulaţiei mărfurilor şi comerţului exterior; nivelului de trai; precum şi la **ediţia** din anul 1969 ca, responsabil pentru elaborarea capitolelor XII[a] şi XII[b] privind statistica comerţului interior şi comerţului exterior, şi coautor la întocmirea capitolului statisticii nivelului de trai: proiectarea şi elaborarea „*Culegerilor de date statistice privind evoluţia agriculturii şi silviculturii*” – ediţiile 1959 şi 1961 (uz intern).

Activitatea didactică începută în anul 1951 la Institutul de Ştiinţe Economice şi Planificare ca asistent şi şef de lucrări la catedra statistica economică şi conferenţiar (1952-anii ’80) a cuprins **două perioade**: conferenţiar la statistica agriculturii şi silviculturii (1951-1970) şi statistica comerţului interior (1965-anii ’80) – fiind coautor la elaborarea cursului Statistica agriculturii şi silviculturii (1967).

Marinache VASILESCU (1927-2007) absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare (1951), dr. în economie (1972). Şi-a început activitatea ca economist stagiar la Direcţia Centrală de Statistică, parcurgând, în timp, mai multe etape profesionale până la funcţia de director (1956) şi director general adjunct (vicepreşedinte) 1966-1989.

Activitatea sa de-a lungul a 38 de ani în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică s-a desfăşurat pe mai multe planuri, dintre care se detaşează în mod deosebit:

- participarea la conducerea şi funcţionarea sistemului informaţional statistic privind evoluţia economico-socială a României; elaborarea normelor metodologice şi analizelor pe ramuri şi sectoare principale; relevarea tendinţelor esenţiale şi

cauzelor care au provocat dezechilibre în economia naţională, precum şi măsurile întreprinse pentru remedierea lor;

- a răspuns de conducerea activităţii de statistică a comerţului interior şi exterior; nivelului de trai al populaţiei; forţei de muncă şi calităţii vieţii; învăţământului şi culturii; sănătăţii şi protecţiei muncii; bugetelor de familie-ţărăneşti şi ale salariaţilor;

- ca fost vicepreşedinte al Consiliului Ştiinţifico-metodologic al Instituţiei şi responsabil al Comisiei de Statistică Socială, s-a implicat direct în elaborarea clasificărilor, nomenclatoarelor şi instrucţiunilor necesare asigurării cercetării evoluţiei economiei pe termen mediu şi lung;

- a coordonat elaborarea Culegerii de date statistice privind nivelul de trai şi circulaţia mărfurilor (1969); coautor la întocmirea Dicţionarului Statistic-Economic, ediţiile 1962 şi 1969, fiind responsabil al capitolului privind statistica nivelului de trai.

Marinache Vasilescu a desfăşurat şi o **activitate didactică** permanentă în perioada 1953-1986 – în anul 1954 fiind decan al Facultăţii de Statistică a Institutului de Statistică Bucureşti. A fost coautor la întocmirea primului manual privind statistica nivelului de trai al populaţiei (1967). Activitatea sa profesională a fost strâns legată şi de o **activitate ştiinţifică** intensă: coautor la întocmirea studiilor „*Dezvoltarea economiei româneşti*" – 1966-1970; „*Rumania '77*" (în limba spaniolă) „*Judeţele României*" (1969) etc. A prezentat **peste 30 de comunicări** la sesiuni ştiinţifice naţionale şi internaţionale, multe din ele având un ecou favorabil datorită originalităţii propunerilor adoptate în rezoluţiile forurilor ştiinţifice.

A publicat **circa 80** de **articole şi studii** în Revista de Statistică şi alte publicaţii de specialitate; peste **200 de articole** publicate în presa de specialitate, îndeosebi în „*Mesagerul economic*" – rubrica „*România în date statistice*"; coautor la întocmirea „*Istoriei statisticii din România*" – uz intern (1969) etc.

În anii 1956-1958 a lucrat la Institutul de Cercetări Economice, ca şef de sector unde a organizat activitatea unei grupe de cercetători pentru studierea statisticii României; asigurarea fondului de date statistice privind evoluţia economico-socială a ţării. În anul 1960, în calitatea sa de director adjunct al Centrului de Cercetări Sociologice al Academiei Române a organizat efectuarea unor cercetări sociologice şi întocmirea studiilor pe baza rezultatelor monografiilor efectuate, referitoare la unele entităţi zonale (judeţe, oraşe, comune, sate), întreprinderi şi instituţii economice şi sociale.

Ion RĂVAR (născut în anul 1928) – licenţiat (1951) al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti. În anii 1951-1952 a fost angajat la Direcţia Centrală de Statistică, Direcţia statisticii industriei, ca statistician stagiar.

Şi-a continuat studiile la Institutul Economic-Statistic din Moscova (1952-1956) obţinând titlul de doctor în economie.

În anul 1956 a revenit la Direcţia Centrală de Statistică, ca director adjunct la Direcţia Coordonării, din anul 1958 fiind director al Direcţiei balanţelor economiei naţionale şi statisticii financiare.

Ca director general adjunct, în perioada 1962-1980, **a coordonat** activitatea direcţiilor: Balanţele economiei naţionale şi statisticii financiare; Coordonare; metodologie şi documentare statistică; Îndrumare şi control şi Centrul de Calcul al Direcţiei Centrale de Statistică. În această calitate, a elaborat şi perfecţionat (împreună cu colaboratorii din aceste direcţii şi alte direcţii) sistemul de balanţe al economiei naţionale, metodologia de calcul a indicatorilor statistici sintetici, a coordonat elaborarea sistemului informaţional statistic CAER, activitatea Revistei de Statistică şi editarea Buletinului Documentar Statistic.

- A colaborat la întocmirea „Clasificării ramurilor economiei naţionale”, care a necesitat un volum important de muncă, depus de către toate direcţiile din cadrul Direcţiei Centrale de Statistică; a participat la întocmirea instrumentarului statistic al Recensământului populaţiei din anul 1966 şi a unor cercetări statistice selective.

- Ca membru în Comisia Guvernamentală pentru raţionalizarea sistemului de evidenţă (1968-1973) a coordonat acţiunea de simplificare şi adaptarea evidenţei statistice pentru prelucrarea electronică a datelor statistice.

În anul 1956 a participat la conferinţa de la Geneva privind prelucrarea mecanizată a datelor statistice, iar în anul 1964 la întâlnirea de lucru referitoare la determinarea indicatorilor statistici privind produsul intern brut pe ramuri ale economiei naţionale. În anul 1965 a făcut parte din delegaţia Direcţiei Centrale de Statistică care a participat la Congresul Mondial al Populaţiei de la Belgrad.

- A participat în calitate de coautor la elaborarea lucrării „Progresul economico-social în România” care în anul 1979 **a primit premiul Academiei Române** „Petre S. Aurelian”.

- A publicat peste 150 de studii şi articole în Revista de Statistică, Viaţa economică şi alte reviste de specialitate; a prezentat circa 20 comunicări la consfătuirile ştiinţifice organizate de Direcţia Centrală de Statistică.

- A participat în calitate de coautor la întocmirea Dicţionarului statistic-economic, ediţiile 1962 şi 1969 şi elaborarea Dicţionarului de comerţ exterior.

În anii 1998-2004 a lucrat în cadrul Institutului Naţional de Statistică ca expert pentru elaborarea lucrărilor privind Recensământul Populaţiei şi Locuinţelor din anul 2002.

Ion Răvar a desfăşurat şi o **activitate didactică** îndelungată, în cadrul Academiei de Studii Economice, în perioada 1957-2009, (cu o întrerupere de 3 ani) în calitate de cadru didactic asociat, în domeniul statisticii economice, statisticii investiţiilor şi construcţiilor, transporturilor şi statisticii financiare; a condus elaborarea lucrărilor de absolvire a Academiei de Studii Economice şi prezentarea a peste 20 de referate ca opozant asupra tezelor pentru obţinerea titlului de doctor în ştiinţe economice.

Din anul 1991 este membru al Consiliului şi Biroului de Conducere AGER. A fost membru al ADER în perioada 2004-2006. A făcut parte din colectivul pentru reluarea activităţii Societăţii Române de Statistică (1997).

Petre GHIMBULUŢ (născut în anul 1929) a lucrat, după absolvirea Liceului Comercial din Cluj (1948), la Trustul Regional de Restaurante şi Hoteluri Cluj (1948-1953) – în anii 1951-1953 fiind şef contabil. În anul 1958 a absolvit Institutul Politehnic din Cluj – specialitatea construcţii – desfăşurându-şi activitatea (1958-1962) ca şef al unor şantiere de construcţii importante („Complexul pentru prepararea caolinei – Aghireşti – Regiunea Cluj"; „Casa de Cultură a studenţilor – Cluj"; Stadionului „Tribuna" – Cluj" etc.).

În anii 1962-1967 a lucrat ca şef de serviciu proiectări la Uzina de Alumină Oradea şi şef birou proiectare, ca reprezentant al IPROCHIM – Bucureşti – timp în care a elaborat (singur sau în cadrul unor colective special constituite) **33 inovaţii**, brevetate şi aplicate.

În anii 1967-1972 a fost **şef de sector** în cadrul Consiliului Economic (organ al Consiliului de Stat) - având următoarele atribuţii mai importante: implementarea măsurilor de creştere a eficienţei economice în toate ramurile economiei naţionale; darea în funcţiune a marilor obiective de investiţii şi realizarea parametrilor economici proiectaţi – în mod deosebit **elaborarea** primului Program naţional de îmbunătăţiri funciare şi gospodărire a apelor.

În anii 1972-1990 şi-a desfăşurat activitatea la Direcţia Centrală de Statistică ca director general adjunct (vicepreşedinte) – în cadrul căreia a coordonat, cu precădere, activitatea statistică a direcţiilor: Industriei, Agriculturii şi silviculturii, Investiţii, construcţii, transporturi şi statistica teritorială[1].

A coordonat şi participat la **elaborarea (îmbunătăţirea) metodologiilor de calcul** a indicatorilor statistici specifici activităţilor coordonate, printre care: aprovizionarea tehnico-materială; normelor de consum; gradului de independenţă energetică; balanţelor resurselor şi utilizării producţiei; progresului tehnic; capacităţilor de producţie.

[1]Precum şi activitatea întregii instituţii în anii de interimat: 1974-1975, 1983-1984.

De asemenea, s-a implicat efectiv la întocmirea unor **studii** referitoare, în principal, la; dezvoltarea industriei pe ramuri; evoluţia investiţiilor, construcţiilor de utilitate publică şi locuinţelor; transporturilor aeriene; fluviale; rutiere; eficienţa amenajărilor şi gospodăririi apelor; cercetarea ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică; resurselor şi consumurilor energetice; utilizării capacităţilor de producţie; eficienţa investiţiilor etc.

- **Contribuţia** la dezvoltarea statisticii s-a reflectat şi în ceea ce priveşte **statistica agriculturii** caracterizată nu numai printr-un specific cu totul aparte, ci şi prin amploarea şi diversitatea fenomenelor economico-sociale. Pe lângă coordonarea activităţii şi participarea efectivă la elaborarea lucrărilor statistice curente (desfăşurată, în general, în mod asemănător ca a celorlalte direcţii) Petre Ghimbuluţ s-a implicat în organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice de mare amploare.

- În calitatea sa de secretar al Comisiei Centrale de Recensământ şi coordonator al Secretariatului tehnic executiv, a participat la organizarea şi efectuarea a 15 recensăminte ale animalelor (1973-1989), a unor cercetări statistice selective, culegeri de date statistice privind evoluţia agriculturii, întocmirea unui număr însemnat de documentare statistice pe temă dată, introducerea în practica statistică a agriculturii a investigaţiilor privind protecţia mediului înconjurător (1978), gradului de realizare a parametrilor proiectaţi de către marile complexe agro-industriale, extinderea observării statistice în silvicultură etc.

- Dintre **studiile** întocmite în perioada 1972-1990 cu participarea sa efectivă, reţin atenţia, în mod deosebit, cele referitoare la: „*Producţia şi valorificarea producţiei laptelui de vacă pe categorii de unităţi agricole*” (1974); „*Dezvoltarea întreprinderilor agricole de stat*” (1960-1974); „*Veniturile ţăranilor cooperatori obţinute din munca în agricultură, pe surse de provenienţă*” (1975-1976); „*Aportul gospodăriilor populaţiei la dezvoltarea agriculturii în anii 1971-1977*”[1]; „*Protecţia mediului înconjurător*” (1979); „*Evoluţia producţiei de cereale în perioada 1976-1980*”; „*Evoluţia bovinelor*” (1980); „*Agricultura României în anii 1971-1980, comparativ cu alte ţări*”; „*Stadiul realizării parametrilor proiectaţi în complexele zootehnice şi amenajările pentru irigaţii*” (1985) etc.

Aportul lui Petre Ghimbuluţ la dezvoltarea statisticii este reflectat şi de o **activitate ştiinţifică constantă**, oglindită de prezentarea a circa 20 de referate la Consfătuirile ştiinţifice organizate de către Direcţia Centrală de Statistică, publicarea a aproximativ 50 de articole axate pe probleme statistice diverse (industrie, agricultură, construcţii etc.) apărute în Revista de Statistică şi alte publicaţii de specialitate.

[1]În acest studiu de uz intern a fost infirmată, de fapt, „Teza superiorităţii marii producţii agricole” îndeosebi în legumicultură, pomicultură, viticultură şi creşterea animalelor.

Între 1969 şi 1990, Petre Ghimbuluţ a fost **membru cu drept de vot în consiliile de conducere** ale: Comitetului de Stat al Planificării, Ministerului Finanţelor; Curţii Superioare de Control Financiar; Curţii de Conturi; Agenţiei AGERPRES; Consiliului Economic Central de Control; Consiliului Naţional pentru Fondul Funciar; Senatului Academiei de Studii Economice şi Consiliului Ştiinţific al Institutului Central de Cercetări economice.

Marin STĂNICĂ (născut în anul 1930) absolvent al Institutului Economic-Statistic – Facultatea de Statistică Agricolă, Moscova (1955). În anul 1955 a fost încadrat ca statistician la Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii; consultant şef (1956-1959), şef serviciu (1959-1962); director (1962-1963), expert, consilier, adjunct şef sector al Sectorului de Statistică din cadrul Secretariatului CAER, Moscova (1963-1967).

Revenit în ţară, şi-a desfăşurat activitatea în funcţia de director la direcţiile: coordonare; organizare, îndrumare şi control (1967-1983). În anul 1983 a fost transferat la Centrala Industrială de Vagoane şi Material Rulant, Bucureşti, în funcţia de şef serviciu plan-dezvoltare (1983-1990). În anii 1990-1993 a lucrat ca expert în cadrul Consiliului Provizoriu de Uniune Naţională, consilier parlamentar şi şef adjunct de Departament – Senatul României (1990-1993); vicepreşedinte la Institutul Naţional de Statistică (1993-1997). **Contribuţia** sa la prosperarea statisticii româneşti a vizat mai multe domenii ale statisticii.

- În anii 1955-1963 a participat în cadrul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii la elaborarea unor lucrări importante privind activitatea economică a unităţilor agricole socialiste; elaborarea metodologiilor de calcul a productivităţii muncii în agricultură; populaţiei ocupată în agricultură; gruparea unităţilor agricole după rezultatele economico-financiare anuale etc.

- În anii 1967-1983 a coordonat şi s-a implicat direct la elaborarea unor lucrări statistice de sinteză (produsul social şi venitul naţional; balanţele pe ansamblul economiei naţionale şi ramuri etc.); elaborarea anuarelor şi breviarelor statistice; întocmirea unor lucrări analitice; informări statistice speciale privind evoluţia economiei naţionale şi a principalelor ramuri ale economiei naţionale etc.

- În anii 1993-1997, în calitate de vicepreşedinte la Institutul Naţional de Statistică a coordonat elaborarea lucrărilor privind statistica agricolă, probleme de sinteză şi coordonare statistică, indicatorii sintetici ai economiei naţionale (produs social, conturi naţionale etc.), metodologiile statistice pentru organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice selective şi exhaustive etc.

A participat la seminarii ştiinţifice; instructaje, elaborarea unor documentare statistice, schimburi de experienţă şi specializări de scurtă durată la instituţiile naţionale de statistică din Anglia, Elveţia, Franţa, Germania, Italia şi Portugalia, precum şi la Oficiul de Statistică din Departamentul de stat pentru agricultură al SUA.

- A participat în calitate de coautor la elaborarea capitolului statisticii agriculturii din „*Dicţionarul statistic-economic*” (1962); „*Dezvoltarea economiei româneşti”* (1966-1970) (1971) şi „*Judeţele Republicii Socialiste România*” (1971) – studiu cu caracter statistico-monografic.

- Coordonator executiv şi coautor al Studiului de mare amploare şi complexitate „*Cunoaşte România*” publicat în anul 2004, apărut şi în limba franceză în anul 2006;

- Coordonator de proiect şi coautor la întocmirea Studiului „*Cunoaşte România – membră a Uniunii Europene*”, apărut în anul 2007 în limba română şi 2008 în limba engleză;

- Coordonator şi coautor „*Provocările comerţului exterior*” (2008).

- Coordonator al activităţii colectivului de sinteză care a elaborat „*Raportul Dezvoltării Umane în România*” (1996);

- Autor la elaborarea lucrării „*Profile regionale*” (1996) iniţiat de către EUROSTAT.

La Seminarul internaţional „Rezultatele asistenţei tehnice acordate ţărilor in tranziţie în domeniul statisticii” (1993); a prezentat referate privind activitatea statistică a României: „*Populaţia României – evoluţii şi perspective*” (1995); „*Cercetarea selectivă privind bugetele de familie*” (1996).

În anii 1993-1996 a fost reprezentantul României în Comitetul European de la Strasbourg pentru statistica populaţiei. A publicat ca autor şi coautor circa **20 articole** privind statistica agricolă, statistica internaţională, produsului social şi venitului naţional etc., iar la consfătuirile ştiinţifice organizate în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică a prezentat **8 referate**, publicate în Studii de statistică. A făcut parte din grupul pentru reluarea activităţii Societăţii Române de Statistică (1997).

Filofteia PANDURU (născută în anul 1945) absolventă a Academiei de Studii Economice, Bucureşti (1969); doctor în economie: membră în Consiliul Ştiinţific al Institutului Naţional de Statistică şi Colegiul Ştiinţific al Revistei Române de Statistică.

Şi-a început activitatea în anul 1969 la Institutul de Cercetare şi Inginerie Tehnologică a Armatei, în cadrul căruia a lucrat până în anul 1987, ca economist stagiar şi cercetător ştiinţific III.

În perioada 1988-2009 şi-a desfăşurat activitatea la Direcţia Centrală de Statistică, parcurgând mai multe etape profesionale, de la economist principal III, director general, consilier ministerial.

În perioada 1991-2007 a participat la **peste 15 stagii** de perfecţionare a pregătirii profesionale organizate de Biroul Internaţional al Muncii; Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică; Oficiul Central de Recensăminte şi Anchete; Universităţi cu profil economic (Anglia, Italia); Instituţii Centrale de Statistică: Franţa, Italia, Suedia, Portugalia, Slovacia, Bulgaria etc.

- Filofteia Panduru a avut o **contribuţie importantă** la organizarea şi efectuarea unor **cercetări statistice** selective în gospodării şi întreprinderi din mediul rural şi urban în scopul evaluării modului de utilizare a serviciilor financiare; elaborarea unor **studii** pentru fundamentarea strategiei naţionale de prevenire şi combatere a sărăciei; „*Tendinţe sociale*"; „*Familia şi copilul în România*" (realizate cu asistenţă UNICEF); „*Coşul minim de consum*"; „*Raportul Naţional al Dezvoltării Umane - România*", perioada 1996-2007 etc.

- **A coordonat şi participat efectiv** la elaborarea unor **proiecte** privind sistemul informaţional statistic naţional: sistemul de anchete structurale în întreprinderi pentru evaluarea salariilor şi costului forţei de muncă; utilizării timpului de lucru; formării profesionale continue; cercetarea statistică a forţei de muncă în gospodării; ancheta statistică privind bugetele de familie din mediul urban şi mediul rural pe categorii de ocupaţii profesionale privind veniturile, cheltuielile şi consumul etc.

Contribuţia Filofteiei Panduru s-a manifestat şi prin participarea la circa 20 **manifestări ştiinţifice** care au avut loc în **străinătate** (Luxembourg, Paris, Aman, Geneva, Vilnius, Bratislava, Budapesta etc.), precum şi în **ţară,** axate în principal, pe probleme referitoare: la statistica forţei de muncă; veniturile şi cheltuielile populaţiei; măsurarea ocupării şi subocupării; bolile profesionale; conflictele de muncă etc.; aproximativ 10 **simpozioane** cu **caracter intern** privind statistica oficială în România; statistica socială în contextul integrării europene; societatea românească în pragul mileniului III; starea economico-socială; relansarea creşterii economice în România; formarea specialiştilor din reţeaua Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale etc.

Contribuţia importantă la afirmarea statisticii României este **reliefată** şi de întocmirea a circa **25 de lucrări** (ca autoare sau în colaborare, la unele fiind coordonatoare) publicate în volume editoriale; aproximativ **35 studii**, lucrări de cercetare şi sinteze apărute în colecţii de specialitate; **5 studii** de fundamentare a unor cercetări statistice, elaborate pe bază de contracte de cercetare şi **4 studii** în calitate de autoare şi coordonatoare.

Filofteia Panduru a avut **preocupări importante** şi în domeniul **consultanţei de specialitate**, în cadrul organismelor internaţionale şi naţionale privind: elaborarea unor studii referitoare la piaţa muncii şi politicilor sociale, la nivel naţional şi regional; protecţia drepturilor copilului; sănătăţii populaţiei etc.

Emil GOGONEAŢĂ (1932-2008) absolvent al Institutului Economic, Moscova (1955). Şi-a început activitatea la fosta Direcţie Regională de Statistică Oltenia, ca statistician stagiar, apoi consultant şef (1956), şef de serviciu (1960); director (1962).

În anul 1969 a fost încadrat la Direcţia Centrală de Statistică, Serviciul, CAER şi relaţii internaţionale. În perioada 1970-1977 a lucrat (având funcţia de consilier) în cadrul Diviziei de Statistică a Secretariatului CAER, Moscova.

Revenit în ţară, a fost reîncadrat la Direcţia Centrală de Statistică – Direcţia de Sinteză, ca economist principal I şi şef de serviciu (1978-1992).

Din anul 1993 a lucrat în calitate de consilier ministerial al Preşedintelui Comisiei Naţionale pentru Statistică până în anul 1995 şi director adjunct la Institutul Naţional de Statistică (1996-1997).

În anii 2000-2001 a fost expert-consultant în domeniul economico-statistic la firma de consultanţă ROMASDAR.

De activitatea lui Emil Gogoneaţă se leagă pregătirea şi asamblarea – în vederea tipăririi – a anuarelor şi breviarelor statistice, precum şi altor publicaţii statistice; a informărilor statistice speciale (analize sintetice) şi curente etc.

În întreaga sa activitate profesional-ştiinţifică şi-a adus o **contribuţie însemnată** la elaborarea unor lucrări importante privind diferite domenii din teoria şi practica statisticii, activitate continuată şi după ieşirea la pensie manifestând o preocupare constantă pentru elaborarea unor lucrări şi studii economico-sociale, lucrări ştiinţifice prezentate în cadrul cercurilor de studii, consfătuirilor ştiinţifice ale Instituţiei Centrale de Statistică şi la alte instituţii din ţară şi străinătate.

A avut o **activitate publicistică** rodnică, concretizată în elaborarea a circa **60 de articole** cu caracter statistic-economic apărute, în Revista Română de Statistică, precum şi în alte publicaţii de specialitate: „Tribuna Economică”, „Adevărul Economic”, „Economistul” etc.

- Dintre lucrările importante întocmite după anul 1989 cunoscute în literatura de specialitate sunt de menţionat, în principal, studiile: „*Strategia de Dezvoltare a Forţei de Muncă în România*”, (1996); „*Raportul Dezvoltării Umane în România*”, (ediţiile 1995 şi 1996); „*Profile Regionale în România*” (1996) – lucrare iniţiată de EUROSTAT.

- Coautor la întocmirea studiului „*Cunoaşte România*”, (2004) – în cadrul căruia a elaborat capitolele: „Teritoriul şi mediul înconjurător”; „Industria şi Construcţiile”; „Relaţiile economice externe”. A făcut parte din Secretariatul ştiinţific pentru definitivarea lucrării apărută sub egida Academiei Române, Societăţii Române de Statistică şi Fundaţiei Naţionale pentru Ştiinţă şi Artă.

- Coautor la elaborarea studiului „*Provocările Comerţului Exterior*” (2008) – elaborat la propunerea Asociaţiei Naţionale a Exportatorilor şi Importatorilor din România (ANEIR) în care au fost analizate evoluţia, structura şi orientarea comerţului exterior românesc în perioadele 1919-1989 şi 1990-2006, precum şi „*Strategia Naţională de Export până în 2009”.*

- Pentru studiul „*Cunoaşte România – membră a Uniunii Europene*” (2007) în limba română şi limba engleză (2008), a elaborat capitolele: „Repere geografice”; „Industria”; „Relaţii economice externe”.

A făcut parte, din grupul pentru reluarea activităţii Societăţii Române de Statistică.

Ion MARIAN (1929-2005) absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti, (1951). Şi-a început activitatea în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică ca statistician stagiar (1951-1952). În anii 1952-1956 şi-a continuat studiile superioare la Institutul Economic din Moscova, obţinând titlul de doctor în economie (1956).

Revenit în ţară a lucrat la Direcţia Centrală de Statistică, în funcţia de director la Direcţia de metodologie şi documentare (1956-1959) axată, în principal, pe elaborarea sistemului informaţional statistic naţional pe ramuri ale economiei naţionale – elaborarea metodologiilor, dărilor de seamă, instrucţiunilor etc.

În anii 1959-1963, a lucrat în calitate de consilier la Secretariatul CAER – Moscova – Sectorul de Statistică.

Din anul 1963 şi-a reluat activitatea în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică la Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii, unde a lucrat ca director până în anul 1979 – perioadă în care au fost elaborate lucrări de o deosebită importanţă.

- A coordonat şi participat efectiv la elaborarea instrumentarului statistic (acte normative, instrucţiuni, formulare etc.), organizarea instructajelor, formularea cerinţelor pentru prelucrarea datelor privind Recensământul viilor şi pomilor din anul 1965, analiza şi prezentarea rezultatelor – **lucrare de mare amploare şi complexitate** efectuată pentru **prima dată** în ţara noastră:

- A organizat împreună cu colectivul statisticii creşterii animalelor 11 recensăminte ale animalelor, precum şi unele cercetări statistice selective; enunţarea cerinţelor pentru prelucrarea datelor pe suport electronic, atât pentru recensămintele statistice cât şi pentru prelucrarea datelor din dările de seamă curente şi anuale statistico-contabile.

- A organizat elaborarea culegerilor de date statistice privind evoluţia agriculturii şi silviculturii – ediţiile din anii 1965 şi îndeosebi cea din anul 1969.

- A coordonat şi s-a implicat direct la elaborarea unui număr însemnat de lucrări de analiză, informări statistice speciale (analize sintetice), precum şi documentare statistice pe temă dată, privind dezvoltarea agriculturii.

Ion Marian a desfăşurat şi o **activitate ştiinţifică** bogată relevată de prezentarea a circa **20 de referate** la consfătuirile ştiinţifice organizate de către Direcţia Centrală de Statistică, apărute, în mare parte, în Studii de Statistică, privind statistica agriculturii şi silviculturii; publicarea în Revista de Statistică, Viaţa Economică şi alte publicaţii de specialitate, a peste **25 de articole** axate pe probleme metodologice şi analiza unor aspecte importante privind statistica agriculturii. A participat în calitate de coautor la elaborarea „*Dicţionarului economic-statistic*" (1969) – capitolul privind statistica agriculturii şi silviculturii; conducerea dezbaterii lucrărilor de statistică agricolă din cadrul Consiliului ştiinţifico-metodologic al Direcţiei Centrale de Statistică – fiind membru şi vicepreşedinte al Consiliului.

Cu ocazia schimbului de experienţă cu Instituţiile Centrale de Statistică din diverse ţări europene a prezentat o serie de referate privind preocupările şi realizările statisticii agricole din ţara noastră. Ion Marian a avut o **contribuţie importantă** privind organizarea şi instruirea anuală a şefilor serviciilor statisticii agriculturii din cadrul direcţiilor judeţene de statistică referitoare la sistemul dărilor de seamă statistice curente şi anuale; îndrumarea şi controlul dărilor de seamă statistice întocmite de către unităţile agricole; recensămintele anuale ale animalelor şi recensământul patrimoniului viti-pomicol din anul 1965; întocmirea unor studii şi analize privind rezultatele recensămintelor şi altor cercetări statistice totale şi parţiale.

Samoil MUNTEAN (născut în anul 1929) absolvent al Institutului Economic-Statistic, Moscova (1954); doctor în economie (1978), teza de doctorat „*Veniturile şi cheltuielile populaţiei*" fiind apreciată de către conducătorul de doctorat prof. univ. Mircea Bulgaru şi Comisia pentru acordarea titlului de doctor în economie ca o **lucrare ştiinţifică valoroasă**, cu aplicabilitate practică în domeniul statisticii nivelului de trai.

A început activitatea profesională la Direcţia Centrală de Statistică în anul 1954 în cadrul Direcţiei de sinteză, ca statistician stagiar, apoi consultant (1956), şef serviciu (1958); director adjunct la Direcţia statisticii investiţiilor şi transporturilor (1963), director la Direcţia statisticii nivelului de trai, circulaţiei mărfurilor şi bugetele de familie (1967-1990).

Samoil Muntean a avut o **contribuţie însemnată** la elaborarea metodologiilor de calcul a indicatorilor statistici privind investiţiile şi fondurile fixe pe ramuri ale economiei naţionale; la nivel naţional, în profil teritorial, mediul urban şi rural; indicatorilor statistici referitori la transporturile rutiere, navale şi aeriene; precum şi la întocmirea unor studii privind evoluţia şi eficienţa investiţiilor şi transporturilor etc.

- În calitatea sa de conducător al Direcţiei statisticii nivelului de trai şi circulaţiei mărfurilor a asigurat **îmbunătăţirea** metodologiilor privind statistica nivelului de trai; bugetelor de familie ale salariaţilor, ţăranilor şi pensionarilor, potrivit noilor cerinţe de cunoaştere şi informare; metodologiilor referitoare la statistica comerţului interior şi exterior; căilor de constituire a veniturilor reale, salariului şi pensiei reale etc.

- A coordonat şi participat efectiv la elaborarea unor **studii** importante privind nivelul de trai; „*Indicele costului vieţii*", „*Evoluţia preţurilor produselor agroalimentare pe piaţa neorganizată*", „*Condiţiile de viaţă în mediul urban şi mediul rural*", „*Înzestrarea familiilor cu obiecte de folosinţă îndelungată*", „*Nivelul de trai comparativ cu alte ţări*"; coautor la întocmirea „*Istoria statisticii din România*" uz intern (1969) etc.

- A revizuit şi lărgit sfera de cuprindere a seriilor de date statistice privind bugetele de familie, nivelul de trai, comerţul interior şi exterior.

- A proiectat şi participat la întocmirea **Culegerii de date statistice** (1969) pentru uz intern – capitolul privind nivelul de trai.

Samoil Muntean a desfăşurat şi o bogată **activitate ştiinţifică** marcată de prezentarea a circa **25 de referate** în cadrul consfătuirilor ştiinţifice organizate de Direcţia Centrală de Statistică, publicate în marea lor majoritate în „Studii de Statistică", publicarea a peste **35 articole apărute** în Revista de Statistică.

A participat la elaborarea Dicţionarului Statistic Economic, capitolele investiţii-construcţii (1962) şi capitolul privind statistica nivelului de trai (1969). În perioada 1970-1990 a fost **cadru didactic** asociat la Academia de Studii Economice, unde a predat cursul Statistica nivelului de trai şi circulaţia mărfurilor. A făcut parte din colectivul care a întocmit **primul manual de statistică a nivelului de trai**.

Angela IONESCU (1931-2008) absolventă a Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1953). A fost angajată după absolvirea Institutului la Direcţia Centrală de Statistică, în cadrul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii, ca statistician stagiar.

Din anul 1954 şi-a desfăşurat activitatea în Direcţia de sinteză parcurgând de-a lungul anilor mai multe etape profesionale până la şef de serviciu (1964-1974).

În anii 1974-1978 a lucrat în cadrul Ministerului Comerţului Exterior şi Colaborării Economice Internaţionale, ca economist principal I.

A revenit la Direcţia Centrală de Statistică în funcţia de **director** la Direcţia Statisticii Industriei (activând din anul 1978 până în 1990) – fiind **prima femeie** care a ocupat o asemenea funcţie de conducere în această instituţie.

- În cei peste 30 de ani lucraţi în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică, şi-a dedicat întreaga activitate **elaborării unor lucrări din diferite domenii,** în principal din statistica agricolă, industrială şi statistica internaţională (elaborarea unor sisteme de indicatori statistici specifici; metodologiilor de calcul, culegeri de date statistice, întocmirea instrumentarelor statistice pentru efectuarea unor cercetări statistice exhaustive, studii economico-statistice etc.); întocmirea balanţelor produselor agricole; şi balanţelor produselor industriale; determinarea populaţiei ocupate în diferite ramuri ale economiei naţionale; productivităţii muncii; preţului de cost etc.

- A avut o **contribuţie însemnată** la proiectarea şi întocmirea anuarelor şi breviarelor statistice; culegerilor de date statistice specializate, elaborarea unor studii şi analize specifice (industrie, agricultură etc.); comparaţii cu alte ţări.

- Angela Ionescu a participat – împreună cu un grup de economişti şi statisticieni profesionişti – la **elaborarea** unor studii complexe „*Dezvoltarea Economiei Româneşti în perioada 1966-1970*" (1971), „*Judeţele Republicii Socialiste România*" (1971) „*Locul industriei în economia naţională*" (1980) „*Evoluţia ramurilor industriei româneşti în perioada 1960-1980*"; „*Industria României comparativ cu alte ţări*" (1982); „*Industria casnică*" (1985) etc. întocmirea unor informări statistice speciale (scurte analize statistice) referitoare la evoluţia producţiei ramurilor industriei etc.

Angela Ionescu s-a preocupat constant şi de **activitatea ştiinţifică** oglindită în circa **40 de referate** prezentate în cadrul cercurilor de studii şi la consfătuirile ştiinţifice ale Direcţiei Centrale de Statistică, precum şi ale altor instituţii, o mare parte fiind cuprinse în publicaţia „Studii de statistică"; participarea la dezbateri ştiinţifice axate pe problemele eficienţei unor ramuri industriale; agriculturii şi nivelului de trai; repartizarea teritorială a unor activităţi industriale etc.

Este de reţinut şi bogata sa **activitate publicistică** oglindită în cele circa 25 articole apărute în Revista de Statistică, Viaţa Economică etc.

Gheorghe MARINESCU (născut în anul 1933) absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1957); cursurilor de specializare organizate în anul 1968 la Paris de către FAO şi Institutul Naţional de Statistică şi Studii Economice al Franţei. Şi-a început activitatea în anul 1957 la Inspectoratele de statistică ale fostei regiuni de statistică Bucureşti, ca inspector statistic raional.

În anul 1961 a fost transferat la Direcţia Centrală de Statistică. Din anul 1962 a lucrat în cadrul Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii, (din anul 1965 fiind şeful compartimentului de metodologie statistică), unde timp de peste trei decenii a desfăşurat o **activitate intensă şi complexă** în domeniul metodologiei,

având **ca preocupări de bază** proiectarea sistemului dărilor de seamă statistice din domeniul agriculturii, silviculturii şi instrucţiunilor de completare; soluţionarea unor probleme metodologice impuse de teoria şi practica statistică; contactul cu specialişti din administraţia publică şi mediul universitar etc.

A **participat efectiv** la elaborarea instrumentarelor statistice pentru efectuarea recensămintelor animalelor şi patrimoniului viti-pomicol, îndeosebi la proiectarea formularelor de înregistrare şi instrucţiunilor de completare, prelucrare şi centralizare a datelor, precum şi proiectarea cercetărilor statistice selective efectuate în agricultură, cu precădere la stabilirea eşantioanelor şi elaborarea normelor organizatorice; metodologiei şi întocmirea studiilor privind rezultatele obţinute etc.

- În acest climat favorizant a desfăşurat o activitate intensă de **cercetare ştiinţifică** oglindită într-o multitudine de referate şi comunicări prezentate la sesiuni ştiinţifice organizate în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică şi marile centre universitare, precum şi articole metodologice şi studii apărute în publicaţii de specialitate privind agricultura, care au vizat, în principal; evaluarea metodologiei statistice ca activitate de proiectare şi cercetare; deontologia statistică; tipologia unităţilor agricole; calitatea produselor agricole; piaţa agricolă; domeniul cercetării statistice; statistica mediului înconjurător; clasificarea deşeurilor; statistică şi istorie; locul agriculturii în economia naţională; agricultura României comparativ cu alte ţări etc.

- Timp de peste două decenii a **colaborat** cu Centrul de Perfecţionare al Administraţiei Publice Locale, ca **lector de statistica agricolă** pentru salariaţii organelor administrative locale privind sistemul informaţional statistic de stat şi departamental, Registrul Agricol etc.

- Activitatea bogată şi diversificată este reflectată şi de **participarea la reuniuni interministeriale** ale specialiştilor din organele statistice teritoriale axate, cu precădere, pe teme metodologice; activitatea Comisiei de Statistică Agricolă a Consiliului Ştiinţific Metodologic al Direcţiei Centrale de Statistică. Ca membru al colectivului CAER, a elaborat împreună cu statisticienii ruşi şi bulgari metodologia privind caracterizarea statistică a complexelor agro-industriale şi alte lucrări din domeniul statisticii agriculturii.

După anul 1989, în calitate de director adjunct la Direcţia statisticii agriculturii (1990-1991), director adjunct la Direcţia Recensăminte, director general adjunct şi şef al Diviziei de metodologie generală (1991-1992), a acţionat pentru asigurarea continuităţii bazei de date statistice menite să permită comparabilitatea informaţiilor statistice în timp şi spaţiu, precum şi pentru implementarea unui sistem statistic informaţional care să asigure atât cerinţele naţionale specifice, reflectarea fenomenelor economico-sociale din agricultura ţării noastre cât şi cerinţele EUROSTAT.

- Pornind de la aceste două cerinţe de bază, Gheorghe Marinescu împreună cu conducerea Instituţiei a demarat acţiunile de proiectare a noului Registru Agricol, (blocate temporar datorită lipsei de înţelegere şi interes a unor instituţii centrale), pentru anii 1992-1995 şi 1996-2000 potrivit cerinţelor asigurării continuităţii activităţii instituţiilor administraţiei publice locale, în condiţiile tranziţiei şi de aliniere a sistemului de indicatori statistici la sistemul EUROSTAT. De un real folos pentru realizarea acestui obiectiv a fost experienţa îndelungată şi bogată în proiectarea Registrului agricol din anii 1965-1990, ca membru al colectivelor interministeriale constituite în acest scop.

- A participat în cadrul unui colectiv restrâns de specialişti la proiectarea şi implementarea Clasificării Activităţilor Economiei Naţionale (CAEN), (lucrare de bază a sistemului statistic informaţional), aliniat clasificărilor EUROSTAT.

- A avut o contribuţie importantă privind organizarea şi proiectarea Recensământului General Agricol, din anul 2002, pentru a cărei realizare au fost parcurse mai multe etape, care au solicitat nu numai un efort susţinut pentru documentare, (având în vedere că o asemenea cercetare statistică exhaustivă urma să fie organizată şi efectuată nu numai după o perioadă de aproape 55 de ani de la Recensământul General Agricol din anul 1948), ci şi noile condiţii privind asigurarea armonizării cu cerinţele EUROSTAT, precum şi asigurarea comparabilităţii datelor în timp şi spaţiu.

În palmaresul activităţii sale sunt înscrise şi două **studii complexe** privind evoluţia agriculturii României, elaborate pentru Comisia Economică pentru Europa, ONU şi OCDE; întocmirea a peste 20 **referate** prezentate în cadrul consfătuirilor ştiinţifice organizate de către Instituţia Centrală de Statistică; Academia de Studii Economice etc. şi circa 40 **articole** publicate cu precădere, în Revista de Statistică referitoare la metodologia de calcul a indicatorilor statistici din agricultură, organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice selective, studii sintetice privind evoluţia agriculturii etc.

Emanuel Ştefan TRICĂ (născut în anul 1951) absolvent al Academiei de Studii Economice, Facultatea de Calcul Economic şi Cibernetică Economică, Bucureşti (1975).

A urmat **cursuri de specializare** în domeniul managementului privind planificarea şi organizarea recensământului populaţiei şi locuinţelor (1996); elaborarea metodelor de instruire a recenzorilor (1996); criteriilor de selecţie a eşantioanelor; efectuarea anchetelor statistice (1998), organizate de către Departamentul Agriculturii al S.U.A.; absolvent al cursului postuniversitar „*Elaborarea şi administrarea datelor pentru managementul afacerilor*”, organizat de Academia de Studii Economice; **doctor** în demografie, al Universităţii din Bucureşti (2008).

A participat la numeroase întâlniri de lucru în ţară şi străinătate (Germania, Portugalia, Franţa, Luxembourg) şi la acordarea de asistenţă tehnică privind organizarea şi efectuarea Recensământului Populaţiei şi Locuinţelor din Republica Moldova (2004).

În anii 1975-1988 a lucrat la Centrul de Calcul al Centralei de Prelucrare a Lemnului ca specialist în domeniul prelucrării electronice a datelor. În anul 1988 s-a transferat la Institutul Naţional de Statistică ca specialist în domeniul tehnologiei informaţiei statistice, şef serviciu şi director adjunct, având o **contribuţie însemnată**, îndeosebi în domeniul organizării şi efectuării înregistrărilor statistice exhaustive şi selective.

- A întocmit împreună cu un grup de specialişti din cadrul Institutului Naţional de Statistică instrumentarele statistice pentru **efectuarea** Recensământului Populaţiei şi al Locuinţelor (2002) şi Recensământului General Agricol (2002-2003. Pentru o cât mai bună organizare şi efectuare propriu-zisă a acestor investigaţii statistice de mare amploare, au fost proiectate şi efectuate – în prealabil – două **anchete pilot** (înregistrări de probă) potrivit cerinţelor EUROSTAT. În acest scop, au fost elaborate metodologiile şi formularele de înregistrare a datelor; s-au **întocmit pentru prima dată manuale** ale recenzorilor; au fost elaborate formulare model pentru recenzori cu principalele precizări metodologice, de ordin practic, atât pentru uşurarea muncii recenzorilor cât, mai ales, pentru înscrierea corectă a datelor.

- **A** participat (în cadrul unui colectiv special constituit) la proiectarea noului Registru Agricol pentru anii 1997-2005 şi normele metodologice de aplicare. A făcut parte din colectivul care a organizat, proiectat şi realizat ancheta pilot (2001) – pe baza căreia a fost efectuată în anul 2005 **prima anchetă structurală în agricultură** din România.

Emanuel Ştefan Trică a desfăşurat şi o **activitate didactică** în domeniul statisticii academice (universitare), fiind cadru didactic asociat la Academia de Studii Economice (1992-1996); a participat ca observator al Centrului de formare a cadrelor pentru administraţia publică locală; observator al Consiliului Europei pentru Recensământul Populaţiei şi Locuinţelor din Republica Moldova (2004); membru al Comitetului Naţional pentru aşezări Urbane (habitat) şi în Consiliul director al Societăţii Române de Statistică.

A **publicat** ca autor şi coautor: „*Studiul exploataţiilor agricole – demersuri şi armonizări cu standardele Uniunii Europene*” (2001); „*Rezultatele preliminare ale Recensământului Populaţiei şi Locuinţelor din 2002*”; „*Rezultatele Recensământului Populaţiei şi Locuinţelor*” (2002) – principalii indicatori, pe judeţe şi localităţi; „*Volumele tematice cuprinzând rezultatele definitive privind Recensământul Populaţiei şi al Locuinţelor* (2002)”, precum şi volumul cu date sintetice, în limba engleză transmis organismelor internaţionale.

Silvia BUCUR (1919-1988) a absolvit, în anul 1938, Academia de Înalte Studii Agronomice din Cluj lucrând ca inginer agronom în oraşul Silistra (Dobrogea). În anul 1939 s-a transferat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor desfăşurându-şi activitatea ca referent şef (şef serviciu) până în anul 1947.

În perioada 1948-1967 a lucrat în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică la Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii ca şefă a serviciului statisticii creşterii animalelor.

A participat efectiv la organizarea şi efectuarea Recensământului General Agricol (1948); elaborarea instrumentarului statistic; acte normative metodologie, instrucţiuni şi formulare de înregistrare, prelucrare şi centralizare a datelor la nivelul întregii agriculturi şi în profil teritorial – pe categorii de unităţi agricole; organizarea şi efectuarea instructajelor cu personalul care a participat la acest recensământ (recenzori, recenzori şefi, comisii teritoriale de recensământ).

A făcut parte din secretariatul tehnic special constituit în cadrul căruia a participat la întocmirea planului calendaristic privind desfăşurarea tuturor etapelor referitoare la organizarea, efectuarea, prelucrarea, întocmirea studiului sintetic şi prezentarea rezultatelor recensământului.

A elaborat, începând din anul 1954 balanţa efectivelor de animale; balanţa bazei furajere; balanţa creării şi utilizării resurselor agricole animale, în cadrul unui colectiv special constituit; **a calculat pentru prima dată** indicii reproducţiei efectivelor de animale; numărul femelelor montate, grad de fecunditate, femele de remontă, natalitate şi prolificitate; grad de reformă al animalelor; mortalitate etc.

A întocmit întregul documentar statistic privind organizarea şi efectuarea a 11 recensăminte ale animalelor (1951-1967). De asemenea, a coordonat şi elaborat împreună cu colectivul său de salariaţi metodologiile privind determinarea efectivelor de animale şi producţiei agricole animale.

Silvia Bucur a participat la elaborarea studiului „*Consumul de produse agro-alimentare în perspectiva anului 1975*" – **prima lucrare de previziune** elaborată pe termen mediu (1958); „*Dicţionarului Statistic-Economic*", ediţia 1962; culegerii de date statistice privind „*Dezvoltarea agriculturii şi silviculturii*" (capitolul statistica creşterii animalelor), pentru uz intern (ediţiile 1959, 1961, 1965); a unor **importante** informări speciale (analize sintetice) şi documentare statistice referitoare la evoluţia efectivului de animale şi producţiei animale: organizarea cercetării statistice selective privind producţia de lapte de vacă în întreprinderile agricole de stat şi cooperativele agricole de producţie (1967) etc.

A întocmit singură sau în colectiv circa 15 referate prezentate în cadrul Consfătuirilor ştiinţifice organizate de către Direcţia Centrală de Statistică şi aproximativ 10 articole publicate în Revista de statistică şi alte reviste cu profil economico-statistic.

Ion IVANOVICI (născut în anul 1922) a absolvit Academia de Înalte Studii Agronomice (1946). Şi-a început activitatea în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică (1947), ca referent III (economist-statistician). În perioada 1950-1984 a fost şeful serviciului statisticii utilizării terenurilor agricole şi producţiei agricole vegetale, cu unele intermitenţe – domeniu în cadrul căruia a adus o **contribuţie** valoroasă la prosperarea statisticii agricole.

- În anii 1948-1950 a participat la organizarea şi efectuarea **primelor anchete statistice realizate după cel de al Doilea Război Mondial** într-un eşantion de 64 de sate, stabilit în mod aleator privind „*Persoanele expropriate şi împroprietărite; suprafaţa expropriată şi dată ţăranilor*", „*Tipul gospodăriilor agricole pe grupuri sociale*" determinat după numărul membrilor şi puterea economică a ţărănimii; **evaluarea** recoltei de grâu şi porumb, după aspectul vegetativ (recoltă biologică) efectuată în anii 1947-1949, precum şi evaluarea recoltei prin luarea unor probe din lan, în anii 1950-1953.

- A făcut parte din colectivul special constituit pentru stabilirea datelor provizorii pe baza prelucrării parţiale a rezultatelor Recensământului General Agricol din anul 1948: „*Repartiţia terenurilor, inventarului agricol şi braţelor de muncă pe grupe de mărimi ale exploataţiilor agricole*" (1948) „*Distribuirea gospodăriilor agricole individuale după mărimea terenurilor arabile şi frecvenţa porcinelor"* (1948).

- A participat la întocmirea **primelor documentare statistice** elaborate în Direcţia Centrală de Statistică privind producţia medie la hectar la principalele culturi în perioada 1937-1949.

- A elaborat **primele serii de date statistice** pentru anii 1934-1944 reactualizate la noua structură administrativ-teritorială a ţării, precum şi perioada 1944-1984 pentru o gamă largă de indicatori statistici, pe categorii de unităţi agricole şi în profil teritorial.

- A organizat şi implementat sistemul informaţional statistic, în domeniul statisticii fondului de terenuri şi producţiei agricole vegetale.

- A făcut parte din secretariatul tehnic executiv pentru organizarea şi efectuarea în anul 1965 a **Recensământului Viilor şi Pomilor**, cercetare statistică exhaustivă de mare complexitate, executată pentru **prima dată** în ţara noastră şi pentru a cărui realizare a fost antrenat un însemnat număr de specialişti (ingineri agronomi, cercetători ştiinţifici, cadre didactice, viti-pomicultori cu experienţă etc.) – acţiunea de înregistrare durând circa trei săptămâni. Organizarea şi efectuarea acestui recensământ a necesitat un efort deosebit atât pentru întocmirea instrumentarului statistic (diferit în mare măsură de celelalte instrumentare statistice) cât mai ales pentru înregistrarea şi prelucrarea datelor.

- De asemenea, a făcut parte din secretariatul tehnic pentru organizarea şi efectuarea celui de al doilea **Recensământ al viilor şi pomilor din anul 1979,** adaptat noilor cerinţe de cunoaştere şi informare – la efectuarea căruia a avut o contribuţie importantă.

A desfăşurat o amplă activitate de **îndrumare şi control** a activităţii compartimentelor statistice teritoriale (raioane, regiuni, judeţe); implementarea noului sistem de dări de seamă statistice de stat şi departamentale privind statistica fondului de terenuri, suprafeţelor cultivate, aplicarea măsurilor agrotehnice etc. şi producţia agricolă vegetală pe grupe de culturi şi principalele culturi, pe categorii de unităţi agricole. Ion Ivanovici a adus o contribuţie importantă şi la efectuarea **primei anchete statistice** privind „*Eficienţa plantaţiilor viti-pomicole intensive*" (1969) şi alte cercetări statistice selective.

A participat la elaborarea culegerilor de date statistice, ediţiile din anii 1959, 1961, 1965 şi 1969; la elaborarea unor documentare statistice pe temă dată. Activitatea lui Ion Ivanovici, a fost marcată şi de preocupări constante privind **cercetarea ştiinţifică** reflectată de prezentarea a peste 10 referate în cadrul consfătuirilor ştiinţifice organizate de către Direcţia Centrală de Statistică apărute, în mare parte, în „Studii de Statistică"; a publicat aproximativ 25 de articole în Revista de Statistică şi alte publicaţii de specialitate.

A colaborat în calitate de **coautor** la întocmirea Dicţionarului Statistic-Economic ediţiile 1962 şi 1969 – capitolul statisticii agriculturii şi silviculturii, precum şi la elaborarea unor „*Îndreptare statistice practice*" pentru cadrele din aparatul statistic teritorial şi unităţile agricole, privind calcularea principalilor indicatori din domeniul statisticii producţiei agricole vegetale.

Stela ZAHARIA (născută în anul l927) absolventă a Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1951). Şi-a început activitatea ca statistician stagiar la Direcţia Centrală de Statistică în cadrul căreia a lucrat neîntrerupt până în anul 1995 în problemele statisticii bugetelor de familie ţărăneşti şi nivelului de trai al ţărănimii.

În calitate de şef de serviciu a statisticii bugetelor de familie ţărăneşti (1953-1970), cercetare statistică-sociologică cu caracter permanent; a elaborat metodologia de fundamentare a eşantionului privind reprezentativitatea datelor la nivelul ţării, profil teritorial, şi pe categorii sociale. A coordonat şi participat efectiv la elaborarea sistemului de indicatori statistici, privind veniturile, cheltuielile şi consumul ţărănimii, de produse agroalimentare, metodologia de calcul, purtătorii de informaţii şi instrucţiunile de completare a dărilor de seamă statistice.

A asigurat instruirea şi perfecţionarea pregătirii profesionale a personalului din centrele bugetelor de familie. Împreună cu specialiştii din Centrul de Calcul a elaborat şi introdus în anul 1968 programul de prelucrare pentru prima oară a datelor pe suport electronic.

Stela Zaharia a elaborat (în anii ’60) metodologia statistică privind **stabilirea pentru prima dată** a „*Veniturilor totale în bani şi natură, evaluate în bani*” – unul din principalii indicatori statistici pentru caracterizarea nivelului de trai al ţărănimii.

Împreună cu specialişti din Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii, Direcţia balanţelor şi venitului naţional, Direcţia statisticii muncii şi salariilor şi Direcţia de sinteză, a participat la elaborarea anuală a circa 50 de balanţe privind crearea şi utilizarea resurselor de produse agricole în expresie naturală şi valorică; balanţele forţei de muncă; balanţele de venituri şi cheltuieli pe ramuri ale economiei naţionale şi categorii de populaţie, precum şi la elaborarea altor lucrări în domeniul statisticii agriculturii.

A participat la elaborarea metodologiei de calcul a „*Indicelui costului vieţii*” (în condiţii comparabile cu metodologia ţărilor vest-europene) introdus în practica curentă a activităţii Direcţiei statisticii nivelului de trai şi circulaţiei mărfurilor începând din anii ’60.

Stela Zaharia s-a remarcat în activitatea sa şi prin preocupările statornice pentru **cercetarea ştiinţifică** participând la întocmirea unor lucrări de studiu şi analiză, elaborarea unor informări statistice speciale şi documentare statistice referitoare la nivelul de trai; participarea activă la consfătuirile ştiinţifice anuale ale Direcţiei Centrale de Statistică în cadrul cărora a prezentat, de-a lungul anilor, aproximativ **15 referate ştiinţifice**; a publicat circa **20 de articole** în Revista de Statistică; a fost coautoare la întocmirea Dicţionarului Statistic-Economic – capitolul statisticii nivelului de trai – ediţiile din anii 1962, 1969; elaborarea culegerii de date statistice privind „*Dezvoltarea agriculturii*” pentru uz intern (1959 şi 1961), precum şi a primei „*Culegeri de date statistice privind nivelul de trai*” (1969).

A colaborat la **întocmirea primului curs universitar** pentru studenţi „*Statistica nivelului de trai*”(1965).

Nicolae GREAVU (născut în anul 1929) absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1951). A lucrat ca statistician stagiar la fosta Direcţie Regională de Statistică Sibiu (1951-1952) şi Direcţia Regională de Statistică Braşov (1952-1966) – ca statistician (1952-1957) şi şef serviciu (1957-1966).

În cadrul Direcţiei Regionale de Statistică Braşov a coordonat şi participat efectiv la centralizarea dărilor de seamă statistice privind agricultura regiunii şi raioanelor componente; a asigurat instruirea inspectorilor statistici raionali, statisticienilor din cadrul unităţilor agricole şi secretarilor consiliilor comunale privind întocmirea şi centralizarea dărilor de seamă statistice; a participat la organizarea şi efectuarea recensămintelor agricole şi cercetărilor statistice selective

în agricultură; a îndrumat şi controlat modul privind aplicarea instrucţiunilor, întocmirea dărilor de seamă statistice de către unităţile economice etc.

În perioada 1966-1990 şi-a desfăşurat activitatea în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică, la Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii, fiind şeful compartimentului „Statisticii indicatorilor sintetici, balanţelor produselor agricole, resurselor energetice şi cadrelor de specialişti agricoli".

- A coordonat şi participat efectiv la determinarea indicatorilor statistici sintetici privind producţia agricolă globală, cheltuielile materiale şi producţia netă agricolă; forţa de muncă şi productivitatea muncii în agricultură; resursele energetice; cadrele de specialişti din unităţile agricole cu studii superioare şi studii medii; întocmirea balanţei produselor agricole etc.

- A participat la elaborarea a circa 15 documentare statistice şi 7 studii privind „*Evoluţia agriculturii*"; „*Locul agriculturii în economia naţională*"; „*Agricultura României comparativ cu alte ţări europene*"; „*Utilizarea forţei de muncă în agricultură*" etc.

A publicat în Revista de Statistică (ca autor şi coautor) circa 20 de articole; a prezentat peste 20 de referate în cadrul consfătuirilor ştiinţifice şi cercului de studii organizate în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică – referitoare, îndeosebi, la metodologiile de calcul al indicatorilor statistici sintetici (calcularea producţiei globale agricole, cheltuielilor materiale şi producţiei agricole nete), resurselor energetice, forţei de muncă din agricultură etc.

A fost coautor la întocmirea culegerii de date statistice „Agricultura în Republica Socialistă România", ediţia 1969 (Capitolul „Indicatori sintetici") şi a asigurat fondul de date pentru elaborarea graficelor.

Alexandru FILIPIDESCU (născut în anul 1927) absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1952).

În perioada 1952-1959 şi-a desfăşurat activitatea în cadrul Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare ca preparator, şeful cabinetului de economie agrară şi asistent (economia agrară) – în anul 1959 fiind transferat în interes de serviciu la Ministerul Agriculturii şi Silviculturii, ca economist principal în cadrul serviciului evidenţei statistice.

Încheierea colectivizării agriculturii în anul 1962 a determinat şi reorganizarea statisticii agricole de stat – moment în care Direcţia Centrală de Statistică, prin Direcţia Statisticii agriculturii şi silviculturii, a preluat de la Ministerul Agriculturii şi Silviculturii întregul sistem al dărilor de seamă statistice de stat din agricultură împreună cu personalul aferent din care a făcut parte şi Alexandru Filipidescu – numit şeful Serviciului statisticii unităţilor agricole cooperatiste şi staţiunilor de maşini agricole.

A **proiectat** şi **introdus** pentru prima dată în practica statisticii agriculturii **fişa activităţii** cooperativelor agricole de producţie şi staţiunilor de maşini agricole (1963), care a cuprins principalii indicatori economico-financiari pentru caracterizarea evoluţiei activităţii în timp şi gruparea lor după rezultatele obţinute – în unităţi cu activitate foarte bună, mediocră, slabă şi foarte slabă – lucrare efectuată cu periodicitate anuală.

A adaptat – întregul sistem al indicatorilor statistici privind activitatea acestor unităţi prestată în noile condiţii organizatorice; metodologiei de calcul a indicatorilor statistici specifici; instrucţiunilor pentru completarea dărilor de seamă statistice: prelucrarea şi prezentarea rezultatelor; instruirea personalului din unităţi şi aparatul statistic teritorial însărcinat cu întocmirea şi centralizarea dărilor de seamă statistice etc.

În cadrul acestui serviciu a fost elaborat – cu participarea sa directă – un număr însemnat de lucrări de analiză, informări statistice speciale, documentare statistice pe temă dată etc.

„*Consolidarea economico-organizatorică a cooperativelor agricole de producţie din fosta regiune Galaţi*”; „*Eficienţa culturilor irigate în judeţele Ialomiţa, Călăraşi şi Constanţa*”; „*Metodologia criteriilor privind structurarea unităţilor agricole cooperatiste după rezultatele economico-financiare obţinute*”; „*Principalii indicatori statistici pentru determinarea intensificării producţiei agricole*”; „*Criterii economico-financiare privind gruparea cooperativelor agricole de producţie şi staţiunilor de maşini agricole*”; „*Determinarea productivităţii muncii în cooperativele agricole de producţie*”; „*Principii metodologice de calculare a preţului de cost în cooperativele agricole de producţie şi staţiunile de maşini agricole*” etc.

Din anul 1973, (ca urmare a restrângerii schemei de organizare a Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii) a fost transferat la Direcţia de organizare, metodologie, învăţământ şi control, ca economist principal II, în cadrul căreia s-a **ocupat**, în principal, de elaborarea unor lucrări privind clasificarea sistemului unitar al ramurilor şi subramurilor economiei naţionale şi nomenclatoarelor indicatorilor statistici după diverse criterii: informatică; planificarea şi efectuarea controalelor la direcţiile teritoriale de statistică şi unităţile economice raportoare de dări de seamă statistice de stat şi departamentale; proiectarea dărilor de seamă şi instrucţiunilor pentru completarea lor şi analiza activităţii unităţilor de informatică: staţii, oficii şi centre de calcul etc.

Contribuţia lui Alexandru Filipidescu la dezvoltarea şi afirmarea statisticii este oglindită şi de preocupările pentru **cercetarea ştiinţifică** manifestată încă din anii de început ai activităţii sale, concretizată în elaborarea a circa 30 articole şi referate prezentate la consfătuiri ştiinţifice, în cercul de studii privind statistica şi economia agrară organizate în cadrul Direcţiei Centrale de Statistică, o mare parte

din lucrări fiind publicate în Revista de statistică şi alte publicaţii de profil: Studii de statistică; Revista Agricultura Socialistă, Viaţa Economică etc.

A fost **coautor** la elaborarea Dicţionarului Statistic-Economic (1969), privind definirea principalilor termeni referitori la statistica cooperativelor agricole de producţie şi staţiunilor de maşini agricole; întocmirea Culegerii de date statistice „*Agricultura în Republica Socialistă România*" (ediţia 1969) – capitolele „*Structura social-economică a agriculturii*" şi „*Principalii indicatori ai activităţii unităţilor agricole*", precum şi a unor informări statistice speciale (analize sintetice).

Ana MARCU (născută în anul 1948) absolventă a Academiei de Studii Economice, Bucureşti (1971). A lucrat, în primii ani ai activităţii sale, la Administraţia Asigurărilor de Stat a Municipiului Bucureşti. În anul 1974 s-a transferat la Direcţia Centrală de Statistică, Direcţia statisticii agriculturii şi silviculturii, compartimentul statisticii creşterii animalelor ca economistă II şi şefa colectivului (1984-1994).

Ana Marcu a făcut parte din secretariatul tehnic executiv al celor 14 recensăminte ale animalelor efectuate în perioada 1976-1989 în cadrul cărora a avut o **contribuţie însemnată** la pregătirea întregului instrumentar statistic (elaborarea normelor metodologice privind organizarea, efectuarea şi centralizarea datelor; proiectarea şi întocmirea formularelor de înregistrare şi centralizare a rezultatelor etc.); organizarea instruirii delegaţilor Comisiei Centrale de Recensământ din cadrul Direcţiei Centrale de Statistică pentru îndrumarea şi controlul modului de organizare şi efectuare propriu-zisă a operaţiilor de înregistrare şi centralizare a datelor de către comisiile locale de recensământ; organizarea şi efectuarea cercetării statistice selective pentru verificarea autenticităţii datelor înregistrate; centralizarea datelor la nivel naţional şi în profil teritorial pe specii de animale, grupe de vârstă, sex, destinaţie economică, categorii de unităţi şi în profil teritorial – în anumiţi ani şi pe forme de relief.

A elaborat, anual – în cursul trimestrului IV – împreună cu salariaţii din cadrul compartimentului şi colaboratori din Ministerul Agriculturii, **lucrări de previziune** (preliminări) pe **termen scurt** privind efectivele de animale la sfârşitul anului şi producţia animală (la principalele produse) obţinută în gospodăriile populaţiei (stabilite pe baza unor fişe statistice privind evoluţia efectivelor de bovine, porcine, ovine, păsări); balanţelor produselor agricole de origine animală (în cadrul unor colective mixte, special constituite); balanţelor privind evoluţia efectivelor de animale, pe specii, destinaţii economice şi categorii de unităţi; balanţelor bazei furajere pe grupe de furaje şi categorii de unităţi; aplicarea măsurilor zoo-veterinare etc.

A întocmit împreună cu salariaţi ai Centrului de Calcul, cerinţele de prelucrare electronică a datelor raportate prin dările de seamă statistice specifice,

îmbunătăţirea conţinutului dărilor de seamă statistice privind efectivele de animale şi producţia animală pe categorii de unităţi agricole şi instrucţiunile de completare, formularea cerinţelor privind prelucrarea şi centralizarea datelor recensămintelor animalelor etc.

A participat în calitate de **coautoare** la întocmirea unor lucrări de studiu, culegeri de date statistice, documentare statistice, articole publicate în Revista de Statistică, interviuri acordate Radiodifuziunii, referitoare, în principal, la importanţa recensământului, sarcinile recenzorilor şi recenzorilor şefi, organizarea şi efectuarea recensămintelor animalelor etc.

Melania DUMITRACHE (născută în anul 1950) absolventă a Academiei de Studii Economice, Bucureşti (1974). **Specializări ulterioare**: Curs postuniversitar, „*Metode şi tehnici de analiză a datelor statistice*" (1984) organizat de către Academia de Studii Economice. **Cursuri de perfecţionare**: „*Polispecializare în probleme de statistică pentru activitatea de îndrumare şi control*" (1986); Cursuri organizate de către Departamentul Agriculturii al SUA: „*Tehnica prezentării*" (1996); „*Costurile şi veniturile agricole în gospodării*" (1996); „*Elaborarea rapoartelor de situaţie şi perspectivă, pe produse agricole*" (1998). Cursuri privind „*Contul economic de producţie din agricultură şi indicii produselor agricole*" – Lisabona (1999); „*Elaborarea conturilor economice din agricultură*" – EUROSTAT (2001) „*Determinarea preţurilor şi indicilor produselor agricole*" – Roma (2002).

În primii ani ai activităţii (1974-1978) a lucrat la Centrul de Calcul al Direcţiei Centrale de Statistică ca programatoare, în cadrul Secţiei de implementare. Transferată la Instituţia Centrală de Statistică (1978) a lucrat în cadrul Direcţiei statisticii agriculturii până în anul 2009 – ca economistă (1978-1994) şi şefa serviciului: sinteză şi conturi economice în agricultură (1995-2009).

În activitatea desfăşurată în anii 1978-1989, Melania Dumitrache a participat, în principal, la întocmirea lucrărilor statistice privind determinarea populaţiei ocupate în agricultură; calculul productivităţii muncii în unităţile agricole; determinarea cadrelor de specialişti agricoli din unităţile agricole (cu studii superioare şi medii, pe profesii); determinarea mijloacelor energetice din agricultură; întocmirea balanţelor forţei de muncă; stabilirea mijloacelor energetice din unităţile agricole.

A participat la elaborarea unor studii privind: „*Evoluţia agriculturii*", „*Locul agriculturii în economia naţională*", „*Agricultura României comparativ cu ţările europene*", elaborarea a circa 15 documentare statistice – capitolele privind forţa de muncă, cadrele de specialişti şi mijloacele energetice din agricultură etc.

După anul 1989 a avut o **contribuţie însemnată** la restructurarea sistemului informaţional statistic asigurând proiectarea, experimentarea şi

introducerea în practica statisticii agriculturii a indicatorilor statistici sintetici potrivit metodologiei statistice a Uniunii Europene – EUROSTAT.

A coordonat şi participat efectiv la elaborarea tuturor lucrărilor statistice ale serviciului, îndeosebi a celor referitoare la determinarea valorii producţiei agricole; consumului intermediar şi valoarea adăugată brută pe grupe de produse (circa 70 produse agricole vegetale şi 30 produse animale); valorii producţiei agricole pe macroregiuni de dezvoltare şi judeţe; balanţelor privind crearea şi utilizarea resurselor de produse agroalimentare obţinute de producătorii agricoli (pentru circa 50 de produse); întocmirea seriilor de date statistice privind conturile economice din agricultură etc.

Cosma IONESCU (1928-2007) absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1951). Şi-a început activitatea profesională la Direcţia Centrală de Statistică (1951) în cadrul Direcţiei statisticii muncii şi salariilor, ca statistician stagiar, economist (1951-1955), consultant (1956-1960), şeful serviciului sinteză (1960-1977).

A participat la elaborarea primelor lucrări metodologice privind statistica forţei de muncă; proiectarea dărilor de seamă statistice şi instrucţiunilor de completare: calcularea indicatorilor statistici privind forţa de muncă şi retribuirea muncii pe categorii socio-profesionale, la nivel macroeconomic şi în profil teritorial; mişcarea forţei de muncă inter-judeţene şi altor lucrări specifice statisticii forţei de muncă.

Cosma Ionescu a avut o **contribuţie importantă** la proiectarea şi elaborarea: balanţei forţei de muncă pe ramuri ale economiei naţionale şi în profil teritorial: organizarea şi efectuarea recensământului cadrelor; determinarea forţei de muncă pe ramuri ale economiei naţionale în perioada 1948-1961; calculul productivităţii muncii în diferite perioade, inclusiv în perioada interbelică.

A participat la întocmirea Dicţionarului statistic-economic ediţia 1962, pentru indicatorii privind statistica muncii şi salariilor, precum şi la elaborarea unor Culegeri de date statistice.

Studiul „*Forţa de muncă din România*” (1969), care cuprinde o gamă largă de indicatori statistici la nivel naţional şi în profil teritorial privind perioada 1950-1968, prefaţată de un studiu sintetic, a fost **prima lucrare de acest gen elaborată în ţara noastră** – la întocmirea căreia Cosma Ionescu a avut o contribuţie însemnată.

În această perioadă, Cosma Ionescu a desfăşurat şi o **activitate ştiinţifică** în domeniul statisticii forţei de muncă şi retribuirii muncii, prin participarea la consfătuirile ştiinţifice ale Direcţiei Centrale de Statistică cu 12 referate în domeniu, publicate şi în „*Studii de statistică*”.

A publicat în Revista de Statistică circa 10 articole, a participat la diferite dezbateri interministeriale axate pe probleme referitoare la populaţia ocupată în economia naţională; gradul de pregătire a forţei de muncă; retribuirea muncii etc.

Cosma Ionescu a conceput şi elaborat o serie de documentare statistice privind principalii indicatori statistici care caracterizează forţa de muncă; retribuirea muncii etc. pentru anumite perioade, la nivel naţional şi în profil teritorial; informări statistice speciale (analize sintetice) etc.

În anii 1977-1990 a lucrat în cadrul Băncii Naţionale; 1990-1994 la Banca Comercială Română ca inspector principal de specialitate în probleme referitoare la statistica financiară a forţei de muncă.

Gheorghe STĂNESCU (născut în anul 1924) absolvent al Institutului de Ştiinţe Economice şi Planificare, Bucureşti (1951), repartizat la Direcţia Centrală de Statistică. După câteva luni a fost transferat ca **profesor** de economie politică şi statistică teoretică la Şcoala medie tehnică de statistică din Caracal unde a funcţionat şi ca **director** până în anul 1955. În perioada 1955-1968 a fost inspector şef la Inspectoratul Statistic al raionului Slatina.

A organizat şi efectuat, 11 recensăminte ale animalelor, un recensământ al viilor şi pomilor (1965) şi două recensăminte ale populaţiei (1956 şi 1966). În această perioadă a asigurat instruirea persoanelor cu sarcini privind completarea şi centralizarea datelor înscrise în registrul agricol şi alte evidenţe statistice: instruirea personalului statistic din unităţile locale, raportoare de dări de seamă; îndrumarea şi controlul privind datele raportate de către unităţi etc.

În perioada 1968-1990 a funcţionat ca **director** al Direcţiei Judeţene de Statistică Olt având o **contribuţie importantă** la dezvoltarea statisticii. Printre primele măsuri întreprinse – ca urmare a reorganizării administrative a ţării – s-au situat cele referitoare la instruirea statisticienilor din unităţile economice şi organele judeţene – în noua structură organizatorică.

A organizat întocmirea **primelor serii de date statistice sistematice** din judeţul Olt pentru principalii indicatori statistici; stabilirea eşantionului bugetelor de familie; organizarea a 20 recensăminte ale animalelor; Recensământul populaţiei (1971), Recensământul viilor şi pomilor (1979), şi a unor cercetări statistice totale şi parţiale din diferite domenii ale activităţii economico-sociale desfăşurate în judeţul Olt.

A participat efectiv la întocmirea unor studii privind evoluţia economico-socială şi cultural educativă a judeţului Olt; „*Locul agriculturii judeţului Olt în agricultura României*”, „*Eficienţa amenajărilor pentru irigaţii*”; „*Rentabilitatea creşterii păsărilor în sistem industrial*”; „*Populaţia judeţului Olt*”; „*Învăţământul mediu 1950-1975*” etc.; informări statistice speciale (analize sintetice); elaborarea de documentare statistice pe domenii de activitate etc.

A fost coautor la **elaborarea primei monografii** a judeţului Olt (1974) şi **studiului** „*File de istorie a oraşului Slatina*” întocmită cu ocazia împlinirii a 600 de ani de atestare documentară (1970).

Gheorghe Stănescu a prestat şi o **activitate didactică îndelungată**. În anii 1957-1975 a predat – în calitate de cadru didactic asociat – cursurile de economie politică, statistică teoretică şi statistică economică în cadrul grupurilor şcolare organizate de către Uniunea Cooperaţiei de Consum şi Ministerul Agriculturii; (1969-1975); a colaborat în cadrul Catedrei de Statistică Economică a Facultăţii de Ştiinţe Economice Craiova la întocmirea programelor privind practica studenţilor – întocmind circa 10 referate de apreciere a unor teze de doctorat; în anii 1968-1973 a fost lector universitar la Catedra de Economie Politică a Institutului Politehnic Bucureşti – secţia sub-ingineri metalurgişti, din cadrul Combinatului de Aluminiu Slatina.

În anii 1970-1980 a fost colaborator al postului de televiziune Craiova în cadrul căruia a prezentat scurte expuneri privind statistica economică, organizarea şi desfăşurarea recensămintelor populaţiei, animalelor, viilor şi pomilor în judeţele Dolj şi Olt, precum şi unele informaţii cu caracter economico-statistic.

Contribuţia importantă la dezvoltarea statisticii este oglindită şi de o **activitate ştiinţifică** rodnică. Gheorghe Stănescu a **prezentat** în cadrul Consfătuirilor Ştiinţifice organizate de către Direcţia Centrală de Statistică (ca autor şi coautor) şi sesiunilor ştiinţifice ale Facultăţii de Ştiinţe Economice din Craiova, circa 20 referate privind statistica agriculturii, industriei, nivelului de trai, locul şi rolul statisticii teritoriale în economia naţională etc., a publicat aproximativ 25 articole în Revista de Statistică şi alte publicaţii de profil, precum şi în presa locală.

Constantin CIMBRU (1924-2008), economist, jurist. Absolvent al Facultăţii de Ştiinţe Economice, (1958) şi Facultăţii de Ştiinţe Juridice Babeş Bolyai Cluj (1964); expert ONU; organizator al Recensământului Populaţiei în Rwanda (1968-1971; consilier-ambasador al României în Ungaria (1979).

A început activitatea ca ofiţer (1948) în cadrul Ministerului Forţelor Armate, iar din anul 1951 a lucrat la fosta Direcţie Regională de Statistică Crişana, ca economist parcurgând mai multe etape profesionale până la cea de şef de serviciu (1956-1958) şi director (1958-1994), cu unele întreruperi, (1968-1971 şi 1979) situându-se printre cadrele de conducere ale aparatului statistic teritorial cu cea mai îndelungată activitate în funcţia de director. Constantin Cimbru, a desfăşurat o **amplă activitate** în toate domeniile statisticii.

A participat la organizarea inspectoratelor statistice raionale în anul 1951 din fosta regiune Crişana; a reorganizat aparatul statistic din judeţul Bihor – potrivit noii structuri administrativ-teritoriale a ţării din anul 1968; a organizat şi

coordonat 25 de recensăminte ale animalelor, 2 recensăminte ale patrimoniului viti-pomicol, 3 recensăminte ale populaţiei; inventarierea şi reevaluarea fondurilor fixe (1963-1968), înregistrare exhaustivă cu un grad ridicat de complexitate şi o vastă arie de cuprindere; organizarea cercetării statistice selective cu caracter permanent a bugetelor de familie ale salariaţilor, ţăranilor şi pensionarilor etc.

De asemenea, a introdus **primele serii de date statistice** la nivel regional şi raional cu o gamă largă de indicatori din domeniul statisticii industriei, agriculturii şi silviculturii; investiţiilor şi construcţiilor; transporturilor; circulaţiei mărfurilor; nivelului de trai etc. şi reactualizarea lor pentru judeţul Bihor după reforma administrativ-teritorială din anul 1968.

A elaborat împreună cu salariaţii direcţiei circa 20 de documentare statistice pe temă dată (la cerere şi din proprie iniţiativă), lucrări de studiu şi analiză economico-statistică privind activitatea desfăşurată la nivel judeţean în diverse ramuri ale economiei naţionale – de activitatea sa legându-se şi elaborarea primelor anuare statistice şi breviare pentru judeţul Bihor.

Ioan NICHITA (născut în anul 1933) absolvent al Academiei de Studii Economice, Bucureşti (1961). Specializări ulterioare: cursuri de limbi străine: italiană, maghiară, engleză.

Şi-a început activitatea profesională ca inspector de bancă (1954), şef serviciu plan-organizarea muncii.

Din anul 1961 a lucrat la Inspectoratul Statistic al oraşului Satu-Mare ca inspector şef statistic, în anul 1968 fiind transferat la Direcţia Judeţeană de Statistică Satu-Mare, ca director în cadrul căreia a lucrat până la pensionare (2008) – având **cea mai îndelungată activitate în calitate de conducător al unei direcţii teritoriale de statistică**.

A avut o **contribuţie însemnată** la dezvoltarea statisticii teritoriale: a asigurat implementarea sistemului informaţional statistic în unităţile social-economice şi organele administrative locale; efectuarea anuală a instructajelor şi verificarea modului de întocmire a dărilor de seamă statistice de către persoanele cu atribuţii în acest domeniu.

A organizat şi efectuat 26 recensăminte ale animalelor şi un recensământ al patrimoniului viti-pomicol; două recensăminte ale populaţiei; 4 recensăminte ale stocurilor de materii prime şi materiale; înregistrări exhaustive privind forţa de muncă etc.

Ioan Nichita a fost şi un **prodigios publicist** – activitatea sa în acest domeniu fiind reflectată de aproximativ 200 de articole apărute, îndeosebi, în presa locală, referitoare, cu precădere, la diferite domenii ale statisticii teoretice şi statisticii aplicate, precum şi din sfera economico-socială.

De-a lungul celor 54 de ani de activitate, a avut şi preocupări în **domeniul didactic** – fiind profesor de economie politică la Liceul economic (1971-1978) şi Institutul de subingineri din cadrul Institutului Politehnic din Cluj (1979-1989).

Un loc important în activitatea lui Ioan Nichita l-a ocupat **cercetarea ştiinţifică** concretizată în elaborarea a 12 studii valoroase, (folosind un important şi diversificat volum de date statistice) în mare parte **inedite** pentru literatura de specialitate din cadrul judeţului Satu-Mare: „*Judeţul Satu-Mare la cumpăna dintre două cincinale*" (1971); „*Localităţile judeţului Satu-Mare*" (1971); „*Satu Mare, străvechi centru de judeţ*" (1972); „*Ierarhizarea comunelor după nivelul de dezvoltare* " (1974); „*Mobilitatea socio-profesională şi repercutarea ei asupra dimensiunii familiei*"(1976); „*Judeţul Satu-Mare în evoluţia economico-socială a ţării*" (1978); „*Sistemul informaţional statistic al forţei de muncă*"(1977); „*Gospodărirea fondurilor productive în economia judeţului Satu-Mare*" (1978); „*Judeţul Satu-Mare în pragul Mileniului III*" (1997) etc. În anii 1990 şi 1997 a **organizat** „*Colocviile Sătmărene de colaborare şi cooperare internaţională*", sub egida Prefecturii şi Consiliului Judeţean Satu-Mare.

Ioan Nichita a iniţiat înfiinţarea Asociaţiei Generale a Economiştilor din România AGER (1990), fiind **membru fondator** şi **Preşedintele Filialei** AGER din Satu-Mare, de la înfiinţare. Din anul 2008, este coordonator judeţean la INSOMAR[1].

Octavian ABRUDAN (1936-2001) absolvent al Facultăţii de Ştiinţe Juridice Oradea (1980). A lucrat în cadrul Direcţiei Judeţene de Statistică ca statistician principal şi inspector principal (1961-1980); şef birou al serviciului statisticii agriculturii (1980-1990); subprefect (1990-1993); director al Direcţiei Judeţene de Statistică Bihor (1994-1997).

În calitate de şef al biroului statisticii agriculturii a organizat şi participat la efectuarea a 9 recensăminte ale animalelor (instruirea şi îndrumarea recenzorilor şi membrilor comisiilor locale de recensământ; verificarea înregistrărilor; prelucrarea şi centralizarea datelor primite de la unităţile de observare statistică şi prezentarea rezultatelor organelor judeţene de resort şi Direcţiei Centrale de Statistică.

A asigurat desfăşurarea în condiţii optime a activităţii statisticii agricole curente; instructaje privind completarea dărilor de seamă statistice de către unităţile raportoare şi verificarea calităţii datelor statistice transmise, prelucrarea, centralizarea şi transmiterea informaţiilor statistice organelor beneficiare.

---

[1]Ioan Nichita a fost nu numai un **economist-statistician de elită** şi un **foarte bun organizator**, ci şi un **iscusit inventator**, care după o muncă asiduă depusă în anii 1986-1989 a **proiectat şi reuşit să construiască** o **rulotă din fibre de sticlă** pentru autoturisme, omologată în anul 1990 şi propusă pentru producţia de serie, datorită calităţilor şi preţului de vânzare mai mic decât al altor rulote de aceleaşi dimensiuni.

De asemenea, a instruit şi controlat, sistematic, persoanele însărcinate cu completarea Registrului Agricol şi dărilor de seamă statistice de către unităţile agricole raportoare.

A întocmit împreună cu salariaţii biroului, studii şi informări statistico-economice privind „*Contribuţia unităţilor agricole la dezvoltarea agriculturii judeţului Bihor*”, „*Utilizarea forţei de muncă a membrilor cooperativelor agricole*”, „*Eficienţa plantaţiilor pomicole intensive*”, „*Utilizarea terenului agricol*”, „*Rentabilitatea creşterii animalelor în sistem industrial*”, „*Gruparea unităţilor agricole privind rezultatele economico-financiare*” etc.; întocmirea unor documentare statistice referitoare la evoluţia agriculturii judeţului;

Ca **subprefect**, a sprijinit Direcţia Judeţeană de Statistică Bihor în acţiunea de implementare în practica statisticii teritoriale a sistemului indicatorilor statistici, elaborat potrivit cerinţelor şi practicii statisticii ţărilor europene (EUROSTAT) – acţiune care a continuat şi în perioada cât a fost directorul acestei instituţii. Octavian Abrudan a participat frecvent la emisiunile radio şi televiziunii locale, îndeosebi cu ocazia organizării şi efectuării cercetărilor statistice exhaustive şi selective (în special cele referitoare la efectuarea recensămintelor).

A publicat în Revista de Statistică şi presa locală circa 15 articole; a prezentat la consfătuirile ştiinţifice organizate de către Direcţia Centrală de Statistică, ca autor şi coautor 6 referate axate, în principal, pe probleme metodologice referitoare la determinarea pe plan local a unor indicatori statistici specifici agriculturii judeţului Bihor.

Ana TOPÂRCEANU (născută în anul 1951) absolventă a Institutului Agronomic Nicolae Bălcescu – Facultatea de Economia Agriculturii, Bucureşti (1975).

În decursul anilor a urmat **cursuri universitare de specializare** organizate de Academia de Studii Economice privind: „*Metode și Tehnici de Planificare și Prognoză*” (1980-1981); „*Metode şi Tehnici de Modelare a Proceselor Social-Economice*” (1987-1988); „*Audit Financiar-Contabil şi Fiscal*” (2005-2006) şi **cursuri de perfecţionare** organizate de Instituţia Centrală de Statistică şi ICON Institute – Public Sector GMBH: „*Curs Scurt de Statistică Agricolă*” (1978); „*Aspecte Metodologice privind Recensământul General Agricol*” (2001); „*Sistemul European al Statisticii Regionale”; „Mecanismul Fondurilor Structurale*” (2003); „*Management de Personal*” (2003).

A lucrat numai în cadrul Direcţiei Judeţene de Statistică Alba de la începutul activităţii sale (1975), ca economist, parcurgând toate treptele profesionale ierarhice, până la şef serviciu statistica agriculturii (1988-2001); director general (2001-2009) – cea mai îndelungată perioadă (1975-2001) referindu-se la activitatea statisticii în domeniul agriculturii, marcată, cu precădere

de un **aport important** la organizarea şi efectuarea a 15 recensăminte ale animalelor şi recensământului viilor şi pomilor (1979); Recensământul General Agricol (2002); Ancheta structurală din Agricultură (2005 şi 2007); cercetări statistice selective privind, îndeosebi, unele aspecte economico-sociale ale agriculturii din zonele montane şi colinare ale judeţului[1].

A elaborat circa 10 **studii** cu privire la „*Locul agriculturii în cadrul economiei judeţului*" „*Locul agriculturii judeţului în agricultură la nivel naţional*"; „*Contribuţia unităţilor agricole (pe categorii) la obţinerea producţiei agricole vegetale şi animale*" a judeţului Alba; „*Evoluţia efectivelor de animale şi modificările intervenite în dinamica şi structura acestora*"; „*Eficienţa producţiei de struguri*", studii întocmite pe baza unor cercetări statistice privind **modele economice şi statistico-matematice** referitoare la: „*Fundamentarea planului de producţie la nivelul sectorului cooperatist*" (1977); „*Determinarea profilelor de producţie a consiliilor unice agroindustriale cooperatiste şi industriale din sectorul agriculturii de stat*" (1982); „*Optimizarea structurii bazei furajere*" (1978); „*Aplicarea îngrăşămintelor (organice şi chimice) pe culturi*" (1979); „*Optimizarea producţiei nete agricole şi influenţa favorabilă pentru creşterea productivităţii muncii în unităţile agricole de stat*" (1980); „*Utilizarea eficientă a capacităţilor de producţie din agricultură*" (1981); „*Organizarea reproducţiei economice a animalelor – element determinant al dimensionării optime a efectivelor de animale*" (1983) etc.

A asigurat îmbunătăţirea metodologiei de calcul a indicatorilor statistici din agricultură potrivit cerinţelor Instituţiei Centrale de Statistică; instruirea, îndrumarea şi controlul întocmirii dărilor de seamă statistice de către unităţile agricole socialiste, precum şi organele agricole locale, referitoare în principal, la întocmirea şi centralizarea datelor statistice înscrise în Registrul Agricol.

Ca director general, a acţionat cu prioritate pentru organizarea activităţii armonizată cu sistemul informaţional statistic al Uniunii Europene, EUROSTAT; asigurarea calităţii lucrărilor statistice metodologice, cercetărilor statistice selective şi exhaustive, respectarea termenelor de elaborare a lucrărilor etc. potrivit principiilor fundamentale ale statisticii oficiale, comunicarea şi colaborarea cu furnizorii şi utilizatorii de date statistice într-o manieră eficientă şi transparentă.

- Ana Topârceanu a participat în cadrul unui **colectiv de specialişti** din Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti şi Institutul de Economie Agrară la **efectuarea unei cercetări** ample şi complexe în perioada 1980-1990, privind „*Zonarea producţiei agricole în judeţul Alba* al cărei **obiectiv** a fost creşterea producţiei agricole, obţinerea unei eficienţe maxime, prin stabilirea unor

[1]A căror pondere reprezintă circa 30% din suprafaţa agricolă, aproximativ 45% din efectivul de bovine şi 15% ovine (anul 2002).

modalităţi specifice concrete, atât în planificarea judicioasă a producţiei pe întreg teritoriul judeţului, cât şi pentru fiecare unitate agricolă, pe baza modelelor economico-matematice de optimizare, în funcţie de condiţiile naturale economice şi sociale, proprii unităţilor agricole şi zonelor judeţene de producţie.

- **Aplicarea** orientărilor desprinse din lucrarea privind „*Zonarea producţiei agricole*" au contribuit la intensificarea agriculturii, şi creşterea producţiei agricole la majoritatea culturilor. Profilarea unităţilor agricole şi stabilirea zonalităţii culturilor, au permis ca în anii 1985-1990, producţiile la culturile tradiţionale din judeţ, şi anume grâu, orz, porumb boabe, sfeclă de zahăr, legume să înregistreze creşteri cu 18-32% faţă de media anilor 1975-1980.

Aportul Anei Topârceanu la dezvoltarea statisticii agricole este oglindit şi de o **activitate ştiinţifică perseverentă începută încă din anii studenţiei**, alături de cadrele didactice din Institutul Agronomic (coautoare) şi apoi autoare la întocmirea a **5 referate** prezentate la sesiunile ştiinţifice organizate de Institutul Agronomic şi Institutul de Economie Agrară. De-a lungul anilor a întocmit **16 comunicări ştiinţifice** susţinute în cadrul Instituţiei Centrale de Statistică şi Seminarului Ştiinţific „Octav Onicescu" – o mare parte fiind publicate în „Studii de statistică" şi Revista de Statistică.

Dana PAŞC (născută în anul 1960) absolventă a Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi" Iaşi (1984). **Specializări ulterioare**: „*Contabilitate*" (1991); În cadrul Centrului Naţional de Pregătire Statistică al Institutului Naţional de Statistică; „*Managementul resurselor umane*" (2003); „*Dezvoltarea bazelor de date regionale: aplicaţii, utilizare, implementare baze de date"* (2004); „*Anchete structurale în întreprinderi*" (2005); Absolvirea Facultăţii de Ştiinţe Economice – Universitatea Oradea (1998-2003); Curs post-universitar privind Elaborarea şi administrarea bazelor de date pentru managementul afacerilor (2006) organizat de Academia de Studii Economice.

A lucrat ca inginer proiectant (1984-1992) la Societatea Comercială Mecord S.A.

Din anul 1992 şi-a desfăşurat activitatea în cadrul Direcţiei Judeţene de Statistică Bihor ca inspector de specialitate (1992-1999); director adjunct (1999); director (2000).

Deşi este directoare doar de 10 ani, Dana Paşc a avut o **activitate intensă**, oglindită nu numai de lucrările statistice curente efectuate la termenele prevăzute şi de bună calitate, Recensământului Populaţiei şi Locuinţelor (2002), Recensământului General Agricol (2002-2003) şi Anchetelor structurale în agricultură (2005 şi 2007) ci şi de unele **lucrări** statistice de mare volum, cu un grad ridicat de complexitate, reprezentând o **contribuţie valoroasă** la prosperarea statisticii judeţului Bihor, a statisticii oficiale româneşti.

- „*Anuarul demografic al judeţului Bihor*” (2006)[1] care cuprinde (în cele 367 de pagini) date statistice privind evoluţia populaţiei din judeţul Bihor în **perioada 1857-2002** pe grupe de vârstă, sex, etnii etc. (pentru unii ani, mediul urban şi rural, precum şi grad de instruire), căsătorii, divorţuri, naşteri, decese, fenomene migratorii etc. **Datele au fost defalcate până la nivel de localitate**, restructurate şi actualizate potrivit organizării administrativ-teritoriale actuale.
- Elaborarea anuarului (care a durat circa 3 ani) a solicitat un mare volum de muncă, îndeosebi pentru documentare fiind consultate numeroase publicaţii, pentru asigurarea comparabilităţii datelor – în timp şi spaţiu – referitoare îndeosebi, la anii 1857, 1880,1900, 1910 şi 1918.
- Lucrarea **constituie nu numai o culegere de date statistice cu o valoare deosebită** ci şi **unica lucrare de acest gen întocmită în Transilvania şi Banat**.

Elaborat în anul 2008 „*Anuarul statistic al judeţului Bihor”* în ediţie bilingvă, română şi engleză (circa 300 de pagini), cuprinde într-o formă uşor accesibilă date structurate în 21 capitole[2], dovedindu-se **foarte util** nu numai pentru organele administraţiei locale, ci şi pentru investitorii autohtoni, dar mai ales străini, în vederea cunoaşterii detaliate a activităţii economice, sociale şi cultural-educative a judeţului. Culegerea de date statistice „*Evoluţia social-economică a judeţului Bihor”* editată în fiecare an în luna martie, începând din anul 2000 (într-o formă mai restrânsă decât Anuarul statistic) – constituie o lucrare cu date prompte, operative, care reprezintă de fapt un Breviar statistic.

Gyula ARI (născut în anul 1945) absolvent al Secţiei de statistică din cadrul Institutului de Ştiinţe Economice, Bucureşti (1967); vicepreşedinte al Comisiei Judeţene a Inginerilor şi Economiştilor, preşedinte al Comisiei Judeţene de Demografie (1973-1980).

În perioada 1969-2008 a prestat o activitate importantă neîntreruptă în cadrul Direcţiei Judeţene Bihor – în domeniul statisticii agricole ca statistician stagiar, parcurgând mai multe etape profesionale; economist, inspector de specialitate (1989) – în anii 1997-2000 îndeplinind funcţia de director al acestei instituţii.

Gyula Ari a participat la organizarea şi efectuarea a 19 recensăminte ale animalelor; Recensământului viti-pomicol (1979); instruirea şi îndrumarea

---

[1]Autori: Dana Paşc, Krausz Zoltan, Gyula Ari, Gabriel Borbandi, Maria Boldiş, Dragoş Dianu.

[2]Geografie şi meteorologie; date de sinteză; populaţia; piaţa forţei de muncă; veniturile, cheltuielile şi consumul populaţiei; locuinţe şi utilităţi publice; securitate şi asistenţă socială; sănătate; educaţie; cultură şi sport; preţuri; conturi naţionale; investiţii; agricultura şi silvicultura; activitatea întreprinderilor; industrie, construcţii; transport; poştă şi telecomunicaţii; comerţ internaţional; comerţ interior şi servicii de piaţă; turism; finanţe; justiţie - cu date şi reprezentări grafice.

recenzorilor şi membrilor comisiilor locale de recensământ, verificarea datelor statistice primite de la comisiile locale şi unităţile agricole socialiste, prelucrarea, centralizarea, elaborarea analizelor privind rezultatele recensămintelor.

De asemenea, a avut o **contribuţie importantă** la efectuarea lucrărilor statistice curente privind: fondul funciar; suprafaţa cultivată şi producţia agricolă vegetală; efectivele de animale şi producţia agricolă animală; determinarea indicatorilor statistici sintetici (producţia globală agricolă, cheltuielile materiale, producţia netă etc.); aplicarea măsurilor agrotehnice şi zooveterinare; întocmirea balanţelor produselor agricole; determinarea productivităţii muncii în agricultură etc.

Concomitent, a desfăşurat şi o **activitate ştiinţifică, constantă,** oglindită în circa **15 articole** publicate în Revista de Statistică şi presa locală, prezentarea a **4 referate** în cadrul Consfătuirilor ştiinţifice organizate de către Direcţia Centrală de Statistică. A **participat** la Sesiunea Comisiei Judeţene de Demografie organizată în anul 1974, dedicată anului internaţional al populaţiei; a întocmit împreună cu Direcţia de Statistică din Debreţin (Ungaria) un „*Anuar Statistic bilingv, româno-maghiar*", editat în anul 2007; a colaborat la elaborarea lucrării „*Dezvoltarea economico-socială a judeţului Bihor – Rezultate şi perspective*"; „*Anuarul demografic al judeţului Bihor*" (2006) – lucrare cu o valoare deosebită, unică în Transilvania şi Banat. Gyula Ari a prestat şi o **activitate didactică** – în anii 2001-2006 fiind lector la Universitatea Partium – Oradea.

Gheorghe GOANŢĂ (născut în anul 1936) absolvent al Academiei de Studii Economice, Bucureşti (1970). A urmat cursul de perfecţionare a cadrelor de conducere din economie, CEPECA (1980); doctor în economie (2005); cadru didactic universitar (1974-2009); **membru titular** (din anul 1999) al Organizaţiei Mondiale sub egida ONU pe probleme de învăţământ universitar „*Learning Resources Network"*, (L.E.R.N.) cu sediul în SUA (1999) – fiind **primul şi unicul economist-statistician român** provenit din cadrul Instituţiei Centrale de Statistică, **cooptat membru al acestei Instituţii de prestigiu mondial**.

Şi-a început activitatea în anul 1954 (după absolvirea şcolii medii tehnice de statistică) ca statistician stagiar la Inspectoratul statistic al raionului Gilort, Regiunea de statistică Oltenia, prestând o **activitate intensă, neîntreruptă**, în direcţia teritorială de statistică, circa 45 de ani.

În perioada 1966-1996 a lucrat în cadrul Direcţiei Judeţene de Statistică Dolj, unde a îndeplinit diferite funcţii, din anul 1971 fiind şef de serviciu până la ieşirea la pensie (1996).

Gheorghe Goanţă a avut o bogată activitate: statistician, economist, cadru didactic universitar, cercetător ştiinţific – marcată de o **contribuţie valoroasă** la dezvoltarea şi afirmarea statisticii româneşti – academice şi aplicate – nu numai pe plan teritorial şi naţional, ci şi internaţional.

În **primii ani** ai activităţii sale a participat la întocmirea **seriilor de date statistice** privind agricultura regiunii Oltenia şi judeţului Dolj (perioade anterioare anului 1945) reprezentând **prima serie de date statistice sistematică** şi efectuarea lucrărilor statistice curente privind agricultura.

Ca **şef de serviciu**, a asigurat **instruirea** anuală a cadrelor statistice din unităţile agricole privind întocmirea dărilor de seamă statistice; a efectuat instructaje şi controale speciale privind întocmirea registrului agricol comunal şi orăşenesc.

A organizat 16 recensăminte ale animalelor (1972-1989) şi Recensământul viilor şi pomilor (1979), efectuate în judeţul Dolj; întocmirea anuală a grupării unităţilor agricole după principalii indicatori statistici privind activitatea economico-financiară; întocmirea balanţelor produselor agricole; determinarea principalilor indicatori statistici sintetici în profil teritorial; **elaborarea** unor studii şi informări statistice speciale („*Eficienţa culturilor irigate*", „*Locul agriculturii în economia judeţului Dolj*"; „*Rentabilitatea creşterii animalelor în sistem industrial*" etc.); **elaborarea** în anul 1971 **a primului Anuar Statistic** al judeţului Dolj (capitolul „Agricultură").

A întocmit, împreună cu salariaţii direcţiei, 7 Culegeri de date statistice şi circa 20 documentare statistice solicitate de către organele judeţene şi Direcţia Centrală de Statistică. A făcut parte din colectivul care a elaborat **prima monografie** a localităţilor şi raionului Gilort (1960) şi monografia localităţilor judeţului Dolj (1970); „*Monografia Comunei Grădinile*" jud. Olt (elaborată în colaborare cu directorul şcolii, Constantin Iancu, 2009).

Gheorghe Goanţă a desfăşurat şi o intensă **activitate didactică,** începând din anul 1980 (prestată neîntrerupt timp de circa 30 de ani în învăţământul superior de stat şi particular, în calitate de cadru didactic asociat – **din anul 1998 fiind titularizat** prin concurs.

Activitatea didactică, ştiinţifică şi publicistică este oglindită şi de elaborarea – ca autor şi coautor – a unor cursuri universitare, studii, articole, referate etc.:

- „*Economia protecţiei mediului ambiant*" cu referiri, în principal, la agricultură (1999); „*Statistica*" (2000); „*Consultanţă managerială*" – abordare comportamentală (2002); „*Statistică – teorie, aplicaţii şi teste grilă*" (2005); „*Statistică*" (2006); „*Economia silviculturii*" (2009) etc.

- Începând din anul 1999, **a prezentat** în cadrul sesiunilor anuale, L.E.R.N. care au avut loc în diferite localităţi din SUA circa **15 comunicări** ştiinţifice referitoare, în principal, la modul de organizare în România a învăţământului superior, axate pe diferite domenii de învăţământ, programele învăţământului, organizarea practicii studenţilor etc.

Gheorghe Goanţă a prezentat la **consfătuirile ştiinţifice** organizate de către Instituţia Centrală de Statistică circa **10 comunicări** referitoare, cu precădere, la statistica agricolă teritorială; a publicat în Revista de Statistică, Tribuna Economică, revistele şi presa locală, peste **25 de articole** privind, îndeosebi, principalele probleme în legătură cu organizarea şi efectuarea recensămintelor agricole, a unor cercetări statistice selective, metodologii privind calcularea unor indicatori statistici sintetici din agricultură etc.

*

O **contribuţie importantă** la dezvoltarea statisticii agriculturii, a statisticii ţării noastre, au adus – în perioada 1940-2010 – un **număr însemnat de cadre** din aparatul statistic central şi teritorial, o **parte infimă** fiind menţionată în anexele 22-24, directori, directori adjuncţi, şefi de serviciu (compartimente), precum şi economişti, statisticieni, sociologi, matematicieni, informaticieni etc. **Evocarea** lor reprezintă o **datorie** de onoare, de recunoştinţă, un omagiu adus înaintaşilor noştri pentru priceperea şi eforturile intense depuse pentru dezvoltarea statisticii româneşti.

PARTEA A TREIA

BAZE PENTRU INFORMAŢII ŞI STUDII STATISTICE – ECONOMICE – SOCIOLOGICE

- Anexe -

ANEXA 1

ORDONANŢA DOMNEASCĂ NR. 276 DIN 12 IULIE 1859 DE ÎNFIINŢARE A OFICIULUI CENTRAL DE STATISTICĂ ADMINISTRATIVĂ

NOI ALECSANDRU IOAN I.

Cu mila lui Dumnezeu şi voinţa naţională,

DOMN AL PRINCIPATELOR UNITE

ŢARA ROMÂNESCĂ ŞI MOLDOVA

La toţi de faţă şi viitori sănătate.

Văzând raportul Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul din Lăuntru cu nr. 193, am ordonat şi ordonăm următoarele:

Art. 1. Sancţionăm amendamentul propus asupra proiectului de lege pentru înfiinţarea unui Oficiu central de statistică administrativă, aprobat de Adunarea ţării.

Art. 2. Autorizăm pe Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul din Lăuntru a-l aduce întocmai la îndeplinire.

Art. 3. şi cel din urmă. Ministrul Nostru Secretar de Stat la Departamentul din Lăuntru este însărcinat cu executarea ordonanţei de faţă.

Dat în capitala Bucureşti, anul 1859, iulie 12.

ALECSANDRU IOAN

Ministru Secretar de Stat la

Departamentul din Lăuntru,

N. Cretzulescu

ANEXA 2

INSTITUŢIA CENTRALĂ DE STATISTICĂ

- Denumiri şi subordonări -

(1859-2010)

Denumiri	Subordonări
Biroul de Statistică Administrativă al Ţării Româneşti **- 28 aprilie 1859 -**	**Consiliul de Miniştri**
Direcţia de Statistică a Moldovei **- 1 iulie 1859 -**	**Consiliul de Miniştri**
Oficiul Central de Statistică Administrativă al Ţării Româneşti **- 12 iulie 1859 -**	**Consiliul de Miniştri**
Oficiul Central de Statistică **- 4 August 1862 -**	**Consiliul de Miniştri**
Oficiul Central de Statistică **- 1871 -**	**Ministerul de Interne**
Serviciul General de Statistică **- 1873 -**	**Ministerul de Interne**
Diviziunea Statisticii Generale a României **- 1883 -**	**Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor**
Direcţiunea Statisticii Generale **- 1892 -**	**Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor**
Serviciul Statisticii Generale **- 1896 -**	**Ministerul Agriculturii, Industriei, Comerţului şi Domeniilor**
Direcţia Generală a Statisticii **- 1919 -**	**Ministerul Industriei şi Comerţului**
Institutul de Statistică Generală a Statului **- 1925 -**	**Ministerul Industriei şi Comerţului**

Institutul de Statistică Generală a Statului	**- 1929 -**	**Ministerul Muncii Sănătăţii şi Ocrotirii Sociale**
Institutul Central de Statistică	**-1934 -**	**Ministerul Muncii Sănătăţii şi Ocrotirii Sociale**
Institutul Central de Statistică	**-1936[1] -**	**Ministerul de Interne**
Institutul Central de Statistică	**- 1941 -**	**Preşedinţia Consiliului de Miniştri**
Institutul Central de Statistică	**- 1948 -**	**Comisiunea de Stat a Planificării**
Direcţiunea Generală a Statisticii	**- 1950 -**	**Consiliul de Miniştri**
Direcţia Centrală de Statistică	**- 1951 -**	**Consiliul de Miniştri**
Direcţia Centrală de Statistică	**- 1983 -**	**Consiliul de Stat**
Comisia Naţională Pentru Statistică	**- 1990 -**	**Guvernul României**
Institutul Naţional de Statistică şi Studii Economice	**- 2000 -**	**Guvernul României**
Institutul Naţional de Statistică	**- 2004 -**	**Guvernul României**

[1]Reorganizare aprobată pe baza Legii promulgate prin Înaltul Decret Regal Nr. 219, 25 ianuarie 1937 privind organizarea Ministerului de Interne.

ANEXA 3

CONDUCĂTORI

ai Instituţiei Centrale de Statistică - 1859-2010 -

Nr. crt.	Conducători		Perioada activităţii
1.	Dionisie Pop Marţian	1829-1865	1859-1865
2.	Ion Ionescu De La Brad[1]	1818-1891	IV. 1859 - X. 1860
3.	Costache Negruzzi[1]	1808-1868	X. 1860 - VII. 1861
4.	Dimitrie Gusti[1]		VII. 1861 - VIII. 1862
5.	Ion Petrescu		1865-1871
6.	Alexandru Pencovici		1871-1883
7.	Mihai Bădulescu		1883-1890
8.	Mihai Balş		1890-1892
9.	Constantin Crupenski		1892-1899
10.	Leonida Colescu	1872-1940	1899-1922
11.	I. N. Teodorescu		1922-1934
12.	Sabin Manuila	1894-1964	1934-1947
13.	Anton Golopenţia[2]	1909-1951	1947-1948
14.	Gheorghe Mihoc	1906-1981	1948-1951
15.	Manea Mănescu	1916-2009	1951-1954
16.	Paul Iscovici[2]	1912-1997	1954-1956
17.	Mihail Levente	1915-1986	1956-1962
18.	Mircea Biji	1910-1992	1962-1965
19.	Constantin Ionescu	1926	1965-1969
20.	Petrache Buzoianu	1925	1969-1972
21.	Ilie Şalapa	1934-2008	1972-1974 1975-1983
22.	Petre Ghimbuluţ[2]	1929	1974-1975 1983-1984
23.	Nicolae Ionescu	1928-2007	1984-1990
24.	Petru Pepelea	1934	1990-1992
25.	Alexandru Radocea	1933	1992-1996
26.	Pavel Wagner	1941	1996-1998
27.	Victor Dinculescu	1952	1998-2001
28.	Aurel Camara	1946	2001-2003
29.	Clementina Ivan Ungureanu	1956	2003-2005
30.	Vergil Voineagu	1952	2005

[1]Conducătorul Direcţiei de Statistică a Moldovei.
[2]Cu delegaţie.

ANEXA 4

AGRICULTURA ROMÂNĂ DIN JUDEŢUL PUTNA

- 1869 -

Cuprins

Prefaţă 3

PARTEA I-a

STUDIUL STATISTIC AL JUDEŢULUI PUTNA

Capitolul I **Privire generală** 7

Capitolul II **Teritoriul**

1. Hotarele judeţului 10
2. Întinderea judeţului 17
3. Regiunile judeţului 17
4. Aspectul judeţului 18
5. Munţii 24
6. Sarea de la muntele Reghiu 30
7. Sarea ce se ia în Vrancea 35
8. Despre sare în general 35
9. Apele judeţului 39
10. Pădurile 49
11. Pământul 50
12. Clima 52
13. Împărţirea administrativă a teritoriului 56
14. Lista comunelor rurale şi urbane 61
15. Împărţirea economică a teritoriului 68
16. Terenurile 70
17. Viile 72
18. Grădinile 74
18. Păstoria 74
20. Plugăria 76
21. Proprietatea pământului 78
22. Împroprietărirea clăcaşilor 82
23. Puterile lucrătoare 93
24. Datoriile sătenilor 101
25. Semănăturile judeţului 102
26. Venitul funciar 107

27. Venitul general al judeţului 108
28. Venitul şi cheltuielile comunale 110
29. Venitul şi cheltuielile judiciare 118
30. Veniturile Statului 137
31. Darea de zile la drumuri 144
32. Raportul între producţie şi dări 147
33. Venitul Statului de la băuturi spirtoase 148

Capitolul III **Populaţia**

1. Observaţii generale 150
2. Populaţia judeţului Putna 167
3. Corpul electoral din Putna 172
4. Denumirea străinilor din anul 1868 173
5. Mortalitatea din anul 1866 176
6. Starea sănătăţii oamenilor 176
7. Mişcarea populaţiei 178
8. Starea învăţământului din judeţ 181
9. Starea judiciară din judeţ 189
10. Oamenii daţi la armată 192

PARTEA II-a

STUDIUL AGRICOL AL JUDEŢULUI PUTNA

Privire generală 193

Capitolul I **Condiţiile generale de producere**

1. Starea proprietăţii 196
2. Capitalurile 199
3. Munca şi salariul 207
4. Meşteşugurile 210
5. Îngrăşările 226

Capitolul II **Condiţiile speciale ale producerii**

1. Metodele de cultură 229
2. Asolamentele 230
3. Fâneţurile şi imaşurile 232
4. Vitele 233
5. Plantele ce se cultivă 236
6. Grâul 239
7. Secara 241
8. Orzul 242

9. Ovăzul 242
10. Păpuşoiul 243
11. Inul 244
12. Cultura viei 244
13. Viile din judeţul Putna 263
14. Statistica viilor 265
15. Rachiul 267

DESCRIEREA AGRICOLĂ A JUDEŢULUI PUTNA

Capitolul I **Plasa Cârlele**

1. Paşcani, Găgeşti, Floreşti, Slobozia-Vidraşcu, Panticeşti, Boteşti 269
2. Odobeşti, Vităneşti, Grozeşti, Odobeşti 274
3. Mera, Căpătanu-de-jos, Căpătanu-de-sus, Mera 277
4. Vărsătura. D.Ion Ionascu 280
5. Jariştea. D. Gheorghe Cătârlanu 282
6. Bolotesti. D. Ciornei D. C. Nicolau 283
7. Găgeşti. Ioan Banu 286
8. Ireşti. Facerea oalelor 290
9. Clipiceşti. D. Dascalescu 295
10. Tifeşti. Cultura viei 300
11. Batineşti. Irigarea grădinilor. Autoritatea comunală 303

Capitolul II **Plassa Zabrăuti**

1. Crucea-de-sus. Lipsa de apă. Găvanele. Satu-nou. Ursoiu. Cultura parângului 310
2. Panciu. Descrierea târgului, arenda şi preţul viei. Schitul Brazi 314
3. Crucea-de jos 317
4. Străoanii-de-jos. Repedea 318
5. Străoanii-de-sus. Muncelu. Varniţa. Legea rurală 319
6. Răcoasa. Verdea. Gogoiu 321
7. Mareşti. Esploatarea pădurei. Cartofii 324
8. Vizantia. Păpuşoiu. Cartofii. Păcura. Primarele. Agricultura 325
9. Câmpurile. Improprietărirea 328
10. Sovejea. Improprietărirea. Cartofii 329
11. Diochetii. Viermii de mătase 332
12. Moviliţia. Camata. Podgoriile, Schitul Trotuşanu 333
13. Mănăştioara. D. Luca Lucovici 337

14. Fitioneşti. Făcutul varului. Cultura tutunului. Schitul Mosienoaele 338
15. Păuneşti 342

Capitolul III **Vrancea**

1. Vidra. Păpuşoiu de reservă 344
2. Găurile. Păcura. Pădurile 346
3. Tichirisiu. D. Theodoru Neagu 349
4. Colacu. Datoria. Facerea varului 351
5. Valea Sărei. Prisaca. Sarea ce se scoate. Drumurile 353
6. Poiana. Plantarea de păduri 356
7. Bârsaştii. Pamântul ce cultivă: un fruntaş din Vrancea 356
8. Negrileştii. Împărţirea economică 357
9. Tulnicii. Venitul funciar. Exploatarea pădurii. Un jidan 358
10. Păuleşti. Sarea de la Cozia 360
11. Spineşti. Vrâncioaia. Ştefan-Vodă. Schitul Valea-neagră 361
12. Secătura-Vasuia. Pământul. Munca 363
13. Ferestrău. Preţurile muncii. Vânatul păstrăvului 364
14. Nistoreşti. Pământul. 365
15. Năruja. Polcovnicul Ioniţă 366
16. Paltinul. Fâneţurile. Munca 367
17. Spulberul: Lucrul lemnului 369
18. Nereguli. Munţii de sare. Hărmasarul 370

Capitolul IV **Plasa Racăciuni**

1. Domneşti. Târgul Domneşti. Aşezământul Satului Domneşti. Improprietărirea, rezultatul ei asupra culturii. Cheltuielile şi veniturile culturii grâului şi a păpuşoiului. Venitul moşiei 371
2. Adjud Aşezământul târgului. Proprietarul târgului 375
3. Rugineşti. Situaţia. Cultura de pomi, de vie, de duzi. D.Ion. Savanu 377
4. Angheleşti. Comuna mică 379
5. Copăceşti 380
6. Cornăţelu. Situaţia, Datoria 381
7. Coţofăneşti. C. Mortiunu. Facerea rachiului 382
8. Bâlca 384
9. Borsiani 384
10. Uricheşti 384
11. Sascut. Datoria 386
12. Panciu. Apărarea proprietăţii. Datoriile. Sămănăturile 387
13. Mândreşti 390

14. Valea-seacă 391
15. Cucova 392
16. Scurta 392
17. Orbenii-de-jos. D. Buzduganu 393
18. Drăguşani: D. Sava Cerchezu 397
19. Parava 398
20. Bereşti 399
21. Adjudul-vechi. Datoriile. Chiriacu 401
22. Bârcioae. Improprietărirea. Boala de vite. Datoria. Pescuitul. Stan Pescaru 403
23. Pufeşti. Improprietărirea. Natura pamântului. Pădurea. Cultura. Datoria. Chirii 408
24. Padureni. Venitul funciar. Cultura D. Tufelcicu 414

Capitolul V **Plasa Biliescu**

1. Mărăşeşti. Improprietărirea. Sămănăturile 415
2. Făurei. Precistenu, Balta-Raţii, Bizigheşti 417
3. Focşani. Monografia târgului 418
4. Jorescii. Mandreşti. Lipsa şi camăta 429
5. Răstoaca. Improprietărirea. 431
6. Ciusilea. Doaga. Pomii Stregescului. Datoria 433
7. Mirceşti. Răduleşti. Improprietărirea. 434
8. Bilieşti Sasu. Improprietărirea. Datoria. Rogogini 435
9. Suroae. Dimanciu. Dumbrăvitia 437
10. Vulturul-de-sus. Vadu-Roscâi. Rotileştii 438
11. Vulturulu-de-josu. Meteiagulu. Pamêntulu 439
12. Calieni. Malurile. Improprietărirea. 442
13. Naneşti. Lipsa. Socoteala muncii 443
14. Costeşti. Belciugu 443
15. Nămoloasa-târgului. Embaticul 444
16. Nămoloasa-satului. Starea sătenilor 445

DOMENIILE STATULUI

Capitolul I. **Observaţii generale**

1. Venitul domeniilor ce rămân nevândute 447
2. Venitul domeniilor ce s-au vândut 449
3. Viile ce se vând 453

Capitolul II. **Moşiile ce nu se vând**

1. Mera 455
2. Varnitia 461
3. Vizanţia 462
4. Soveja 465
5. Bâlca 471
6. Mandrisica 473
7. Adjudul-vechi 475
8. Precistanu 477
9. Mândreştii şi Petreştii 479
10. Ciusilea şi Pomii 481
11. Dumbrăvitia 481

Capitolul III. **Părţile anexate la aceste moşii**

1. In contractul SoveJei: 1 Ciurucu, 2 Talapanu 3 la Tifeşti si 4 Clipeşti .. 481
2. In contractul Visantiei: in Bizigheşti, via de la Tifeşti, trei răsoare la Scortieşti 482
3. In contractul Balcâi: Partea din Pauneşti 483
4. In contractul Ciusilei: viile de la Panciu, via din Tiefesci 483
5. In contractul Dumbravitii: Hliza din Batinesci, via de Patiesci şi via de la Odobeşti. 484

Capitolul IV **Moşiile ce se vând**

1. Tabela estimării moşiilor ce se vând 485
2. Tabela estimării viilor ce se vând 489
3. Însemnare asupra acestor bunuri în com. Baloteşti 490
4. ” ” ” ” ” ” Găgeşti 492
5. ” ” ” ” ” ” Clipiceşti 494
6. ” ” ” ” ” ” Tifeşti 494
7. ” ” ” ” ” ” Batineşti 495
8. ” ” ” ” ” ” Tichirisiu 497
9. ” ” ” ” ” ” Nistoreşti 497
10. ” ” ” ” ” ” Crucea-de-sus 498
11. ” ” ” ” ” ” Crucea-de-jos 499
12. ” ” ” ” ” ” Straoanii-de-jos 501
13. ” ” ” ” ” ” Răcoasa, Diocheţii, Moviliţa . 502
14. ” ” ” ” ” ” Fitioneşti, Clipiceşti 503

15. Însemnare asupra acestor bunuri în com. Angheleştii, Pădurenii 504
16. ” ” ” ” ” ” Vulturul-de-sus 505
17. ” ” ” ” ” ” Seminoacele 507
18. Moşiile şi viile vândute 508

APENDICE

EXPOZIŢIA REGIONALĂ DIN FOCŞANI

1. Concursul de pluguri 512
2. Concursul de vite 521
3. Cursa de cai 526
4. Procesul verbal al cursei de cai 532
5. Concursul de producţie agricolă 535
6. Concursul de obiecte manufacturiate în ţară 539
7. Expoziţia regională din Focşani 542
8. Premiile judeţului Putna 546
9. Premiile judeţului Râmnicu-Sărat 547
10. Premiile expoziţiei regionale din Focşani 549
11. Premiile judeţului Tecuci 556
12. Premiile acordate în urma expoziţiei 557
13. Decretul Domnesc de încuviinţarea şi acordarea diplomelor pentru medaliile date 559

ANEXA 5

BUCOVINA: DESCRIERE ECONOMICĂ

însoţită de o hartă

- 1876 -

Cuprins

I. **Teritoriu**. – Configuraţiune – Întindere. – Limite. – Regiuni. – Munţi. – Şirurile de munţi. – Munţii cei mai însemnaţi. – Coline. – Dealurile cele mai înalte. – Văi. – Văi cu luncile principale. – Rîuri. – Lacuri. – Clima. – Divisiunea administrativă – Ţinuturile cu întinderea şi populaţiunea respectivă 1

II. **Populaţiunea**. – Ochire economică asupra populaţiunei de la 1775 pînă la 1871 – Colonizarea cu unguri, germani, şi ruteni. – Populaţiunea actuală după ţinuturi şi naţionalităţi, după profesiuni. – Mişcarea populaţiunei de la 1862 până la 1871 – Crimele şi delictele după confesiune 15

III. - **Agricultura**. – Ochire istorică asupra proprietăţii de la 1877 pînă în zilele noastre. –Suprafaţa cultivată. Distribuirea culturilor – Regiuni agricole. – Regiuni climatice şi culturale. – Producţiunea anuală a agriculturii 35

IV. - **Animale domestice**. – Ochire economică. – Animalele domestice pe specii; Cai, Asini, Catâri, Vite cornute, Oi şi capre, Porci, Albine – Raportul între întinderea teritoriului şi numărul animalelor – Animalele domestice pe ţinuturi. – Îmbunătăţirea raselor – Stabilimentul hipo de la Rădăuţi 38

V. - **Pădurile**. – Ochire istorică asupra exploataţiunei pădurilor. – Suprafaţa împădurită – Întinderea pădurilor pe ţinuturi – Speciile de arbori. – Esploataţiunea, transportul şi comerţului lemnelor – Industrii derivate – Venitul pădurilor 44

VI. - **Industria**. – Starea industriei.- Industrii principale.- Esploataţiunea minelor – Ochire istorică asupra desvoltării esploataţiunei minelor. – Izvore petrolifere. – Aurării şi nisipuri aurifere ale Bistriţei. Salinele şi izvorele sărate. – Fabricaţiunea alcoolului. – Sticlăria. – Fabricaţiunea hârtiei. – Comerţul – Căile de transport pe apă şi pe uscat – Relaţiunile comerciale. – Importurile şi exporturile – Impozitele. – Diferite impozite. – Produsul impozitelor în 1871 58

VII. - **Biserica în Bucovina**. – Fondul religios al Bucovinei. – Originea acestui fond – Mănăstirile din Bucovina.- Anul fondaţiunei şi înzestrarea fiecărei mănăstiri – Veniturile şi chieltuelele fondului religios – Instrucţiunea publică. – Ochire istorică. – Rolul clerului in dezvoltarea culturei bucovinene. – Starea şcolilor în 1871. – Statistica şcolilor – Încheiere 67

ANEXA 6

ANUARUL STATISTIC AL ROMÂNIEI

- 1904 -

INTRODUCERE

Statistica, care era privită odinioară ca un mijloc de a satisface o simplă curiozitate, a ajuns la o dezvoltare atât de mare, încât astăzi e generală părerea că fără statistică, nu ştim ce am fost, ce suntem şi ce vom fi.

Astăzi nu poate exista o lege bună care să nu se sprijine pe cifre, nici măsuri de îndreptare în care cifrele să nu aibă rolul lor de conducător, nu există discuţie în care să nu se invoce puterea cifrelor, nici argumente mai plauzibile decât cele care se bazează pe cifre. Astăzi cifrele sunt cel mai bun sfătuitor al omului inteligent.

Aceasta explică dezvoltarea ce şi-a luat statistica în ultimele decenii, mai cu seamă în domeniul practic. Ţările mai mari au căutat deja de mai mulţi ani să publice în broşuri anuale – intitulate „Anuare Statistice" – un inventar al întregii vieţi economice din cuprinsul lor.

O astfel de publicaţiune am crezut a fi indispensabilă şi la noi.

Lucrarea de faţă e menită a ne da o oglindă despre întreaga stare socială, culturală, economică, financiară şi administrativă a ţării. Ea centralizează într-un sistem unitar toate publicaţiunile statistice apărute până acum în mod sporadic. Prin aceasta credem a fi adus un serviciu tuturor care se ocupă cu o cestiune sau alta, dându-le la îndemână, în rezumat, tot ce i-ar putea interesa şi avizându-i pentru studii mai amănunţite la publicaţiuni speciale.

Străinătăţii se pune la dispoziţie un bogat material statistic şi nu va mai fi nevoită în viitor să-şi formuleze păreri despre România din articole de ziare, de multe ori tendenţioase şi neexacte.

Tabelele statistice s-au alcătuit în aşa mod încât să fie uşor înţelese; proporţiunile la sută, vor înlesni în mare măsură studiul şi concluziunile; mediile scot în relief diferenţele dintr-un an în altul, iar publicarea datelor pe mai mulţi ani ne dă posibilitatea să urmărim din perioadă în perioadă procesul de dezvoltare, precum şi progresul ce am făcut într-o direcţiune sau alta.

N-am găsit util a comenta cifrele – căci ele vorbesc de la sine – în schimb am căutat ca aceste cifre să fie cât se poate de exacte, dând în acelaşi timp la unele capitole explicaţiunile ce am crezut de cuviinţă.

Lucrarea fiind periodică, treptat i se vor aduce toate îmbunătăţirile şi completările de care se va simţi nevoie.

ANEXA 7

ANUARUL STATISTIC AL ROMÂNIEI – 1904

Cuprins

PARTEA IX – AGRICULTURA

Capitolul I – Întinderea culturilor şi producţia

Întinderea totală a culturilor în anul 1903 153
Suprafaţa semănăturilor în anul 1903 154
Producţiunea agricolă în anul 1903 156
Producţiunea mijlocie pe hectar în anul 1903 158
Suprafaţa cultivată cu alte cereale şi legume în anii 1897-1903 159
Producţiunea altor cereale şi legume în anii 1897-1903 160
Mijlocia producţiunei altor cereale, pe hectar 160
Numărul arendaşilor din Moldova, după naţionalitate şi întinderea pământurilor arendate în anul 1903 161
Întinderea şi producţiunea pe hectar a culturilor principale de la anul 1862-1903 162
Cantităţile de cereale importate de la 1877-1903 164
Cantităţile de cereale exportate de la 1877-1903 165
Pagubele pricinuite recoltelor de grindină, inundaţii, etc. în anul 1902 166
Viile şi livezile de pruni în anul 1903 168
Pagubele pricinuite viilor şi livezilor de pruni de diferite accidente în anul 1902..... 170
Producţiunea fâneţelor artificiale, naturale şi media pe hectar în anul 1903 171
Moşiile Statului vîndute în corp întreg şi în loturi de la 1868-1896 172
Rezultatul improprietărirei ţăranilor în 1864-1878 175
Proprietatea ţărănească şi modul ei de repartizare în 14 judeţe ale ţerei 176
Numărul coportaşilor pe proprietăţile mai mici de 10 hectare, în 7 judeţe . 179
Numărul şi speţa animalelor domestice în 1900 180
Repartiţia speţelor de animale după sex şi vârstă 182
Animalele domestice şi valorea lor în comunele urbane şi rurale în 1900 . 183
Numărul proprietarilor de animale vii în 1900 184
Proprietarii de vite mari şi mici în 1900 186

Numărul animalelor întrebuinţate la munca câmpului în 1900 188
Proprietari de animale după profesiune în 1900 189
Proprietari de animale după repartiţia procentuală 189
Preţul de vînzare al cailor, boilor şi târgurile anuale în 1903 190
Importul şi exportul animalelor domestice de la 1878-1903 191
Suprafaţa apelor pe judeţe în 1904 192
Producţiunea peştelui în bălţile Dobrogei, balta Brateş şi domeniul Brăilei, 1903/1904 193
Importul şi exportul peştelui în anii 1881-1903 194
Suprafaţa pădurilor Statului şi venitul total obţinut în 1889-1899 195
Întinderea pădurilor în anul 1898/1899 şi esenţele din care se compun 196
Importul şi exportul lemnelor şi industriilor derivate în 1879-1903 198
Întinderea totală a Domeniului şi a pământului cultivabil 199
Cultura câtorva plante mai importante pe domeniile Coroanei în regie, 1897-1903 200
Creşterea vitelor pe domeniul Coroanei 201
Clădirile şi diferitele instituţiuni pe domeniul Coroanei 202
Sumele cheltuite de administraţia domeniilor Coroanei pentru şcoli, biserici, biblioteci, etc., de la 1 Aprilie 1902 până la 31 octombrie 1903 ... 203

ANEXA 8

ANCHETA STAREA SOCIALĂ A SĂTEANULUI

- 1906 -

CHESTIONAR GENERAL

1. Sunt biblioteci populare în comună? Câte şi cine le îngrijeşte? De când sunt înfiinţate?
2. Se ţin cercuri şi şezători culturale? Câte pe lună? Cine se duce la ele şi în ce număr?
3. Se află în comună:

   a) Şcoale de adulţi? Câte şi în ce zile se ţin cursurile?; b)Societăţi muzicale? c) Teatre populare (săteşti)? d) Societăţi cu scop moral, cultural sau educativ. Cum se numesc acestea?
4. Se află în comună societăţi cu scop de ajutor printre locuitori, pentru ajutorarea săracilor, şcolarilor lipsiţi, etc.? Daţi numele lor.
5. Se află Bancă populară în comună? Cum se numeşte?
6. Sunt înfiinţate tovărăşii săteşti pentru vânzarea sau cumpărarea în comun de pământ, producte, etc. şi pentru asigurări de vite?
7. Câţi abonaţi la ziare şi reviste aveţi în comună?
8. Câte familii de fruntaşi sunt în comună? Câte familii de mijlocaşi? Câte familii de codaşi?
9. Câţi capi de familie sunt căzuţi în patima beţiei?
10. Câţi cerşetori aveţi în comună?
11. Sunt primitori de oaspeţi locuitorii din comuna D-voastră?
12. Se ajută sătenii între ei şi în ce împrejurări?
13. Cari sunt sărbătorile superstiţioase cari se ţin în comună?
14. Se lucrează Dumineca şi cam la ce?
15. Câte căsnicii sunt fără cununie?
16. Câţi proprietari au mai mult de 100 hectare?
17. Câţi proprietari îşi lucrează singuri moşia şi câţi o arendează?
18. Cine sunt arendaşii de moşii mai mari de o sută hectare şi de ce naţionalitate?
19. Câte gospodării sunt cari n'au de loc pământ de hrană?

20. Câţi locuitori au făcut învoeli pentru anul 1905 cu marii proprietari sau arendaşi?
21. Ce arendă se plăteşte anual pe pogon sau pe falce la arendaşii mari?
22. Munca câmpului, faţă de trecut (acum 10 ani, acum 20 ani), se plăteşte mai bine ori nu?
23. Cari sunt învoelile agricole cari se obişnuesc acolo în timpul de faţă între marii proprietari sau arendaşi şi între ţărani?
24. Când se dă locuitorilor pământul în bani, cu cât li se dă prăjina, pogonul sau falcea?
25. Când învoiala e cu dijmă, ce dijmă se ia?
26. Ce muncă trebuie să mai facă locuitorul învoit, la pogon sau falce, pe lângă bani şi dijmă?
27. Ce condiţiuni mai sunt? (ouă, pui de găină, muşchi de porc şi altele). (Domnul primar va alătura pe lângă acest chestionar o copie de învoială agricolă)
28. Vin locuitori din altă comună ca să se învoiască în comuna D-voastră?
29. Cari erau învoelile agricole înainte de cele de azi? (Să se arăte învoelile dela 1864 până azi, când şi în ce împrejurări s'au schimbat? Dacă nu se găsesc contracte în arhiva primăriei, să se ia lămuriri de la oamenii bătrâni din sat, controlând şi îndreptând lămuririle după spusele mai multora).
30. Se află islaz (imaş) în comună? Cui aparţine?
31. Cât şi cum se plăteşte păşunatul (erbăritul) în bani sau în natură (muncă, producte), pe cap de vită mare, pe cap de vită mică?
32. Se aduc muncitori din alte comune pentru munca câmpului?
33. Se aduc şi muncitori străini, de peste hotar? Câţi? De unde? Cât sunt plătiţi? Cam câte zile stau?
34. Când omul nu e legat (angajat) de mai înainte, cât i se plăteşte ziua de muncă cu palmele?

    a) la semănat?; b) la plivit grâul?; c) la secerat?; d) la legat snopii?; e) la maşină? f) la prăşit porumbul? g) la cartofi? h) la cosit, adunatul fânului şi clăditul în stoguri? i) la culesul porumbului? j) la alte lucrări ale câmpului?

    (Să se arate în deosebi preţurile pentru bărbaţi, femei şi copii).
35. Cât se plăteşte ziua de muncă cu carul şi cu vitele?

    La arat?; b) la culesul grâului?; c) la adunatul fânului? d) la culesul porumbului?; e) la alte lucrări?

36. Când omul nu este angajat de mai înainte cât se plăteşte cu bucata (cu ruptul), pogonul sau falcea de muncă, cu mânile sau cu vitele, după felul de muncă? Dacă învoiala e pe prăjini, să se spună plata de-a dreptul pe prăjini, fără a mai socoti pe falce.
37. Pentru împrumuturi (în bani sau în producte) făcute de locuitori de cu iarnă, ce muncă sunt ei datori să facă?
38. Se respectă învoelile agricole?
39. Ce condiţiuni sunt la învoelile agricole cu privire la hrana muncitorilor?
40. Când muncitorul se îmbolnăveşte la lucru i se dă vre-un ajutor de către acela căruia i se face munca şi cam ce? Dar în caz de nenorocire se obicinueşte vreo despăgubire?
41. Sătenii din comună obişnuesc să se ducă prin alte comune pentru munca câmpului? De obicei până la ce depărtare?
42. Cât s-a plătit în iarna aceasta hectolitrul de porumb (păpuşoi) în comuna D-voastră în cumpărăturile făcute de săteni pentru trebuinţele casei?
43. Cât se plăteşte în mijlociu în comună carne?; pâne?; litrul de vin?
44. Câte case sunt în comună?; a) cu o încăpere?; b) cu două?; c) cu trei?; d) mai multe?
45. Câte bordee locuite aveţi?; a) de Români?; b) de Ţigani şi alte neamuri?
46. Se mai întrebuinţează răbojii (răbuşe) la ţinerea socotelilor? (A se da câteva modele de semnele de pe răboj).
47. Se cresc în comuna D-voastră mai multe vite acuma ca mai înainte şi de cine anume?
48. În afară de munca câmpului şi creşterea vitelor care este ocupaţia mai însemnată a locuitorilor din comuna D-voastră? Daţi-ne câteva lămuriri?
49. Arătaţi-ne creşterea ori slăbirea lucrărilor casnice (ţesutul, împletitul etc.) şi daţi-ne lămuriri?
50. Câţi săteni au câte o grădină cât de mică de legume pe lângă casă? Arătaţi-ne cum staţi cu grădinele şi gădinăriile?
51. Daţi-ne lămuriri dacă se cultivă inul, cânepa şi viermii de mătase şi cât de mult? Se face şi negoţ cu ele?
52. Se întrebuinţează în ţesăturile sătenilor mai mult in şi cânepă decât bumbac?
53. Ce atelier, fabrică, uzină, mină, mori cu aburi se află în localitatea D-voastră?
54. Câţi lucrători, lucrătoare şi copii lucrează în aceste ateliere, fabrici, uzine, etc.?

55. Ce leafă primesc: a) lucrătorul cu palmele?; b) lucrătoarea cu palmele?; c) copiii? d) lucrătorul de meserie?; e) lucrătoarea de meserie?
56. Câte ore pe zi de lucru pentru lucrători, lucrătoare şi copii se lucrează la atelier, fabrică etc.?
57. Pentru masă se dă lucrătorilor timp, sau mănâncă stând la lucru?
58. Este vre-o cantină pentru lucrători, organizată de fabrică, şi dacă da, cât costă în mijlociu prânzul, cina?
59. Când se dă plata: la săptămână, la două săptămâni,ori la lună?
60. Ce ştraf (amendă) se reţine din leafa lucrătorilor şi pentru ce anume?
61. Datoriile lucrătorilor la cârciumă se plătesc chiar de datornici sau de casierul fabricei?
62. Câţi lucrători sau lucrătoare sunt căsătoriţi şi câţi necăsătoriţi, străini şi români?
63. Sunt, în atelier, fabrică, uzină etc. lucrători vechi cari au lucrat la acea fabrică, uzină, atelier mai mult de 5, 10, 15, 20 ani?
64. Câte cazuri de accidente cari au pricinuit schilodirea s'au întâmplat în timpul lucrului în anul 1905?
65. Câţi ucenici au suferit asemenea nenorociri?
66. Sunt locuinţe pentru lucrători clădite de fabrică, sau nu?
67. Câtă chirie plăteşte o familie de lucrători în localitate şi câtă chirie plăteşte un lucrător singur?
68. Se dau îngrijiri şi sfaturi medicale fără plată lucrătorilor? Doctorii fără plată se dau?
69. Merg lucrătorii români şi străini la biserică Dumineca?
70. Preoţii fac predici Dumineca în biserică?
71. Citesc lucrătorii români ziare româneşti, iar străinii primesc ziare străine?
72. Viţiul beţiei există între lucrători şi din cauza aceasta sunt dese scandaluri ori nu?
73. Sunt certuri între lucrătorii români şi străini?
74. Au lucrătorii români şi lucrătorii străini societăţile lor de ajutor mutual sau nu?
75. Câţi meseriaşi aveţi în comună dintre săteni?
76. Cui vând sătenii productele? Unde şi cum?

77. Ce deosebire e între preţul ce-l ia proprietarul pe productele sale şi acela pe care îl ia săteanul?
78. Fac sătenii din comuna D-voastră vre-un negoţ mai întins şi care anume?
79. Daţi-ne lămuriri asupra cărăuşiei.
80. Arătaţi în câteva rânduri relele mai însemnate din comună şi părerile ce le aveţi asupra lor.

CHESTIONAR PENTRU SOCIETĂŢI

1. Numirea instituţiunii; Data înfiinţării; Numele iniţiatorului.
2. Patronagiul; Emblemele instituţiunii; Sediul; Calitatea (persoană morală ori nu).
3. Titlu şi data statutelor ori ale legii de întemeiere.
4. Conducătorul actual al societăţei. (Preşedinte, administrator).
5. Numărul membrilor la întemeierea instituţiunei; Numărul actual al membrilor.
6. Scopul instituţiunei.
7. Mijloacele de cari se serveşte pentru atingerea scopului.
8. Ce avere poseda la înfiinţare?
9. Ce avere posedă actualmente? (Decembrie 1905)
10. Natura veniturilor; Natura cheltuielilor; Ce servicii a dat?
11. Aveţi vreo publicaţie şi cum se intitulează?
12. Ce instituţiuni mai depind de instituţiunea D-voastră?
13. Ce dificultăţi întâmpinaţi?
14. Ce îmbunătăţiri s'ar mai putea aduce şi prin ajutorul cui?
15. Ce explicaţii necesare mai găsiţi a da?
16. Aţi putea să ne trimeteţi cel mai târziu până la I Maiu pentru Expoziţie o panoplie simbolizând instituţiunea D-voastră?

ANEXA 9

ALBUM STATISTIC PRIVIND AGRICULTURA ÎN ROMÂNIA

– 1929 –

Cuprins

Tabele statistice, 17 hărţi, cartograme şi diagrame

Împărţirea administrativă şi populaţia 2
Clima, temperaturi şi precipitaţii 4
Solul şi zonele de vegetaţie 8
Distribuţia teritorială a suprafeţei agricole pe grupe de culturi 12
Suprafaţa cultivată cu cereale, producţia medie, producţia totală şi consumul de cereale 13
Suprafaţa arabilă cultivată cu plante alimentare şi producţia obţinută 39
Suprafaţa şi producţia furajelor cultivate 47
Suprafaţa şi producţia păşunilor şi fâneţelor naturale 48
Suprafaţa şi producţia viilor 50
Numărul pomilor fructiferi 52
Suprafaţă pădurilor 54
Efectivul de animale pe specii 56
Producţia animală şi consumul de carne 64
Institute zootehnice de stat 65
Sericicultura şi apicultura 66
Piscicultura 68
Proprietatea funciară şi reforma agrară 70
Valoarea bunurilor agricole, producţiei agricole şi preţul cerealelor 72
Maşini şi instrumente agricole mecanice şi cu tracţiune animală 74
Comerţul exterior: export-import, exportul cerealelor şi altor produse agricole vegetale, animale vii şi produse animale 77
Industrializarea produselor agricole 80
Credite acordate agricultorilor 82
Cooperaţia agricolă: bănci populare de credit agricol, cooperative de consum, cooperative pentru exploatarea pădurilor, cooperative piscicole, asociaţii pentru arendarea terenurilor, asociaţii pentru cumpărarea pământului 83
Învăţământul agricol, şi cercetarea ştiinţifică din agricultură 88

ANEXA 10

REZULTATELE CERCETĂRII SOCIOLOGICE „60 SATE ROMÂNEŞTI”

Cuprins

Introducere

Starea de azi a satului românesc, studiu introductiv (Prof. Dimitrie Gusti) V-XI

Istoricul cercetării (Prof. Dimitrie Gusti) XIII-XVI

Volumul I POPULAŢIA

STAREA POPULAŢIEI (Athanase Georgescu) 3
A. *Satele* 3
1. Aşezare; 2. Mărime; 3. Densitate 5
B. *Gospodăriile* 15
C. *Structura* populaţiei 31
1. Distribuţia pe sexe; 2. Repartiţia pe grupe de vârstă 31
3. Starea civilă; 4. Religia şi neamul 55
5. Infirmităţi; 6. Ocupaţia 75
D. *Evoluţia numerică a populaţiei* 93
MIŞCAREA POPULAŢIEI (I. Chibulcuteanu) 95
A. *Privire generală* 95
B. *Natalitatea; C. Mortalitatea generală şi infantilă; D. Excedentul populaţiei* 100
E. *Concluziuni* 142

Volumul II STAREA ECONOMICĂ

I. EVOLUŢIA DE DUPĂ RĂZBOI A PROPRIETĂŢII AGRICOLE, ing. I. Measnicov 9
A. *Problema fărâmiţării proprietăţii agricole* 9
B. *Rezultatele anchetei asupra fărâmiţării proprietăţii* ţărăneşti 19
1. Caracteristica satelor cercetate 23
2. Situaţia la data împroprietăririi 23
3. Evoluţia structurii proprietăţii ţărăneşti de la împroprietărire până în 1938 33
II. SITUAŢIA ECONOMICĂ PREZENTĂ, *ing. Agr. P. Stănculescu şi C. Ştefănescu* 45
A. *Suprafaţa totală şi modul de folosire a terenului* 45
1. Cerealele; 2. Pădurile 47

3. Plantele furajere şi fâneţele naturale; 4. Viile 72
5. Plantele alimentare; 6. Livezile de pomi 78
7. Plantele industriale; 8. Terenurile neutilizabile 80
B. *Repartizarea terenului pe gospodării şi tipurile de gospodării* 83
1. Gospodăriile fără pământ; 2. Gospodăriile cu 0,1 – 1,0 ha. 85
3. Gospodăriile cu 1,1 – 3,0 ha; 4. Gospodăriile cu 3,1 – 5,0 ha 89
5. Gospodăriile cu 5,1 – 10,0 ha; 6. Gospodăriile cu 10,1 – 25,0 ha..... 91
7. Gospodăriile cu peste 25 ha; 8. Concluzii pentru toate categoriile 93
C. *Modul de folosire al terenului pe tipuri de gospodării, culturi şi provincii istorice* 95
1. Gospodăriile cu 0,1 – 1,0 ha; 2. Gospodăriile cu 1,1 3,0 ha 96
3. Gospodăriile cu 3,1 – 5,0 ha; 4. Gospodăriile cu 5,1 – 10,0 ha 98
5. Gospodăriile cu 10,1 – 25,0 ha; 6. Gospodăriile cu peste 25 ha 99
7. Cerealele; 8. Fâneţele naturale 100
9. Plantele de nutreţ 106
10. Pădurile 106
11. Viile şi livezile; 12. Plantele alimentare, industriale şi plantele cultivate intercalat 106
13. Satele din Oltenia; 14. Satele din Muntenia 112
15. Satele din Dobrogea; 16. Satele din Moldova 116
17. Satele din Transilvania; 18. Satele din Banat 119
19. Satele din Crişana-Maramureş 119
D. *Inventarul mort* 124
1. Maşinile agricole 124
a. Total; b. Plugurile 124
c. Grapele; d. Maşinile de semănat 126
e. Maşinile de secerat ; f. Maşinile de treerat 127
2. Distribuţia regională 127
a. Pluguri şi grape; b. Maşini de semănat 127
c. Maşini de secerat şi treierat; d. Repartizarea pe sate 127
3. Uneltele elementare pentru lucrarea pământului (Pluguri şi grape) ... 131
a. Satele de câmpie; b. Satele din regiunile de deal 133
c. Satele din regiunile de munte; d. Toate satele 137
4. Repartizarea maşinilor agricole pe regiuni naturale, provincii şi categorii de gospodării 144
a. de semănat; de secerat; de treierat..... 144
E. *Inventarul viu* 154

1. Animalele mari: boii şi caii 154
a. Caii de muncă şi boii de muncă 169
b. Caii şi boii de rentă 181
c. Vacile de lapte 182
F. *Animale mici: oi, capre, porci* 184
a. Oile; b. Caprele; c. Porcii 184
1. În regiunea de câmpie; 2. deal; 3. munte 196
G. *Păsările şi stupii* 198
a. Păsările; b. Creşterea albinelor 198
III. ANALIZA ECONOMICĂ A GOSPODĂRIILOR (BUGETE ŢĂRĂNEŞTI) 205
1. *Venitul brut* 207
a. Încasările exploataţiei din produse vândute 224
b. Prestaţiile exploataţiei la menaj şi familie 227
2. *Cheltuielile exploataţiei* 229
a. Munca străină 244
b. Întreţinerea şi repararea gospodăriilor (clădiri şi inventar mort) 245
c. Amortizări 247
d. Întreţinerea animalelor, nutreţ, păşune, potcovit 248
e. Seminţe, îngrăşăminte 248
f. Obiecte necesare inventarului pas, (coase, lopeţi) 249
g. Arenzi 249
h. Cumpărări de animale şi terenuri 249
i. Asigurări şi impozite 250
3. *Venitul agricol* 251
4. *Veniturile anexe* 252
5. *Consumul menajului şi al familiei* 267
6. *Rentabilitate* 290

Volumul III CONTRIBUŢII LA TIPOLOGIA SATELOR ROMÂNEŞTI

A. SATE DE ŞES 1
1. Şepreuş. Sat de agricultori din Şesul Tisei (*Miron Constantinescu*) 1
2. Jdioara. Sat de agricultori din Banat (*C. G .Pavel*) 16
3. Perieţi. Sat de muncitori agricoli din Ialomiţa (*Ovidiu Bârlea şi Gh. Reteganul*) 26
4. Văleni. Sat din Stepa Basarabiei (*T. Al. Ştirbu)* 44
5. Stoeşeşti. Un sat cu moşie boerească din Tutova (*Mircea Tiriung, M.Dobre şi Ghenuţă Coman*) 53

6. Corcmaz. Sat de baltă din Basarabia de Sud. Cu o privire generală asupra satelor româneşti din jud. Cetatea Albă aşezate în Balta Nistrului (*Mircea Tiriung*) 65
7. Chirileni. Sat de plugari din Bălţi (*Gheorghe Meniuc*) 90
8. Slobozia Pruncului. Un sat de mici agricultori din Bucovina (*Mircea Tiriung*) 101
B. SATE DE MUNTE 119
1. Mărul. Sat de munte din Banat (*C. G. Pavel*) 119
2. Bârseşti. Sat răzăşesc din Nordul Vrancei (*Yolanda Nicoară*) 131

Volumul IV

C. SATE DE DEAL: DE VITICULTORI ŞI POMICULTORI – CU OCUPAŢII, ANEXE 1
1. Cârligele.Sat de podgoreni din Râmnicu-Sărat (*Gh. Reteganul*) 1
2. Căianul-Mic. Sat de voştinari şi strângătoare de lână din Munţii Someşului (*Gh. Reteganul*) 22
3. Mocodul. Sat de cultivatori de ceapă şi de producători de pănură din Graniţa Năsăudului (*Gh. Reteganul şi Pr. V. Zinveliu*) 65
4. Vidra. Sat de moţi negustori şi meşteşugari ambulanţi (*Florea Florescu*) 86
5. Bucşoaia. Sat de muncitori forestieri şi industriali din Bucovina (*Mircea Tiriung*) 173
6. Bogaţii. Sat de negustori de fructe şi de emigranţi la oraş din Dâmboviţa (*Miron Constantinescu*) 184
7. Târnava-Caraş. Sat de plugari, muncitori industriali (Mircea Tiriung şi Constantin Durdun) 206

ANEXA 11

EVOLUŢIA ECONOMIEI ROMÂNEŞTI DUPĂ RĂZBOIUL MONDIAL

- 1940 -

PREFAŢĂ

- extrase –

„Literatura noastră economică nu posedă lucrări de sinteză asupra economiei româneşti. Cauza nu trebuie căutată în lipsa de interes a economiştilor, faţă de asemenea probleme, ci în dificultatea adunării materialului documentar ...

... Afară de monografiile care au rezultat din cercetări întreprinse de institute de specialitate, dispunând de mijloace de colectare a materialului necesar, celelalte lucrări de acest fel, întemeiate pe statisticile oficiale cuprind, de cele mai multe ori, lacune serioase.

Dificultatea principală a cercetărilor asupra economiei româneşti stă în insuficienţa statisticilor oficiale. Preocuparea cercetărilor statistice în ţara noastră nu se află la locul de onoare.

Deşi posedăm organe statistice aproape la toate departamentele şi avem şi un Institut Central de Statistică, lipsind convingerea despre importanţa statisticei ca instrument pentru conducerea şi îndrumarea vieţii economice sociale şi administrative, în România statistica oficială a rămas până acum defectuoasă şi insuficientă. Astfel, nu dispunem decât de un recensământ al populaţiei din ţara întregită în hotarele sale etnice, cel din 1930”.

... Despre sectorul agricol, cel mai important din organizaţia social-economică a României, avem cunoştinţele cele mai rudimentare. Nu posedăm o statistică a exploatărilor agricole, iar statisticile asupra întinderii şi repartiţiei suprafeţei agricole, asupra inventarului agricol viu şi mort, etc., sunt defectuoase. ...Ne lipseşte o statistică a salariaţilor. ... În sectorul industrial, deşi informaţia e mai bogată, datele statistice sunt limitate la industria de prelucrare. Asupra industriei extractive, datele sunt incomplete, iar asupra meseriilor şi industriei la domiciliu inexistente.

Din această cauză întocmirea lucrării de faţă a trebuit să învingă greutatea adunării de date exacte, cel puţin în unele privinţe.

Unele lacune ale statisticii oficiale s'au putut completa prin datele cuprinse în unele cercetări monografice, dintre care cele mai importante provin de la Institutul de Cercetări Agronomice şi de la Institutul de Ştiinţe Sociale.

Altele nu s'au putut împlini decât prin material strâns de la oficialităţi şi sistematizat după criterii proprii".

..."În vieaţa economică a popoarelor, pe lângă fluctuaţiunile inerente sistemului economic, există însă şi tendinţe de evoluţie care caracterizează ciclurile de lungă durată. Aceste tendinţe sunt expresiunea forţelor dinamice care dau impuls procesului desvoltării economice.

A descoperi acele forţe dinamice şi transformările produse de ele în economia românească, a determina caracterele specifice ale evoluţiei ei şi a preciza perspectivele ce se desprind din liniile de mişcare, **acesta este obiectul principal al lucrării**".

ANEXA 12

PROCLAMAŢIA PRIMULUI MINISTRU AL GUVERNULUI MAREŞALUL ION ANTONESCU, ADRESATĂ POPULAŢIEI ŢĂRII LA 31 MARTIE 1941 CU O ZI ÎNAINTE DE DECLANŞAREA RECENSĂMÂNTULUI GENERAL STATISTIC

Români,

Sprijiniţi cu grijă şi încredere opera de recensământ.

Ea urmăreşte să înfăptuiască o cunoaştere exactă a familiei, a populaţiei şi a tuturor elementelor noastre naţionale.

Ca să pot ajuta familiile împovărate ale ţăranilor, muncitorilor şi funcţionarilor.

Ca să pot organiza temeinic regimul proprietăţii româneşti.

În sfârşit ca să pot guverna, ţinând seamă de nevoile tuturor, trebue să am în faţa mea oglinda adevărului.

Recensământul este singurul mijloc, simplu, uşor şi direct, pentru această cunoaştere.

Statul cheltuieşte trei sute milioane lei pentru a împlini această operă de informare, pe temeiul căreia să poată guverna, ţinând seama de toate amănuntele realităţii noastre, ceea ce nu s-a făcut până azi.[1]

Mareşal Ion Antonescu

Prim Ministru al Guvernului

---

[1]**Anton Golopenţia**, Opere complete, *Statistică, Demografie şi Geopolitică*, Editura Enciclopedică, vol. II, pag. 361.

ANEXA 13

BALANŢA PRODUCERII ŞI UTILIZĂRII PRODUCŢIEI AGRICOLE ÎN CADRUL UNITĂŢILOR PRODUCĂTORILOR AGRICOLI

- MODEL -

	Stoc la începutul anului	**Intrări**					**Resurse** (2+3)	**Consum total** (10+14)	**Consum productiv**				**Consum neproductiv**			**Pierderi**	**Prod.agric. disponibilă** (8-9-17)	**Utilizarea producţiei agricole disponibilă**					**Stoc la sfârşitul anului** (18-19)
																		Vânzări					
		Total (4+5=6+7)	Din producţie proprie	Cumpărări	Schimb între producători agricoli	Alte intrări			Consum productiv Total (11+12+13)	Sămânţa	Furaje	Alte consumuri productive	Consum neproductiv total (15+16)	Consum prod. agricoli	Alte consumuri neproductive			Total vânzări (20+21+22+23)	Către fondul de stat	Pe piaţa ţărănească	Schimb între producători agricoli	Alte vânzări	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Total																							

CATEGORII DE UNITĂŢI AGRICOLE

1. **Total agricultură** (2+4+7)

Unităţi agricole de stat

din care:

3. Întreprinderi agricole de stat (IAS)
4. Cooperative agricole de producţie (CAP)
5. Asociaţii economice intercooperatiste cu profil agricol
6. **Gospodării agricole ale populaţiei** (8+9)
7. Gospodării personale ale membrilor CAP

ANEXA 14

AGRICULTURA
ÎN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

- 1969 –

Date statistice – Uz intern –

Cuprins

Capitolul I

DATE GENERALE

1. Poziţia geografică a Republicii Socialiste România 3
2. Împărţirea administrativă a teritoriului şi populaţia Republicii Socialiste România 3
3. Principalele altitudini muntoase 5
4. Principalele cursuri de apă 6
5. Principalele lacuri 7
6. Precipitaţii atmosferice, în anii 1955-1968 8
7. Temperatura aerului, în anii 1955-1968 28

Capitolul II

STRUCTURA SOCIAL-ECONOMICĂ A AGRICULTURII

8. Unităţile socialiste din agricultură, în anii 1950-1968 34
9. Structura suprafeţei agricole şi arabile pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 36
10. Transformarea socialistă a agriculturii, în anii 1950-1962 38
11. Numărul unităţilor socialiste din agricultură, pe judeţe, în anul 1968 40

Capitolul III

INVESTIŢII ŞI FONDURI FIXE

12. Investiţii în agricultura socialistă, în anii 1950-1968 44
13. Investiţii în agricultura socialistă, pe judeţe, în anii 1965-1968 44
14. Investiţii în unităţile agricole socialiste, în anii 1956-1968 46
15. Fondurile fixe ale unităţilor agricole socialiste, după valoarea iniţială, în 1952-1968 48

16. Fondurile fixe din I.A.S.[1], după valoarea iniţială, în 1956-1968 50
17. Fondurile fixe din S.M.A.[2], după valoarea iniţială, în 1956-1968 52
18. Fondurile fixe din C.A.P.[3], după valoarea iniţială, în anii 1956-1968 54
19. Fondurile fixe ale unităţilor agricole socialiste, după valoarea iniţială, pe judeţe, în anii 1965-1968 56
20. Parcul de tractoare, maşini şi unelte agricole, în anii 1938,1948, 1950-1968 58
21. Parcul de tractoare, maşini şi unelte agricole principale din I.A.S. şi S.M.A., în anii 1950-1968 58
22. Parcul de tractoare agricole, în unităţi fizice, pe judeţe, în anii 1965-1968 62
23. Parcul de tractoare agricole, în unităţi convenţionale4, pe judeţe, în anii 1965-1968 64
24. Numărul plugurilor pentru tractor, pe judeţe, în anii 1965-1968 66
25. Numărul cultivatoarelor mecanice, pe judeţe, în anii 1965-1968 68
26. Numărul sapelor rotative, pe judeţe, în anii 1965-1968 70
27. Numărul semănătorilor mecanice, pe judeţe, în anii 1965-1968 72
28. Numărul combinelor pentru păioase, pe judeţe, în anii 1965-1968 .. 74
29. Numărul combinelor pentru porumb, pe judeţe, în anii 1965-1968 .. 76
30. Numărul combinelor pentru plante de siloz, pe judeţe, în anii 1965-1968 78
31. Numărul maşinilor de împrăştiat îngrăşăminte chimice, pe judeţe, în anii 1965-1968 80
32. Numărul maşinilor de stropit şi prăfuit cu tracţiune mecanică, pe judeţe, în anii 1965-1968 82
33. Principalele maşini, instalaţii şi agregate din I.A.S. folosite în zootehnie, în anii 1956-1968 84
34. Suprafaţa agricolă şi arabilă ce revine în medie pe un tractor, în anii 1950-1968 84
35. Suprafaţa agricolă şi arabilă ce revine în medie pe un tractor fizic, pe judeţe, în anii 1956-1968 86

[1]Întreprinderile agricole de stat.
[2]Întreprinderile pentru mecanizarea agriculturii
[3]Cooperativele agricole de producţie
[4]De 15 cai putere.

36. Suprafaţa agricolă şi arabilă ce revine pe un tractor convenţional[1], pe judeţe, în anii 1965-1968 88
37. Forţa de tracţiune din unităţile agricole, în anii 1950-1968 90
38. Forţa de tracţiune din unităţile agricole, pe judeţe, în anul 1968 92

Grafice: Parcul de tractoare şi suprafaţa arabilă ce revine pe un tractor fizic.
Parcul principalelor maşini agricole

Capitolul IV

FORŢA DE MUNCĂ

39. Structura populaţiei ocupate, pe ramuri ale economiei naţionale, în anii 1950, 1955, 1960-1968 98
40. Structura populaţiei ocupate în agricultură, în anii 1950, 1955, 1960-1968 98
41. Numărul mediu scriptic al salariaţilor şi muncitorilor din agricultura socialistă, în anii 1950, 1955, 1960-1968 100
42. Numărul mediu scriptic al salariaţilor şi muncitorilor din agricultura socialistă, în anul 1968 102
43. Cadre de specialişti agricoli care lucrează în I.A.S., pe judeţe, în anul 1968 104
44. Cadre de specialişti agricoli care lucrează în S.M.A., pe judeţe, în anul 1968 106
45. Cadre de specialişti agricoli care lucrează în C.A.P., pe judeţe, în anul 1968 107
46. Învăţământul profesional agricol şi silvic, în anii şcolari 1950/1951 – 1968/1969 108
47. Învăţământul mediu tehnic agricol şi silvic, în anii şcolari 1950/1951- 1954/1955 108
48. Învăţământul tehnic agricol şi silvic, în anii şcolari 1955/1856 – 1968/1969 110
49. Învăţământul de maiştri agricoli şi silvici, în anii şcolari 1955/1856 – 1968/1969 110
50. Învăţământul superior agricol, în anii şcolari 1950/1951-1968/1969 112

Grafice: Populaţia ocupată în agricultură.
Salariaţi din agricultura socialistă.

[1]De 15 cai putere.

Capitolul V

FONDUL DE TERENURI ŞI PRODUCŢIA VEGETALĂ

51. Suprafaţa totală după modul de folosinţă, pe categorii de gospodării; 1938, 1950-1968 115

52. Structura suprafeţei totale după modul de folosinţă, pe categorii de gospodării; 1938, 1950-1968 119

53. Structura suprafeţei agricole pe categorii de gospodării după modul de folosinţă; 1950-1968 123

54. Suprafaţa totală pe categorii de gospodării şi judeţe, în anul 1968 ... 127

55. Suprafaţa totală pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 128

56. Suprafaţa agricolă pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 133

57. Suprafaţa arabilă pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 139

58. Suprafaţa păşunilor naturale pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 145

59. Suprafaţa fâneţelor naturale pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 151

60. Suprafaţa viilor şi pepinierelor viticole pe categorii de gospodării şi judeţe, 1965-1968 157

61 Suprafaţa livezilor şi pepinierelor pomicole pe categorii de gospodării şi judeţe, 1965-1968 163

62. Suprafaţa fondului forestier pe judeţe, în anii 1965-1968 169

63. Suprafaţa cultivată pe grupe de culturi şi principalele culturi, pe categorii de gospodării, în anii 1934-1938 (media perioadei), 1938, 1948, 1950-1968 170

64. Suprafaţa cultivată pe grupe de culturi şi principalele culturi, pe categorii de gospodării şi judeţe în anii 1965-1968 210

65. Producţia medie la hectar a principalelor culturi, pe categorii de gospodării, în anii 1934-1938 (media perioadei), 1938, 1948, 1950-1968 365

66. Producţia medie la hectar a principalelor culturi, pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 384

67. Producţia agricolă vegetală totală pe grupe de culturi şi principalele culturi, pe categorii de gospodării, în anii 1934-1938 (media perioadei), 1938, 1948, 1950-1968 469

68. Structura producţiei agricole vegetale totale pe grupe de culturi şi principalele culturi, pe categorii de gospodării, în anii 1950, 1955, 1960, 1965-1968 509
69. Producţia agricolă vegetală totală pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 516
70. Suprafaţa viilor pe rod şi producţia de struguri pe categorii de gospodării, în anii 1934-1938 (media perioadei), 1938, 1948, 1950-1968 ... 646
71. Suprafaţa viilor pe rod pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 653
72. Producţia medie de struguri la hectar pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 668
73. Producţia totală de struguri pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 683
74. Numărul pomilor fructiferi pe rod şi producţia de fructe pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1948, 1950-1968 698
75. Numărul pomilor fructiferi pe rod şi producţia de fructe pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 712
76. Producţia medie de fructe pe un pom, pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 752
77. Producţia totală de fructe pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 787
78. Suprafaţa amenajată pentru irigat pe categorii de gospodării, în anii 1960-1968 827
79. Lucrări pentru ameliorarea şi conservarea solului, în anii 1950, 1955, 1960-1968 828
80. Principalele lucrări agrotehnice efectuate, în anii 1950-1968 828
81. Gradul de mecanizare a principalelor lucrări agricole, în anii 1950-1968 832
82. Îngrăşăminte naturale folosite în agricultură pe categorii de gospodării; în 1950-1968..... 833
83. Îngrăşăminte chimice folosite în agricultură pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 834
84. Îngrăşăminte chimice folosite în agricultură pe feluri de îngrăşăminte şi categorii de gospodării, în anii 1950-1968 836
85. Plantări, completări de lipsuri şi defrişări de vii şi pomi, pe categorii de gospodării, în anii 1955-1968 838

Grafice: Suprafaţa agricolă după modul de folosinţă;
Suprafaţa cultivată pe grupe de culturi;
Suprafaţa cultivată pe categorii de gospodării;
Producţia totală a principalelor culturi;
Suprafaţa agricolă amenajată pentru irigat;
Îngrăşăminte chimice folosite în agricultură;
Gradul de mecanizare al principalelor lucrări agricole.

Capitolul VI

EFECTIVUL DE ANIMALE ŞI PRODUCŢIA ANIMALĂ

86. Numărul animalelor, în anii 1938-1969 848
87. Numărul animalelor pe categorii de gospodării, în anii 1950-1969 .. 852
88. Numărul animalelor pe categorii de gospodării şi judeţe în anul 1966 858
89. Numărul animalelor pe categorii de gospodării, în anul 1967 870
90. Numărul animalelor pe categorii de gospodării, în anul 1968 882
91. Numărul animalelor pe categorii de gospodării, în anul 1969 894
92. Numărul animalelor pe rase şi categorii de gospodării,în anul 1955 906
93. Numărul animalelor pe rase şi categorii de gospodării, în anul 1962 910
94. Numărul animalelor pe rase şi categorii de gospodării, în anul 1969 914
95. Numărul animalelor la 100 hectare teren în anii 1938, 1948, 1950-1969 916
96. Numărul animalelor la 100 hectare teren pe categorii de gospodării în anii 1955, 1960, 1966-1969 917
97. Numărul animalelor la 100 hectare teren pe judeţe, în anii 1966-1968 918
98. Numărul animalelor la 100 hectare teren pe categorii de gospodării şi judeţe, în anul 1969 921
99. Producţia agricolă animală, în anii 1938, 1948,1950-1968 924
100. Producţia de carne pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 925
101. Producţia de carne pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 926
102. Producţia de lapte de vacă şi bivoliţă pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 930
103. Producţia de lapte de oaie şi capră pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 930

104. Producţia de lână pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 932
105. Producţia de ouă pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 932
106. Producţia de miere pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 934
107. Producţia de lapte de vacă şi bivoliță pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 936
108. Producţia de lapte de oaie şi capră pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 940
109. Producţia de lână pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 944
110. Producţia de ouă pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 948
111. Producţia de miere pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 952
112. Producţia medie anuală pe un animal, în anii 1938, 1948, 1950-1968 956
113. Producţia medie anuală de lapte de vacă şi bivoliţă pe un animal furajat, pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 957
114. Producţia medie anuală de lapte de oaie pe un animal muls, pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 957
115. Producţia medie anuală de lână pe o ovină tunsă, pe categorii de gospodării; în anii 1950-1968 958
116. Producţia medie anuală de ouă pe o pasăre ouătoare, pe categorii de gospodării; în anii 1950-1968 958
117. Producţia agricolă animală la 100 hectare teren, în anii 1938, 1948, 1950-1968 959
118. Producţia medie de lapte de vacă şi bivoliţă pe un animal furajat, pe categorii de gospodării şi judeţe; în anii 1965-1968 960
119 Producţia medie anuală de lapte de oaie pe un animal muls, pe categorii de gospodării şi judeţe; în anii 1965-1968 962
120 Producţia medie anuală de lână pe o ovină tunsă, pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 964
121. Producţia medie anuală de ouă pe o pasăre ouătoare, pe categorii de gospodării şi judeţe, în anii 1965-1968 966

Grafice: Numărul bovinelor la 100 hectare teren;
Numărul porcinelor la 100 hectare teren;
Numărul bovinelor şi caprinelor la 100 hectare teren;
Producţia totală animală.

Capitolul VII

PRINCIPALII INDICATORI AI ACTIVITĂŢII UNITĂŢILOR SOCIALISTE DIN AGRICULTURĂ

122. Principalii indicatori ai activităţii I.A.S. în anii 1950, 1955, 1960-1968 972

123. Principalii indicatori ai activităţii I.A.S. ce revin în medie la 100 hectare, în anii 1950, 1955, 1960-1968 974

124. Principalii indicatori ai activităţii I.A.S., pe judeţe în anul 1968 976

125. Gruparea I.A.S. după mărimea suprafeţei agricole şi valoarea fondurilor fixe la 100 hectare teren agricol, în anul 1968 982

126. Gruparea I.A.S. după mărimea suprafeţei arabile şi numărul mediu de tractoare fizice, în anul 1968 982

127. Gruparea I.A.S. care au cultivat grâu şi secară după producţia medie obţinută la hectar şi preţul de cost realizat, în anul 1968 983

128. Gruparea I.A.S. care au cultivat porumb boabe după producţia medie obţinută la hectar şi preţul de cost realizat, în anul 1968 983

129. Gruparea I.A.S. după mărimea suprafeţei agricole şi valoarea producţiei globale agricole la 100 hectare teren agricol, în anul 1968 984

130. Gruparea I.A.S. după mărimea suprafeţei agricole şi valoarea producţiei marfă totală la 100 hectare teren agricol, în anul 1968 984

131. Gruparea I.A.S. cu beneficii după mărimea suprafeţei agricole şi beneficiul realizat la 100 hectare teren agricol, în anul 1968 985

132. Principalii indicatori ai activităţii S.M.A. în anii 1950, 1955, 1960-1968 986

133. Principalii indicatori ai activităţii S.M.A., pe judeţe în anul 1968 988

134. Volumul total şi volumul mediu de lucrări ce revine pe un tractor mediu convenţional de 15 CP din S.M.A., pe judeţe, în anii 1965-1968 994

135. Gruparea S.M.A. după valoarea fondurilor fixe la 100 hectare suprafaţă deservită şi volumul mediu de lucrări ce revine pe un tractor mediu convenţional de 15 CP, în 1968 995

136. Gruparea S.M.A. după valoarea fondurilor fixe ce revine la 100 hectare suprafaţă deservită şi cheltuielile la 1000 lei venituri, în anul 1968 995

137. Gruparea S.M.A. după veniturile cuvenite ce revin în medie pe un hectar deservit şi puterea parcului de tractoare ce revine la 100 hectare suprafaţă deservită, în anul 1968 996

138. Gruparea S.M.A. după veniturile cuvenite ce revin în medie pe un tractor mediu convenţional de 15 CP şi numărul orelor folosite în medie pe un tractor fizic, în 1968 996

139. Gruparea S.M.A. după veniturile cuvenite şi volumul mediu de lucrări ce revin în medie pe un salariat din activitatea de bază, în anul 1968 ... 997
140. Gruparea S.M.A. după preţul de cost realizat pe un hectar arătură normală şi volumul mediu de lucrări ce revine pe un muncitor, în anul 1968 997
141. Principalii indicatori ai activităţii C.A.P. în anii 1950, 1955, 1960-1968 998
142 Principalii indicatori ai activităţii C.A.P. ce revin la 100 hectare teren, în 1962-1968 1000
143 Principalii indicatori ai activităţii C.A.P., pe judeţe în anul 1968 1002
144 Gruparea C.A.P. după mărimea suprafeţei agricole, pe judeţe, în anul 1968 1008
145 Gruparea C.A.P. după valoarea proprietăţii obşteşti la 100 hectare teren agricol, pe judeţe, în anul 1968 1009
146. Gruparea C.A.P. după valoarea fondurilor fixe la 100 hectare teren agricol, pe judeţe, în anul 1968 1010
147. Gruparea C.A.P. după numărul cooperatorilor apţi de muncă care au lucrat, pe judeţe, în anul 1968 1011
148. Gruparea C.A.P. după producţia medie de grâu şi secară obţinută la hectar, pe judeţe, în anul 1968 1012
149. Gruparea C.A.P. după producţia medie de porumb boabe obţinută la hectar, pe judeţe, în anul 1968 1013
150. Gruparea C.A.P. după producţia medie de floarea soarelui obţinută la hectar, pe judeţe, în anul 1968 1014
151. Gruparea C.A.P. după producţia medie de sfeclă de zahăr obţinută la hectar, pe judeţe, în anul 1968 1015
152. Gruparea C.A.P. după producţia medie de cartofi obţinută la hectar, pe judeţe, în anul 1968 1016
153. Gruparea C.A.P. după numărul vacilor şi bivoliţelor, pe judeţe, în anul 1968 1017
154. Gruparea C.A.P. după numărul ovinelor, pe judeţe, în anul 1968 1018
155. Gruparea C.A.P. după producţia medie de lapte pe o vacă şi bivoliţă furajată, pe judeţe în anul 1968 1019
156. Gruparea C.A.P. după mărimea producţiei medii de lapte pe o vacă şi bivoliţă furajată şi numărul de vaci şi bivoliţe, în anul 1968 1020

157. Gruparea C.A.P. producţia medie de lână pe o ovină tunsă, pe judeţe, în anul 1968 1020

158. Gruparea C.A.P. după ponderea fondului de acumulare în fondul total de repartizat, pe judeţe, în anul 1968 1022

Capitolul VIII

INDICATORI SINTETICI

159. Greutatea specifică a ramurilor producţiei materiale în produsul social şi venitul naţional, în anii 1938, 1950, 1955, 1960-1968 1026

160. Structura producţiei globale agricole, în anii 1938, 1948, 1950-1968 1027

161. Dinamica producţiei globale agricole, în anii 1938, 1948, 1950-1968 1028

162. Structura producţiei globale agricole, pe judeţe, în anii 1965-1968 . 1032

163. Structura producţiei globale agricole pe categorii de gospodării, în anii 1950-1968 1036

164. Structura producţiei globale vegetale pe grupe de culturi şi categorii de gospodării, în anii 1938, 1948, 1950-1968 1038

165. Structura producţiei globale animale pe principalele produse şi categorii de gospodării, în anii 1938, 1948, 1950-1968 1042

166. Dinamica producţiei nete şi cheltuielile materiale din agricultură, în anii 1938, 1948, 1950-1968 1044

167. Structura cheltuielilor materiale din agricultură, în anii 1938, 1948, 1950-1968 1046

168. Indicii volumului fizic al fondului de stat de produse agricole, în anii 1960-1968 1046

169. Dinamica intrărilor principalelor produse agricole vegetale în fondul de stat, pe resurse; în anii 1960-1968 1048

170. Structura fondului de stat la principalele produse agricole vegetale, pe resurse; în anii 1960-1968 1052

171. Dinamica intrărilor principalelor produse agricole animale în fondul de stat, pe resurse, în anii 1960-1968 1056

172. Structura fondului de stat la principalele produse agricole animale, pe resurse, în anii 1960-1968 1057

Grafice: Producţia globală agricolă.
Intrările principalelor produse agricole în fondul de stat.

ANEXA 15

DICŢIONAR STATISTIC-ECONOMIC

1969

- ediţia a-II-a -

Cuprins

CAPITOLUL AGRICULTURĂ

- Termeni Principali -

Agricultură 211

Statistica agricolă 211

Proprietate socialistă în agricultură 211

Proprietate socialistă de stat în agricultură 211

Proprietate socialistă cooperatistă în agricultură 212

Proprietate personală a ţăranilor cooperatori 212

Proprietate individuală în agricultură 212

Unităţi socialiste din agricultură: de stat şi cooperatiste 212

Întreprindere agricolă de stat (I.A.S.) 212

Staţiune experimentală 212

Gospodărie agricolă anexă 212

Staţiune de maşini şi tractoare (S.M.T.) 213

Unităţi de deservire a agriculturii 213

Cooperativă agricolă de producţie (C.A.P.) 213

Gospodărie agricolă personală a membrilor C.A.P 213

Gospodărie agricolă individuală 213

Gospodărie agricolă a salariaţilor, meşteşugarilor şi altor grupe de populaţie 213

Producţie agricolă 213

Concentrare a producţiei agricole 213

Intensificare a producţiei agricole 213

Specializare a producţiei agricole 214

Dezvoltare multilaterală a agriculturii; ramură de bază, ramură complementară, ramură ajutătoare, ramură anexă 214

An agricol (an recoltă) 214

Zonare a producţiei 214

Cadastru funciar: organizare a teritoriului, organizare intergospodărească a teritoriului, organizare a teritoriului unităţilor agricole socialiste (organizare interioară) 214

Fond funciar (fond de terenuri): categorii de terenuri (categorii de folosinţă) 215

Categorii de terenuri agricole: terenuri arabile; păşuni naturale; fâneţe naturale; vii; livezi 215

Categorii de terenuri neagricole: păduri; ape curgătoare, lacuri, bălţi şi stufăriş; alte terenuri 215

Suprafaţă cultivată 215

Suprafaţă însămânţată:suprafaţă însămânţată pentru recolta anului calendaristic (în anul agricol); suprafaţă însămânţată în anul calendaristic 215

Suprafaţă productivă de primăvară: suprafaţă recoltată 216

Suprafaţă a culturilor în ogor propriu: a culturilor intercalate; a culturilor perene sub plantă protectoare; a culturilor succesive; a culturilor sub cultură (sub semănătură); rămasă în vegetaţie; însămânţată cu seminţe de soi; a loturilor de hibridare; hibridare; a culturilor compromise; a culturilor întoarse; suprafaţă reînsămânţată; rămasă neînsămânţată; suprafaţă a câmpurilor experimentale 217

Suprafaţă a ogoarelor: ogor sterp (pîrloagă); semiogor; ogor negru 217

Măsuri agrotehnice 218

Chimizare a agriculturii 218

Îmbunătăţiri funciare 218

Suprafaţă amenajată pentru irigat: suprafaţă irigată efectiv 218

Producţie vegetală 218

Producţie vegetală totală: produse principale; produse secundare; producţie probabilă (în lan); producţie definitivă (economică, înmagazinată) 218

Producţie medie la hectar (randament la hectar); producţie medie la hectar în lan; producţie medie la hectar economică (înmagazinată) 219

Efectiv de animale (număr de animale, şeptel): animale de producţie; animale de muncă; efectiv al femelelor matcă; turmă de bază; efectiv de animale pe specii, rase, grupe de vârstă, sex şi categorii; efectiv minim de animale; efectiv maxim de animale; efectiv mediu de animale; unitate vită mare (U.V.M.); numărul animalelor la unitatea de suprafaţă (densitate) 219

Taurine, porcine, ovine, cabaline 220

Reproducerea animalelor: număr al femelelor montate; număr al femelelor gestante; grad de fecunditate; grad de asigurare a femelelor cu reproducători; grad de asigurare a grupei femelelor de reproducţie cu tineret femel de remontă; femele de remontă; natalitate (obţinere de produşi); prolificitate; grad de utilizare a animalelor; grad de reformă a animalelor; mortalitate 220

Bază furajeră: furaje concentrate; furaje verzi şi suculente; furaje fibroase şi grosiere; normă de furajare; raţie furajeră 220

Măsuri zootehnice şi veterinare 221

Producţie animală: producţie animală totală; produse principale; produse secundare 221

Producţie medie pe un animal; producţie medie pe un animal furajat; producţie medie pe un animal productiv 221

Producţie agricolă de carne 221

Număr al cooperatorilor care au lucrat în C.A.P.: numărul total al cooperatorilor care au lucrat; numărul mediu al cooperatorilor care au lucrat 222

Retribuirea muncii în C.A.P.: zi-muncă; retribuire totală a zilei-muncă (valoare totală a zilei-muncă); fond total de retribuire a muncii în C.A.P.; retribuire de bază; retribuire suplimentară.. 222

Mijloace energetice din agricultură: mijloace energetice mecanice; mijloace energetice animale 222

Forţă de tracţiune din agricultură 223

Parc de tractoare şi maşini agricole: tractor convenţional; număr scriptic al tractoarelor, maşinilor şi uneltelor agricole; număr mediu scriptic al tractoarelor, putere a tractoarelor 223

Mecanizare a lucrărilor în agricultură: mecanizare simplă, mecanizare complexă, grad de mecanizare a lucrărilor agricole în ramura cultivării plantelor; grad de mecanizare a lucrărilor agricole în ramura creşterii animalelor 223

Hectar arătură normală (hantru) 224

Producţie globală agricolă (produs global al agriculturii: producţie globală vegetală; producţie globală animală 224
Cheltuieli materiale în agricultură 225
Producţie netă agricolă (produs net al agriculturii) 225
Producţie-marfă agricolă: producţie-marfă a ramurii agriculturii; producţie-marfă agricolă a întreprinderii (unităţii) sau producţie-marfă agricolă totală 225
Productivitate a muncii în agricultură 226
Fond de acumulare în C.A.P 226
Fond de consum în C.A.P. 226
Fond al părţilor sociale (de asociaţie) în C.A.P. 226
Fond de seminţe al C.A.P. 226
Fond de furaje al C.A.P. 226
Fond de ajutoare în natură al C.A.P. 226
Fond social-cultural al C.A.P. 226
Fond de rulment al C.A.P. 226
Balanţă a fondului de terenuri (balanţă a fondului funciar) 226
Balanţă a efectivului de animale 227
Balanţă a furajelor 227
Balanţă a mijloacelor energetice din agricultură 227
Balanţă a resurselor de muncă din agricultură 227
Balanţă a utilizării timpului de muncă în agricultură 228
Balanţă a producerii şi utilizării producţiei agricole în cadrul gospodăriilor producătorilor agricoli 228

ANEXA 16

PRINCIPALELE LUCRĂRI DE STUDIU ŞI ANALIZĂ, INFORMĂRI STATISTICE SPECIALE,[1] CERCETĂRI STATISTICE ŞI SOCIOLOGICE PARŢIALE, CULEGERI DE DATE STATISTICE COMPLEXE, DOCUMENTARE STATISTICE

- elaborate în perioada 1945-1989 -

Studii, analize şi informări statistice speciale

1948 – Proporţia populaţiei şi mijloacele de producţie la 100 exploataţii agricole.

1951 – Analiza dezvoltării agriculturii în perioada 1938-1951, 45 pag.

1951 – Dezvoltarea agriculturii în perioada 1948-1951, 59 pag.

1953 – Studiu privind producţia marfă agricolă globală în anul 1953: probleme metodologice şi calculaţii practice, 59 pag.

1953 – Informare statistică specială privind cotele obligatorii, pe produse agricole şi categorii sociale, pe structuri de proprietate.

1955 – Economia agrară a Republicii Populare România – studiu, 74 pag.

1955 – Studiu privind cheltuielile materiale din agricultură: probleme metodologice şi calculaţii practice, 66 pag.

1955 – Productivitatea muncii în agricultură: studiu privind probleme metodologice şi calculaţii practice, 91 pag.

1956 – Producţia globală agricolă a muncitorilor, funcţionarilor, meşteşugarilor cooperativizaţi şi necooperativizaţi: probleme metodologice şi calculaţii practice, 14 pag.

1956 – Studiul productivităţii muncii în gospodăriile agricole de stat, gospodăriile agricole colective, staţiunile de mecanizare a agriculturii şi sectorul individual; probleme metodologice cu exemplificări practice, 57 pag.

1956 – Analiza creşterii şi producţii animale pe categorii de gospodării, 32 pag.

1956 – Analiza producţiei vegetale din anul 1956, asigurării necesarului de consum şi disponibilului de producţie marfă existent în gospodăriile ţărănimii individuale până la recolta anului 1957, 18 pag.

1957 – Analiza sintetică a utilizării timpului de lucru în gospodăriile agricole colective, 18 pag.

1957 – Analiza sintetică privind structura suprafeţei agricole şi a celei cultivate în anul agricol 1957-1958, 10 pag.

---

[1] Analize sintetice.

1958 – Investiţiile şi principalii indicatori ai activităţii economice ai gospodăriilor agricole de stat în anii 1953-1958: analiză sintetică, 24 pag. – text şi tabele anexe.

1958 – Studiu privind consumul şi producţia produselor agricole alimentare în perspectiva anului 1975, 52 pag – text şi tabele anexe.

1959 – Analiza rentabilităţii gospodăriilor agricole de stat, 22 pag.

1959 – Rentabilitatea gospodăriilor agricole de stat în anul 1958; studiu, 22 pag.

1960 – Dezvoltarea agriculturii şi silviculturii în anii 1959-1960; analiză, 43 pag.

1964 – Studiu privind locul cooperativelor agricole de producţie în agricultura României, în perioada 1959-1964, 87 pag.

1966 – Studiu privind locul agriculturii României în agricultura mondială, 45 pag.

1969 – Analiza rezultatelor anchetei statistice privind factorii care au influenţat producţia laptelui de vacă în gospodăriile agricole de stat şi cooperativele agricole de producţie, 38 pag.

1969 – Analiza rezultatelor anchetei statistice privind eficienţa plantaţiilor viti-pomicole intensive comparativ cu cele extensive, în întreprinderile agricole de stat, 19 pag.

1969 – Informare statistică specială privind producţia principalelor culturi recoltate în toamna anului 1969, 17 pag.

1970 – Dezvoltarea agriculturii în anii 1966-1970 – Analiză sintetică, 42 pag.

1970 – Studiu, Principalele aspecte privind creşterea animalelor în anul 1970, 30 pag.

1970 – Informare statistică specială privind efectivele de animale şi producţia animală din întreprinderile agricole de stat şi cooperativele agricole de producţie, 9 pag.

1971 – Principalele aspecte privind creşterea animalelor pe categorii de unităţi agricole – studiu, 30 pag.

1974 – Studiu privind producţia şi valorificarea producţiei laptelui de vacă pe categorii de unităţi agricole, 31 pag.

1974 – Informare statistică specială privind rezultatele economico-financiare ale unităţilor agricole cooperatiste în anii 1971-1974, 11 pag.

1974 – Informare statistică specială privind realizarea indicatorilor tehnico-economici proiectaţi în complexele de creştere şi îngrăşare a porcinelor şi complexelor de vaci pentru lapte, 13 pag.

1974 – Studiu privind dezvoltarea întreprinderilor agricole de stat în perioada 1960-1974, 23 pag.

1975 – Analiză sintetică specială privind rezultatele economico-financiare în cooperativele agricole de producţie, în perioada 1971-1975, 13 pag.

1975 – Informare statistică specială privind realizarea indicatorilor tehnico-economici proiectaţi în complexele zootehnice, 11 pag.

1976 – Analiza veniturilor ţăranilor cooperatori obţinute din munca în agricultură, pe surse de provenienţă, în anii 1975-1976, 17 pag.

1976 – Informare statistică specială privind costurile de producţie în unităţile agricole cooperatiste, 15 pag.

1977 – Informare statistică specială privind angajamentele de depăşire a planului în agricultură, 21 pag.

1977 – Studiu privind aportul gospodăriilor populaţiei la dezvoltarea agriculturii în anii 1971-1977, 34 pag.

1978 – Informare statistică specială privind aportul gospodăriilor populaţiei la obţinerea producţiei agricole în anul 1978, 5 pag.

1978 – Raport privind realizarea indicatorilor tehnico-economici aprobaţi la sistemele de irigaţii în anul 1978, 9 pag.

1978 – Informare statistică specială privind protecţia mediului, în anul 1978, 10 pag.

1978 – Studiu privind protecţia mediului înconjurător, 25 pag.

1979 – Raport privind rezultatele recensământului viilor, pomilor şi arbuştilor fructiferi, 20 pag.

1979 – Analiză sintetică privind agricultura României, comparativ cu alte ţări, 22 pag.

1979 – Studiu privind protecţia mediului înconjurător, 32 pag.

1980 – Studiu privind dezvoltarea sectorului legumicol în anii 1976-1980, 25 pag.

1980 – Analiză sintetică privind evoluţia producţiei de cereale în perioada 1976-1980, 13 pag.

1980 – Analiză sintetică privind evoluţia bovinelor şi eficienţa acestora, 16 pag.

1981 – Studiu sintetic privind dezvoltarea agriculturii României în anii 1971-1981, comparativ cu alte ţări, 24 pag.

1981 – Informare statistică specială privind realizarea parametrilor tehnico-economici la amenajările pentru irigaţii, 9 pag.

1981 – Analiză sintetică privind rezultatele economico-financiare ale unităţilor agricole cooperatiste, 12 pag.

1981 – Informare statistică specială privind protecţia mediului înconjurător, 15 pag.

1982 – Informare statistică specială privind rezultatele activităţii economico-financiare ale unităţilor agricole cooperatiste, 14 pag.

1982 – Informare statistică specială privind suprafaţa cultivată şi suprafaţa amenajată pentru irigat, 14 pag.

1983 – Informare statistică specială privind îndeplinirea planului la producţia de grâu-secară şi orz-orzoaică în anul 1983, 14 pag.

1984 – Informare statistică specială privind efectivele de bovine, porcine şi ovine la 30 septembrie 1984, comparativ cu planul şi dinamica faţă de aceeaşi dată a anului 1983, 16 pag.

1984 – Analiza evoluţiei protecţiei mediului înconjurător în anul 1984, comparativ cu anul 1983, 11 pag.

1984 – Analiza sintetică privind rezultatele economico-financiare ale cooperativelor agricole, 14 pag.

1984 – Analiza succintă a rezultatelor economico-financiare ale asociaţiilor intercooperatiste cu profil agricol, 10 pag.

1985 – Informare statistică specială privind stadiul realizării principalilor indicatori tehnico-economici aprobaţi la capacităţile de producţie zootehnice şi sistemele de irigaţii, în anul 1985 comparativ cu anul 1984, 18 pag.

1986 – Informare statistică specială, privind suprafaţa arabilă cultivată la 15 iunie 1986, comparativ cu planul pentru anul 1986 şi realizările anului 1985, 5 pag.

1987 – Analiza rezultatelor recensământului animalelor domestice de la 1 februarie 1987, comparativ cu anul 1986, 26 pag.

1987 – Informare statistică specială privind efectivele de bovine, porcine şi ovine la sfârşitul trimestrului III 1987, comparativ cu aceeaşi dată a anului 1986, 17 pag.

1989 – Informare statistică specială, succintă – Activitatea cooperativelor agricole de producţie în anul 1989, 7 pag.

1989 – Informare statistică specială – Activitatea asociaţiilor economice intercooperatiste cu profil agricol în anul 1989, 4 pag.

1989 – Protecţia mediului înconjurător, 23 pag.

Cercetări statistice şi sociologice parţiale

1948 – Distribuţia exploataţiilor agricole după mărimea suprafeţei arabile.

1949 – Anchetă statistică pentru stabilirea suprafeţei agricole pe categorii de terenuri, 27 pag.

1949 – Anchetă statistică privind producţia animală in anul 1949, 16 pag.

1949 – Mişcarea efectivelor de animale în trimestrele I, II, III şi IV. Anchetă statistică în 5% din numărul gospodăriilor agricole.

1955 – Anchetă statistică privind creşterea animalelor în 25 de gospodării din judeţul Constanţa, 15 pag.

1955 – Monografia privind 9 sate din România; aspecte generale, partea a I-a, 21 pag.

1955 – Monografia privind 9 sate din România; partea a II-a, 226 pag.

1955 – Monografia satului Certeze, regiunea Baia Mare 264 pag.

1955 – Date monografice privind satul Ianca, regiunea Galaţi 220 pag.

1955 – Date monografice privind satul Mahmudia, regiunea Constanţa 238 pag.

1955 – Monografia satului Prundul Bârgăului, regiunea Cluj. Aspecte generale, 27 pag.

1955 – Monografia satului Topraisar, regiunea Constanţa. Aspecte generale, 55 pag.

1956 – Anchetă statistică pentru stabilirea modului de folosire a lotului zootehnic şi terenului arabil din islazul comunal, 12 pag.

1956 – Monografia satului Topone, regiunea Bucureşti. Aspecte generale, 42 pag.

1956 – Monografia privind 8 sate româneşti. Aspecte generale, 131 pag.

1956 – Monografia satului Cârligele, regiunea Galaţi. 205 pag.

1956 – Monografia satului Bogaţi, regiunea Piteşti. 232 pag.

1956 – Monografia satului Bacova. 248 pag.

1956 – Monografia satului Sepreuş, regiunea Timişoara. 268 pag.

1956 – Monografia satului Tudor Vladimirescu, regiunea Galaţi .355 pag.

1956 – Monografia satului Ciocârlia de jos, regiunea Constanţa. 353 pag.

1956 – Monografia satului Dobrun, regiunea Craiova. 319 pag.

1956 – Monografia satului Muncelul de sus, regiunea Iaşi. 293 pag.

1956 – Monografia satului Mocod, regiunea Cluj. 254 pag.

1956 – Monografia satului Toponu, regiunea Bucureşti. 389 pag.

1957 – Monografia satului Perieţi, regiunea Bucureşti. 261 pag.

1957 – Ancheta statistică: Folosirea timpului de lucru în gospodăriile agricole colective, 18 pag.

1957 – Ancheta statistică: Folosirea timpului de lucru în gospodăriile agricole colective din comuna Băileşti, regiunea Craiova. 40 pag.

1957 – Ancheta statistică privind Folosirea timpului de lucru în gospodăriile agricole colective din comuna Corbeanca, regiunea Bucureşti, 38 pag.

1957 – Ancheta statistică privind Folosirea timpului de lucru în gospodăriile agricole colective din comuna Găneşti, regiunea Galaţi. 25 pag.

1957 – Ancheta statistică privind golurile în vii şi livezi de meri şi pruni în masiv, 22 pag.

1959 – Ancheta statistică privind însilozarea şi folosirea furajelor în gospodăriile agricole de stat şi cooperativele agricole, în anii 1958-1959, 14 pag.

Culegeri de date statistice complexe

1949 – Producţia medie la hectar la principalele culturi, pe judeţe în perioada 1937-1949, două volume, 326 pag.

1959 – Dezvoltarea agriculturii în perioada 1938-1959, două volume, 561 pag.

1961 – Dezvoltarea agriculturii Republicii Populare Române în perioada 1938-1960, 418 pag.

1969 – Agricultura în R.S. România, în perioada 1938-1968, 1057 pag.

1977 – Agricultura în R.S. România, în perioada 1938-1976, 226 pag.

1983 – Contribuţia gospodăriilor populaţiei la formarea fondului de stat de produse agricole în anii 1975-1983.

Documentare statistice pe temă dată

1945 – Suprafaţa cultivată şi producţia agricolă vegetală 1934-1945.

1945 – Efectivele de animale pe specii şi producţia animală.

1948 – Producţia de grâu in anii 1945-1948, 20 pag.

1948 – Date statistice privind persoanele expropriate şi împroprietărite, într-un eşantion de 1 din 200 stabilit în mod aleator, 21 pag.

1949 – Numărul animalelor domestice pe specii în anii 1946-1948, 51 pag.

1949 – Numărul maşinilor şi uneltelor agricole în anii 1937, 1943, 1945, 1946, 1948, 1949 , 72 pag.

1949 – Numărul animalelor domestice pe specii şi judeţe, în anii 1935-1949, 51 pag.

1949 – Suprafaţa cultivată cu sfeclă de zahăr şi producţia medie la hectar în anii 1935-1949.

1954 – Producţia globală agricolă pe regiuni în anul 1954.

1955 – Suprafaţă cultivată şi producţia vegetală la principalele culturi în anii 1951-1955.

1957 – Investiţiile şi principalii indicatori ai rezultatelor activităţii economice a gospodăriilor agricole de stat în anii 1953-1957, 16 pag.

1958 – Date statistice privind situaţia sectorului agricol cooperatist în lunile februarie, martie, mai, iunie, august, septembrie, noiembrie, decembrie, 52 pag.

1960 – Principalii indicatori economici şi sociali ai satelor de deal şi munte, 13 pag.

1960 – Suprafaţa agricolă cooperativizabilă la 1 iunie 1960, 17 pag.

1960 – Construcţii zootehnice în gospodăriile agricole colective, în anii 1950-1960, 19 pag.

1961 – Transformarea socialistă a agriculturii, 21 pag.

1962 – Îndeplinirea principalelor obiective privind dezvoltarea agriculturii, prevăzute în Directivele Congresului al III-lea al Partidului Muncitoresc Român, 29 pag.

1963 – Situaţia tăierilor de bovine în anul 1963, 4 pag.

1965 – Principalele rezultate ale activităţii cooperativelor agricole de producţie în anul 1965

1965 – Date statistice privind dezvoltarea cooperativelor agricole de producţie din regiunea Bucureşti în anii 1962-1965, 21 pag.

1965 – Date statistice privind dezvoltarea cooperativelor agricole de producţie în regiunea Galaţi în anii 1962-1965, 2 pag.

1965 – Date statistice privind dezvoltarea agriculturii în anii 1938-1965, 54 pag.
1966 – Dezvoltarea agriculturii şi creşterea nivelului de trai al ţărănimii, 24 pag.
1966 – Date statistice privind agricultura României în anul 1966, 64 pag.
1969 – Suprafaţa agricolă şi arabilă la 1 ianuarie 1969 – potrivit organizării administrativ-teritoriale din anul 1968, 159 pag.
1969 – Date statistice privind situaţia economico-financiară a cooperativelor agricole de producţie în anii 1965-1969, 34 pag.
1970 – Dezvoltarea agriculturii în anii 1966-1970, 42 pag.
1973 – Îndeplinirea planului în agricultură în anii 1971-1973, 87 pag.
1973 – Date statistice privind agricultura României în anii 1949-1973, 78 pag.
1974 – Dezvoltarea întreprinderilor agricole de stat în anii 1960-1974, 35 pag.
1976 – Contribuţia gospodăriilor populaţiei la producţia agricolă, formarea fondului de stat şi aprovizionarea populaţiei în anul 1974, 8 pag.
1976 – Agricultura României în anii 1950-1976, 61 pag.
1976 – Agricultura României în anii 1962-1976, 21 pag.
1976 – Producţia totală la principalele culturi în anii 1965-1976, 13 pag.
1977 – Situaţia localităţilor din zona necooperativizată la începutul anului 1977, 19 pag.
1977 – Cultura porumbului pentru boabe, 46 pag.
1980 – Îndeplinirea planului privind agricultura, pe judeţe, în anul 1979, 40 pag.
1980 – Dezvoltarea agriculturii în anii 1938-1980, 35 pag.
1980 – Dezvoltarea agriculturii în anii 1962-1980, 19 pag.
1981 – Dezvoltarea zootehniei, 27 pag.
1982 – Date statistice privind agricultura României, 16 pag.
1982 – Date statistice privind zootehnia, 27 pag.
1982 – Evoluţia zootehniei, 16 pag.
1984 – Efectivele de bovine, porcine şi ovine la 1 iunie 1984, 16 pag.
1985 – Înzestrarea cu animale a gospodăriilor populaţiei din zona cooperativizată şi zona necooperativizată.
1988 – Date statistice privind dezvoltarea agriculturii în perioada 1965-1987, 8 pag.
1988 – Ponderea agriculturii în economia naţională la principalii indicatori, 25 pag.
1988 – Agricultura României în perioada 1949-1988, 24 pag.
1989 – Evoluţia efectivelor de animale din întreprinderilor agricole de stat în cursul anului 1989.

ANEXA 17

PRINCIPII GENERALE

privind Sistemul European de clasificare a exploataţiilor agricole potrivit conceptului Marja Brută Statistică (MBS)[1]

Definită ca diferenţă între valoarea standard a producţiei brute ce revine pe un hectar cultivat sau animal (inclusiv valoarea subvenţiilor acordate pentru produsele agricole obţinute sau pe zone) şi sume standard ale costurilor variabile necesare obţinerii producţiei, **Marja Brută Statistică (**MSB) a fost calculată de către Reţeaua de Informaţii Contabile Agricole, ca valoare medie pentru fiecare tip de activitate de producţie agricolă, vegetală sau animală – folosind media datelor determinate de-a lungul unei perioade de referinţă de 3 ani agricoli consecutivi sau relevanţi, în scopul egalizării fluctuaţiilor de producţie sau preţurilor de vânzare-cumpărare. În concordanţă cu mărimea şi structura suprafeţei cultivate şi efectivelor de animale MBS se calculează pentru fiecare exploataţie agricolă.

Marja Brută Standard Totală a exploataţiei agricole se determină prin însumarea MBS a fiecărei activităţi de producţie agricolă, vegetală sau animală a exploataţiei.

Dimensiunea economică a exploataţiilor agricole reprezintă suma produselor agricole dintre marjele brute standard şi variabilele aferente suprafeţelor cultivate şi efectivelor de animale, exprimată în unităţi standard de mărime europeană (ESU), valoarea unui ESU (stabilită pe baza unor coeficienţi) fiind de 1200 Euro.

Clase (tipuri) ESU	*Limite ESU*	*Denumirea claselor de mărime*
I	... < 2	Foarte mici
II	2 ≤ ... <4	
III	4 ≤ ... < 6	Mici
IV	6 ≤ ... < 8	
V	8 ≤ ... < 12	Mijlocii
VI	12 ≤ ... < 16	
VII	16 ≤ ... < 40	Mijlocii mari
VIII	40 ≤ ... <100	Mari
IX	100 ≤ ... < 250	Foarte mari
X	... ≥ 250	Extra

[1]Prin Decizia Comisiei Europene 85/377/EEC din 7 iunie 1985 cu amendamentele ulterioare, în special a reformei Politicii Agricole Comune (PAC) din anul 1992 a fost **stabilit sistemul detaliat de clasificare** al exploataţiilor agricole, tipologia şi dimensiunea economică a acestora în vederea determinării structurii şi veniturilor potenţiale – ultimul amendament fiind adus prin Decizia 99/725/EC din 22 octombrie 1999.

Potrivit Legislaţiei Europene, **tipul exploataţiei agricole** se determină pe baza ponderii Marjei Brute Standard, pentru fiecare cultură sau categorie de animal în totalul Marjei Brute Standard a exploataţiei.

Conform Deciziei Comisiei Europene nr. 99/725/EC, exploataţiile agricole se clasifică în 10 clase (tipuri) de dimensiune economică (*vezi tabelul*).

Tipologia comunitară este foarte detaliată cuprinzând întreaga diversitate a tipurilor de activităţi agricole care există în exploataţiile agricole din Uniunea Europeană – fiind identificate următoarele tipuri de exploataţii:

- 9 tipuri generale de activităţi agricole (în sectorul vegetal sau animal);
- 5 tipuri specializate: cultură mare (horticultură, legumicultură şi floricultură), culturi permanente (vii şi pomi fructiferi), animale erbivore, granivore (porci şi păsări);
- 3 tipuri mixte şi un tip care cuprinde exploataţiile agricole neclasificabile;
- 17 tipuri principale de activităţi agricole (în sectorul vegetal sau animal);
- 50 tipuri speciale de activităţi agricole (secundare);
- 31 subdiviziuni ale unor tipuri speciale de activităţi agricole.

ANEXA 18

OAMENI DE SEAMĂ

care au beneficiat de informaţii statistice

Nume şi prenume	Pag.	Nume şi prenume	Pag.
Dimitrie Cantemir	175	Nicolae Suţu	175
Nicolae Bălcescu	177	George Bariţiu	178
Petre S. Aurelian	179	Virgil Madgearu	181
Dimitrie Gusti	182	Roman Moldovan	184
Păun Ion Otiman	185	Letiţia-Zorica Zahiu	186
Nicolae Beli	188	Ion Bold	189
Marin Popescu	190	Filon Toderoiu	191

Cadre din aparatul statistic central şi teritorial

Dionisie Pop Marţian	193	Ion Ionescu de la Brad	194
Constantin Crupenski	196	Leonida Colescu	197
Nicolae Georgescu-Roegen	200	Sabin Manuila	202
Anton Golopenţia	204	Gheorghe Mihoc	205
Manea Mănescu	206	Mihail Levente	208
Mircea Biji	212	Constantin Ionescu	214
Nicolae Ionescu	216	Vladimir Trebici (Trebiş)	217
Alexandru Radocea	218	Clementina Veronica Ivan Ungureanu	220
Vergil Voineagu	222	Mircea Bulgaru	225
Petre Onică	227	Roman Cresin	228
Eugen Bárat	230	Marinache Vasilescu	231
Ion Răvar	232	Petre Ghimbuluţ	234
Marin Stănică	236	Filofteia Panduru	237
Emil Gogoneaţă	239	Ion Marian	240
Samoil Muntean	241	Angela Ionescu	242
Gheorghe Marinescu	243	Emanuel Ştefan Trică	245
Silvia Bucur	247	Ion Ivanovici	248
Stela Zaharia	249	Nicolae Greavu	250
Alexandru Filipidescu	251	Ana Marcu	253
Melania Dumitrache	254	Cosma Ionescu	255
Gheorghe Stănescu	256	Constantin Cimbru	257
Ioan Nichita	258	Octavian Abrudan	259
Ana Topârceanu	260	Dana Paşc	262
Gyula Ari	263	Gheorghe Goanţă	264

ANEXA 19

MEMBRI
AI UNOR INSTITUŢII ŞTIINŢIFICE DE PRESTIGIU
ŞI CADRE DIDACTICE
LA ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE

- Începutul anului 2009 -

Academia Română

George Bariţiu (*membru*); Ion Ionescu de la Brad (*membru de onoare*); Petre S. Aurelian (*membru, preşedinte*); Octav Onicescu (*membru de onoare*); Sabin Manuila (membru corespondent); Gheorghe Mihoc (membru, preşedinte); Manea Mănescu (membru)[1]; Roman Moldovan (membru); Nicholas Georgescu-Roegen (membru de onoare); Mircea Biji (membru corespondent); Vladimir Trebici (membru); Marius Iosifescu (membru, vicepreşedinte).

Instituţii ştiinţifice de prestigiu

Ion Ionescu de la Brad, *membru al Academiei Franceze de Agricultură*; Mircea Bulgaru, *membru de onoare al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu-Şişeşti”, membru al Academiei Oamenilor de Ştiinţă*; Dimitrie Cantemir, *membru al Academiei din Berlin*; Mihail Levente, *membru al Uniunii Interparlamentare*; Manea Mănescu, *membru al Academiei Latine*.

Institutul Internaţional de Statistică

Mihai Bădulescu (membru fondator); Constantin Crupenski; Leonida Colescu; M.I. Teodorescu; Octav Onicescu (membru de onoare); Sabin Manuila; Mihail Levente; Constantin Ionescu; Gheorghe Mihoc; Nicholas Georgescu-Roegen; Mircea Bulgaru; Vladimir Trebici; Ilie Dumitrescu; Daniela Ştefănescu.

Societăţi ştiinţifice afiliate

Nicolae Suţu, *membru al Societăţii Regale de Statistică din Londra*; Ion Ionescu de la Brad, *membru al Societăţii de Statistică din Londra şi Viena*; Leonida Colescu, *membru al Societăţii de Statistică din Paris*; Sabin Manuila, *membru al Comisiei Populaţiei a Societăţii Naţiunilor*; Mircea Bulgaru, *membru al Uniunii Internaţionale pentru Studiu Ştiinţific al Populaţiei din Franţa*.

---

[1]Titlu retras în anul 1990.

Cadre didactice la Academia de Studii Economice, Bucureşti, care au lucrat în Instituţia Centrală de Statistică

Cadre didactice titulare

Prof. Mircea Biji; prof. Mircea Bulgaru; prof. Constantin Ionescu; prof. Haralambie Ionescu; prof. Paul Iscovici; prof. Manea Mănescu; prof. Gheorghe Mihoc; prof. Costache Moineagu; prof. Roman Moldovan; prof. Petre Onică; prof. Constantin Secăreanu; prof. Ion Stănciulescu-Mehedinţi; prof. Ion Stoichiţă; prof. Ludovic Tővissi; prof. Vladimir Trebici; prof. Vergil Voineagu; conf. Arpad Balint; lector Constantin Bilciu; lector dr. Claudiu Herţeliu.

Cadre didactice asociate

Mihai Anastasescu; dr. Eugen Bárat; dr. Vasile Biţă; dr. Mihai Capătă; Ion Cănănău; Alexandru Filipidescu; ing. Grigore Grama; Laurenţiu Guţescu; Emilia Joiţa; prof. Mihail Levente; Isac Marcus; dr. Ion Marinescu; Ion Melica; dr. Samoil Muntean; ing. Valeriu Pescaru; dr. Ion Păcuraru; Corneliu Prisăcaru; Ion Gh. Rădulescu; dr. Ion Răvar; Gheorghe Serafim; dr. Gheorghe Şerban, dr. Marinache Vasilescu.

ANEXA 20

CADRE DIN INSTITUŢIA CENTRALĂ DE STATISTICĂ
care au participat la elaborarea lucrărilor privind statistica agriculturii

- cu o contribuţie importantă - 1940 – 2009

I. Adjuncţi ai conducătorilor Instituţiei[1], coordonatori ai activităţii Direcţiei Statisticii agriculturii, mediului şi silviculturii - 1940 – 2009 -

Onică Petre (1941-1949[2]); dr. Eugen Bárat (1958-1962); dr. Mircea Bulgaru (1962-1972); ing. Petre Ghimbuluţ (1972-1990); dr. Alexandru Radocea (1990-1992); ec. Marin Stănică (1992-1996); dr. Clementina Ivan-Ungureanu (2000-2003); dr. Constantin Secăreanu (2003-2005); dr. Dan Gherguţ (2005-2008); dr. Nicolae-Cristian Stănică (2009).

II. Direcţia Statisticii agriculturii mediului şi silviculturii: 1940 – 2009

Directori

dr. Petre Onică (1940-1947; 1949-1950); dr. Roman Cresin (1948); dr. Eugen Bárat (1950-1958); dr. Mircea Bulgaru (1958-1962); Marin Stănică (1962-1963); Emilia Joiţa[3] (1963-1964); dr. Ion Marian (1964-1979); Laurenţiu Guţescu[4] (1979-1981); Ştefan Scarlat (1982-1994); Mircea Rebegea (1994-1998); dr. Crina Turtoi[5] (1999-2003); Ion Florescu[5], 2004; Maria Ioana Nicola 2004.

Directori adjuncţi

Gheorghe Serafim (1948-1951); conf. Petre Onică (1951-1952); Rodica Borţoi (1953-1956); Petre Malamen (1957-1963); Ion Puchiu (1959-1962); Emilia Joiţa (1962-1965); Viorel Goga (1962-1968); Laurenţiu Guţescu (1965-1990); Gheorghe Marinescu (1990-1991); Maria Ioana Nicola (1992-2003).

---

[1]Subdirectori generali 1940-1950; directori generali adjuncţi (1951-1989); vicepreşedinţi 1990-2009.
[2]Subdirector general şi directorul Direcţiei Agriculturii şi Silviculturii.
[3]Cu delegaţie.
[4]Împuternicit.
[5]Director general de direcţie.

Şefi Serviciu[1]

ing. Ştefan Albulescu (1940-1953); ing. Paul Alexandrescu (1958-1970); Roman Cresin (1940-1947,1949); Coriolan Gheţie (1940-1950); Evdochia Croitoru (1940-1950); Victoria Ciucă-Marinescu (1949-1953); Silvia Bucur (1949-1967); ing. Ion Ivanovici (1954-1984); Stela Zaharia (1953-1957[2]); ing. Ion Puchiu (1957-1959); Marin Stănică (1957-1962); Laurenţiu Guţescu (1962-1965); Alexandru Filipidescu (1962-1972); Ilie Stănilă (1965-1969); Nicolae Greavu (1969-1989); Ion Ţipu (1962-1965); Mircea Rocsin (1966-1972); Gheorghe Marinescu (1965-1989); ing. Doina Săvescu (1967-1984); Elena Lascăr (1969-1983); Niculina Nicolae (1972-1983); Marin Spirescu (1983-1986); Ana Marcu (1984-1994); Maria Alexandrescu (1984-1987); Didina Frunză (1986-1992); Gheorghe Balint (1986-1989); Matei Iscusitu (1990-1993); Mircea Rebegea (1990-1994); Lucian Iliescu (1994-2005); Melania Dumitrache (1995-2009); Gheorghe Puiu, 2003; Marius Brodeală, 2005; Bogdan Gavrilă, 2006.

Economişti, statisticieni, matematicieni[3];

Ion Alexandrescu, Maria Alexandrescu, Valeria Antonia, Gheorghe Apreutesei, Mircea Atanasiu, Aurel Balaş, Elena Bălan, Nicolae Bărbulescu, Mihaela Borcan, Artemiza Buf, Marian Calafeteanu, Mirela-Florica Căruţaşu, Laura Cherteş, Radu Chirilă Augustin, Radu Chirelea, dr. Mariana Clipcea, Eliza Cojocaru, Ion Comănescu, Ion Crăciun, Valerica Crăciun, Rodica Cristescu, Suzana Cristian, David Crişan, Alexandra Darie, Maria Dedu, Oprica Delea, dr. Ilie Dinu, Mihaela Dinu, Irina Dorobanţu, Maria Duma-Morasi, Florentina Dumitrescu, Angela Dumitru, Valeriu Dumitru, Doina Enache, Laura Ghineţ, Alexandru Grigore, Sabina Iliescu, Savu Ionescu, Nadia Iordache, Elena Iordan, Matei Iscusitu, Maria Lăcătuşu, Gheorghe Lăcraru, Ion Lăzărescu, Maria-Daniela Liceică, Alexandru Matei, Dumitru Mazilu, Natalia Mâzgărean, Olimpia Mihalache, Petruţa Neaţu, Ion Negescu, Adriana Negoiţă, Elena Nicodim, Elena Nicolau, Iosif Nicolescu, Magdalena Nistor, Elena Obadă, Ion Oprescu, Florica Orădeanu, Florica Ovedenie, Aurelia Pană, Elena Păiş, Sofia Păunescu, Ana Popescu, Eugen Popescu, Sabina Popescu, Viorica Posteiu, Anastasia Profil, Eleonora Răbăceanu, Elena Rădulescu, Grigore Rogoz, Alexandru Roşescu, Ion Sandu, Ala Staviradov, Dumitra Stănică, Eugenia Stângaciu, Lavinia Suciu, Cornelia Şimon, Letiţia Terchilă, Tatiana Tişu, Maria Tomescu, Tarsiţa Trăneci, Constantin Turliu, Ana Ţopescu, Luiza Vasilescu, Maria Vladu, Nicolae Voicu.

---

[1]Compartimente din anul 1972.

[2]1958-1974, şef serviciu Statistica bugetelor de familii ţărăneşti – Direcţia statisticii nivelului de trai.

[3]Cu o activitate de peste 10 ani în cadrul direcţiei, având o contribuţie importantă la întocmirea lucrărilor statistice curente şi speciale.

III. Alte direcţii colaboratoare[1] 1951-1989

Directori

Nicolae Alexe; Mihai Anastasescu; Nistor Lozici-Brânzei; dr. Mihai Capătă; Vasile Catană; Ilie Damian; Mihai Dănescu; dr. Vasile V. Dumitrescu; Teodor Enescu; Angela Ionescu; dr. Ion Marinescu; dr. Samoil Muntean; dr. Alexandru Radocea; Constantin Rădulescu; Lucian Rădulescu; Marin Stănică; dr. Ion Răvar[2]; Marcu Ursu; dr. Marinache Vasilescu[3].

Directori adjuncţi

Francisc Basch; Mariana Bobic; Ion Coltofeanu; Mihail Doroftei; Elena Dumitrescu; Vasile Gh. Dumitrescu; Maria Hlevca; Iuliu Leckun; Alexandru Leşeanu; Gheorghe Lungu; Dumitru Mihalache[3]; Ion Năstăsoiu; Aurel Niculescu; Ion Persu; Alfred Rainer; Traian Stavăr; dr. Bujor Stănescu; dr. Gheorghe Şerban; Maria Vlăsceanu.

Şefi Serviciu

Filofteia Bogdănescu; Ana Bulgaru; Ion Cănănău; Octavian Dragu; Justin Bugaru; Ilie Dumitrescu; Delia Firicică; Dorel Gheorghiu; Emil Gogoneaţă; Ludmila Iazinschi; Maria Ilinca; Victor Ionescu[4]; Marin Marin; Ion Melica; Silvia Mihăescu; Gheorghe Muntean; Traian Munteanu; Anghel Nazarie; Corneliu Prisăcariu; Titus Sută; Refet Şaganai; Nicolae Tipsie; Vasile Ursan; Aurel Vainer; Stela Zaharia.

Inspectori generali şi inspectori

Dumitru Bordea, Victor Cudriţescu; Ioanichie Furnică; Victor Găbunea; Cristofor Gherman; Dionisie Ionescu; Ion Lăncrăjan; Ilie Predescu; Ilie Stănilă; Mircea Stoian; Constantin Vancu; Mihai Vişan.

---

[1]La organizarea şi efectuarea unor cercetări statistice totale (31 recensăminte ale animalelor, 2 recensăminte privind patrimoniul vitipomicol, cercetări selective (monografiile din anii 1954-1956, utilizarea timpului de lucru în CAP etc.); întocmirea unor lucrări complexe (îndeosebi a balanţelor produselor agricole, informări statistice curente şi speciale pe ansamblul economiei naţionale); determinarea unor indicatori statistici sintetici; proiectarea şi întocmirea anuarelor, breviarelor şi documentarelor statistice; elaborarea unor studii complexe pe ramuri ale economiei naţionale şi comparaţii cu alte ţări etc.; dezbaterea unor metodologii de calcul în cadrul cercurilor de studii de economie şi statistică agrară; prelucrarea şi centralizarea datelor statistice etc. **au colaborat şi salariaţi din alte direcţii** (statisticii balanţelor şi venitului naţional; populaţiei şi forţei de muncă; investiţii, construcţii, transporturi; circulaţiei mărfurilor; nivelului de trai; sinteză şi coordonare, îndrumare şi control etc.).

[2]În timp au devenit directori generali adjuncţi.

[3]Fost director al Direcţiei de Statistică a Municipiului Bucureşti.

[4]Fost director al Direcţiei Judeţene de Statistică Ilfov şi Municipiului Bucureşti.

Economişti, statisticieni, matematicieni

Petre Alexe; Elena Botner; Constantin Brădescu; Florian Buzan; Andreea Cambir; Elena Cănănău; Constantin Ciobanu; Mircea Climchievici; Maria Cojocaru; Victoria Creţu; Ion Croitoru; Gheorghe Curea, Decebal Dincă; Aurelia Dinu; Stela Dinu; Ştefan Drăgan; Simion Ene; Ioan B. Gâlceavă, Ortansa Geonea; Gheorghe Georgescu; Horia Georgescu; Elena Ghiţă; Anica Ianoş; Gheorghe Jivănescu; Constantin Marcu; Victoria Marinescu; Ştefan Mateescu; Gabriela Nistorescu; Rada Niţă; Maria Ortinschi; Stelian Predescu; Aneta Runcan; Petre Scarlat; Elena Smaranda; Simion Someşan; Ernestina Specht; Dumitru Şandru; Aneta Trandafir, Anişoara Vaida.

IV. Staţia Mecanografică (Direcţia Mecanizare): 1940-1967

Directori: Dumitru Bosch; Ion Teodorescu; **Şefi serviciu**: *Proiectare* – Teodor Buracu;

Şefi secţie: Ion Papadopol; Petre Ruse; Ion Tănăsescu.

Sortare: Ioan Gheorghe, ***Control date:*** Valeriu Pescaru; Grigore Grama.

V. Centrul de Calcul: 1967-1989

Directori: dr. Nicolae Costake, Vasile Biţă, Radu Zamfirescu, Ioan Gheorghe, Alexandru Brodeală.

Directori adjuncţi: Eugen Stănescu, Doina Apostol-Teodor, Rucsandra Dănescu, Ion Goreac; **Şefi staţie**: Mariana Munteanu, Ion Ruse; **Şefi secţie**: Dorina-Maria Anton, Ion Ionescu, Gheorghe Vaida-Muntean; **Şefi atelier**: Alexandru Brodeală, Ana Coşeru, Constantin Georgescu, Elena-Livia Gheorghe, Ion Matache, Maria-Emilia Stoica; **Şefi laborator:** Rucsandra Dănescu, Dan-Virgiliu Sarion, **Şefi tură**: Lucian-Drăguţ Alexe, Olga Caragioiu, Elena Cociş, Mihail Coman, Mircea Dumitrescu, Constanţa Eurache, Vasile Păunescu.

Proiectare, aplicaţii informatice; Implementări date:

Control date: Gheorghe Vaida-Mutean, Gheorghe Grigore, Nicolae Petreanu, Olga Caragioiu, Rodica Ciocârlan, Nina Făgărăşanu-Coşeru, Ion Delcea, Cristina Georgescu, Marta Georgescu, Anton Manea, Viorica Sandu, Maria Sarion,Emilia Stoica, Virginia Teodorescu, Jeni Tipsie, Vasile Turea, Angela Urzică, Elena Virag.

ANEXA 21

SALARIAŢII DIRECŢIEI STATISTICII AGRICULTURII ŞI SILVICULTURII

– Începutul anului 1990 –

Direcţia Statisticii Agriculturii şi Silviculturii

Director Ştefan Scarlat

Director adjunct Laurenţiu Guţescu

Şefi compartimente: Gheorghe Apreutesei, Gheorghe Balint, Didina Frunză, Nicolae Gravu, Ana Marcu, Gheorghe Marinescu.

Economişti-statisticieni: Nicolae Bărbulescu, Marian Calafeteanu, Ion Crăciun, Oprica Delea, Irina Dorobanţu, Melania Dumitrache, Laura Ghineţ, Alexandru Grigore, Gheorghe Iliescu, Sabina Iliescu, Savu Ionescu, Elena Iordan, Gheorghe Lăcraru, Elena Negoiţă, Elena Nicodim, Aurelia Pană, Viorica Posteiu, Gheorghe Puiu, Elena Rădulescu, Mircea Rebegea, Dumitra Stănică.

- Începutul anului 2010 -

Direcţia Generală de Statistici Agricole şi Mediu

Director General Ion Florescu

Directori: Ioana Maria Nicola, dr. Constantin Mândricelu

Şefi serviciu: Marius Brodeală, Melania Dumitrache, Bogdan Marian Gavrilă, Gheorghe Puiu, Marina Simona Toma

Economişti-statisticieni: Daniela Anastasiu, Mihaela Cristina Borcan, Artemiza Buf, Mirela Florica Căruţaşu, Adriana Lidia Chiriţoiu, dr.Mariana Clipcea, Alice-Gabriela Corlăţeanu, Valerica Crăciun, George Curt, dr. Ioana Dima, Vasile Dincă, Mihaela Dinu, Doina Enache, Victor Ene, Dan Eremia, Viorica Mădălina Gavril, Aneta Gâlcă, Anica Gănescu, Marina Anda Georgescu, Nelia-Nadia Iordache, Ioana Leu, Maria Daniela Liceică, Elena Mititel, Marilena Munteanu, Elena Nicodim, Olvian Nuţescu, Bogdan Oprea, Vasile Oprea, Vasile Petre, Daniel Petruş, Iulia Paula Pop, Cristina Popescu, Dan-Miron Popescu, Doiniţa Radu, Carmen-Aurelia Romaniuc, Constantin Roşca, Daniela Sărăcin, Florentina Stan, Maria Stan, Maria Tomescu, Maria Gabriela Tomulescu, Natalia-Alina Tuţu, Luiza-Georgeta Vasilescu, Teodora Velişcu.

ANEXA 22

CADRE DE CONDUCERE DIN DIRECŢIILE JUDEŢENE DE STATISTICĂ[1]

1968-1989[2]

Directori

Alba, Alecsie Cănăvoiu; ***Arad***, Vasile Grec; ***Argeş***, Ion Dobre, Ion Anton; ***Bacău,*** Radu Gheorghe, Iosif Mârzac, Gheoghe Bucur; ***Bihor***, Constantin Cimbru; ***Bistriţa-Năsăud***, Leon Burian; ***Botoşani***, Leiba Moscovici, Lucian Iftimie; ***Braşov***, Teodor Magda, Ion Olteanu; ***Brăila***, Gheorghe Costescu, Gheorghe Coteţ; ***Buzău***, Gheorghe Baicu; ***Caraş-Severin***, Marin Stoianovici; ***Călăraşi***, Gheorghe Savu; ***Cluj***, Aurel Tamba, Pompei Olteanu; ***Constanţa***, Ioan Guju, Marin Băjenaru; ***Covasna***, Wilhelm Comporaly; ***Dâmboviţa***, Constantin Albu, Gheorghe Zamfirache; ***Dolj***, Grigore Măinescu, Dumitru Rizvan, Ion Călin; ***Galaţi***, Nicolae Osanu; ***Giurgiu***, Nicolae Radu; ***Gorj***, Ion Tănăsescu, Ioan Gheorghiţoiu; ***Harghita***, Liviu Puiu; ***Hunedoara***, Ion Codrea, Stef Zevedei; ***Ialomiţa,*** Gheorghe Grigore; ***Iaşi***, Leiba Moscovici, Ion Mustaţă; ***Ilfov***, Elias Ciont, Gheorghe Balint; ***Mehedinţi***, Gheorghe Fusu; ***Mureş***, Iuliu Vereş, Ioana Bărbulescu; ***Neamţ***, Mircea Filipescu; ***Olt***, Gheorghe Stănescu; ***Prahova***, Constantin Filipescu, Gheorghe Petrescu; ***Satu Mare***, Mitrofan Boc, Ioan Nichita; ***Sălaj***, Vasile Otiş, Teodor Herdea; ***Sibiu***, Ioan Folea; ***Suceava***, Silviu Suciu, Traian Senciuc; ***Teleorman***, Ion Ionescu, Ioan Călina; ***Timiş,*** Vasile Nini; ***Tulcea***, Lucreţia Vasilescu; ***Vaslui,*** Tit Suhan; ***Vâlcea***, Alexandru Cordun; ***Vrancea***, Ilie Vlad, Silviu Ioan; ***Municipiul Bucureşti***, Gheorghe Sfetcu, Dumitru Mihalache, Ştefan Drocan.

---

[1]Directori, directori adjuncţi şi şefi de serviciu (birou) statistica agriculturii cu o activitate de minimum 10 ani în funcţie, în aparatul statistic teritorial.

[2]O parte au fost directori, directori adjuncţi, şefi serviciu ai fostelor direcţii regionale sau inspectorate naţionale de statistică care au lucrat şi după anul 1989 – având o activitate de peste 20-25 de ani in funcţie.

Directori adjuncţi

Alba, Puiu Popa; ***Arad***, Nicolae Lujanschi, Vasile Trânc; ***Argeş***, Ion Buiculescu, Ion Bădălan; ***Bacău***, Dumitru Tănase, Ion Bordei; ***Bihor,*** Pavel Mălan, Elena Purza; ***Bistriţa-Năsăud***, Emilia Istodor; ***Botoşani***, Adela Serseniuc; ***Braşov,*** Cornel Cimpoacă, Maria Mădăraş; ***Brăila,*** Lenuţa Lazăr; ***Buzău,*** Dumitru Zincă; ***Călăraşi***, Mihai Borduşanu; ***Cluj***, Dezideriu Laszlofi, Maria Nicorici; ***Constanţa***, Dan Pivodă; ***Covasna,*** Ecaterina Petrescu; ***Dâmboviţa***, Elena Diaconescu; ***Dolj***, Constantin Năsărâmbă, Filoftel Zamfira; ***Galaţi,*** Constantin Enică; ***Hunedoara***, Ion Codrea, Emil Rovenţa; ***Ialomiţa,*** Veturia Oneci; ***Iaşi,*** Virginia Grigoraş-Vornicu; ***Mureş***, Iuliu Demian; ***Neamţ,*** Constantin Creastă; ***Olt,*** Marian Sterie; ***Prahova,*** Paul Raşc, Ion Bălan; ***Satu Mare***, Constantin Dărăban; ***Suceava,*** Lidia Busuioc, Maria-Marilena Ţibu; ***Timiş***, Puiu Martin, Lacrima Naltabar; ***Vaslui,*** Costică Pencu; ***Vâlcea***, Maria Fugărelu; ***Vrancea***, Georgică Imbrea; ***Municipiul Bucureşti,*** Pavel Orza.

Şefi serviciu (birou)

Alba, Ana Cărnaţiu, Ana Topârceanu; ***Arad***, Ion Lăzureanu, Ion Gruschinschi; ***Argeş,*** Ion Angelescu, Florin Cristescu; ***Bacău***, Dumitru Marangoci, Constantin Schrenk; ***Bihor***, Grigore Lalescu, Octavian Abrudan; ***Bistriţa-Năsăud***,Tiberiu Balog, Anica Latişi; ***Botoşani,*** Victor Lazăr; ***Braşov***, Nicolae Greavu, Anton Mehedinţiu; ***Brăila,*** Vergiliu Pătraşcu; ***Buzău***; Neluţa Ivana; ***Caraş-Severin***, Grigore Balaban, Emilia Barbu; ***Călăraşi,*** Valeria Mihai; ***Cluj***, Gheorghe Tarău, Gheza Mezei; ***Constanţa,*** Maricica Lenchinschi; ***Covasna***, Iosif Orban; ***Dâmboviţa,*** Vianor Dăncescu; ***Dolj,*** Filoftel Zanfira,Gheorghe Goanţă; ***Galaţi,*** Ion Mehedinţi; ***Hunedoara***, Ion Braşovean; ***Ialomiţa,*** Aneta Ştefan; ***Iaşi***, Virginia Grigoraş-Vornicu, Mihai Dodan; ***Ilfov,*** Georgeta Gherghe, Ştefan Scarlat, Gheorghe Mandrea; ***Maramureş,*** Voicu Dragoş; ***Mehedinţi***, Floarea Mladin; ***Mureş,*** Adalbert Szep; ***Neamţ,*** Elisabeta Marina; ***Olt,*** Marin Câmpeanu; ***Prahova,*** Ştefan Barbu, Smaranda Şandru; ***Satu Mare***, Iuliu Corodan; ***Sălaj,*** Teodor Herdea; ***Sibiu***, Vulk; ***Suceava***, Cristian Corniciuc; ***Teleorman,*** Alexandru Jurubiţă; ***Timiş,*** Mihai Gârlă, Ştefan Şelariu, Petre Săvulescu; ***Tulcea,*** Iordache Roznoveanu; ***Vâlcea,*** Gheorghe Micuţ; ***Municipiul Bucureşti***, Ştefan Cristea.

ANEXA 23

CADRE DE CONDUCERE DIN DIRECŢIILE JUDEŢENE DE STATISTICĂ[1]

- începutul anului 1990 –

Judeţul Municipiul	Directori	Directori adjuncţi	Şefi birou
Alba	Alecsie Cănăvoiu	Puiu Popa	Ana Topârceanu
Arad	Vasile Grecu	Vasile Trânc	Ioan Gruschinsky
Argeş	Ion Anton	Ion Bădălan	Florin Cristescu
Bacău	Maria Ionesi	Ion Bordei	Constantin Schrenck
Bihor	Constantin Cimbru	Maria Purza	Octavian Abrudan
Bistriţa-Năsăud	Leon Burian	Silvia Marinescu	Anica Laţiş
Botoşani	Lucian Iftimie	Adela Serseniuc	Domnica Toma
Braşov	Ioan Bincheci	Maria Mădăraş	Anton Mehedinţiu
Brăila	Gheorghe Coteţ	Lenuţa Lazăr	Vergiliu Pătraşcu
Buzău	Traian Baicu	Dumitru Zincă	Neluţa Ivana
Caraş-Severin	Florica Robu	Florin Iordăchescu	Tania Românu
Călaraşi	Gheorghe Savu	Mihai Borduşanu	Valeria Mihai
Cluj	Pompei Olteanu	Elena Nicorici	Gheza Mezei
Constanţa	Marin Băjenaru	Dan Pivodă	Georgeta Conqequlian
Covasna	Wilhelm. Komporaly	Ecaterina Petrescu	Gheorghe Nadudvary
Dâmboviţa	Gheorghe Zamfirache	Elena Diaconescu	Vianor Dăncescu
Dolj	Ion Călin	Filoftel Zamfira	Gheorghe Goanţă
Galaţi	Nicolae Osanu	Constantin Enică	Ion Mehedinţi
Giurgiu	Nicolae Radu	Georgeta Ruse	Elena Sincu
Gorj	Gheorghe Popescu	Constantin Nicola	Maria Pacioaga
Harghita	Haralambie Trandafir	Iulia Gyorgy	Iulia Tuşinean
Hunedoara	Ştef Zevedei	Emilian Rovenţa	Ion-Dorel Braşovan

[1]Şefi birou (responsabili colectiv). **Obs:** Marea majoritate au avut la 31 decembrie 1989 o activitate *în funcţie* de peste 10 ani, o parte depăşind 20 de ani.

Ialomiţa	Gheorghe Grigore	Veturia Oneci	Aneta Ştefan
Iaşi	Gheorghe Mustaţă	Tinca Mateescu	Mihai Dodan
Ilfov	-	-	-
Maramureş	Mihai Ardelean	Mihai Husian	Voicu Dragoş
Mehedinţi	Gheorghe Fota	Ion Filip	Elena Fota
Mureş	Ioana Bărbulescu	Iuliu Demian	Adalbert Szep
Neamţ	Mircea Filipescu	Constantin Creastă	Ioan Tomşa
Olt	Gheorghe Stănescu	Marian Sterie	Marin Câmpeanu
Prahova	Vasile Petrescu	Elena Grigore	Niculina Gheorghe
Satu Mare	Ioan Nichita	Constantin Dărăban	Maria Brănişteanu
Sălaj	Teodor Herdea	Maria Mureşan	Niculae Balaban
Sibiu	Ioan Folea	-	Mihai Telman
Suceava	Traian Senciuc	Marilena Ţibu	Cristian Corniciuc
Teleorman	Ioan Călina	Petre Barbălată	Alexandru Jurubiţă
Timiş	Vasile Nini	Lacrima Naltabar	Petre Săvulescu
Tulcea	Vasile Iorga	Sanda Mitache	Elena Vladâcenco
Vaslui	Tit Suhan	Costică Pencu	Ion Pavel
Vâlcea	Alexandru Cordun	Maria Fugărelu	Gheorghe Micuţ
Vrancea	Silviu Ioan	Georgică Imbrea	Marilena Duţă
Bucureşti	Pavel Orza	Irina Topor	Ştefan Cristea

ANEXA 24

CADRE DE CONDUCERE DIN DIRECŢIILE JUDEŢENE DE STATISTICĂ[1]

Începutul anului 2009

Judeţul (Municipiul)	Directori (directori generali)	Directori adjuncţi	Şefi serviciu (birou)
Alba	Ana Topârceanu	Anton Şanta	Felicia Bătiu
Arad	Florica Grec	Simona Cuzman	Ioan Gruschincky
Argeş	Adina Armencea	Remus Arbanas	Carmen Gâdoiu
Bacău	Eugenia Harja	Constantin Schrenck	-
Bihor	Dana Paşc	Zol Kraus	Gavril Manolescu
Bistriţa-Năsăud	Luca Mircea Chira	Diana Astalâşi	Mircea. Burian
Botoşani	Dan Bacinschi	Eliza-Maria Vasiliu	Ovidiu Mihalache
Braşov	Ion Popescu	Mihaela Pâtea	Mihaela Cucu
Brăila	Crezantema Constantin	Daniela Bircileanu	Florentina Aleca
Buzău	Cornelia Geambaşu	Marcela Bratu	Neluţa Ivan
Caraş-Severin	Petre Gherghe	Eva Ţoiu	Monica Fetke
Călaraşi	Valeria Mihai	Maria Oprea	Lica Avram
Cluj	Corina Miclea	Gheza Mezei	Emilia Negrilă
Constanţa	Enache Buşu	Emil Mocanu	Elena Toringhibe
Covasna	Elvira Racolţea	-	Ferenc Lorinczi
Dâmboviţa	Elena Brezeanu	Vasile Pietrăreanu	Gheorghe Halus
Dolj	Mariana Tănase	Pancoveanu	Gheorghe Stanu
Galaţi	Nicolae Marinescu	Constantin Macoviciuc	Jenica Petrache
Giurgiu	Irina Desculţu	Georgeta Ruse	Elena Sincu
Gorj	Gheorghe Popescu	Vasile Păunescu	Constantin Nicola
Harghita	Haralambie Trandafir	Elena Abost	Judit Lenk
Hunedoara	Traian Laslău	Ion Braşovan	Ştefan Zoran
Ialomiţa	Aneta Ştefan	Corina Negrea	Mihaela Boroş
Iaşi	Gheorghe Chirilă	Ioana Bărădean	Radu Doroftei
Ilfov	Mariana Mihalache	-	Despina Ricu

[1]Şefi birou (responsabili colectiv)

Maramureş	Vasile Pop	Maria Sabău	Angela Tomoiagă
Mehedinţi	Gheorghe Fota	Ion Buzner	Camelia Peleaşă
Mureş	Ioan Matei	Corina Sipoş	Maria Togănel
Neamţ	Corneliu Dănăilă	Constantin Creastă	Mirela Cazacu
Olt	Maria Prioteasa	-	Eugenia Staicu
Prahova	Niculina Gheorghe	Petre Baciu	Ana Vişoiu
Satu Mare	Cătălin Ghiran	Ovidiu Grigorescu	Tatiana Marcu
Sălaj	Elena Mureşan	Daniela Cheţe	Maria Mocan
Sibiu	Liviu Baloş	Ioan Mureşean	Ana Cojocariu
Suceava	Stelian Ruscior	Mihaela Ungureanu	Mihai Spiridon
Teleorman	Gelu Mortasipu	Alexandru Jurubiţă	Florea Pavel
Timiş	Sorin Belea	Liubina Petrov	Doina Popescu
Tulcea	Neculai Nichita	Sanda Mitache	Iuliana Iorga
Vaslui	Gheorghe Boca	Ion Spiridon	Rodica Ciocârlan
Vâlcea	Ioana Badea	Sorin Statie	Emilia Cristea
Vrancea	Rodica Negruţ	Cati Matisan	Marieta Nanu
Bucureşti[1]	Laurenţiu Gavrilă	Adelina Anghelache Viorica Zamfir	Stela Florescu

[1]Doi directori adjuncţi, potrivit schemei organizatorice.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ SUPLIMENTARĂ

1. Axenciuc Victor – *Evoluţia economică a României, Cercetări statistico-istorice 1859-1947*, Bucureşti, 1996.
2. Băcescu Angelica, Băcescu Marius – *Macroeconomie aplicată*, Bucureşti, 1996.
3. Bărbat Alexandru – *Statistica în cadrul metodei istorice*, Braşov, 1946.
4. Bărbat Alexandru – *Statistica în opera lui George Bariţiu*[1], 1969.
5. Bădina Ovidiu – *Dimitrie Gusti*, Bucureşti, 1965.
6. Bulgaru Valeriu – *Către o nouă reformă agrară*, Bucureşti, 1936.
7. Bulgaru Valeriu – *O anchetă selectivă din anul 1907 asupra învoielilor agricole*[1], 1969.
8. Constantinescu Miron, coordonator – *Cercetări sociologice contemporane*, Bucureşti, 1966.
9. Constantinescu N. Nicolae – *Trăsăturile caracteristice ale dezvoltării economice a României la sfârşitul sec. XIX şi începutul sec. XX*, Bucureşti, 1970.
10. Constantinescu N. Nicolae, coordonator – *Istoria economică a României de la origini până la cel de al Doilea Război Mondial,* Bucureşti, 1997.
11. Cipăianu George – *Dezvoltarea agriculturii în ultima sută de ani, 1829-1929,* Bucureşti, 1929.
12. Colectiv coordonator: Iulian Văcărel, Mircea Bulgaru, Constantin Ionescu, Constantin Mitruţ, Vergil Voineagu – *Cunoaşte România, ţară membră a Uniunii Europene*, Bucureşti, 2007.
13. Demetrescu C.R. – *Metode statistice în opera lui Petre S. Aurelian*[1], 1969.
14. Dobrescu Aurel – *Reforma agrară*, Bucureşti, 1921.
15. Dropu Constantin – *Agricultura şi politicianismul. Un secol de politică agrară în România*, Iaşi, 2008.
16. Garoflid Constantin – *Chestiunea agrară în România, Bucureşti*, 1920.
17. Giosan Nicolae, coordonator – *Agricultura României, 1944-1964*, Bucureşti, 1964.
18. Giurăscu Constantin, coordonator – *Istoria României în date*, Bucureşti, 1972.
19. Guţescu Laurenţiu, Răvar Ion, Gâlceavă B. Ioan, Grama Grigore – *Performanţe în activitatea profesional-ştiinţifică a unor conducători ai Instituţiei Centrale de Statistică din România 1859-2006*[2], 2006.
20. Guţescu Laurenţiu, Gâlceavă B. Ioan – *Necesitatea şi importanţa elaborării „Istoriei statisticii româneşti*": Revista de Statistică, nr. 7/2007.

---

[1]*Din Istoria statisticii româneşti,* Comunicări ştiinţifice.

[2]*Din Istoria statisticii româneşti,* Comunicări ştiinţifice.

21. Guţescu Laurenţiu, Gâlceavă B. Ioan – *Gânditori de seamă ai statisticii româneşti din secolul XIX şi începutul secolului XX*[1], 2007.
22. Haşigan D. – *Statistica în opera lui Nicolae Bălcescu*[1], 1969.
23. Ionescu Gheorghe-Şişeşti – *Studii economice*, Bucureşti, 1912.
24. Ionescu Gheorghe-Şişeşti – *Agricultura contemporană*, Bucureşti, 1931.
25. Iorga Nicolae – *Evolution de la question rurale en Roumanie, jusqu'a la reforme agraire*, Bucureşti, 1929.
26. Kogălniceanu V. Mihai – *Împroprietărirea ţăranilor în România*, Bucureşti, 1909.
27. Malinchi Vasile – *Studii agrare*, Bucureşti, 1968.
28. Marcu Nicolae, Ornea Zigu, *Viaţa şi opera lui Dionisie Pop Marţian*, Bucureşti, 1961.
29. Mitruţ Constantin – *150 de ani de statistică oficială*[1], *2009.*
30. Mladenatz Goruslav – *Cooperaţia în economia agricolă*, Bucureşti, 1935.
31. Murgescu Costin – *Reforma agrară din 1945*, Bucureşti, 1956.
32. Onicescu Octav – *Statistică şi sociologie*, Bucureşti, 1928.
33. Oţetea Andrei, coordonator – *Istoria lumii în date*, Bucureşti 1972.
34. Pătrăşcanu Lucreţiu – *Probleme de bază ale economiei*, Bucureşti, 1944.
35. Pencovici Alexandru – *Notice historique sur la création et l'organisation de la statistique officielle dans la Principauté de Roumanie*, Bucureşti, 1872.
36. Râmneanţu Petre – *Studii asupra depopulării Banatului*, Cluj, 1935.
37. Retegan Gheorghe – *Istoria statisticii agricole a României înainte de 1860*[1], 1969.
38. Retegan Gheorghe – *Primul recensământ modern al populaţiei şi agriculturii româneşti, 1838*[1], 1969.
39. Sassu P.V. – *Sprijinirea economică a satelor*, Bucureşti, 1936.
40. Stahl Henri H. – *Studii de sociologie istorică*, Bucureşti, 1976.
41. Stoianovici Alexandru – *Catagrafii şi recensăminte româneşti*, Bucureşti, 1941.
42. Trebici Vladimir, Guţescu Laurenţiu, Gheţie Coriolan, Retegan George – *Studiu privind organizarea statisticii din România până în anul 1969*, pentru uz intern, Bucureşti, 1969.
43. Ungureanu Gheorghe – *Documente statistice din anii 1820-1839, Arhivele statului,* Iaşi.
44. Veverca Ion – *Contribuţii cu caracter statistic în opera lui Nicolae Suţu*, 1969.
45. Vulcănescu Mircea – *Teoria şi sociologia vieţii economice*, Bucureşti, 1932.

[1]*Din Istoria statisticii româneşti,* Comunicări ştiinţifice.

INDEX

Ani	Evenimente/fapte	pag.
107	Primul recensământ, sui generis, *Census provinciae* efectuat pe teritoriul Daciei	1
Sec. XI-XVI	Evidenţe statistice cu caracter fiscal semnalate la începutul Evului Mediu – documente, registre, conscripţii, catagrafii etc.	3
Sec. XVII	Cisla vitelor – catagrafie efectuată în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu pentru stabilirea impozitelor	4
1675	Jurnal de călătorie în China: Nicolae Milescu – prima lucrare cu elemente monografice	5
1716	*Descriptio Moldaviae*: Dimitrie Cantemir prima lucrare monografică, în care au fost folosite în mod sistematic date statistice	6
1741	Catagrafia organizată de către Domnitorul Constantin Mavrocordat privind descrierea activităţilor din localităţile din Moldova	7
1803	Condica Liuzilor introdusă în Moldova de Domnitorul Alexandru Moruzi	7
1814 şi 1819	Catagrafiile din Muntenia organizate de Domnitorul Ion Caragea (1814) şi de către Domnitorul Alexandru Suţu (1819) în care au fost folosite pentru prima oară date statistice privind împărţirea teritorială şi stratificarea socială a populaţiei	7
1820	Studii statistice ale teritoriului - sistem de evidenţă cu date statistice introdus în Muntenia	8
1825	*Moldovenişte statisticeşti ştiinţe*, care au marcat înfiriparea primelor alcătuiri oficiale de statistică şi apariţia învăţământului statistic.....	8
1828	Introducerea *Regulamentului Organic* – moment important pentru crearea unor premise decisive în vederea înfiinţării instituţiei statisticii oficiale.....	8

1831 - 1832	Efectuarea cartagrafiilor totale în Muntenia şi Moldova organizate potrivit cerinţelor Regulamentului Organic – precursoarele primului recensământ statistic modern	8
1834	Înfiinţarea secţiilor cu atribuţii statistice – primele nuclee oficiale (incipiente) cu atribuţii statistice	9
1837	*„Studii statistice”*, întocmită de Nicolae Suţu – prima lucrare în care este definită în ţara noastră statistica, rolul şi importanţa acesteia	10
1838	Efectuarea *Recensământului populaţiei şi agriculturii Ţării Româneşti*[1] – (intitulat, iniţial *„Statistica principatului”)* – **primul recensământ statistic modern**, din ţara noastră	11
1846	Studiul *„Starea socială a muncitorilor plugari în Principatele române”*, întocmit de Nicolae Bălcescu	13
1859	Înfiinţarea *Instituţiei Statisticii Oficiale*	14
1859	Efectuarea *Recensământului Statistic* în Muntenia – organizat de către Dionisie Pop Marţian	14
1859	Efectuarea *Recensământul Statistic* în Moldova – organizat de Ion Ionescu de la Brad	16
1859	*Povăţuiri pentru Catagrafia Moldovei*, studiu întocmit de Ion Ionescu de la Brad	19
1859	Importanţa recensămintelor din Muntenia şi Moldova	19
1859	Înfiinţarea *Bibliotecii statistico-economice*	19
1860	Apariţia Revistei de Statistică, intitulată *„Anale statistico-economice”*	20
1864	Efectuarea primei reforme agrare	21
1866	Prima reorganizare a statisticii	22
1866-1869	Efectuarea monografiilor în judeţele Dorohoi (1866), Mehedinţi (1869) şi Putna (1869) – organizate de către Ion Ionescu de la Brad	22
1867	Publicarea monografiei *„Notice sur la Roumanie principalement au point de vue de son economie rurale, industrielle et comerciale”* întocmită de Petre S. Aurelian şi Alexandru Odobescu	24

[1] Numit iniţial Statistica Principatului

1871	O nouă reorganizare a statisticii	24
1873	Efectuarea unui nou recensământ, pe cale administrativă	25
1876	Apariţia primului studiu economico-monografic, în limba română *„Bucovina - Descriere economică însoţită de o hartă”* întocmit de Petre S. Aurelian	25
1877	Regatul României faţă de celelalte regate europene – studiu întocmit de George Ioan Lahovary, cu ocazia declarării independenţei României – primul studiu – comparativ cu alte regate	26
1883	A treia reorganizare a statisticii care a accentuat regresul acesteia	27
1892	Editarea primului *Buletinul Statistic General* al României – editat de către Constantin Crupenski	27
1899	Apariţia studiului privind *„Necesitatea unui Anuar Statistic al României”* – întocmit de Leonida Colescu	28
1900	Recensământul animalelor, organizat şi efectuat pe baza principiilor Institutului Internaţional de Statistică	29
1902	Structura proprietăţii funciare, la începutul secolului XX	32
1904	Apariţia primului *Anuar Statistic* al României	33
1904-1905	Prima cercetare statistică efectuată în toate localităţile privind *„Suprafaţa cultivată şi producţia agricolă vegetală”*	33
1905	Prima cercetare statistică efectuată în toate localităţile privind *„Utilizarea maşinilor şi instrumentelor statistice, întrebuinţate în anul 1905”*	34
1906	Publicarea primei analize privind *„Progresele Dobrogei”* de la alipirea la patria-mamă până în anul 1906 – întocmită de Leonida Colescu	35
1906	Prima *„Anchetă sociologico-statistică privind „Starea socială a săteanului”* – organizată de sociologul Gheorghe Scabra	36
1907	Studiu analitic întocmit de Leonida Colescu pe baza cercetărilor statistice din anii 1904 şi 1905	39
1907	*„Progresele economice ale României 1866-1906”* studiu aniversar privind 40 de ani de domnie a Regelui Carol I – elaborat de Leonida Colescu	41

1908	Editarea *Bibliografiei economice a României* – publicaţie lunară	43
1913	Înfiinţarea *Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale*	44
1915	*Monografia comunei Răşinari* - prima cercetare sociologico-statistică a unei localităţi rurale atipice – organizată şi efectuată de Vasile Păcală	44
1914-1915	Apariţia primului „Dicţionar statistic” în două volume – o lucrare statistică atipică	44
1916	Recensământul animalelor – în care s-au înregistrat pentru prima dată şi rasele	45
1919	Prima reorganizare prin care s-a realizat centralizarea statisticii	49
1921	Efectuarea celei de a doua *Reforme agrare*	50
1922	Editarea primului *Anuar Statistic* al României reîntregite	50
1925	Promulgarea unei noi Legi de privind reorganizare a statisticii ..	51
1929	Publicarea primului studiu privind *„Agricultura în Basarabia”* elaborat de Roman Cresin	51
1929	Apariţia *„Albumului Statistic privind Agricultura României”* – (în limba franceză)	53
1930	Efectuarea primului *Recensământ agricol* în România reîntregită	53
1930	Înfiinţarea *Şcolii Superioare de statistică*	54
1930	Înfiinţarea primei *Staţii Mecanografice*	55
1934	Efectuarea *„Cercetării statistice selective pentru stabilirea numărului de păsări”*	55
1934	O nouă reorganizare a statisticii: *Înfiinţarea Institutului Central de Statistică*	56
1935	Efectuarea *„Cercetării statistice selective pentru stabilirea efectivelor de animale”*	56
1937	Înfiinţarea *Societăţii Române de Statistică*	56
1938	Editarea primului *Breviar Statistic al României*	58
1938	Efectuarea Monografiei *„60 Sate româneşti”* – organizată de Dimitrie Gusti	58

1938-1941	Prezentarea sumară a conţinutului celor 4 volume privind organizarea şi rezultatele cercetării monografico-statistice – *„60 Sate româneşti”*	59
1939	Nominalizarea principalelor monografii efectuate în anii 1935-1939	61
1940	Editarea ultimului Anuar Statistic al României apărut în perioada interbelică	61
1940	Apariţia Studiului *„Evoluţia economiei româneşti după războiul mondial”* întocmit de Virgil Madgearu	62
1941	Efectuarea primului Recensământ General Agricol	65
1941	Promulgarea Decretului-lege care a statuat centralizarea deplină a statisticii	68
1945	Efectuarea celei de a treia Reforme agrare	73
1947	Înfiinţarea Comisiei Centrale de Statistică	74
1947	Conferinţa Ministerială privind reorganizarea statisticii	75
1948	Recensământul general agricol	75
1948	Reorganizarea statisticii	77
1949	Organizarea învăţământului statistic	78
1950	O nouă reorganizare a statisticii	78
1950	Introducerea cercetării selective privind evaluarea recoltei în lan	79
1951	Recensământul animalelor	80
1951	Introducerea *Registrului agricol*	82
1952	Reorganizarea interioară a *Direcţiei statisticii agriculturii şi silviculturii*	84
1952	Introducerea Bugetelor de familie ţărăneşti	84
1952	Reeditarea *Revistei de Statistică*	85
1953	Efectuarea primelor calculaţii privind indicatorii statistici sintetici din agricultură	86
1954	Înfiinţarea *Consiliului Ştiinţific Metodologic*, organ consultativ al Direcţiei Centrale de Statistică	86
1954	Întocmirea primei balanţe a producerii şi utilizării producţiei agricole, în cadrul producătorilor agricoli	87

1954-1956	Organizarea şi efectuarea cercetărilor monografice în 20 de localităţi rurale	88
1955	Introducerea *Paşaportului statistic al localităţilor*	88
1957	Reeditarea *Anuarului Statistic al României*	89
1958	Înfiinţarea *Cercului de studii de statistică şi economie agrară* .	90
1958	Studiul sintetic privind *„Consumul de produse agricole alimentare, prevăzut pentru anul 1975”*	91
1961	*Analiza statistico-economică a agriculturii: contribuţii metodologice* – elaborată de Mihail Levente, Eugen Bárat şi Mircea Bulgaru	93
1961	Dezvoltarea agriculturii Republicii Populare Române, în perioada 1938-1960 pentru uz intern	93
1961	Instituirea *Consfătuirilor ştiinţifice* ale Direcţiei Centrale de Statistică	94
1962	Elaborarea primului Dicţionar statistic-economic, pentru uz public	95
1962	Reorganizarea statisticii de stat privind întocmirea şi raportarea datelor statistice	95
1963	Inventarierea, reevaluarea şi amortizarea fondurilor fixe	96
1963	Prima Consfătuire ştiinţifică naţională în problemele statisticii agriculturii	98
1965	Efectuarea primului Recensământ al viilor şi pomilor	100
1967	Introducerea sistemului de prelucrare electronică a datelor statistice	101
1968-1970	Iniţierea cursului de pregătire profesională pentru cadrele din direcţiile judeţene de statistică	102
1968	Efectuarea primei cercetări statistice selective privind producţia de lapte de vacă obţinută în întreprinderile agricole de stat şi cooperativele agricole de producţie	102
1968	Studiul sintetic privind producţia de lapte de vacă obţinută în întreprinderile agricole de stat şi cooperativele agricole de producţie	103
1969	Apariţia primei Istorii a statisticii din România	104

1969 Efectuarea primei anchete statistice privind eficienţa plantaţiilor viti-pomicole intensive 105

1969 Analiza sintetică privind eficienţa plantaţiilor viti-pomicole intensive 106

1969 Agricultura Republicii Populare Române în perioada 1938-1968, pentru uz intern – Culegere de date statistice 107

1969 Dicţionarul statistic-economic, ediţia a II-a 108

1972 Reorganizarea Direcţiei Centrale de Statistică 109

1974 Studiul privind *„Producţia, consumul şi valorificarea producţiei laptelui de vacă”*, în perioada 1963-1974 109

1974 Monografia Judeţului Olt 112

1978 Studiul privind Aportul gospodăriilor populaţiei la dezvoltarea agriculturii în anii 1971-1977 113

1978 Agricultura în Republica Socialistă România în perioada 1969-1978 – pentru uz intern – ediţia a III-a 116

1979 Recensământul viilor şi pomilor 117

1982 Apariţia cursului universitar privind *Statistica ramurilor neagricole* – elaborat de Mircea Bulgaru 117

1984 Apariţia Studiului *„Avuţia naţională”* – elaborat de Manea Mănescu şi colaboratori 118

1989 Efectuarea ultimului Recensământ al animalelor din a doua jumătate a secolului XX 118

1990 Cercetarea statistică exhaustivă, curentă, cu periodicitate anuală *„Activitatea economică a unităţilor agricole cu personalitate juridică”* 122

1991 Reforma Agrară 123

1992 Editarea primei culegeri cu date statistice reconsiderate *„Agricultura României”*, 1938-1990 – pentru uz public 124

1992 Efectuarea *Anchetei sociologico-statistice,* cu caracter economio-social şi demografic 124

1992 Studiu privind Problemele de bază ale Agriculturii României – elaborat pe baza rezultatelor anchetei sociologico-statistice 127

1992 Înfiinţarea Consiliului de Coordonare a Activităţii de Statistică . 132

1996	Studiul *„Dreptul de a mânca”* întocmit de prof. Mircea Bulgaru	132
1997	Studiul *„Dezvoltarea rurală în România”* – întocmit de Păun Ion Otiman	136
1998	Constituirea Comitetului de avizare metodologică	138
1999	Studiul *„Organizarea teritoriului”* – întocmit de Ion Bold	139
2000	Crearea Comitetului de avizare a soluţiilor informatice	140
2000	Efectuarea primei Anchete Structurale în Agricultură (anchetă pilot)	140
2001	Studiul *„Tranziţia mai grea decât un război”* – întocmit de Nicolae Beli	141
2001	Ancheta bugetelor de familie cercetare statistico-sociologică ...	142
2001	Studiul *„Lecţii ale tranziţiei”* – întocmit de Marin Popescu	143
2002	Instituirea *„Zilei Statisticianului”*, organizată anual în luna iulie	145
2002-2003	Recensământul General Agricol	146
2002	Studiul *„Agricultura, resurse şi eficienţă”* – întocmit de prof. Filon Toderoiu	150
2003	Introducerea experimentală a Teledetecţiei, cercetare statistică selectivă pentru determinarea ocupării terenurilor	151
2003	Apariţia Studiului *„Mileniul III – Disperare şi speranţă”* – elaborat de prof. Mircea Bulgaru	153
2004	Introducerea primului Registru statistic al exploataţiilor agricole	155
2004	Introducerea Cercetării statistice selective pentru stabilirea efectivelor de animale la 1 decembrie şi producţia agricolă animală	157
2004	Prima Cercetare statistică selectivă, anuală, privind stabilirea producţiei agricole vegetale	157
2006	Studiul *„Agricultura Uniunii Europene sub impactul Politicii Agrare Comune”* – autor coordonator Letiţia Zahiu	158
2007	Ancheta structurală în agricultură	159
2007	Introducerea unui nou Registru Agricol	161

2007 Înfiinţarea seminarului ştiinţific de agricultură şi sociologie rurală *„Virgil Madgearu”* 163

2008 Elaborarea primului studiului (sintetic) *Tipologia şi dimensiunea economică a exploataţiilor agricole* 163

2008 Apariţia Dicţionarului de macroeconomie – întocmit de Angelica Băcescu-Cărbunaru şi Marius Băcescu 164

2008 Ancheta statistică pilot privind determinarea *„Exploataţiilor agricole de subzistenţă şi semisubzistenţă”* 165

2008 Studiul sintetic *„Exploataţiile agricole de subzistenţă şi semi-subzistenţă”* întocmit pe baza rezultatelor anchetei statistice structurale (2005..... 165

2009 Istoria statisticii româneşti 166

2009 Adoptarea unei noi Legi de organizare şi funcţionare a Institutului Naţional de Statistică armonizată cu principiile Uniunii Europene 171

2009 Aniversarea a 150 de ani de la oficializarea statisticii româneşti 172